Kádár János

Internacionalizmus, szolidaritás, szocialista hazafiság

Kossuth · 1977

Kádár János

Internacionalizmus, szolidaritás. szocialista hazafiság

Kádár János

Internacionalizmus, szolidaritás, szocialista hazafiság

Kossuth Könyvkiadó / 1977

4826

ISBN 963 09 0890 5

Előszó

E kötet Kádár János elvtársnak a nemzetközi kérdésekkel foglalkozó írásait, beszédeit, interjúit adja közre. Folytatása a közelmúltban megjelent, belpolitikai témájú – előző – kötetnek. A válogatás több mint húsz évet fog át. Kifejezi pártunknak azt a mély meggyőződését, hogy napjainkban, amikor az emberiség nagy sorskérdései dőlnek el, a haladás erői előretörnek, a nemzetközi kommunista mozgalom felfelé ível, amikor a kommunista pártok önállóan dolgozzák ki politikájukat, taktikájukat és stratégiájukat, megnövekedett minden egyes párt felelőssége, s növekszik a proletár internacionalizmus jelentősége. Tükrözi pártunknak a nemzetközi osztályharcban követett szilárd és következetes marxista–leninista elvi-politikai vonalát. A közölt beszédek és írások rávilágítanak a magyar külpolitika internacionalista lényegére, amely a Szovjetunióhoz és a többi szocialista országhoz fűződő megbonthatatlan barátság erősítésében, a tőkésországokban harcoló kommunista és munkáspártokkal való szolidaritásban, a nemzeti felszabadító mozgalmak támogatásában mutatkozik meg. A kötet meggyőzően bizonyítja, hogy hazánk a különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett éléséért, a béke megvédéséért száll síkra, s ennek megfelelően sokoldalú együttműködésre törekszik a világ haladó és a realitásokat felismerő erőivel.

Az olvasó a kötet ismeretében széles körű áttekintést kap a Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységéről, a magyar külpolitika dinamizmusáról, s ezen keresztül a nemzetközi munkásmozgalom fejlődésének fontosabb kérdéseiről, valamint azokról a hatalmas változásokról, amelyek az elmúlt két évtizedben a nemzetközi helyzetben végbementek.

A Kiadó

Beszéd a szovjet–magyar barátsági nagygyűlésen Moszkvában

/RÉSZLET/

1957. MÁRCIUS

A Magyar Népköztársaság forradalmi munkás-paraszt kormánya és a Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége nevében köszönöm azt a meleg, elvtársi fogadtatást, amelyben bennünket itt, a Kreml történelmi falai között részesítettek.

Küldöttségünk azzal a megbízatással jött a Szovjetunióba, hogy megtárgyalja a Szovjetunió kormányával és a párt vezetőivel a kölcsönös kapcsolatainkat érintő időszerű állami és pártkérdéseket, megállapodásokat kössön e kérdésekben, erősítse a köztünk fennálló jóbaráti és szövetségi viszonyt.

Feladatunknak tekintettük, hogy a szovjet dolgozókkal a személyes kapcsolatok és a közvetlen találkozás útján is mélyítsük a magyar és a szovjet nép barátságát.

Küldöttségünket az emberi haladás útját megnyitó Nagy Októberi Szocialista Forradalom 40. évfordulójára készülő Szovjetunióban, a világ vezető szocialista országában mindenütt a magyar nép iránt megnyilvánuló nagy érdeklődés, megbecsülés és igaz szeretet bensőséges barátságával fogadták. Ez a barátság egyöntetűen nyilvánult meg a szovjet kormány, a Szovjetunió Kommunista Pártja kimagasló vezetői és az egyszerű emberek részéről.

Különösen mély hatást tett valamennyiünkre az a nagy figyelem és forró lelkesedés, amellyel a szovjet munkások, mezőgazdasági dolgozók, értelmiségiek, a művészet és a kultúra munkásai fogadtak bennünket Moszkva, Leningrád, Szverdlovszk és Sztálingrád üzemeiben, az állami gazdaságokban, a kulturális intézményekben, az utcán – mindenütt, ahol megfordultunk.

Mindez a szovjet emberek baráti, testvéri viszonyát fejezi ki a sok megpróbáltatáson átment magyar nép iránt. Engedjék meg, hogy ezért népünk nevében minden szovjet embernek köszönetet mondjunk.

Tisztelt elvtársak! Kedves barátaink! Mint önök előtt ismeretes, az októberi ellenforradalmi támadás a 12 esztendős szocialista építőmunka menetét szakította meg hazánkban.

A Hitler-fasiszta és a horthysta iga alól történt felszabadulásunk után békés úton szocialista forradalom ment végbe Magyarországon, a munkásosztály és forradalmi pártja vezetésével. A párt irányította munkás-paraszt állam és a társadalom más szervezett erői, a dolgozó tömegek, az elmúlt 12 évben a magyar nép életében történelmi jelentőségű alkotásokat hoztak létre az élet minden területén.

Népünk megszüntette országunkban a kapitalista-földbirtokos osztály kiváltságait, társadalmi tulajdonba vette a termelési eszközöket, a parasztság kezébe adta a földet, megszüntette a kiváltságosok előjogait, a faji, felekezeti, nemzetiségi és szociális jellegű hátrányos megkülönböztetéseket, és elindult a szocialista társadalom felépítésének útján.

Építőmunkánk eredményeként az ország ipara több mint háromszorosára növekedett; fejlődött a mezőgazdaság, a közlekedés, a kereskedelem, a kultúra, a közoktatás. Népi államunk az egész béralap 30 százalékánál magasabb összeget fordított évente ingyenes társadalombiztosításra, gyógykezelésre, üdültetésre, valamint a dolgozóknak juttatott más közvetett előnyök fedezésére.

A magyar nép hatalmas és lendületes építőmunkája közben – melyhez hasonlót népünk történelme nem ismer – az utóbbi években különböző hibák jelentkeztek az állam, a párt korábbi vezetésében. Ezek a hibák lényegükben a pártélet és a pártvezetés lenini elveinek megsértéséből eredtek. Következményeikben kihatottak az állami tevékenység és a társadalmi élet különböző területeire. A hibák nem voltak jelentéktelenek, de – ez az igazság – a szocialista építés maradandó eredményeihez viszonyítva alárendelt jelentőségűek voltak. Bátran mondható, hogy az 1945 óta eltelt 12 év vívmányai hatalmas társadalmi haladást, a szocializmus építésének első nagy és sikeres szakaszát jelentették a magyar nép számára. Mégis: a hibák következtében jelentkezett bizonyos lazulás a proletárdiktatúra egész mechanizmusában. Végül is az elkövetett hibák teremtették meg a lehetőséget arra, hogy a magyar nép esküdt ellenségei, a hibákat ürügyként kihasználva, csorbítsák a párt tekintélyét, aláássák a proletárdiktatúra erejét, és ellenforradalmi támadást szervezzenek a Magyar Népköztársaság ellen.

Az ellenforradalmi támadás sikere döntően a Nagy Imre- és a Losonczy-féle renegátcsoport belső árulása miatt következett be. A Nagy Imre–Losonczy-csoport a hibák elleni harc ürügyén nemcsak belülről bomlasztotta a pártot, hanem szövetkezett a reakció fekete erőivel és kívülről is a párt megsemmisítésére törekedett. Nacionalizmus szításával, a párt vezető szerepének revizionista tagadásával, a szocialista demokráciával szemben a szabadság és a demokrácia reakciós elferdítésével ők szállították az ellenforradalom számára az ideológiai fegyvereket. Ők szítottak eszmei zavart bizonyos rétegek – például az egyetemi ifjúság – soraiban és áruló tevékenységükkel a döntő pillanatban megbénították a párt, az állam erejét és a szocializmushoz hű tömegek akcióképességét.

Az ellenforradalmi támadás osztálybázisát természetesen a volt kizsákmányoló osztályok és az átmenetileg hozzájuk sodródott kispolgári elemek alkották. Az ellenforradalmi támadás szervezésében és vezetésében hegemón szerepük volt a régi Horthy-fasiszta hadsereg tisztjeinek, a horthysta állam vezető tisztviselőinek, az egykori uralkodó fasiszta pártok tagjainak.

A Magyar Népköztársaság elleni ellenforradalmi támadás fő kezdeményezői, irányítói, pénzelői, az összes reakciós erők fő támaszai azok az amerikai vezetés alatt álló imperialista körök voltak, amelyek népköztársaságunk megszületése óta nyílt uszító és titkos aknamunkát folytatnak népi demokratikus rendünk ellen.

A gazdasági megkülönböztetés, a rádióállomások uszító adásai, a ballonokban küldött ellenséges röpcédulák, a külpolitikai nyomás, a Horthy-fasiszta fegyveres erők tömörítése Nyugat-Németországban, a kém- és romboló tevékenység és minden más elképzelhető eszköz igénybevételével arra törekedtek, hogy hazánkat, a Magyar Népköztársaságot megsemmisítsék, a magyar népet újból leigázzák és országunkat az imperialisták gyarmatává tegyék.

Azzal a baráti segítséggel, amelyet a magyar kormány kérésére, a Varsói Szerződésben vállalt kötelezettség alapján a Szovjetunió nyújtott, a Magyar Népköztársaság megsemmisítette az ellenforradalmi támadást. A Szovjetunió, Kína és a szocialista tábor valamennyi országának sokoldalú testvéri segítségével a magyar nép sikerrel küzdi le azokat a súlyos károkat, amelyeket az ellenforradalmi támadás okozott. A magyar dolgozók a gazdasági tevékenység és az élet minden más területén lépésről lépésre visszatérnek

a szocializmus építésének nagy munkájához. A proletariátus diktatúráját megvalósító munkás-paraszt állam, a Magyar Népköztársaság él és napról napra erősödik.

Vereséget szenvedett Magyarországon a burzsoá-nacionalista ellenforradalom, győzedelmeskedett a szocialista forradalom. Vereséget szenvedett Magyarországon az imperializmus és győzelmet aratott a szocialista tábor proletár nemzetköziségen alapuló egységes ereje.

Köszönet a testvéri segítségért a szocialista tábor minden országának és népének! Köszönet a segítségért mindenekelőtt a Szovjetuniónak, a szovjet népnek, amely újból vére hullatásával is védelmezte a magyar függetlenség szent ügyét!

Kedves elvtársak! Szovjet barátaink! Pártunk és kormányunk megszívlelte a történteket, és fontos tanulságokat vont le az ellenforradalmi támadásból. Mindenekelőtt a leghatározottabban szembeszállunk a pártról szóló lenini tanítások revíziójának mindenfajta kísérletével. Szükségesnek tartjuk, hogy az eszmei, politikai és szervezeti egység feltétlen biztosításával építsük és erősítsük a munkásosztály forradalmi, marxista–leninista pártját, a proletariátus diktatúrájának vezető és fenntartó erejét.

Arra a tapasztalatra jutottunk, hogy egészségtelen és káros a pártnak a munkásosztály létszámához viszonyított, nálunk korábban kialakult túlzottan magas taglétszáma. Kitűnt, hogy a Magyar Dolgozók Pártja kilencszázezres taglétszámában a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség legöntudatosabb százezrei mellett jelentékeny számban voltak kispolgári beállítottságú elemek is. Ezek – jóllehet, a kommunizmus eszméjével rokonszenveztek – a harc nehéz óráiban meginogtak és nem erősítették, hanem gyengítették a pártot. Jelentékeny számban voltak korábban a pártban karrieristák és olyan ellenséges elemek is, akik belülről rombolták a pártot.

Véleményünk szerint a Magyar Szocialista Munkáspárt ma egészségesen fejlődik. Ereje elsősorban abban van, hogy 1956. november 4-e után, az ellenforradalommal folytatott fegyveres, politikai és eszmei harcban született újjá. A pártvezetés, őrizkedve a szektás elzárkózás múltbeli hibáitól, a pártépítés egészséges vonásait igyekezett megóvni és továbbfejleszteni. Döntő feladatának tartja annak biztosítását, hogy csak a valóban kommunisták legyenek a párt tagjai, meggátoljon minden frakciós csoportosulást a

párton belül, kiküszöböljön minden idegen befolyást és erősítse a párt egységét.

Tapasztalataink alapján különös figyelmet fordítunk az államról, a proletárdiktatúráról szóló lenini tanításokra.

Erősítjük a proletárdiktatúrát, népköztársaságunk államát a szocialista demokratizmus további elmélyítésével a néptömegek között. A dolgozó tömegeket általában, a munkásosztályt pedig különösen a múlthoz képest sokkal inkább be kell vonni a párt állásfoglalásainak, az államhatalmi szervek határozatainak kialakításába, a munkáshatalom aktív védelmébe és az osztályellenség elnyomásának megvalósításába.

Erősítjük a proletárdiktatúrát a munkás-paraszt állam védelmében, az osztályellenség belső és az imperialisták külső aknamunkájával szemben.

Igen pozitív dolog volt, hogy hazánkban a szocialista forradalom az 1945–1947-es években békés úton és nem véres, hosszantartó polgárháború útján ment végbe és aratott győzelmet. A fejlődésnek ez az útja népünket sok szenvedéstől kímélte meg. Minthogy azonban a viszonylag békés fejlődés feltételeit és körülményeit nem elemeztük kellőképpen, nem is tudtuk a megfelelő következtetéseket levonni és olyan intézkedéseket tenni, amelyekre az adott körülmények között elkerülhetetlenül szükség lett volna.

Az októberi ellenforradalom véleményünk szerint megmutatta a következőket.

A szocialista forradalom viszonylag békés úton történt győzelme a magyar burzsoázia számára azzal az előnnyel járt, hogy – bár a kisajátítások következtében hatalmának gazdasági alapja megszűnt – jelentékeny mértékben megőrizte kádereit és aktív politikai szerepét. Ehhez járult, hogy – a fejlődés sajátos jellege következtében – a burzsoá államapparátust 1945 után a csendőrség és a hadsereg kivételével nem vertük szét, hanem csak fokozatosan megreformáltuk, és a burzsoázia hosszú ideig – és jelentős mértékben – meg tudta őrizni befolyását az állami adminisztrációra, a gazdasági és kulturális ügyek intézésére is.

Ez a magyarázata annak, hogy a burzsoázia 1956. október 23-a után, mint aktív politikai tényező néhány nap alatt hatékonyan újjá tudott szerveződni és fel tudott lépni.

A szocialista forradalom viszonylag békés fejlődésének, annak a ténynek, hogy a burzsoázia jórészt meg tudta őrizni politikai és

adminisztratív erejét, valamint kádereit, fokozott éberségre kellett volna, hogy kötelezze a pártot, de az egész munkásosztályt, a dolgozó nép tömegeit is.

Ezzel szemben nálunk a pártban, a munkásosztály tömegeiben már 1948 után fokozatosan az a hangulat lett úrrá, mintha a burzsoázia osztályerőit olyan mértékben megsemmisítettük volna, mint ahogy a Szovjetunió és Kína a hosszantartó, s a végsőkig kiélezett polgárháború formájában lejátszódott szocialista forradalmában.

Magyarországon a fokozott éberség és az osztályellenség hatékonyabb elnyomása az osztályharc sajátos alakulása miatt is indokolt lett volna. Az orosz burzsoázián kívül ugyanis egyedül a magyar burzsoázia volt az, amely egyszer már – 1919-ben – átélte a proletariátus diktatúráját. Ez egyrészt kifejlesztette a magyar burzsoáziában azt a tízszeres dühöt, amelyről már Lenin beszélt, másrészt nagy tapasztalatokkal gazdagította őket a proletariátus elleni, különösen pedig a proletariátus diktatúrája elleni harcban.

A drága áron szerzett történelmi tapasztalat ma arra int bennünket, hogy a proletárdiktatúra elnyomó oldalát is erősítsük és a dühödt osztályellenség, valamint az útjának egyengetői számára követelt szabadság és demokrácia kérdésében egy hajszálnyit se engedjünk.

Kedves elvtársak! A burzsoá nacionalista ellenforradalommal és az ennek utat-kaput nyitó revizionizmussal folytatott harcunk egyik központi kérdése: a proletár nemzetköziség, ezen belül a Szovjetunióhoz való viszonyunk.

A Szovjetunióhoz való viszonyunkat – különösen a nemzeti függetlenséggel és kereskedelmi szerződéseinkkel kapcsolatban – az osztályellenség rágalmazta és támadta. A nemzeti függetlenség kérdésében az igazság az, hogy a magyar nemzeti függetlenség ügyének nagyobb barátja és erősebb támasza a Szovjetuniónál – annak fennállása óta – nem volt és ma sincs.

A Szovjetunió, híven Lenin külpolitikájához, mindenkor támogatta a magyar nemzeti függetlenség ügyét. Ezt tette már akkor is, amikor Magyarországon kapitalista rendszer volt és a Szovjetunióval szemben ellenséges osztályerők voltak hatalmon. A Szovjetunió már a második világháború előtt is kölcsönösen előnyös kereskedelmi kapcsolatokat javasolt Magyarországnak. Visszaadta az 1848-as szabadságharcban a cári hadsereg zsákmányolta ma-

gyar zászlókat. Nyomatékosan óvta a magyar kormányt a második világháborúba való belépéstől.

A második világháborúban leverte Magyarországról a Hitler-fasiszta megszállók bilincseit, segítette nemzeti függetlensége elnyerésében a magyar népet, amely már 400 éve állott harcban a Habsburgok, majd a fasiszta Németország elnyomásával.

Végül most, az 1956-os imperialista-ellenforradalmi támadás leverésében nyújtott támogatásával a Szovjetunió ismét segített megvédeni a magyar nemzeti függetlenség nagy ügyét.

Ha az elmúlt években a két ország kapcsolatában elő is fordultak egyes olyan formai hibák, amelyek zavarták a szovjet–magyar viszonyt, a Szovjetunió vagy a Magyarországon tartózkodó szovjet katonai egységek sohasem sértették szuverenitásunkat, a magyar nemzeti függetlenséget, ellenkezőleg, minden erejükkel védték és támogatták azt.

A szovjet–magyar gazdasági kapcsolatok kérdésében az igazság az, hogy a Szovjetunió mindenkor nagyarányú, önzetlen és jelentékeny segítséget adott a Magyar Népköztársaságnak, ami jelentős anyagi áldozatokat jelentett számára.

A nagy és a kis államok gazdasági kapcsolatait valamennyire is ismerő emberek tudják, hogy kapitalista viszonyok között a nagy kapitalista állam a kisebbet azzal kényszeríti a függőségi viszonyba, hogy nyersanyagot vásárol tőle, majd azt feldolgozva, kész ipari termékként adja el, rendszerint ugyanannak a kis államnak, és ezzel is meggátolja önálló iparának fejlődését.

A Szovjetunió gazdasági kapcsolatai Magyarországgal ellenkező jellegűek. 1956-ban Magyarország kivitelének 72 százalékában ipari készárut szállított a Szovjetuniónak. Ugyanezen évben behozatalunk a Szovjetunióból 85 százalékban nyersanyag és félkész gyártmány volt.

Az elmúlt 12 évben a magyar népgazdaság nyersanyagszükségletének jelentős részét a Szovjetunió biztosította. Ezzel nagymértékben elősegítette, hogy a magyar ipar a korábbi színvonalnak több mint háromszorosára emelkedjék. Mindez azt bizonyítja, hogy a magyar–szovjet kapcsolat a magyar nép létérdeke, és e baráti viszony haszonélvezője elsősorban a Magyar Népköztársaság, a dolgozó magyar nép.

Véleményünk szerint a szocialista tábor országai között a proletár internacionalista kapcsolat állami és pártvonalon egységes egé-

szet képez, mert a szocialista országokban a munkásosztály van hatalmon, annak külpolitikája érvényesül. Ezért nem tartjuk elfogadhatónak a szocialista országok egymás közti viszonyában az állami és pártkapcsolatok olyan mechanikus szétválasztását, amely szerint elképzelhető volna, hogy két szocialista ország ideológiai vonalon harcol, állami vonalon viszont jól együttműködik egymással.

A Magyar Népköztársaság a múlt évi ellenforradalmi támadás súlyos időszakában a szocialista tábor egységének, e tábor egységes támogatásának köszönhette, hogy leküzdötte a létét fenyegető veszélyt. Ez a körülmény is egyik oka annak, hogy a Magyar Népköztársaság eltökélt és törhetetlen híve a szocialista tábor egysége további erősítésének, és a szocialista tábor vezető erejével, a Szovjetunióval való barátságnak.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a proletár internacionalizmus elvi alapján áll. Küzd minden olyan ellenséges eszmei és politikai törekvés ellen, amelynek célja a szocialista országok kapcsolatainak lazítása. Küzd még akkor is, ha ez a törekvés úgynevezett „nemzeti kommunizmus", „sztálintalanítás", vagy bármilyen más címszó alatt jelentkezik.

A Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió közötti barátság és szövetségi viszony erősítése hozzájárul a szocialista tábor egységének további megszilárdításához. A szocialista tábor országainak egysége viszont erős támasza a függetlenségüket védelmező, azt nemrégiben visszanyert vagy azért küzdő nem szocialista országok nemzeti, haladó törekvéseinek, és segíti az emberiség békéjét veszélyeztető imperialista agresszív tervek meghiúsítását.

Ezért a magyar–szovjet barátság további erősödése meggyőződésünk szerint helyeslésre talál mind a szocialista országoknál, mind a nemzeti függetlenségüket védelmező, a tartós békét óhajtó nem szocialista országoknál és embereknél az egész világon.

A proletár internacionalizmus elvei vezetnek bennünket a világ valamennyi kommunista és munkáspártjához fűződő viszonyunkban, a munkásosztály más szervezeteihez való kapcsolatainkban.

Az ellenforradalommal szembeni harcban nagy erkölcsi és politikai támogatást jelent számunkra, magyar kommunisták számára az a tudat, hogy a francia kommunisták pártjától a japán és indonéz kommunisták pártjáig mindazok a kommunista pártok, ame-

lyek állást foglaltak a magyarországi eseményekkel kapcsolatban, helyeslik harcunkat és politikailag támogatnak bennünket.

Meggyőződésünk szerint a proletár internacionalizmus a nemzetközi munkásosztály és az emberi haladás nagy ereje, amely minden zsákutcába vezető nézetet leküzdve halad előre a maga fejlődésének útján.

Tisztelt elvtársak! Kedves barátaim! Néhány fontos kérdésben vázoltam nézetünket. Távol áll tőlünk, hogy bármiben is tévedhetetlennek vagy hibátlannak tartsuk magunkat. De itt olyan tapasztalatokról van szó, amelyeket drága áron szereztünk, és amelyeket a szocialista forradalom ügyének javára szeretnénk becsületesen és kommunista lelkiismeretünk szerint hasznosítani.

Úgy gondoljuk, hogy dicső történelmi hagyományokra támaszkodunk és a magyar kommunistáknak sok megpróbáltatást látott nemzedékei támogatnak bennünket.

A forradalmi munkás-paraszt kormánynak van olyan tagja, aki már a polgárháború éveiben az Urálban, a vörös partizánosztagokban harcolt a cári tisztek ellen. Nem kevés olyan vezetőnk van, aki az 1919-es magyar proletárdiktatúra idején a Magyar Vörös Hadseregben harcolt. Vannak olyanok, akik a Horthy-fasizmus idején az illegális pártszervezetekben dolgoztak és vannak olyanok is, akik a felszabadulás után lettek a kommunista eszme harcosaivá.

A régi, úri, ellenforradalmi Magyarország már 38 éve küzd a proletárdiktatúra ellen, annak megsemmisítéséért. Az új népi és szocialista Magyarország szintén 38 éve harcol azért, hogy a proletárdiktatúra országa legyen. A régi, úri Magyarország ebben a több évtizedes harcban megsemmisült. Győzött a Magyar Népköztársaság. Magyarországon proletárdiktatúra van és az is marad a kommunizmus teljes győzelméig.

Az úri Magyarország 38 éve a nemzetközi imperializmusra támaszkodik. A szocialista Magyarország a nemzetközi proletárszolidaritásra és annak első megtestesült államára, a Szovjetunióra!

Népszabadság, 1957. március 28.

A munkás nemzetköziség és a Szovjetunió

1957. OKTÓBER

Mindenki tudja, hogy a Szovjetunióval olyan állam jött létre, ahol a párt- és a társadalmi életet éppen úgy, mint a kormány politikáját, teljes mértékben áthatotta és áthatja a proletár internacionalizmus elve és gyakorlata.

Napjainkban a forradalmi munkásmozgalom emberei, de rajtuk kívül mindazok, akik híven ragaszkodnak hazájuk szabadságához és függetlenségéhez, akik az emberi haladásnak, a különböző társadalmi rendszerű országok népei békés egymás mellett élésének és az emberiség békéjének hívei, a Föld valamennyi országában mély emberi érzéssel gondolnak arra, hogy a Szovjetunió négy évtizedes fennállásának ünnepi évfordulójához közeledik.

A 60–65 éves életkor manapság már nem ritka, nem is szokatlan. A Szovjetunióban tömegesen élnek olyan emberek, akik 1917-ben már felnőtt, 20–25 éves korban voltak. Bizonyára nem kevesen vannak közöttük, akik az 1917-es év beköszöntésekor nem voltak kommunisták, nem marxista–leninista szemmel nézték a világot, de mint tisztességes embereket, foglalkoztatta őket hazájuk, népük sorsa. Az ilyen embereket bizonyára mélységes öröm és a nemzeti büszkeség érzése tölti el, ha arra gondolnak, hogy milyen hatalmas fejlődésen ment át országuk, és milyen nagy utat tettek meg az egykori cári Oroszország népei a nemzeti és társadalmi fejlődés útján az elmúlt 40 esztendő alatt.

Az egykori cári Oroszország kívül-belül megtépázott, korhadt rendszere idején, a cárok, kapitalisták, földesurak kormányzása alatt ez a haza a dolgozó nép számára csak a fájdalom forrása lehetett. A dolgozók elképesztő nyomora, a lakosság 76 százalékának írástudatlansága, az elmaradott mezőgazdaság, a viszonylag kicsiny és jelentős részben nyugati tőkések kezében levő ipar, az egyes népek és nemzetiségek között szított gyűlölködés és a többi gond, baj 1917 elején, csak keserűséggel tölthette el Oroszország

minden igaz fiát. Ma, a cári Oroszország helyén született új világ a Szovjetunió hatalmas, fejlett iparával, modern mezőgazdaságával, kultúrájával, a világ legkülönb és méreteiben legnagyobb tudós- és szakemberképzésével, minden más országot megelőző atom- és hidrogénenergia-kutató tudományával és a fejlődés többi nagyszerű vívmányával – a szovjet haza minden állampolgárát a hazafias büszkeség érzésével töltheti el.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a Szovjetunió népeinek 40 évi kitartó, lelkes, sokszor áldozatos munkája így változtatta meg a szovjet emberek hazáját. A Szovjetunió fejlődése, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme, a szovjet szocialista állam újabb és újabb sikerei azonban „nem helyi, nem sajátosan nemzeti, nemcsak orosz, hanem nemzetközi jellegűek..." – amint Lenin mondotta az októberi forradalom alapvonásainak jelentőségéről.

A világ minden országában beszélnek és nemegyszer heves vitákat folytatnak az emberek arról, hogy a Szovjetunióban negyven év alatt milyen fejlődés ment végbe, hogy e hatalmas országban örökre megszűnt az embernek ember által való kizsákmányolása, hogy felszámolták a kapitalista rendszert és ezzel együtt a kapitalizmus elkerülhetetlen kísérőit: a gazdasági anarchiát, a gazdasági válságokat, a milliókat sújtó munkanélküliséget és létbizonytalanságot, a nemzetek és nemzetiségek elnyomását – felépítették a szocialista rendszert.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom nemzetközi jelentősége mindenekelőtt az, hogy a marxizmus–leninizmus elméletét az imperialista tőke diktatúrájának megdöntéséről és a munkáshatalom megteremtéséről, a kapitalista társadalmi rend felváltásáról, az osztály nélküli, szocialista társadalom felépítéséről – az elmélet területéről átvitte a valóság, a reális élet területére. Mindezt gyakorlatilag megvalósították. A Lenin által kovácsolt kommunista párt vezetésével mindezek végrehajtása és valóra váltása során az öntudatos szovjet dolgozók: munkások, parasztok, értelmiségiek nem kevés – öntudatosan vállalt – áldozattal, a világon elsőkként, úttörőkként példát mutattak minden ország munkásosztályának, és felbecsülhetetlen értékű tapasztalatok tömegét – és más, sokirányú segítséget – adták az egész nemzetközi munkásmozgalomnak.

A nemzetközi munkásmozgalomnak – amelynek már a hajnalán

4826
VÁCHARTYÁN

Marx és Engels írta fel zászlajára a „Világ proletárjai, egyesüljetek!" jelszót – legbensőbb lényegéhez tartozik a proletár internacionalizmus. A nemzetközi munkásmozgalom ennek az elvnek a jegyében alakult és fejlődött a történelem leghatalmasabb társadalmi mozgalmává. A modern munkásmozgalom több mint százéves története, a nagy áldozatok árán szerzett harci tapasztalatok, e tapasztalatokat összefoglaló és általánosító elmélet, a marxizmus–leninizmus, együttesen bizonyítják, hogy a proletár internacionalizmus bármiféle gyengítése csökkenti az egyes országok munkásosztályának erejét, tudatosságának fokát, gyengíti az egész nemzetközi munkásmozgalmat. A tapasztalatok azt is bizonyítják, hogy a munkás nemzetköziség elméleti és gyakorlati kötelékeinek szorosabbá válása erősíti az egyes országok munkásosztályát és az egész nemzetközi munkásmozgalmat.

Pozitív és negatív oldalról egyaránt ezt igazolják az emberiség sorsát befolyásoló történelmi időszakok: az első és a második világháború lefolyása és ezek hatásai.

Az orosz munkásosztálynak és forradalmi pártjának nagy érdeme, hogy a történelem során mindenkor magasra emelte s előre vitte a proletár internacionalizmus zászlaját. A Szovjetunió Kommunista Pártja, a szovjet nép, a szovjet állam, mint 40 év óta mindig, ma is a proletár internacionalizmus rendíthetetlen, fő és központi bázisa.

Lenin, a bolsevik párt és a köréje tömörült orosz munkásosztály már az első világháború idején a proletár internacionalizmus eszméjével hívta harcba az imperialista háború által elgyötört népeket a burzsoá nacionalizmus ellen, önmaguk felszabadításáért, a békéért. Nem véletlen, hanem Lenin és a bolsevikok tanításának eredménye, hogy a munkásosztály forradalmi, kommunista pártjai a burzsoá nacionalizmusnak a munkásosztályon belül fellépő képviselői: a revizionista árulók, az imperialista háború elleni harcban szerveződtek és fejlődtek a népeket, nemzeteket vezető nagy nemzeti és nemzetközi erővé.

Ezt a nagy történelmi folyamatot és ebben a folyamatban a szovjet szocialista forradalom nemzetközi hatását Lenin „A Kommunista Internacionálé II. kongresszusa" című cikkében így jellemezte: „Nagyok azok a katonai győzelmek, amelyeket a munkások és parasztok Szovjetköztársasága a földbirtokosokon és a tőkéseken, a Jugyenyicseken, Kolcsakokon, Gyenyikineken,

a fehérlengyeleken és pártfogóikon, Franciaországon, Anglián, Amerikán és Japánon aratott. De még nagyobb a munkások, a dolgozók, a tőke által elnyomott tömegek eszén és szívén aratott győzelmünk, a kommunista eszmék és a kommunista szervezetek győzelme az egész világon."

A proletár internacionalizmus megerősödésének nagy szerepe volt a második világháború előtt és alatt a népek antifasiszta tömörítésében, hozzájárult a német–olasz–japán és a magukhoz láncolt kisebb csatlós országok fasiszta erői fölött aratott győzelemhez. A nemzetközi munkásmozgalom összefogott ereje, élén a világ legnagyobb internacionalista hatalmával, a Szovjetunióval, az elmúlt 40 év történelme során mindig – így a szörnyű második világháború idején is – a fasiszta imperializmussal legkövetkezetesebben szembenálló, a népeket közös frontba tömörítő győzedelmes erőnek bizonyult.

A munkásosztály internacionalista egysége nemcsak a nemzetközi munkásosztály ereje és támasza. Ereje és támasza volt mindenkor a nemzeti függetlenségükért harcoló gyarmati népeknek, és a világ békéjéért küzdő embereknek is. A Szovjetuniónak a fasizmus erői fölött aratott győzelme új fellendülést eredményezett a nemzetközi munkásmozgalomban. Ennek a győzelemnek a nyomán további 11 ország szakadt ki az imperializmus világrendszeréből, 11 újabb ország népei építik ma a szocializmust. Így a szocializmus világrendszerré vált.

De ugyanezen időszak alatt az imperializmusra mért csapás hatására az egész imperialista gyarmati rendszer az általános bomlás állapotába jutott. Megszületett a független India, Indonézia, Burma, Egyiptom; és több más ázsiai és afrikai ország népe is az önálló, nemzeti fejlődés útjára lépett.

A proletár internacionalizmus eszméje jegyében egyesült szocialista országok, és a nem szocialista, de hasonlóan imperialistaellenes ázsiai és afrikai népek és országok harci szövetsége világméretű békeövezet, legyőzhetetlen erő. Mindezek az eredmények azt igazolják, hogy a nemzetközi munkásmozgalom forradalmi erői híven követték Lenin tanítását, aki azt mondotta: „Az előrehaladott országok forradalmi mozgalma a valóságban egyszerű csalás volna, ha a munkások az európai és az amerikai tőke ellen folytatott harcukban nem egyesülnének teljesen és legszorosabban az e tőke által elnyomott száz- és százmillió gyarmati rabszolgával."

A világ békeszerető erőinek legfőbb támasza a Szovjetunió által vezetett szocialista tábor proletár internacionalista egysége, amely puszta létével, nagy erkölcsi, politikai, gazdasági és katonai erejével is féken tartja az imperializmust, és kockázatossá tesz számára minden agressziót.

Elsősorban a Szovjetunió következetes internacionalizmusának példája nyomán vált ez a hatalmas munkásmozgalmi erő a nemzeti függetlenség, a társadalmi haladás és a béke legerősebb védelmezőjévé, támaszává az egész világon.

A magyar munkásmozgalomban is csaknem 80 éve folyik a harc a következetes internacionalista irányzat és a mozgalomba fertőző betegségként befurakodó burzsoá nacionalista nézetek és erők között. A nacionalista veszély bizonyos mértékig összefügg a magyar nép sajátos nemzeti történelmével. A mi népünk évszázadokig élt török és német elnyomás alatt és vívta harcát az elnyomókkal nemzeti függetlenségéért, szabadságáért. Ma is elevenen él az 1848–1849-es, Kossuth és Petőfi eszmei vezetésével a Habsburg-zsarnokság ellen vívott nagy szabadságharc emléke, amelynek haladó jellegéről és hősiességéről Marx és Engels is nagy elismeréssel írt.

A magyar nép függetlenségi harcait azonban árnyékként kísérte a magyar nagyhatalmi törekvés. A török és a német elnyomás alatt nyögő magyar nép feudális urai ugyanis, miközben kiszolgáltatták a népet elnyomóiknak, maguk is elnyomták az ország területén élő jelentős szlovák, román, szerb és horvát nemzetiségű dolgozó tömegeket. Ez az oka annak, hogy az 1848–1849-es szabadságharc idején az osztrák hódítók félre tudták vezetni a feudális urakat joggal gyűlölő nemzetiségieket, és mozgósították őket a magyar szabadságharc ellen. Ezen a történelmi tragédián kívül a ma élő magyar nemzedékre örökül maradt a nacionalizmus mérge, amelytől még bizonyos dolgozó rétegek sem tudtak teljes mértékben megszabadulni.

De a magyar munkásmozgalomban erősek az internacionalista hagyományok is. A magyar munkásosztály sikerrel harcolt és harcol ma is a burzsoá nacionalista behatások ellen. A magyar munkásmozgalom egyes kiemelkedő harcosai életük példájával mutatták meg a magyar dolgozóknak, hogy a munkásmozgalom nemzetközi jellege a döntő. A múlt században az első magyarországi szocialista munkáspárt megszervezésében kezdeményező

szerepet betöltött Frankel Leó egyik vezető személyisége volt az 1871-es párizsi kommünnek is. A szovjethatalomért a polgárháború időszakában harcoló volt hadifogoly vöröskatonák magyar internacionalistáknak nevezték magukat, és ha kellett, életüket adták, hogy a megtisztelő elnevezéshez méltók maradjanak. Nemzetközileg ismert harcosa volt a magyar munkásmozgalomnak Zalka Máté, a Spanyolországban hősi halált halt magyar kommunista tábornok. A magyar kommunistáknak a proletár internacionalizmushoz való hűségét vérével pecsételte meg az a 600 magyar internacionalista, aki spanyol földön halt hősi halált a spanyol és egyben a magyar nép szabadságáért, a szocializmus nemzetközi ügyéért.

A magyar munkásmozgalom internacionalizmusának állami életünkben is van történelmi gyökere. Ez a hősi, történelmi szakasz már szoros és közvetlen kapcsolatot mutat a proletár nemzetköziség fő bázisával és támaszával, a Szovjetunióval. Az első magyar munkás-paraszt állam, az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság és a Szovjetunió 38 évvel ezelőtt deklarálták a szövetséges és fegyvertársi viszonyt.

A Szovjetunió a proletár nemzetköziség szellemében hozta azt a véráldozatot is, amellyel 1945-ben felszabadította a magyar népet a Hitler-fasiszta iga alól, és megnyitotta népünk előtt a nemzeti függetlenség és társadalmi haladás útját. Ez a szellem nyilvánult meg abban a sokszor áldozatos segítségben, amelyet a Szovjetunió népei az elmúlt 13 esztendő alatt a magyar népnek erkölcsi, politikai és gazdasági értékekben nyújtottak.

A szocialista világrendszer kialakulása óta a proletár internacionalizmus a világnak ezen a részén új jelleget öltött; a proletár internacionalizmus a szocialista tábor országainak állami életében is törvénnyé vált és az országaink népei közötti baráti viszonyunk belső tartalma lett. Ez a magyarázata annak, hogy összefogott erővel védjük mindenütt a munkáshatalmat, közös erőfeszítéseket teszünk a szocializmus építéséért és a béke védelméért. A szocialista táboron belül a proletár internacionalizmus ma már erős, megingathatatlan államközi szövetségekké is alakult, amelyeket áthatnak a közös érdekek, a közös célok.

Mindezek vitathatatlan bizonyságát látta a világ 1956 októberében, amikor az imperialisták ellenforradalmi támadást intéztek a Magyar Népköztársaság ellen; és nemcsak a magyar néppel,

hanem az egész szocialista táborral szemben találták magukat. Ez a legfőbb oka az októberi imperialista fegyveres beavatkozási kísérlet kudarcának.

A magyar nép ekkor is elsősorban a Szovjetuniótól kért és kapott segítséget. 1956 októberében ismét bebizonyosodott – ez alkalommal ismét a nemzetközi szocializmus és a béke frontjának magyar szakaszán –, hogy a proletár internacionalizmus, a béke, az emberi haladás fő támasza a Szovjetunió. De felsorakozott a Szovjetunió mögé ezen elv alapján a szocialista tábor minden országa.

1956 októberében a magyar nép a Szovjetunió és a többi szocialista ország segítségével megvédte a munkáshatalmat, és ezzel újabb leckét adtak a világnak a proletár internacionalizmus legyőzhetetlen erejéről. Ez a proletár internacionalista szellemmel áthatott nemzetközi erő az imperialista beavatkozási kísérlettel szemben megvédte a magyar függetlenséget és a béke ügyét Európában.

Októberben az imperialisták nemcsak fegyveres vereséget szenvedtek. Az ellenforradalmi kísérlet leleplezte a munkásmozgalomban ismét és ismét feléledő burzsoá nacionalizmust, a fegyveres felkelésig vezető revizionista, úgynevezett „nemzeti kommunista" nézeteket. És ez felébresztette nemcsak a magyar munkásosztálynak, de az egész világ munkásosztályának éberségét is. Mi, magyar kommunisták az 1956. októberi ellenforradalmi támadásból azt a legfőbb tapasztalatot merítettük, hogy Lenin s a bolsevikok kérlelhetetlenségével kell harcolni a revizionizmus, a burzsoá nacionalizmus minden megnyilatkozása ellen. Nem engedhetünk a párt egységén hajszálnyi repedéseket sem, védenünk és erősítenünk kell a munkáshatalmat a proletárdiktatúra minden eszközével.

A magyar nép a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 40. évfordulójának ünnepére készül. Ebből az alkalomból ismét és ismét számba veszi a Szovjetunió Kommunista Pártjától, a Szovjetunió népeitől kapott sokirányú és rendkívül értékes segítséget. Ezek között azokat a tapasztalatokat, amelyek a Szovjetuniónak a szocializmus építésében elért hatalmas sikerei alapján alapvető és általános jelentőségűek, amelyek a marxizmus–leninizmus igaz, megvalósult tanításait tükrözik, s amelyek a Szovjetuniót a szocialista tábor központjává, vezető erejévé teszik.

A mi hazánkban a 40. évforduló alkalmával bensőséges szeretettel és mély tisztelettel gondolunk a Szovjetunió Kommunista Pártjára, a nagy szovjet népre, amely a kommunizmus ügyéért, a világ haladásáért, a béke ügyéért a XX. században a legtöbb áldozatot hozta, és a legtöbb segítséget nyújtotta ahhoz, hogy a magyar nép szabad, független országban a maga uraként éljen.

Pravda, 1957. október 9.
Népszabadság, 1957. október 10.

A Központi Bizottság beszámolója a VII. kongresszuson

/RÉSZLET/

1959. NOVEMBER

Először külpolitikánkról és a nemzetközi helyzetről kívánok szólni.

A magyar nép 1945 tavaszán visszanyerte nemzeti függetlenségét, állami szuverenitását. Azóta kivívta saját hatalmát, és a szocialista építésben is nagy utat tett meg. Külpolitikánk célja népünk e nagy vívmányainak megőrzése, és a szocializmus békés építésének biztosítása. Külpolitikánk alapelvei: a magyar–szovjet barátság, hűség a szocialista táborhoz, az imperialistaellenesség, a békés egymás mellett élés minden országgal és néppel, tekintet nélkül a társadalmi rendszer különbözőségére.

A magyar nép büszke arra, hogy a Szovjetuniót, a hétéves terv, a kommunizmus építésének országát – az emberi haladás és a világbéke leghatalmasabb erejét – barátjának nevezheti. A Szovjetunió célul tűzte, hogy az egy főre jutó termelésben és fogyasztásban 1970-ig utoléri és túlhaladja a legfejlettebb kapitalista országot, az Egyesült Államokat. Nincs ma a világon komoly politikai tényező, amely kételkedne e célok realitásában. Mi, magyar dolgozók, szívből kívánjuk a szovjet embereknek: arassanak mielőbb teljes győzelmet e békés versengésben.

Ugyanakkor jólesik hallanunk, hogy van már új amerikai jelszó is, amely azt hangoztatja, hogy az Egyesült Államok érje utol a Szovjetuniót a legújabb technikában a világűrkutatásban, a tudományos képzésben. E versengésben a Szovjetunió rendelkezik nagyobb győzelmi esélyekkel. 1950-ben a Szovjetunióban 36 000, az Egyesült Államokban 53 000 mérnök végzett ugyan, de 1958-ban az Egyesült Államokban már csak 35 000, a Szovjetunióban pedig 94 000 mérnököt képeztek ki. A Szovjetunió az utóbbi években olyan eredményeket mutathat fel, mint a bratszki vízerőmű, az atomerőművek, az atommeghajtású „Lenin" jégtörő, a két éven belül felbocsátott három szputnyik, három világűrrakéta, amelyek közül az egyik a Szovjetunió felségjelvényét vitte a Holdra, egy

másik pedig a Hold ember nem járta oldalát fényképezte le. A békés versenyben a Szovjetunió döntő fölénye a kapitalizmusnál magasabb rendű szocialista társadalmából fakad, amely a határtalan fejlődés lehetőségeit biztosítja.

Büszkeségünk, a magyar–szovjet barátság nem új keletű. Ez a barátság akkor született, amikor 1917-ben a cári Oroszországba hadifogolyként került magyar munkások, parasztok, értelmiségiek nagy tömegei megértették Lenin szavát és a szocialista forradalom lényegét. Tízezrével léptek a Vörös Hadsereg és a vörös partizánalakulatok kötelékeibe, becsülettel harcoltak szovjet testvéreink oldalán a fehérgárdisták és az intervenciósok ellen, a kommunizmus győzelméért. Tovább erősödött ez a barátság a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása és fennállása idején. A proletárdiktatúra kikiáltásának előestéjén – 1919. március 20-án – írták a kommunista és szociáldemokrata párt egyesülési jegyzőkönyvébe a következőket: „A proletárság uralmának biztosítására és az antant imperializmusa ellen a legteljesebb és legbensőbb fegyveres és szellemi szövetség kötendő az orosz szovjet kormánnyal."

A Magyar Tanácsköztársaságot annak idején idegen fegyveres erők beavatkozásával leverték, és ellenforradalmi rendszert létesítettek. De a szovjet kormány 1941-ben, még a vele szemben ellenségesen viselkedő horthysta kormányhoz intézett figyelmeztető üzenetében is arra törekedett, hogy a magyar népet és országot megóvja a háborús szenvedésektől és katasztrófától. Horthy fasiszta kormánya azonban, amely nem a magyar nép érdekeit képviselte, képtelen volt a józan ész szavára hallgatni, és csatlakozott Hitler szovjetellenes háborújához.

A Szovjetunió kiverte Magyarország területéről a náci-fasiszta hadakat, és fiai élete árán felszabadította a magyar népet a hódítók igája alól. Ezért nevezi népünk a Szovjetuniót felszabadítójának, és ünnepli legnagyobb nemzeti ünnepként április 4-ét, azt a napot, amelyen a szovjet hadsereg az utolsó hitlerista megszállót is kiverte az ország területéről.

Amíg öntudatos és becsületes ember él ezen a földön, hálásan emlékezik meg arról a segítségről is, amelyet a Szovjetunió, a forradalmi munkás-paraszt kormány kérésére, az ellenforradalom és az imperialisták által fenyegetett magyar népnek 1956-ban nyújtott. E segítséggel lehetett megakadályozni, hogy a magyar nép nyakára ismét visszahozzák a kapitalizmust, a fasizmust és azt, hogy

hazánkat az imperialisták katonai felvonulási területté tegyék, hadszíntérré változtassák.

A Szovjetunió az elmúlt 15 év alatt két ízben is fiai vére hullatásával adta bizonyságát a magyar nép iránti mély barátságának, internacionalizmusának. De segített a 15 év alatt a magyar népnek ezerféle módon a háborús károk okozta nehézségek leküzdésében és a szocializmus építésében is. A magyar és a szovjet nép ellenségei még néhány évvel ezelőtt is azzal rágalmazták a Szovjetuniót, hogy „kizsákmányolja" országunkat. E rágalom ostobasága annyira nyilvánvaló, hogy ma már az ellenség is elismeri: a magyar–szovjet gazdasági kapcsolatokban a nagyobb előnyt a magyar fél élvezi.

A Szovjetunió a Magyarországgal s a többi szocialista országgal kiépített gazdasági kapcsolataiban nem a kereskedelmi haszon elvéből indul ki, hanem önzetlenül és áldozatkészen, mint idősebb és erősebb szocialista ország, testvéri segítséget nyújt. A kereskedelmi forgalom keretében 1958-ban a Szovjetunióból Magyarországra hozott áruknak több mint 82 százaléka nyersanyag, félkész áru volt. A szovjet szállítások biztosítják nyersanyagban, nevezetesen vasércből, olajból, fából a magyar népgazdaság behozatal útján fedezendő szükségleteinek legnagyobb részét. Ugyanakkor 1958-ban a Szovjetuniónak szállított magyar áruk több mint 58 százaléka gépipari és finommechanikai termék volt. Így kereskedik egy szocialista nagyhatalom, a Szovjetunió, egy kisebb szocialista országgal, a Magyar Népköztársasággal.

Nincs, és soha nem is volt olyan kapitalista nagyhatalom a világon, amelyik kereskedelmi forgalmát úgy fejlesztette volna egy kis országgal, hogy kedvező módon, túlnyomóan nyersanyagot szállítana annak, és nagyobbrészt kész ipari terméket vásárolna tőle. De ez ellenkezne is a kapitalizmus lényegével: a kapitalizmus saját népének kizsákmányolásán kívül más népeket is kizsákmányol. Az előbbit a „kezdeményezés és vállalkozás szabadságának", az utóbbit a „kereskedelem szabadságának", az egészet pedig „szabad világnak" nevezi.

A magyar–szovjet barátság ma erős. Ez a barátság a magyar nép erőforrása, nagy támasza és boldogulásának záloga. A magyar–szovjet barátságot szüntelenül erősíteni, örök és megbonthatatlan barátságként megtartani – ez pártunk és kormányunk legfőbb külpolitikai feladata.

Elvtársak! A nemzetközi helyzetben az elmúlt két-három esztendő alatt bizonyos enyhülés következett be. Ez a változás döntően a Szovjetunió, a szocialista tábor, a nemzetközi munkásmozgalom, a világbéke-mozgalom erői növekedésének, a békepolitikának köszönhető. A kapitalista országokban, a nemzetközi életben azonban nem jelentéktelenek a békeellenes erők, amelyek működnek és hatnak. Ezért a népeknek – így a magyar népnek is – továbbra is állhatatos harcot kell folytatniuk a békeellenes erőkkel szemben, és azokat még hátrább kell szorítaniuk.

Kiemelkedő esemény volt a Szovjetunió teljes leszerelésre vonatkozó javaslatának benyújtása az Egyesült Nemzetek Szervezetében. Örvendetes, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésének nagy többsége ezt a javaslatot helyesléssel fogadta, és közös amerikai–szovjet indítványra egyhangú szavazással a tízes leszerelési bizottság hatáskörébe utalta.

Tennivalónkat abban látjuk, hogy a Magyar Népköztársaság, egyetértésben a Szovjetunióval, a szocialista tábor valamennyi országával, hatékonyan segítse elő békés céljaink megvalósítását. Támogatjuk az országok és népek egymás közötti viszonyában a békés egymás mellett élés elvének teljes érvényesítését. Támogatjuk az atomfegyver-kísérletek megszüntetését, az atomfegyvermentes zónák létrehozását, az atomfegyverek használatának megtiltását, megsemmisítését. Támogatjuk a berlini kérdés rendezésére, a német békeszerződés megkötésére vonatkozó javaslatokat. Támogatjuk a teljes leszerelésre vonatkozó szovjet javaslatot, valamint azt is, hogy mindaddig, amíg ez megvalósítható lesz, közbeeső intézkedések történjenek. Ilyenek: a hadseregek létszámának csökkentése, a külföldi támaszpontok megszüntetése, a külföldön állomásozó csapatok kölcsönös visszavonása.

Ma, amikor rettenetes tömegpusztító fegyverek vannak felhalmozva és gyártásuk még folyik, az emberiség legfőbb kérdésévé a béke megőrzése vált. Minden ország közvéleménye a tárgyalásokat és a megegyezést sürgeti. A népek a tömegpusztító fegyverek megsemmisítését és a teljes leszerelést óhajtják, mert békében akarnak élni. A magyar nép sem kíván semmi mást, mint hogy erőit a békés építőmunka nagyszerű céljaira fordíthassa.

A Magyar Szocialista Munkáspárt
VII. kongresszusának jegyzőkönyve.
Kossuth Könyvkiadó 1960.

A lenini eszmék hatása és megvalósulása Magyarországon

1960. ÁPRILIS

Lenin az imperializmus viszonyaira alkalmazta Marx és Engels tanításait, megválaszolta a történelem által napirendre tűzött új kérdéseket, továbbfejlesztette a marxista elméletet.

Lenin eszméi vezették Oroszország munkásosztályának harcait, vitték győzelemre az emberiség történelmében új korszakot nyitó Nagy Októberi Szocialista Forradalmat. A Szovjetunió Kommunista Pártjának XXI. kongresszusán, 1959-ben Hruscsov elvtárs a Központi Bizottság beszámolójában már megállapíthatta, hogy a szocialista társadalmi rend a Szovjetunióban teljes és végleges győzelmet aratott, s megkezdődött a kommunizmus szélesen kibontakozó építésének korszaka.

Az imperialista kapitalizmus és annak szekértolói a marxizmust „cáfoló" nyíltan burzsoá és a marxizmust meghamisító „szemérmes" revizionista „eszmék"-től az intervenciósok ágyújáig minden elképzelhető fegyvert harcba vetettek azért, hogy Lenin eszméi ne győzzenek Oroszországban. Majd amikor az évek során kitűnt, hogy ezeket az eszméket a tömegekből kitépni nem tudják, hogy a Szovjetunió nemcsak megszületett, hanem legyőzhetetlenné is vált, hangoztatni kezdték és mindmáig fújják azt a nótájukat, amelynek kezdete, hogy „a leninizmus orosz sajátosság". A történelem azonban a valóságban bizonyította be megcáfolhatatlanul, hogy a leninizmus nem orosz sajátosság, hanem nemzetközi érvényességű tan, nemcsak egy nemzet útját, hanem minden nemzet, az egész emberiség társadalmi fejlődésének útját jelöli ki. A proletárhatalom, a szocializmusnak a Szovjetunióban aratott győzelme lényeges vonásaiban minden ország számára megmutatta a társadalmi haladás szükségszerű, történelmileg elkerülhetetlen útját.

Alig több, mint 42 évvel a szovjethatalom létrejötte után a társadalom fejlődésének menetét már nemzetközileg az határozza meg, hogy a Szovjetunióban a szocializmus teljesen felépült, és

győzelme véglegessé vált; hogy a szocializmus az országok egész sorában győzött, világrendszerré vált; hogy az egész világ kommunista és munkáspártjainak tevékenységét a marxizmus–leninizmus vezérli; hogy a marxista–leninista pártok vezetésével a szocializmusért és a békéért küzdő nemzetközi munkásosztály világot formáló tényezővé vált. Mindazok a sikerek, amelyeket a kommunista pártok megalakulásuk óta elértek, meggyőzően bizonyítják a lenini tanítások legyőzhetetlen erejét.

A magyar munkásosztály és pártja számára is immár több mint 40 esztendeje Lenin tanításai világítják meg azt az utat, amelyen a munkáshatalom kivívásáért, a szocialista társadalom felépítéséért folytatott harcban jár. A leninizmus elsajátítása, helyes felfogása azonban pártunk számára nem egyszeri és nem könnyű feladat volt. Pártunk sikereken és kudarcokon keresztül, forradalmak és ellenforradalmak tüzében tanulta meg a leninizmus lényegét megérteni, azt a magyar viszonyokra alkalmazni, az eszméket az életben megvalósítani és az elért eredményeket védelmezni. A párt, a magyar nép, a Magyar Népköztársaság mai erejének és sikereinek fő forrása a lenini eszmékben van, és abban, hogy ezek az eszmék egy egész történelmi korszak forradalmi harcai során gyökereztek meg hazánkban.

A lenini eszmék magyarországi hatását szeretném néhány vonatkozásban e cikk keretében vázolni.

1

1918 novemberében alakult meg a Kommunisták Magyarországi Pártja, és néhány rövid hónap alatt megnyerte nemcsak a munkásosztály, hanem a nép többségét is. A proletárdiktatúra lenini eszméje meghódította a magyar dolgozó népet, s 1919. március 21-én kikiáltották a Magyar Tanácsköztársaságot. Ez a nap történelmi sorsforduló volt népünk életében, ugyanakkor nagy nemzetközi jelentőségű eseménynek bizonyult.

Nem valamely sajátos „magyar alkat" következménye, nem véletlen, hogy a lenini eszmék viszonylag korán, és oly gyorsan tért hódítottak Magyarországon, s a Nagy Októberi Szocialista Forradalom először Magyarországon talált követőkre. A magyarországi viszonyok a XX. század elején sok tekintetben hasonlítottak

az oroszországi viszonyokra. Erre a hasonlóságra már Lenin is rámutatott, mondván, hogy „Magyarország tudvalevően nemcsak földrajzilag áll a legközelebb Oroszországhoz, hanem a reakciós földbirtokosok mindenhatósága tekintetében is, akik óriási kiterjedésű földbirtokaikat átmentették a középkorból." Az Osztrák–Magyar Monarchiában a magyar munkásosztályt nemcsak „saját" burzsoáziája zsákmányolta ki, hanem a fejlettebb és erősebb osztrák tőke is. A tőkés–földbirtokos kizsákmányolást súlyosbította a magyarokra nehezedő Habsburg-elnyomás, és a magyarországi nemzeti kisebbségek teljes jogfosztottsága. Az első világháború végén a végsőkig kiéleződtek az összes fő társadalmi ellentmondások, az uralkodó osztályok pedig politikailag csődbe jutottak. A munkásosztály, a dolgozó nép egyre nagyobb tömegei az „orosz példa", a szovjetek példájának követésében keresték az utat a társadalmi felszabadulás felé.

Az Osztrák–Magyar Monarchia katonáiként Oroszországba került magyar munkások, parasztok tömegei ott voltak a szovjethatalom bölcsőjénél. Sokan közülük megértették Lenin tanítását, s a szocialista forradalom eszméjét magukévá téve, tömegesen léptek a Vörös Hadsereg és a vörös partizánosztagok soraiba. De az itthoni munkás-, paraszt- és katonatömegekben is érlelődött a meggyőződés; csak a proletárdiktatúra, a szocialista forradalom biztosíthatja a nemzet függetlenségét, adhat kenyeret a munkásnak, földet a parasztságnak s békét az egész népnek. Ez a mély meggyőződés vitte győzelemre az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság ügyét.

A Magyar Tanácsköztársaság a magyar kommunista mozgalom, a munkásosztály, a dolgozó nép nagy forradalmi iskolája volt. A Tanácsköztársaság fennállásának 133 napja alatt az életbe léptetett szocialista vívmányok nagy lelkesedéssel töltötték el a dolgozó tömegeket: a magyar Vörös Hadsereg katonái hallatlan nehézségekkel, nélkülözéssel, belső árulással, ellenforradalmi szabotázzsal dacolva hősiesen harcoltak az antant erőivel szemben. A Magyar Tanácsköztársaságot ekkor legyőzte az intervenciós antant-seregek túlereje, de a magyar kommunista mozgalom számára mind a mai napig erőforrást jelentenek azok a tapasztalatok, amelyeket a párt a Tanácsköztársaság négy és fél hónapos harca során szerzett meg. A Magyar Tanácsköztársaság fennállása idején a munkásosztály bebizonyította, hogy hivatott és képes a nemzet

vezetésére, az ország kormányzására. A magyar kommunisták az ellenforradalom legvadabb tobzódása közepette is tudták, hogy az ellenforradalom felülkerekedése csak időleges, és az első, az elbukott proletárdiktatúrát követni fogja a győzelmes második.

A horthysta ellenforradalom sötét negyedszázada nagy megpróbáltatást hozott az egész népre. A fehérterror tizedelte az öntudatos forradalmárokat, az ellenforradalom megfosztotta a dolgozókat a Tanácsköztársaság minden társadalmi vívmányától és visszavetette őket a kapitalista kizsákmányolás igájába. Az ellenforradalom 25 éve alatt pártunk kijárta az illegalitás, a fasizmus és a háború elleni harc nehéz és hosszú iskoláját is. A vértanúk egész sora tanította a pártot a néphez való áldozatos hűségre, állhatatosságra, az ellenség gyűlöletére. A párt megtanulta a legális és az illegális munka összekapcsolását, a szakszervezetekben, a szociáldemokraták között végzett munka fontosságát, a népfrontpolitika alapelveit. Pártunk az illegalitás, a 25 éves kegyetlen üldözés ellenére is vezetője lett annak a népi tömörülésnek, amely szemben állott a szovjetellenes háborúval s az ország szégyenteljes hitlerista megszállásával.

Az illegalitásban vívott harcok jelentik azt a hidat, amely az első magyar proletárforradalmat összeköti a népi demokratikus forradalommal. Magyarországnak a szovjet hadsereg által történt felszabadítása idején a magyar nép számára nagy előnyt jelentett, hogy volt harcokban edzett kommunista pártja, mely a nemzeti felemelkedés kész programjával állt a nép elé.

A felszabadulást követő években a viszonyok összehasonlíthatatlanul kedvezőbbek voltak, mint régen. Harcunkat megkönnyítette az a körülmény, hogy a párt kezdettől fogva részese volt a hatalomnak és támaszkodhatott a Szovjetunió, a kialakuló szocialista tábor, a nemzetközi munkásmozgalom segítségére. De ez a harc sem volt könnyű. Nemcsak ellenségeinkkel, a háborús pusztításokkal, a kapitalizmustól örökölt elmaradottsággal kellett megküzdeni, hanem saját hibáinkkal is.

A hatalomért folyó harcban, az 1945–1948-as években, a kommunisták sikeresen tömörítették a dolgozó nép többségét, és újból kivívták a munkásosztály hatalmát. A marxizmus–leninizmus elvei alapján létrejött a munkásosztály egységes, forradalmi pártja, és a népi állam: a Magyar Népköztársaság. A felszabadulás óta eltelt másfél évtizedet elsősorban a párt vezetésével elért nagyszerű

demokratikus és szocialista vívmányok jellemzik. A forradalom útja azonban nem volt zökkenőktől mentes; a lenini tanítások megsértése, a személyi kultusz következtében lehetővé vált, hogy az áruló revizionista csoport – szövetkezve népi államunk külső és belső ellenségeivel – ellenforradalmat robbantson ki.

A felszabadulás óta eltelt évek, s különösen az ellenforradalom ellen folytatott harc fontos eszmei-politikai nevelőiskola volt a párt, a munkásosztály, a dolgozók nagy tömegei számára. A magyar kommunista mozgalomban mindig volt annyi erő, hogy bízva a magyar nép szocializmus iránti hűségében, támaszkodva a proletár internacionalizmus erejére – a szocialista tábor, a nemzetközi munkásosztály segítségével úrrá legyen a nehézségeken.

A párt e négy évtizedes éles osztályharc nagy iskolájában sajátította el s tanulta meg alkalmazni a marxizmus–leninizmust. A legutóbbi évek magyarországi tapasztalatai különös élességgel világítják meg a lenini eszmék gazdag kincstárából Lenin tanításait a proletárdiktatúra, a párt és a nép közötti szoros kapcsolat szükségességéről, a szocializmus építésének lenini tervét, a párt egységének, eszmei tisztaságának jelentőségét.

2

Három évvel az ellenforradalom után a magyar kommunisták VII. kongresszusa arról számolhatott be, hogy a Magyar Népköztársaság helyzete jó, az ellenforradalom minden tekintetben már a múlté. Mi a magyarázata annak, hogy nemcsak a hibákat javítottuk ki és az ellenforradalom okozta sebeket gyógyítottuk be, hanem jelentős fejlődést értünk el? Elsősorban az, hogy a párt szembefordult az osztályellenségnek utat nyitó revizionistákkal, szakított a szektarianizmussal és dogmatizmussal, s a lenini úton járva, következetes, bátor elvi politikát folytatott. Ez a Magyar Népköztársaság gyors politikai és gazdasági konszolidációjának magyarázata. Joggal állíthatta Hruscsov elvtárs pártunk VII. kongresszusán: „Ha forradalmi erőnk fő forrásából – a marxizmus–leninizmus tanításaiból – merítünk, újból és újból meggyőződünk arról, hogy ez annyira erős és hatalmas, olyan jól szolgálja a munkásosztály, a dolgozó nép érdekeit, hogy még ilyen megpróbáltatások közepette sem apad ki."

Az 1956-os magyarországi ellenforradalom előkészítői és szervezői feleleventették és csatasorba állították a burzsoá nacionalizmus legkülönbözőbb változatait: rágalmazták a Szovjetuniót, a szocialista tábortól való elszakadás érdekében a „semlegesség", a „harmadik út", a „tömbönkívüliség" jelszavát hirdették. Ezzel akarták elszigetelni és megsemmisíteni a Magyar Népköztársaságot és felbomlasztani a szocialista tábor egységét.

Valamennyi nacionalista áramlat közül azok a reakciós kispolgári irányzatok voltak a legveszedelmesebbek, melyek „demokratikus", „népi", sőt „marxista" álcázást adtak a nacionalizmusnak, és a „magyar szocializmus", a „nemzeti kommunizmus" köntösébe bújtatták azt. Lenin már 1920-ban „A nemzeti és gyarmati kérdésről szóló tézisek tervezeté"-ben megírta: „A kispolgári nacionalizmus beéri azzal, hogy nemzetköziségnek nyilvánítja a nemzetek egyenjogúságának elismerését, de (nem is szólva arról, hogy ez az elismerés nem egyéb, mint puszta szó) érintetlenül fenntartja a nemzeti önzést..." és hogy „a nemzetköziség fogalmának és a nemzetközi politikának opportunista és kispolgári pacifista elferdítése elleni harc a legelső és a legfontosabb feladat."

A magyar népi demokrácia történetének tapasztalatai újra bebizonyították a proletárdiktatúráról szóló lenini tanítások igazát. Újra megtanulhattuk, hogy proletárdiktatúra nélkül nincs szocialista építés, hogy erős, jól szervezett, a tömegek támogatását élvező szocialista állam nélkül nem lehet megvédeni a szocializmus vívmányait.

Drága áron szerzett tapasztalatunk, hogy nem szabad elhanyagolni és megsérteni a proletárdiktatúra egyik oldalát sem, mert az súlyos következményekkel jár, s az osztályellenség lehetőségeit növeli a kapitalizmus és a szocializmus közötti harcban. Az ellenforradalom leküzdése óta megtett előrehaladásunk egyik fontos tényezője, hogy viszonyainknak megfelelően igyekeztünk alkalmazni Leninnek azt a tanítását, hogy a munkáshatalom diktatúra a burzsoá ellenforradalmi törekvésekkel szemben, és demokrácia a dolgozó nép számára.

A nép érdekeinek védelme az elmúlt három évben megkövetelte a proletárdiktatúra határozott érvényesítését a rendszer ellenségeivel szemben. Ugyanakkor a párt vigyázott arra, hogy az elnyomó intézkedések valóban az ellenséget, az árulókat sújtsák, különbséget tett a tudatos ellenforradalmárok és a megtévesztettek között.

Az előbbiekkel szemben a büntetés, az utóbbiaknál a nagylelkűség és a megbocsátás, a nevelés politikáját alkalmazta. Intézkedéseink a nép igazságérzetével, egyetértésével találkoztak.

Az ellenforradalom leverése éles osztályharcban ment végbe. Az osztályharc kiéleződése azonban nem rajtunk múlt, hanem a nemzetközi imperializmus és a belső ellenség magatartásából következett. A mi tapasztalataink is szemléltetően mutatják, hogy a szocializmus építése idején nem szűnik meg az osztályharc, csupán más formákat ölt. Az élet cáfolja a revizionistáknak azt a felfogását, mely az osztályharc tagadására, az béreség elaltatására irányul. De tapasztalataink kézzel fogható cáfolatát adják annak a hibás tételnek is, amely a szocializmus építésének előrehaladásával az osztályharc éleződésének törvényszerűségét vallja.

Az osztályharc alakulásának általános tendenciája, hogy a szocializmus erősödésével az ellenséges osztályok maradványainak ellenálló ereje és befolyása csökken. Az osztályharc azonban nem lanyhul egyenletesen és állandóan; a belső és külső körülmények változásai folytán erősödhet, élesebb formákat is ölthet. Az osztályharc élessége a nemzetközi erőviszonyoktól, az országon belüli osztályerők megoszlásától, a volt kizsákmányoló osztályok maradványainak, és a hozzájuk csatlakozóknak a magatartásától és nem utolsósorban a párt és az állam politikájától függ.

Népi demokratikus államunkban fenn kell tartanunk a rendszer önvédelmének állami erőit is, hogy megvédjük a dolgozó népet minden olyan kísérlettől, amely az építőmunka megzavarására irányul. Az osztályharc azonban nemcsak adminisztratív intézkedésekből áll, nem ezek teszik az osztályharc lényegét. Az ingadozók megnyeréséért vívott küzdelem, a gazdasági építés és az ideológiai küzdelem is osztályharc. A párt nem a nép ellenségeivel való békülékenység, hanem az ellenük vívott erélyes harc politikájával nyerte meg a tömegeket. A tömegek objektív érdekeit fejezte ki, képviselte, és szükség esetén szembefordult a demagógiával megtévesztett tömegek hangulatával. Ugyanakkor elvetette a „baloldali" hősködést, a tömegek megnyerésének lebecsülését. A Magyar Szocialista Munkáspárt a lenini tanítások szerint a tömegek igazi érdekeit képviselte, ugyanakkor a tömegeket saját tapasztalatain nevelte. Szívós harcot folytattunk a tömegek cselekvő részvételének növeléséért a közügyek intézésében. Fejlesztettük a néphatalmi szervek demokratizmusát, kibővítettük a tanácsok,

a szakszervezetek és más társadalmi szervek jogkörét, önállóságát.

Lenin azt tanítja: „A diktatúra legfőbb elve – a proletariátus és a parasztság szövetségének fenntartása, hogy a proletariátus megtarthassa a vezető szerepet és az államhatalmat." Ezt az elvet érvényesítettük parasztpolitikánkban. A munkás-paraszt szövetség megszilárdulása a proletárdiktatúra konszolidációjának lényeges tényezője volt. Mivel a párt a lenini elvek alapján folytatta a termelőszövetkezeti mozgalom fejlesztését és vigyázott a munkás-paraszt szövetség fenntartására, a mezőgazdaság átszervezésének nagyobb lépései sem jártak az osztályharc általános kiéleződésével.

A Magyar Szocialista Munkáspárt helyes politikája elismerést, tekintélyt szerzett a szocializmusnak a középrétegek körében is. Jelenleg minden lehetőségünk megvan arra, hogy szélesebbé és szilárdabbá tegyük államunk társadalmi bázisát. Ennek érdekében óvjuk és tovább erősítjük pártunk, munkásosztályunk egységét, a munkás-paraszt szövetséget; szélesítjük az összes dolgozó és kispolgári rétegekkel való együttműködést.

3

A proletárdiktatúra, amelyet a munkásosztály marxista–leninista pártja vezet, a társadalmi-gazdasági viszonyok gyökeres átalakításának fő eszköze. Csak a kommunista párt által vezetett proletárállam képes egységes népgazdasági terv keretében összefogni, a kommunizmus építésére irányítani a dolgozó milliók tevékenységét, gátat emelni a kispolgári ösztönösségnek, az anarchisztikus tendenciáknak.

Pártunk a Szovjetunió és más szocialista országok tapasztalataira támaszkodva, végrehajtotta az ipar, a közlekedés, a pénzügyi rendszer és a kereskedelem átszervezését szocialista alapokon, sikerrel munkálkodik a mezőgazdaság átalakításán.

A párt és a népi demokratikus állam kiépítette a népgazdaság tervszerű irányításának szervezetét a demokratikus centralizmus elvei alapján. Felnőtt a kommunista gazdasági szakemberek olyan nemzedéke, amely megfelelő tapasztalatokkal rendelkezik, és képes megvalósítani a népgazdaság irányításának bonyolult feladatait.

A pártnak az ellenforradalommal vívott harcban meg kellett

védenie a gazdasági építés pártirányításának, a proletárdiktatúra állama által megvalósított egységes, tervszerű vezetésének elveit. A tőkés restaurációs törekvések és a kispolgári ösztönösség elméleti kifejeződése volt az a revizionista közgazdasági irányzat, amely a tőkés piaci anarchia és konkurrencia „automatizmusait" kölcsönvéve igyekezett „megjavítani" a népgazdaság irányítását, s az anyagi ösztönzés lenini elveire hivatkozva az állami tervutasítások rendszerét támadta.

A párt szembeszállt a népgazdaság egységes, tervszerű irányítását tagadó nézetekkel, s ugyanakkor következetesen munkálkodott a népgazdaság irányításának javításán, a dolgozók kezdeményezésének kibontakoztatásán. A Magyar Szocialista Munkáspárt VII. kongresszusa megállapította, hogy a népgazdaság vezetésének javítása, a népgazdaság irányítási rendszerének, szervezetének és módszereinek tökéletesítése a második ötéves tervben kitűzött gazdasági feladatok megoldásának egyik fontos feltétele.

A proletárdiktatúra csak akkor maradhat tartós és szilárd, ha a szocialista termelési viszonyok rendszerére, a fejlődő népgazdaságra támaszkodik. A szocialista társadalmi-gazdasági rend azzal bizonyítja fölényét a kapitalizmus felett, hogy szabad teret nyit a termelőerők fejlődésének, s a munka termelékenységének a kapitalizmusénál magasabb fokát teremti meg. A szocializmus építésének lenini terve, amely átfogja a szocialista iparosításnak és a mezőgazdaság szocialista átalakításának programját, a kapitalizmus gazdasági túlszárnyalására irányul. Lenin zseniális formulája: a kommunizmus egyenlő szovjethatalom plusz az egész ország villamosítása – az új társadalom lényegét ragadja meg.

A szocializmus építésének lenini terve, a lenini útmutatások alapvető jelentőségűek a magyar népgazdaság szocialista fejlesztésében és társadalmunk szocialista átalakításában is. A marxizmus–leninizmus által feltárt általános érvényű törvényszerűségek s a Szovjetunió történelmi útjának tapasztalatai alapot és útmutatást adnak a magyar kommunistáknak is a szocialista építés feladatainak megoldásához. Az általános törvényszerűségek azonban mindig konkrét módon, az adott történelmi korszak és a változó nemzeti környezet sajátos viszonyai között érvényesülnek. Az egyes kommunista pártok feladata éppen abban áll, hogy tudják: „Felkutatni, tanulmányozni, megkeresni, kitalálni, felismerni minden egyes országban a nemzeti sajátosságokat, a nem-

zeti szempontból jellegzetes mozzanatot... az *egységes* nemzetközi feladat konkrét megoldására..."

Volt olyan időszak a proletárdiktatúra kivívását követő években, amikor a magyar kommunisták vezető csoportja nem értette meg elég mélyen, és nem tudta konkrétan alkalmazni Leninnek azt az útmutatását, hogy: „A világ kommunista munkásmozgalmának nemzetközi taktikai egysége nem a különféleség kiküszöbölését, nem a nemzeti különbségek megszüntetését..., hanem a kommunizmus alapelveinek... olyan érvényesítését követeli, amely ezeket az elveket a részletekben helyesen módosítja, azokat a nemzeti és nemzeti-állami különbségekhez hozzáállítja, hozzáalkalmazza." Az ilyen jellegű hibák miatt természetesen a szocialista építés általános törvényeinek magyarországi érvényesülése is csorbát szenvedett.

Ilyen hibák voltak a Magyar Népköztársaság első ötéves tervében, amely nem kellően számolt az ország adottságaival. A Szovjetunió gazdasági politikáját gépiesen másolva, a minél teljesebb önellátásra való törekvés tendenciája érvényesült benne. Holott Magyarországnak sem szüksége, sem adottsága nem volt arra, hogy gazdaságát oly sokoldalúan igyekezzen kifejleszteni, mint ahogy a nagy és természeti kincsekben igen gazdag Szovjetunió a kapitalista körülzárás körülményei között ezt szükségszerűen tette. Ez a gépies másolás az adott esetben azt is jelentette, hogy csorbát szenvedett a szocialista országok gazdasági együttműködésének fejlesztésére irányuló törekvés, nem használtuk ki kellően ennek az együttműködésnek növekvő lehetőségeit.

A szocialista iparosítás Magyarországon is gazdasági és politikai szükségszerűség. A dolgozó nép életszínvonalának emelése, a munkatermelékenység növelése, a mezőgazdaság szocialista átalakítása modern technikai alapokon, az egész népgazdaság rekonstrukciója a technika és a tudomány korszerű követelményeinek megfelelően – csak az iparosítás politikájának útján érhető el. A Magyar Népköztársaság azonban ma nem egyedül és elszigetelten építi a szocializmust, hanem a kialakult és fejlődő szocialista világrendszer tagjaként. A Magyar Népköztársaságnak nem kell arra törekednie, hogy az ipar minden ágát kifejlessze, és a népgazdaság minden szükségletét termelési eszközökben és fogyasztási cikkben önállóan elégítse ki; erre egyébként sem nyújtanak lehetőséget országunk természeti adottságai.

A magyar ipart a szocialista tábor országai között kifejlődött tervszerű nemzetközi munkamegosztás figyelembevételével lehet és kell fejleszteni. A népgazdaság tervszerű, arányos fejlődésének törvénye ma már inkább a szocialista gazdasági világrendszer méreteiben érvényesül, s így lehetőség nyílik a szocialista országok természeti, gazdasági adottságainak maximális kiaknázására. Országunk iparának szerkezetét úgy alakítjuk, hogy mindenekelőtt a jelentős tradíciókkal rendelkező, továbbá a sok kvalifikált munkát igénylő és kevéssé anyag- és energiaigényes gyártmányok termelését növeljük.

A fejlett kapitalista országok utolérése és túlszárnyalása gazdasági téren végső fokon minden szocializmust építő ország feladata. Egy olyan, viszonylag kis ország, mint a Magyar Népköztársaság, ezt a feladatot csak úgy oldhatja meg, ha szervesen beleilleszkedik a szocialista országok közötti tervszerű munkamegosztásba, s adottságainak leginkább megfelelő szerkezetet alakít ki.

A Magyar Szocialista Munkáspárt nemrégen lezajlott VII. kongresszusa megvitatta és jóváhagyta a Központi Bizottság irányelveit gazdasági feladatainkról és a második ötéves terv elkészítésére. Második ötéves tervünk, összhangban a fentebb kifejtett elgondolásokkal, a munkatermelékenység növelését, iparunk technikai rekonstrukcióját, a műszaki fejlesztést jelöli meg központi feladatként. E feladat megoldására az ipar szerkezetének további javítását irányozza elő, valamint a kitűzött célokat szolgáló beruházási politikát.

Iparfejlesztési terveink szem előtt tartják azokat a szükségleteket is, amelyeket mezőgazdaságunk szocialista átalakítása támaszt. Erőteljesen fejlesztjük a mezőgazdasági gépgyártásnak, a vegyiparnak, az építőiparnak azokat az ágait is, amelyek a mezőgazdaság számára termelnek.

A szocializmus építése a Magyar Népköztársaságban döntő szakaszába lépett. Pártunk VII. kongresszusa a szocialista építés meggyorsítását, a szocializmus alapjai lerakásának befejezését tűzte ki közvetlen feladatként. Az előttünk álló időszak fő feladata a mezőgazdaság szocialista átalakításának befejezése a mezőgazdasági termelés fejlesztésével egyidejűleg.

Az ellenforradalmat megelőző években a mezőgazdaság szocialista átalakításának lenini elveit sem alkalmaztuk megfelelően, megsértettük ezeket az elveket. Ez kárt okozott a munkás-paraszt

szövetség ügyének, és fékezte az ország gazdasági fejlődését. A lenini önkéntesség elvének gyakori megsértése torzulást okozott a termelőszövetkezeti mozgalomban. Lényegében az önkéntesség elvével szembeni bizalmatlanság, hitetlenség ütötte fel a fejét. Ezzel párosult az a felfogás is, amely kimondva vagy kimondatlanul tagadta azt, hogy a mezőgazdaság szocialista átszervezésével egy időben lehet és kell a mezőgazdasági termelést emelni, mégpedig lényegesen. Pártunk az ellenforradalmat követő időszakban – a régi hibák tanulságait gondosan levonva – szembeszállt ezzel az elképzeléssel, és teljes határozottsággal a kettős feladat megoldását tűzte maga elé: a mezőgazdaság szocialista átszervezését és ezzel egyidejűleg a mezőgazdasági termelés emelését.

Ma már az ország szántóterületének több mint 70 százalékán szocialista gazdálkodás folyik. Kiemelkedő jelentőségű, hogy az utóbbi év folyamán tömegesen megindult a középparasztság is a szövetkezetekbe, hogy egyes megyék, sok járás és több mint 2000 falu egész parasztsága együttesen a szövetkezeti formát választotta. Az 1959 elején alakult szövetkezetek már működésük első évében gazdaságilag talpra álltak, kialakították a nagyüzemi gazdálkodás elemi feltételeit, jó eredményekkel zárták az első gazdasági évet. Hasonló megszilárdítási munka folyik most az 1960. február közepéig tömegesen alakult legújabb termelőszövetkezetekben is.

A párt a legnehezebb időkben sem mondott le a lenini szövetkezeti elvek hirdetéséről, a szövetkezeti mezőgazdaságért folyó harc szervezéséről és vezetéséről. Pártunk álláspontja helyesnek bizonyult, amikor harcolt a lenini szövetkezeti elvek jobboldali torzításai, valamint a türelmetlenség, az adminisztratív eszközök alkalmazása ellen a termelőszövetkezeti szervezésben, és ragaszkodott az önkéntesség elvének szigorú betartásához, a meggyőzés politikájához. A párt hangoztatta, hogy a felgyülemlett tapasztalatok, a működő termelőszövetkezetek jó példája, a dolgozó parasztság bizalma a párt, a proletárdiktatúra iránt, az ország népgazdaságának egészséges fejlődése és a nemzetközi helyzet kedvező alakulása jó alapot ad a termelőszövetkezeti mozgalom fellendítéséhez.

A párt tevékenységében következetesen érvényesítette azt az elvet, hogy a termelőszövetkezeti forma kialakítását nyomon kell követnie az új termelőszövetkezetek gazdasági és politikai megerősítésének. Ez a politika meghozta eredményeit; a fiatal, újonnan

alakult termelőszövetkezetek már fennállásuk első évében eredményesen gazdálkodtak, a növénytermesztésben általában túlhaladták az egyéni gazdaságok színvonalát. Az önkéntesség elvének betartása a termelőszövetkezeti mozgalomban, az új termelőszövetkezetek messzemenő állami anyagi támogatása, politikai és szervezeti segítése nemcsak az új termelőszövetkezetek kedvező eredményeiben mutatkozott meg, hanem abban is, hogy elkerültük a termelés visszaesését a még egyénileg gazdálkodó parasztok gazdaságaiban. A párt VII. kongresszusa, termelőszövetkezeti mozgalmunk eddigi tapasztalataira építve, reálisan tűzhette ki azt a feladatot, hogy az elkövetkező néhány évben befejezzük a magyar mezőgazdaság szocialista átalakítását, s ugyanakkor előirányozhatta a második ötéves terv időszakára a mezőgazdasági termelés 30–32 százalékos növelését is.

A párt gazdaságpolitikájának lényegéhez tartozik, hogy a népgazdaság fejlődése együtt jár a dolgozó nép anyagi és kulturális színvonalának emelkedésével. A nemzetközi helyzet kedvező alakulása mindinkább lehetővé teszi, hogy az ipar, mindenekelőtt a nehézipar gyors fejlesztésének követelményét fokozottabban összhangba hozzuk a dolgozó nép életszínvonalának, anyagi és kulturális viszonyainak rendszeres javításával. Az ellenforradalom után kialakult nehéz helyzetben a párt kezdeményezésére a forradalmi munkás-paraszt kormány számos olyan intézkedést hozott, amelyek jelentősen emelték a dolgozó nép életszínvonalát, reáljövedelmét. Az életszínvonal emelésére hozott intézkedések helyességét nemcsak a szocialista politikai konszolidáció gyorsasága, hanem a gazdasági élet egyensúlyának helyreállása és erőteljes, egészséges fejlődése is igazolta. A munkások és parasztok megértették, hogy a reáljövedelem emelését a gyárakban és a földeken kell gazdaságilag megalapozni, hogy a további életszínvonal-emelés csak a népgazdaság fejlődésére támaszkodva, a nemzeti jövedelem gyarapításával lehetséges.

4

A magyar forradalmi munkásmozgalom egész története arról tanúskodik, hogy a szocializmusért vívott küzdelemnek szerves része az eszmei harc, hogy a proletárforradalom nem győzhet a marxiz-

mus–leninizmusért folytatott szívós és következetes ideológiai küzdelem nélkül.

Az ideológiai harc a leninizmus tisztaságáért és fejlesztéséért: a szocialista építés idején folyó osztályharcnak egyik legfontosabb frontszakasza. Szocialista fejlődésünk jelenlegi periódusában különösen előtérbe került az eszmei-elméleti munka, az ideológiai harc. Feladataink megoldásának feltétele, hogy a revizionizmus és a dogmatizmus elleni harcban megőrizzük és fejlesszük pártunk egységét, leküzdjük a kispolgári ideológiát és szemléletet, kiküszöböljük a nacionalizmus ideológiai hatását, társadalmi és szellemi életünkben egyeduralkodóvá tegyük a marxista–leninista világnézetet.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése főképpen a parasztság egészét átható, gyakorlati tapasztalatok alapján folyó meggyőző, politikai-eszmei munkát igényel. S kézenfekvő, hogy a mindennapi agitációs munka elválaszthatatlan attól a küzdelemtől, amelyet Lenin szellemében vívunk a kispolgári, „harmadikutas" felfogás ellen. Lenin útmutatását követjük, amikor az ideológiai harcot eszmei fegyverekkel folytatjuk, nem helyettesítjük adminisztratív eszközökkel, amikor a munkásosztály vezetésével, a szocializmus elősegítésére politikai szövetséget kötünk a kispolgári tömegekkel, s egyidejűleg bíráljuk a kispolgári-polgári ideológiát. Az ellenforradalom és az ellenforradalommal vívott harc tanulságai újra igazolták Lenin eszméjét: az elvi politika az egyetlen helyes politika. Akkor jártunk jó úton, amikor a hajlékonyság és rugalmasság a párt tudományosan megalapozott, a leninizmust alkalmazó fő politikai vonalát szolgálta, amikor a legszélesebb összefogásra törekedtünk, de nem kötöttünk elvtelen kompromisszumot. Az elmúlt esztendőkben újra kitűnt, hogy a tömegek azt a pártot követik, mely a munkásosztály, a nép objektív érdekeit képviseli, mely nem hagyja magát sem jobbra húzni, sem „balra" tolni, mely egyértelmű, következetes elveket vall és azokhoz hű marad.

A szocialista konszolidáció sikeres megvalósítása után, amikor szilárd a népi hatalom, az osztályharc közvetlen politikai tartalma ma is részben ideológiai formákba öltözik, a szocialistaellenes törekvések hordozói ideológiai és kulturális intézményekben próbálják megvetni a lábukat, a reakciós politikai felfogást „tudományos" vagy irodalmi köntösben igyekeznek terjeszteni. A proletár-

diktatúrával való szembenállás elvont, de kétségtelenül politikai megnyilatkozása – a többi között – a polgári moralizálás, mely a burzsoázia érdekeit kifejező „absztrakt erkölcs" nevében követel szabadságot a népi állammal szemben álló erőknek, s próbálja lejáratni a proletárdiktatúrát. Lenin szenvedélyesen gyűlölte „a szabadság és egyenlőség jelszavával űzött népbutítást". „Amíg az osztályokat nem számolták fel, addig a szabadság és egyenlőség mindenféle hangoztatása általában nem egyéb, mint önámítás, vagy a munkások és az egész dolgozó nép, a tőke által kizsákmányoltak ámítása, mindenesetre a burzsoázia érdekeinek védelmezése."

Az ideológiai harcra azért is nagy figyelmet fordít a párt, mert a kapitalizmus, az ellenforradalom hatása a tudatban a legmakacsabb. Előrehaladásunknak mi a fő akadálya a jelenlegi időszakban? A volt kizsákmányoló osztályok megátalkodott reakciós elemeinek, a népi demokrácia esküdt ellenségeinek maroknyi csoportja folytatja a proletárdiktatúra aláásását célzó tevékenységét, de ma már általában nem jelent komoly, szervezett erőt. Saját hibáinkkal leszámoltunk és leszámolunk. A szocialista építés meggyorsítását ma elsősorban a polgári-kispolgári ideológia befolyása akadályozza, nehezíti.

Három esztendővel ezelőtt, 1956–1957 telén a burzsoá újságokban egymást érték a kommunizmus „válságáról", a marxizmus „megreformálásáról" szóló elmefuttatások. Az egyik francia polgári ideológus odáig ment, hogy kijelentette: „A szó szoros értelmében nincs többé kommunizmus." Az imperialista sajtóorgánumok természetesen ma is írnak a „kommunista filozófia halálraítéltségéről", de mind kevesebbet olvashatunk a kommunizmus „válságáról". Amikor az erőviszonyokra terelődik a szó, a polgári ideológia és politika képviselői is kényszeredetten beismerik, hogy „a második világháború óta eltelt rövid idő inkább a kommunistákat szolgálta, mint bennünket, és semmilyen biztosíték nincs arra, hogy a jövő nem ugyanezt az utat követi-e". A kommunizmus „válsága" helyett egyre inkább a kommunizmus ereje foglalkoztatja a burzsoá publicistákat, és nem a vélt diadal hamis mámora tölti el őket, hanem az aggodalom a szocialista tábor gazdasági sikerei és a lenini eszmék növekvő vonzereje miatt.

A kommunizmus, a lenini eszme és gyakorlat 1956–1957-ben sem volt válságban, erősebb volt, mint az imperializmus „eszméje"

és gyakorlata, erősebb volt Magyarországon is. Ezért lehetett gyors és sikeres a szocialista konszolidáció hazánkban, s e szocialista konszolidáció – amelyet a szocialista tábor országainak, elsősorban a Szovjetuniónak segítségével vittünk végbe – maga is hozzájárult ahhoz, hogy ma már mind kevesebbet hallunk a kommunizmus „válságáról", annál többet a kommunizmus életerejéről, dinamizmusáról.

Három évvel ezelőtt a revizionizmus is győzelmet ünnepelt. De amit győzelemnek hitt, lelepleződés és elítéltetés volt. Az elmúlt évek magyar eseményei is leleplezték a mai nemzetközi revizionizmus társadalmi-politikai szerepét, minden vitakérdésben megerősítették a leninizmus tanításait. 1. A Magyar Szocialista Munkáspárt, a forradalmi munkás-paraszt kormány a Szovjetunió, a szocialista tábor segítségével vezette ki a magyar népet abból a rendkívül nehéz helyzetből, amelybe a revizionizmus aktív közreműködésével kirobbantott ellenforradalom juttatta. 2. A revizionista elmélettel és politikai tanácsokkal szemben újra bebizonyosodott, hogy a szocialista építés alapvető feltétele és fő eszköze a kommunista párt vezető szerepe, a proletárdiktatúra társadalmi-gazdasági tevékenysége. 3. Az elmúlt három esztendőben újra igazolást nyert, hogy – a revizionista vádaskodásokkal ellentétben – csak a szocialista tervgazdálkodás, a demokratikus módon centralizált állami gazdaságvezetés révén lehetséges a népgazdaság szocialista fejlődése, a termelőerők gyors haladása, s ezzel egy időben az életszínvonal emelkedése. 4. Az 1958–1959-es termelőszövetkezeti fejlődés Magyarországon: csattanós ellenérv a revizionista teóriákkal szemben. A kollektivizálás jelentős előrehaladását úgy értük el, hogy a parasztok – köztük nagy számban középparasztok – beléptek a termelőszövetkezetekbe, s ezzel egy időben fejlődtek a termelőerők, emelkedett a termelés, erősödött a munkás-paraszt szövetség.

Az elmúlt esztendők magyarországi osztályharcai történelmi próbának vetették alá a dogmatizmust és a szektarianizmust is. E dogmatizmus és szektarianizmus, amely a Magyar Dolgozók Pártja korábbi vezetőségének gyakorlatában érvényesült, megsértette a lenini elméletet és stratégiát, amikor elhanyagolta a konkrét helyzet elemzését: a szubjektivizmusnak semmi köze sincs a dialektikus materializmus elméletéhez és módszeréhez, az osztályharc mechanikus és egyoldalú felfogása, a nemzeti vonások szem

elől tévesztése ellentétes a proletárforradalom lenini koncepciójával. A Magyar Dolgozók Pártjának volt vezetősége képtelen volt arra, hogy alkalmazza és megvalósítsa hazánkban a Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusának irányvonalát, amely az alkotó leninizmust fejezi ki korunkban. Pártunk kerülővel, buktatók leküzdésével jutott el a XX. kongresszus, az alkotó lenini eszmék következetes érvényesítéséhez. Az ellenforradalom előtt és alatt „Nem a kommunizmus eszméi vallottak kudarcot – mondotta Hruscsov elvtárs pártunk VII. kongresszusán –, hanem csupán a vezetők, akik megfeledkeztek a marxizmus–leninizmus szent tételeiről. nem tartották azokat szem előtt." „Éppen az ellenforradalommal vívott harcban mutatkozott meg a marxizmus–leninizmus eszméinek páratlan ereje, s a magyar munkásosztálynak és dolgozó parasztságnak a marxista–leninista eszmék iránti odaadása."

A magyar kommunista mozgalom történetében szembetűnő, amikor a párt helyesen alkalmazta Lenin tanításait, sikereket ért el, amikor viszont elméletben vagy gyakorlatban eltért e tanításoktól, kudarcok érték.

*

Az elmúlt másfél évtized története – a magyar nép szocialista nemzeti felemelkedésének története – arról vall, hogy a lenini elmélet, amelyet a magyar nacionalizmus képviselői a magyar „nemzeti lélektől" idegen eszmének rágalmaztak, választ adott és ad ma is népünk életkérdéseire. „Az elmélet egy népben mindig csak annyira valósul meg, amennyire a nép szükségleteit valósítja meg" – írta Marx. A leninizmus Oroszországban született, de sohasem volt „külföldi" importáru Magyarországon. A nacionalizmus, mely alig volt más, mint nyugati, különösen német reakciós felfogások, jelszavak átültetése, valóban idegen a magyar nép társadalmi és nemzeti érdekeitől. Ez abban fejeződött ki legkézzelfoghatóbban, hogy a nacionalista politika és ideológia a legreakciósabb imperialista országokhoz kötötte hazánk sorsát, s mind az első, mind a második világháborúban Magyarországot a nemzeti katasztrófa szélére vezette. 1956-ban ugyanez a nacionalizmus a magyar nép szocialista és demokratikus vívmányait fenyegető ellenforradalom „eszméje" volt. Az „idegennek" rágalmazott leniniz-

mus a magyar nép nemzeti és társadalmi újjászületésének ihletője és irányítója. A magyar kommunisták több mint négy évtizedes harca a leninizmus győzelmét hozza meg hazánkban, s ez része a leninizmus páratlan nemzetközi diadalútjának is.

Voproszi Isztorii, 1960. április.
Társadalmi Szemle, 1960. 4. sz.

Felszólalás az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésének 15. ülésszakán

1960. OKTÓBER

Nem kétséges, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésének mostani, 15. ülésszaka valóban a legnagyobb jelentőségű a szervezet fennállása óta, és így történelmi fontosságú lesz. Ez következik a nemzetközi helyzetből és abból, hogy napirenden van az emberiség életének két, ma kiemelkedően legnagyobb fontosságú kérdése: az általános és teljes leszerelés, valamint a gyarmati rendszer teljes felszámolása. Jelentős tény, hogy először gyűltek össze ilyen nagy számban vita és tárgyalás szándékával a föld országainak vezetői. Nem kevésbé fontos, hogy az újonnan felvettekkel együtt immár 98 ország küldöttei tanácskoznak az Egyesült Nemzetek Szervezetében. Felvételük által olyan népek képviselői szólhatnak hozzá az ENSZ egyenjogú tagjaiként a nemzetközi élet nagy kérdéseihez, amelyek korábban hosszú korszakokon át még saját sorsuk irányításából is ki voltak zárva.

A Magyar Népköztársaság kormánya és népe forrón köszönti az Egyesült Nemzetek Szervezete tagállamai közé újonnan beválasztott országok népeit, és sok sikert kíván nekik önálló fejlődésükhöz. A magyar küldöttség sikeres munkát kíván a közgyűlésnek és a közgyűlés megválasztott tisztikarának.

Elnök úr! Küldött urak! A béke megőrzése felfegyverzett és ellentétekkel terhes világunkban az a kérdés, amely ma a legnagyobb mértékben foglalkoztatja minden ország közvéleményét. A népek ebben a helyzetben mindenekelőtt azt várják az Egyesült Nemzetek Szervezetétől, hogy minden lehetőt tegyen meg a leszerelés előmozdításáért.

A nagyhatalmak képviselői nyilván nálam jobban ismerik a jelenleg folyó fegyverkezési verseny méreteit és a rettenetes tömegpusztító fegyverek már felhalmozódott nagy mennyiségét. A mostani helyzetben lappangó veszély nagyságát azonban mindannyian

jól ismerjük. A közvélemény sürgeti a megegyezést és a leszerelést. Tudjuk, hogy az általános és teljes leszerelés megvalósulása a népektől még nem kevés állhatatos harcot, a felelős kormányoktól pedig józan állásfoglalást kíván. A köztudatban a vezetők felelőssége érthetően nagyobb másokénál. Ebből adódik, hogy felelős vezető, szólaljon fel bár saját népe előtt vagy az Egyesült Nemzetek Szervezete fórumán, nem térhet ki a béke nagy kérdései elől.

A közgyűlés mostani munkájában a Szovjetunió miniszterelnökének, a béke fáradhatatlan védelmezőjének kezdeményezésére nagy számban vesznek részt államfők, kormányelnökök és más, jelentős befolyással rendelkező államférfiak.

Az emberek az egész világon azt várják tőlük, mondják meg nyíltan, a leszerelés mellett vannak-e. Megismétlem: erre a kérdésre és nem másra kell válaszolniuk, akarják-e a leszerelést vagy nem. S ha igent mondanak, azt várják az emberek, hogy a vezetők ennek szellemében cselekedjenek. Néha ugyanis, sajnos elmarad e kérdésben a világos, egyértelmű válasz is, de még gyakoribb, hogy a szó és a tett nem esik egybe. Szavakban majdnem mindenki a béke mellett van, de a tettek a szavaknál világosabban beszélnek.

Mindenki tudja, hogy amíg a Szovjetunió és a többi szocialista ország az utóbbi években jelentősen csökkentette haderőinek létszámát, a NATO-hatalmak felelős tényezői csak az általuk folytatott fegyverkezési hajsza palástolásaképpen hangoztatnak békeszólamokat.

Tanulságos a népek számára, hogy mialatt a Szovjetunió és a többi szocialista ország kormányai új leszerelési és más, építő jellegű javaslatokkal készültek szeptember 20-ára, az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésére, azalatt a NATO vezetői a saját maguk által eddig legnagyobbnak nevezett hadgyakorlatukat készítették elő ugyanerre a napra. Igaz ugyan, hogy Dennison admirális nyilatkozatában véletlennek nevezte ezt az egybeesést, de vajon van-e a világon olyan ember, aki ezt elhiszi? Ez nyilvánvalóan az erő fitogtatása akart lenni, de e vonatkozásban kárba veszett a költség és hiábavaló volt a fáradság, mert a partner nem ijedős. Az pedig, aki a népeknek ma hadgyakorlatokon kívül nem tud mást mutatni, nem erejéről tesz tanúságot, hanem jóakaratának teljes hiányát és politikai gyengeségét árulja el. Az Egyesült Nemzetek Szervezete tovább nem halasztható legsürgősebb feladata, hogy a béke védelmében a leghatározottabban ítélje el a kardcsörtetést,

a hidegháborús manővereket és az államok szuverenitását sértő agressziót.

A népek békéjét fenyegető egyik legnagyobb veszély a NATO-hatalmak pénzén, fegyvereivel, politikai és adminisztratív támogatásával ismét talpra állított és nagyra növelt agresszív német militarizmus. Még a nyugati közvéleményt is felkavarta a nyugatnémet tábornokok atomfegyvert követelő memoranduma.

Miképpen lehetséges, hogy országok vezetői oly hamar el tudták felejteni az áldozatokat, a történelmi tapasztalatokat, a német imperializmus megsemmisítéséről tett ünnepélyes nyilatkozatokat, az e célból kötött nemzetközi szerződéseket? Más népek mérhetetlen szenvedéseiről és áldozatairól most nem szólva, vajon valóban oly régen lett volna az, amikor francia, angol és amerikai katonák tömegei estek el a német imperializmussal vívott öldöklő háborúban? Nem, ez nem volt olyan régen.

Az özvegyek, az árvák, a rokkantak még élnek, és a népek, közöttük a magyar nép nem felejtettek. Ellenkezőleg, az újraéledt német imperializmus határozott megfékezését, a háború maradványainak felszámolását, a fennálló két német állammal megkötendő békeszerződést követelik. A magyar nép öt év teljes nemzeti jövedelmét, az egész nemzet ötévi munkájának minden eredményét látta porrá égni a második világháborúban. Elvesztette felnőtt lakosságának mintegy 8 százalékát, félmilliónál több emberéletet, megközelítőleg annyit, mint a lélekszámban 17-szer nagyobb Egyesült Államok.

Népünk saját hazájában felszámolta a háború forrását jelentő monopoltőke imperialista uralmát. Nálunk nincsenek fegyvereken nyerészkedő, háborúra spekuláló emberek. A népek közötti gyűlölködés szítását, a háborús uszítást törvény tiltja. Népünk joggal gyűlöli a háborút, az imperializmust. Békében akar élni minden más néppel. Dolgozni akar és békében akarja élvezni munkájának mind bővebben termő gyümölcseit a jövőben is. A magyar közvélemény is úgy látja, hogy az emberiség most válaszúton van. Arról van szó, hogy az emberi lét példátlan pusztulását okozzák-e a tudomány korszakalkotó vívmányai, vagy pedig gazdag és boldog jövő vár az emberiségre. A népeknek a választás nem nehéz. A megoldás is megtalálható. Mindenekelőtt arra van szükség, hogy az Egyesült Államok befolyásos körei kijózanodjanak a megbukott erőpolitikából, belássák a hidegháború mindenki előtt nyilvánvaló

csődjét, és már most, ezen a közgyűlésen a megegyezés készségével kezdjenek tárgyalni az általános és teljes leszerelésről.

Ez megszilárdítaná a békét, és új gazdasági felvirágzást hozna. Új lendületet adna a két társadalmi rendszer békés versenyének, s ennek nagy hasznát látnák a dolgozó emberek Keleten és Nyugaton egyaránt. A Magyar Népköztársaság kormánya, küldöttségünk teljes mértékben támogatja az Egyesült Nemzetek Szervezete legutóbbi közgyűlésén benyújtott, s ott elvben egyhangúlag támogatott általános és teljes leszerelési szovjet javaslatot. Ugyancsak támogatjuk a szovjet küldöttség most benyújtott újabb javaslatait, mert ezek alkalmasak arra, hogy előbbre jussunk a leszerelés megvalósulása felé.

Elnök úr! Küldött urak! Az egész emberiség együttérzéssel és feszülten figyeli a gyarmati népeknek felszabadulásukért vívott, széles sodrású és drámai küzdelmét. Valóban megérett az idő a gyarmati rendszer teljes és végleges felszámolására, annál is inkább, mert a gyarmati rendszer, az imperializmus e gyászos terméke az összeütközések állandó forrása. Megszüntetése nagy lépés lesz előre azon az úton, amely az embermilliók létét fenyegető háború végleges kiküszöbölése felé vezet.

A gyarmatosítók sokáig gátolták az elnyomott gyarmati népek fejlődését, gazdaságilag kizsákmányolták őket. Barbár módra milliószámra pusztították a gyarmati országok lakosságát.

Hallottuk itt a kongói népet oly hosszú időn át rabságban tartó belga imperialisták hangját arról zengedezni, hogy megadták Kongó népének a függetlenséget, s legutóbbi katonai akcióikat csak a belga nők és gyermekek biztonságának védelmében hajtották végre.

Elfelejtettek azonban szólni arról, hogy az ottlevő belga állampolgárok biztonságát nem Kongó békés népe, hanem csakis az imperialisták provokációi fenyegették. Elfelejtettek beszélni arról, hogy elefántcsont- és nyersgumi-beszolgáltatás megtagadása címén sok éven át kongói férfiak, nők és gyermekek ezreinek kezét vagdosták le a belga gyarmatosítók. Nem esett szó azokról a borzalmakról sem, amelyekről E. Morrel egykori angol szerző „A fekete ember sorsa" című könyvében írt. E könyvben közölt adatokból kiderült, hogy a belga uralom kezdetén még a legóvatosabb becslés sem tette húszmilliónál kevesebbre a kongói lakosságot.

Az 1911-ben tartott népszámlálás Belgiumban közzé nem tett,

de egy brit konzuli jelentésből nyilvánosságra került adatai szerint viszont ekkor már csak mintegy 8,5 millió volt Kongó lakossága. Ez csaknem 12 millió kongói ember elpusztítását jelenti, alig 25 esztendő alatt, s ez csak a legalacsonyabb becslés.

Némely gyarmatosítók most alakoskodva fehér tógát öltenek, és arról beszélnek, hogy ők azok, akik felszabadították az adott gyarmat népét... Ez hamis beállítás.

A gyarmatosítók csak elrabolták a gyarmati népek szabadságát, és most nem ők adják, hanem a gyarmati népek küzdelmes harcban maguk szerzik vissza elrabolt szabadságukat.

A gyarmatosítók arról beszélnek, hogy ők civilizálták és nevelték a gyarmati népeket. Sőt, még mérlegelik is, elég érettek-e már az önálló nemzeti létre. Mindenki tudja azonban, hogy a gyarmatosítók megjelenése előtt már régen létezett például az ősrégi kínai, indiai, indonéz kultúra és civilizáció, a magas színvonalú arab csillagászat és matematika, léteztek hatalmas és jól szervezett afrikai államok.

Nevelésről beszélnek. Egymás után hallottuk itt felszólalni Nkrumah urat, a Ghanai Köztársaság elnökét, Fidel Castrót, Kuba miniszterelnökét, Sukarno urat, az Indonéz Köztársaság elnökét és az egykori gyarmati és félgyarmati népek más neves képviselőit. A kéretlen tanítók és nevelők közül sokan tanulhatnának tőlük emberiességet, felelősségérzést, államférfiúi ítélőképességet. Nem utolsósorban tiszteletre méltó az imperializmussal szemben megnyilvánuló nagy erkölcsi bátorságuk.

A gyarmati rendszer eddigi haszonélvezőinek meg kell érteniük, hogy e kérdésben nincs többé hatása sem a mellébeszélésnek, sem pedig az igazság kiforgatásának.

Tudomásul kell venniük, hogy eljött a gyarmati rendszer maradéktalan felszámolásának ideje.

A történelem menete meggyorsult. A gyarmati rendszer alapjai annyira megrendültek, hogy minden olyan kísérlet, amely gátat akar vetni a felszabadulás folyamatának, nemhogy megállítja, hanem meggyorsítja azt.

Az általános vitában néhány küldöttség azzal kísérletezett, hogy a Szovjetunióra és a népi demokráciákra szórt durva rágalmakkal terelje el a figyelmet a gyarmatokról és az igazi gyarmatosítókról. Ez hiábavaló próbálkozás. Még a gyermekek is tudják az egész világon, hogy a gyarmatok és félgyarmatok Ázsiában, Afrikában

és Dél-Amerikában, a gyarmatosítók és a gyarmati rendszer fő támaszai pedig nem Kelet-Európában, hanem Nyugat-Európában és Észak-Amerikában vannak.

Nem a gyarmati népek bűne az, hogy a gyarmatosítók által oly hosszú időn át kiszipolyozott országoknak úgyszólván nincs iparuk, mezőgazdaságuk elmaradott, primitív lakosságuknak gyakran több mint 90 százaléka írástudatlan, éhezik és az átlagos életkor 30–35 év.

Az én hazámban az ipar adja a nemzeti jövedelemnek csaknem kétharmadát. Mezőgazdaságunk fejlődik. Az ipar fejlődési üteme az 1920 és 1945 közötti évek átlagában évenként egy százalék volt. A felszabadulás óta eltelt idő alatt évenként átlagban 11 százalékkal emelkedett az ipari termelés.

A középiskolai tanulók száma a felszabadulás óta eltelt 15 évben 52 000-ről 204 000-re, az egyetemi hallgatók száma 11 500-ról 34 500-ra növekedett. Írástudatlan nincs. Az átlagos életkor az 1930-as 48 évről 65-re, azaz 17 évvel emelkedett.

A gyarmatosító urak még saját országaik fejlődésében sem tudnak ilyen tempót felmutatni, nemhogy az általuk leigázott gyarmati népek életében.

Hogyan merészeli bárki is hazám és a Szovjetunió viszonyát rágalmazni, amikor népem az utolsó 15 év viharos fejlődését nem utolsósorban a Szovjetunió sokoldalú és önzetlen, szocialista szellemű gazdasági és kulturális segítségének köszönheti?

Nálunk nincs idegen tőke, és senkinek sem fizetünk osztalékot. A szovjet–magyar kereskedelmi kapcsolatok keretében a Szovjetunió több mint 80 százalékban nyersanyagot, energiát és félkész gyártmányokat szállít Magyarországnak, a Magyar Népköztársaság pedig több mint 80 százalékban ipari terméket szállít a Szovjetuniónak.

A kapitalista országok vezetői jól értenek a kereskedelemhez, és tudják, hogy ez mit jelent. Nem tudnak megnevezni egyetlen kapitalista országot sem, amely egy nála kisebb és gazdaságilag kevésbé fejlett országgal, a kis országnak ennyire kedvező kereskedelmi kapcsolatot tartana fenn. Ilyen nincs, ez ellentmondana az imperializmus fosztogató természetének.

A Magyar Népköztársaság népe és kormánya a szabadság eszméjét támogatja. Forrón üdvözli a győzelmes kubai forradalmat, szolidáris Algéria és Kongó népével. Kívánja valamennyi, ma még

gyarmati vagy félgyarmati sorban sínylődő népnek, hogy mielőbb nyerje el teljes nemzeti függetlenségét.

A gyarmati rendszer felszámolása szempontjából küldöttségünk célszerűnek tartaná, ha az egyes gyarmati országok felszabadulásával kapcsolatos minden eljárásból ki lenne zárva az az ország, amelynek imperialistái korábban az adott ország elnyomói voltak. Így az Egyesült Nemzetek Szervezete elejét vehetné a különböző lehetséges provokációknak, és annak, hogy a korábbi elnyomást valamilyen más, burkoltabb formában fenntartsák.

A volt gyarmati országoknak nyújtandó segély eszméje igazságos, amennyiben biztosítva lesz, hogy a segélyt az abban részesülő ország politikai függetlenségét vagy gazdasági önállóságát sértő feltételektől mentesen adják. Elképzelhető és a jó szándék tényleges bizonyítéka lenne, ha az a fél, amelyik onnan korábban nagy hasznot húzott, a felszabaduló országok népének méltányos és ésszerű összegű jóvátételt fizetne. A magyar küldöttség támogatja a gyarmati rendszer teljes megszüntetésére tett szovjet javaslatot, annak közgyűlési megvitatását és a nyilatkozattervezet elfogadását.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlése a javaslatot magáévá téve növelhetné a világszervezet tekintélyét a népek szemében. Ha majd a gyarmati rendszer megszüntetése révén már szabad lesz az önálló nemzeti létre képes valamennyi nép, és ha országa megkapja ENSZ-tagságát, akkor a szó igazi értelmében megvalósul e szervezet egyetemessége is. Képtelenség azonban akár az Egyesült Nemzetek Szervezete egyetemességéről, akár az egész emberiség képviseletéről beszélni addig, amíg a 680 millió embert magában foglaló Kínai Népköztársaság képviselői el nem foglalják az egyedül őket megillető helyet az Egyesült Nemzetek Szervezetében.

Csak gondolni kell reá és mindjárt nyilvánvalóvá válik: aki ellenzi azt, hogy a Kínai Népköztársaság elfoglalja helyét az Egyesült Nemzetek Szervezetében, az ellenzi azt is, hogy átfogó leszerelési megegyezés jöjjön létre. A Kínai Népköztársaság szóvivői teljes joggal mondják, hogy őket csak azok a nemzetközi megállapodások kötik, amelyeknek kidolgozásában részt vesznek. Az Egyesült Nemzetek Szervezete önmagának tartozik azzal, hogy véget vessen annak a szűk látókörű, önző és mindenkire nézve káros nagyhatalmi politikának, amellyel az Egyesült Államok képviselete annyi éve megakadályozza, hogy a Kínai Népköztársaság

elfoglalja jogos helyét az Egyesült Nemzetek Szervezetében. Ezzel a kérdéssel nagy felelősséggel kell foglalkoznia minden küldöttségnek.

Az angol küldöttség például, amelynek kormánya egyébként diplomáciai kapcsolatban van a Kínai Népköztársasággal, nagyon jól tudja, hogy az úgynevezett tibeti kérdés a hidegháború mesterségesen gyártott terméke, a Kínai Népköztársaság rágalmazása. Ennek ellenére az angol küldöttség a főbizottságban a tibeti kérdés napirendre tűzése mellett foglalt állást. Másfelől viszont nem átallotta azt mondani: ellenzi, hogy Kína képviseletének kérdését a közgyűlés napirendjére tűzzék, mégpedig azzal az indokolással. hogy ez a tagállamok közötti vitás kérdés, s a vita rontaná a közgyűlés légkörét.

Hogyan? Az nem baj, ha a tibeti kérdés körüli vita újabb ellentéteket szül, csak a Kínai Népköztársaság jogainak érvényesítéséről ne vitatkozzunk? Csak azzal ne rontsuk a közgyűlés légkörét? Fel kellene már hagyni a nagy kérdések ilyen kezelésével. Megérett már Kína ENSZ-képviseletének kérdése. Meg kell oldani, s ezzel az Egyesült Nemzetek Szervezete tekintélye, tárgyalásainak hatékonysága, döntéseinek ereje csak növekedni fog. Küldöttségünk a Kínai Népköztársaság jogainak érvényesítése mellett van, és támogatja a Mongol Népköztársaságnak az Egyesült Nemzetek Szervezetébe való felvételét is.

Küldött urak! Más kérdésről is szeretnék szólni. Az ügyrendnek megfelelően már júliusban szétküldték a tagállamoknak az úgynevezett előzetes napirendet. Ezen 73 kérdést javasoltak az illetékes ENSZ-szervek és a különböző tagállamok a közgyűlés 15. ülésszakának napirendjére. Várakozással vette kezébe ezt az okmányt mindenki, aki az emberiség égető kérdései, a leszerelés, Algéria, Kongó és más nagy kérdések iránt érdeklődik.

Bennünket meglepett, hogy az Egyesült Államok kormánya, amely szavaiban a béke híve és nagyra értékeli az Egyesült Nemzetek Szervezetét, ezen az előzetes napirenden egyetlen kérdést sem terjesztett elő. Nem érdektelen azonban, hogy ezt követően, augusztus 20-án érkezett a Szovjetuniónak egy javaslata, és erre szinte válaszként az Egyesült Államok is benyújtott még ugyanaznap egy másik javaslatot. A Szovjetunió javaslata a pótlólag beterjesztett kérdések hivatalos listáján a 8. sorszámot, az Egyesült Államoké a 9. sorszámot kapta. A Szovjetunió kérte, hogy a közgyűlés tár-

gyalja meg az Egyesült Államoknak a Szovjetunió elleni agresszív cselekedeteit. Az Egyesült Államok az úgynevezett magyar kérdés megtárgyalását kérte.

A nemzetközi élet kérdéseivel foglalkozó minden ember számára ez teljesen világossá teszi, hogy mikor és milyen alkalmakra kell az Egyesült Államoknak a magyar kérdés az Egyesült Nemzetek Szervezetében. Mindenki nagyon jól tudja, hogy a vitatott 1956-os magyarországi események a történelem által lezárt, túlhaladott kérdések és a múlt problémái közé tartoznak. Az is köztudomású, hogy az úgynevezett magyar kérdés az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésén vagy bizottságaiban nem más, mint kizárólag hidegháborús célokat szolgáló áskálódás és rágalomhadjárat az Egyesült Nemzetek Szervezete két tagállama, a Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió ellen.

A kettő közül a fő célpont persze nem a Magyar Népköztársaság. Mi, magyarok, hajlamosak vagyunk ugyan néha azt hinni, hogy a föld mi körülöttünk forog, de még mi sem hisszük, hogy az Egyesült Államok befolyásos körei a Magyar Népköztársaságban látják világuralmi terveik megvalósításának fő akadályát.

Mindaz, ami az úgynevezett magyar kérdés körül az Egyesült Nemzetek Szervezetében eddig történt, méltatlan e világszervezethez, de méltatlan az Egyesült Államok kormányához is, olyan kormányhoz, amelytől azt várná el a különböző országok lakossága, közöttük a magyar nép, hogy világos és pozitív lépéseket tegyen a feszültség enyhítésére, a leszerelésre, a tartós béke előmozdítására. Nagyon tévednek az Egyesült Államok felelős politikusai, ha azt hiszik, hogy a várt pozitív lépések hiányát pótolhatják tavasszal egy U–2-es repülőgéppel, ősszel pedig az általuk gyártott, úgynevezett magyar meg tibeti kérdés sietős felvetésével. Ma már sokkal tájékozottabb a politikában az emberiség, semhogy a szemében bármely kormány ilyesmivel megőrizhetné tekintélyét és befolyását. Az úgynevezett magyar kérdésnek az Egyesült Nemzetek Szervezetében köze van a hidegháborúhoz és sok mindenhez, de semmi köze sincs a magyar valósághoz, sem pedig a világszervezet alapokmány szerinti rendeltetéséhez. Van valami köze a jelenleg közismerten nem jó amerikai–magyar államközi viszonyokhoz is.

Valóban van sok rendezetlen kérdés viszonyunkban. Ezek egy kivételével rendkívül könnyen rendezhetők. Mi készek is vagyunk a rendezésre, és bízunk abban, hogy ezek a kérdések előbb vagy

utóbb, de mindkét felet kielégítő módon megoldást is nyernek. Bízunk ebben, mert tudjuk, hogy még a legrosszabb akaratú ember is képtelen egyetlen olyan kérdést is megnevezni, amelyben az amerikai és a magyar nép érdekei ütköznének. Ellenkezőleg. Mi azt valljuk, hogy a magyar és az amerikai nép érdeke közös a béke megőrzésében, népeink barátságának fejlesztésében, az államaink közötti kapcsolatok normalizálásában.

Szólnom kell az amerikai–magyar viszony egyetlen komoly és nehezen rendezhető kérdéséről is, minthogy annak nemzetközi vonatkozásai vannak.

Béke idején az amerikai–magyar viszony, fennállásának lehetségessé válása óta, mindenkor korrekt volt. Csak 1947 óta rossz. Hangsúlyozom 1947, és nem – mint azt sokan hiszik – 1956 óta. A magyar–amerikai államközi viszony jó, sőt, időnként szívélyes volt akkor, amikor Magyarországon a kormány az arisztokraták, a földesurak és a nagytőkések kezében volt. Csak azóta van baj ezzel a viszonnyal, amióta Magyarországon a kormány és a hatalom a munkások és parasztok kezében van. Ebből mi arra következtetünk, hogy a nem kielégítő viszony és még az úgynevezett magyar kérdésnek az Egyesült Nemzetek Szervezetében való szorgalmazása mögött is valójában az rejlik, hogy az Egyesült Államok kormányköreinek velünk tulajdonképpen egy bajuk van: nem tetszik nekik a Magyar Népköztársaság társadalmi rendszere.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetét tudvalevően különböző, szocialista és kapitalista rendszerű országok hozták létre, éppen azzal a céllal, hogy biztosítsák a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élését, barátságát és szoros együttműködését az emberiség létérdekeit érintő közös kérdések megoldására. Az alapítók már tudták, és ideje lenne most már mindenkinek tudomásul venni, hogy a világon különböző társadalmi rendszerű országok léteznek. Sőt, azt is tudomásul kell vennünk mindnyájunknak, hogy ezeknek a különböző rendszerű államoknak békében, egymással normális államközi kapcsolatban kell egy időben és egymás mellett létezniük. Ez elkerülhetetlen.

A magyar dolgozó nép örökre véget vetett a nagytőkések és a földbirtokosok hatalmának, kizsákmányoló tevékenységének. Szocialista államot és társadalmat teremtett önmaga számára. Abban él most és abban fog élni a jövőben is. Ez az egyes személyek akaratától függetlenül ható társadalmi törvények következtében ala-

kult így; történelmileg befejezett és meg nem változtatható tény. Az amerikai–magyar viszony is azonnal rendbe jönne, az Egyesült Nemzetek Szervezete is azonnal megszabadulna egy reá erőltetett, viszályt keltő, hidegháborús kérdéstől, ha az Egyesült Államok kormánya, a józan észre hallgatva, tudomásul venné ezt a tényt, amelynek megváltoztatása egyébként is kívül esik illetékességének és lehetőségeinek határán.

A Magyar Népköztársaság társadalmi rendje magyar belügy. Ebben egyedül a magyar nép és annak alkotmányos szervei illetékesek. Az itt többször vitatott kormányintézkedésekről 1957. május 9-én számoltam be a magyar országgyűlésnek. Az országgyűlés, amelynek ülésén kettő híján valamennyi képviselő részt vett, egyhangúlag helyeselte és jóváhagyta a kormány valamennyi intézkedését. A magyar kormány törvényeink szerint egyedül a magyar országgyűlésnek felel, és rajta kívül senkinek a világon.

Legutóbb 1958 novemberében voltak általános választások hazánkban. Nálunk minden 18 évnél idősebb állampolgárra kiterjedő, általános, egyenlő és titkos szavazást biztosító választójog van. A választáson a Hazafias Népfront jelöltjei megkapták a jogosultak 97 százalékának szavazatát. Így jött létre a jelenlegi országgyűlés, amely mostani kormányunkat megválasztotta.

Törvényes kormányunk a nép bizalmából intézi az ország ügyeit. Ezt tudják az ellenünk áskálódók is. Azt is nagyon jól tudják, hogy rágalmazhatnak bennünket, de ezen a tényen sem rágalmakkal, sem pedig az Egyesült Nemzetek Szervezetében kierőszakolt határozatokkal nem változtathatnak.

A magyar küldöttség azzal a szándékkal vesz részt a közgyűlés munkájában, hogy tőle telhetően hozzájárul a valóban nagy és fontos kérdések pozitív megoldásához.

A hidegháborús intrikákra és rágalmakra a magyar nép és az egész szocialista tábor igazának, erkölcsi és anyagi erejének tudatában, a feszültség enyhítésére való törekvés szellemében válaszol. Ez a törekvés világos állásfoglalást kíván. Nyíltan meg kell mondanom, hogy mi az Egyesült Nemzetek Szervezetének az úgynevezett magyar kérdésben eddig hozott határozatait a hidegháború termékeinek, a Magyar Népköztársaság belügyeibe való illetéktelen beavatkozási kísérletnek tekintjük.

Bízunk abban, hogy ha nem most, akkor később, de eljön az a nap, amikor mint alapokmány-elleneseket maga az ENSZ-közgyű-

lés fogja hatályon kívül helyezni az úgynevezett magyar kérdésben hozott törvénytelen határozatait.

Elnök úr! Küldött urak! Vannak, akik tájékoztatást kérnek a magyarországi helyzetről. Valóban lenne itt olyan ember, aki nem tudná, hogy nálunk évek óta törvényes rend van, és olyan rendezett közállapotok uralkodnak, hogy azokat nem egy kapitalista ország megirigyelhetné? Népünk lendületesen, odaadóan dolgozik és ennek eredményeképpen az utóbbi négy évben az ipari termelés mintegy 36 százalékkal, a mezőgazdasági 12 százalékkal emelkedett. A dolgozók életszínvonala általában 24 százalékkal, az ipari munkások reálbére pedig 32 százalékkal emelkedett az elmúlt három és fél évben. Az egészségügyi és kulturális viszonyok jók. A lakosság 75 százaléka részesül ingyenes betegségi és baleset-biztosításban.

Példaként megemlítem, hogy a napokban járt nálunk dr. Sabin, a neves amerikai tudós. Látta, hogy Magyarországon az idén, a kritikus hónapokban egyetlen gyermekbénulásos fertőzés sem volt. Ajánlotta, hogy a magyar orvosok vállalják el más országok szakembereinek segítését, mert mintaszerűen szervezték meg az összes gyermekre kiterjedő ingyenes védőoltást, és a többi szükséges intézkedést.

Aki viszonyainkra kíváncsi, jöjjön el hozzánk, és nézze meg saját szemével, mi a helyzet hazánkban. Az ismert események óta nyugati turisták ezrei, újságírók százai jártak nálunk, közöttük nem kevés amerikai. Megfordult nálunk ENSZ-főtisztviselő, amerikai külügyminisztériumi tisztviselő, szenátor, közéleti tényező. Ott vannak az Egyesült Államok és az összes nyugati kapitalista országok diplomatái. A közgyűlésen képviselve van nem egy olyan semleges ország, amelynek vezetői, nagy tekintélyű államférfiak jártak nálunk az utóbbi években. Kérdezzék meg tőlük, mi a helyzet Magyarországon.

Elismerem, hogy az úgynevezett megbízatással rendelkező uraknak nem adtunk hivatalos felvilágosítást. Munro úrnak sem, akiről a minap egy főbizottsági ülésen arra a kérdésre, hogy tulajdonképpen kit képvisel, az Egyesült Államok képviselője – nyilván nyelvbotlás következtében – azt mondta, hogy az Egyesült Államokat. Még Hammarksjöld úrnak sem adtunk felvilágosítást akkor, amikor megbízatása volt kérdezősködni.

Tudnia kell azonban a közgyűlésnek, hogy Hammarksjöld urat,

miután megszabadult bizonyára terhes megbízatásától, ismételten meghívtuk Magyarországra. Úgy látszik, ügyei eddig nem engedték őt hozzánk. Most is biztosíthatom önöket, hogy a magas vendégeknek kijáró udvariassággal fogadjuk, és illő vendéglátásban részesítjük az Egyesült Nemzetek Szervezete bármely tisztviselőjét, bármikor, ha hidegháborús kérdésre vonatkozó különmegbízatás nélkül kíván ellátogatni hozzánk. Mindezt azért hangsúlyozom, hogy világos legyen, nem személyi kifogásaink vannak, nem is titkokat takargatunk, hanem egyszerűen az a megingathatatlan álláspontunk, hogy a Magyar Népköztársaság belügyeibe beavatkozni senkit sem engedünk.

A közelmúlt jó néhány tapasztalata csak megerősítette a magyar kormányt eljárásának helyességébe vetett hitében. Röviddel ezelőtt történt, hogy Lumumba úr, Kongó törvényes kormányának elnöke, népe ügyének igazságában bízva, célszerűnek látta az Egyesült Nemzetek Szervezete segítségét kérni bizonyos nehézségek leküzdéséhez.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének főtitkára a kérésnek és a Biztonsági Tanács elvileg helyes döntésének oly módon tett eleget, hogy az összes nehézségek megmaradtak, sőt, növekedtek. A segítséget kérő kormány alapjait viszont teljesen aláásták, az ország törvényhozó testületének álláspontját is semmibe vették, és lehetetlenné tették a kormány működését.

Mindenki tudja, hogy ez így történt. Ne csodálkozzék tehát senki, ha népek és országok, mégoly igazságos ügyükben is, kénytelenek ez idő szerint fenntartással élni az Egyesült Nemzetek Szervezete apparátusának bárminő közreműködésével szemben.

Küldött urak! Vannak, akik arra kíváncsiak, mikor vonják ki a szovjet csapatokat Magyarországról. A szovjet csapatok a Varsói Szerződés tagállamainak megfelelő megállapodásai alapján vannak Magyarországon. Kivonásuk a szerződő felek, köztük a Magyar Népköztársaság kormányának elhatározásától függ, nem pedig a nyugati stratégák óhajától. Ez ugyanis valóban a nyugati katonai vezetők problémája, s nem az Egyesült Nemzetek Szervezetéé és még kevésbé a magyar népé. A magyar nép jól megvan azokkal a szovjet csapatokkal, amelyek megszabadították a náci fasiszta hadsereg rémuralmától és az országot a hitleristák kezére játszó Horthy-rendszer ellenforradalmár fasiszta erőitől. A szovjet hadseregnek köszöni népünk nemzeti függetlenségének visszanyerését,

és azt, hogy ma is békében és biztonságban él. Ismeretes, hogy a Varsói Szerződés tagállamai megnemtámadási szerződés megkötését javasolták a NATO tagállamainak, sőt, indítványozták a Varsói Szerződés Szervezetének és a NATO-nak egyidejű feloszlatását is. A Szovjetunió – valamennyi szocialista ország, köztük a Magyar Népköztársaság kormányának egyetértésével – az általános és teljes leszerelésre vonatkozó javaslatában is indítványozta, hogy vonjanak vissza saját országának határai mögé minden külföldön állomásozó katonai egységet. Íme, itt vannak az utak és módok, a ma is érvényes javaslatok. Csak el kell fogadni és meg kell valósítani őket, és akkor nem állomásozik majd többé a föld egyetlen országában sem más ország katonai egysége.

Azt mondják egyesek, hogy mi a szovjet csapatok segítségével levertünk egy általuk nemzetinek nevezett felkelést. De mi nem nemzeti felkelést, hanem csak egy ellenforradalmi puccsot vertünk le, mégpedig egy-két nap alatt. Ezt az ellenforradalmi puccsot külföldön szervezték, sok éven át készítették elő a nemzetközi reakció erői. A nemzetközi reakció e puccskísérletével a belső reakció szűk csoportját mozgósította, megtévesztett egyeseket, de e puccskísérlettől távol álltak a magyar nép szocializmushoz hű, alapvető tömegei.

Hogy milyen egy valóban nemzeti felkelés, azt talán a francia küldöttség tudná megmondani a közgyűlésnek. Nézze meg bárki Algériát, mi történik ott. A francia gyarmatosítók minden modern fegyverrel felszerelt, félmilliós hadserege nem két nap alatt, hanem hat év alatt, sok százezer algériai hazafi elpusztítása után sem tudja leverni a felkelést. Nem tudja leverni és sohasem fogja leverni, mert ott valóban nemzeti felkelés van, amelyet a nép alapvető tömegei támogatnak, nem pedig ellenforradalmi puccs, mint 1956-ban volt Budapesten.

Olyan ismert körök, amelyeknek Csang Kaj-sek, Adenauer, Speidel, a náci tábornok és a hozzájuk hasonlók megfelelnek, mint demokraták – azt mondják, hogy mi nem vagyunk demokraták. Őszintén szólva, mi nem is akarunk az ilyen ízlésnek megfelelő demokraták lenni. Rendszerünk azonban demokratikusabb, mint vádolóink rendszere. A magyar népi hatalom megsemmisítette a monopóliumok diktatúráját, a fasizmust, véget vetett a felekezeti megkülönböztetésnek és a faji üldözésnek, a születési és vagyoni előjogoknak, és szabad fejlődést biztosított az egész nemzetnek, az állam összes polgárainak.

Igaz, hogy a Magyar Népköztársaság bíróságai megbüntették és a jövőben is megbüntetik az ország törvényes rendje ellen összeesküvőket és a haladó emberek gyilkosait, s ekörül nagy lármát csaptak egyesek. De arról hallgatnak rágalmazóink – pedig jól tudják –, hogy az 1956-os ellenforradalmi cselekményekért felelősségre vont személyek több mint háromnegyed része, nagyrészt közkegyelem útján, már kiszabadult és visszatért a polgári életbe. Arról is hallgatnak, hogy nálunk ma kevesebb ember van börtönban, mint bármikor, amióta Magyarország szervezett államként létezik.

Mindezek mögött persze nem vádolóink humanizmusa van! A Magyar Népköztársaság mai kritikusai nagyon is meg voltak békélve a magyar nép véres kezű hóhérával, Horthyval és annak fasiszta rendszerével. Az valóban irtotta és börtönben senyvesztette a magyar nép legjobb fiait. Ez azonban nem fájt nekik, mert azok nem a népi rendszer ellenségei, hanem kommunisták és nem kommunisták, a fasizmus ellen harcoló hazafiak voltak. Ilyenek a vádak és a vádolók, akik szemben állnak velünk ebben az ügyben.

Mi is megkérdeznénk valamit az ENSZ-közgyűléstől, tisztán elvi alapon, anélkül, hogy bárkit is megneveznénk. Rendjén van-e az, hogy ha egy kormánynak nem tetszik mondjuk Guatemala vagy Laosz vagy valamely más ország törvényes kormánya, akkor pénzzel, fegyverszállítással és felbérelt hazaárulókkal, annak megdöntésére puccsot szervez? Rendjén van-e az, hogy ha egy kormánynak nem tetszik a szocialista országok társadalmi rendje, akkor alá-aknázására évi százmillió dolláros alapot létesít, uszító rádióállomásokat tart fenn és fasiszta ellenforradalmár puccsistákat bérel? Ha nem tudnák, kiről van szó, és egyesek nem függnének és nem félnének tőle, akkor mindenki azt mondaná nem, ez nincs rendben. Azt mondanák, ez ellenkezik minden ismert nemzetközi jogszabállyal, ellentétben van az Egyesült Nemzetek Szervezete alapokmányával.

Mi azt ajánlanánk az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésének, hogy az egyetlen államot sem veszélyeztető Magyar Népköztársaság kormányára szórt rágalmak tűrése helyett bélyegezze meg azt a kormányt, amely annyi ország népének életébe visz be ma is kívülről viszályt, békétlenséget, polgárháborút és vérontást.

A Magyar Népköztársaság a hidegháborús kampány ellenére is fejlődik. De vannak a hidegháborúnak áldozatai is. Mi a hideg-

háborús propaganda szerencsétlen áldozatainak tartjuk a disszidáltak nagy többségét. A hazug imperialista propaganda hatása alatt hazájukból idegenbe szakadt emberek közül már eddig több mint 40 000 hazatért. Ennél jóval több szívesen hazatérne, ha különböző gáncsvetések és anyagi akadályok ezt nem tennék számukra ez idő szerint lehetetlenné. Várja a napot a hazájától távol élő minden magyar, amikor hazatérhet, hacsak végképp el nem vesztette emberi arculatát.

A disszidensek jó részének élete hányt-vetett. De még aki anyagilag boldogul is közülük, az is tudja, hogy ott van az igazi helye, ahol népe él, és nincs az a kincs, amely pótolhatná a hazát, a hazai kenyérnek, a Duna, a Tisza vizének ízét.

A haza ügyei rendben vannak. Jogot, emberi méltóságot, kenyeret és csak a szülőhazában megtalálható otthont nyújt minden becsületes dolgozó embernek, s várja eltévedt fiait is.

Még két magyar vonatkozású kérdésről szólok. Küldöttségünk az Egyesült Nemzetek Szervezete ülésszakára érkezett. Az Egyesült Államok és a Magyar Népköztársaság között diplomáciai kapcsolatok állnak fenn. Két oka is lenne tehát az Egyesült Államok hatóságainak, hogy itt New Yorkban a nemzetközi szokásoknak megfelelő jogokat és feltételeket biztosítsanak számunkra. Mindezek ellenére az amerikai hatóságok közöltek velem egy népemre és kormányomra sértő, mozgásomat korlátozó intézkedést. Bár az intézkedés nem reám, és hasonló elbánásban részesített kollégáimra, nem is népemre hoz szégyent, hanem egyedül azokra, akik ezt kitervelték – elvből tiltakozom ellene.

Engem személyemben is sokszor támadtak e helyen. Ezért engedtessék meg nekem egy magántermészetű megjegyzés is. Én magyar munkás vagyok. Világnézeti meggyőződésem miatt nem kevés üldöztetésben volt részem a Horthy-fasiszta rendszer és a hazámat megszálló német fasiszták részéről, de mindig meggyőződésem és lelkiismeretem szerint cselekedtem.

Az ember hibázhat és tévedhet is, de én úgy érzem, igaz ügyet szolgálok, és büszke vagyok rá, hogy a történelem egy súlyos órájában, hű társaimmal együtt, munkásosztályomért és sokat szenvedett magyar népemért kiállva, ott voltam, ahol lennem kellett és azt tettem, amit tennem kellett.

Elnök úr! Küldött urak! Befejezem. Küldöttségünk véleménye szerint a közgyűlésnek – félretéve a hidegháborús célzatú kérdése-

ket – a valóban legfontosabbakra kell összpontosítania figyelmét. Eredményre kell törekednünk a leszerelés és a gyarmati rendszer kérdéseiben. A nyugati országok sajtójában bizonyos körök verik a nagydobot, hogy válságba került az Egyesült Nemzetek Szervezete, mert a szocialista országok javasolják, hogy a főtitkári poszt helyett létesüljön három titkári poszt. Márpedig a jelenlegi helyzet feltétlenül indokolja, hogy a részrehajlás elkerülése céljából a NATO-csoportot egy, a szocialista országokat egy, és az egyik csoporthoz sem tartozó államokat is egy titkár képviselje. Nagyon jól működhetne ez a végrehajtó szerv, esetleg úgy, hogy havonta váltanák egymást a titkárok a titkársági ülések levezetésében. Miért legyen csak egy főtitkár, aki a határozatok értelmezésében és végrehajtásában a valójában létező államcsoportok valamelyikének érdekei javára, a másik két csoport érdekeinek ártalmára részrehajló?

Az Egyesült Nemzetek Szervezete nincs válságban. Inkább most válhat végre azzá, aminek az alapítók szándékai szerint lennie kellett volna. Igaz, hogy válságban van az a koncepció, amely eddig is uralkodó volt, az tudniillik, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete nem lehet más, mint az Egyesült Államok külügyminisztériumának függvénye. Ez jó lehetett az Egyesült Államok kormánya számára, de nem volt jó az összes tagállam és az emberiség számára. Az Egyesült Nemzetek Szervezete csak akkor kerülhet kritikus helyzetbe, ha engedi megbénítani tevékenységét, és az üres szócséplés színterévé hagyja silányítani önmagát.

Veszélyes kísérlet erre egyébként az a cselszövés, amelyet az Egyesült Államok küldöttsége a főbizottságban a közgyűlés munkájának megbénítására szőtt. A közgyűlésnek nem szabad eltűrnie, hogy az emberiség létérdekeit döntően érintő kérdéseket a bizottságok útvesztőjébe süllyesszék, és a közgyűlés a Szovjetunió javaslatára felvett kongói kérdésen kívül, csupán az Egyesült Államok gyártotta két hidegháborús kérdést, az úgynevezett tibeti és magyar kérdést tárgyalja. Ez végzetes hiba lenne. Ez a küldöttségek tekintélyes része számára elfogadhatatlan. Magát az Egyesült Nemzetek Szervezetét pedig súlyos, ugyanakkor az egész világ előtt nevetséges helyzetbe hozná. Vagy talán éppen ez az Egyesült Államok küldöttségének célja? Világos, hogy az imperialista erők és törekvések a nemzetközi politikai életben, és így magában az Egyesült Nemzetek Szervezetében is még jelen vannak és hatnak. A múlthoz ragaszkodók nem mondanak le könnyen céljaikról.

De a népek szerencséjére a nemzetközi helyzetnek ma már az az egyik fő jellemző vonása, hogy a béke és a haladás erői hatalmasak és tovább növekszenek. Most már féken tudják tartani a háború sötét erőit. Az emberiség joggal bízhat egy békés és boldogabb jövőben.

Népszabadság, 1960. október 4.

A marxizmus–leninizmus világítja meg előrehaladásunk útját

1960. DECEMBER

Nemrég ért véget 81 ország kommunista és munkáspártjai küldötteinek történelmi jelentőségű moszkvai értekezlete. A kommunista és munkáspártok tanácskozásának középpontjában a béke és a szocializmus, az egész emberiség jövőjét meghatározó kérdések álltak.

Azoknak az embereknek, akik ma még kapitalista világban élnek, különböző bajokkal és félelemmel terhes és telített a jelenük és bizonytalan a jövőjük. De a kapitalista országokban az élet biztosabb támpontjait kereső emberek mindinkább felismerik, hogy a kapitalizmus az ember megalázása, a kommunizmus az ember szabadsága, a kapitalizmus létbizonytalanság, a kommunizmus biztos jövő és jó élet, a kapitalizmus a háború örök fenyegetése, a kommunizmus az emberiség örök békéje. Ezért volt az, hogy a munkásosztály legöntudatosabb fiain kívül is minden országban hatalmas tömegek fogadták nagy megelégedéssel a moszkvai értekezlet eredményeit.

A társadalmi haladás és a béke győzelmét váró emberek reményeit a moszkvai tanácskozás megerősítette és tovább növelte. A kommunista és munkáspártok képviselői tanácskozásának bízvást mondhatjuk, történelmi jelentőségű eredménye, hogy beható elvtársi véleménycsere után három év tapasztalatai alapján egyhangúlag megerősítette a nemzetközi kommunista mozgalomnak az 1957-es moszkvai nyilatkozatban és békekiáltványban lefektetett fő irányvonalát. A tanácskozás hatalmas történelmi tette, hogy tovább erősítette a nemzetközi kommunista mozgalom eszmei és cselekvési egységét, megerősítette a szocialista országok egybeforrottságát, s biztosította a még szorosabb egységet a jövendő harcokhoz.

Az elmélet próbája: a gyakorlat. A marxizmus alkotó alkalmazása, amely az 1957-es nyilatkozatban kifejeződött, eredményezte

azokat a világraszóló új sikereket, amelyek azóta a nemzetközi helyzet megjavulásában, a szocialista országok építőmunkája meggyorsulásában, a kommunista világmozgalom viharos növekedésében, az imperialistaellenes nemzeti függetlenségi harcok sikereiben, a béke megvédésében bekövetkeztek. Az 1957-es nyilatkozat helyességét és erejét a szocialista világrendszer erősödése, a kapitalista világgal szembeni technikai, tudományos fölényének fokozódó kidomborodása, a gyarmati rendszer gyorsuló szétesése, az imperializmus mind mélyülő politikai válsága, a háborúellenes erők és a társadalmi haladás hívei sorainak hatalmas növekedése bizonyítja.

Ez a politikai irányvonal megerősítette a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom eszmei és cselekvési egységét, legyőzhetetlen erővé tette a szocialista tábort. A forradalmi munkásmozgalom csak ennek a politikának a talajáról arathatott győzelmet a jobboldali megalkuvás különböző áramlatai, a „kommunizmus híveinek" álarcát öltött modern revizionisták áruló tevékenysége felett. Bebizonyosodott az is, hogy csak az alkotó marxizmus–leninizmus képes leküzdeni azokat a merev „baloldali" téveszméket és módszereket, amelyek súlyos károkat okoztak a nemzetközi kommunista mozgalomnak. A szocialista tábor megerősödése, a békeövezet kiszélesítése hatalmas támasza volt a nemzeti függetlenségükért küzdő gyarmati népeknek, és döntő szerepe volt abban, hogy az utóbbi három évben a népek egész sora elnyerte szabadságát, az imperializmus dühödt ellenállása és sötét ármánykodásai dacára.

A marxista–leninista elmélet több új tételét magában foglaló 1957-es nyilatkozat a gyakorlatban minden tekintetben helyesnek bizonyult. Ez tette lehetővé azt a következtetést, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomnak tovább kell előrehaladnia ezen az élet által igazolt jó úton. Ez tette lehetővé, hogy az 1960. novemberi tanácskozás, az új tényezőkből is levonva a következtetést, az 1957-es okmányok elvi alapjait továbbfejlesztve, a most kibocsátott nyilatkozatban és kiáltványban új, nagyszerű harci programot adott a legközelebbi évekre az egész kommunista világmozgalomnak, valamennyi kommunista és munkáspártnak.

A Magyar Szocialista Munkáspárt tagsága és a magyar dolgozó nép helyesléssel, örömmel fogadta a moszkvai tanácskozás eredményeit, a tanácskozás által kibocsátott nyilatkozatot és kiáltványt.

A magyar nép a felszabadulást követő években közvetlen tapasz-

talatai alapján rövid idő alatt meggyőződött a szocializmus fölényéről a kapitalizmussal szemben. A magyar dolgozó tömegek a néphatalom birtokában alig egy évtized alatt elmaradott agrárországból ipari-agrárországgá változtatták hazájukat. Több mint háromszorosára növelték az ipari termelést, csaknem kétszeresére a nemzeti jövedelmet. Felszámolták a munkanélküliséget, lényegesen felemelték a magyar munkások, dolgozó parasztok, az egész lakosság életszínvonalát, fogyasztását. Megszűnt hazánkban az írástudatlanság, kibontakozott a kulturális forradalom. Az ötvenes évek elején azonban a személyi kultusz elhatalmasodása következtében törés állt be Magyarország szocialista fejlődésében. Sőt, ezen túlmenően, az elkövetett hibák a revizionista árulók és az osztályellenség számára lehetővé tették a néphatalom elleni általános támadást, s az ismert körülmények között az ellenforradalmi felkelés kirobbanásához sodorták az országot.

Magyarország ma biztosan halad a szocialista építés útján, és a szocialista társadalom alapozásának befejezésével rövidesen a fejlődés új, magasabb szakaszába lép. Mi, magyar kommunisták – de állíthatjuk, hogy a magyar dolgozó nép széles tömegei is – a helyzet kedvező fordulását arra a harcra vezetjük vissza, amelyet a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága végigvitt a marxizmust–leninizmust eltorzító személyi kultusz felszámolásáért, a fejlődés útját álló gátak ledöntéséért.

A Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága bátran kezdett hozzá a pártéletben a lenini normák helyreállításához, feloldotta a párt tevékenységét és a közéletet bénító merevségeket, s ezzel hihetetlenül nagy alkotó erőket szabadított fel. Harca friss lendületet adott nemcsak a szovjet nép nagy alkotó munkájának, hanem az egész nemzetközi munkásmozgalom harcának. Ennek az igazi leninista politikának volt új korszakot elindító, kiemelkedő állomása a Szovjetunió Kommunista Pártja történelmi jelentőségű XX. kongresszusa. Ez a kongresszus az új történelmi körülményeket elemezve, a forradalmi harc új tapasztalatait és lehetőségeit általánosítva, elméleti következtetéseivel megalapozta a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom korszerű stratégiáját és taktikáját. A XX. kongresszus megállapításait, valamennyi kommunista és munkáspárt közös harci tapasztalatait figyelembe véve jött létre az 1957-es moszkvai nyilatkozat, amely nagy lendületet adott a világ valamennyi kommunista és munkáspártja tevékenységének.

A Magyarországon 1956 őszén tetőződött bajok azért ölthettek olyan súlyos formát és méreteket, mert pártunk akkori vezetői mellőzték a Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusának tanulságait, és nem küzdötték le a káros személyi kultuszt és annak következményeit.

Pártunk legutóbbi négyévi letagadhatatlan eredményeinek forrása az, hogy tevékenységének iránytűje a Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusának eszmei fegyvertára, majd az 1957-es moszkvai nyilatkozat fő irányvonala. Véleményünk szerint a Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. kongresszusával kezdődött és az 1957-es nyilatkozattal erősödött meg a nemzetközi kommunista mozgalomban az a megújhodás, amely oly sok értékes eredményt hozott a világ munkásosztálya ügyének. Ennek az új fellendülésnek köszönhetjük, hogy a szocialista világrendszer fejlődése meggyorsult, és a szocialista tábor erőfölénye az imperialista táborral szemben jelentősen tovább növekedett, hogy a szocialista országok és a semleges országok által alkotott békeövezet tovább szélesedett, hogy a béke erői világszerte még hatalmasabbá és szervezettebbé váltak.

A moszkvai tanácskozáson mi, a Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttei is elmondhattuk, hogy nálunk, csakúgy, mint a szocialista világrendszer többi országában, az 1957-es moszkvai nyilatkozat elveit követve, az utóbbi években új fellendülés következett be. A Magyar Népköztársaság nemcsak hogy teljesen kiheverte az utóbbi években az 1956-os ellenforradalom megrázkódtatásait, hanem új lendülettel fejlődött tovább. 1957 óta hazánkban az ipari termelés mintegy 40 százalékkal, a mezőgazdasági termelés mintegy 12 százalékkal, a lakosság életszínvonala is ennek megfelelően fejlődött. A párt és a tömegek kapcsolatai jobban megerősödtek mint bármikor annak előtte, és a falu társadalmi átalakulása is jelentősen előrehaladt. Ma már az ország művelt földterületének mintegy 80 százalékát öleli fel a szocialista szektor, és közel már az az idő, amikor nálunk is befejeződik a falu szocialista átalakítása, s ezzel a szocialista társadalom alapjainak lerakása.

Egy véres ellenforradalmi felkelés komoly leckéje tanított meg bennünket még egyszer arra, hogy sem a jobboldali megalkuvás, sem a „baloldali" elhajlás nem engedhető meg, mert mindkettő súlyos kárt okozhat nemcsak egy pártnak és egy népnek, hanem az egész nemzetközi munkásosztálynak is.

Pártunk minden jó tapasztalata azt bizonyítja, hogy a sikeres előrehaladás kulcsa a következetes elvhűség, a marxizmus–leninizmus eszmei tisztaságának megőrzése. Íme, a közelmúlt történelmi tapasztalatai magyarázzák meg, hogy a magyar kommunisták, a Magyar Népköztársaság közvéleménye miért üdvözli oly nagy örömmel a marxizmus–leninizmus csorbítatlan eszméin alapuló nyilatkozatot és kiáltványt, amelyeket a néhány hete befejeződött moszkvai tanácskozás bocsátott ki.

Korunkban, immár több mint 40 éve, az imperializmus nem uralkodik osztatlanul a világon, s ma már létezik a szocialista világrendszer, amely mindinkább döntő, meghatározó tényezője a társadalom fejlődésének. Teljesen reális és mélyen igaz a kommunista és munkáspártok nyilatkozatának az a tétele, hogy a szocializmus erői gyorsan nőnek, ezzel szemben „...új szakasz következett be a kapitalizmus általános válságának fejlődésében. Ennek a szakasznak az a sajátossága, hogy nem világháborúval kapcsolatban alakult ki, hanem a két rendszer versenye és harca, az erőviszonyoknak a szocializmus javára való mind nagyobb megváltozása, az imperializmus valamennyi ellentétének fokozott kiéleződése közepette alakult ki, olyan viszonyok között, amikor a békeszerető erőknek a békés egymás mellett élés megvalósításáért és megszilárdításáért vívott sikeres harca meggátolta az imperialistákat abban, hogy agresszív cselekedeteikkel megzavarják az általános békét, olyan viszonyok között, amikor fellendülőben van a nagy néptömegek harca a demokráciáért, a nemzeti felszabadulásért és a szocializmusért."

Az erőviszonyoknak ezek a változásai, a szocializmus törvényeinek mind nagyobb hatóköre teszik lehetővé, hogy új módon oldódjanak meg a társadalom különböző létfontosságú problémái, lehetővé váljék az emberiséget pusztító háborúk kiküszöbölése, kedvezőbb lehetőségek nyíljanak a társadalmi haladás előmozdítására.

A kommunista és munkáspártok nyilatkozatának általános alapelve, hogy a szocialista világrendszer létrejötte, növekvő hatalma, katonai ereje és nemzetközi befolyása, s az imperializmussal szemben álló, nemzeti függetlenségükért, gazdasági és társadalmi érvényesülésükért küzdő békeszerető erők széles és növekvő frontja ma már olyan hatalmas ellenerőt képez a világon, amely, ha tömörítjük, képes elhárítani az emberiség feje felől a minden eddiginél pusztítóbbnak ígérkező háború veszedelmét.

Történelmileg már kialakultak azok a reális erők, amelyek képe-

sek megfékezni az imperializmus agresszív erőit – a diadalmasan előretörő szocializmus korszakában az államok közötti háborúk ma már nem végzetszerűen elkerülhetetlenek. Az imperializmus még létezik és erős, megvan a háború keletkezésének gazdasági alapja: a kapitalizmus. A háború azonban nemcsak gazdasági jelenség, fogalmazódott meg a Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusán. „Abban a kérdésben, hogy lesz-e háború vagy nem, nagy jelentősége van az osztályerők, a politikai erők viszonyának, az emberek szervezettségének és tudatos akaratának. Mi több, bizonyos körülmények között a haladó társadalmi és politikai erők harcának döntő szerepe lehet ebben a kérdésben."

Ezek a szavak majdnem öt esztendeje hangzottak el. Az élet bizonyította igazukat. Öt év óta az emberek szervezettsége és tudatos akarata a pusztító háborúk elleni harcban, a béke védelmében hatalmasan megnőtt, az osztály- és a politikai erőviszonyok a munkásosztály, azaz a béke javára alakultak. Mindez azt igazolja, hogy a haladó emberek ébersége, elszánt békeharca képes lefogni az imperialisták kezét.

A kommunistáknak a háború megakadályozásáért kifejtett tevékenysége nem taktikai fogás. Miként a kommunista és munkáspártok legutóbbi tanácskozásának egységesen elfogadott nyilatkozatában megfogalmazták: „A kommunisták történelmi küldetésüket nemcsak abban látják, hogy világméretekben megszüntessék a kizsákmányolást és a nyomort, és örökre kizárják az emberi társadalom életéből bármilyen háború lehetőségét, hanem abban is, hogy már a mi korunkban megszabadítsák az emberiséget az új háború rémétől. A világ kommunista pártjai minden erejüket és energiájukat e nagy történelmi küldetés megvalósításának szentelik."

A kommunistáknak ez a törekvése következik mindenekelőtt abból, hogy a kommunista pártok a munkásosztály pártjai, és a szocialista forradalom győzelméért folytatott harccal összefüggésben mindenkori fő kötelességük volt a dolgozók életbevágó érdekeinek védelme. A háború fő terhe mindig a munkásokat, a dolgozókat sújtotta. Ezért a kommunista pártok fennállásuk minden korszakában harcoltak a háborúk megakadályozásáért. A kommunisták céljai mindenkor mélyen humanista jellegűek.

Számot kell vetni azzal, hogy a korszerű háború milyen súlyos következményekkel járhat az egész emberiségre. A kommunisták

tudatában vannak annak, hogy egy ilyen világháború, ha azt az agresszív erők kirobbantanák, az imperializmus végső bukását jelentené, mert a népek nem tűrnék tovább ennek a néppusztító rendszernek a fennmaradását.

A kommunista pártoknak az a felismerése, hogy fennáll a világháború elhárításának lehetősége, nem jelenti azt, mintha figyelmen kívül hagynák az imperializmus agresszív természetét. A magyar nép is nap nap után saját bőrén tapasztalja, hogy az amerikai imperializmus, a világreakció fő ereje, nem hagyja abba agresszív törekvéseit, beleavatkozik a népek belügyeibe, összeesküvéseket szervez, támogatja a népek minden rendű és rangú ellenségeit, jogtalanságok sorozatát követi el a nemzetközi életben. Csakis a népek aktív harca kötheti meg az agresszorok kezét.

Korunkban minden eszközzel szorgalmazni kell az államok közötti vitás kérdések békés úton történő eldöntését, ki kell kényszeríteni a népek tömegharcával a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élését. Ez nemcsak egy nagy katasztrófát háríthat el az emberiség feje felől, hanem még kedvezőbb feltételeket teremt korunk viszonyai között minden országban a társadalmi előrehaladáshoz.

A nemzetközi forradalmi munkásmozgalomnak nagy sikereket hozott pártjaink lenini politikája, amely szüntelenül kezdeményez, a nemzetközi feszültség megszüntetéséért, a lokális háborúk felszámolásáért és megakadályozásáért, a vitás kérdések tárgyalások útján való rendezéséért harcol. Segíti az egész nemzetközi munkásmozgalmat az a lenini politika, amely síkraszáll a gazdasági, kulturális és egyéb kapcsolatok kiszélesítéséért, a fegyverzetek csökkentéséért, a leszerelésért, s a haladás erőinek szószékeivé változtatja a nemzetközi diplomácia és társadalmi élet fórumait.

Ez a politika ugyanakkor tapodtat sem enged az imperialista agresszív próbálkozásoknak, támogatja és védelmezi a gyarmati népek és függő országok igazságos felszabadító harcait, támogatja a néptömegek antiimperialista megmozdulásait a monopóliumok rablásai, a társadalmi elmaradottság és a neofasizmus ellen.

Nincs a nemzetközi forradalmi munkásmozgalomnak egyetlen olyan osztaga, egyetlen olyan nép, elnyomott osztály sem, amelynek azonnali és távolabbi harci céljai elérésében ne segítene a béke biztosításáért folyó harc. Az imperialista reakció ellen szélesen kibontakozó harci összefogás nemcsak arra képes, hogy megaka-

dályozza az új világháború kirobbantását, de ezzel egyben legérzékenyebb pontján támadja a kapitalizmus rendszerét. A haladó erők csapásaikat a legreakciósabb vezető monopoltőkére, a népek fő kizsákmányolójára és zsandárára irányítják. E csapások aláássák a monopolkapitalizmus hatóerejét, szűkítik tevékenységi körét, gátolják rabló törekvéseinek megvalósítását, mélyítik az imperializmus belső ellentmondásait. Ez a harc egyben segíti a munkásosztályt abban, hogy szövetséget teremtsen az összes haladó erőkkel, beleértve azokat is, amelyek csak viszonylagosan haladók, és csak időlegesen, ingadozva fordulnak az imperialisták ellen.

Az utóbbi három évben úgyszólván minden egyes testvérpárt tömegbefolyása jelentősen megnőtt, tömegkapcsolatai erősödtek mind a szocialista, mind a kapitalista országokban. A megnövekedett tömegbefolyás alapja ma minden pártnál az 1957-es és az 1960-as nyilatkozatokon alapuló lenini politika.

Ennek lényeges és döntő eleme: az imperialista háborúk megakadályozásáért folytatott állhatatos harc.

A kizsákmányoló rendszerű társadalmakban, de a szocializmust építő országokban is a háború elhárításáért, a béke biztosításáért folytatott tántoríthatatlan küzdelem, a következetes békepolitika az egyik legfontosabb forrása annak, hogy a kommunista párt összeforrjon a dolgozók legszélesebb tömegeivel. A párt ebben a harcban sikerrel tudja magával ragadni azokat a rétegeket is, amelyek még nem állnak az öntudatnak azon a fokán, hogy a szocializmus eszméit minden vonatkozásban következetesen megértsék. Elmondhatjuk, hogy a mi szocializmust építő népköztársaságunkban is a béke védelmének közös érdeke teremti meg a legátfogóbb nemzeti egységet, éspedig a szocializmus platformján.

A megvalósuló szocializmus a példa erejével, a szocialista országok gazdasági és kulturális eredményeivel, a dolgozó tömegek számára teremtett magasabb életszínvonallal és a valóságos szabadsággal bizonyítja, hogy jobb körülményeket biztosít az embereknek, mint a kapitalizmus. Pártjainknak a békés egymás mellett élés biztosításáért, a békés gazdasági verseny továbbfejlesztéséért folytatott lenini politikája, e versenyben elért sorozatos győzelmei törvényszerűen, lépésről lépésre fokozzák a szocializmus vonzóerejét a kapitalista világ néptömegeire, forradalmasítják tudatukat, és kedvezőbbé teszik a szocializmusért folyó harc feltételeit ezekben az országokban is.

Mi, magyar kommunisták, e kérdésben mélyen átérezzük felelősségünket. Tudjuk, hogy azok a kapitalista országokból jött hazafiak, akikkel a moszkvai tanácskozáson együtt ültünk, s mindazok, akiket képviseltek, számítanak a Magyar Népköztársaságra is. Tőlünk is elvárják, hogy a jövőben is eredményesen és jól dolgozzunk – a Magyar Népköztársaságra is mint jó példára kell, hogy tekintsen a világ minden elnyomottja. Ennek különös jelentősége van azért is, mert az 1956-os ellenforradalom kapcsán a nemzetközi reakció mindenfelé igyekezett befeketíteni a Magyar Népköztársaságot, és az akkori magyarországi negatív jelenségek kapcsán a szocializmus eszméit, a szocialista építést általában. A magyar nép megvédve és megerősítve hatalmát, a szocializmus építésében elért új sikerekkel adott csattanós választ a rágalmakra, s ezt fogja tenni a jövőben is.

A szocialista országok erejét megsokszorozza a szocialista tábor egysége. Ez az egység biztosítja a testvéri országok függetlenségét, békéjét és belső társadalmi rendjét minden külső imperialista beavatkozási kísérlettel szemben. Az imperialista segítséggel 1956-ban kirobbantott magyarországi ellenforradalmi puccskísérlet kudarca, a magyar forradalmi erőknek nyújtott internacionalista segítség történelmi példája annak, hogy mennyire igaz a kommunista és munkáspártok legutóbbi moszkvai nyilatkozatának e megállapítása: „A szocialista tábor egyesült ereje biztos garancia minden szocialista országnak az imperialista reakció merényleteivel szemben."

Pártunk Központi Bizottsága már az 1959. márciusi határozatában megállapította, hogy a szocialista világrendszer léte és „A szocializmus teljes és végleges győzelme a Szovjetunióban egyúttal azt is jelenti, hogy Magyarországon és a többi, szocializmust építő országban is véglegesek a szocialista építés során eddig elért vívmányok, amennyiben hűek maradunk a proletár nemzetköziséghez, hűséges és szilárd tagjai maradunk a szocialista tábornak." A magyar nép az ellenforradalom leverése óta rendezte sorait, és sok mindennel, de elsősorban a szocializmus építésének meggyorsításával bizonyította ragaszkodását a szocializmushoz és a szocialista táborhoz.

A szocialista tábor országai egységes, megbonthatatlan erőt képezve folytatják a szocializmus, a kommunizmus építését, támaszai a felszabadulásért küzdő gyarmati népeknek, védelmezik az emberiséget az új világháború fenyegetésétől.

Az imperializmus ma a teljes összeomlástól, a szocialista forradalomnak a további országokban való győzelmétől retteg. A kapitalizmus válsága gyorsan mélyül, az imperialistaellenes, demokratikus és nemzeti felszabadító küzdelmek fellángolásai alapjaiban rázkódtatják meg az imperializmus egész rendszerét. Korunk megváltozott új viszonyai között a társadalmi előrehaladás, a szocialista forradalom számára változatosabb és kedvezőbb lehetőségek nyíltak.

A jövőt illetően is változatlanul érvényes a marxizmus–leninizmus azon tétele, hogy a szocialista forradalom nem exportálható, nem vihető kívülről be egyetlen országba sem. A szocialista forradalom kibontakozik és győzedelmeskedik, ha annak objektív és szubjektív feltételei egy adott országon belül létrejönnek.

Az imperialisták azonban, különösen a világ csendőrének szerepére vállalkozott amerikai imperialisták, nem mondtak le az ellenforradalom exportjáról. Az ellenforradalom exportjával próbálkoztak az iraki és az indonéz köztársaság ellen összeesküvések, katonai lázadások kirobbantásával. Ma fenyegetik a győztes kubai népi forradalmat. Fegyveres erővel akarják meggátolni Algéria és Kongó népének nemzeti, demokratikus mozgalmát. Beavatkozásukkal polgárháborút idéztek elő Laoszban. Az imperialisták mészárolják nap nap után a szabadságukért küzdő népek legjobb fiait. E durva beavatkozások egyes országok népeinek belügyeibe mérhetetlen szenvedést zúdítanak a dolgozókra, de a haladást végső fokon nem tudják megakadályozni. Az imperialisták még jobban lelepleződtek a népek előtt, és ezzel is siettetni fogják korhadt rendszerük pusztulását.

A moszkvai tanácskozás eredményei megsemmisítő csapást mértek a szocializmus és a béke ellenségeinek minden olyan reménykedésére, hogy a haladó erők élcsapata, a nemzetközi kommunista mozgalom, a szocialista országok soraiban megosztottságra, szétházásra kerül sor. A nemzetközi kommunista mozgalom eszmei-politikai egysége még szilárdabbá vált.

A magyar kommunisták, munkásosztályunk, dolgozó népünk büszkén tekint a Szovjetunió Kommunista Pártjára, a kommunizmust építő testvéri szovjet nép hatalmas sikereire. Mélyen tiszteli a nagy kínai nép és kommunista pártja hatalmas erőfeszítéseit s kiváló teljesítményeit. Együtt érez és vállvetve dolgozik a szocializmust építő országok népeivel, kommunista és munkáspártjaival.

Harcos szolidaritást vállal a tőkésországokban, a gyarmati iga alól felszabadult vagy még mindig függőségben tartott valamennyi nép béke- és szabadságszerető tömegeivel, összes forradalmi osztagaival. Meg van győződve róla, hogy a haladás összes erőinek egybeforrottsága, a közös harcunk céljai iránti odaadó hűség és ragaszkodás, mindenekelőtt a forradalmi harcok élén járó nemzetközi kommunista mozgalom szilárd egysége győzelmes előrehaladásunk záloga.

Mi, akik ott lehettünk a moszkvai tanácskozáson, szinte tapinthatóan éreztük ezt a legyőzhetetlen erőt, amelynek pártunk s a magyar dolgozó nép is részese. Öt világrész kommunista és munkáspártjainak képviselőit hallva, még inkább meggyőződhettünk arról, hogy a kommunizmus lángja, a marxizmus–leninizmus – amelynek világító fáklyáját Marx és Engels gyújtotta meg, s Lenin emelte magasra – kiolthatatlanul lobog immár a föld minden országában.

A moszkvai nyilatkozat értékelésében és követendő harci irányvonalában újabb igazolást és megerősítést nyert az a politika, amelyet pártunk mintegy négy esztendeje töretlenül folytat munkásosztályunkkal, dolgozó tömegeinkkel szoros egységben összeforrva. Népünk saját tapasztalataiból győződött meg ennek a politikának helyességéről, s ennek még következetesebb érvényesítését várja tőlünk.

A nyilatkozat a különböző országokban folyó szocialista építés tapasztalatait elemezve, újabb nagy segítséget ad országaink további fejlődéséhez. A Magyar Szocialista Munkáspárt forradalmi kötelességének tartja, hogy e nyilatkozat útmutatásait követve, minél jobban dolgozzon népünk boldogulásán és az egész nemzetközi fejlődés előmozdításán. Forradalmi kötelességünk, hogy a lehetőségekhez mérten a leggyorsabb ütemben fejlesszük hazánk ipari és mezőgazdasági termelését, népünk életszínvonala emelésének anyagi alapjait, még jobban használjuk ki a szocialista rendszer nyújtotta előnyöket, belső tartalékokat.

Egész népünk forradalmi kötelességének tartja, hogy erejéhez mérten kivegye részét annak a nagy történelmi feladatnak a megoldásából, hogy a szocialista országok túlszárnyalják a kapitalista világrendszer ipari és mezőgazdasági össztermelését, majd túlszárnyalják a gazdaságilag legfejlettebb kapitalista országokat az egy főre jutó termelés és a nép életszínvonala tekintetében. A mi népünk is maximálisan hozzá kíván járulni a társadalmi előrehala-

dás, a szocializmus győzelme fontos feltételének megteremtéséhez, a tartós béke kivívásához és megvédéséhez.

A 81 kommunista és munkáspárt 1960. novemberi moszkvai értekezletének okmányai lényegében azt jelentik számunkra, hogy a világ kommunista mozgalma megy tovább előre az eddigi, az élet által igazolt helyes úton új, nagy győzelmek felé. A magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép nemzeti büszkesége, hogy ott halad az emberiség jövőjét formáló legyőzhetetlen, hatalmas sereg soraiban.

Pravda, 1960. december 23.
Népszabadság, 1960. december 25.

A Központi Bizottság beszámolója a párt VIII. kongresszusán

/RÉSZLET/

1962. NOVEMBER

Az emberiség fejlődésének abban a korszakában élünk, amelyben a kizsákmányoláson alapuló régi, hanyatló társadalmi rendet, a kapitalizmust az új, a szocialista rend, a munka szabad világa váltja fel. Ez a folyamat a társadalmi fejlődés megváltoztathatatlan törvénye.

A nemzetközi helyzetet jelenleg a haladás, a béke erőinek szakadatlan növekedése jellemzi. Ma még váltakoznak a feszültség és az enyhülés szakaszai, mert a kapitalista hatalmak, az imperializmus erői szemben állnak a történelmi fejlődéssel, és gyengülő pozícióik védelmében újra meg újra az agresszió, az erőpolitika eszközéhez nyúlnak.

A haladás és a béke fő ereje a szocialista világrendszer, amely korunkban a fejlődés meghatározó tényezője. A szocialista világrendszer valamennyi országa lendületesen halad előre az alkotó munka és a társadalmi fejlődés útján. A szocialista országok ipari termelésének évi növekedése 1951–1960 között több mint 13 százalék volt. Ugyanebben az időben a tőkésországoké csak öt százalék. 1950-ben a Szovjetunió ipari termelése a világ ipari termelésének 10 százaléka volt. Ma a szocialista országok a világ ipari termelésének 37 százalékát adják, s néhány éven belül elérik annak felét.

A szocialista országok fejlődésének élén a Szovjetunió halad, ahol a szocializmus már teljes és végleges győzelmet aratott, és mind szélesebben bontakozik ki a kommunizmus építése. A Szovjetunió viharos fejlődésére jellemző, hogy gyorsan leküzdötte az egykori cári Oroszországtól örökölt elmaradottságot, Európa első ipari nagyhatalma lett, és célul tűzte, hogy rövid idő alatt utoléri és elhagyja az egy főre jutó termelés és fogyasztás tekintetében a legfejlettebb tőkésországot, az Egyesült Államokat.

A Szovjetunió a tudósképzés, a közoktatás, a tudományos kutatás számos területén, a technika forradalmasításának, az erőműépítésnek és az ipari termelésnek sok fontos ágában már megelőzött minden más államot. A Szovjetunió korszakalkotó eredményeire: a szputnyikokra és az űrhajókra, a legutóbb felbocsátott Mars 1. űrállomásra, a világűr szovjet hőseire: Gagarin, Tyitov, Nyikolajev és Popovics elvtársakra méltán büszke az egész emberiség.

Elvtársak! A szocialista világrendszer országainak töretlen és lendületes fejlődésével szemben a tőkés világ – ellentmondásokkal és válságokkal küzdve – hanyatlik. A szocialista világrendszer léte, a nemzeti felszabadító mozgalmak átütő sikerei, a tőkés társadalom belső osztály-összeütközései, az imperialista hatalmak egymás közötti ellentétei következtében a kapitalizmus ellentmondásai szakadatlanul élesednek.

A nemzetközi osztályharc fő frontja a szocializmus és a kapitalizmus között húzódik, és ez a küzdelem a két rendszer harcában fejeződik ki. A szocializmusért, a nemzeti függetlenségért, a demokráciáért és a békéért folyó küzdelmek nagy nemzetközi forradalmi áramlatban találkoznak.

A nemzetközi burzsoázia erőfeszítéseket tesz a kapitalizmus megrendült rendszerének védelmére és megerősítésére, hogy úrrá legyen a nemzeti határokon túlnőtt, a tőkés magántulajdon ellen lázadó termelőerőkön, hogy megfékezze az imperializmus rendszerét szétfeszítő, növekvő ellentmondásokat.

Az Európai Közös Piac a ködösítő szólamok mögött a valóságban az adott országokban a munkások fokozottabb kizsákmányolására, elnyomására, a kisparaszti gazdaságok és a kistőkések megsemmisítésére tör. Elsősorban azonban a szocialista világrendszer, a szocializmus, a proletárforradalmak és az új független országok ellen irányul. Európai gazdasági bázisa az agresszív, háborús szervezetnek, a NATO-nak, tehát minden vonatkozásban mélységesen reakciós.

A kapitalista országok társadalmát mélyülő osztályellentétek, szaporodó osztály-összeütközések, növekvő proletár- és demokratikus mozgalmak és a békéért vívott erősödő harcok jellemzik. Mind Európában, mind az Európán kívüli nagy tőkésországokban fejlődnek a sztrájkmozgalmak, élesednek a parasztság harcai. A kapitalista országok proletariátusának a monopoltőke elleni

osztályküzdelmei egybefonódnak a tömegeknek a demokrácia védelméért, a növekvő fasiszta veszély ellen folytatott küzdelmeivel és a mind nagyobb tömegeket átfogó békeharccal. A tőkésországok munkásosztálya ma már arra törekszik, hogy a demokráciáért és a békéért vívott harcban a társadalmi erők legszélesebb szövetségét hozza létre a monopoltőke, a fasiszta veszély ellen.

A kapitalista rendszer hanyatlását, az imperializmus erőinek gyengülését legszembetűnőbben a gyarmati rendszer széthullása mutatja. A második világháború óta több mint 50 ország népe rázta le az imperialista gyarmatosítók igáját, és vált függetlenné. Közöttük legutóbb a hős algériai nép, amely több mint hétéves szakadatlan harccal, a gyarmatosítók ellen folytatott háborúval vívta ki függetlenségét és szabadságát. Az egykori nagy gyarmatbirodalmak alapjában véve megsemmisültek az öntudatra ébredt, függetlenségükért síkraszálló népek pörölycsapásai alatt. A gyarmatosítók ellen küzdő elnyomott népek mindig támaszt találtak a Szovjetunióban és a szocialista országokban, élvezték és ma is élvezik a szocialista világ, a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom sokoldalú támogatását.

A jelenleg még létező gyarmati elnyomás formái különfélék. Még mindig a régi stílusú nyílt, brutális gyarmati uralom van például Angolában, ahol Portugália fasiszta kormányzata a függetlenségéért felkelt nép tömeges irtásával próbálja hatalmát ideig-óráig fenntartani. Másutt az elnyomás és kizsákmányolás „neokolonializmus" néven ismert, burkoltabb formáit alkalmazzák. Ez gyakran úgy jelentkezik, hogy a politikai függetlenség formai elismerése mellett igyekeznek gazdaságilag még függőbb helyzetbe hozni az adott ország népét.

Az Egyesült Államok az ismert és gyűlölt régi gyarmatosítók helyett a „jóakaratú barát" képében bukkan fel különböző helyeken. Az azonban, hogy ki rejtőzik a „jóakaratú barát" álarca mögött, kiderül abból, hogy az Egyesült Államok monopolista körei, melyek 1950–1959 között nem egészen 12 milliárd dollárnyi összeget ruháztak be a gyengén fejlett országokban, ugyanezen idő alatt több mint 12 milliárd dollárnyi profitot nyertek és vittek ki ezekből az országokból.

A nemzetközi imperializmust rettegéssel tölti el a szocializmus feltartóztathatatlan térhódítása, a gyarmati sorból felszabadult és szabadságukért küzdő népek harca. Szorongatják magának a kapi-

talista rendszernek egyre éleződő belső ellentmondásai is. Az imperialisták a gazdaság militarizálásában, a fegyverkezés fokozásában, a hidegháborús politikában és a békét fenyegető, szakadatlanul ismétlődő agressziókban vélik megtalálni a kiutat válságos helyzetükből.

Emiatt kell az emberiségnek még ma is a háború fenyegető árnyékában élnie. Az imperialisták, élükön az Egyesült Államok imperialista köreivel, lépten-nyomon megsértik az általánosan elfogadott nemzetközi jog normáit, merényleteket követnek el a nemzetek függetlensége, az országok szuverenitása és a béke ellen. Makacsul elutasítva a nemzetközi helyzet enyhítését célzó minden javaslatot, évek óta provokációkat hajtanak végre Berlinben, a megszállt Tajvan körzetében, U–2-es kémrepülőgépeket küldtek a Szovjetunió, Kína és legutóbb Kuba fölé, háborút folytatnak Dél-Vietnam népe ellen, provokálják a semlegességéhez ragaszkodó Kambodzsa népét.

Legutóbb az Egyesült Államok kormánya a Karib-tenger térségében október 22-én meghirdetett és bevezetett törvénytelen tengeri és légi zárlattal és a Kuba megtámadására tett más katonai lépésekkel lábbal tiporta a nemzetközi jogot, s felidézte a legnagyobb veszélyt, amely az emberiség békéjét a második világháború óta fenyegette. Az emberiség a nagy felelősségérzettel, önuralommal és higgadtsággal fellépő Szovjetuniónak, a szovjet kormánynak és elnökének, Hruscsov elvtársnak köszönheti, hogy az imperialista provokációt elhárították, Kuba szuverenitását és a békét megvédték.

A magyar nép és kormánya teljes mértékben szolidáris a kubai nép igazságos ügyével, teljes mértékben helyesli mindazokat a lépéseket, amelyeket a Szovjetunió kormánya ez ügyben tett. Az Egyesült Államok imperialistái azonban mindmáig nem mondtak le Kuba elleni agressziós törekvéseikről. Népünk forró üdvözletét küldi a hős kubai népnek és bátor vezetőinek. Támogatjuk a kubai kormány ötpontos javaslatát, amelyben követeli, hogy az Egyesült Államok kormánya tartsa tiszteletben és garantálja Kuba törvényes jogait. A józan észnek és a békeszerető emberiségnek rá kell szorítania az Egyesült Államok kormányát a nemzetközi jog szabályainak megtartására, arra, hogy kalandorterveit elvetve, tiszteletben tartsa Kuba függetlenségét és szuverenitását.

Az imperialistáknak mindenkor számolniuk kell azzal, hogy a szocialista világ, a szabadságukhoz és függetlenségükhöz ragasz-

kodó országok és népek, a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom és a béke-világmozgalom egyesített ereje hatalmasabb az agresszív erőknél. Provokációikra kudarc vár, és ha kalandor módon mégis a háború útjára lépnek, akkor mérhetetlen szenvedést zúdíthatnak ugyan az emberiségre, de semmit sem nyerhetnek, mert a háború saját pusztulásukat okozza.

Elvtársak! A jelenlegi nemzetközi helyzetben a szocialista országoknak a szocialista vívmányok és a béke védelmében továbbra is elsőrendű feladatuk, hogy megfelelő szinten tartsák és szüntelenül fejlesszék honvédelmüket. A szocialista országok magas színvonalú honvédelmi képessége és készenléte, a Varsói Szerződés Szervezetének katonai ereje a szocialista világ sérthetetlenségének és az emberiség békéjének legfőbb biztosítéka. Büszkék vagyunk arra, hogy a Magyar Népköztársaság korszerűen felszerelt hadserege ott van a Varsói Szerződésben tömörült országok hadseregei sorában, azokkal együtt készen áll és képes a béke, a szocialista haza védelmére, a szocialista világrendszer biztonságának megőrzésére, mindenféle imperialista agresszió visszaverésére.

Az egész emberiség szerencséje, hogy a békeszerető erők élén álló, a legfejlettebb és leghatalmasabb katonai eszközökkel rendelkező Szovjetunió az imperialista agresszorokat féken tartja és elrettenti, s ha kell, az egész szocialista táborral együtt megfelelő ellencsapást mér rájuk.

A Szovjetunió, a Varsói Szerződés országai, a szocialista tábor országai e legyőzhetetlen erő birtokában is rendíthetetlenül folytatják békepolitikájukat. A föld minden országában minden gondolkodó ember tudatában mindjobban összekapcsolódik és egybeforr a szocializmus és a béke fogalma. Az emberek egyre inkább látják, hogy az imperializmus csak az örök háborús fenyegetést tudja nyújtani az emberiségnek, a szocialista tábor országai pedig az emberiség legfőbb érdekének a béke megőrzését tartják. Az egész szocialista tábor a más országok belügyeibe való be nem avatkozás, a békés egymás mellett élés elvét vallja. Az az álláspontunk, hogy a vitás nemzetközi kérdések megoldásának eszközei közül ki kell kapcsolni a háborút.

A Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság kormánya és népe teljes egységben vallja a békés egymás mellett élés elvét. Mi büszkék vagyunk arra, hogy a Szovjetunió, a nagy Lenin eszméitől vezérelve, azokat továbbfejlesztve s a ma viszo-

nyaira alkalmazva, oly nagyszerűen képviseli a béke és a haladás ügyét, és erőteljes kezdeményezéseivel szolgálja azt a nemzetközi élet minden területén. A Szovjetunió 1959 őszén az Egyesült Nemzetek Szervezetének közgyűlése elé terjesztette az általános és teljes leszerelésre vonatkozó javaslatát.

Az általános és teljes leszerelésért, a gyarmati rendszer teljes megszüntetéséért folytatott harcban a Szovjetunió és a többi szocialista ország sorában ott van a mi szabad, szocialista hazánk, a Magyar Népköztársaság is. Tudjuk, hogy e célok teljes megvalósítása még nem kevés erőfeszítést, harcot és munkát követel a népektől. Pártunknak és népünknek szilárd meggyőződése, hogy végül is felülkerekedik a józan ész, megvalósul az általános és teljes lefegyverzés, eljön a nap, amikor sikerül örökre elűzni az emberiség feje fölül a háború viharfelhőit, és a tiszta ég alatt szép és nyugodt lesz az élet.

Elvtársak! A béke megőrzéséért, a tartós béke kivívásáért folytatott harc mindennapi feladat a kommunisták, és nemcsak a kommunisták, hanem minden gondolkodó és becsületes ember számára a föld minden országában. A békéért folytatott harc az imperialistákkal szemben ugyanakkor nemzetközi méretekben folyó osztályharc is. Éppen ezért a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért vívott harc nemcsak a szocialista országok külpolitikájának alapja; minden kommunista és munkáspárt forradalmi tevékenysége elválaszthatatlanul összekapcsolódik a békés egymás mellett élés fenntartásáért, az új világháború elhárításáért folytatott küzdelemmel.

A békés egymás mellett élésért folytatott küzdelemben a szocialista világrendszer országainak ereje és békepolitikája, a nemzetközi proletariátus osztályharca, a nemzeti felszabadító küzdelmek és a világszerte folyó békeharc segítik és erősítik egymást. A békés egymás mellett élés külpolitikájának sikerei meggyorsítják a kapitalizmus feletti győzelmet, megkönnyítik a tőkésországok munkásosztályának harcát, segítik a nemzeti felszabadító mozgalmakat, tehát gyengítik a háború erőit. A békés egymás mellett élést, a békés versenyt rá kell kényszerítenünk az imperialistákra. Meggyőződésünk szerint a két társadalmi rendszer harcának békés úton, békés versenyben kell eldőlnie.

Elvtársak! Pártunk, a magyar nép és kormánya üdvözli és támogatja a Szovjetunió és a Varsói Szerződés többi államának javas-

latait. Ezek megvalósítása hozzájárulna a nemzetközi feszültség enyhüléséhez, a hidegháború és a fegyverkezési verseny, a hadikiadások csökkentéséhez. Helyeseljük és támogatjuk a Szovjetunió harcát a nukleáris fegyverek és fegyverkísérletek betiltásáért, a második világháború maradványainak felszámolásáért.

A Szovjetunió és a Varsói Szerződés többi tagállama évek óta következetesen küzd a német kérdés ma egyetlen lehetséges megoldásáért, azért, hogy a német békeszerződést megkössék és Nyugat-Berlint szabad várossá nyilvánítsák. E megoldás mind sürgetőbbé válik, mivel a Német Szövetségi Köztársaság kormánya növekvő agresszivitással folytatja revánspolitikáját, igyekszik mielőbb nukleáris fegyverekhez jutni, és mindinkább fenyegeti Európa és az egész világ békéjét.

Növeli a veszélyt az úgynevezett Bonn–Párizs-tengely, a franciaországi személyi hatalom szövetsége a nyugatnémet militarista klerikális diktatúrával. Keserű történelmi tapasztalatainkból kiindulva és népünk érdekeit figyelembe véve, mi messzemenően egyetértünk a Szovjetuniónak, a Német Demokratikus Köztársaságnak és a Lengyel Népköztársaságnak a német kérdés békés rendezésére tett javaslataival. A magunk részéről készek vagyunk e javaslatok megvalósításában bármikor közreműködni.

Helyeseljük és támogatjuk a Szovjetuniónak azt a javaslatát, hogy az összes külföldön állomásozó csapatokat vonják vissza a nemzeti határok mögé. Helyeseljük, hogy a Varsói Szerződés és az Észak-atlanti Szövetség tagállamai kössenek megnemtámadási szerződést.

Ezek külpolitikánk világos elvi alapjai és céljai, amelyeket az egész magyar nép ismer, helyesel és támogat. Külpolitikánk megváltoztathatatlan alapelve hazánk függetlenségének, szuverenitásának, népünk szabadságának, szocialista vívmányainak és békés építőmunkájának védelme. A külpolitikai céljainkért folytatott harcban a szovjet–magyar barátság hazánk legerősebb támasza. Rendíthetetlenül hűek vagyunk és maradunk a Varsói Szerződés Szervezetéhez, a Szovjetunióhoz, a szocialista tábor országaihoz fűződő barátságunkhoz.

Pártunk internacionalista kötelességének tartja, hogy népeink érdekeinek megfelelően, közös eszméink alapján a maga részéről is mindent megtegyen a szocialista tábor erejének és egységének növeléséért. Arra törekszünk, hogy még erősebbé tegyük ideológiai és

politikai egységünket, gazdasági kapcsolatainkat a Szovjetunióval, a Kínai Népköztársasággal, valamennyi európai és ázsiai szocialista országgal.

Támogatjuk a Kínai Népköztársaság igazságos harcát Tajvan felszabadításáért, követeljük, hogy elfoglalhassa törvényes helyét az Egyesült Nemzetek Szervezetében. Támogatjuk a vietnami és a koreai nép harcát, amelyet kettészakított hazája békés egyesítéséért folytat. Kívánjuk, hogy tárgyalások útján, békésen rendeződjenek a testvéri Kínai Népköztársaság és a baráti India határkérdései.

Elvtársak! A Magyar Népköztársaság megítélése szerint a semleges államok a jelenlegi helyzetben hasznos szerepet tölthetnek be a nemzetközi helyzet feszültségének csökkentésében, a hidegháború felszámolására irányuló erőfeszítésekben. Ennek megfelelően velük a kapcsolatok fejlesztésére törekszünk a diplomáciai, a gazdasági és a kulturális élet területén egyaránt.

A semleges országok között nagy és egyre fontosabb szerepet töltenek be azok a függetlenségüket nemrégiben visszanyert államok, amelyek a pozitív semlegesség elvét vallják. Algéria, Ghana, az Egyesült Arab Köztársaság, Indonézia, Mali, Guinea és más országok fellépése a gyarmati rendszer megszüntetése érdekében, imperialistaellenességük és a béke ügye melletti határozott kiállásuk az egész nemzetközi helyzet javára szolgál. Kapcsolataink az országok e csoportjával barátiak. A szociális haladásra vonatkozó céljaik mély együttérzésre találnak a magyar népben. Kötelességünknek tartjuk, hogy szerény lehetőségeinkhez mérten segítséget nyújtsunk ezen országoknak gazdasági függetlenségük biztosításában, nemzetgazdaságuk kiépítésében.

A semlegesség politikáját követő szomszéd országokkal jó viszonyra törekszünk.

Feladatunknak tekintjük, hogy Jugoszláviával való viszonyunkat – amely ma normálisnak nevezhető – valóban zavartalan, jószomszédi, baráti viszonnyá fejlesszük. A magyar–jugoszláv kapcsolatokban – különösen gazdasági vonatkozásban – sok, eddig kellően ki nem használt lehetőség rejlik. Hasznosításuk mindkét országnak igen előnyös lenne. Kapcsolataink fejlesztéséhez jó lehetőséget nyújt az alapvető társadalmi viszonyokban meglevő hasonlóság, és az, hogy álláspontunk egyes fontos nemzetközi kérdésekben azonos, más kérdésekben hasonló. Meg kell találnunk

a módját, hogy – a nemzetközi munkásmozgalom legfontosabb kérdéseiben fennálló ideológiai véleményeltérésünk ellenére – a Magyar Népköztársaság és a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság kapcsolatai állami, gazdasági vonalon tovább javuljanak.

Arra törekszünk, hogy Ausztriával kapcsolatunk ne csupán normális, hanem jószomszédi is legyen. Mi tiszteletben tartjuk Ausztria törvénybe iktatott és nemzetközi szerződésekben garantált semlegességét. Úgy véljük, hogy hasznos együttműködés lehetséges a két ország között. Érdekeink nem ütköznek, mert egyaránt a béke fenntartását és a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élését követelik. Részünkről megvan a jóindulat és a készség. De szükség van erre Ausztria részéről is. Időszerű lenne, hogy Ausztriában végre határozottabban szálljanak szembe azokkal, akik szándékosan zavarják az országaink közötti kapcsolatokat. Számolják fel az országuk területén szabadon működő, a szocialista tábor és Magyarország ellen aknamunkát folytató ismert nemzetközi kémügynökségeket.

Elvtársak! A Magyar Népköztársaság nemzetközi helyzete az utóbbi években folytatott egyértelmű, világos és következetes külpolitika, valamint népünk alkotó munkája nagy sikereinek eredményeképpen megszilárdult. A Magyar Népköztársaság megbecsülése és tekintélye határainkon túl, barátaink szemében tovább növekedett, de még a velünk szemben álló erők is kénytelenek voltak elismerni eredményeinket, országunk megerősödését.

A Magyar Népköztársaság az elmúlt három év alatt 18 állammal létesített diplomáciai viszonyt, és most 57 állammal van ilyen kapcsolatunk. Ugyanebben az időszakban 48 államközi egyezményt és szerződést kötöttünk nem szocialista államokkal.

Magyarország megerősödött nemzetközi helyzete kifejezésre jut az Egyesült Nemzetek Szervezetén belül is. Az Egyesült Államok küldöttsége az Egyesült Nemzetek Szervezetében immár hat esztendeje folytatja magyarellenes támadásait, de évről évre kisebb sikerrel. Az Egyesült Nemzetek Szervezete idei közgyűlésének napirendjére is ráerőltették az általuk gyártott „magyar kérdést". A múlt évben a tagállamok közül a napirendre tűzés mellett 51, ellene pedig 15 szavazott. Az idén a napirendre tűzés mellett mindössze 43, ellene pedig 35 küldöttség szavazott.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének közgyűlésén azonban valamennyi küldöttség – még a napirendre tűzést erőltető Egyesült

Államok küldöttsége is – jól tudta, hogy a „magyar kérdés" egyszerűen hidegháborús akció, amely mögött nincs és nem is volt semmilyen valóságos, az Egyesült Nemzetek Szervezete illetékességébe tartozó probléma. A kérdés gyökere nem is az Egyesült Nemzetek Szervezetében, hanem az Egyesült Államok és a Magyar Népköztársaság kormánya közötti rendezetlen viszonyban rejlik. Mi teljes őszinteséggel törekszünk arra, hogy az Egyesült Államokkal is normalizáljuk viszonyunkat. Ehhez semmi másra nincs szükség, csak arra, hogy az Egyesült Államok kormánya mondjon le semmiképpen meg nem valósítható törekvéséről: beavatkozási kísérleteiről a Magyar Népköztársaság belügyeibe.

Az Egyesült Államok szóvivői és mások is megkísérelték, hogy különböző területeken beavatkozzanak szuverén országunk belügyeibe, így a Magyar Népköztársaság igazságszolgáltatásába is. A beavatkozási kísérleteket államunk mindenkor elutasította és a jövőben is elutasítja. Államunk mindenkor és minden kérdésben a magyar nép elemi érdekeinek megalkuvás nélküli védelméből, szocialista rendszerünk lényegéből, az emberiesség meggondolásaiból indul ki, ennek megfelelően büntet és kegyelmez. Mint ismeretes, az Elnöki Tanács az ellenforradalmi bűncselekményekért elítéltek esetében is sorozatosan és széleskörűen élt a kegyelmezés jogával. Az ilyen cselekményekért elítélt embereknek ma már több mint 95 százaléka – részben büntetését letöltve, nagyobbrészt azonban amnesztia útján – kiszabadult, és beilleszkedett a normális életbe. Ez a helyzet most e kérdésben, de államunk az eddig követett elveket alkalmazza a jövőben is.

Az Egyesült Államok és a Magyar Népköztársaság népe, a két ország között semmiféle valóságos ellentét nincs; ellenkezőleg, mindkét nép érdekelt a béke fenntartásában, az államaink közötti viszony normalizálásában. A kormányaink közötti vitás kérdések is rendezhetők, ha mindkét részről kellő jóakarattal és a rendezés szándékával veszik elő őket. Kormányunk kész a vitás kérdések megvizsgálására, és támogat minden olyan ésszerű megoldást, amely a Magyar Népköztársaság szuverenitásának tiszteletben tartásával történik.

Kedves elvtársak! A Magyar Népköztársaság belső viszonyai olyanok, hogy büszkén megmutathatjuk mindenkinek: nincs titkolnivalónk. Népünk alkotó munkája nagy és szép eredményeket szült.

Honfitársaink sok országba utaznak, és mi is szívesen látunk minden érdeklődőt hazánkban. A ki- és beutazások száma évről évre növekszik. A szocialista országokkal folytatott növekvő turistaforgalmunk fejlesztésén kívül a kapitalista országokkal is növeljük a személyi forgalmat. A kapitalista országokból 1958-ban 26 000, 1961-ben már 71 000 látogató jött Magyarországra. 1958-ban 18 000, 1961-ben pedig már 43 000 magyar állampolgár utazott kapitalista országokba.

Íme, a magyar állampolgárok nyugodtan utaznak tőkésországokba is, bár a kapitalista rendszer dicsőítői szeretnek arról beszélni: több ember disszidál a szocialista országokból kapitalista országokba, mint fordítva. Ez azonban ostoba hencegés. A kapitalizmus a múlt, a szocializmus pedig a jövő. Kézenfekvő, hogy az önmagukkal meghasonlott emberek mindig a múltba menekülnek, hiszen a jövőbe nem lehet „menekülni". A jövőbe menni csak tudatosan lehet. A kapitalizmus országaiban több olyan ember akad, aki szeretne már szocialista társadalmi rendszerben élni, mint nálunk olyan, aki a kapitalizmusba szeretne visszatérni. A különbség az, hogy a kapitalista országokban élő és szocialista társadalmi rendet kívánó emberek öntudatos és gondolkodó emberek, akik a maguk hazájában akarják és fogják kivívni a szocialista társadalmi rendet. Habár lehet, hogy a kapitalisták jobban örülnének, ha ezek disszidálnának.

Sok hazánkfia él külföldön. Többségüket az úri Magyarország nyomora, a Horthy-fasizmus űzte idegenbe. De a felszabadulás utáni években és az ellenforradalom időszakában disszidált emberek sem egyformák. Többségüket megtévesztették. Sokan közülük azóta már megbánták tettüket. Az ellenforradalmi emigráció restaurációs ábrándjai szertefoszlanak, az imperialista zsoldba lépett „vezérek" pedig a történelem szemétdombjára kerülnek. Az emigrációban élő magyarok nagy többsége is örül országunk növekvő sikereinek, népünk felemelkedésének. Jó részüknek keserű az idegen kenyér, hazavágyik. Visszavárunk minden, Magyarországon élni és dolgozni akaró becsületes embert. Azoknak a Magyarországról elszármazott embereknek pedig, akik már külföldön gyökeret vertek, azt üzenjük, hogy maradjanak a régi hazának jó barátai, szerezzenek becsületet a magyar névnek, harcoljanak a dolgozók ügyéért és a haladásért új hazájukban.

A magyar dolgozó nép szocialista országa épül ma a Duna–Tisza

táján. Népünk békés építőmunkát folytat, nagy eredményeket ér el. Rendszerünk, államunk minden ereje, egész bel- és külpolitikánk ezt a jövőt védi és szolgálja. Külpolitikánk változatlan. Ezt folytatjuk és erősítjük tovább. Biztosak vagyunk benne, hogy az igazság és a józan ész győzni fog, hogy sikerül kivívni és megteremteni a tartós békét az emberiség számára. Pártunk, népünk nem szűnik meg állhatatosan dolgozni és harcolni azért, hogy ez valósággá váljék.

A Magyar Szocialista Munkáspárt
VIII. kongresszusának jegyzőkönyve.
Kossuth Könyvkiadó 1963.

Beszélgetés André Wurmserrel, a l'Humanité tudósítójával

1962. DECEMBER

A. W.: Egyetlen kormány sem született olyan vajúdással, mint az önök kormánya. Nemcsak hogy nem ismerte el mindenki 1956-ban, de korántsem volt népszerű. Hat évvel később a legkülönbözőbb, és gyakran a legváratlanabb tollakból is dicsérettel találkoznak önök. Hogyan jutottak ilyen gyorsan idáig?

K. J.: Hadd mondjam el előbb egy másik interjú történetét. 1956 novemberében, amikor az anarchia tetőpontján volt, és mindenfelé lőttek, jelentették, hogy egy újságíró kér tőlem interjút. Interjú?! Még csak ez hiányzott! Megkérdeztem, ki az újságíró. Azt válaszolták: André Stil. Hát jó, mondtam, jöjjön. Azt mondtam Stilnek: Én önnek interjút nem adok, de elmondom, milyen a helyzet és mi az én álláspontom. Csináljon vele, amit akar. Az volt a szándékom, hogy általa tájékoztatni fogom francia elvtársainkat. Beszélgetésünkből interjút csinált, amelyet én csak két hónappal később tudtam elolvasni. Nagyon jó volt, és azt gondolom, hogy a maga idején hasznos is.

A. W.: Sohasem fogom elfelejteni azt a hetet, amikor a l'Humaniténál semmilyen közvetlen hírt sem kaptunk Magyarországról. Egyetlen „hírforrásunk" – az ellenség volt. Ezért is jött André Stil Budapestre.

K. J.: Őszintén szólva, még Budapesten sem sokan akadtak akkor, akik tudták volna, hogy mi történik az országban. Ön most azt kérdezi tőlem, miért és hogyan változott meg gyökeresen a helyzet ilyen rövid idő alatt. Említi a népszerűséget is, ami rendkívül fontos számunkra, nem a szó mindennapos értelmében, hanem abból a szempontból, hogy tudjuk: milyen mértékben helyesli és támogatja a nép a kormány politikáját. A kormány népszerűsége vagy népszerűtlensége a párt tekintélyének kérdése, hiszen a párt hatalmon van. Kormányunkban van néhány párton kívüli miniszter, de a kormány a párt politikáját váltja

valóra, ez nem titok sem a magyar nép, sem a külföldi közvélemény előtt.

Elmondhatjuk, hogy ma a párt és a kormány népszerűsége összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint 1956 végén volt. A tapasztalat igazolta, hogy ha a párt növelni akarja befolyását a tömegekre, minden dologban elvi álláspontot kell elfoglalnia. Természetesen mindig tekintetbe kell venni, hogy elhatározásainkat hogyan fogadják majd, de nem szabad ebből a meggondolásból kiindulnunk. 1956 végén sok olyan intézkedést kellett hoznunk, amelyet számosan helytelenítettek; de ha akkor engedtünk volna a zavaros és ideiglenes elképzeléseknek, egy évvel később átkoztak volna érte bennünket.

Az a lényeg, hogy a tömegek lássák; politikánk olyan, amely a legjobban megfelel a dolgozó embereknek. Látták is, és megértették. Ideológiai meghatározásban ez így hangzik: a dolgozó tömegek magukévá tették a szocializmus eszméit, egyszersmind saját tapasztalataikra támaszkodva követelik, hogy a politika valóban kommunista – torzításoktól, visszaélésektől és vargabetűktől mentes legyen.

A mi népünk a legvégletesebb formában ismerkedett meg a kétféle elhajlással, egyfelől a dogmatizmussal és a szektássággal, másfelől a revizionizmussal, és súlyos árat fizetett ezért a kettős és keserves tapasztalatért. Népünk a szocializmusnak nemcsak az eszméivel ismerkedett meg, hanem teljes megvalósult gyakorlatával is, és kész a szocializmus teljes valóra váltásáért dolgozni. De nem akar sem revizionizmust, amely végső soron osztályáruláshoz, a népi Magyarország elárulásához – sem dogmatizmust, amely elszigetel a tömegektől, s végső soron ugyancsak a szocializmus alapvető vívmányainak megsemmisítéséhez vezet.

A tömegek azt akarják, hogy politikánk következetes legyen. Nem felejtették el azt a mély válságot, amely 1953 nyarától jelentkezett a pártban, a munkásosztályban, az egész országban. Meggyőződésünk, hogy a politikai vonalnak nem szabad rövid időközönként alapvetően megváltoznia, mert a végén már azt sem tudhatják a tömegek, mit kívánnak tőlük, s azt sem, hogy miért dolgoznak.

Végül, a párt és a kormány politikájának őszintének és nyíltnak kell lennie. Mindig világosan meg kell mondani az egész népnek a célt és a célhoz vezető utat. Meg kell mondani nyíltan, kikre tá-

maszkodunk, kik ellen küzdünk, milyen módszereket akarunk alkalmazni. Nem szabad eltitkolni sem a legyőzendő nehézségeket, sem az elkövetett hibákat.

A tömegek nemcsak nyíltságot követelnek tőlünk, azt akarják, hogy a szó és a tett egy legyen, nem szabad, hogy a politikát olyan valaminek lássák, amely deklarációkból és beszédekből áll, míg a valóság valami egészen más.

Ha megfigyelte, ideológiai téziseinkben, módszereinkben, munkastílusunkban igazán kevés az új. Pártunk annak köszönheti munkája hatékonyságát, hogy visszatért a marxizmus–leninizmus tanához és gyakorlatához. Megszabadult a személyi kultusz torzulásaitól, s megszabadult a revizionista osztályárulás terhétől is. De pártunk Központi Bizottsága vagy állami szinten a kormány nem talált ki semmi újat.

A. W.: Megengedi Kádár elvtárs, hogy félbeszakítsam? Ön kétségtelenül a szocialista világnak azon személyiségei közé tartozik, akiket ma a nyugati sajtó a legkevésbé bírál, megesik, hogy demokraták, liberálisok önt példaként állítják a francia kommunisták elé, akiknek szemére vetik, hogy mindig csak ugyanazt hajtogatják. És ön már az első szavaival a marxista–leninista „egyáltalán nem új" vonalnak a szigorú megtartásával magyarázza az önök csodálatos sikereit. Ez pikáns.

K. J.: Tudom... De csak Magyarországról beszéljünk. Magyarországon jelenleg sokféle ember támogat bennünket, különböző meggondolásból. Többségük a szocializmus tudatos híveiből áll. De támogatnak bennünket olyan emberek is, akiknek társadalmi tudata viszonylag gyenge, és akiket legfőképpen saját és családjuk életkörülményei érdekelnek. Ezek nem sokat törődnek az ideológiával, a személyi kultusz az ő számukra mélységesen érthetetlen, és azt se nagyon tudják, hogy mi a revizionizmus, csupán azt mondják: az élet könnyebb, jobb lett, tehát én is egyetértek... De tudjuk, hogy időnként bizonyos elismeréssel beszélnek rólunk mások is, az ön által emlegetett emberek szellemi rokonai. Miért? Két okból. Először is, mert 1956-ban megpróbáltak valami nekik jobban tetszőt: egy Mindszentyből, Nagy Imréből, Nagy Ferencből és néhány másból álló koalíció-félét, ami nem sikerült nekik. Belenyugszanak tehát abba, ami van és ami – amint ők mondják – nem is a legrosszabb. A másik ok, hogy illúziókban ringatják magukat. Azt hiszik, olyan fejlődés előtt állunk, amelyet ők szíve-

sen neveznek liberalizációnak, azt képzelik, azt remélik, hogy le fogunk térni a szocializmus alapjáról.

A. W.: Még mindig összetévesztik a szabadságot a liberalizmussal.

K. J.: Erről van szó. Reménykednek. Hát csak reménykedjenek... A legutóbbi években Magyarországon végbement fejlődés ismételten igazolja annak a lenini gondolatnak a helyességét, hogy a tömegek számára semmi sem olyan fontos, mint a saját tapasztalatuk. Népünk végigélt minden elképzelhető tapasztalatot: megismert egy nagyjából helyes kommunista politikát a felszabadulást követő első három esztendőben, majd átélte a személyi kultusz éveit, azután a revizionista árulást és az ellenforradalmi fölkelést, míg végül hat év óta napról napra tapasztalja, mennyire helyesek a marxizmus–leninizmus elvei.

A. W.: És ráadásul, ami történt, az rendkívül merész és új. Az állami élet minden szintjén megnyitotta az önök kormánya az ajtót minden magyar előtt, csupán azt kívánva tőlük, hogy legyenek rátermettek, becsületesek és a rendszerhez hűek. Nem veszik figyelembe többé az egyetemre jelentkezők szociális származását. Június elseje óta 25 000 magyar kapott külföldre szóló útleveléhez 70 dollárt a megfelelő forint-ellenértékért. Szatirikus színházaik telt házak előtt játszanak, nem kímélve sem a kormányt, sem a rendszert. Én csak néhány jellemző újdonságról szóltam itt. Sok magyar barátom van. Őszintén szólva, míg egyesek ezekben az intézkedésekben a szocializmus magyarországi szilárdságának biztosítékát látják, némelyek azon tűnődnek, nem korai és veszélyes-e ez a bizalom és ez a nagyvonalúság.

K. J.: Helyesen tette, hogy föltette ezt a kérdést, és én egyenesen fogok rá válaszolni. Nálunk is felvetődik ez a kérdés, sőt, egyesek azt is mondják, hogy ez vagy az az intézkedésünk elvileg nem helyes. Ezért mi nem haragszunk: természetes dolog, hogy a fejlődés bizonyos szakaszán ilyen kérdések ilyen formában vetődjenek fel egyesekben. Megpróbálok tehát válaszolni önnek.

Az említett intézkedések egy egésznek a részei. Nem kevesebbről van szó, mint a leninizmusnak a mai kérdésekre adott feleletéről, vagyis olyan problémák megválaszolásáról, amelyekkel Marx, Engels és Lenin nem foglalkozhattak, mert nem találhatták ki, hogy 1962-ben ezek vetődnek majd fel Magyarországon. Nekünk kell megoldanunk őket, annak az iránytűnek a segítségével, amelyet ők örökül hagytak reánk.

Elhatározásainknak két forrása van: a szocializmus igazába vetett hitünk és a tömegekbe vetett bizalmunk.

A. W.: Csak az illendőség tart vissza, hogy tapsoljak.

K. J.: Jogos-e ez a hit és ez a bizalom? A mindennapok valósága válaszol erre a kérdésre. Hat év óta a párt azt ismétli: a kommunistáknak össze kell fogniuk a pártonkívüliekkel, és ezt az elvet a párt a gyakorlatban megvalósítja. Helyes-e ez? Erre nem lehet az együttműködés okainak ismerete nélkül válaszolni. Ha azért fognának össze párttagok és pártonkívüliek, hogy szétzúzzák a szocializmus vívmányait, ez az együttműködés nem lenne helyes. Ha a szocialista társadalom építésére fognak össze, akkor ez az összefogás helyes. Márpedig nem titok sem a kommunisták, sem a pártonkívüliek előtt, hogy ennek a szövetségnek a célja a szocializmus felépítése.

Immár hat éve, hogy a párt nem csap naponta nagy hűhót a saját vezető szerepéről, nem szónokol reggeltől estig a proletárdiktatúráról. Sőt, szembehelyezkedünk azzal a sztálini tétellel, amely szerint a kommunisták különös anyagból vannak gyúrva. Ez a tétel helytelen. A kommunisták ugyanolyan anyagból vannak, mint a többi ember, azzal a különbséggel, hogy nekik van tudományos világnézetük, világos céljuk, magas társadalmi tudatuk. Végül a párt hat év óta ajánlja, hogy meg kell becsülni a pártonkívülieket, gratulálni kell nekik, ha jól dolgoznak, és sohasem a kommunistákról zeng dicshimnuszokat...

Nos, és mi az eredmény? A párt vezető szerepe kétségen felül áll. Népköztársaságunk, amely a proletárdiktatúra kifejezője, életerős, a kommunisták nagyobb megbecsülésnek örvendenek, mint valaha, leraktuk a szocializmus alapjait. Egész felfogásunk alapköve a termelési eszközök kisajátítása, társadalmi tulajdona. Nos, a termelési eszközök társadalmi tulajdona hat év alatt nagymértékben kiterjedt; a lakosságnak több mint 95 százaléka szocialista termelési viszonyok között, a közösség tulajdonában levő termelési eszközökkel dolgozik.

Ezért gondoljuk, hogy nem hiba az, ha a kommunisták továbbra is gratulálnak a pártonkívülieknek, a pártonkívüliek pedig továbbra is becsülik a kommunistákat: ezt így egészségesebbnek érezzük. Ezért gondoljuk, hogy az említett intézkedéseket elvi alapon és egyáltalában nem elhamarkodottan hoztuk.

A. W.: Tudtam, hogy előbb-utóbb sor kerül ilyen intézkedé-

sekre, de megvallom, nem reméltem, hogy ilyen hamar. Talán ez egyszer hiányzott belőlem az optimizmus?

K. J.: Erre azt válaszolhatom: meg voltam győződve arról, hogy előbb-utóbb sor kerül ilyen intézkedésekre, de én sem gondoltam, hogy ilyen hamar. Mi kommunisták, az ellenforradalmi fölkelés legválságosabb pillanatában is meg voltunk győződve a kommunizmus győzelméről, de képtelenek lettünk volna megmondani, hogyan és mikor sikerül majd rendbetennünk az elvi és politikai kérdéseket az emberek fejében is. De minden gyorsabban és jobban sikerült, mint reméltük. Minden! A népköztársaság megszilárdítása, a törvényesség helyreállítása, az 1958. évi választások eredményei, a mezőgazdaság szocialista átszervezése.

Mit bizonyít ez? Azt, hogy a szocialista eszme mélyebben belegyökerezett már a néptömegekbe, mintsem gondoltuk, és hogy a történelmi megpróbáltatás kemény iskolájában nemcsak a Központi Bizottság, a kormány, a kommunisták, de az egész nép is hatalmasat fejlődött politikailag.

Megbíztunk a népben, és ez a hat év arra tanít bennünket, hogy még jobban megbízhatunk benne...

A. W.: Nem vonhatunk-e le abból, amit ön, Kádár elvtárs mondott, egyéb tanulságokat? Ha a határozott és bölcs politika lehetővé teszi a szocializmus számára, hogy ilyen gyors eredményeket érjen el, bizonyos, hogy megfordítva: azok a hibák, amelyeket a XX. kongresszus leplezett le és hozott helyre, lassították a sikereket és hátráltatták a szocializmus győzelmét.

K. J.: Én csak a magyar tapasztalatokról beszélek, azokat ismerem a legjobban. Mi csakugyan a XX. kongresszus szellemében dolgozunk, amelynek alapvető jellemvonása a visszatérés volt a – minden elhajlástól és az osztályellenségnek tett minden engedménytől mentes – marxista–leninista vonalhoz. A XX. kongresszus, azáltal, hogy a nemzetközi kommunista mozgalmat megszabadította a személyi kultusz átkától, olyan megújulást hozott, amelynek áldását mi magyarok is élvezzük, és amely a nemzetközi kommunista mozgalom előretörésében is kifejeződik. Mert csakugyan, a hibák fékezték, visszaszorították, sőt – kiváltképp Magyarországon – alapjában veszélyeztették a szocializmus vívmányait és fejlődését.

A. W.: Veszélyeztették... és mégis, míg 1876-ban, öt évvel a Kommün után, MacMahon megtagadta Victor Hugo kérését,

hogy halassza el egy fiatal kommünár újságíró deportálását, hat évvel a budapesti események után Önök bejelentik, hogy a politikai foglyoknak 95 százaléka már szabadlábon van és hazahívják a disszidenseket. Nem világítja-e ez meg az 1956. októberi eseményeket?

K. J.: Véleményünk nem változott... November 4. óta azt hirdettük, hogy a pártot és a kormányt nem a bosszúállás szelleme vezérli, és hogy alapos elemzéssel kell meghatároznunk: milyen erők sorakoztak fel a népköztársaság ellen. Ezek között voltak mindenekelőtt esküdt osztályellenségeink: a hazai burzsoázia és a nemzetközi imperializmus. Azután jött a csőcselék: az ellenforradalom 9000 gyilkost, tolvajt és minden rendű-rangú bűnözőt szabadított ki a börtönökből. Hogyan kell fellépni ezek ellen az emberek ellen? A válasz világos: az osztályellenségnek, ha erőszakot alkalmaz, erőszakkal kell válaszolni. Ami pedig a bűnözőket illeti, ezeket, amennyire csak lehet, vissza kell kényszeríteni oda, ahonnan jöttek.

Ámde mások is szembekerültek a népköztársasággal, de ezért a magatartásukért elsősorban nem őket kell hibáztatni, hanem azt a rossz politikát, amely éveken át aláásta a törvényességet, és megsértett sok olyasmit, ami nélkül az emberek nem tudnak élni és dolgozni. A revizionisták is kártékony szerepet játszottak, és félrevezették az embereket, amikor azt hirdették, hogy a XX. kongresszus szellemét akarják valóra váltani Magyarországon, a valóságban azonban a népi demokrácia minden rendű és rangú ellenségével szövetkeztek. Az a tény, hogy ilyen, egymástól annyira elütő erőket sikerült felsorakoztatni velünk szemben – osztályellenségeink kiváló taktikai érzékét mutatja. Igazi céljuk nyilvánvalóan az volt, hogy megsemmisítsék a szocializmust és visszaállítsák a kapitalizmust, továbbá, hogy e cél elérése érdekében leválasszák Magyarországot a Varsói Szerződés Szervezetéről, s ezáltal megfosszák a védelemtől, kiszolgáltassák a nemzetközi imperializmus kényének-kedvének. Ezeket a célokat kezdetben titkolták, később, a nyílt ellenforradalmi lázadás napjaiban nyíltan proklamálták, például Mindszenty bíboros november 3-i hírhedt rádiónyilatkozatában.

De melyek voltak a jelszavak a megelőző időszakban, az ellenséges erők tömörülése és felsorakozása idején, azaz 1953 nyara és 1956 októbere között? 1953 nyarán: a demokrácia visszaállítása

a pártban és a szocialista törvényesség visszaállítása az országban, majd 1956-tól: érvényre juttatni a XX. kongresszus szellemét. Nagy Imrét és csoportját állították előtérbe, s mögöttük haladtak azok az emberek, akik politikai tekintetben nem tudták megkülönböztetni a jobbot a baltól, még hátrább a burzsoázia és az imperializmus. Egyébként sokatmondó nyilatkozatok állnak rendelkezésünkre 1956 nyaráról, a magyar emigráció ellenforradalmi vezérei Nagy Imrével kapcsolatban ilyeneket mondtak a sajtónak: bennünket egyáltalán nem zavar, hogy kommunista áll a mozgalom élén, a lényeg az, hogy az áttörést végrehajtsuk. Így érkezett el október 23-a: Nagy Imre és csoportja töltötte be a házmester szerepét, szélesre tárva a kapukat. Ekkor bámulatra méltó gyorsasággal változott meg minden. A háttérben álló alakzatok az első vonalba nyomultak előre, azok pedig, akik elöl álltak, egyre inkább háttérbe szorultak. November 3-án már Mindszenty játszotta a legfőbb szerepet.

Nekünk volt már hasonló tapasztalatunk: ellenségeink 1956-os taktikája csodálatos pontossággal ismételte meg az 1919. évi taktikát. 1919-ben is létezett az országban egy ellenforradalmi csoportosulás, amelyet a nemzetközi imperializmus támogatott. 1919-ben a francia imperialisták fegyveres erői támogatták közvetlenül Horthy ellenforradalmát, míg 1956-ban az amerikaiak. És mi történt 1919-ben Magyarországon? A szocializmus ellenségei ezt hirdették: szocializmust, igen, de demokratikus szocializmust! S megdöntötték a Tanácsköztársaságot, helyére pedig egy úgynevezett „szakszervezeti kormányt" állítottak, amelynek élén egy bizonyos Peidl nevű ember állt. A Peidl-csoport mindössze hat napig volt hatalmon. A hatodik napon vagy 15 ellenforradalmár bement a kormánypalotába és kijelentette: most pedig önök lelépnek. A miniszterek pedig vették a kalapjukat és eltávoztak. Ezzel vette kezdetét Horthy fasiszta terrorja, amely 25 éven át nehezedett a magyar népre. Feltételezem, hogy Nagy Imre szerepe körülbelül ugyanilyen lett volna. Öt vagy hat nap után neki is azt mondták volna: vegye a kalapját és tűnjön el. Ő pedig vette volna a kalapját és eltűnt volna.

Visszatérve az ön kérdésére, a lényeg tehát az volt, hogy rendszerünk esküdt ellenségeit ne keverjük össze azokkal, akik – akár eszmei megzavartságukban, akár valamilyen más oknál fogva – ellentétbe kerültek a népköztársasággal. Államunk szigorúan meg-

büntette a főbűnösöket, ha azok kezébe kerültek, kevésbé szigorúan járt el másokkal szemben, míg ismét másoknak – legtöbbjüknek – azt mondta: menjetek haza és gondolkozzatok. Az amnesztia visszaadta a szabadságot a megbüntetettek nagy részének – és amint ön említette: a politikai foglyok 95 százaléka szabadlábon van...

Másrészt viszont, amikor azt mondjuk az emigránsoknak, hogy térjenek vissza Magyarországra, ezt azért tesszük, mert bizonyosak vagyunk abban, hogy többségük képes lesz megtalálni helyét társadalmunkban és tisztességesen élni saját hazájában. Azoknak, akik családot alapítottak, vagy azoknak, akik egyéb oknál fogva nem óhajtanak visszajönni Magyarországra, azt mondjuk: éljetek tisztességesen abban az országban, amelynek ezentúl polgárai lesztek, támogassátok ott a béke és a haladás ügyét. Az emigránsoknak egyik – szám szerint a legkisebb – csoportja egyszerűen eladta magát a reakciónak. De még ezeknek az embereknek is azt kívánjuk, találják meg a lehetőséget arra, hogy visszatérjenek a tisztességes emberek útjára.

A. W.: Az ön humanizmusa és hazafisága arra késztet, hogy újabb kérdést tegyek fel. Ön azt mondotta, hogy az „aki nincs velünk, az ellenünk van" hírhedt formuláját ideje volt felváltani a bizalom formulájával: „Aki nincs ellenünk, az velünk van." Tudjuk, mennyi bajt okozott, hogy az éberség szisztematikusan gyanakvássá vált, de kétségtelen, hogy ön nemcsak ez ellen a gyanakvás ellen száll síkra, amikor oly nyomatékosan beszél „az egész nemzet pártjá"-ról.

K. J.: Nézzük meg közelebbről ezt a kérdést. A Magyar Szocialista Munkáspárt a munkásosztály forradalmi élcsapata. A párt azonban fejlődik és szerepe változik. Ma már elmondhatjuk: pártunk afelé halad, hogy az egész nép pártjává váljon, miközben a szocializmus nemzeti célkitűzéssé válik. Ezzel azt akarjuk érzékeltetni, hogy a szocializmus fogja valóra váltani a legnagyobb magyar hazafiak által megjövendölt nemzeti prosperitást. A szocializmus többé már nem kizárólag a párt vagy a munkásosztály célkitűzése, nemcsak a munkásosztály javát szolgálja, hanem az egész nép érdekében valósul meg, és csak az egész nép tudja megvalósítani.

Ma már nincsenek nálunk olyan osztályok, amelyeknek érdekei ellentétesek lennének a szocializmussal. A szocializmus és a kommunizmus eszméi széles körben elterjednek. Másrészt erősödik

az a bizonyosság, hogy a szocializmus meghozza a jólétet és egybevág minden dolgozó érdekeivel. Elmondhatjuk tehát, hogy az öntudat is egyre jobban nő, és hogy az emberek egyre tudatosabban válnak a szocialista társadalom megteremtőivé. Ezek az igazságok összeegyeztethetetlenek a tömegekbe vetett bizalom hiányával, vagy a különböző társadalmi kategóriákhoz tartozó emberek iránti bizalom hiányával, ami pedig megvolt a személyi kultusz idején. A bizalmatlanság bizalmatlanságot szül, a bizalom bizalmat kelt. Két példa jut eszembe.

1957 elején, amikor a politikai életben még nem tudtuk teljesen elszigetelni az anarchikus elemeket, és amikor még nagyszámú fegyver volt nem tudni, hol és kinek a kezében, megszerveztük és felfegyvereztük a munkásőrséget. A munkásőrség egyébként valójában nemcsak munkásokból áll, hanem parasztokból, alkalmazottakból, értelmiségiekből is. Így tehát sok magyarnak van hat év óta fegyver a kezében. Amikor a fegyvereket a kezükbe adtuk, nem garantálhattuk, hogy teljes egészében és minden kérdésben egyetértenek velünk: csak arról voltunk meggyőződve, hogy hívei a népi demokráciának. Ezért ezt mondtuk nekik: „Fogjátok a fegyvert, s ha kell – védjétek meg a rendszert!" És miután az, akinek fegyvert adnak a kezébe, megállapíthatja, hogy bíznak benne, a bizalomra bizalommal válaszol. Egyetlen esetben, jól mondom, egyetlen esetben sem fordították ezt a fegyvert a rendszer ellen.

Beszéljünk most a faluról. Körülbelül 4200 mezőgazdasági szövetkezetünk van. Egyes parasztokkal nyolc vagy tíz éve folyt a vita, és sok azok közül, akik nem léptek a szövetkezetbe, kiváló gazda volt. Egy ilyen paraszt végül is belép a szövetkezetbe. De a szövetkezet élére elnököt kell választani, és emberünket megválasztják! Ő azonban nem érti: hogyan, őt, a tegnap még egyéni parasztot, akivel vitatkoztunk, ajánlják vezetőnek? De a többi paraszt csak bizonygatja: „Fogadd el, tudjuk, hogy jól dolgozol, bízunk benned!" Százával fordultak elő ilyen esetek, és az „elnök" minden alkalommal így gondolkodott: ha az egész falu, beleértve a pártszervezetet is, bízik bennem, nem szabad csalódást okoznom. A szövetkezeti gazdák leváltottak néhányat e vezetők közül – de talán még öt ilyen eset sem fordult elő az egész országban –, ez azonban hozzá nem értés miatt történt, mert más dolog kilenc holdat művelni, és megint más egy 2500 holdas gazdaságot igazgatni. De egyetlen, jól mondom, egyetlen esetben sem politikai ok, a rend-

szerrel való szembenállás miatt történt a leváltás. Akár arról van szó, hogy fegyvereket adjunk a munkásőrségnek, akár arról, hogy egy falu egész termelőszövetkezet vezetését bízza egy személyre – a bizalom politikája mindenütt beválik.

A. W.: Más szavakkal: a bizalom kifizetődik. De vajon arra kell-e következtetni az ön szavaiból, hogy a párt szerepe csökkenni fog?

K. J.: Az utóbbi évek során a párt szerepe nem csökkent, sőt inkább növekedett, és ez így lesz az elkövetkező években, és a szocializmus építésének egész időszakában. Ami változik, az az előtérbe nyomuló problémák természete: a pártszervezetek fő feladata egyre inkább a gazdasági és kulturális építés kérdéseire összpontosul. Meg kell szervezniük a társadalmi ellenőrzést, mozgósítani a népet a feladatok megoldására, ezt a pártnak kell megoldania.

A. W.: Mit gondol, a párt létszáma csökkenni vagy növekedni fog-e az elkövetkező időszakban?

K J.: Növekedni fog.

A. W.: És növekszik is?

K. J.: E tekintetben Magyarország helyzete ma némileg különbözik a többi szocialista országétól. 1956 november eleje és 1957. május elseje között újjászerveztük a pártot, de az átigazolás nem automatikus, hanem ellenőrzött volt. Az újjászervezés után a párttagság létszáma körülbelül 40 százaléka volt az ellenforradalom előttinek. Ezt az igazi minőségi változást azonban szükségszerűen bizonyos növekedésnek kellett követnie. Ott van mindenekelőtt a felnövekvő nemzedék, amely előtt a párt kapui nem maradnak zárva. Azután meg politikánk olyan embereket is vonzott, akik korábban nem léptek be a pártba: a jelenlegi párttagság 38 százaléka nem tartozott a párthoz 1956 előtt.

A. W.: Ha már a pártnál tartunk, hogy áll jelenleg a Magyar Szocialista Munkáspárton belül a volt szociáldemokraták és a kommunisták viszonya?

K. J.: 1918. november 24-én alakult meg a Kommunisták Magyarországi Pártja, az első marxista–leninista pártok egyike! A munkásosztály élcsapata azonban azt megelőzően hosszú időn át a Szociáldemokrata Párt volt, az első magyarországi munkáspárt, amely a múlt század utolsó évtizedeiben született meg. A két párt 14 évvel ezelőtti egyesülése a munkásosztály nagy győzelme volt.

Az egyesülés után sok volt szociáldemokratát ért represszió, amiből egyébként kommunistáknak is kijutott. Elítéljük ezeket az intézkedéseket, és feladatunknak tartottuk, hogy helyrehozzuk az általuk okozott károkat. Jelenleg egység uralkodik a pártban. Felsorolhatnék több volt szociáldemokratát, aki ma tagja a Központi Bizottságnak, magas állami tisztséget tölt be, avagy társadalmi, szakszervezeti szervekben működik, mint például Kisházi, Nyers, Rónai, Szakasits, Szurdi elvtársak. Ma már gyakran törnie kell az embernek a fejét, hogy ki volt szociáldemokrata az egyesülés előtt, annyira kiment a divatból ez a kategorizálás. Ez logikus is: 14 éven át hosszú és elkeseredett harc folyt előbb a dogmatizmus, majd a revizionizmus s még később az ellenforradalom ellen, végül pedig a szocializmus tényleges építéséért. Annyi fordulat és annyi ideológiai összecsapás volt, hogy a kiválasztódás önmagától végbement. Ma már nem szükséges a párttagokat aszerint megkülönböztetni, hogy a kommunista vagy a szociáldemokrata párthoz tartoztak-e hajdan; elég annyit tudni: hogyan viselkedett valaki ezekben az időkben, ezekben a harcokban. Az egyesülés, a belső összeforrottság befejezett ténnyé vált.

De hagyjuk most napi problémáinkat. A szocialisták és kommunisták közötti kapcsolatok nemcsak ma foglalkoztatnak. A Horthy-korszakban, amikor a kommunista pártszervezetek illegalitásban voltak, először a Kommunista Ifjúmunkások Szövetségéhez csatlakoztam. Azután azt a feladatot kaptam, hogy a Szociáldemokrata Pártban és a szakszervezetben dolgozzam. Ebben az időszakban megegyezések alapján működtünk együtt a Szociáldemokrata Párt haladó elemeivel. Szakszervezeti megbízott is voltam. Sok ezer szociáldemokratát ismertem meg: egyesek közülük a munkásosztály öntudatos és hajlíthatatlan hívei voltak, mások kispolgári nézeteket vallottak, ismét mások haladó polgári emberek voltak, akik fejlődésük során jutottak el a Szociáldemokrata Pártig.

Sokat vitatkoztam akkoriban a szociáldemokrata elvtársakkal a történelem tanulságairól. Volt egy ország, ahol a kommunista párt volt hatalmon: ebben az országban államosították a termelési eszközöket, lerakták a szocialista társadalom alapjait. Ez az ország a Szovjetunió volt. Voltak viszont más országok, amelyeket szocialisták, szociáldemokraták, munkáspártiak kormányoztak, mint például Anglia, Franciaország, a weimari Németország, a skandi-

náv országok... Állítom, nekünk egyáltalán nem közömbös, hogy egy országot szocialisták vagy pedig konzervatívok kormányoznak-e. Ha választhatnék aközött, hogy egy kapitalista országban szocialista vagy konzervatív kormány legyen-e uralmon, akkor mindig a szocialista kormányra „szavaznék". Ámde mit tanít a történelem? Ezek a szocialista kormányok néha figyelemre méltó előnyökhöz juttatták népüket. Így például Angliában ingyen megjavították ötmillió ember fogait. Ennek az ötmillió embernek egyáltalán nem mindegy, hogy jók vagy rosszak-e a fogai. De a történelem azt is mutatja, hogy ezekben az országokban a kapitalista társadalom szerkezete nem változott meg. Úgy gondolom, hogy nekünk, kommunistáknak szövetkeznünk kell a szocialistákkal – mint ahogy szövetkeznünk kell minden haladó erővel – avégett, hogy kiharcoljunk bizonyos demokratikus intézményeket és kikényszerítsünk bizonyos szociális intézkedéseket.

A. W.: Ez a Francia Kommunista Párt véleménye is.

K. J.: Az Argentin Kommunista Párt szövetkezik a peronistákkal, és igaza van. Lehet szövetkezni minden fajta kispolgári, radikális és egyéb mozgalommal, de mihozzánk a legközelebb mégiscsak a szociáldemokraták állnak. Ám előttük is felvetődik a kérdés, és erre nekik maguknak kell válaszolniuk: ha harcukban túl akarnak jutni az ingyenes fogpótláson, ha új társadalmi rendet akarnak létrehozni, akkor el kell fogadniuk azt a kezet, amelyet a kommunisták nyújtanak feléjük.

A mi tapasztalatunk azt bizonyítja, hogy sok olyan szociáldemokrata van, aki megérti ezt, amikor a történelem napirendre tűzi a kérdést. Pártjaink – mindkettő illegalitásban – a legteljesebb egységben dolgoztak 1944 májusa után. A felszabaduláskor a Kommunista Párt 25 évi illegalitás után visszanyerte legalitását, és a Szociáldemokrata Párt is újjászerveződött, most már mint legális párt. Ekkor megindult a harc a munkásosztály hatalomra jutásáért, az a harc, amely három éven át – 1945-től 1948-ig – tartott. Ebben az időben a két párt szövetségben is volt egymással, de harcolt is egymás ellen.

A Szociáldemokrata Pártra nyomást gyakorolt a burzsoázia, hogy bevonja kommunistaellenes frontjába, de nyomást gyakorolt rá a munkásosztály is, amely ezt a jelszót hangoztatta: „A kommunistákkal a hatalomért." Három évig harcoltunk együtt a burzsoázia ellen, például a bányák államosításáért, és három éven át

harcoltunk egymás ellen az üzemekben és a falvakban a dolgozókra gyakorolt befolyásért. Én abban az időben két és fél éven át a budapesti pártszervezet titkára voltam, hetenként elnököltem a kerületi párttitkárok értekezletén, s gyakorta mondtam nekik: elvtársak, vitatkozzatok, amikor kell, veszekedjetek, amikor kell, de ne feledjétek soha, hogy a munkásosztály érdekeit kell mindenekelőtt tekintetbe vennünk. Ne feledjétek, hogy sok olyan szövetségesünk van a szociáldemokrata pártban, aki egyetért velünk a termelési eszközök államosításában. Egy napon valamennyien ugyanannak a pártnak leszünk a tagjai, tehát úgy veszekedjetek, hogy ki is tudjatok majd békülni.

Ha a Horthy idejében végzett munkám 14 esztendejére és a felszabadulás utáni három esztendőre gondolok, akkor arra a meggyőződésre jutok, hogy ha a szociáldemokraták és a kommunisták között a kapcsolatok feszültté válnak, az nagymértékben megkönnyíti a burzsoázia dolgát, amikor pedig együtt menetelünk, a burzsoázia dolga rendkívül megnehezül. Erőnk egysége nem puszta összeadás: haladó pártok szövetségénél egy meg egy nem kettő, egy meg egy öt, sőt tíz is lehet. Amennyire tudom, a munkásmozgalmak története hasonló tapasztalatot mutat.

A. W.: Tény az, hogy Franciaországban nem értek el semmilyen jelentős előrehaladást, kivéve azt a két időszakot, amikor a kommunisták és a szocialisták összefogtak: 1936-ban, a Népfront idején, és 1945-ben, a felszabaduláskor.

K. J.: A francia munkásmozgalom története éppúgy, mint a weimari Németország története, azt mutatja, hogy amikor a reakció vagy a fasizmus megveti a lábát, először csak a kommunisták megsemmisítéséről beszélnek. Ha azonban a fasizmus vagy a reakció kemény csapást tud mérni a kommunistákra, akkor egy hetet sem vár, hogy ugyanúgy lesújtson a szocialistákra is.

A. W.: 1958-ban Frey, de Gaulle minisztere kijelentette, hogy az UNR (Unió Az Új Köztársaságért) „támadást indít azok ellen a községi tanácsok ellen, amelyek a kommunista párt kezében vannak", és csakis az ilyenek ellen, 1962-ben már belekötött az összes pártokba.

K. J.: Igen, az önök tapasztalatai megerősítik a miénket. Ismerjük a francia párt lankadatlan harcát az akcióegységért: ez a helyes politika meghozza a maga gyümölcsét, erről meg vagyunk győződve.

A. W.: Utolsó kérdésem. Nemrég, a Magyar Szocialista Mun-

káspárt VIII. kongresszusán, szó esett a kulturális életben jelentkező eszmeáramlatokról. Milyen ma a magyar értelmiségiek helyzete? A kérdés annál is inkább fontos, mert – amint ön is tudja – a nemzetközi reakció hasznot húzott számos magyar író 1956-os állásfoglalásából.

K. J.: A párt – és tegyük hozzá: a kormány – és az értelmiségiek között jók a kapcsolatok. Kétségtelen, hogy az értelmiségieknél nemcsak helyes gondolatokat találunk a szocializmusról, de ha az ember felteszi a kérdést: kapitalizmust vagy szocializmust akarsz-e, nagy többségük a szocializmus mellett dönt. Ez azt jelenti, hogy van bizonyos társadalmi öntudatuk, felmérik azt az óriási változást, amelyet a szocializmus máris hozott a magyar nép életében, az ország és a kultúra fejlődésében. Részt vesznek a szocialista társadalom építésében is. De az értelmiségiek is tudni akarják, hogy mit várunk tőlük, azt akarják, hogy felnőttként kezeljük őket, azt akarják, hogy megmondjuk nekik az igazságot, azt akarják, hogy értelmiségi életük elemi feltételei, alkotó munkájuk feltételei biztosítva legyenek, azt akarják, hogy vegyük tekintetbe véleményüket, nem akarják, hogy emberi méltóságukban megsértsék őket...

A. W.: Mind csupa jogos igény.

K. J.: Ebben a vonatkozásban a helyzet jó, és az értelmiségiek elégedettek.

A. W.: A bizalom ebben az esetben sem vész kárba.

K. J.: Tökéletesen igaz. Mindennek eredménye igen jelentős politikai közeledés. Amikor kialakul az alkotó munkához szükséges légkör, az értelmiségi elfogadja, sőt, igényli a párt eszmei irányítását. Ezzel nem akarjuk azt mondani, hogy ideológiai síkon az egység teljes. A változás jelentős, de még vannak zavaros nézetek, „harmadikutas" gondolatok is, régi értelmiségi ábrándok, amelyek szerint jó lenne olyan országban élni, ahol nincs sem kapitalizmus, sem szocializmus.

A. W.: Egy kicsit úgy, mint az úrhatnám polgár, aki nem akar írni sem prózában, sem versben.

K. J.: Pontosan. Sem kapitalista diktatúra, sem proletárdiktatúra? Nos, értem, majd ez is eljön... de egyelőre választani kell vagy az egyiket, vagy a másikat.

A. W.: Meg fogom sérteni az ön nemzeti önérzetét, Kádár elvtárs: ezek nem kizárólag magyarországi jelenségek.

K. J.: Igen, másutt is megvannak. Ha a kongresszuson vitába akartunk volna szállni azoknak a kisebbségben levő értelmiségieknek a nézeteivel, akik nem fogadják el elveinket, akkor legalább hatvan olyan helytelen nézet ellen kellett volna felvenni a harcot, amelyek közül néhánynak még öt híve sincs az országban. Számunkra a lényeges az, hogy a marxista ideológia áthassa a tömegeket. Hatszázezer ember – százezerrel több, mint ahány tagot számlál pártunk – vesz részt az iskolán kívüli pártoktatásban, amelynek keretében a marxizmus–leninizmus tanítása folyik. Ezen felül négyszázezer fiatal részesül marxista–leninista oktatásban. Ez együttvéve egymillió ember, és körülbelül háromötödük nem tagja sem a pártnak, sem a KISZ-nek. És e millióban ott van saját jószántából több tízezer értelmiségi...

Tanúi vagyunk egyébként egy nagy erjedésnek, amely az egész kulturális életet áthatja, s az irodalom és a színház területén is megnyilvánul. Ha átfutja a nemrég megjelent művek listáját, megtalálja benne az összes élő szerzőt. Nincs Magyarországon író, aki hallgatna. Fordíttassa le magának színházaink műsorát: mindenekelőtt klasszikusokat adnak elő, Magyarországon talán gyakrabban játsszák Shakespeare műveit, mint Angliában.

A. W.: És Molière-t is gyakrabban, mint Franciaországban.

K. J.: De játszanak hat-nyolc olyan magyar darabot is, amely időszerű problémákkal foglalkozik, és amelynek szerzői gyakran párton kívüliek. A múlt héten láttam Dobozinak, egy kommunista írónak, tegnap Thurzónak, egy tudomásom szerint katolikus írónak érdekes színdarabját, Németh Lászlónak, az ismert párton kívüli írónak három műve szerepel egyszerre műsoron, s az egyik: „Az utazás" ugyancsak mai témát tárgyaló darab. Az ellenforradalom után bizonyos idő volt szükséges ahhoz, hogy az írók és a művészek magukhoz térjenek. Egy részük már 1957 tavaszán állást foglalt műveiben a szocializmus és a népi hatalom mellett. Jól mondom: műveiben. Nekünk nincs szükségünk politikai nyilatkozatokra. Nem gyakorolunk nyomást egyetlen íróra, egyetlen művészre sem, hogy nyilatkozatot adjon a sajtónak. Csak a műveik számítanak. Az említett csoport 1957 tavaszán még kicsi volt. Következett a viták, az elmélkedés, az erjedés időszaka, amelyet nem siettettünk. Az értelmiségieknek maguknak kell megoldaniuk problémáikat, s ez a folyamat lassú és sokszor fájdalmas. De itt van már a fejlődés második hulláma, amelyet tömegesnek mondha-

tunk; az ismert művészeken és írókon kívül igen sok fiatal tűnt fel, ért meg az elmúlt hat esztendő alatt.

Kongresszusunk szándékosan nem foglalkozott részleteiben ezekkel a kérdésekkel, és a módszer, a stílus kérdésével sem. Természetesen mi a szocialista realizmus hívei vagyunk, de sem a párt, sem a kormány nem ír elő senkinek meghatározott stílust. Úgy véljük, hosszasan kell vitatkozni a művészekkel, és türelmet kell tanúsítani. Az ideológiai egység a művészetben és az irodalomban igen sok időt és türelmet igényel.

Mi az ellenforradalommal vívott harc kezdetén minden erőnket a munkás- és paraszti tömegek megnyerésére fordítottuk. Ha megnyertük a nemzet alapvető tömegeit, mit tehetnek az értelmiségiek? Hová mehetnek? Mélységesen meg vagyok győződve, hogy a tömegeket fogják követni, mert a néppel való kapcsolataik és becsületességük ebbe az irányba viszik őket.

Látja, optimistának kell lenni. Francia elvtársak beszéltek nekünk arról, hogy reménykednek a választások második fordulójában, s ennek eredményei nagy örömmel töltöttek el bennünket. Elmondották, hogyan valósítják meg önök a demokratikus erők összefogását, amelyről beszéltünk: ez nagyszerűen sikerült önöknek, a valóság felülmúlta reményeiket. Higgye el, ennek meglesz a hatása nemzetközi síkon. Előbb vagy utóbb, ismétlem, a következetes kommunista politika minden kérdésben és minden területen meghozza gyümölcsét.

A. W.: Meg vagyok róla győződve – kedves Kádár elvtárs, de... ha... már elértem egy bizonyos kort, szeretnék ott lenni, amikor a gyümölcsöket leszedik.

K. J.: Megértem... de én 33 éves voltam a felszabaduláskor. Sohasem hittem volna, hogy megérem azt a napot, de úgy gondoltam, azután minden egyszerű és könnyű lesz. Hát semmi sem volt egyszerű, még fájdalmas csalódások is vártak rám. Ami önöket illeti, a győzelem napjáig helyzetük nehéz lesz, de azután sokkal előnyösebb lesz, mint a miénk volt. Az ellenség sohasem beszél róla, mi pedig elkövetjük azt a hibát, hogy túlságosan keveset beszélünk a kiindulópontról, arról a félfeudális, középkori állapotról, amelyben tizennyolc esztendővel ezelőtt voltunk: számottevő ipar nélkül, civilizáció nélkül a szó valódi értelmében. A hiba nem a népünkben volt, hanem a múltunkban. Bizony, jelentős fejlődés kell még ahhoz, hogy kiálljuk az összehasonlítást Franciaországgal.

A. W.: Hogyan köszönjem meg, hogy ennyi időt szánt rám, Kádár elvtárs?

K. J.: Nincs mit köszönni. Ügyünk közös.

A. W.: Ez az egyetlen, ami ment engem...

L'Humanité, 1963. január 6.
Pártélet, 1963. 2. szám.

Beszélgetés Preston Groverral, az AP tudósítójával

1965. JÚNIUS

P. G.: Körülbelül abban az időben, amikor elhagytam Moszkvát, olyan irányzat fejlődött ki a kelet-európai országokban, hogy a Nyugatot a korábbinál komolyabban vizsgálják. Mit jelent a kelet-európai szocialista országok részéről a Nyugat iránt megnyilvánuló érdeklődés, hogyan vizsgálják az ottani helyzetet? A nyugati országokban határozott jelei vannak annak, hogy ők is „új pillantást" szeretnének vetni a kelet-európai országokra.

K. J.: Országaink mindig figyelembe vették mindazt, ami Nyugaton történik. Figyelembe vették az elzárkózás éveiben is. A változás oka, nézetem szerint az, hogy a közelmúlt években a nemzetközi helyzetben is, és a kérdések megítélésében is történt bizonyos változás. Jobb meghatározást erre nem tudok, minthogy ezekben az években mindkét oldalon erőteljesebbé vált a felismerés: meg kell akadályozni a világháború kirobbanását és valamilyen módon realizálni kell a békés egymás mellett élést. Az utóbbi négy-öt esztendőre gondolok. Ez a helyzet hozta magával azt, hogy a kelet-európai szocialista országok, s a Magyar Népköztársaság kormánya is, nagyobb figyelemmel és sokrétűbben tanulmányozták, milyen módon lehet realizálni a békés egymás mellett élést. Hozzátartozik a dologhoz, hogy ez a periódus – amelyet bizonyos mértékig a hidegháborús jég feltöredezésének lehet tekinteni – nem fejlődik egyenes vonalúan. Vannak szituációk, amelyek hátráltatják ezt a folyamatot, akadnak események, amelyek visszafejleszthetik. A nemzetközi életben jelenleg van néhány olyan tényező – elsősorban a Vietnam térségében kialakult helyzetre, az Egyesült Államok általunk elítélt ottani agressziójára gondolok –, amely nem kedvez ennek a folyamatnak. Ezzel kapcsolatban szeretném elmondani: a magyar kormány változatlanul vallja, hogy szükséges a békés egymás mellett élés, a normális diplomáciai kapcsolat, és lehetséges kereskedelmi, kulturális és más területen kapcsolatot

teremteni a szocialista országok és a nyugati országok között. Véleményem szerint változatlanul érvényes az, hogy egy lehetséges új világháborús konfliktusnak nincs más alternatívája, mint a békés egymás mellett élés. A magyar nép, a Magyar Népköztársaság érdekei a békét kívánják. De meggyőződésünk szerint ugyanez az érdeke a világ valamennyi népének.

P. G.: Nem tudom, hogy kellőképpen tanulmányozta-e ön azt az amerikai véleményt, amely szerint Vietnamban olyan agresszió folyik, amely északról irányul dél felé?

K. J.: Ismerem az amerikai véleményt – legalábbis azt, amit hivatalosan hangoztatnak – és elfogadhatatlannak tartom. A mi megítélésünk szerint Vietnamban két, elég világosan megkülönböztethető dologról van szó. Az egyik a dél-vietnami kérdés. Dél-Vietnamban az történik, hogy a vietnamiak belső ügyeibe beavatkozik az Egyesült Államok. A másik: Észak-Vietnam kérdése, az Észak-Vietnam elleni katonai agresszió, ami ugyancsak valamennyi nemzetközi normába ütköző cselekmény.

P. G.: Az amerikaiak úgy érzik, hogy a világnak ebben a részében nem értik meg az amerikai álláspontot...

K. J.: Úgy vélem, azok az emberek, akik azt hiszik, hogy csak itt nem értik az amerikai álláspontot, tévednek. A gondolkodó és haladó emberek sehol a világon nem értik és nem fogadják el az Egyesült Államok kormányának álláspontját. A jelenlegi konfliktus kiindulópontja ugyanis az egész világ előtt ismert, áttekinthető, egyszerű és érthető. A vietnami kérdést annak idején Genfben kellő módon megvitatták, megtárgyalták. Akkor az összes érdekelt egybehangzó megállapodásra jutott. E megállapodást az Egyesült Államok megtorpedózta, végrehajtását megakadályozta és saját teóriáját kezdte hirdetni. Itt van a konfliktus csírája. Hogy menynyire nem csak mi nem tudjuk megérteni és elfogadni az Egyesült Államok kormányának álláspontját, arra számtalan példát lehetne felhozni. Megemlíthetem a francia kormány hivatalos állásfoglalásait, az angol parlamentben e kérdés körül folyó vitákat és más hasonló állásfoglalásokat, megnyilatkozásokat. Tudjuk azt is, hogy az Egyesült Államokban sem egyöntetű a megítélés, nagyon sok kritikus hang van az amerikai kormány veszedelmes teóriájával szemben.

P. G.: Az Egyesült Államok tisztában van azzal, hogy vietnami politikáját illetően nagyon sok van abban, amit kritikaképpen han-

goztatnak. Tisztában van azzal is, hogy bizonyos fajta elszigetelődés tapasztalható a világon ezen a téren, és az Egyesült Államok szinte egymagában áll. Ennek ellenére olyasmibe nem megy bele, ami álláspontjának feladását jelentené...

K. J.: Akárhányszor gondolja át az ember a kérdést, véleménye mindig az, hogy van egy, a nemzetközi jog összes normáinak megfelelő egyezmény, amely az úgynevezett indokínai kérdésekre vonatkozik. Az Egyesült Államok kormányának semmi mást nem kell elhatároznia, mint azt, hogy ezt a nemzetközileg érvényes egyezményt tiszteletben tartja. Szerintem a felismerés, amely lehetővé tette a különböző társadalmi rendszerű országok kapcsolatainak szélesítését, változatlanul érvényes. De a béke ügye egy és oszthatatlan. Az egyszerűen elképzelhetetlen, hogy míg például Vietnamban vagy bárhol másutt a világon a helyzet éleződik, agresszió folyik, beavatkoznak más államok belügyeibe, addig a világnak megint más térségében szépen tovább fejlődik a békés egymás mellett élés. Ez naivitás, veszedelmes illúzió. Még említeni sem lehet egyforma súllyal és egy időben az Egyesült Államok kormánya által egy úgyszólván megnevezhetetlen dél-vietnami kormánynak adott garanciát azzal a kérdéssel, hogy a világhelyzet milyen fő irányba halad, a világháború felé, vagy pedig a békés egymás mellett élés vonalán.

P. G.: Ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy ha az Egyesült Államok folytatja Vietnammal kapcsolatos politikáját, ez a kelet–nyugati kapcsolatok további javulásának megakadályozását jelenti?

K. J.: Nem vagyok jós, éppen ezért nem tudom megmondani, hogy mi lesz. Csak azt a véleményemet hangsúlyozom, hogy már a jelen pillanatban is fékezi és gátolja a különböző társadalmi rendszerű országok normális és sokoldalú kapcsolatát, együttműködését.

P. G.: Adva van a vietnami helyzet, amely rendkívül kellemetlen; az Egyesült Államoknak feltétlenül kellemetlenebb, mint például Magyarországnak, mert az Egyesült Államok van ott, abban a helyzetben. Hozzá szeretném fűzni: ennek ellenére az a kívánságom, hogy a pillanatnyi vietnami helyzet ellenére egy „oldalágon" legyen lehetőség bizonyos más kérdések rendezésére, ami például a diplomáciai, a kereskedelmi, a kulturális kapcsolatokat illeti, mondjuk Magyarország és az Egyesült Államok között. Tisztában

vagyok azzal, hogy a vietnami helyzet hátráltatja, lassítja ezeket a rendezési folyamatokat. Mégis megkérdezem, van-e lehetőség arra, hogy a pillanatnyi vietnami helyzet ellenére haladás történjék ezekben a kérdésekben?

K. J.: Jelenleg egyidejűleg létezik két egymásnak ellentmondó tendencia, amit nagyon szemléletesen illusztrálhatok önnek. Bizonyos idő óta – úgy ítélem meg, mindkét oldal szándékainak megfelelően – napirenden szerepel a Magyar Népköztársaság és az Egyesült Államok viszonyának javítása. Ennek nem döntő horderejű, de azért lényeges mutatója volt az, hogy májusban Budapesten a nemzetközi vásáron az Egyesült Államoknak önálló pavilonja volt. Hangsúlyozom, ez természetesen a mi szándékainknak is megfelelt. Hat-nyolc nappal a vásár megnyitása előtt a vietnami kérdésben olyan esemény következett be, hogy a Magyar Népköztársaság kormánya, álláspontjának megfelelően, elítélte az Egyesült Államok vietnami agresszióját. Aztán megnyílt a vásár, kormányunk hivatalos képviselője nyitotta meg, s ahogy ilyen esetben ez normális, a házigazdától elvárható, üdvözölte a vásár kiállítóit, közöttük természetesen azokat az államokat is, amelyek most önálló pavilonnal jelentkeztek. Mi semmit sem teszünk elveink ellenére. Mind kormányunknak az Egyesült Államokat elítélő hivatalos nyilatkozata, mind az az üdvözlet, amelyet a vásáron, mint kiállítóhoz intézünk, elvi meggyőződésünkön alapszik. Azt hiszem, e példa eléggé szemlélteti, hogy jelenleg két, egymásnak mennyire ellentmondó tendencia hat. Ez zavaró, s hozzáteszem azt is, hogy két ilyen momentum létezése egyidejűleg tartósan nem képzelhető el. Ez a meggyőződésem. Valamelyik tendenciának felül kell kerekednie. Önnek, aki hivatásszerűen foglalkozik politikai kérdésekkel, nem akarok szemináriumot tartani arról, mit jelent a békés egymás mellett élés fogalma, mit jelent a hidegháború, az agresszió, a háborús veszély.

P. G.: Az ön elképzelése szerint hosszabb távlatban – ez alatt csak két-három évet értek, tekintettel arra, hogy hosszabb időre most előre látni nem lehet – melyik tendencia fog győzedelmeskedni, melyik kerekedik felül?

K. J.: A békés egymás mellett élés. Ez meggyőződésem. Hozzátenném, hogy az Egyesült Államok kormánya Vietnam kérdésében jelenlegi álláspontjának felülvizsgálására fog kényszerülni. Ön az előbb kimondatlanul is a presztízs kérdését érintette. Nem mon-

dom azt, hogy presztízs nem létezik. Az Egyesült Államok nagy ország, s természetesen a presztízs számít. Nem lehet azonban ilyen logikával dolgozni... Van egy adott szituáció, 1954 júniusában. A harcoló felek között létrejön a tárgyalás, megegyeznek. Ha megegyeztek azok, akik korábban harcoltak, mindkét fél számára elfogadható megegyezés jött létre. Nem is két fél számára, hiszen tizennégy állam volt ott. Az Egyesült Államoknak ott semmiféle presztízsproblémája nem volt; nem volt jelen Vietnamban, nem harcolt senki oldalán, senki ellen. Ön most arra céloz, presztízskérdés van. De ki teremtette ezt a presztízskérdést? Maga az Egyesült Államok kormánya, amely lépésről lépésre olyan szituációba bonyolódott, hogy – megmondom – nem irigylem, nem tudom, hogyan, miképpen tud ebből kikeveredni. De saját maga teremtette ezt a problémát magának, mert 1954 júniusában nem volt semmiféle presztízskérdés. Igazán presztízskérdése a francia kormánynak volt, s a francia kormány józan álláspontra helyezkedett, felmérte a helyzetet, megtalálta azt a pontot, ahol tisztességgel vissza tudott vonulni.

P. G.: Értékelni tudom ezt az álláspontot, de nem ez az amerikai álláspont... Ami most közvetlenebbül érdekelne: hogyan alakul a szocialista országok és az Egyesült Államok közötti kapcsolat a jövőben, elismerve, hogy pillanatnyilag a vietnami helyzet adott.

K. J.: Álláspontunk, szándékunk és törekvésünk az: normális, sőt azon túlmenően, jó viszonynak kell kialakulnia – valamikor – az Egyesült Államok és a Magyar Népköztársaság között is. Népeinknek nincs miért haragudniuk egymásra, valamiféle különös igénnyel nem léphetünk fel egymással szemben, földrajzilag távol élünk. Meggyőződésem szerint közös érdekünk is van. Közös érdekünk, hogy békében éljünk. Nekünk nem feladatunk, hogy az Egyesült Államok társadalmi rendjét megváltoztassuk. Úgy véljük, lehetséges és végső fokon szükséges is minden vonalon a kapcsolat, ami kölcsönös előnyökkel jár mind gazdasági, mind más téren. Természetesen egy pillanatig sem képzeljük azt, hogy például a Magyar Népköztársasággal való jó kapcsolat létérdeke az Egyesült Államoknak. Azt sem gondoljuk, hogy a Magyar Népköztársaság az Egyesült Államoknak óriási kereskedelmi partnere lehet. De van ennek másik oldala is: a Magyar Népköztársaság 20 esztendeje áll fenn. Ennek az időszaknak nagyobb részében nem volt jó a viszonyunk az Egyesült Államokkal, a két ország között de

facto nem volt közlekedés, forgalom, kereskedelem, de azért a Magyar Népköztársaság is létezett, erősödött és fejlődött. Ha azonban normális a viszony, az – bármilyen mértékben is – előnyös és hasznos mindkét ország számára. Azt hiszem, gazdasági vonalon önöknél is az a szabály érvényesül, hogy a nemzetközi forgalomra szükség van. Nekünk szintén kellenek partnerek, keresünk és találunk is. Én életem nagyobb felét kapitalista rendszerben éltem le, dolgoztam kapitalista vállalatoknál, kereskedelmi vállalatokat is ismertem és tudom, mik a szabályok. Az okosan gazdálkodó vállalkozók és cégek tudják, hogy minden vevőre számítani kell, a kicsire is, nemcsak a nagyra. Tudom, önöknél vannak egydolláros áruházak is – s ott is köszönnek a vevőnek. Ez a dolog amerikai oldala. Magyar oldala szintén egyszerű. A Magyar Népköztársaság viszonylag jelentős mértékű nemzetközi forgalomra van utalva. Ez az ország adottságából következik. E forgalomból nem csekély rész nyugati országokkal bonyolódik le. Számunkra elvileg és gyakorlatilag mindegy, hogy kereskedelmi partnerünk olasz, francia, angol, nyugatnémet vagy amerikai – itt csak a kölcsönös előny számít. Még valamit megemlítek: az Egyesült Államok és a Magyar Népköztársaság gazdasági kapcsolatai rendkívül alacsony szintűek és szűk keretek között mozognak. Tudom azonban azt is, hogy az elmúlt 20 év alatt e forgalom mellett ennél valamivel nagyobb, közvetett gazdasági kapcsolat volt a két ország között. A kereskedelem útjai bonyolultak s én tudok olyan csatornákról, hogy nyugat-európai cégek tőlünk vásárolnak, a vásárolt terméket továbbítják az Egyesült Államokba és viszont. Megítélés dolga, hogy mi ésszerűbb: a közvetítőnek is megfizetni a százalékot, vagy pedig kiküszöbölni a közvetítőt.

P. G.: Rátérve a magyarországi helyzetre: észrevehetően volt olyan tendencia, hogy kevésbé koncentráljanak a központi tervezésre, ezzel szemben nagyobb önállóságot adjanak az egyes vállalatoknak, akár területi, akár más alapon. Mennyiben fejlődött ki Magyarországon ez a tendencia és összehasonlítható-e méreteiben a romániai vagy a csehszlovákiai, hasonló jellegű tendenciákkal?

K. J.: 1957-ben, amikor a gazdasági életet rekonstruáltuk, figyelmet szenteltünk annak, hogy a gazdasági munkában változtassunk azokon a kötöttségeken, amelyek nem hasznosak. Ekkor bevezettünk bizonyos módszereket, közöttük olyat is, hogy néhány jelentős, nagy vállalatnak engedélyeztük az önálló külkereskedelmi tevé-

kenységet. Más hasonló természetű változtatást is tettünk az azt megelőző gyakorlathoz képest. Később is hoztunk néhány olyan intézkedést, amely a vállalatok önálló gazdasági tevékenységét segíti elő. Nem tudnék pontos összehasonlítást tenni mondjuk Csehszlovákia, a Német Demokratikus Köztársaság vagy más országok gazdasági irányításával. Most folyik nálunk a munka, amelynek befejezésekor további intézkedéseket szándékozunk tenni. A kiindulópont az, hogy további változtatásokat akarunk tenni a túlzottan centralizált rendszeren az egyes gazdasági egységek nagyobb önállósága érdekében és nagyobb szerepet akarunk biztosítani bizonyos belső gazdasági törvényszerűségeknek az adminisztrálással szemben. Ez a dolog lényege. Ezzel kapcsolatban önöknél a sajtóban olyanokat szoktak írni, hogy mi közeledünk a kapitalista módszerekhez. Ez nem így van. Egyszerűen arról van szó, hogy az elmúlt két évtizedben bizonyos alapvető folyamatok befejeződtek. Befejeződött a háborús pusztulás után a gazdasági élet rekonstrukciója, a szocialista gazdaság alapjainak megteremtése. További fázis volt bizonyos történelmi elmaradottság leküzdése, az ipar meglehetős gyors ütemű fejlesztése. Ezek a folyamatok nagyjából befejeződnek, illetve az utóbbi bizonyos pontot elért. Most törvényszerűen előtérbe kerül a mélyebb vizsgálat és olyan gazdaságvezetési módszerek kidolgozása, amelyek a további fejlődést biztosítják. Befejeződött az a periódus, amely bizonyos értelemben elkerülhetetlen volt, például, hogy iparosítanunk kellett, „kerül amibe kerül" alapon. Agrárországból már ipari országgá váltunk. Most a gazdaságosabb gazdálkodás van napirenden. Ez egyébként részben összefügg az ön első kérdésével, hogy tudniillik miért tanúsítunk mi most nagyobb érdeklődést a nyugati kapcsolatok iránt. Azért, mert arra gondolunk: hiba lenne a szocialista országok részéről, ha külön-külön valamiféle önellátásra akarnának berendezkedni. Fejlődésünknek ebben az új szakaszában tehát előtérbe kerül a hatékonyabb nemzetközi munkamegosztás mind a szocialista országok egymás közötti gazdasági kapcsolataiban, mind a szocialista országok és a világkereskedelem tekintetében. Megítélésem szerint egyszerűen arról van szó, nem lenne célszerű beruházási eszközöket lekötni olyan cikkek termelésének fejlesztésére, amelyek biztonságosan és állandóan beszerezhetők a nemzetközi kereskedelemben, éspedig az említett kölcsönös előnyök alapján.

P. G.: Lengyelország és a Krupp cég között megegyezés született, a nemzetközi sajtóban megjelentek ilyen hírek. Létrejöhet-e hasonló megállapodás a Krupp cég és magyar vállalatok között, amelynek alapján valamilyen formában közösen termelnének bizonyos cikkeket, főleg exportra?

K. J.: Elvileg ez lehetséges. Megemlíthetem, hogy kis méretekben és bizonyos cégek vonatkozásában ilyen együttműködés már van. Kialakult kooperáció osztrák cégekkel is, amelyekkel például összedolgozunk, s a közös termékeket egy harmadik piacra szállítjuk. A volumen nem jelentős, nem világrengető, de a gyakorlatban már ilyen létezik, és elvileg elképzelhetőnek tartjuk az efféle kooperáció fejlesztését is. Ha jól emlékszem, ön célzott a szocialista országok egymáshoz való viszonyának kérdésére. Ön egy pár dolgot megpendített, hogy „most miután megszűnt a kommunista országok monopolitikus egysége..."

P. G.: Nem mondtam azt, hogy megszűnt, csak azt, hogy megváltozott. A tapasztalatok szerint ez az egység még szilárd.

K. J.: Arról van szó, hogy a szocialista országok kapcsolata maga is természetszerűleg fejlődik, azzal párhuzamosan, ahogy maguk a szocialista országok is fejlődnek. Fikció, téves elképzelés az, hogy valaha is lett volna olyasfajta kontaktus, hogy a Szovjetunióban megnyomnak egy gombot és a világ különböző térségeiben valamilyen erők „ugranak". A dolog lényegét tekintve arról van szó, hogy a szocialista országok egymáshoz fűződő kapcsolata – s ezen belül a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság kapcsolata is – az önállóság és a szuverenitás tiszteletben tartásán alapszik.

P. G.: Három kérdés lenne, amiről kicsit már részletesebben szeretnék beszélni. Szeretném, ha kissé részletesebben esne szó a Mindszenty-kérdésről.

K. J.: Szeretném megmondani, hogy ha egy bizonyos időszakban kevesebb kérdést tettek volna fel ebben az ügyben és ha a nemzetközi sajtó nem keltett volna olyan izgalmat körülötte, ez a kérdés talán ma már nem is létezne. Nézetem szerint a Mindszenty-kérdés nem azonos a vallás kérdésével. Bár Mindszenty hivatására nézve pap, a Mindszenty-kérdés kezdettől fogva politikai kérdés volt. Véleményünk szerint a Mindszenty-kérdés sokkal kevésbé jelentős, mint volt és önmagában véve sem nagy horderejű. Valamikor fontos belpolitikai kérdés volt. Most azt mondhatjuk: mint belpolitikai kérdés már nem is létezik.

P. G.: Miért?

K. J.: Mindszenty politikailag azt produkálta, amit produkálhatott. Azok a hullámok, amelyeket ezzel keltett, különböző konfliktusokon, összecsapásokon át elsimultak, lefolytak a Dunán, nincsenek. Annak idején az összeütközés – ez tény – olyan kérdések körül forgott, hogy Mindszenty részt követelt az államhatalomból a régi, feudális jogrendszer alapján; azután ellenezte a földreformot, az ipar államosítását, az egyház és az állam különválasztását. Magyarországon ezek a kérdések már lezártak mind a közvélemény, mind az egyház szempontjából. Ebben az értelemben mondom tehát, hogy maguk a kérdések elavultak. Ennek ellenére azonban a Mindszenty-ügy mint nemzetközi hatású probléma még mindig fennáll, bár természetesen nem olyan élesen, mint 10–15 éve. Ebben a presztízs is szerepet játszik. Vannak nem túlságosan nagy jelentőségű, de mégis presztízsügyek. Presztízskérdés áll fenn a Vatikán részéről, a magyar állam részéről és bizonyos fokig, minthogy az Egyesült Államok elég ügyetlenül belemászott a dologba, az amerikai kormány részéről is, habár erről ritkán esik szó. És talán Mindszenty számára is létezik presztízsmeggondolás. Ezt nem tudom, nem beszéltem vele. Az az álláspontunk, hogy ez olyan kérdés, amit kielégítően meg lehet oldani. Csak türelemre van szükség. Szeretném megismételni, hogy ha előzőleg oly sok évig nem szítottak volna nagyméretű nemzetközi kampányt, ami súlyosbította az ügyet, nézetem szerint már meg is oldottuk volna. A kérdés a kellő csatornákon át napirenden szerepel. A dolgot kissé nehezíti az a tény, hogy mindegyik fél úgy viselkedik, mintha a megoldás számára nem lenne sürgős. Mi is így viselkedünk, de minthogy jól ismerem indítóokainkat, megmondhatom önnek, hogy számunkra valóban nem sürgős.

P. G.: Most olyan kérdésre térnék rá, amelyet néha kínos feltenni. Szeretném, ha az Egyesült Államok sajtója számára írhatnék személy szerint önről...

K. J.: Nálunk általában nem szokás a személyi dolgokkal olyan módon és stílusban foglalkozni, ahogy az Egyesült Államokban önök ezt gyakran teszik...

P. G.: Talán az életmódjáról, arról, hogy mit szeret olvasni...

K. J.: Munkával bőven el vagyok látva; ez adódik abból a feladatkörből, amit betöltök, de nem csupán abból. A legegyszerűbb beosztásban dolgozó ember is sokat dolgozik, ha felelősen fogja

fel a munkáját. Kevés időm van, de azért olvasok is, mert én egy régebbi iskola neveltje vagyok – a televíziót ritkán nézem, rádiót ritkán hallgatok. A betű híve vagyok. Ha van szabad időm és pihenni akarok, szépirodalmat olvasok. A legkülönbözőbb országokból származó műveket olvasom. Ismerem a haladó amerikai szépirodalmat, a prózaírókat és szeretem is őket. De hogy tudok olvasni? Több könyvet párhuzamosan olvasok, egyszerre két-három könyvet. A szépirodalom pihentet, ezzel alszom el. Szívesen elolvasok hatszor is egy könyvet, például Jack Londont. Valószínűleg azért, mert a természetet magam is szeretem és bizonyos mértékig ismerem, és hányt-vetett életű emberek sorsáról szívesen olvasok. Meglehetősen ismerem és szeretem Upton Sinclairt és Sinclair Lewist is... Egyébként? Sakkozni szeretek. Valamikor 16 éves koromban versenyjátékos voltam – kezdő –, de abba kellett hagynom, körülményeim nem kedveztek a versenyzésnek. A sakkozást mind a mai napig szeretem és pihentet. Játszani kevés alkalmam van, de ha az újságokban megjelenik egy új parti, akkor meg szoktam nézni.

P. G.: Úgy érzem, nagyon sok mindenről lehetne még beszélni, de így is sok időt vettem el öntől.

K. J.: Azzal szeretném befejezni beszélgetésünket, hogy nagyon szeretném, ha az amerikai sajtó munkatársai – akik természetesen saját hivatásukban bizonyára sokat dolgoznak – jó ügyet szolgálnának, a békés megértés ügyét. Egyben felhasználom az alkalmat, s minden jót kívánok a dolgozó amerikai népnek.

P. G.: Van-e lehetőség esetleg arra, hogy ilyen jellegű kérdések megvitatására az Egyesült Államokba jöjjön?

K. J.: Összekapcsolom ezt a személyemre vonatkozó kérdéssel. Természetemnél fogva nem vagyok nagy utazó. Az én passzióm nem az utazás, bár megértem azt, akinek szenvedélye. Ám mindig és mindenhová kész vagyok elutazni, ha annak az ügynek szolgálatot tehetek, amelyben hiszek. Jelen esetben az Egyesült Államok és a Magyar Népköztársaság jobb viszonyára gondolok, az általános megértésre és a békés egymás mellett élésre. Természetesen ehhez több feltétel kell.

Magyarország, 1965. június 27.

Moszkva üzenete a világ népeihez

1966. ÁPRILIS

Szüntelen folyik a harc világszerte a haladás és a reakció, a szocializmus és a kapitalizmus, az imperializmus és a szabadságért küzdő népek, a háború és a béke erői között. Az imperialisták vietnami, dominikai népellenes agressziói, a népek szabadsága, az országok függetlensége ellen irányuló puccsok, a reakció indonéziai mészárlásai, a dél-afrikai, a rhodesiai fajüldözők bűnei következtében kiéleződött a nemzetközi helyzet. Ilyen viszonyok között különösen érthető, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXIII. kongresszusa barát és ellenség, az egész nemzetközi közvélemény figyelmének középpontjában állott. Mindenkit érdekelt, hogy bonyolult világunk mai helyzetében mit mond Lenin pártja a szovjet népnek, a nemzetközi munkásosztálynak, mit üzen a szocialista világrendszer legerősebb országa, a Szovjetunió, a világ népeinek. A társadalmi haladásért, a nemzeti függetlenségért, a békéért világszerte küzdő erők a kongresszus napjaiban bizalommal tekintettek a Kreml felé. Az általános érdeklődés alól nem vonhatta ki magát a burzsoá világ sem, s hogy miért, azt elég találóan fogalmazta meg a Die Tat című nyugatnémet polgári lap: „Egyetlen államférfi, egyetlen kormány sem hagyhatja figyelmen kívül ennek a kongresszusnak határozatait."

Az imperialisták tudatában vannak annak, hogy a szocialista világ főerejeként rabló rendszerükre a legnagyobb veszély, hódító törekvéseik útjában a legnagyobb s lebírhatatlan akadály a Szovjetunió. Ezért provokációk s a legkülönbözőbb manőverek segítségével szeretnék a Szovjetuniót kizökkenteni szilárd pozíciójából és megingatni határozott politikájában. A kommunizmus ellenségei a kongresszustól szélsőséges megnyilvánulásokat, kardcsörtetést, Sztálin „rehabilitálását", a nemzetközi kommunista mozgalom „látványos szakítását", s más hasonló szenzációkat vártak. Nekik ez lett volna jó. Az imperialisták aljasul és nem csekély ügyességgel

igyekeztek kiaknázni a maguk javára Sztálin hibáinak feltárását. Az 1964. októberi központi bizottsági ülés határozata, Hruscsov felmentésének ténye kapcsán kételyt igyekeztek támasztani az SZKP, a Szovjetunió politikájának következetességét és állandóságát illetően. Most nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy kiaknázzák a maguk javára a nemzetközi munkásmozgalom egységbontóinak szovjetellenes fellépéseit.

A XXIII. kongresszus nyugodt hangvételű, a szubjektivizmust elvető, reális szemléletű, eltökélt, egységes és a néppel összeforrott, a jövőbe bizakodva tekintő párt tanácskozása volt. A kongresszuson képviselt 86 külföldi kommunista, munkás- és demokrata párt kifejezte egyrészről az imperialistákkal szembeni határozottságot és egységet, másrészről a szovjet elvtársakkal fennálló szilárd szolidaritást.

A nemzetközi munkásosztály egyes harci osztagai, a világ kommunista és munkáspártjai, amelyek különböző feltételek között és önállóan, de nem egymástól függetlenül harcolnak, a nagy eseménynek megfelelő várakozással tekintettek az SZKP XXIII. kongresszusa elé. Mivel az osztályharc nemzetközi méretekben folyik, minden egyes kommunista párt harcának van nemzetközi jelentősége is. Fokozottan így van ez a világ első marxista–leninista forradalmi munkáspártja, a Szovjetunió Kommunista Pártja esetében, amely párt életének és harcának mégoly „belső" eseménye is hatalmas nemzetközi jelentőségű valamennyi kommunista párt harcának szempontjából. A szocializmust építő népek, a kommunista és munkáspártok, a kapitalista világ kizsákmányoltjai, az imperializmus igáját nyögő népek eszmei és politikai fegyvert, biztatást és reményt vártak szovjet barátaink kongresszusától, s ebben a várakozásukban nem is csalódtak.

Nagy megtiszteltetés volt számunkra, akik ott lehettünk, hogy e nagyszerű kongresszuson a magyar kommunistákat, szocializmust építő népünket képviselhettük. A kongresszuson részt vett magyar küldöttség tudja, hogy a tanácskozás gazdag anyaga minden érdeklődőtől figyelmes és alapos tanulmányozást kíván, mégis kötelességének tartja, hogy – ha csak vázlatosan is – tájékoztassa párttagságunkat, a magyar közvéleményt tapasztalatairól, a végzett munkáról.

A XXIII. kongresszus – s szerintünk ez a legfőbb – megerősítette, továbbvitte a XX. és XXII. kongresszus fő irányvonalát, ismét

hangsúlyozta hűségét az 1957-es és az 1960-as moszkvai nemzetközi tanácskozás határozataihoz. Más szavakkal, a Szovjetunió Kommunista Pártja az országban folytatja a kommunista társadalom anyagi, műszaki alapjainak megteremtésére irányuló építőmunkáját, nemzetközi síkon küzd a marxizmus–leninizmus tisztaságáért, a jobb- és „baloldali" megalkuvás ellen, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom egységéért, a haladás minden erejének tömörítéséért dolgozik. Rendületlenül síkraszáll minden imperialista agresszió megfékezéséért, az agressziók által sújtottak megsegítéséért, ugyanakkor minden erejével küzd egy új világháború kitörésének megakadályozásáért, a béke fenntartásáért. Az SZKP továbbra is vallja a XX. kongresszuson megfogalmazott álláspontját, mely szerint a kommunizmus győzelméhez nincs szükség háborúra. A szocializmus nemzetközi erői egyik fő feladatuknak a béke megőrzését tartják; korunkban a világháború megakadályozható. A történelem jelen szakaszában, szocialista és kapitalista országok egyidejű létezése idején, ezen országok állami kapcsolataiban továbbra is a békés egymás mellett élés elvét vallja és követi. Ez megfelel minden nép, az egész emberiség érdekeinek, ugyanakkor nem hátráltatja, hanem segíti napi osztálycéljaink és a szocializmus világméretű győzelmének elérését.

A XXIII. kongresszus elvi állásfoglalásai, a bevált politika következetes folytatása az adott helyzetben a legfontosabb hozzájárulás az egész világon a nemzetközi munkásosztály, a függetlenségért harcolók, a békéért küzdők erőfeszítéseihez. Ez Moszkva várt és legjobb üzenete ma a világ népeihez. A XXIII. kongresszus állásfoglalásai segítik a Magyar Szocialista Munkáspárt harcát, a magyar nép szocialista építőmunkáját, népi államunk belső törekvéseit és külpolitikáját. Ezért küldöttségünk pártunk és népünk nevében, még ott Moszkvában, a kongresszus színe előtt egyetértését és szolidaritását fejezte ki; sikert kívántunk a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a szovjet népnek a XXIII. kongresszus határozatainak végrehajtásához.

A nemzetközi helyzetről Brezsnyev elvtárs a Központi Bizottság jelentésében hangsúlyozta, hogy az utóbbi években növekedett a Szovjetunió, az egész szocialista világrendszer ereje, befolyása, újabb győzelmeket arattak a gyarmati iga ellen küzdő népek, fokozódott a tőkésországokban a munkásosztály harca, fejlődött és erősödött a nemzetközi kommunista mozgalom. Rámutatott, hogy

ugyanezen években mélyült a kapitalizmus általános válsága. Az imperialisták ebben a helyzetben provokációs cselekményekhez folyamodtak, katonai kalandokra vetemedtek, s ennek következtében kiéleződött a nemzetközi helyzet.

A szovjet elvtársak kifejezték, hogy az imperialisták újabb, fokozódó agresszivitása azokat a megnövekedett nehézségeket tükrözi, amelyek manapság a tőkés világrendszert terhelik. De bármit is tesz az imperializmus, képtelen feltartóztatni a történelmi fejlődést, a forradalmi erők folytatják offenzívájukat, erősödik a népek harca az imperializmus ellen.

Jelenleg a nemzetközi imperializmus történelmileg, stratégiailag védekezésben van, létének fennmaradásáért harcol, ugyanakkor napi értelemben helyileg, taktikailag támad. Az imperializmus átmeneti, helyi és napi sikereket elérhet, de ez semmit nem változtat a társadalmi fejlődés törvényszerűségén, azon, hogy a történelem feltartóztathatatlan, s a nemzetközi munkásosztály és a népek egyesített erejével szemben kikerülhetetlen vereség vár rá.

A XXIII. kongresszus megerősítette a Szovjetunió nemzetközi politikájának fő összetevőit: a szocialista országok együttműködésének fejlesztése, egységének erősítése; szolidaritása a nemzetközi munkásosztállyal és a szabadságért, függetlenségért harcoló népekkel; segítségnyújtás, jó együttműködésre való törekvés a volt gyarmati országok népeivel és kormányaival; a békés egymás mellett élés politikájának alkalmazása a különböző társadalmi rendszerű országok kapcsolatában; a népek békeharcának támogatása a világháború kirobbantásának elhárításáért.

A XXIII. kongresszus hatalmas nemzetközi szolidaritási demonstráció volt a vietnami nép mellett. Az imperialistáknak számolniuk kell azzal, hogy a vietnami nép minden támogatást megkap, amire szüksége van a teljes és végső győzelem kivívásához. A legilletékesebb, a Vietnami Dolgozók Pártja küldöttségének vezetője felszólalásában ismertette a szovjet segítség óriási jelentőségét. Egyértelmű válasz ez mindazoknak, akik kétségbe vonják vagy kicsinyíteni próbálják a vietnami népnek nyújtott szovjet segítséget. Barát és ellenség ismét megismerhette a Szovjetunió Kommunista Pártjának félreérthetetlen állásfoglalását a mai nemzetközi helyzet legsúlyosabb problémájában. A kongresszuson kifejeződött a szovjet–vietnami barátság és testvériség, a közös harc vállalása a vietnami nép győzelmének kivívásáért.

A kongresszus nagy figyelmet szentelt az európai biztonság ügyének. Félreérthetetlenül leszögezte, hogy a Hitler-fasizmus vereségét követően, a második világháború után kialakult országhatárok sérthetetlenek, s azok, akik ennek revíziójáról ábrándoznak, fejjel mennek a falnak. Az európai biztonság megköveteli az amerikai imperializmus fő csatlósa, a nyugatnémet militarizmus kordában tartását, a német kérdésnek Európa valamennyi népe érdekeinek megfelelő megoldását. E kérdés egyetlen reális megközelítésének útja a kialakult történelmi valóság, a két Németország létének elismerése. Hű szövetségesei vagyunk a német nép jobb jövője, az európai béke mellőzhetetlen tényezőjének, a Német Demokratikus Köztársaságnak.

Az Európa és a világ békéje fölött őrködő Szovjetunió, a Szovjetunió Kommunista Pártja mindig nagy figyelmet fordított a szovjethatalom fegyveres erőinek fejlesztésére. A honvédelem kérdései a nemzetközi helyzettel összefüggésben a XXIII. kongresszuson is megfelelő figyelemben részesültek. A gazdasági és kulturális építőmunka vívmányainak védelmében, a kommunizmus békés építésének biztosításában semmi mással nem pótolható szerepe van a szovjet fegyveres erőknek. A Szovjetunió katonai erejének növelése nagy jelentőségű a szocialista országok közössége, a szabadságért és függetlenségért harcoló erők és az egész békeszerető emberiség szempontjából.

Az egész kongresszus örömmel fogadta az április 4-i ülésen elnöklő Rasidov elvtárs bejelentését, a Luna 10., a Hold első mesterséges szputnyikjának sikeres pályára bocsátását, s megrendülve hallgatta a Hold körüli pályáról az ülésterembe közvetített Internacionálénak, a világ kommunistái himnuszának akkordjait. Nemcsak az ülésteremben levő sok nemzetet képviselő hatezer ember, hanem az egész világ megérthette akkor, hogy ezek a világűrből érkező hangok a szovjet tudomány új sikereit, egyben a nemzetközi munkásosztályt dicsőítik. A modern fegyverekhez értő emberek tudják, hogy a Hold körüli pályára vezényelt szputnyikot olyan rakéta és vezérlőberendezések juttatták oda, amelyek a legjobbak ma a világon, s a tudományt és a honvédelmet is jól szolgálják.

Gromiko külügyminiszter elvtárs világosan kifejtette a Szovjetunió külpolitikai állásfoglalását. Malinovszkij marsall beszámolt a kongresszusnak a szovjet hadsereg felkészültségéről, jelentett a Föld körüli utat eredményesen befejező, a víz alól másfél hónapig

fel nem bukkanó atommeghajtású tengeralattjárókról. Ez a beszámoló sem tartalmazott fenyegetést, de mindenki megérthette, hogy a Szovjetunió békepolitikája nem gyengeségéből ered. Amikor a Szovjetunió gondoskodik honvédelmi erejének továbbfejlesztéséről, ezzel egyúttal internacionalista kötelezettséget is teljesít a szocializmus minden országa, a szocializmus, a nemzeti függetlenség és a béke erőinek javára az egész világon.

A kongresszus kellő figyelmet szentelt a nemzetközi kommunista mozgalom egysége megteremtésének. Azt hangsúlyozta, ami a fennálló nézeteltérések, a vita ellenére is közös, és összekapcsolja a testvérpártokat. Szovjet testvérpártunk állásfoglalását a nyugodt, türelmes magatartás, az egységre való törekvés jellemzi. Mint ismeretes, az SZKP kongresszusi meghívását a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága visszautasította. Csak helyeselni tudjuk, hogy az SZKP Központi Bizottsága kongresszusi beszámolójában ennek ellenére, minden vitás kérdést és sérelmi meggondolást félretéve, internacionalista módon, az imperializmus elleni közös harcunk és egységünk érdekeiből kiindulva, ismét találkozót, eszmecserét és együttműködést javasolt a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának. Ez a magatartás kedvező a nemzetközi kommunista mozgalomnak, és nem titkolt csalódást váltott ki a kommunizmus ellenségeiből. Ebben az állásfoglalásban a valóságos helyzettel számot vető bizakodás mutatkozik, és kifejezésre jut az a meggyőződés, hogy nemzetközi mozgalmunk egysége helyreállítható. A Szovjetunió Kommunista Pártjának álláspontja és magatartása nagy segítség valamennyi testvérpártnak, még azoknak a pártoknak is, akikkel jelenleg ellentéteink vannak.

A magyar kommunistáknak nagy megelégedettséget, nemzetközi tevékenységünk folytatásában politikai és erkölcsi erőforrást jelent egységünk a Szovjetunió Kommunista Pártjával. Újólag igazolva látjuk azt a kezdettől fogva vallott nézetünket, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban a nézeteltérések elvi jellegűek, azok nem két párt vitái, hanem egyfelől a kommunista és munkáspártok döntő nagy többsége, másfelől a Kínai Kommunista Párt vezetői között kialakult ellentétek.

Mindebből az következik, hogy nem lehetünk közömbösek a nemzetközi munkásmozgalom helyzetével, sorsával szemben, minden pártnak internacionalista kötelessége közös, nagy ügyünk szolgálatában a marxizmus–leninizmus elvei alapján aktívan dol-

gozni, és mindent megtenni az egység és együttműködés megerősítéséért. A Magyar Szocialista Munkáspárt mint eddig, a jövőben is mindent elkövet, hogy hozzájáruljon a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egységének helyreállításához, valamennyi antiimperialista erő akcióegységének megteremtéséhez.

Moszkvában most ismét együtt voltak öt világrész kommunista és munkáspártjainak képviselői. Még sok munkát kell mindnyájunknak végezni az egység megszilárdításáért, de ezt jelentősen elősegíti a kongresszus, valamennyi testvérpárt küldötteinek az egységet sürgető állásfoglalása. Ezt segíti a Vietnami Dolgozók Pártja és a dél-vietnami hazafiak képviselőinek megnyilatkozása, Woog elvtársnak, a Svájci Munkapárt főtitkárának mindenki által helyeselt megállapítása, hogy marxizmus–leninizmus csak egy van, és nincs külön európai, ázsiai, afrikai marxizmus–leninizmus. A kongresszuson megjelent valamennyi testvérpárt felszólalása egybehangzó volt az imperialistákkal szembeni állásfoglalásban, a harcoló Vietnam, a Szovjetunió melletti szolidaritásban, s az egység kérdésében. Az a meggyőződésünk, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXIII. kongresszusa a nemzetközi kommunista mozgalom egységtörekvésének erősödését szolgálta.

A Szovjetunió Kommunista Pártjának XXIII. kongresszusán, összhangban a kommunista építéssel, nagy figyelmet fordítottak a gazdasági építőmunkára. A kongresszus második napirendjeként Koszigin elvtárs külön beszámolót tartott erről. Túlzások, elbizakodottság nélkül, de jogos szocialista nemzeti büszkeséggel mérték fel a Szovjetunió fejlődésének eredményeit. A számokban kifejezhető tények – összehasonlítva a szovjethatalom fél évszázados fennállásának különböző történelmi szakaszaival – vitathatatlanul bizonyítják a szocialista rendszer erejét, magasabbrendűségét, nagyobb lehetőségeit a kapitalista társadalmi rendszerrel szemben.

Az 1959–1965. évek közötti hétéves népgazdasági tervben meghatározott feladatokat az ipari termelés volumenében és más mutatókban túlteljesítették. A Szovjetunióban eddig összesen hét ötéves tervet valósítottak meg. Az ötéves tervek a szovjet nép nagy győzelmeit, szocialista hazája hősies történelmének egy-egy állomását jelzik.

Az új, 1966–1970. évi ötéves terv fő gazdasági feladatát abban látják, hogy a tudomány és technika vívmányainak felhasználásával, a termelés eredményességének és a munka termelékenységének

fokozásával biztosítsák az ipari termelés további jelentős növekedését, a mezőgazdaság fejlesztését, és mindennek eredményeképpen megvalósítsák a nép életszínvonalának lényeges emelését, s teljesebben elégítsék ki a lakosság anyagi és kulturális szükségleteit.

Nagyszabású feladatokat kívánnak megoldani a szovjet elvtársak mind a felhalmozás, mind a közfogyasztás egyidejű növelésében. Az új ötéves terv sajátossága az egész népgazdaság gyors műszaki újjáalakítása, struktúrájának progresszív megváltoztatása, az elavult termékfajták felcserélése új, tökéletesebb termékekre.

A lakosság reáljövedelmének alakulásában közrejátszott az a körülmény is, hogy a nemzetközi helyzet az utóbbi időben bonyolultabbá vált. Figyelembe véve az imperialisták vietnami és más agresszív cselekedeteit, a nemzetközi feszültséget, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága és a szovjet kormány kénytelen volt növelni a honvédelmi kiadásokat, a harcolók megsegítését. A népeket, egész világrészeket nemzedékeken át kizsákmányoló, nagy gazdagságot felhalmozó kapitalista országok szóvivői és talpnyalói gyakran hencegnek azzal, hogy náluk az életszínvonal még mindig magasabb, mint a szocialista országokban. De ha a Szovjetunió dolgozóira gondolunk, lehetetlen nem emlékezni arra, hogy a szovjet nép a hatalom öt évtizedében mit dolgozott és áldozott önzetlen módon más népek, az emberiség javára. A Hitler-fasizmus megsemmisítése egy új középkor barbárságától mentette meg Európa népeit, s a harc fő terheit emberáldozatban is, anyagiakban is a szovjet nép viselte. Fennállása óta segítette és ma is segíti a szabadságukért harcoló, a nemzetgazdaságukat most megalapozó felszabadult szocialista országokat és más népeket.

A kongresszus az 1966–1970. évekre szóló ötéves népgazdasági terv irányelveinek elfogadásával konkrét munkaprogramot adott az egész szovjet népnek. Az új ötéves terv számszerű céljai nagyfokú realitásra való törekvésről tanúskodnak. A Szovjetunió 1970-ig terjedő új ötéves terve a nemzeti jövedelmet 38–41 százalékkal, az ipari termelést 47–50 százalékkal, a mezőgazdasági termelést 25 százalékkal, a reáljövedelmet 30 százalékkal növeli. Az új ötéves terv időszakában a Szovjetunióban is megkezdik a gazdaságirányítás rendszerének megreformálását.

A Szovjetunió 1970-ig terjedő ötéves tervében nagy jelentőségű

intézkedéseket irányoz elő az életszínvonal emelésére szociális és munkaügyi vonatkozásban egyaránt. A legalacsonyabb munkabérek felemelése, a munkás-, alkalmazott- és kolhozparasztnyugdíjak emelése, a szociális, egészségügyi, kulturális juttatások növelése, a változatlanul heti 41 órás, de ötnapos munkahét bevezetése jelentékeny mértékben megjavítja a szovjet dolgozók életkörülményeit.

Megtárgyalta a kongresszus az ideológiai problémák, a közoktatás és a tudományok szerepét, jelentőségét a kommunizmus építésének jelenlegi szakaszában. Számba vették az irodalomban és a művészetben elért eredményeket és határozottan bírálták a fogyatékosságokat. A kulturális problémák megvitatásának középpontjába az igényes, magas fokú, eszmei, elvi követelményeket helyezték. Hangsúlyozták az irodalom és a művészet szerepét, jelentőségét az egész nép, de különösen a szovjet fiatalok nevelése szempontjából. Brezsnyev elvtárs beszámolójában kifejtette, hogy a párt irányította és irányítja a művészeti szervezetek és intézmények munkáját, minden támogatást megadva nekik. Aláhúzta, hogy a párt fellép a művészet és az irodalom kérdéseiben az adminisztratív intézkedések és az önkényes döntések ellen, de követik a művészet pártosságának elvét, azt, hogy osztályálláspontról értékeljenek minden kulturális alkotást. Az alkotó művészeteket ösztönözték, hogy bátrabban nyúljanak mind a hősi múlt, a szovjethatalom fél évszázados történetéből vett események művészi megelevenítéséhez, mind pedig a mai élet sokszínű problémáinak igényes feldolgozásához.

Vitathatatlan, hogy ma az egész világon a Szovjetunió fordítja a legnagyobb anyagi eszközöket a közoktatás és tudomány céljaira. A Szovjetunió, minden más államot messze megelőzve, vezet a tudományos és műszaki képzésben. Tudományos kutatóintézeteikben és a főiskolák tanszékein több mint 660 000 tudományos munkatárs, a világ összes tudományos dolgozóinak egynegyede dolgozik. A kongresszus a szovjet iskolák oktatómunkáját az általános iskoláktól a felsőfokú tanintézetekig abból a szempontból vizsgálta, mennyiben elégítik ki az élet, a kommunizmus építéséből adódó követelményeket. A mai és holnapi gazdasági feladatok, a szakmunkástól a kutatómérnökig, mind több felkészült embert követelnek. Azt tartják a legfontosabbnak, hogy a közoktatás az eddiginél jobban legyen összhangban az építőmunka követelményeivel.

A XXIII. kongresszus nagy figyelmet fordított a Szovjetunió Kommunista Pártja belső helyzetének felmérésére, s a további feladatok meghatározására. Szovjet testvérpártunknak jelenleg 12 millió tagja van. Ez a szám önmagában is sokat mond, de még ennél is fontosabb, hogy milyen pártról van szó. Olyan pártról, amely fennállása óta a legtöbbet tette saját népe, a nemzetközi munkásosztály, az egész emberiség javára. A Szovjetunió Kommunista Pártja élvezi a 232 millió lakosú hatalmas szovjetország egész népének, a 131 nemzet és nemzetiség teljes bizalmát és támogatását.

A XXIII. kongresszuson foglalkoztak a szovjet demokrácia fejlesztésével is. Fontos megvalósítandó feladatként jelölték meg a helyi szovjet szervek önállóságának növelését, különösen a gazdasági, pénzügyi feladatok megoldásában és a lakosság igényeinek helyi eszközökkel történő kielégítésében. Nagy figyelmet fordítottak a dolgozó tömegek közügyekben való aktivitásának növelésére, a kezdeményezések és helyi öntevékenység megvalósítása feltételeinek biztosítására. A demokrácia fejlesztésével szoros összefüggésben tovább fejlődik a szocialista törvényesség és jogrend.

A XXIII. kongresszus belpolitikai jelentősége a Szovjetunió Kommunista Pártjának a szovjet nép életében betöltött szerepéből következik. A párt és a nép között teljes a kölcsönös bizalom és megbonthatatlan az egység. A párt szava, határozatai – és ez a kommunisták tekintélyével, a vezetésükkel elért eredményekkel függ össze – útmutatás, tanítás; önként vállalt politikai és erkölcsi kötelezettség, törvény a nép számára. A kommunista párt és a szovjet nép közötti bizalom és egység kézzelfogható tényei: a kongresszus tiszteletére Szovjetunió-szerte kibontakozott munkaverseny, a tanácskozások napjaiban a Kreml-palotába érkezett 90 000 távirat és levél, a hatalmas ország figyelme, érdeklődése a kongresszus munkája iránt.

A XXIII. kongresszus nemzetközi jelentőségét az a tény is bizonyítja, hogy 86 országból érkezett küldöttség a kommunista, munkás- és demokratikus pártoktól. E 86 párt küldötteinek jelenléte mindenekelőtt a Szovjetunió Kommunista Pártjának mind az öt kontinensen élvezett hatalmas nemzetközi tekintélyét bizonyítja. E pártok képviselői felszólalásaikban, kivétel nélkül valamennyien, méltatták a Szovjetunióhoz fűződő baráti kapcsolataikat, szolidaritásukat a Szovjetunió Kommunista Pártjával.

A Szovjetunió Kommunista Pártjának XXIII. kongresszusán részt vett magyar pártküldöttség, teljesítve a Központi Bizottságunktól kapott felhatalmazást, felszólalásában üdvözölte szovjet testvérpártunkat, ismertette álláspontunkat a nemzetközi politikai helyzet, a nemzetközi munkásmozgalom alapvető kérdéseiben. Felszólalásunkat, a Szovjetunióhoz való elvi viszony politikai jelentőségéről mondott szavainkat a kongresszuson és Szovjetuniószerte egyetértéssel, megbecsüléssel fogadták. A Szovjetunió a világ első munkás-paraszt állama. A munkásosztály hatalma ott soha egy pillanatra meg nem ingott. A termelési eszközöket köztulajdonba vették, a szocialista társadalmat teljesen felépítették, és ma a kommunista társadalom anyagi, műszaki alapjainak megteremtésén dolgoznak. A Szovjetunió az az ország, ahol a marxista elméletet továbbfejlesztették, az elmélet tételeit, a kommunizmus eszméit a gyakorlatban, az életben elsőként megvalósították. Ezért szerintünk abszurdum, fából vaskarika a szovjetellenes kommunizmus, és mély meggyőződéssel ismételjük meg, amit a kongresszuson mondottunk: szovjetellenes kommunizmus nem volt, nincs és nem lesz sohasem.

A XXIII. kongresszuson elhangzott magyar felszólalásnak nemzetközi visszhangja is támadt mind barátaink, mind ellenségeink körében. Nyíltan beszéltünk pártunk álláspontjáról napjaink egyik legnagyobb horderejű kérdésében. Az államháztartásban, a gazdasági munkában fontos az előrelátás, a tartalékok képzése. A hadtudomány megköveteli a csapatok számára az előretolt állás és visszavonulás esetére a tartalékállás, a második vonal tervezését. Nem így áll a dolog szerintünk a nemzetközi munkásmozgalom alapvető elvi kérdéseiben. Elvi kérdésekben csak egy helyes álláspont van. A Magyar Szocialista Munkáspárt ilyen alapvető elvi kérdésnek tekinti a Szovjetunióhoz való viszonyt. Ennek megfelelően nekünk nincs tartalék álláspontunk, mi a szovjet–magyar barátság, egység és együttműködés elvi álláspontján vagyunk és maradunk.

Úgy adódott, hogy a XXIII. kongresszus tanácskozásai egybeestek április 4-ével, népünk legnagyobb nemzeti ünnepével, amelyet a szovjet emberek tíz- és tízezrei méltó külsőségek között, hazánktól távol, mégis a magyar néppel együtt megünnepeltek. A magyar pártküldöttség kongresszuson kívül végzett munkája így külön is a magyar–szovjet barátság demonstratív megnyilvánulásaivá vált.

Ez kifejezésre jutott a Moszkvában, Minszkben és másutt megrendezett gyűléseken, a szovjet emberekkel történt más, közvetlen találkozókon, a küldöttségünkhöz érkezett sok táviratban és levélben, amelyet különböző gyárak, kolhozok dolgozói, tanintézetek tanárai és tanulói küldtek. A XXIII. kongresszus ismét alkalmat nyújtott arra, hogy bebizonyosodjon, pártjaink, népeink barátságának mély gyökerei vannak, amelyek a történelmi múltba nyúlnak vissza, és ma milliók szívében élnek. A Szovjetunió Kommunista Pártja és a magyar kommunisták között a barátság egyidős pártunk 1918 novemberében történt megalakulásával, és csaknem fél évszázada mindig teljes volt az egység.

A győzelmek mellett sok tragédiát is átélt a mi pártunk, népünk. A Magyar Tanácsköztársaság leverése, a negyedszázados Horthy-fasiszta terror, a második világháború szörnyű megpróbáltatásai, a szocializmus építésének azok az évei, amikor nálunk is elhatalmasodott a személyi kultusz, végül az 1956-os ellenforradalom súlyos próbatétel elé állították a magyar kommunistákat. Elkövettünk hibákat is. De a megpróbáltatások közepette is kiállta a próbát a magyar kommunisták szovjetbarátsága, a pártjaink közötti szolidaritás és egység. Pártunk az utóbbi, majdnem fél évszázadban soha, a legsúlyosabb körülmények között sem torpant meg, mindig hű maradt a szovjetbarátsághoz. A Szovjetunió Kommunista Pártját és a Magyar Szocialista Munkáspártot mindenekelőtt elvi közösség köti össze, amely nem függ véletlenektől, politikai konjunktúrától vagy egyes személyektől. Korunk marxizmus–leninizmusát elméletben és gyakorlatban egyaránt, híven Lenin szellemében, a Szovjetunió Kommunista Pártja következetesen képviseli. S mert a mi pártunk is marxista–leninista párt, ez a történelmi gyökere és alapja annak a testvéri barátságnak, amely jelenleg pártjaink, kormányaink, a Szovjetunió népei és a Magyar Népköztársaság népe között van, és lesz ezután is.

Nemzeti érdekeink teljesen egybeesnek proletár internacionalista céljainkkal, a szovjet–magyar barátsággal. Barátságunkat erősíti a szovjet–magyar gazdasági, tudományos és kulturális együttműködés, az országainkat összekötő katonai szövetség, de a szovjet–magyar barátság legfőbb biztosítéka az elvi tartalom, az elvi közösség, ez egységünk alapja. Azért vagyunk szovjetbarátok, mert proletár internacionalisták vagyunk.

A proletár internacionalizmus próbaköve napjainkban nem az,

hogy ki tudja jobban döngetni a mellét, milyen nagy forradalmár, vagy ki szidja hangosabban az imperialistákat, hanem legelsősorban az, miképpen oldja meg a saját munkásosztálya elé tűzött feladatokat, és hogyan veszi ki részét tettekkel a Szovjetunió, a többi szocialista ország oldalán, valamennyi testvérpárttal összefogva a közös nemzetközi feladatok megoldásából. Forradalmárnak lenni napjainkban igaz tettekben megnyilvánuló szolidaritást, egységet követel a Szovjetunió Kommunista Pártjával, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalommal, a szabadságért és függetlenségért harcoló forradalmi erőkkel. A Magyar Szocialista Munkáspárt ebben az értelemben népünknek a szocializmus építésében elért sikereivel, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalommal, a Szovjetunióval való egységünk erősítésével járul hozzá a szocializmus, a nemzeti függetlenség és a béke erőinek harcához.

A magyar pártküldöttség véleménye szerint a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIII. kongresszusa politikai segítséget, gazdag tapasztalatokat nyújt pártunknak. Ami elvi tanulság, és tartalmánál fogva hasznosítható számunkra, azt hasznosítani fogjuk. Elkerülve a másolást, szem előtt tartva az eltérő helyzetből adódó különbségeket, a mi problémáinkat elemezve, és abból tanulságokat levonva, készülünk pártunk IX. kongresszusára.

Hazánkba visszatérve, ezúton is, még egyszer a legjobb kívánságainkat fejezzük ki szovjet elvtársaink nagy sikerű XXIII. kongresszusához, és az egész szovjet népnek sok sikert, újabb győzelmeket kívánunk a határozatok végrehajtásában. A kongresszus küldötteinek, részvevőinek, Moszkva és Minszk dolgozóinak, a szovjet munkásoknak, parasztoknak, értelmiségieknek, katonáknak, ifjaknak és nőknek, mindazoknak, akikkel személyesen is találkoztunk, még egyszer megköszönjük az igaz vendégszeretetet, a kongresszus felemelő élményeit, és a szovjet–magyar barátság bensőséges, szép napjait.

Élve az alkalommal, küldöttségünk ezúton adja át párttagságunknak, munkásosztályunknak, egész népünknek a Szovjetunió kommunistáinak és dolgozóinak forró elvtársi üdvözletét, jókívánságait, amelyeket ottjártunkkor a legbensőségesebb módon kifejezésre juttattak. Népünk méltóképpen megünnepelte felszabadulásunk napját, számba vette az 1960–1965-ben megvalósított ötéves terv eredményeit, legöntudatosabb dolgozóink kezdeményez-

ték és széleskörűen kibontakoztatják a Magyar Szocialista Munkáspárt IX. kongresszusának tiszteletére indított munkaversenyt. Adjon új erőt és lendületet mindannyiunknak szocialista munkánkhoz a Szovjetunió Kommunista Pártjának lelkesítő XXIII. kongresszusa, a proletár internacionalizmus, és a szovjet–magyar barátság e nagyszerű napok alatt megnövekedett ereje.

Népszabadság, 1966. április 17.

Beszélgetés Henry Shapiróval, a UPI amerikai hírügynökség állandó moszkvai tudósítójával

1966. JÚLIUS

H. S.: Melyek Magyarország főbb eredményei az 1956-os események óta a politikai, gazdasági és szellemi életben?

K. J.: Az első és legfontosabb eredménynek a Magyar Népköztársaság alkotmányos, törvényes rendjének 1956 végén történt helyreállítását tartom. Ez biztosította az élet, a szocialista építőmunka feltételeit, amelyek között a magyar nép az elmúlt tíz év alatt céltudatos erőfeszítéssel megszilárdította a szocialista állam, a rendszer politikai és gazdasági alapjait, és új, történelmi jelentőségű győzelmet aratott a mezőgazdaság szocialista átszervezésének megoldásával.

Rendszerünk politikai ereje lehetővé tette, hogy általános amnesztiával lezárjuk a múlt harcait és egy valóban széles hazafias összefogást hozzunk létre az alkotómunkában. Ennek meg is lett az eredménye.

Az ország iparának termelése 1965-ben kétszer annyi volt, mint 1955-ben. A mezőgazdaság az átszervezés elkerülhetetlen nehézségeit leküzdve, kedvezőtlen időjárás közepette, az 1961–1965-ös években 25 százalékkal többet termelt, mint tíz évvel korábban, az 1951–1955-ös években. Jelentősen javultak a lakosság életkörülményei. A munkások és az alkalmazottak reálbére 60 százalékkal, a parasztság reáljövedelme 46 százalékkal növekedett 1955 és 1965 között.

A tudomány és a technika, a közoktatás és az egészségügy, az irodalom és a művészeti alkotómunka területén egészséges a fejlődés és nemzetközileg is elismert eredményeink vannak. Az elmúlt tíz év alatt az országban a középiskolai hallgatók száma háromszorosára, a főiskolai és egyetemi hallgatók száma kétszeresére növekedett. Tízmilliós lélekszámú országunkban 1965-ben 4000 könyv jelent meg összesen 45 millió példányban. A múlt évben Cannes-ban a Nyitás című rövidfilmünk, Moszkvában a Húsz óra

című filmünk, az idén Karlovy Varyban a Hideg napok című filmünk nyert díjat. Az élénk magyarországi szellemi alkotómunka eredményei kellő mértékben megfigyelhetőek a kultúra nemzetközi horizontján is.

Íme, ezek a tények, gondolom, önmagukért beszélnek. A magyarországi helyzet megítélését segítette 1960-tól az, hogy még a nyugati polgári sajtó felelősebb emberei is növekvő számban publikáltak a reális valóság bemutatására törekvő írásokat. Még fontosabbnak tartjuk, hogy a magyar kormány szándékai szerint kialakult széles körű, kölcsönös személyi forgalom keretében sok százezer külföldi turista fordult meg hazánkban, s közvetlenül személyesen győződhetett meg a mai magyar valóságról.

Az elmúlt tíz év eredményeinek számbavételekor nem lehet megfeledkezni arról, hogy tíz évvel ezelőtt az ország és maga a nép súlyos helyzetben volt. Amikor a párt és a kormány kijelentette, hogy visszavezeti az országot a szocialista fejlődés útjára, sokak szerint megoldhatatlannak látszó feladatra vállalkozott. Azóta még ellenfeleink és ellenségeink is kénytelenek voltak tudomásul venni, hogy a feladatot megoldottuk. A Magyar Népköztársaság ma erős, fejlődik és megfelelő nemzetközi tekintéllyel is rendelkezik. A világ tudja, hogy országunk, népünk a nemzetközi élet síkján is becsülettel kiveszi részét abból a küzdelemből, amely az emberiség jobb jövőjéért, a haladásért, a békéért folyik.

H. S.: Van-e valamilyen intézményes vagy másféle garancia arra, hogy a személyi kultusz nem éled újjá?

K. J.: Van. Én a garanciát magában a szocialista rendszerben látom. Ezenkívül a történelmi tapasztalatok alapján a törvények megfelelően kiegészültek oly módon, hogy biztosítsák az állam törvényes rendjét és egyidejűleg az állampolgárok védelmét.

H. S.: Melyek az intellektuális és művészi kifejezés szabadságának korlátai?

K. J.: Kizárólag törvényekben rögzített korlátok léteznek. Vagyis: a művészi alkotások nem izgathatnak a fennálló törvényes rend ellen. Nem kelthetnek gyűlöletet más népek, fajok ellen, nem uszíthatnak háborúra. Ilyen és más hasonló jellegű törvényes korlátok vannak, más tekintetben az alkotás szabad.

H. S.: Az absztrakt művészet elfogadható-e?

K. J.: Nálunk sem törvény, sem állami rendelkezés nem szabályozza a művészi alkotás stílusát, tehát szabad. Vonatkozik ez az

absztrakt művészetre is. A teljesség kedvéért azonban megjegyzem, hogy bár megfelelő tárlatokon absztrakt műveket is kiállítanak, a vásárlók jelentős része nálunk közület vagy társadalmi szerv, és a vásárlásoknál ezek nem részesítik előnyben az absztrakt műveket. Tilalom tehát nincs. Az egyes állampolgárok azt veszik meg, ami nekik tetszik.

H. S.: Igen, ez ízlés dolga, s az absztrakt divat ugyanúgy el fog múlni, mint minden más divat.

K. J.: Már el is múlt, csak újra feltámadt. Időnként hullámszerűen jelentkezik.

H. S.: Fidel Castrónak 1962-ben feltették ezt a kérdést, s erre ő azt válaszolta: a mi ellenségünk nem az absztrakt művészet. Egyetért ön ezzel a válasszal?

K. J.: Egyetértek. Mi a művészet társadalmi oldalával foglalkozunk, és önmagában semmiféle stílust sem nevezhetünk a társadalom ellenségének.

H. S.: A magyar pártnak az a véleménye, hogy „aki nincs ellenünk, az velünk van"?

K. J.: Ezt újból megerősíthetem.

H. S.: Kádár úr ezt körülbelül tíz évvel ezelőtt mondta.

K. J.: Naptári memóriám nem pontos. A Hazafias Népfront Országos Tanácsának egyik ülésén, ahol politikai kérdésekkel foglalkoztunk, eszembe jutott ez a kifejezés. Tetszést aratott, elfogadták. Én azonban politikailag is lényegesnek tartom és a valóságnak is megfelel, mert szocialista államban minden állampolgár, aki munkából él, becsülettel folytatja hivatását, saját külön politikai elhatározása nélkül is hozzájárul ahhoz az építőmunkához, ami az adott országban folyik. Politikai értelemben pedig káros és igazságtalan lenne, ha valamely ideológiai, eszmei kérdésekkel nem foglalkozó, e kérdések iránt közömbös embert ellenségnek neveznének. Általában ésszerűtlennek tartom és ellenzem, hogy kinevezés útján szaporítsuk ellenségeink számát. Erre szubjektív okom is van, engem is kineveztek egykor a szocializmus ellenségének, pedig tudtam, hogy nem vagyok az.

H. S.: Tehetnék egy szubjektív megjegyzést?

K. J.: Tessék!

H. S.: Nem sok olyan ember van, aki hasonló helyzetben volt, mint Kádár úr és olyan következtetéseket vont le, mint ön.

K. J.: Vannak ilyenek.

H. S.: Vannak-e politikai foglyok Magyarországon?

K. J.: Vannak. Az arra érett időpontban Magyarországon általános amnesztia volt, amikor minden politikai fogoly kiszabadult, amnesztiát kapott. Ugyanakkor megmondtuk azt is, hogy ez az elkövetett cselekményekre vonatkozik, nem pedig a jövőre. Azóta – nem nagy számban – előfordult, hogy egyes állampolgárok politikai jellegű, rendszerellenes bűncselekményt követtek el. Ezek ellen megindult a törvényes eljárás, s így bizonyos részük letartóztatásba került, elítélték őket és börtönben vannak. Számuk csekély, néhány száz lehet, és van közöttük tudomásom szerint vagy két tucat visszaeső bűnös, olyan, aki annak idején amnesztiát kapott. Most az amnesztia-rendelkezés értelmében újra hatályossá vált régi büntetése is.

H. S.: Az utazás szabadságát elidegeníthetetlen jognak vagy előjognak, privilégiumnak tekintik-e?

K. J.: Mi ezt nem ilyen értelemben kezeljük. Mint minden szervezett államban, nálunk is minden állampolgárnak joga van útlevelet kérni. Jelenlegi gyakorlatunk szerint, ha ennek nincs törvényes akadálya, az útlevelet meg is kapja. Bizonyos szabályozás természetesen van, s ezt az állam gyakorolja. A döntések általános meghozatalánál gazdasági meggondolás is – deviza- és valutáris kérdések stb. – szerepet játszhat, ugyanúgy, mint más államban. Ami azonban ebben a vonatkozásban érdeklődésre tarthat számot: közismert az a nálunk néhány éve kialakult gyakorlat, amely szerint Magyarország és a nyugati kapitalista országok viszonylatában meglehetősen széles körű személyi forgalmat bonyolítunk le és tartunk fenn a jövőben is.

H. S.: Mindkét irányban?

K. J.: Igen.

H. S.: Szándékában van-e Magyarországnak a jugoszláv típusú munkástanácsok rendszerének bevezetése?

K. J.: Nincs szándékunkban. Nálunk és Jugoszláviában bizonyos azonos kérdéseket más módon oldottak meg. Vonatkozik ez azokra a kérdésekre is, amelyeket a jugoszlávok a munkástanácsok létesítésével kívántak megoldani. Mi nem azt a gyakorlatot, hanem a saját tapasztalataink alapján kialakított gyakorlatot követjük. Azt tartjuk, hogy az ilyen és ehhez hasonló kérdéseket minden szocialista országban az adottságoknak és sajátosságoknak megfelelően kell megoldani.

H. S.: Mi a gazdasági mechanizmus reformjának jelentősége Magyarországon?

K. J.: Az imént eredményekről szóltam. Elégedettek lehetünk velük, ha visszafelé tekintünk a megtett útra. Viszont új erőfeszítésre, a munka hatékonyságának növelésére ösztökél bennünket az, ha előre, távolabbi céljainkra, a jövőbe tekintünk. Gazdasági mechanizmusunk megreformálását követelte az is, hogy a szocialista fejlődésnek új szakaszába érkeztünk. Mit értünk ezen a gazdasági munkában?

Az elmúlt húsz évben, amikor romokat kellett eltakarítani, amikor az ország iparosításával évszázados elmaradást kellett behozni, az volt az első, hogy legyen bizonyos mennyiségű termék, és háttérbe szorult a gazdaságosság, az, hogy mi mennyibe kerül, megfelel-e termékünk a nemzetközi színvonalnak, versenyképes-e. A szocialista társadalom alapjai lerakásának befejezésével a fejlődés kezdeti szakasza lezárult. Most belső építőmunkánk is a termelőerők jobb kihasználását és gyorsabb fejlesztését kívánja, ugyanezt igényli tőlünk a nemzetközi piac is. A gazdasági építés lezárult szakaszának – szükségszerűen – sajátossága volt az irányítás szigorú és nagyfokú centralizáltsága.

A gazdasági mechanizmusnak meg kell változnia, hogy az új követelményeknek megfeleljen. Ezért annak reformját pártunk Központi Bizottsága kidolgoztatta, jóváhagyta és bevezetését elhatározta. A reform egyik lényeges eleme, hogy a népgazdaság tervszerű fejlesztését a jövőben nem a részleteket is előíró központi utasításokkal, hanem gazdasági eszközökkel, az üzemek, a dolgozók anyagi érdekeltségének fokozása útján biztosítjuk. Az üzemek nagyobb önállóságot kapnak, tágabb tere nyílik a kezdeményezésnek, a dolgozók demokratikus jogai érvényesülésének.

A reform eredményeképpen erősödni fognak hazánkban a szocialista tulajdonviszonyok, a népgazdaság fejlesztésének tervszerűsége, meggyorsul a technikai fejlődés, nő a termelékenység és a termelés, bővül a választék, javul az áruk minősége.

A gazdasági mechanizmus reformja objektíve szükségszerű, szubjektíve pedig lehetővé vált azáltal, hogy országunkban ma már kellő számban vannak a szocializmushoz hű, nagy szaktudású, tapasztalt gazdasági vezető emberek. A gazdasági mechanizmus reformját időszerűnek, célszerűnek, nagy jelentőségűnek tartom a Magyar Népköztársaság gazdasági, társadalmi fejlődése szempontjából.

H. S.: Hogyan lehet biztosítani, hogy ezek az igazgatók, vállalatvezètők a nagyobb önállóság mellett valóban becsületesen, jól, hatékonyan dolgozzanak?

K. J.: A közeljövőben jelentős mértékben bővíteni fogjuk az üzemek önállóságát és ezen belül az igazgatók hatáskörét. Bízunk abban, hogy ez az országra előnyös lesz. Hogy az igazgatók helyesen élnek majd a megnövekedett hatáskörrel, arra a gazdasági rendszerben látjuk a garanciát; abban, hogy az igazgatók nagyon nagy többsége szubjektíve őszintén a szocializmust kívánja építeni, kellő vezetési tapasztalata és szakismerete van, azonkívül az eddiginél nagyobb mértékben akarjuk személy szerint és anyagilag is érdekeltté tenni őket abban, hogy az ország javára helyesen éljenek megnövekedett hatáskörükkel.

H. S.: Milyenek ma Magyarország kapcsolatai a szocialista országokkal, valamint a más társadalmi rendszerű országokkal?

K. J.: A Magyar Népköztársaságot az alapvető érdekek és célok azonossága fűzi valamennyi szocialista országhoz, s velük a kölcsönös előnyök és elvtársi segítség elve alapján tart fenn jó kapcsolatokat, s törekszik azok további fejlesztésére. Azokkal a szocialista országokkal, amelyek a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának szervezetéhez tartoznak, még szorosabb politikai, katonai, illetve gazdasági együttműködést valósítunk meg e szervezetek rendeltetésének megfelelően. Országunk fejlődése elválaszthatatlan a többi szocialista országgal való együttműködéstől, az ezúton nyert segítségtől; különösen vonatkozik ez a Szovjetunióra, amelynek népünk a hitlerista megszállóktól, a háború szenvedéseitől való megszabadulását köszönheti.

Kedvezően fejlődnek kapcsolataink a gyarmati uralom alól felszabadult ázsiai, afrikai országokkal, közülük Indiával, az Egyesült Arab Köztársasággal, Algériával, s másokkal kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolatokat tartunk fenn. Mi támogatjuk politikai, gazdasági függetlenségük megerősítését célzó minden törekvésüket, tiszteletben tartjuk el nem kötelezettségüket. A szocialista országoknak és a gyarmati elnyomás alól felszabadult országoknak közös ellensége az imperializmus, közös érdeke a béke, ezért e kérdésekben velük együtt harcolunk.

Rendeződött viszonyunk és fejlődnek kapcsolataink a nyugati kapitalista országokkal, közöttük NATO-országokkal is. Az utóbbi időben közülük többel emeltük diplomáciai kapcsolataink szint-

jét, fejlesztjük velük gazdasági kapcsolatainkat és a kulturális cserét. Külpolitikánk a kapitalista országok viszonylatában a békés egymás mellett élésnek, a szuverenitás tiszteletben tartásának, a kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolatok fejlesztésének elvein alapszik.

Sajnálatosnak tartjuk, hogy az Egyesült Államokkal mind ez ideig nem sikerült kapcsolatainkat úgy rendezni, ahogyan az megfelelne mind az amerikai, mind a magyar nép érdekeinek. Ezt nem tudtuk eddig megoldani, mert az Egyesült Államok kormánya diszkriminál, s velünk szemben sem tartja be az országok közötti kapcsolatok általánosan elfogadott elveit és normáit.

A Magyar Népköztársaság ily módon alakítja nemzetközi kapcsolatait a különböző országokkal és más tényezőkkel is. Ismeretes, hogy kormányunk, összhangban a lelkiismereti szabadságot biztosító egyházpolitikánkkal, a megoldásra váró kérdések rendezésére való törekvéseinkkel, a szocialista országok közül elsőként egy mindkét fél számára elfogadható megállapodást kötött a Vatikánnal is.

H. S.: A Magyarország és a tőkésországok közötti kapcsolatokat illetően mondhatna-e valamit arról, hogyan javulhatna az Egyesült Államok és Magyarország viszonya?

K. J.: Véleményem szerint, ha mindkét fél azzal az őszinte szándékkal közeledik a még tisztázatlan kérdésekhez, hogy azokat megoldjuk, nincs leküzdhetetlen akadály és a két ország viszonya normalizálható.

Vannak bizonyos problémák, bizonyos kölcsönös anyagi követelések, kereskedelmi korlátozások és hasonlók, de ezekre értettem azt, hogy az álláspontok közötti különbségek áthidalhatók.

Egyébként e kérdésről egy idő óta tárgyalások folynak a két ország között.

H. S.: Mióta?

K. J.: Körülbelül két esztendeje. Jelenleg is folynak.

H. S.: Ismert Johnson elnök politikája a kelet-európai országok felé történő hídépítésről. Van-e valami kommentárja, hozzáfűzni valója ehhez Kádár úrnak?

K. J.: Johnson elnök e kijelentéseit ismerjük. Elnöki működése azonban kétséget támaszt e kijelentések őszinteségét illetően, mert a tettek, amelyeket látunk, az ellenkező irányba hatnak. Maga az óhaj kifejezése találkozik őszinte szándékunkkal, mi valóban békés

egymás mellett élésre törekszünk minden országgal, társadalmi rendszerétől függetlenül.

H. S.: Mindszenty hercegprímás ügye akadálya-e, hogy jó kapcsolat alakuljon ki a magyar katolikus egyházzal, a Vatikánnal és az Egyesült Államokkal?

K. J.: A Mindszenty-kérdés évek óta ugyanabban az állapotban van. A dolog lényegét illetően újat nem tudok mondani. A konkrét kérdésre vonatkozólag azt válaszolhatom, hogy Mindszenty helyzete ismert. Ő most amerikai emberek vendégeként él.

H. S.: Azt akarja mondani, hogy üdvözölt, vagy nem üdvözölt vendégként...

K. J.: Az élet mellette is és a Mindszenty-kérdés mellett is elhaladt. Nekünk, államunknak a magyar katolikus egyházzal a viszonyunk tűrhető és elfogadható. Ez mindkét félre vonatkozik.

Ami a Vatikánhoz való viszonyunkat illeti, lényegében hasonló a helyzet. Az úgynevezett Mindszenty-kérdés mind a mai napig megoldatlan. A Vatikánnal azonban tárgyalásokat folytattunk, s bizonyos megállapodásra jutottunk.

Még egy eleme a kérdésnek: az Egyesült Államokkal való viszonyunk normalizálásának útjában a Mindszenty-kérdés bizonyos mértékig akadályt képez, zavarólag hat kapcsolatainkra.

H. S.: A Szovjetunió és Kína közötti nézeteltérések ellenére elérhető-e a szocialista tábor egysége?

K. J.: Amire ön céloz, az nem a Szovjetunió és Kína, hanem a Kínai Kommunista Párt vezetői és a nemzetközi kommunista mozgalom szinte valamennyi többi pártja közötti nézeteltérés.

Mi elveinkből, alapvetően közös érdekeinkből indulunk ki. A Szovjetunió s vele együtt a Magyar Népköztársaság, más szocialista országok kommunistái a kínai kommunistákkal való egységre törekszenek. Ez az egység előbb-utóbb megvalósul. Véleményünk szerint még abban az esetben is, ha a nézeteltérések egy ideig még megmaradnak, lehetséges és szükséges az imperialistákkal szembeni akcióegység, különösen most, a szabadságért hősi harcot folytató vietnami nép megsegítésében.

H. S.: Úgy látszik – és ezt a bukaresti konferencia is megmutatta –, hogy az egységtörekvések nagyon egyoldalúak, a kínaiak minden egységre irányuló törekvést visszautasítanak. Ugyanakkor ők azt mondják, hogy a szovjet vezetők renegátok. Hogyan lehet elképzelni ilyen körülmények között az egységet?

K. J.: Az elmondottak kiegészítéseként utalhatok bizonyos történelmi tapasztalatokra. A nemzetközi munkásmozgalom és maga a kommunista mozgalom Marx 120 évvel ezelőtti fellépése óta létezik. E 120 év alatt mindig voltak nézeteltérések, viták, de mindig meg is oldódtak. Az életben minden változik, a körülmények, a kérdések megítélése, így a jelenleg gyakran kiélezett formában folyó vita is egy adott idő problémája, és meg fog oldódni.

H. S.: Igaz, hogy Marx óta voltak viták a nemzetközi munkásmozgalomban, de 10–20 év óta több szocialista államban az ellentétek, a viták most már szocialista államok közötti ellentétekként is jelentkeznek. Ez nem változtatja meg bizonyos értelemben a képet?

K. J.: Bizonyos értelemben megváltoztatja. A marxizmus elvei alapján, a közös érdekeknek megfelelően ezeket is meg lehet oldani. A jelenlegi viták a szocializmus hívei számára gondot okoznak, a szocializmushoz ellenségesen viszonyuló embereknek pedig örömet szereznek, s ők e vitákhoz különféle reményeket fűznek. Most, ahogy ön is említette, létezik a szocialista rendszer, de vita is van, problémák is adódnak a szocialista országok kapcsolataiban. Nos, én úgy vagyok ezzel, hogy ha 1930 körül, amikor én kommunista lettem, valaki azt mondta volna, hogy „a hatvanas években ennyi és ennyi országban lesz szocialista rendszer, de viták is lesznek, akarod vagy nem", én két kézzel megszavaztam volna.

H. S.: Kádár úr optimista.

K. J.: Az vagyok. Ez, úgy látszik, alkati és világnézeti dolog nálam. Sok nagyon rossz szituációt láttam, éltem át, és utána mindig jobb lett, úgyhogy én csak optimista lehetek.

H. S.: Milyen szerepet játszik a nacionalizmus a szocialista fejlődés elősegítésében vagy lassításában, különös tekintettel a szocialista országok politikájának összehangolására?

K. J.: A kommunisták internacionalisták, ez az elv az eszme lényegéhez tartozik, ezért azokban az országokban, amelyekben kormányoznak, a külső kapcsolatokban is ezt az elvet követik. Saját népük gondolkodásában is ennek elmélyítésére törekszenek. A szocialista társadalom építése minden országban nagy ideológiai és politikai munkával párosul, amely a tömegek gondolkodásában törvényszerűen az internacionalizmust erősíti.

Mivel a szocialista építés minden országban nemzeti keretekben megy végbe, törvényszerű az is, hogy a sikerek egyidejűleg és

joggal növelik a nemzeti önbecsülést és a hazafiúi büszkeséget. Ez azonban nem azonos a nacionalizmussal. Előfordul, hogy reakciós, soviniszta elemek – ilyenek még a szocialista országokban is akadnak – a jogos nemzeti büszkeséget nacionalizmussá torzítják. Ez ellen azonban harcolni kell, mert az egyik országban fellobbantott nacionalizmus, sovinizmus hasonlót vált ki másutt is, zavart visz a nemzetközi kapcsolatokba, az adott országban pedig gátolja és végső fokon alááshatja a szocialista építőmunka sikereit és vívmányait.

Az imperialisták, miután már annyi más kísérletük bizonyult hiábavalónak, most azon mesterkednek, hogy egyes szocialista országokat talán a nacionalizmus sugalmazásával és ösztönzésével sikerüljön szembeállítaniuk egymással, vagy legalábbis eltávolítaniuk őket a Szovjetuniótól, a szocialista világrendszer egészétől. Ezekre a mesterkedésekre is kudarc vár, mert országaink érdekazonossága, eszmei közössége erősebb mindenféle nacionalista hangulatkeltésnél, és le fogja küzdeni azokat.

A szocialista országok politikájának összehangolása közös érdekű kérdésekben azért lehetséges, mert ez egyetlen országtól sem követeli meg, hogy saját érdekei ellen cselekedjék. Az egyes szocialista országok függetlenek és szuverének, s mint ilyeneknek, sajátos érdekeik is vannak. Ezek azonban összeegyeztethetők, mert az egyes szocialista országok alapvető érdekei egybeesnek és azonosak a szocialista közösség országainak közös érdekeivel.

H. S.: Ami a szocialista országokban a nacionalizmust illeti, erről elég sok meg nem erősített szóbeszéd, hír forog közszájon. Főleg Romániát emlegetik. Miért van az, hogy különösen a román vezetők, s más szocialista vezetők is, valahányszor beszélnek, hangsúlyozzák a függetlenséget, a szuverenitást? Van valami igazi probléma ezzel kapcsolatban?

K. J.: Nem tartom magam illetékesnek abban, hogy nyilatkozzam arról, mit és hogyan mondanak a román vezetők egyes politikai fellépéseikben.

H. S.: Nagyobb problémát okoz-e a nacionalizmus a szocialista országokban?

K. J.: A nacionalizmus évszázadok során alakult ki, különösképpen Európa országaiban és népeinek gondolkodásában. E gondolkodásmódnak a történelem bizonyos szakaszában, a nemzetté válás időszakában pozitív szerepe volt. Véleményem szerint azon-

ban ilyen szerepe Európában nincs többé. A szocialista országok esetében a nacionalizmus egyenesen negatív szerepet tölt be. Azok a törekvések, amelyek hajdan a nacionalizmus zászlaja alatt jelentkeztek – tehát egy nép létének, nemzeti létfeltételeinek, fejlődésének biztosítására irányuló törekvésként –, a mi korunkban másképp jelentkeznek. Mint ön tudja, kommunista vagyok. Nekem az a meggyőződésem, hogy a jelenkorban a népek boldogulásának, barátságának és a béke megőrzésének legjobb biztosítéka a nacionalizmus leküzdése, más népek megbecsülése, barátsága és a szocialista politika.

H. S.: Kádár úr beszélt a nacionalizmus történelmi fejlődéséről. Vajon nem a nacionalizmus maradványai jelentkeznek ma Kína és a többi szocialista ország közötti ellentétekben? Az ideológiai tényezők mellett ezekben az ellentétekben nem játszik-e szerepet a nacionalizmus?

K. J.: Ahogyan a szóban forgó kérdés kapcsán már elmondtam, bizonyos nacionalista elemek és maradványok a szocialista országokban is vannak, ezek azonban negatív szerepet játszanak.

H. S.: Vannak-e olyan szocialista országok, amelyek a nemzetközi mozgalom érdekeit saját nemzeti érdekeik fölé helyezik, vagy a nemzeti érdekek mindenkor győznek, amikor összeütközésbe kerülnek az internacionalizmussal?

K. J.: A szocialista politika mindenkor megtalálja a nemzeti és a közös nemzetközi érdek lehetséges, helyes összehangolását. A valóságban, igazán nagy kérdésekben, sohasem kell egyiket a másik fölé vagy alárendelni, mert országaink nemzeti és nemzetközi érdekei az alapvető kérdésekben mindenkor egybeesnek.

H. S.: Milyen módon kell megoldani a szocialista országok közötti területi kérdéseket? Van-e a Magyar Népköztársaságnak valamilyen területi problémája?

K. J.: Érdekes, hogy az Egyesült Államok mai, sok tekintetben egyáltalán nem irigylésre méltó külpolitikai helyzetében önöknek milyen problémáik adódnak. Erről az jut eszembe, hogy az első világháború után a versailles-i és a Magyarország területét megcsonkító trianoni imperialista diktátumoknak Wilson, az Egyesült Államok akkori elnöke volt a fő inspirálója és garantálója, a másik három „nagy" emberrel Clemenceau-val, Lloyd George-zsal és Orlandóval együtt.

Az imperialisták „területrendezéseinek" célja mindenkor a rab-

lás, a népek közötti viszály elhintése, a népek megosztása és egymás elleni kijátszása volt. Mi, kommunisták, azért küzdünk, hogy ez az imperialisták számára egyszer és mindenkorra lehetetlenné váljék. Ma egyetlen olyan fejlett országot ismerek, amely békebontó, revansista indítóokból nyíltan vitat fennálló határokat, ez pedig a Német Szövetségi Köztársaság bonni kormánya. Mi szembeszállunk ezzel a törekvéssel, mert népünk, Európa népeinek biztonságát óhajtjuk és a békét védelmezzük.

Mint ismeretes, nemrég Bukarestben Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, a Német Demokratikus Köztársaság, Magyarország, Románia és a Szovjetunió képviselői kijelentették, hogy egyetlen európai országgal szemben sincs területi követelésük.

H. S.: A területi revízió kérdését esetleg hivatalosan nem vetették fel, de több bejelentés és jelzés történt kínai oldalról, hogy Kínának területi követelései vannak a Szovjetunióval szemben. Mao Ce-tung elnök állítólag azt mondta a japán szocialista képviselők egy csoportja előtt, hogy Kína a szovjet Távol-Kelet és Közép-Ázsia egyes területeit kínainak tekinti. Ugyanakkor nemrég bizonyos homályos utalások történtek a román sajtóban Besszarábia vonatkozásában. Kínától eltekintve mondható-e, hogy a Varsói Szerződés tagállamainak, amelyek részt vettek a bukaresti konferencián, nincs egymással szemben területi követelésük?

K. J.: A válaszhoz semmit sem kívánok hozzátenni. A deklaráció Európa biztonságával kapcsolatban hangzott el, és európai vonatkozásban értendő. Országaink részéről ez kellő megfontoláson alapuló, teljesen egyértelmű hivatalos nyilatkozat volt, s az ilyet mindig komolyan kell venni.

H. S.: Összeegyeztethető-e a békés egymás mellett élés politikája a nemzeti felszabadítási mozgalom támogatásával?

K. J.: A békés egymás mellett élés elvét J. F. Dulles, az Egyesült Államok egykori külügyminisztere még nem olyan sok évvel ezelőtt „kommunista propagandának" nevezte. Az emberiség szerencséjére ezen már túl vagyunk, s ma már a népek és kormányok többsége – elvben úgyszólván mindegyik – megértette, hogy nincs más alternatíva, mint a békés egymás mellett élés.

A békés egymás mellett élés elve azonban nem a kizsákmányolt és kizsákmányoló, a gyarmatosító és az elnyomott, az agresszor és az agresszió áldozata közötti viszonyt szabályozza, hanem a különböző belső társadalmi rendszerű országok egymás közötti

állami kapcsolatának alapja. Mi mindig így értettük, így és ebben az értelemben ma is töretlen hívei vagyunk a békés egymás mellett élés politikájának.

Más vonatkozásban mi a kizsákmányoltak, a gyarmati elnyomás alatt szenvedők, az agresszió áldozatai, a nemzeti függetlenségükért harcolók pártján vagyunk, harcukat és harcuk támogatását törvényesnek tartjuk. Egyébként jogosan lehetne megkérdezni: a nemzeti felszabadítási mozgalmak elleni harc (Kongó, Jemen), a szuverén államok elleni fegyveres agresszió (Dominika, Vietnam) összeegyeztethető-e a békés egymás mellett élés politikájával?

H. S.: Különböző országokban vannak egymásnak ellentmondó nézetek arra vonatkozólag, hogy mit is jelent a nemzeti felszabadító mozgalom. Ki határozza meg, hogy mi a valódi, igazi nemzeti felszabadítás, és egy adott területen melyik oldalt kell támogatni?

K. J.: Ha valaki őszinte szándékkal teszi fel ezt a kérdést, akkor teljesen világosan, egyértelműen lehet rá válaszolni. A nemzeti felszabadító háború egy népnek az a harca, amelyet a gyarmati iga alóli felszabadulásáért, vagy más síkon az önálló nemzeti lét biztosításáért vagy fennálló állama szuverenitásának megőrzéséért vív.

H. S.: Ez tehát értelmezés kérdése. A különböző csoportokra gondolok, például az arab országokban Irak, Szíria. Egyik csoport megdönti a másikat, de mindegyik azt mondja, hogy a nemzeti felszabadulásért harcol.

K. J.: Amennyiben országon belüli kérdésről van szó, akkor ahhoz más országnak nincs köze, más országnak abba nincs joga beavatkozni.

H. S.: Mi a Magyar Népköztársaság álláspontja a katonai tömbök kérdésében? Szükséges-e a jelenlegi viszonyok mellett a Varsói Szerződés további erősítése?

K. J.: A Magyar Népköztársaság híve a katonai tömbök megszüntetésének. Országunk tagja a Varsói Szerződés Szervezetének. A dolog történetéhez azonban hozzátartozik, hogy előbb jött létre az Egyesült Államok kezdeményezésére az agresszív Észak-atlanti Szövetség, s azt követően a fenyegetett európai szocialista országok védelmi célból hozták létre a Varsói Szerződést. Ameddig a NATO fennáll, szükség van a Varsói Szerződésre, s annak erősítésére.

H. S.: Állítólag Románia egy sereg reformot javasolt végrehaj-

tani a szervezetben. A bukaresti konferencia eredményeként elmondható-e, hogy az összes részvevő teljesen egyetért azzal, hogy fenntartják a Varsói Szerződést jelenlegi parancsnokságával, struktúrájával és működési rendszerével?

K. J.: Teljes joggal mondhatjuk.

H. S.: Egyöntetű véleménye a Varsói Szerződés tagállamainak, hogy a Varsói Szerződést erősíteni kell?

K. J.: Igen.

H. S.: Bocsássa meg nekem Kádár úr, hogy visszatérek erre a kérdésre, de annyi mindent írtak már arról, hogy Románia esetleg kivonul a szerződésből, és semmiféle megbízható információ nincs.

K. J.: Nos, most adtam önnek megbízható információt. Ott voltam, tudom.

H. S.: Lehet-e koordinálni vagy integrálni a szocialista országok népgazdaságait?

K. J.: A szocialista országok népgazdaságainak egyesítése, integrálása időszerűtlen kérdés, az nincs napirenden, ilyen tervvel, szándékkal egyetlen szocialista ország sem foglalkozik.

H. S.: A KGST-országok és az Európai Közös Piac országai közötti együttműködési rendszerben van-e valami lényeges különbség?

K. J.: A két gazdasági jellegű tömörülés, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa és a Közös Piac, rendeltetésénél, természeténél fogva és módszereit tekintve is teljesen eltérő. Ami a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa országait illeti, mint már mondtam, az adott országok gazdaságának sem kisebb, sem nagyobb mértékű integrálása nincs napirenden.

H. S.: Igen, értem, nincs napirenden, de belátható időn belül sem kerül napirendre?

K. J.: Nem.

H. S.: Voltak híresztelések arról, hogy tervbe vették a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok létszámának csökkentését vagy a csapatok visszavonását Magyarország területéről. E csapatok a Varsói Szerződés alapján vagy kétoldalú megegyezés alapján tartózkodnak Magyarországon? Lényegesnek tekintik-e a szovjet csapatok további itt-tartózkodását?

K. J.: Az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok a Varsói Szerződés alapján és a magyar és a szovjet kormány

külön megállapodása alapján tartózkodnak itt. Közelebbről ez úgy értendő, hogy a Varsói Szerződés tagállamainak és a Magyar Népköztársaságnak mint szuverén országnak egyaránt egyet kell értenie ezzel.

A szovjet csapatok további itt-tartózkodása az adott pillanatban – a magyar kormány megítélése szerint – helyes és szükségszerű, azonban ennek nem belpolitikai oka van. A szovjet csapatok itt-tartózkodásának alapvető indoka a nemzetközi helyzetben rejlik. Mivel ez a kérdés önöknél általában elég sok embert foglalkoztat, utalok arra, hogy a Varsói Szerződés országainak jelenleg számtalan érvényes kezdeményezése, indítványa van ezzel kapcsolatban, kezdve azzal, hogy a külföldön állomásozó csapatokat egyidejűleg saját nemzeti határaik mögé vissza lehetne vonni; végezve azzal – ezt éppen most, Bukarestben együttesen ismételték meg a Varsói Szerződés országai –, hogy készek vagyunk tárgyalni a két szemben álló csoportosulás, a NATO és a Varsói Szerződés katonai szervezetének megszüntetéséről és a két szerződésnek és tömörülésnek felszámolásáról is. Jelenleg az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok kérdése így áll, s e kérdés csak a megnevezett viszonylatokban tárgyalható érdemileg.

H. S.: Ez annyit jelent, hogy a híresztelésekneк...

K. J.: Nincs alapjuk.

H. S.: Ki lehet-e dolgozni az európai biztonság hatásos tervét az Egyesült Államok részvétele nélkül?

K. J.: Elvben és jogilag feltétlenül. Hiszen Európában az Egyesült Államoknak nincsenek sem mandátumai, sem gyámsági területei. Azonkívül az európai biztonság kérdésében elsősorban és közvetlenül az európai népek és országok az érdekeltek, azok mindenki másnál jobban tudják, mire van szükségük e biztonsághoz.

Abban az összefüggésben, amelyben az európai biztonság kérdése az egész világhelyzetre kihat, természetesen az Egyesült Államoknak is van köze a kérdéshez és lehetne is beleszólása.

Nem is az a legfontosabb ma, hogy az európai biztonság hatásos tervét az Egyesült Államok közvetlen részvételével vagy anélkül lehetne gyorsabban és jobban kidolgozni. Az a baj, hogy az Egyesült Államok a második világháborút követően kevés olyat tett, ami e földrész biztonságát növelte volna, és sok mindent, ami ezt veszélyeztette és veszélyezteti.

Ma Európa népeinek biztonságát elsősorban az Egyesült Államok Európa sok országában támadó céllal létesített és fenntartott katonai bázisai, itt állomásozó csapatai, a nukleáris töltetű bombákkal Európa légterében és vizein „őrjáratozó" repülőgépei, hadihajói és az Egyesült Államok támogatásával a Német Szövetségi Köztársaságban újjáélesztett német militarizmus fenyegeti. Nem titok, hogy az Egyesült Államok, még szövetségesei ellenzését is figyelmen kívül hagyva, tovább élezi a helyzetet azzal, hogy atomfegyverhez kívánja juttatni a nyugatnémet militaristákat. Ezzel a hidegháborús és háborús európai politikával kellene felhagynia az Egyesült Államok kormányának, s akkor az európai biztonság kérdéseit azonnal könnyebben lehetne megoldani.

H. S.: Kádár úr válaszolt. Hallhatnék-e azonban kicsit többet arról, hogy a nemzetközi jogi és erkölcsi kérdésektől eltekintve, kizárható-e bármelyik felelős világhatalom az európai és más biztonsági tervekből? Egy generáció alatt az Egyesült Államok kétszer kényszerült arra, hogy részt vegyen az Európa jövőjét hordozó világháborúban. Lehet-e béke Európában az Egyesült Államok és a Szovjetunió közötti alapvető egyetértés nélkül, természetesen a közvetlenül érdekelt európai hatalmak egyetértésével?

K. J.: Megismétlem, amit már mondtam. Megítélésem szerint a világ bármely térségében – akár világrészeket is értve ezen – megoldhatók a regionális kérdések, ottani országok tárgyalása, megegyezése és megállapodása alapján, anélkül, hogy abban részt venne valamely nem abban a térségben levő ország. Ugyanakkor az is igaz, hogy bizonyos kérdések jelentőségüknél vagy az érintett terület nagyságánál fogva kihatnak, illetve jelentős szerepet játszanak a világhelyzet alakulásában. Ebben az értelemben, személyes megítélésem szerint, az egész világhelyzetre kiható kérdésekben néhány nagyhatalomnak szava van és kell is hogy legyen. Így például szerintem az olyan jelentős kérdés, mint a fegyverkezési verseny megszüntetése, az atomfegyverkezés kiterjesztésének megakadályozása vagy az atomfegyverek megsemmisítése, az általános leszerelés stb. nem oldható meg egyrészről a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság, másrészről az Egyesült Államok, Anglia és Franciaország részvétele nélkül.

H. S.: Például a német békeszerződés létrehozásában nem kellene-e az egész náciellenes koalíciónak részt vennie?

K. J.: Abban az értelemben, ahogy említettem, az európai biztonság egyes kérdéseihez van közük az Egyesült Államok képviselőinek. Például az ön által konkrétan megemlített kérdéssel, a német békeszerződés kérdésével kapcsolatban nemcsak jogai, hanem kötelezettségei is vannak az Egyesült Államoknak, s ezért feltétlenül hallatnia kell szavát.

H. S.: A szovjet álláspont azonban az, hogy a német egység megteremtésének kérdése a két német állam ügye.

K. J.: A német egység más kérdés. Én a német békeszerződés kérdésére értettem, amit mondtam.

H. S.: Kelet és Nyugat álláspontja között az a különbség – bár nem vagyok hivatott arra, hogy ezt megállapítsam –, hogy a Nyugat azt állítja: a problémának része az egyesítés kérdése is, a Kelet pedig azt állítja, hogy nem.

K. J.: A két Vietnam egyesítésének kérdése is mennyivel egészségesebb és egyszerűbb volna, ha megoldását a két Vietnamra bíznák, mint ahogy az 1954-es genfi értekezlet ebben meg is állapodott.

H. S.: Az észak-vietnami vezetők kijelentették, hogy addig harcolnak, amíg az ország egyesítését el nem érik. Vajon ez nem jelent-e olyan precedenst a megosztott országok számára, hogy katonai erőt kell felhasználni az ország egyesítésére? Gondolok Koreára, de Németországban is elképzelhető egy ilyen precedens hatása.

K. J.: Az adott területekről nem kevés nyilatkozat elhangzását figyeltem meg. A Vietnami Demokratikus Köztársaság, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság felelős emberei részéről elhangzottak olyan deklarációk, hogy mindent meg fognak tenni népeik egyesítéséért. Ezt teljes jogú és törvényes állásfoglalásnak tartom. Sohasem hallottam azonban olyan nyilatkozatot, hogy ők az egyesítés érdekében fegyveres támadásokat készítenek elő. Az észak-vietnami nyilatkozatok még a jelenlegi szituációban is ismételten hangoztatják, hogy az intervenciósok eltávolításáért küzdenek, azért, hogy Dél-Vietnam népe maga dönthessen sorsáról.

H. S.: Egy jelentésre hivatkoznék, amely szerint körülbelül egy hete Ho Si Minh megmagyarázta, hogy miért segítik a dél-vietnamiakat, és akkor kijelentette, hogy az ország egy, a nép egy, és egységet kell teremteni.

K. J.: Ez igaz és helyes törekvés, de Ho Si Minh olyan értelmű kijelentést, amilyet ön említ, sem a szóban forgó beszédben, sem más beszédében tudomásom szerint nem tett. A hivatalos nyilatkozatok ismételten utalnak arra, hogy a genfi megállapodást kell megtartani.

A genfi megállapodást én helyesnek tartom, az a vietnami és általában az indokínai kérdést pontosan és világosan szabályozza. Teljesen egyetértünk azzal, hogy vissza kell térni az egyezményhez, azt meg kell tartani. A megállapodásnak világos pontjai és tételei vannak a kérdések megoldásának folyamatára is. Első pontja úgy szól, hogy az idegen csapatokat ki kell vonni egész Indokínából, és az ott levő országok – beleértve Vietnamot és Dél-Vietnamot is – nem vonhatók be katonai csoportosulásokba.

H. S.: Ez annyit jelent, hogy az észak-vietnami csapatokat és az USA-csapatokat is ki kellene vonni Dél-Vietnamból?

K. J.: Tudomásom szerint Dél-Vietnamban semmiféle észak-vietnami csapatok nincsenek.

H. S.: Azt mondják, néhány napja Hanoiból volt egy jelentés, amely azt mondta, hogy bizonyos hivatásos katonai egységeket vezényeltek Dél-Vietnamba.

K. J.: Ilyen nem volt. Dél-Vietnamban a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front csapatai harcolnak.

H. S.: Nincsenek észak-vietnamiak?

K. J.: Nincsenek.

H. S.: Amikor a szocialista országok önkéntesek küldéséről beszélnek, Észak-Vietnamba küldésükről van szó?

K. J.: Igen.

H. S.: Nekem úgy tűnik, hogy Észak-Vietnamban nincs hiány katonákban. Mi jelentősége lenne önkéntesek küldésének, hacsak nem technikai személyzetről van szó?

K. J.: Ez a nyilatkozat jelzi a segítő szándékot minden vonatkozásban. Pontosan azt jelenti, hogy ha a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormánya szükségesnek tartja és kéri, a nyilatkozatot tevő országok kormányai készek megengedni állampolgáraiknak, hogy önkéntesként odamenjenek. Egyidejűleg az észak-vietnami kormány mostanáig többször reagált erre azzal, hogy hálás a felajánlott segítségért, de ez idő szerint nem kéri önkéntesek odaküldését. A kérdés tehát világos, és az ezzel kapcsolatos jelenlegi helyzet szintén az.

H. S.: Azért kérdeztem, mert a nyugati sajtóban több olyan hír volt, hogy esetleg nagy harcoló gyalogsági egységeket küldenek Vietnamba.

K. J.: Ez világos dolog és most attól függ, hogy a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormánya szükségesnek tartja-e, és ha igen, milyen formában, milyen méretekben önkéntesek küldését.

H. S.: A jelentések szerint Malinovszkij marsall Magyarországon kijelentette, hogy a kínaiak akadályozzák az Észak-Vietnamba küldött fegyverszállítmányokat. A kínaiak ezt a vádat kategorikusan visszautasították. Mi a véleménye erről? Lehet-e az Észak-Vietnamnak nyújtott katonai és gazdasági segélyt növelni anélkül, hogy a kínaiak együttműködnének vagy legalább nem akadályozzák a szállítást?

K. J.: Lehet, és ez meg is történik.

H. S.: Lehet-e kiutat találni a vietnami helyzetből tárgyalások útján?

K. J.: Mindig vallottuk, hogy tárgyalások útján kell megoldani a vitás nemzetközi kérdéseket, s ez természetesen vonatkozik a vietnami helyzetre is. Vietnamban azonban ma már nem egyszerűen valamilyen vitás kérdésről van szó, hanem arról, hogy az Egyesült Államok Dél-Vietnamban gyarmatosító háborút folytat, a Vietnami Demokratikus Köztársaság ellen pedig minden nemzetközi joggal szemben álló fegyveres agressziót követ el napról napra.

Azt már sokan megértették, hogy az Egyesült Államok semmit sem fog fegyverrel elérni Vietnamban a politikai és katonai kudarcon kívül, ha pedig tárgyalni kíván, nincs számára más lehetőség, mint tudomásul venni a Vietnami Demokratikus Köztársaság négy és a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadító Front öt pontját, s azokat a tárgyalás alapjául elfogadni.

Az Egyesült Államok harc és tárgyalások nélkül is és egyedül lezárhatja az egész ügyet: vonja ki intervenciós csapatait Dél-Vietnamból, szüntesse be agresszióit, és abban az órában béke lesz egész Indokínában.

H. S.: Milyen lehetőségek vannak a harmadik világháború elkerülésére?

K. J.: Ma az emberiséget a békeszerető erők fölénye, vagy ha udvariasabb akarok lenni, akkor azt mondom, hogy az erők egy

bizonyos fajta egyensúlya védelmezi egy új világháború kirobbantásától. Ez azonban végső fokon és önmagában nem tudja az emberiséget megmenteni a harmadik világháború fenyegetésétől.

Megnyugtató helyzet a világon csak akkor lesz, ha a különböző kérdésekben érdekelt felek a megegyezés őszinte készségével látnak hozzá a problémák megoldásához. Ezenkívül szükség van a nemzetközi jog tiszteletben tartására, az agressziótól való tartózkodásra, az országok szuverenitásának tiszteletben tartására. A nagyobb baj és vész elkerülésére – ez most akut kérdés – szükség van a vietnami nép ellen folyó agresszió haladéktalan abbahagyására. Szükséges az atomfegyver továbbterjesztésének megakadályozása, a fegyverkezési verseny beszüntetése, a leszerelés megoldása.

Ezek közül egyik sem könnyű kérdés, de nemcsak a népek sorsáért őszintén aggódóknak, hanem minden épeszű embernek, éljen a föld bármely országában, mindent meg kell tennie egy új világháború megakadályozására. Én személy szerint hiszem, hogy meg is fogják tenni, ezért bízom abban, hogy az emberiség megmenti önmagát egy újabb, harmadik világháborútól. Pártunk, kormányunk meg a magyar nép a maga részéről, ami tőle telik, mindent megtesz ennek érdekében.

H. S.: Nincs több kérdésem, de talán Kádár úr kíván még valamit mondani?

K. J.: Megismétlem, hogy van egy kérdés, amely közös minden nép és minden ember számára; a harmadik világháború kitörésének megakadályozása. A megoldás módja a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése. Hogy ez a maga valóságában és teljességében valóra válhassék, ahhoz nem utolsósorban az szükséges, hogy a különböző társadalmi rendszerben élő országok emberei jobban ismerjék és értsék egymást. Ennek előmozdítására sokféle tényező jöhet szóba, kezdve a sajtó megfelelő munkájával, egészen a turisták kölcsönös látogatásáig. Ezért fogadtuk el az önök hírügynökségének kezdeményezését, hogy ez az interjú létrejöjjön. Ha ez egy hajszálnyival is elősegíti a vélemények, a valóságos helyzet kölcsönösen jobb megismerését, akkor nem sajnálok egyetlen percet sem tőle.

Ami az Egyesült Államok népét illeti, azzal nekünk semmi bajunk. Az amerikai népnek azt kívánjuk, hogy munkája révén bol-

doguljon, társadalmi viszonyait belátása szerint rendezze. Lehetségesnek tartjuk és jó is volna, ha a Magyar Népköztársaság és az Egyesült Államok viszonya is rendeződnék. Ezt kívánom, önnek pedig köszönöm munkáját.

Úgy mondják, az önök hírügynöksége bizonyos értelemben korrekt szokott lenni. Ha így lesz, jó lesz.

Népszabadság, 1966. augusztus 2.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának beszámolója a párt IX. kongresszusán

/RÉSZLET/

1966. NOVEMBER

A Központi Bizottság nagy figyelmet fordított a magyar nép szocialista építőmunkája szempontjából meghatározó jelentőségű nemzetközi kérdésekre. A külpolitikai helyzet az utóbbi négy évben ellentmondásosan fejlődött. A kongresszus bonyolult nemzetközi viszonyok között tanácskozik. A helyzet bonyolultságát a beszámolási időszak olyan kritikus eseményei mutatják, mint a karibtengeri válság, az amerikaiak dominikai agressziója, a Kongó népe elleni folyamatos imperialista támadás, az indonéziai reakciós terror, a ghanai jobboldali államcsíny és más események, jelenleg pedig legkiélezettebb formában az Egyesült Államok Vietnam elleni barbár, gyarmatosító célzatú háborúja. Pártunk, kormányunk politikájának legfőbb eredménye, hogy hatalmas szövetségeseinkkel együttműködve, a bonyolult nemzetközi viszonyok közepette is sikerült népünk békéjét és az építőmunkához szükséges nemzetközi feltételeket biztosítani, meghiúsítva az imperialisták minden olyan szándékát, amely ezt veszélyezteti.

A világban ma az alapvető ellentét először a kapitalizmus és a szocializmus, a nemzetközi burzsoázia és a nemzetközi munkásosztály; másodszor az imperializmus és a gyarmati rendszer megsemmisítéséért küzdő népek; harmadszor a fegyverkező és háborús terveket kovácsoló monopoltőkés-militarista körök és a békéért küzdők közötti ellentét. Ezeknek az erőknek a harca határozza meg a nemzetközi helyzet alakulását.

Pártunk VIII. kongresszusa óta tovább növekedtek a szocializmus és a béke erői. Közöttük döntő jelentősége van a szocialista országoknak.

A szocialista országok gazdasági fejlődésének jellemzői: 1950 és 1965 között a Szovjetunió ipari termelése négyszeresére növekedett. Ugyanebben az időszakban a szocialista országok ipari termelése 510 százalékra növekedett, miközben az összes nem szocia-

lista ország ipari termelése 225 százalékra. Az ütem tekintetében álljuk a versenyt a legfejlettebb tőkésországokkal is, mert amíg 1950-től a Közös Piac országaiban az ipari termelés évi növekedése 7,2 százalék volt, addig a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának szervezetében tömörült szocialista országok ipari termelése évenként 10,9 százalékkal növekedett. A világ területének 26 százalékán szocialista országok vannak, amelyek 1965-ben a világ ipari termelésének már 38 százalékát adták.

Mint látható, a szocialista világrendszer 14 országának gazdasági – és természetesen katonai – ereje nemcsak abszolút mértékben, hanem a tőkésországokhoz viszonyítva is hatalmasabb lett. E tények teljes mértékben alátámasztják az 1957-es és 1960-as moszkvai tanácskozásnak azt a nagy fontosságú megállapítását, hogy a szocialista világrendszer az emberi társadalom fejlődésének döntő tényezőjévé válik.

A nemzetközi helyzet megítélésénél ez a legfontosabb – és a szocializmus, a béke számára kedvező – tényező. Nem hallgathatjuk el azonban azt sem, hogy jelenleg a szocialista világrendszer megnövekedett és legyőzhetetlen erejét megosztja és teljes érvényesülését gátolja az egység hiánya. A kínai vezetők jelenlegi, egységbontó politikája – bármi legyen is szándékuk – gyakorlatilag az imperialistákat segíti. A szocialista országok egységének időleges megbomlása az imperialistákat taktikai lehetőséghez juttatta, de ez nem változtat azon, hogy történelmileg korunk a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet korszaka.

A haladás és a reakció erői között folyó világméretű harc fontos területei Ázsia, Afrika, Latin-Amerika. A Szovjetunió, majd a szocialista világrendszer létrejöttével megszületett a világon az az erő, amelyre támaszkodva a gyarmati elnyomás alatt sínylődő népek megindíthatták győzelmes szabadságharcukat imperialista leigázóik ellen. Az imperialisták elkeseredetten védelmezték gyarmati birodalmaikat, de a gyarmati rendszer szétzúzásáért felkelt népek harca feltartóztathatatlan. A második világháborút követően az egykori gyarmati területek helyén hatvan új független állam született. Ötven évvel ezelőtt a föld területének 77 százalékán az imperialisták gyarmati elnyomása alatt élt a föld lakosságának 66 százaléka, ma a föld területének 4 százalékán állnak fenn még „klasszikus" gyarmatok, s lakosságuk a föld lakosságának 1 százaléka.

A leplezetlen gyarmati uralom és a nyílt elnyomás országaiban, a portugál gyarmatokon, továbbá Rhodesiában, a Dél-afrikai Köztársaságban s másutt erősödik az elnyomottak harca. A függetlenné vált országok erősítik önálló nemzetgazdaságukat és függetlenségük más biztosítékait. Ebben a helyzetben az imperialisták új, leplezett „neokolonialista" módszerekkel, a gazdasági befolyás és zsarolás eszközeivel akarják továbbra is kizsákmányolni a politikai függetlenségüket nemrég kivívott országokat. Az utóbbi években az imperialisták a volt gyarmatokon a „titkos háború" eszközeivel, merényletekkel, összeesküvésekkel, puccsokkal ellentámadásokat szerveztek; helyenként, mint Ghana esetében, sikerrel.

Az imperialisták ellentámadásaihoz bizonyos lehetőséget nyújtott és nyújt a függetlenné vált, volt gyarmati országok gazdasági kifosztottsága és elmaradottsága, a munkásosztály fejletlensége. Az új önálló országok ellenállóképességét gyengíti a gyakran mesterségesen kialakított és szított törzsi, nyelvi, felekezeti és területi megosztottság, a belső és az egymás közötti ellentétek. Mint ismeretes, ilyen, a gyarmatosítók által tudatosan és szándékosan teremtett és örökül hagyott ellentétek okozták a Pakisztán és India között kirobbant fegyveres összeütközést is.

Az újonnan függetlenné vált országokban napirendre kerül a társadalmi fejlődés további útja, az, hogy a kapitalista vagy a nem kapitalista utat választják-e. A belső feudális, burzsoá és militarista elemek és az imperialisták nem egy helyen szövetkeztek a társadalmi fejlődés megakadályozására, és ahol a haladó erők nem voltak elég szervezettek vagy éberek, ott nem tudták megakadályozni a reakció ideiglenes felülkerekedését. Ennek szembetűnő példája Indonéziában a múlt év szeptemberében kirobbant válság, a kommunisták és más haladó emberek tömeges lemészárlása, az imperialistákkal szemben korábban egyesült indonéz nép megosztása, a példátlan nemzeti tragédia. Mély fájdalommal tölt el bennünket indonéz elvtársaink, a legjobb hazafiak sorsa. Meggyőződésünk, hogy az indonéz nép forradalmi erői újra rendezik soraikat, és ismét fontos tényezői lesznek a nemzeti felemelkedésért és a nemzetközi munkásosztály ügyéért vívott imperialista-ellenes küzdelemnek.

Az imperialisták gyarmati rendszere és új, álcázottabb leigázó törekvései ellen küzdő népeknek és vezetőiknek, az újonnan fel-

szabadult országoknak számolniuk kell azzal, hogy szabadságuk csak akkor lesz teljes és szilárd, ha tovább fejlesztik a forradalmi erők egységét, együttműködését; ha a belső és a nemzetközi problémák megoldásánál az imperializmus elleni közös harc érdekeiből indulnak ki; ha országukban a néptömegekre, nemzetközileg pedig igaz és önzetlen barátaikra, a szocialista világrendszer országaira támaszkodnak. Minél mélyebb lesz a történelmi egymásrautaltságnak ez a felismerése, annál hamarabb válik kilátástalanná az imperialisták minden ellentámadása, s annál hamarabb semmisül meg teljesen a gyarmati rendszer minden formája.

Tisztelt elvtársak! A tőkés világon belül jelentős változások mentek végbe. Bár a vezető tőkésországok gazdasági és katonai ereje növekedett, tovább mélyült a kapitalizmus általános válsága. Az egyes tőkésországok egyenlőtlen fejlődése következtében gyengült az Egyesült Államok vezető szerepe az imperialista táborban. Éleződtek az egyes tőkésországok egymás közötti ellentétei, és mélyreható politikai válságba kerültek az amerikai vezetés alatt álló katonai és politikai szövetségek.

Széthullott a bagdadi paktum, meggyengült a távol-keleti imperialista szövetségi tákolmány, a SEATO. A ciprusi válság kapcsán a görög–török ellentétek feltárták az imperialisták Földközi-tenger menti katonai rendszerének gyengeségét. Megbomlott a NATO katonai szervezete és általában az amerikaiak által az európai szocialista országok ellen szervezett hidegháborús imperialista front. Egyes európai kapitalista államok, közöttük NATO-államok, kezdik az amerikai háborús tervek szolgálatánál és kockázatánál hasznosabbnak találni a normális kapcsolatokat, a békés egymás mellett élést a szocialista országokkal.

A vezető tőkésállamokban is növekednek a gazdasági nehézségek. Az Egyesült Államok költségvetésének mind nagyobb részét emésztik fel a fegyverkezési kiadások. Növekszik az államadósság. Csökkennek az aranykészletek és a dollártartalékok. Az egész gazdasági életre inflációs nyomás nehezedik. Valutáris és gazdasági válsággal küzd Anglia. Megtorpant a konjunktúra a nyugat-európai országokban. Növekszik a munkanélküliség az Egyesült Államokban, Angliában, Olaszországban, Franciaországban. Általános jelenség a tőkésországokban, hogy a növekvő terheket teljes mértékben áthárítják a munkások, általában a dolgozók vállára. Ennek nyomán élesedik az osztályharc, fokozódik a sztrájkmozga-

lom. 1965-ben csupán az Egyesült Államokban mintegy 4000 sztrájk volt, amelyben másfél millió ember vett részt. Ezek a megmozdulások egyre gyakrabban párosulnak a monopóliumok hatalma elleni politikai fellépéssel, és jelentős hatást gyakorolnak a tőkésállamok belpolitikai életére.

Az imperializmus lehetőségeinek korlátozódása és mélyülő válsága egyrészt kapcsolatok keresésére, egyben az úgynevezett „fellazítási" taktika kísérleteire, másrészt kalandor lépésekre sarkallta a legagresszívabb monopoltőkés köröket. A vezető tőkés hatalom, az Egyesült Államok kormánya militarizálja országát, lábbal tiporja a nemzetközi kapcsolatok törvényeit, nyílt agressziókat követ el. Ennek legsúlyosabb formája a Dél-Vietnam népe elleni háború és a Vietnami Demokratikus Köztársaság elleni agressziók sorozata. Az amerikaiak vietnami agressziója korunk egyik legszégyenteljesebb háborúja, amellyel az amerikai kormány a népirtás nemzetközi bűntettét követi el. Az amerikaiak, saját bevallásuk szerint, csupán az idén több bombát dobtak Vietnamra, mint a második világháború alatt az egész csendes-óceáni hadszíntérre.

Az amerikai imperialisták vietnami agressziója mélységesen felháborítja a világ népeit. Még a tőkésországok, sőt az Egyesült Államokkal szövetséges országok kormányai is igyekeznek elhatárolni magukat attól a közvélemény előtt. Az Egyesült Államok kormányának elszigetelődésén nem változtatnak sem képmutató békefrázisai, sem az a manőver, hogy Manilában „tanácskozott" az egész világon jól ismert – a dél-vietnami Ky-kormányhoz hasonló – kreatúráival, csatlósaival. Mind szélesebben bontakozik ki a hős vietnami népet támogató világméretű mozgalom, amelynek soraiban ott vannak az amerikai nép haladó és békeszerető emberei is.

Népünk a szolidaritás érzésétől áthatva egységesen áll a megtámadott és hősiesen harcoló vietnami testvéreink oldalán. Támogatjuk a Vietnami Demokratikus Köztársaság és a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front igazságos követeléseit és harcát. Politikai, diplomáciai, gazdasági és védelmi eszközökkel segítjük az agresszió ellen küzdő vietnami népet. Azt tartjuk, hogy minden népnek erkölcsi kötelessége Vietnam megsegítése, és mindazoknak, akik felelősséget éreznek népükért és a békéért, össze kell fogniuk az amerikai agresszorok megfékezésére, a háború tüzének eloltására.

A szocialista országok élen járnak az amerikaiak vietnami agressziója elleni harcban, segítik és segíteni fogják Vietnam népét. De ez még nem minden, amit megtehetünk. A kínai vezetők ellenzik, mi pedig azt valljuk, hogy feltétlenül szükség van a Vietnamnak nyújtott közös segítségre, a szocialista országok összehangolt fellépésére, az amerikai agresszió elleni akcióegység létrehozására.

Az Egyesült Államok kormányának szóvivői azzal kérkednek, hogy Vietnamban nem tudják legyőzni az Egyesült Államokat. A vietnami hazafiak kemény csapásokat mérnek az ellenségre, és kijelentették, hogy sohasem adják meg magukat a hódítóknak, az amerikai imperialisták sohasem fogják legyőzni őket. Ki fogják űzni a betolakodókat, megvédik nemzeti függetlenségüket, kivívják azt a jogukat, hogy Dél-Vietnam népe szabadon rendelkezzék sorsáról. Az amerikaiak minden haditechnikai fölényük ellenére eddig is képtelenek voltak legyőzni a szabadságszerető hős vietnami népet, erre ezután sem lesznek képesek. A vietnami föld és a vietnami nép szabad lesz, mert igazságos és hősi harcában támogatja őt minden szocialista ország, a haladás minden ereje, minden tisztességes és békeszerető ember az egész világon.

Az amerikai kormány, miközben folytatja és fokozza vietnami agresszióját, képmutatóan gyakran beszél a békéről és a háború politikai megoldásáról. Ennek az útja azonban csak egy lehet: az 1954-es genfi egyezmény tiszteletben tartása, a Vietnami Demokratikus Köztársaság bombázásának feltétel nélküli megszüntetése, az amerikai csapatok kivonása Dél-Vietnamból, a dél-vietnami nép ama jogának biztosítása, hogy maga döntsön sorsáról. Az Egyesült Államok kormánya csak ennek a nemzetközi egyezményeken, a nemzetközi jog tiszteletben tartásán alapuló rendezésnek az elfogadásával bizonyíthatja, hogy valóban békét akar, s minél előbb teszi ezt, annál jobb az Egyesült Államoknak is.

Elvtársak! A történelmi tapasztalatokat szem előtt tartva és országunk helyzetéből kiindulva, a Központi Bizottság nagy figyelmet fordít földrészünk, Európa helyzetére és problémáira. A szocialista világ erőfeszítései és az államközi kapcsolatokban bekövetkezett bizonyos mértékű javulás ellenére, továbbra is állandósítja az európai feszültséget a Német Szövetségi Köztársaságban hatalmon levő monopoltőkés csoportok revansista, militarista politikája. Az európai békét súlyosan veszélyezteti az Atlanti-óceán

két partján elhelyezkedő két legagresszívabb monopoltőkés csoport – az észak-amerikai és a nyugatnémet – politikai, gazdasági és katonai ölelkezése. S ez nem csupán az európai szocialista országok, de valamennyi európai ország biztonságát fenyegeti.

A béke és az európai biztonság jelentős tényezője az erős német munkás-paraszt állam, a szocializmust építő Német Demokratikus Köztársaság, amelynek eredményei s aktív békepolitikája nagy nemzetközi elismerést váltott ki.

Bonnban újabban olyan nyilatkozatok hangzanak el, hogy rendezni óhajtják kapcsolataikat – a diplomáciai kapcsolatokat is – az európai szocialista országokkal. Ezt a törekvést értékeljük. A szocialista országokban azonban jelenleg jogos bizalmatlanság él Nyugat-Németországgal szemben. A bizalmatlanság eloszlatásának feltétele, hogy a Német Szövetségi Köztársaság kormánya ismerje el a második világháború után kialakult nemzeti határokat, hagyjon fel a két német állam létének anakronisztikus tagadásával.

A Német Szövetségi Köztársaságban ma üldözik a haladó erőket, viszont szabadon működnek a revansista és újfasiszta erők, amelyek a legutóbbi tartományi választásokon már képviselethez is jutottak. A Német Szövetségi Köztársaságban a szocialista országok elleni diverzáns, kém- és terrorista szervezetek, emigránsügynökségek, uszító rádióállomások működnek és mérgezik az európai légkört, zavarják az országok normális kapcsolatait. E jelenségek felszámolása nélkül a bonni politika felelősei nem várhatják, hogy a szocialista országok őszintének tekintsék a kapcsolatok normalizálására és fejlesztésére vonatkozó kijelentéseiket. A bonni kormánynak el kell döntenie, hogy tovább folytatja-e veszélyes – a német érdekeket is sértő –, zsákutcába vezető politikáját, amely elszigeteli nemcsak a szocialista Európától, hanem az európai országok többségétől, vagy hajlandó konstruktív módon hozzájárulni az európai béke biztosításához.

A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének bukaresti értekezletén közös álláspontot alakítottunk ki, s azt nyilatkozatban rögzítettük. A Központi Bizottság úgy véli, hogy fokozni kell erőfeszítéseinket a bukaresti nyilatkozatban megfogalmazott program, az európai béke és biztonság megvalósításáért. A Magyar Népköztársaság a beszámolási idő alatt sok államközi tárgyaláson és találkozón tettekkel is bizonyította, hogy kész előmozdítani az

európai államok közötti megértést, a gazdasági és kulturális együttműködést mind a kétoldalú kapcsolatok, mind az államcsoportok kapcsolatainak vonalán. Valljuk, hogy noha különböző társadalmi rendszerű államok léteznek, a béke megszilárdítása érdekében lehet és szükséges lépéseket tenni Európa népeinek, országainak kollektív biztonságáért.

Tisztelt kongresszus! Az utóbbi négy évben fokozódott a magyar külpolitika aktivitása és hatékonysága. Növekvő külpolitikai tevékenységünk, s még inkább rendszerünk szilárdsága, az, hogy a hatalmas szocialista közösség tagjaként léphetünk fel, tovább növelte a Magyar Népköztársaság nemzetközi súlyát. Ez megnyilvánul az ország növekvő kétoldalú kapcsolataiban, a nemzetközi szervezetekben – az Egyesült Nemzetek Szervezetében, az UNESCO-ban – és más területeken végzett munkában. Az Egyesült Nemzetek Szervezetében, mint ismeretes, a beszámolási időszakban kimúlt az úgynevezett „magyar kérdés", s tavaly az egyik főbizottság elnöki, az idén a közgyűlés egyik alelnöki tisztségére hazánk képviselőjét választották meg.

Külpolitikai kapcsolataink közül különösen jelentős számunkra a legszorosabb együttműködés ápolása és fejlesztése a Szovjetunióval, valamint a Varsói Szerződéshez és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsához csatlakozott szocialista országokkal, közvetlen szövetségeseinkkel.

A Szovjetunió, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom szülötte és hazája, a lenini eszmei örökség leghűbb letéteményese. Éppen ezért a nemzetközi munkásosztálynak, a szocialista világrendszer országainak és népeinek, minden imperialistaellenes erőnek és békeszerető embernek leghatalmasabb és legbiztosabb támasza. A Szovjetunióhoz való viszony mindig próbakő volt. Az elmúlt ötven évben az imperialistáknak nem volt a Szovjetuniónál gyűlöltebb ellenségük, mindazoknak pedig, akik a szocialista forradalomért, a népek szabadságáért, a békéért síkraszálltak, nem volt a Szovjetuniónál igazibb barátjuk és támogatójuk.

A magyar nép a szocialista társadalmat építi, békét kíván. Ez népünk boldogulásának egyetlen és biztos útja. Ezen az úton járva a legjobb segítőként és önzetlen barátként mindig maga mellett tudja a hatalmas Szovjetuniót. A Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió kapcsolatai bensőségesek és valóban testvériesek. A magyar–szovjet barátság és együttműködés világnézetünkből

következik, internacionalista elveinknek és nemzeti érdekeinknek egyaránt megfelel, ezért ápoljuk és erősítjük szüntelenül tovább az élet minden területén.

Erőfeszítéseket tettünk és kell tennünk tovább is, hogy erősítsük a szocialista országokkal közös politikai, gazdasági és katonai szervezeteinket. A Varsói Szerződés jelentősége a nemzetközi béke és biztonság szempontjából felbecsülhetetlen. Mindaddig, amíg az imperialisták folytatják a fegyverkezési hajszát, s fenntartják agresszív katonai blokkjaikat, a világ békéjének biztosítéka az az erő, amelyet a Varsói Szerződés képvisel. A nemzetközi feszültség, az imperialista hatalmak nyílt agressziós politikája arra kényszerít bennünket, hogy fokozott figyelmet fordítsunk országunk védelmi képességére. A szocialista haza védelme mindennél előbbre való. Néphadseregünk erős, jól képzett és modern fegyverekkel felszerelt hadsereg, amelynek fejlesztésére jelentős eszközöket fordítottunk, és ezután is készek vagyunk áldozni arra, hogy hazánk biztonságán megfelelő erő őrködjék. A Varsói Szerződés keretében hazánk védelmi ereje szüntelenül fejlődik, s hozzájárul a szocialista világ közös védelméhez.

A szocialista országok gazdasági feladatainak megoldásában, köztük a Magyar Népköztársaság gazdasági fejlődésében is pozitív szerepet játszik a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának országai közötti hatékony együttműködés. Központi Bizottságunk, kormányunk eddig is arra törekedett, hogy hozzájáruljon a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa munkájának fejlesztéséhez. Az eredmények ismertek: a szocialista országok hosszú lejáratú szerződéseken alapuló, biztonságot adó és növekvő áruforgalma népgazdaságunk fejlődésének nélkülözhetetlen eleme. Ezenkívül van közös olajvezetékünk, energiarendszerünk, vagonparkunk, működik a Közös Bank. Mi, figyelembe véve gazdasági kapcsolataink politikai jelentőségét és szocialista jellegét, támogattuk, részben kezdeményeztük az érdekeltségüket bejelentő tagállamok két- és többoldalú közös vállalkozásainak – mint például az eredményesen működő Intermetallnak – létrehozását is. Szocialista együttműködésünk fejlesztéséért, s azért, mert közösen sok feladatot oldhatunk meg kevesebb ráfordítással, a Magyar Népköztársaság a jövőben is támogatja a KGST-együttműködést, annak továbbfejlesztését.

A Szovjetunióhoz, a Varsói Szerződéshez és a KGST-tagországokhoz fűződő kapcsolataink erősítésén túl politikai, gazdasági

és kulturális kapcsolataink szüntelen fejlesztésére törekedtünk valamennyi szocialista országgal. E törekvésünk eredményeként az utóbbi években szorosabbá vált politikai együttműködésünk, szélesedtek és fejlődtek gazdasági és kulturális kapcsolataink csaknem minden szocialista országgal. A szocialista országokkal fennálló és fejlődő kapcsolataink és testvéri együttműködésünk segítettek bennünket külpolitikai törekvéseinkben és hazai feladataink megoldásában. A jövőben is minden erőnkkel azon leszünk, hogy tovább erősödjenek hazánk és valamennyi szocialista ország kapcsolatai, ideértve Kínát és Albániát is, amely országokkal kapcsolataink ma nem kielégítőek. Kapcsolataink szocialista elveink és céljaink azonosságára, az önállóság és a szuverenitás tiszteletben tartására, a kölcsönös előny biztosítására és a kölcsönös elvtársi segítség elvére épülnek, ezek alapján fejlődnek népeink javára.

Fejlődnek kapcsolataink az úgynevezett harmadik világ országaival is. A szocialista országok politikájának elvi alapja a nemzeti függetlenségért és önálló fejlődésért küzdő népek és országok kapcsolatában az a lenini tanítás, amely a társadalmi felszabadulásért küzdő nemzetközi munkásosztály és a nemzeti függetlenségért küzdő gyarmati népek egymásrautaltságát és szövetségét hirdeti. Ez az elv ma gyakorlatilag a szocialista országok által a gyarmati rendszer, az imperializmus ellen küzdő népeknek, az újonnan felszabadult országoknak nyújtott önzetlen segítségben, és az iránt tanúsított igaz barátságban realizálódik, nyilvánul meg. Pártunk ezen elvek alapján fejleszti kapcsolatait Ázsia, Afrika, Latin-Amerika haladó erőivel. A Magyar Népköztársaság kormánya az állami politika síkján széles körű diplomáciai, gazdasági és kulturális kapcsolatokat létesített az újonnan felszabadult és más fejlődő országokkal. Tiszteletben tartva ezen országok önállóságát, támogatva nemzeti törekvéseiket, hazánk a kölcsönös előnyök biztosításán túl a technika, a tudomány és a szakemberképzés területén is baráti segítséget nyújt saját erőik kifejlesztéséhez.

A szocialista és újonnan függetlenné vált országok irányában folytatott politikánk mellett röviden és elvileg ki szeretnék térni a fejlett kapitalista országokkal folytatott politikánkra. Az utóbbi négy évben kormányunk a tőkésországok számos képviselőjével bonyolított le hivatalos, diplomáciai látogatásokat, tárgyalásokat. Kölcsönös előnyökkel járó gazdasági megállapodásokat, kulturális megállapodásokat kötöttünk és hajtottunk végre. Fejlesztettük

idegenforgalmunkat, és jelentős személyforgalmat valósítottunk meg nyugati tőkésországokkal is, hogy ily módon is előmozdítsuk a népek kölcsönös, jobb megismerését, barátságát, a béke ügyét.

A különböző társadalmi rendszerű országokkal fennálló kapcsolatainkban a nemzetközi kommunista mozgalom moszkvai tanácskozásain közösen kialakított elveknek megfelelően, a VIII. kongresszus határozatait követve, a békés egymás mellett élés elvének megvalósítására törekedtünk. A jelenlegi világhelyzetben a forradalmi marxista–leninista elmélet és gyakorlat megköveteli, hogy határozottan visszautasítsunk minden imperialista agressziót, aknamunkát és „fellazítási" tevékenységet, a szocialista országok megosztására irányuló minden kísérletet. Pártunk, kormányunk ezt teszi. De ugyanilyen forradalmi feladat küzdeni a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének megvalósulásáért. A Központi Bizottság, a kormány ennek megfelelően és eredménnyel dolgozott. A kongresszus erősítse meg ezt a teljességében marxista, szocialista külpolitikai irányzatot és gyakorlatot.

Tisztelt elvtársak! A haladás erőivel együtt küzdünk az imperialisták agresszióinak visszaveréséért – most mindenekelőtt az agresszió ellen hősiesen küzdő Vietnam testvéri népének hatékony megsegítéséért. Küzdünk a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének, a népek barátságának megvalósulásáért, a tartós és egyetemes békéért. Támogatunk minden kezdeményezést, amely ezeket szolgálja: az általános leszerelésre, az atommentes övezetek megteremtésére, az atomfegyver elterjedésének megakadályozására, az atomfegyverek betiltására és megsemmisítésére irányuló javaslatokat.

Mindezt bonyolult politikai helyzetben tesszük. De a legbonyolultabb külpolitikai helyzetben is van megbízható iránytűnk, amely a jó utat mutatja: az összehangolt magyar nemzeti és osztályérdekek, a marxista–leninista elmélet, a proletár internacionalizmus, melyek alapján kidolgoztuk külpolitikánkat. A Magyar Népköztársaság külpolitikájának céljai változatlanok. E tevékenység alapjául szolgáló elvek a következők:

1. Minden imperialista törekvéssel szemben védjük nemzeti függetlenségünket, a Magyar Népköztársaság szuverenitását.

2. Küzdünk a szocialista országok egységének és összeforrottságának erősítéséért, politikai, gazdasági és katonai súlyának növeléséért.

3. Szolidárisak vagyunk a tőkésországokban élő munkástestvéreinknek a demokratikus szabadságjogokért, a békéért és a társadalmi haladásért vívott küzdelmeivel.

4. Támogatjuk a nemzeti felszabadító mozgalmak harcait a régi és új gyarmatosítás, az imperialista elnyomás és agresszió ellen.

5. Fejlesztjük az együttműködést Ázsia, Afrika, Latin-Amerika független országaival.

6. Küzdünk a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének megvalósításáért.

7. Egész nemzetközi tevékenységünk középpontjában változatlanul a világháború kirobbantásának elhárítása áll, az egész békeszerető emberiség erejének összefogásával.

Ezeket az elveket követve, külpolitikai tevékenységünkkel védelmezzük népünk békés építőmunkáját, szocialista vívmányait, egyúttal becsülettel hozzájárulunk a haladás és a béke győzelméért világméretekben folyó küzdelemhez. Bármennyire is bonyolult és veszélyekkel terhes a nemzetközi helyzet, harcunk reményteljes, mert végső óráit éli a gyarmati rendszer, válságban van a kapitalista világ, erős a szocialista világrendszer, és a leghaladóbb erők között ott van független, szabad, szocialista hazánk, a Magyar Népköztársaság is.

A Magyar Szocialista Munkáspárt
IX. kongresszusának jegyzőkönyve.
Kossuth Könyvkiadó 1967.

Felszólalás Karlovy Varyban az európai kommunista és munkáspártok értekezletén

1967. ÁPRILIS

Pártunk kezdettől fogva amellett volt, hogy az európai béke és biztonság kérdéseinek megtárgyalására jöjjenek össze kontinensünk kommunista és munkáspártjainak képviselői. Örülünk, hogy ez az értekezlet létrejött, és megkezdte munkáját. Üdvözöljük tanácskozásunk minden részvevőjét, és átadjuk önöknek a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és tagsága elvtársi üdvözletét és jókívánságait. Külön köszöntöm csehszlovák elvtársainkat, akiknek hálásak vagyunk a szíves vendéglátásért, a körültekintő gondoskodásért, amellyel biztosították számunkra a munka jó feltételeit.

Mi, magyar kommunisták, hívei vagyunk a testvérpártok két- és többoldalú találkozóinak éppen úgy, mint az egész világra kiterjedő mozgalmunk időszakonként szükséges nagy tanácskozásainak. Pártjaink önállóan alakítják politikájukat, határozzák meg feladataikat, de még belső kérdéseik megoldásánál sem mellőzhetik a testvérpártok tapasztalatait. Még inkább így van a nemzetközi kérdések tekintetében. A nemzetközi helyzet alakulása egyrészről azt mutatja, hogy szakadatlanul növekszik a szocialista országok, a kommunista és munkáspártok ereje és befolyása, növekszik a népek szabadságharca és egyidejű erőfeszítése egy új világháború kirobbantásának megakadályozására. Másrészről nyilvánvaló, hogy az utóbbi két-három évben növekedett az imperialisták aktivitása és agresszív cselekményeinek száma is a világ különböző térségeiben, különösen az amerikai imperialistáké, akik gyalázatos és nyílt háborút folytatnak a vietnami nép ellen. Ilyen körülmények között rendkívül fontos, hogy a kommunista pártok képviselői találkozzanak, közösen tárgyalják meg a legfontosabb nemzetközi kérdéseket és hangolják össze tennivalóikat. Az imperialistákkal szemben szükség van a tőkés világban kizsákmányolt tömegek, az elnyomott és fenyegetett népek, valamint a felszabadult nemzetek egyesített erejére.

A kommunista pártoknak nincs, nem lehet fontosabb dolguk, mint ennek az imperialistaellenes frontnak erősítésén és szélesítésén munkálkodni.

Az európai béke és biztonság kérdése nemcsak Európa népeinek létfontosságú, hanem a történelem tanulságai szerint egyike a világ nagy kérdéseinek, érinti minden világrész népeinek sorsát, jövőjét. A kommunista és munkáspártok helyesen és történelmi felelősségüktől indíttatva jártak el, amikor elhatározták e kérdés megtárgyalását.

Ami pártunkat, a magyar népet illeti, nekünk nagy és szép terveink vannak a szocialista társadalom teljes felépítésére, az ország felvirágoztatására. A magyar nép most a márciusi országos választásokon teljes egységben fejezte ki eltökéltségét, hogy tovább folytatja a szocialista társadalom építését. Terveink valóra váltásához békére van szükségünk; nemzeti függetlenségünket, szabadságunkat minden imperialista fenyegetéssel szemben megvédjük, de mi nem akarunk se háborút, se hidegháborút. Szoros egységben a többi szocialista országgal, barátságra és kölcsönös előnyökkel járó együttműködésre törekszünk minden néppel és országgal, amely a békés egymás mellett élés elve alapján erre hajlandóságot mutat. Nem tudjuk és nem is akarjuk elválasztani sorsunkat Európa és az egész világ népeinek sorsától. Saját tapasztalataink, történelmi múltunk arra int bennünket, hogy az imperialistákkal szemben éberek legyünk, a haladás erőivel összefogva a békéért szüntelenül és kitartóan harcoljunk.

Úgy véljük, hogy az utóbbi időben reális távlatok nyíltak az európai béke megszilárdítása és a kollektív biztonsági rendszer megteremtése előtt. Ez a nemzetközi erőviszonyok számunkra kedvező változásán kívül annak is köszönhető, hogy a „kommunista agresszió veszélyéről" terjesztett imperialista rágalmak, amelyekre a NATO hidegháborús politikája is épült, szertefoszlottak. Nyugat-Európa népei, sőt az egyes kapitalista országok kormányai is egyre inkább meggyőződnek a szocialista országok békés szándékáról. A szocialista országok, mindenekelőtt a Szovjetunió hatalmas eredményei a tudomány, a termelés, az életszínvonal terén látható és vonzó képet tártak fel az átlag nyugat-európai ember előtt, és jórészt megfosztották hitelétől a kapitalista propaganda hamisításai nyomán kialakult előítéleteket. A kapitalista országok néptömegeiben erősödik a felismerés, hogy Európa sorsa elválaszthatatlan

attól a világméretű harctól, amelyet a szocializmus és a béke erői vívnak a reakció, az agresszió erői ellen. Figyelmet érdemel, hogy a nyugat-európai országok vezető körei mindinkább és mind gyakrabban arra törekszenek, hogy amerikai gyámság nélkül maguk irányíthassák sorsukat, s ezért egyre kevésbé hajlandók az Egyesült Államok kalandorpolitikájának támogatására.

A kedvező jelenségek figyelembevétele mellett számolni kell azzal, hogy vannak veszélyes reakciós háborús erők is, amelyek a feszültséget növelik földrészünkön. Ezt a visszahúzó erőt elsősorban az Egyesült Államok, a Német Szövetségi Köztársaság, kettőjük szövetsége és a jelenleg főleg erre támaszkodó NATO testesíti meg. Európa népellenes erői a NATO vezető hatalmainak támogatását élvezik. Az ő segítségükkel tartja fenn magát a spanyol, a portugál fasiszta rendszer mind ez ideig, s nem kétséges, ők állnak a görögországi katonai puccs mögött is, amelyet mélyen elítélünk.

Az Egyesült Államok támaszpontjai, atomfegyverrel felszerelt szárazföldi csapatai, hajói és repülőgépei Európa országainak területén, légterében és parti vizein állandóan veszélyeztetik kontinensünk népeinek biztonságát, életét. Nagy veszélyt jelent Európa békéjére a Német Szövetségi Köztársaság fokozódó fegyverkezése, revansista politikája, amely nyílt területi követelésekben, az atomfegyverek megszerzésére irányuló törekvésekben, a régi és új fasiszta erők növekvő aktivizálódásának eltűrésében, a demokratikus erők elnyomásában és üldözésében jut kifejezésre.

A Német Szövetségi Köztársaságban uralomra jutott „nagy koalíció", Kiesinger kormányának több hónapos tevékenysége és annak úgynevezett „új keleti politikája" eddig a szavakban hozott újat, a lényeget illetően folytatja elődeinek zsákutcába vezető, veszélyes és ismételten kudarcot szenvedett politikáját. A nyugatnémet kormány még mindig nem a tényleges európai problémák rendezésére törekszik, nem az európai népekkel keresi a megbékélést, hanem az amerikai imperialistákra támaszkodva, európai hegemóniára tör. Ez a politika a revansista törekvések fenntartását jelenti, előtérbe helyezve az „egyedüli képviseletre" való igényt, a Német Demokratikus Köztársaság létének tudomásul nem vételét, s elszigetelésének kísérletét a nemzetközi életben. Ez hiábavaló kísérlet. A zsákutcába jutott nyugatnémet külpolitika kivezető útja másfelé található.

A Kiesinger-kormány több ízben kijelentette, hogy javítani és

normalizálni kívánja viszonyát a szocialista országokkal. A szocialista országok, közöttük a Magyar Népköztársaság, a békés egymás mellett élés elve alapján normális, rendezett államközi viszonyra és kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolatokra, azok bővítésére törekszik Európa minden kapitalista országával, ezek során a Német Szövetségi Köztársasággal is. Ebben azonban előrehaladás csak akkor lesz, ha a nyugatnémet kormány meggyőzően szakít a revansista törekvésekkel, félreérthetetlenül lemond az általa kiagyalt és minden valóságos alapot nélkülöző „egyedüli képviselet jogáról".

Európa haladó erői, a szocialista országok – köztük a Magyar Népköztársaság –, eddig is szembeszálltak és a jövőben is harcolnak olyan veszélyek ellen, amelyek Európa népeit fenyegetik a nyugatnémet monopolista, militarista, revansista erők részéről. Szolidárisak vagyunk azokkal a nyugatnémet hazafiakkal, kommunistákkal, szocialistákkal, demokratákkal, akik a felszított sovinizmus és üldözés légkörében is világosan látnak, és bátor harcot folytatnak a bonni revansisták politikája ellen.

A Német Szövetségi Köztársaságban megfigyelhető aggasztó politikai jelenségekkel szemben nagy megnyugtatás az európai népek számára az első német munkás-paraszt állam, a szocializmust építő Német Demokratikus Köztársaság léte, szüntelen erősödése, békepolitikája. Ez rendkívül fontos tényezője Európa békéjének és biztonságának. Nagyra értékeljük azt, hogy a Német Demokratikus Köztársaság kormánya és népe leszámolt a fasizmussal, és azt a következetes politikát, amelyet a nyugatnémet revansista célok leleplezése és meghiúsítása érdekében folytat. Ezzel a tevékenységével a Német Demokratikus Köztársaság az egész német népnek tesz felbecsülhetetlen értékű szolgálatot. A Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság között erős barátság, a szocialista érdekek és célok szövetsége, gyümölcsöző és fejlődő együttműködés, szövetségi viszony van. Ezt senki sem tudja megingatni, még kevésbé aláásni. A Magyar Népköztársaság illetékes szervei a közelmúltban elhatározták és kezdeményezték, hogy barátsági és kölcsönös segélynyújtási szerződést kössünk a Német Demokratikus Köztársasággal, ezzel is kifejezésre juttatva kapcsolataink további erősítésére irányuló eltökéltségünket.

Tisztelt elvtársak! A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységében éppen úgy, mint a Magyar Népköztársaság

kormánya a külpolitika síkján arra törekszik, hogy a maga részéről is hozzájáruljon Európa békéjének, biztonságának megszilárdításához. Küldöttségünk, pártunk politikájának megfelelően, ezen a nagy fontosságú értekezleten is azon lesz, hogy tőle telhetően elősegítse tanácskozásunk eredményességét.

Azt tartjuk, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok fennállásának időszakában is az akadályok elhárításával, a militarizmus, a revansizmus, az újfasizmus leküzdésével, a katonai tömörülések fegyveres szembenállásának enyhítésével vagy megszüntetésével meg lehet szilárdítani Európa békéjét és biztonságát. Európa kollektív biztonsági rendszerének megteremtése végül is a kormányok államközi megállapodását kívánja. Az odáig vezető út azonban hosszú, lankadatlan erőfeszítéseket, minden haladó erő és a néptömegek cselekvő fellépését kívánja meg. Éppen ezért nagyon fontosnak tartjuk és helyeseljük, hogy a kommunista és munkáspártok vették kezükbe a kezdeményezést az európai béke és biztonság ügyében.

Értekezletünk előkészítésének időszakában egyes pártok részéről felvetődött olyan aggodalom, nem szűkítjük-e a tömegek mozgósításának, az állami politika lehetőségeinek körét, ha mi itt Karlovy Varyban a kommunista pártok értekezletén tárgyaljuk az európai béke és biztonság kérdéseit. Mi ezeket az aggodalmakat nem osztjuk. Már lemérhető, hogy az eddigi lépések, a nyugat-európai kommunista és munkáspártok 1966. májusi bécsi értekezlete, a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének 1966. júliusi bukaresti ülése, jelen értekezletünk 1967. februári varsói előkészítő ülése, ezen tanácskozások határozatai felkeltették az érdeklődést az európai országok közvéleményében és kormányainál, és nem hátráltatták, hanem előbbre vitték az ügyet. Ez természetes is. Mi nem valamilyen szűken vett kommunista érdekekért, hanem Európa minden népének legfontosabb érdekeit érintő kérdésekben, nem titkos, hanem a legszélesebb nyilvánosság előtt meghirdetett célokért szállunk síkra.

Nem titok, hogy Európa szilárd biztonsági rendszerét még ki kell dolgozni, ezért és a békéért még küzdeni, harcolni kell, és a harcot valakinek, valamilyen erőknek vezetniük kell. Nem olyan régen volt a második világháború. Európa országainak legszélesebb tömegei tudták és ma is tudják, hogy a Hitler-fasiszták ellen minden országban elsőként a kommunisták, az öntudatos munkások keltek

fel és voltak a kezdeményezői minden haladó erő tömörítésének a népek szabadságának kivívására. Ennél újabb – ezt is tudják az emberek –, hogy a hidegháború bajnokaival, a kardcsörtetőkkel és a veszélyes provokációk kirobbantóival a kommunista és munkáspártok szálltak szembe, és a Szovjetunió, a Varsói Szerződés, a szocialista országok állami politikája, szilárd békeakarata és ereje volt az, amely Európa népeinek viszonylagos biztonságát megőrizte és egy új világháború kirobbantását megakadályozta.

Az sem titok, hogy Európa országaiban ma is széles tömegharc folyik a békéért. Ennek az élén a kommunista és munkáspártok emberei haladnak. Jelenlegi értekezletünkön néhány párt különböző okok miatt nem vesz részt. Mi azonban biztosak vagyunk abban, hogy az európai béke és biztonság megszilárdításáért folytatott harcban kontinensünk minden kommunista és munkáspártja részt vesz, és képes lesz a népek érdekében a legszélesebb tömegeket mozgósítani. Ennek a harcnak kezdeményezői és szervezői minden országban elsősorban a kommunisták lesznek, éspedig nem azért, mert igénylik a „vezető" szerepet, hanem azért, mert ez történelmi küldetése azoknak a pártoknak, amelyek a leghaladóbb társadalmi erő, a munkásosztály törekvéseinek kifejezői.

Tisztelt elvtársak! Elismeréssel adózunk a testvérpártok megbízásából nagy szervező, előkészítő munkát végzett lengyel és francia elvtársaknak, hasonlóképpen a szerkesztő bizottság munkájában részt vevő más testvérpártok képviselőinek. Központi Bizottságunk, majd küldöttségünk tanulmányozta a szövegjavaslatokat. A Varsóban elkészült szöveget Központi Bizottságunk alapul elfogadta, módosító javaslatait írásban megküldte. A testvérpártok és pártunk észrevételei alapján véglegesített okmányt mi jónak tartjuk és elfogadjuk. Véleményünk szerint a tanácskozás okmánya tartalmazza mindazon állásfoglalásokat és javaslatokat, melyek végleges elfogadásuk és nyilvánosságra hozataluk után az európai béke és biztonság ügyét előbbre viszik, és újabb lendületet adnak az ezért folytatott harcunknak.

Helyeseljük, hogy értekezletünk támogatja az atommentes övezetek és a csökkentett fegyverzetű zónák létrehozására irányuló javaslatot, a leszereléssel kapcsolatos konstruktív javaslatokat. A Varsói Szerződés tagállamai ma is érvényesnek tekintik korábbi javaslatukat, hogy készek vagyunk a NATO-országokkal tárgyalni megnemtámadási szerződésről, sőt a két katonai szervezet egyidejű

megszüntetéséről is. Érvényes az a javaslat is, amelynek elfogadása esetén visszavonnának minden külföldön állomásozó csapatot saját nemzeti határaik mögé. Szükségszerű annak megakadályozása, hogy a Német Szövetségi Köztársaság nukleáris fegyverhez jusson. Ésszerű javaslat az, hogy lebontsák az összes országok kereskedelmi kapcsolatainak fejlődését megakadályozó mesterséges gátakat.

Felhívásunkban számos utat-módot javasolunk a kölcsönös jobb megértés és a vélemények kicserélésének megkönnyítésére. Mi is támogatjuk az európai parlamentek képviselőinek összehívására és a kilenc ország együttműködésére, valamint annak kiszélesítésére irányuló kezdeményezéseket. Üdvözöljük azokat a javaslatokat is, hogy az európai államok kormányai össz-európai konferencián vitassák meg az európai biztonsági rendszer megteremtésének lehetőségeit. Mi támogatjuk annak a gondolatnak a megvalósítását, hogy célszerű lenne összehívni egy széles körű tanácskozást „Európa népeinek kongresszusa a békéért" elnevezés alatt. Ennek a kongresszusnak az előkészítésébe a kommunistákon kívül be kellene vonni a szocialistákat, a szociáldemokratákat, az egyházat, a hívők haladó képviselőit, az értelmiség, az ifjúság és a nők különböző szervezeteit és rétegeit, valamint a polgárság azon képviselőit, akik síkraszállnak és kiállnak a biztonságért, a békéért.

Célszerűnek tartanánk azt is, hogy az európai béke és biztonság kérdésében bővüljön a kapcsolat és az eszmecsere az egyes kommunista pártok és a szocialista Internacionáléhoz tartozó pártok között. Ily módon a dolgozók különböző rétegeit képviselő pártok egyetértésre juthatnának ebben a mindenkit érintő kérdésben, a béke megőrzésében. Ha a kommunisták, a szocialisták, a szociáldemokraták és a szakszervezetek országaikban összefognának, és a munkások, a dolgozók széles tömegeit, tudósokat, művészeket és más értelmiségieket közösen harcra mozgósítanának, akkor ennek jelentős hatása volna, és kormányaikat is a békepolitika folytatására ösztönözné.

Tisztelt értekezlet! Kedves elvtársak! Európa dolgozói, amikor kontinensünk biztonságáért harcolnak, egy pillanatra sem feledkezhetnek meg arról, hogy ez a harc nem lehet elszigetelt, ez összefügg és egybeesik az egész világ népeinek békeharcával. Miközben Európa békéjéért küzdünk, egyben támogatást nyújtunk mindazon népeknek, amelyek szabadságukért és függetlenségükért, országuk biztonságáért harcolnak bármely földrészen. A jelenlegi időszak-

ban a legfontosabb a vietnami nép segítése, az amerikai agresszió megfékezése. Küldöttségünk helyesli, hogy értekezletünk rendíthetetlen szolidaritásunkról biztosítja az agresszió ellen hősiesen küzdő vietnami népet, és felhívást bocsát ki harcának fokozott támogatására.

A kommunisták, akik egy új társadalmi rend megteremtéséért harcolnak, történelmi hivatásukat abban is látják, hogy a népek összefogásával és harcba hívásával segítsék az emberiséget abban, hogy megmentse önmagát a mérhetetlen pusztítással és szenvedéssel járó nukleáris világháborútól. Az európai kommunisták ezen értekezletükkel is kifejezésre akarják juttatni békés szándékaikat, felszólítva a becsületes emberek millióit, hogy szálljanak síkra az európai béke és biztonság megteremtéséért és a világbékéért.

Kedves elvtársak! Élek az alkalommal és kérem a testvérpártok képviselőit, vigyék magukkal hazájukba a magyar kommunisták és más öntudatos dolgozók üdvözletét és jókívánságait. Biztosíthatom önöket, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és tagsága, a szocializmust építő és békeszerető magyar nép teljes erejével támogatni fogja tanácskozásunk állásfoglalásait az európai béke és biztonság megszilárdításáért kibontakozó harcban.

Népszabadság, 1967. április 26.

Az internacionalizmus – ma

1967. SZEPTEMBER

Mint minden elv, a proletár internacionalizmus is meghatározott viszonyok között érvényesül és alkalmazásának helyessége csak a gyakorlatban bírálható el. Az idén ötvenéves szovjet hatalom, a megvalósult szocializmus első országának gyakorlata, története minden kommunista és munkáspárt, minden szocialista ország számára nélkülözhetetlen ismeretek kincsestára. A Szovjetunió tapasztalatai és sikerei meggyőzően bizonyítják marxista–leninista elveink, kommunista eszméink, közöttük a proletár internacionalizmus erejét és igazságát.

Az önállóan fellépő munkásosztály már a múlt század közepén, a Kommunista Kiáltványban szembeszegezte a burzsoá nacionalizmussal és sovinizmussal a maga legfontosabb forradalmi elvét, a proletár internacionalizmust. Azóta folyik és még nem ért véget az a küzdelem, amelyben az osztályérdeket elködösítő, a nemzeteket szembeállító nacionalista és a dolgozók osztályszolidaritását, a népek barátságát hirdető internacionalista eszmeáramlatok ütköznek meg egymással. Ennek az eszmei küzdelemnek végső kimenetele sorsdöntő a nemzetközi munkásosztály, sőt az egész emberiség jövőjének alakulásában.

A cári Oroszország proletariátusa 1917-ben a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelemre vitelével, a szovjet állam megteremtésével bebizonyította, hogy a marxizmusnak a kapitalista diktatúra megdöntéséről, a munkásosztály hatalmának kivívásáról, a szocialista társadalom megteremtéséről szóló tanításait meg lehet valósítani a gyakorlatban. Az akkor még egyedülálló szovjet hatalmat mélyen áthatotta a proletár internacionalizmus eszméje.

A Szovjetunió léte, növekvő ereje, az egyetemes emberi haladással mindig összhangban álló politikája bátorította a szocializmusért, a társadalmi haladásért, a békéért küzdő embereket az egész világon. A Szovjetunió fennállása óta a nemzetközi munkásosztály

hazája és támasza. A második világháború idején, példásan teljesítve internacionalista kötelezettségét, nagy áldozatok árán felszabadította a fasiszták által elnyomott népek, leigázott országok egész sorát.

A történelem menetének fő irányát századunkban az októberi forradalom győzelme, a fasiszta hatalmak megsemmisítése a második világháborúban, a szocializmus világrendszerré fejlődése, a gyarmati rendszer széthullása határozza meg. A szocialista forradalom három világrész újabb 13 országában győzött, két évtized alatt megváltozott Ázsia, Afrika, Latin-Amerika képe. Új, független országok jöttek létre és léptek az antiimperialista politika, az önálló fejlődés útjára: az imperialisták sok területen elvesztették régi befolyásukat.

Az imperialista világrendszer a nemzetközi helyzet alakulása következtében, egyre mélyülő és általános politikai válságba került, és mindjobban összeszűkülő befolyási övezetét védi. Egyes vezető tőkésállamok gazdasági és katonai ereje az imperializmus politikai válságának időszakában is növekedett, és az utóbbi két-három évben a reakciós puccsok, törzsi szeparatista felkelések szervezésével, a vietnami, majd a közel-keleti háború kirobbantásával fokozták agresszív tevékenységüket, és növelték a nemzetközi feszültséget.

A burzsoázia – amely elnyomó, kizsákmányoló rendszerét nem propagálhatja nyíltan, még kevésbé teheti ezt agresszív, reakciós céljaival – az eszmei-politikai harc színterén legtöbbször álruhát ölt. A haladó eszmék ereje tükröződik még abban is, hogy a kizsákmányolók „jóléti államról", az amerikai, az izraeli agresszorok „önvédelemről" beszélnek, az 1956-os magyarországi és az idei görögországi ellenforradalmi felkelést és puccsot „forradalomnak" nevezték.

Az imperialisták és hazugságaik mindjobban lelepleződnek, a reakciós, népellenes puccsokkal és a helyi háborúkkal súlyos szenvedést okoznak a népeknek, növelik az általános háború veszélyét, de a történelmet megfordítani, a szocializmus térhódítását megakadályozni, régi gyarmati rendszerüket, egykori világuralmukat visszaállítani nem tudják többé.

A jelenlegi helyzet fokozott éberséget, tisztánlátást, egységes, aktív fellépést kíván a haladó erőktől. Az imperialisták minden tőlük telhető zavart keltő manőverrel a szocialista országok közötti vi-

szony élezésére, az újonnan felszabadult ázsiai és afrikai országok megosztottságának elmélyítésére, e két nagy antiimperialista erő egymás közötti viszonyának megzavarására törekszenek. Provokációiknál számításba veszik a gyarmati sorból nemrég felszabadult népek, országok viszonylagos társadalmi, gazdasági, katonai fejletlenségét. Mindezt számba véve ma a legfontosabb követelmény az összes antiimperialista erők összefogása és közös fellépése. Szükséges és lehetséges, hogy a szocialista és az újonnan felszabadult országok életét döntően befolyásoló társadalmi erők, az emberiség alapvető érdekeiből kiindulva, rendeljenek alá minden kérdést az imperializmus elleni közös harc követelményeinek.

A szocialista országok népeinek alapvető érdekei egybeesnek. Az egység és a szoros együttműködés közös érdek, és a szocialista országok népeinek közvetlen érdekein túlmenően világpolitikai szükségesség. A szocialista országok egységét nem objektív okok, hanem azok a szubjektív tényezők – mégpedig a nemzeti elkülönülés és a burzsoá nacionalizmus elemei – bontották meg és akadályozzák, amelyek az utóbbi években a legsúlyosabb formában Mao Ce-tung és csoportja politikájában jelentkeztek és érvényesültek. A szocialista országok társadalmi életét vezető kommunistáknak, pártoknak biztosítaniuk kell, hogy kapcsolataikban minden téren és teljes mértékben a proletár internacionalizmus, a testvériség és egység érvényesüljön, a nacionalista elkülönülés elemei pedig eltűnjenek azokból. Az országaink dolgozóiban élő és erősödő hazafiság népeink történelmi hagyományaiból, a felszabadult nép mai valóságából, a szocialista forradalom vívmányaiból, az országépítő munka nagy eredményeiből, közös harcainkból táplálkozik, ezért nem akadálya, hanem összefogó ereje és támasza országaink internacionalista egységének.

A Magyar Szocialista Munkáspárt tevékenységében az internacionalizmus érvényesítésére törekedett mindenkor, mert vallja, hogy a kommunista és munkáspártoknak a nemzetköziségben van a fő erejük, munkájuk hatékonysága függ tőle. A szocialista országok kapcsolatában a marxizmus–leninizmus elveinek érvényesítésére ma sokkal inkább szükség van, mint eddig bármikor, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom, a népek szabadságharcának további erősödése, az imperialista aknamunka meghiúsítása és a nyílt agressziók visszaverése érdekében.

A jelenlegi viszonyok között, amikor kommunista internacionáli-

lé vagy más hasonló nemzetközi szervezet nem működik, amikor minden párt teljesen önállóan dolgozik, amikor független és szuverén szocialista országok maguk határoznak ügyeikben, különösen fontos marxista–leninista elveink tisztaságának megőrzése és érvényesítése, annak tudata, hogy minden egyes kommunista és munkáspárt tevékenységéért saját munkásosztályának, népének és a nemzetközi munkásosztálynak egyaránt felelős. Minden marxista–leninista pártra kötelező, hogy feladatai meghatározásánál saját munkásosztályának, népének, országának helyzetéből induljon ki, de ugyanúgy kötelező annak figyelembevétele is, hogy az egyes pártok politikája nem lehet ellentétben a nemzetközi munkásosztály, a szocialista országok közös érdekeivel.

Ma is időszerű Lenin figyelmeztetése, hogy az internacionalizmus egy forradalmi párttól, az egyes országok munkásosztályától nem csupán szavakat, hanem tetteket követel. Az internacionalizmus nem elvontan, hanem az élet által napirendre tűzött kérdésekben szükséges konkrét állásfoglalásokban érvényesülhet és ölthet testet a valóságban. Ma csaknem 90 kommunista és munkáspárt tevékenykedik a világon, közülük 14 szocialista országban. Pártjaink a legkülönbözőbb viszonyok között dolgoznak, ezért a belpolitikai és a közös nemzetközi feladatok helyes összehangolása nagy munkát kíván. Ebben a marxizmus–leninizmus elmélete, az internacionalizmus, saját pártunk és a nemzetközi kommunista mozgalom forradalmi tapasztalatai segítenek és biztos iránytűt adnak számunkra.

A tapasztalat arra tanít és a helyzet arra kötelez bennünket, hogy egy álláspont megítélésében számunkra fontos kérdésben – így egy párt internacionalizmusának megítélésében – szükséges az elhangzott nyilatkozatok mérlegelése, de elengedhetetlen a szavak és a tettek egybevetése is. A kommunista világmozgalom, a szocialista országok egysége, az imperialistaellenes akcióegység követelése világszerte olyan erős és elemi erejű a tömegekben, hogy ezzel nyíltan szembeszállni kevesen mernek azok közül, akik igényt tartanak a kommunista és haladó elnevezésre. Ezért szavakban mindenki internacionalista és forradalmár. A világ kommunista és munkáspártjainak majd mindegyike, és a marxizmus–leninizmus elveihez hű kommunisták a föld minden országában, mind szavaikban, mind tetteikben valóban internacionalisták. Azonban a nemzetközi kommunista mozgalom soraiban az utóbbi években

olyan jelenségek is mutatkoznak, amelyeket éppen internacionalista elvünkhöz ragaszkodva, nem lehet szó nélkül hagynunk, ellenkezőleg, határozottan vissza kell utasítanunk.

Az internacionalizmus azt igényli tőlünk, hogy a marxizmus–leninizmus eszméinek tisztaságát védelmezzük pártjaink soraiban is, nemzetközi mozgalmunkban is. Ilyen vonatkozásban nem helyeselhető az a helyenként és egyeseknél tapasztalható állásfoglalás, amely vitás kérdésekben „semleges" magatartásban, vagy a nemzetközi kontaktusok és elvtársi eszmecserék előli elzárkózásban nyilvánul meg. Nem fogadható el internacionalista állásfoglalásnak az sem, hogy egy párt – akár a legnagyobb jóhiszeműséggel is – a nemzetközi helyzet önmaga által kialakított sajátos értelmezését, és ezzel kapcsolatos taktikáját egyedül forradalminak deklarálja és – figyelmen kívül hagyva a többi testvérpárt véleményét – az egész világmozgalomtól saját álláspontjának elfogadását követeli.

Nem következetesen internacionalista az az állásfoglalás, amelynél az internacionalizmus, az egység általános hangoztatása nem jár együtt a nemzetközi kommunista mozgalomnak, a szocialista országoknak, a népek szabadságharcának időszerű és konkrét kérdéseiben szükséges közös fellépéssel. Így az amerikai agresszorokkal hősi harcot vívó vietnami testvéreink megsegítése, az izraeli agresszió következményeinek felszámolása, a nyugatnémet revansizmus visszaszorítása kivétel nélkül minden kommunista és munkáspártnak közös harci feladata.

Még ha tízezerszer „forradalmárnak" vagy a marxizmus–leninizmus „világító napjának" nevezi is önmagát valaki, semmi köze sincs a proletár internacionalizmushoz, ha a Szovjetunió Kommunista Pártját, Európa majd minden kommunista pártját revizionistának nevezi, és azt állítja, hogy a Szovjetunióban, majdnem minden európai szocialista országban „visszaállították a kapitalizmust".

Az igazi internacionalizmust, a szavak és a tettek teljes egységét példázza a Szovjetunió Kommunista Pártja, a Szovjetunió egész története. Megdöntve a reakciós cári burzsoá-földesúri rendszert, megteremtve a szilárd szovjethatalmat, felépítve elsőként a szocialista társadalmat, biztosították a nép felemelkedését, és ezzel megteremtették a világforradalom, a népek szabadságharcának erős és megdönthetetlen támaszát. A Szovjetunió volt az a kőszikla,

amelyen szétzúzódott az új középkorral fenyegető fasizmus. Ez az ország az, amely önzetlenül, áldozatkészen támogatta és támogatja a szocializmus útjára lépett nemzeteket, az imperializmus ellen küzdő minden népet. A Szovjetunió hadserege az a legfőbb erő, amely ma féken tartja az imperialistákat és megakadályozza egy új világháború kirobbantását. A Szovjetunió Kommunista Pártja, megszabadítva elméletünket és gyakorlatunkat a megmerevedett dogmáktól, a jobb- és „baloldali" torzításoktól, új lendületet adott a marxista–leninista kutatásnak, a szocialista tudománynak és építésnek.

Az internacionalisták, a kommunisták, a világ öntudatos dolgozói, haladó emberei a megvalósult szocializmus országát látják a Szovjetunióban, s mindenkor törhetetlen hívei a Szovjetunióval való barátságnak. Pártunk, a magyar szocialista forradalom erői az utóbbi ötven esztendőben, az internacionalizmushoz, munkásosztályunk, népünk érdekeihez híven, mindenkor együtt harcoltak szovjet testvéreinkkel. Magyar internacionalisták harcoltak a polgárháború idején a szovjet Vörös Hadsereg soraiban.

A szovjet állam és a Magyar Tanácsköztársaság deklarálta szövetségét 1919-ben. A szovjet hadsereg szabadította fel a hitlerista elnyomás alól a magyar népet 1945-ben, és 1956-ban is segítséget nyújtott a külső és belső ellenségei által szorongatott Magyar Népköztársaságnak. Mindez és a népünknek százféle formában nyújtott szovjet segítség a proletár internacionalizmus ragyogó megnyilvánulása.

Elveink és pártunk forradalmi tapasztalatai alapján valljuk, hogy a Szovjetunióhoz való viszony mindenkor a legfontosabb és legbiztosabb próbaköve volt minden politikai irányzatnak és mindenekelőtt a proletár internacionalizmusnak. A szocialista országokban az internacionalizmus a Szovjetunió iránti barátságban, az összes szocialista ország iránti barátságban fejeződik ki és ma mindenekelőtt a szocialista országok egységének és összefogásának építését követeli meg.

A nemzetközi reakció előtt ismert és félelmetes erő a proletár internacionalizmus, ezért folytatja mindenütt a legkülönbözőbb formában a Szovjetunió, a szocialista országok ellen irányuló propagandáját. Az imperialisták az egyes szocialista országok politikai gyengítése és egységük bomlasztása céljából mindenekelőtt a nacionalizmust, a szovjetellenességet próbálják felszítani.

Pártunk tapasztalatai azt bizonyítják, hogy szocialista és nemzeti törekvéseinket együttesen és jól csak a társadalmi haladás útján, a Szovjetunióval, a szocialista országokkal összefogva, a nemzetközi munkásosztály céljaival összhangban szolgálhatjuk. A szocialista országok nemzeti függetlenségét és szuverenitását az imperializmus léte és provokációi veszélyeztethetik, a Szovjetunió nemcsak hogy nem sérti és nem fenyegeti, ellenkezőleg, a Szovjetunió ereje segít megvédeni azt. A szocialista országok erejét meghatványozza a szocialista világrendszer léte, a szocialista országok egysége, együttműködése. Ez az egység a Szovjetunió nélkül – különösképpen pedig ellene – elképzelhetetlen.

Mindenki, aki tudatos ellensége a munkáshatalomnak, a népi demokratikus államnak, a szocializmusnak, egyben szovjetellenes is; ilyenek természetesen az imperialisták, s nálunk itthon azok, akik visszasírják a kapitalista-földesúri rendszert. Vannak mások, akik nacionalista vagy egyéb előítéletek rabjaiként szemben állnak a kommunizmussal, az internacionalizmussal, a Szovjetunióval. Újabban azonban akadtak a világban olyan emberek is, akik kommunistáknak mondják magukat, s közben szovjetellenesek. Mi azonban nem ismerünk szovjetellenes marxizmus–leninizmust, szovjetellenes internacionalizmust, szovjetellenes kommunizmust. Tudjuk, hogy ilyen a valóságban nincs.

A szocialista országok viszonylatában az internacionalizmus követelménye az egység, a kölcsönös testvéri segítségnyújtás, a gazdasági és kulturális együttműködés, amelynek jobb és mind teljesebb megvalósulásáért a mi pártunk és kormányunk is dolgozik. Ennek megfelelően nagy fontosságot tulajdonítunk az európai szocialista országok viszonylatában a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa alapokmányaiban meghatározott mind hatékonyabb politikai, katonai és gazdasági együttműködésnek.

Minthogy már nem egy, hanem 14 országban számolták fel a kizsákmányolók hatalmát, folyik a szocialista építés, ezeknek az országoknak együttesen kell vállalniuk és betölteniük azt a szerepet, amit csaknem 30 éven át a Szovjetunió egyedül töltött be. A szocialista országok együttes feladata, hogy erőik összefogásával oldják meg belső építési feladataikat, segítsék a tőkés világban harcoló forradalmi munkásmozgalmat, a szabadságukért és az önálló fejlődés jogáért harcoló népeket és tegyenek meg mindent ezután

is egy új világháború kirobbantásának megakadályozásáért, az emberiség tartós békéjének kivívásáért.

Az igazi nemzetköziség most a szocialista országoktól mindenekelőtt az imperialistákkal szembeni akcióegységet követeli meg. A nézeteltéréseket félretéve, elsősorban részletekbe menően egyeztetni kell a Vietnamnak, az arab országoknak és minden megtámadott népnek nyújtott segítség módját és lebonyolítását. Nem kétséges, hogy a Vietnami Demokratikus Köztársaság függetlenségének megvédéséért, Dél-Vietnamban a nép szabadságáért és önrendelkezési jogáért, Közel-Keleten az izraeli agresszió következményeinek felszámolásáért, az európai biztonság megteremtéséért folyó harc végső fokon az imperializmus vereségével, a haladás erőinek győzelmével végződik. De nem mindegy, hogy mikor. Ezért mindenkinek kötelessége előmozdítani a szocializmus, a nemzeti függetlenség, a béke erőinek tömörítését, a népek szenvedéseinek megrövidítését.

A Magyar Szocialista Munkáspárt internacionalista, a nemzetközi kommunista mozgalomhoz tartozik, annak harci osztaga. Pártunk politikája munkásosztályunk, egész népünk érdekeit, nemzeti céljainkat szolgálja, és egyben internacionalista is. Meggyőződésünk, hogy ha politikánk nem szolgálná nemzeti érdekeinket, nem felelne meg a nemzetközi munkásosztály érdekeinek sem és ha nem volna internacionalista, akkor veszélybe sodorná hazánk érdekeit is. Internacionalista kötelességünk, egyben nemzeti érdekünk a szocializmus teljes felépítése hazánkban, a szocialista világrendszer erősítése, a szabadságukért küzdő népek támogatása, a hozzájárulás egy új világháború megakadályozásáért folyó küzdelemhez. A kapitalista világban küzdő testvérpártjainknak, a szocialista országok népeinek azzal teszünk jó szolgálatot, ha helytállunk a magunk frontján, valóra váltjuk az eszmét, sikereket érünk el az új társadalom építésében.

A nemzetközi osztályharc, a két világrendszer küzdelme bennünket is arra kötelez, hogy dolgozzunk a szocialista országok egységének megteremtéséért, az imperializmus elleni harc akcióegységének megvalósításáért, a szocialista országok együttműködésének tudatos, tervszerű szélesítéséért. Mint ez nemzetközileg ismert, a magyar kommunisták, a magyar munkásosztály és a szocializmust építő magyar nép igyekszik e kötelességeinek, erejének megfelelően eleget tenni.

A társadalmi haladásért, a nemzetek szabadságáért, a békéért világméretekben folyó harc vezetésének nehéz, de megtisztelő feladata a világ kommunista és munkáspártjaira hárul. A testvérpártok küldetésüknek akkor tudnak eleget tenni, ha a lenini elvekhez hűen, a tömegekkel összeforrva harcolnak s erőiket egyesítik. A nemzetközi kommunista mozgalom egységének erősítése konzultációkat, nemzetközi tanácskozásokat kíván. Azt gondoljuk, igaz az, hogy végső fokon minden párt teljes felelősséggel és önmaga alakítja ki politikáját, de az is igaz, hogy egyetlen párt sem nélkülözheti a testvérpártok tapasztalatait. A helyzet értékelése, a tennivalókra vonatkozó nézeteink egyeztetése, a nézeteltérések kiküszöbölése csak a marxizmus–leninizmus alapján és elvtársi eszmecserék keretében lehetséges.

A Magyar Szocialista Munkáspárt véleménye az, hogy minden pártnak jogában áll úgy határozni, hogy nem vesz részt valamenynyi nemzetközi tanácskozáson, de ugyanúgy megvan minden pártnak az a joga, hogy összejöjjön és tanácskozzon közösen azokkal a pártokkal, amelyek ezt szükségesnek tartják. Éppen ezért helyeseljük a legutóbbi Karlovy Vary-i, moszkvai és budapesti tanácskozásokon követett gyakorlatot. Pártunk képviseltette magát ezeken a tanácskozásokon, azért, mert ezt az internacionalizmusból eredően erkölcsi, politikai kötelességének tartotta, s így fog eljárni a jövőben is.

A magyar kommunisták azon a véleményen vannak, hogy a közelmúlt évek sok új és fontos problémát vetettek fel, amelyeket közösen kellene megvizsgálni, időszerűvé vált a kommunista és munkáspártok újabb tanácskozása. Az internacionalizmus szellemében, elvtársi módon, a marxizmus–leninizmus fényénél kell megvizsgálnunk a világban kialakult helyzetet, mozgalmunk kérdéseit, a harc követelményeinek megfelelően. Minden kommunista és munkáspártot meg kell hívni, s a tanácskozás előkészítésébe be kell vonni mindazon pártok képviselőit, amelyek arra igényt tartanak. Célunk az egység erősítése, az eddiginél erősebb és szélesebb antiimperialista front és akcióegység útjának egyengetése. Mozgalmunk és egységünk további erősítésére irányuló törekvéseinket azonban az ezt ellenzők kedvéért nem adhatjuk fel. A nemzetközi munkásosztály és a népek szabadságának zászlaját a múltban is azok vitték előre, és ma is azok az erők tartják magasra, amelyek készek voltak a közös ügy érdekében közösen fellépni.

Céltudatosan és eredményesen folytatja a magyar nép a szocialista társadalom teljes felépítésére irányuló munkáját. Bizakodva néz a jövőbe, erőit meghatványozza annak tudata, hogy barátjának és szövetségesének mondhatja a nagy szovjet népet, a Szovjetuniót. Internacionalista érzelmei nyilvánulnak meg abban a tiszteletben és szeretetben is, amit most, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének 50. évfordulóján sokféle formában ünnepélyesen fejez ki a magyar társadalom. Pártunk, népünk szívből új sikereket, új győzelmeket kíván a proletár internacionalizmus zászlaját mindenkor magasan tartó Szovjetunió Kommunista Pártjának, a nagy szovjet népnek.

Népszabadság, 1967. szeptember 19.

Felszólalás Moszkvában a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulóján rendezett ünnepi ülésen

1967. NOVEMBER

A valóban nagy történelmi események nem ismerik az idő és a tér korlátait, hatnak mindenütt, nemzedékek életén át. Ezért van az, hogy ezekben a napokban a földkerekség minden országában emberek milliói emlékeznek meg századunk legnagyobb horderejű politikai eseményéről, a szovjet forradalom győzelméről. A mi hazánkban, a Magyar Népköztársaságban évről évre mint az egész haladó emberiség nagy napját ünnepeljük november 7-ét. Most, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének 50. évfordulója alkalmából, küldöttségünk elhozta Moszkvába és átadja önöknek, a Szovjetunió kommunistáinak, a kommunizmust építő nagy szovjet népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép forró, testvéri üdvözletét és legőszintébb jókívánságait.

Ma már általános felismerés, hogy a halhatatlan Lenin, a bolsevikok pártja, a forradalmi tömegek világtörténelmi jelentőségű tettet vittek véghez a cári tőkés-földesúri rendszer megdöntésével, a világ első munkás-paraszt államának megteremtésével. A szovjet nép az ellenséggel vívott hosszan tartó és kegyetlen harcban megvédte hatalmát, a második világháborúban szétzúzta a fasizmus fő erőit Európában és Ázsiában, s élenjáró, legyőzhetetlen erejű szocialista világhatalommá fejlesztette a Szovjetuniót.

A Szovjetunió önzetlen, áldozatkész harca és sokoldalú segítsége döntő szerepet játszott abban, hogy a népek egész sora felszabadult a fasiszta elnyomók és gyarmati kizsákmányolók uralma alól, és az önálló nemzeti fejlődés útjára lépett, abban, hogy a szocialista társadalmi rend három földrészre kiterjedő világrendszerré fejlődött. A Szovjetunió a leghatalmasabb támasza a szocialista országok népeinek, a függetlenségért harcoló nemzeteknek, minden haladó törekvésnek, a világháború megakadályozásáért, a tartós békéért küzdő embereknek. A kizsákmányoltak és elnyomot-

tak, az igaz ügyért küzdő emberek reménységgel, bizalommal fordulnak Moszkva, a most ötvenéves Szovjetunió felé.

A magyar nép mint igaz barátjára és hatalmas szövetségesére tekint a Szovjetunióra. A magyar–szovjet barátság népeink legjobbjainak a szocializmusért közösen vívott harcaiban született, erősödött, eszméink, érdekeink, céljaink azonosságán alapszik és örök időkre szól. Barátságunk a szovjethatalom születésének időszakában kezdődött, amikor a magyarok tízezrei fegyvert ragadtak és a polgárháborúban a Vörös Hadsereg, a partizánosztagok soraiban harcoltak az ellenforradalmárok és intervenciósok ellen. Követve a szovjet példát, hazánkban 1919-ben kikiáltották a Magyar Tanácsköztársaságot. A szovjet hadsereg a második világháború harcaiban, 1945-ben, kiűzve a Hitler-fasiszta megszállókat Magyarország területéről, felszabadította hazánkat, népünket. Abban, hogy a magyar nép szabad, s a szocialista társadalmat építi, a legszebben mutatkozik meg a Szovjetunió sokoldalú, internacionalista segítsége, a magyar–szovjet barátság eleven ereje.

Kedves elvtársak! Barátaim! A Magyar Népköztársaság dolgozó népe szocialista tervei megvalósításán munkálkodik, bizakodva tekint a jövőbe. Nemzetközi síkon politikai és erkölcsi kötelességének tekinti a haladó törekvések támogatását, a népek barátságának előmozdítását, a béke védelmét és megszilárdítását.

A külpolitikában építünk arra, hogy a szocializmus, a haladás erői szakadatlanul növekednek, de szembe kell néznünk azzal is, hogy jelenleg a világ kénytelen új és veszélyes kihívásokkal is számolni. Az imperialisták a forradalmi mozgalmak és szabadságtörekvések elfojtására, a haladó kormányok megbuktatására, a gyarmati sorból alig kiemelkedett ázsiai és afrikai országok leigázására törekszenek. Vietnami testvéreink példátlan bátorsággal és elszántan harcolnak az amerikai imperialisták évek óta folyó véres agressziója ellen. A Közel-Keleten új háborút robbantottak ki, hogy megdöntsék az imperialistaellenes arab rendszereket. Ilyen helyzetben különösen fontos, hogy az imperialisták meg-megújuló támadásaival szemben összefogjanak a világ összes haladó, antiimperialista erői.

A nemzetközi munkásosztály forradalmi pártjainak, a kommunistáknak megtisztelő történelmi küldetésük, hogy a világ békéjéért, a társadalmi haladásért, az emberek boldogulásáért folyó imperialistaellenes szabadságharc élén haladjanak, azt minden haladó

erővel szoros egységben vezessék. Ez a feladat mindenekelőtt azt követeli tőlünk, hogy fáradhatatlanul munkálkodjunk a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom internacionalista egységének további erősítésén.

A kommunista és munkáspártok ma a legkülönbözőbb viszonyok között harcolnak, dolgoznak. Az osztályharc az egyes országokban eltérő módon folyik, a körülmények sokfélék, s ezeknek megfelelően minden kommunista pártnak önállóan kell kidolgoznia és meghatároznia politikáját. Pártjaink döntései, népünk érdekeinek hű szolgálata mellett, meg kell hogy feleljenek a szocialista országok, a nemzetközi munkásosztály, a népek antiimperialista szabadságharca közös érdekeinek is. Az internacionalista állásfoglalás, a hazai és nemzetközi feladatok helyes összehangolása lehetséges és szükséges, ennek mind jobb megoldása a kor legfontosabb parancsa számunkra, kommunisták számára.

Az internacionalista magatartásban nagyszerű és követendő példa számunkra a Szovjetunió Kommunista Pártja, a szovjet nép 50 esztendős helytállása. A szovjet nép vállalta és híven betöltötte az úttörő szerepét a szocializmus, a kommunizmus építésében; mindvégig példásan eleget tett internacionalista kötelezettségeinek minden téren. A szovjet nép ma is elsőként és a legnagyobb segítséget nyújtja nemcsak a szocialista országok népeinek, hanem az összes haladó erőknek, az imperializmus ellen küzdő minden népnek.

A Szovjetunió eredményeit hosszasan lehetne felsorolni, s ha egy szovjet ember visszapillant a megtett útra, ha az eredményekre gondol, csak büszke lehet hazájára, népére. De a legnagyobb dicsősége a szovjet népnek az, hogy bár kegyetlen megpróbáltatásokat kellett kiállnia és zászlaját sokszor szaggatta ellenséges golyó és bőven áztatta vér, ez a zászló mindig magasan lobogott, nem hanyatlott le sohasem. A szovjet zászló ma, a forradalom ötvenedik esztendejében magasabban leng, mint valaha, és mutatja az egész emberiségnek a szebb jövő felé vezető utat.

Elvtársak! Kedves szovjet barátaink! A szovjet nép ötven esztendőn át hallatlan nehézségeket leküzdve és világraszóló győzelmeket aratva, rendületlenül ment előre maga választotta útján. Eközben az ellenség szakadatlan támadásai kísérték és ingatag barátok is okoztak csalódást. De a szovjet nép érezze mindig, mert ez a legfontosabb, hogy hazájának nevét a dolgozók mindenütt

a szívükbe zárták, azt tisztelet övezi, a világ minden jobb jövőt kereső népe és tisztességes embere vele van és vele lesz a jövőben is.

Küldöttségünk a magyar kommunisták és a magyar nép nevében még egyszer szívből sok sikert kíván a Szovjetunió párt- és állami vezetőinek, minden kommunistájának. Boldogságot, békét kívánunk a testvéri szovjet népnek, a forradalom győzelmének ötvenedik évfordulója alkalmából.

Népszabadság, 1967. november 5.

Üdvözlő beszéd a kommunista és munkáspártok budapesti találkozóján

1968. FEBRUÁR

Mindenekelőtt köszönetet mondok az itt képviselt testvérpártoknak, a küldött elvtársaknak személy szerint azért, hogy a meghívást elfogadva eljöttek hozzánk. Hangsúlyozni kívánom, pártunk nagy megtiszteltetésnek tartja, hogy a kezdeményezők e találkozó közvetlen előkészítését reánk bízták, s annak színhelyéül hazánk fővárosát, Budapestet választották. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és tagsága, egész dolgozó népünk nevében szívből üdvözlöm önöket a kommunista és munkáspártok budapesti konzultatív találkozójának megnyitása alkalmából. Jó munkát kívánok mindnyájuknak, s kérem, érezzék jól magukat a Magyar Népköztársaság vendégszerető földjén.

Tisztelt elvtársak! A nemzetközi közvéleményben nagy figyelmet keltett a 18 kommunista és munkáspárt novemberi közös nyilatkozata, amelyben ezt a konzultatív találkozót kezdeményezték. A figyelem és az érdeklődés azóta csak fokozódott, és most túlzás nélkül mondható, hogy barát és ellenség egyaránt nagy várakozással tekint a találkozóra s annak eredményei elé. Ez teljesen érthető. Ez a várakozás következik egyrészt a világ bonyolult, világos szavakat és cselekvést követelő helyzetéből, másrészt abból a tényből, hogy jelenleg a nemzetközi kommunista mozgalom az emberiség leghatalmasabb politikai és eszmeáramlata, amelynek meghatározó szerepe van az események alakulásában. Harmadszor, az érdekli az embereket, hogy ez a budapesti konzultatív találkozó mi újat hoz, előrelépés lesz-e a nemzetközi kommunista mozgalom egységének erősítése, a kommunista és munkáspártok értekezletének összehívása, az imperialisták elleni harc összehangolt akcióprogramja kérdésében.

Az imperialisták, különösképpen az amerikai imperialisták, a nemzetközi jog legelemibb normáit lábbal tiporva, a politikai és gazdasági nyomás eszközeivel beavatkoznak a szuverén államok

belügyeibe, fegyveres puccsokat szerveznek a nekik nem tetsző kormányok ellen és háborút robbantanak ki a világ különböző térségeiben. Több mint félmilliós gyarmatosító hadsereggel megszállták Dél-Vietnamot, hadüzenet nélküli háborút folytatnak a Vietnami Demokratikus Köztársaság ellen. Évek óta tömegesen gyilkolják a békés lakosságot, a gyermekeket, a nőket, az öregeket északon és délen egyaránt; a népirtás bűnét követik el az egész vietnami nép ellen. A múlt év nyarán háborút indítottak a független arab országok ellen, napjainkban mind sűrűbben fegyveres provokációkat követnek el a Koreai Népi Demokratikus Köztársasággal szemben. Az imperialisták agresszív lépései, az úgynevezett helyi háborúk mérhetetlen szenvedést okoznak a népeknek, és szüntelenül magukban hordozzák a veszélyt, hogy egy új világháborút zúdítanak az emberiségre.

A megtámadott népek természetesen minden erejükkel ellenállnak, s a szocialista országok és a haladás erői minden módon segítik őket. A hős vietnami nép január-februári hatalmas ellencsapásai mindennél jobban bizonyítják, hogy az imperialisták bármit tesznek, nem tudják elfojtani a népek szabadságtörekvéseit, nem tudják elvenni a népek azon jogát, hogy maguk dönthessenek saját sorsukról; képtelenek a történelem menetének irányát visszájára fordítani. A haladás minden hívének, a békeszerető emberiségnek, ezen belül e harc zászlóvivőinek, a kommunista és munkáspártoknak az eddigieknél is határozottabban kell fellépniük az imperialista agresszióval szemben, és fokozniuk kell a közvetlenül megtámadott népeknek nyújtott segítséget. Az imperialistaellenes harc hatékonyságát legjobban biztosítja, ezért a legfőbb politikai és erkölcsi feladat: mindent megtenni a haladás összes erőinek egyesítésére, a közös akciók jobb összehangolására.

Az imperialistákkal szemben küzdő erők frontját tovább kell szélesíteni és szilárdítani. Az imperializmus nemzetközi erő, amely országhatárokon átnyúló szövetkezésekkel akarja céljait elérni. Az antiimperialista haladó erőkön belül a legjelentősebb és a legszervezettebb a világ munkássága, amely maga is nemzetközi. A munkásosztály történelmi szerepe és felelőssége azt igényli, hogy az imperialistákkal szembeszegezzük a kommunista és munkáspártok akcióegységét. A nemzetközi kommunista mozgalom létrejöttétől kezdve és jellegénél fogva internacionalista. Ha erőit egyesíti, akkor meg tud birkózni mindazokkal a feladatokkal, amelyek

az imperialista agresszorok megfékezéséért, a népek szabadságáért, a társadalmi haladásért folyó történelmi harcban reá hárulnak.

Az imperializmus elleni harcban természetesen szövetségesek a kommunisták, a szocialisták, más haladó erők, a legkülönbözőbb politikai és társadalmi áramlatok képviselői, mindazok, akik bármely oknál fogva készek az imperializmus, a monopóliumok diktatúrája, az agresszorok ellen, a szabadságjogok, a haladás, a béke védelmében fellépni. A második világháborúban kialakult fasisztaellenes népmozgalmak, a jelenlegi antiimperialista mozgalom egyaránt bizonyítja: az imperializmus elleni harc abban a mértékben hatásos és győz, amilyen mértékben képes minden imperialistaellenes erőt tömöríteni.

Az imperialistaellenes front kezdeményezésében, kibontakoztatásában minden országban nagy szerepe volt és van a kommunista és munkáspártoknak. Ennek a harcnak az élén személyileg rendszerint a legáldozatkészebb és a legkövetkezetesebb harcosok, a kommunisták járnak, akikre éppen ezért a vezetés tisztessége és minden terhe is hárul. Mindebből következik, hogy ha ma világméretekben napirenden van az imperialistaellenes harc fokozása, újabb tömegek bevonása ebbe a harcba, az összes haladó erők egyesítése, akkor mindennek elvégzésére csak az alapkérdésekben közös álláspontot valló, akcióegységben fellépő kommunista és munkáspártok képesek.

Az egész világra kiterjedő imperialistaellenes harc fokozásának, új erők bevonásának, az összes haladó erők tömörítésének, az egység megerősítésének helyes útját-módját kidolgozni úgy, hogy valamennyi kommunista és munkáspárt elképzelésének megfeleljen, az adott viszonyok között nem könnyű, de szükséges és lehetséges.

A kommunista és munkáspártok a föld úgyszólván minden országában és a legkülönbözőbb viszonyok között dolgoznak. A testvérpártok egy része a régi és az új gyarmati függés megsemmisítéséért, népük nemzeti függetlenségének és önálló fejlődésének kivívásáért küzd. Más pártok a monopóliumok diktatúrájának korlátozásáért, megint mások a hatalom kivívásáért küzdenek kapitalista viszonyok között. A kapitalista országokban dolgozó testvérpártok egy része az illegalitás súlyos viszonyai között, más része legálisan dolgozik. A testvérpártok egy része már a szocialista világrendszer szabad országaiban kormányoz, gyakorolja a hatalmat és a szocializmus, illetve a kommunizmus építését szervezi, vezeti.

Ez a sokféleség természetes és a világ jelenlegi állapotát, a nemzetközi helyzet egészének bonyolultságát és sokrétűségét tükrözi. Világmozgalmunk növekvő ereje, a szocialista rendszer országainak szakadatlan fejlődése, az imperializmus elleni harc eredményei arról adnak bizonyságot, hogy pártjaink mind sikeresebben oldják meg a közvetlen feladataikat. Minden országban egyre több ember ismeri fel, hogy a kommunisták a dolgozók jobb létéért, népük biztonságáért, nemzetük felemelkedéséért folytatott küzdelem legjobb harcosai, és a kommunista párt a munkásosztály, a nép hivatott vezető ereje.

Működési területén, hazái viszonyai között minden testvérpárt a marxizmus–leninizmus önálló, alkotó alkalmazására, a legnagyobb eredményességre törekszik. Munkájának eredménye azonban nem kismértékben függ a nemzetközi helyzet alakulásától, a nemzetközi kommunista mozgalom fellendülésétől, sikerétől vagy megtorpanásaitól, a szocialista országok általános helyzetétől, eredményeitől. Minden egyes testvérpárt munkájára hat az összes többi testvérpárt munkája, a nemzetközi kommunista mozgalom egysége vagy megosztottsága.

Közvetlen politikai céljaink különbözősége óhatatlanul azzal jár, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom kérdéseit hajlamosak vagyunk saját pártunk napi munkájának alárendelve vizsgálni. Lehet, hogy másoknál is hasonló a helyzet, mi magyarok például azt gondoljuk, hogy Budapesttől számítódnak a világtájak, Észak, Kelet, Dél és Nyugat, azaz számunkra ez a világ közepe. Komolyan szólva, ha mozgalmunk nemzetközi kérdéseit pontosan és reálisan akarjuk megítélni, akkor saját meglátásainkat össze kell vetnünk és egyeztetnünk kell a testvérpártok meglátásaival és véleményével.

A nemzetközi kommunista mozgalom, a szocialista országok együttes ereje növekszik, s mindinkább a világfejlődés meghatározó erejévé válik. Ennek az együttes erőnek hatásfokát azonban csökkenti, s objektíve az imperializmus számára bizonyos manőverezési lehetőséget ad az a körülmény, hogy mozgalmunk jelenleg nem egységes. Komoly elméleti, filozófiai és politikai nézeteltérések jelentkeztek az utóbbi években a nemzetközi kommunista mozgalomban. A testvérpártok körében mindinkább erősödik a törekvés: induljunk ki közös érdekeinkből, tegyünk félre mindenféle nézeteltérést, rendeljünk alá mindent az imperializmus elleni harc érde-

keinek. A nemzetközi kommunista mozgalom ezen általános igényét követve, az eddiginél átfogóbb és hatékonyabb akcióegységre kell törekednünk, mert a harcban nem lehet megállni.

Tisztelt elvtársak! A nemzetközi kommunista mozgalomnak ma nincs központja, s általános az a vélemény, hogy nincs is szükség sem egy, sem több központra. Az egyes kommunista és munkáspártok ma teljes önállósággal dolgoznak, és ez így lesz ezután is. Közösen megvizsgálandó kérdések, közös feladatok azonban vannak. Van közös világnézetünk, közös elméletünk, a marxizmus–leninizmus, közös elvünk, az internacionalizmus. Közösek az érdekeink, közös az ellenségünk, az imperializmus. Mi tehát a megoldás ebben a helyzetben? Szükséges a kommunista és munkáspártok értekezlete, amelyen a marxizmus–leninizmus fényénél, az internacionalizmus szellemében megvizsgáljuk a helyzetet, megállapítjuk feladatainkat, és a közös érdekű kérdésekben összehangoljuk fellépéseinket.

A demokratikusan előkészített és lefolytatott nemzetközi értekezletek tiszteletben tartják, nem érintik pártjaink önállóságát. A közös tanácskozások következtetéseit összefoglaló közlemények, nyilatkozatok, felhívások és kiáltványok a pártokhoz, az országokhoz és a népekhez szólnak, nem az egyes pártok tagságára kötelező határozatok. Az egyes pártok központi bizottságai maguk hozzák meg a határozatokat, amelyekben közlik, hogy mit tesznek saját munkájukban a közös tanácskozásokról kibocsátott felhívásokban megjelölt célok elérése érdekében. Ez már sok éve kialakult és a testvérpártok által követett gyakorlat. Így volt ez az 1957-es és 1960-as értekezletek, a nyugat-európai pártok bécsi értekezlete, az európai pártok Karlovy Vary-i értekezlete és más, a közelmúlt években volt több közös értekezlet esetében. Nyilván így lesz ezután is.

A testvérpártok nemzetközi értekezletén folytatott elvtársi eszmecserében, szabad demokratikus vita keretében és csak közösen alakíthatjuk ki korunk központi és legfontosabb kérdéseire a helyes marxista–leninista választ. A nemzetközi kommunista mozgalom hatalmas megnövekedésének és kiterjedésének mai körülményei között egyetlen testvérpárt sem vállalja és nem is vállalhatja magára, hogy a világhelyzetet egyedül értékelje, s egyedül állapítsa meg, mi az összes kommunista és munkáspárt feladata a nemzetközi helyzet általános kérdéseiben. Egyetlen párt sem léphet fel

azzal az igénnyel, hogy saját véleményét az összes többi párt kötelezően fogadja el. Valamennyi testvérpárt elméleti felismeréseinek és forradalmi tapasztalatainak összessége adja közös elméleti tudásunkat, fejlesztheti tovább elméletünket, a marxizmus–leninizmust. A közös tanácskozáson történő eszmecsere erősíti egységünket, növeli a nemzetközi kommunista mozgalom politikai súlyát, segíti az összes haladó erő akcióegységének megteremtésére irányuló erőfeszítéseket.

Az elmondottakkal a magam részéről a találkozó nagy jelentőségét, a megvizsgálandó kérdések nagy fontosságát kívántam hangsúlyozni. Meggyőződésem, hogy a budapesti konzultatív találkozó közelebb visz bennünket a kommunista és munkáspártok nemzetközi értekezletéhez és hozzájárul egységünk erősítéséhez. Ha megvan közöttünk az elvi egyetértés a célt illetően, megtaláljuk a célhoz vezető utat, a megfelelő formákat, hogy egyetértésünket a világ tudtára adjuk, s mozgósítsuk a tömegeket a harcra a jó ügy érdekében.

A magyar kommunisták, egész népünk, a világ kommunistáival együtt azt kívánják, hogy egyesítse erejét valamennyi kommunista és munkáspárt. A kapitalista világ kizsákmányoltjai és elnyomottai, Vietnam harcoló népe, a szocialista országok dolgozói, a világ minden haladó embere azt várja pártjainktól: fogjunk össze minden haladó erővel és egységben mérjünk újabb csapásokat a nemzetközi imperializmusra, a haladás és a béke ellenségeire.

Népszabadság, 1968. február 27.

Beszéd a Központi Bizottság ünnepi ülésén, a párt megalakulásának 50. évfordulóján

1968. NOVEMBER

Történelmi jelentőségű eseményről, a Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásának 50. évfordulójáról emlékezünk meg a mai napon. Ebből az ünnepi alkalomból üdvözlöm a Központi Bizottság ülésének minden résztvevőjét, köszöntöm pártunk minden tagját, munkásosztályunkat, az egész magyar dolgozó népet.

Elvtársak! Ötven évvel ezelőtt, amikor Oroszország véráztatta földjén, a polgárháború viharában a fiatal szovjethatalom még az élethez való jogáért küzdött, körös-körül, az egész világon a kapitalizmus uralkodott. De megszületett már az első munkáshatalom, amelyre bizakodással tekintettek az elnyomottak, a kizsákmányoltak százmilliói. A világtörténelem e nagy fordulópontján a magyar munkásmozgalom történetében is új fejezet kezdődött. Az úttörők hazánkban is kibontották a kommunizmus zászlaját, megalakult és elindult történelmi útjára a magyar munkásosztály forradalmi, marxista–leninista élcsapata, a Kommunisták Magyarországi Pártja.

A szocializmus, a kommunizmus eszméje az eltelt fél évszázad alatt hatalmas utat járt be. A kommunista és munkáspártok a föld csaknem minden országában létrejöttek és számottevő politikai erővé növekedtek. A szocializmus három földrészen jelenlevő, 14 országot magába foglaló világrendszerré vált. Nagy fordulat következett be népünk sorsában is. A kapitalizmus bilincseitől megszabadult magyar nép ma, a társadalmi fejlődés élén haladó nemzetek sorában sikerrel dolgozik a szocializmus teljes felépítésén.

A szocializmus világméretű előretörését nem lehet feltartóztatni. A két rendszer harca azonban még minden területen folyik. Az imperializmus fegyveres összeütközéseket provokál. A népek egész sora az útkeresés lázában ég. A munkásmozgalom sem mentes az ingadozóktól, a hangulati „forradalmároktól", a revizionista áru-

lóktól és a különböző egységbontóktól. A kapitalista és a szocialista rendszer harca az ideológia és a politika síkján fokozódik. Növekszik a forradalmi erők felelőssége, mélyebb értelmet nyernek a történelmi tapasztalatok, s a forradalmi gyakorlat nyomán fejlődik tudományos elméletünk, a marxizmus–leninizmus.

Ilyen körülmények között ünneplünk ma. Pártunk, munkásosztályunk, népünk mai munkájához és harcához sok erőt meríthetünk a magyar munkásmozgalom legutóbbi 50 évének forradalmi tapasztalataiból. Ezeket számbavenni, értékelni és hasznosítani – kötelességünk! Kötelességünk annál is inkább, mert a történelmi tapasztalat nálunk, éppen úgy, mint a világ minden más részén, mindinkább megerősíti a tömegekben a felismerést, hogy a népek a kor égető kérdéseire csak a szocializmustól várhatják a választ és a megoldást.

Hazánkban a századfordulótól kezdve mind erőteljesebben bontakozott ki a munkásosztály, a parasztság, a dolgozó tömegek harca sorsuk jobbra fordításáért. Az ország súlyos problémái katasztrofálissá váltak, amikor a kapitalisták 1914-ben világháborúba taszították a népeket. A német imperializmussal szövetkezett Habsburg-monarchia, az osztrák és a magyar uralkodó osztályok vállalták a gyújtogatók szerepét, hadat üzentek Szerbiának, s ennek nyomán megindultak az imperialista hadigépezetek, lángba borult Európa. A háborús esztendők szenvedése, milliók pusztulása, százmilliók nélkülözése késztette a népeket arra, hogy dacolva minden terrorral, harcba szálljanak a háborús kormányok eltávolításáért.

A II. Internacionálé árulása, a szociáldemokrácia csődje következtében vezetés nélkül maradt munkástömegek s a népek keresték az utat és a módot, hogyan vessenek véget a háborúnak, hogyan döntsék meg a háborút szülő kapitalista rendszert, hogyan vegyék saját kezükbe sorsuk irányítását. S e nagy kérdésekre adott választ 1917 novemberében az orosz szocialista forradalom. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatalmas csapást mért a kapitalizmusra, az imperialista háború valamennyi támogatójára, és erősebbé tette a szocialista eszmék befolyását, mint valaha is volt.

Magyarország proletárjai határtalan lelkesedéssel üdvözölték orosz testvéreiket, akiknek győzelme az imperialista háború gyors befejezésének és egy új világ megszületésének reményével töltötte el

őket. Példájuk nyomán fokozták harcukat a baloldali erők, nálunk is megmozdultak a széles tömegek. Ez megmutatkozott az 1918. januári és júniusi általános sztrájkban, a pécsi katonalázadásban, az ország különböző területén fellobbant katonai zendülésekben. A háborús kormány és a monarchia megdöntése, Magyarország nemzeti függetlenségének kivívása volt a célja az október 29-i általános sztrájknak, az október 30-i nagy tüntetésnek és az október 31-re kibontakozott fegyveres felkelésnek, amely végül is elérte célját. Ezt követően, 1918. november 16-án kikiáltják a köztársaságot. A munkásosztály vezetésével a nép megdöntötte a monarchiát, megteremtette a köztársaságot, kivívta az ország függetlenségét. Ezzel azonban az osztályharc nagy kérdései, a dolgozók alapvető problémái még nem oldódtak meg.

A polgári demokratikus forradalom győzött, a nép követeléseit azonban már csak a szocialista forradalom elégíthette ki. Ehhez pedig olyan politikai vezető erő kellett, amelyben megvan a képesség a munkásosztály és a tömegek harcának vezetésére, amely megmutatja a felszabaduláshoz vezető utat. Az 1918-as év forradalmi harcaiban érlelődött, formálódott a magyar proletariátus új, forradalmi pártja. Formális megalakulási aktusa az 1918. november 24-i budai tanácskozás volt. Ezen a nevezetes napon gyűlt össze egy Városmajor utcai lakásban az a politikai vezérkar, amely kimondta a párt megalakulását, megválasztotta a párt Központi Bizottságát, hozzáfogott szervezeteinek kiépítéséhez, a párt eszméjének propagandájához. A történelmi helyzet parancsoló követelésére ezzel létrejött a proletariátus forradalmi erőit tömörítő önálló politikai párt, a Kommunisták Magyarországi Pártja.

Ötven évvel ezelőtt a magyar munkásosztály, népünk legjobb fiai találtak egymásra a Kommunisták Magyarországi Pártjában. Ott voltak a pártalapítók között a baloldali szociáldemokraták legjobb képviselői, Szántó Béla, Rudas László, Vágó Béla, Chlepkó Ede, László Jenő és sokan mások.

A pártalapítók között találjuk a forradalmi szocialisták számos vezetőjét, Korvin Ottót, Mosolygó Antalt, Kelen Józsefet, Sallai Imrét, Révai Józsefet, Lengyel Józsefet és másokat. A párt megalakulásához igen nagy segítséget nyújtottak a hazatért volt hadifoglyok, akik kijárták a szovjet forradalom iskoláját, megismerték Lenin eszméit és a bolsevik párt tapasztalatait. Közöttük volt Kun Béla, az oroszországi magyar internacionalisták legkiemel-

kedőbb vezetője, a párt első elnöke, Szamuely Tibor, Vántus Károly, Pór Ernő, Jancsik Ferenc, Münnich Ferenc.

A Tanácsköztársaságért vívott harcban fejlődött kommunistává, és soha többé nem hagyta el a proletárforradalom zászlaját Landler Jenő, aki a fehérterror éveiben a rendkívül súlyos körülmények között újjászerveződött kommunista párt egyik vezetője lett, Bokányi Dezső, a magyar munkásmozgalom néptribunja, Varga Jenő, a nemzetközi hírűvé vált tudós, Nyisztor György, a földmunkásmozgalom ismert vezetője.

Kedves elvtársak! A megfelelő történelmi időpontban, Lenin eszméit, a bolsevik párt példáját követve, a magyar munkásmozgalom legjobb erőiből, a magyar valóság szülötteként így jött létre 1918 őszén a magyar munkásosztály kommunista pártja, a nemzetközi kommunista mozgalom harci osztaga. Azokban az 50 év előtti novemberi napokban sorsdöntő kérdések kerültek a politikai küzdelem előterébe. Ezek: befejeződjék-e a forradalom, megőrizve a kapitalista rendet, vagy folytatódjék a harc a kizsákmányoló osztályok ellen, a nagybirtokok elkobzásáért, a bankok, a gyárak, a bányák köztulajdonba vételéért; be kell-e érni egy polgári köztársasággal, s a nép elégedjen meg a jövő szép ígéreteivel, vagy meg kell teremteni a szocialista tanácsköztársaságot. A kommunista párt választ adott a történelmi kérdésekre. Megindította és kibontakoztatta a harcot a proletárforradalomért, a Szovjet-Oroszországgal szövetséges Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásáért.

A párt megalakulását követő hónapokban a harc kiéleződött. A koalíciós polgári-szociáldemokrata kormányzat idején a forradalmi tömegekkel szemben mind nyíltabb burzsoá diktatúra érvényesült, 1919 februárjában nagyszabású kommunistaellenes provokáció zajlott le, és rendőri hajsza indult. Üldözték a szovjetbarát megnyilvánulásokat. A forradalmi folyamatot azonban már nem voltak képesek feltartóztatni. A szervezett munkásság és a falusi szegénység bizalma mind nagyobb mértékben fordult a kommunista párt felé. A dolgozók mind több gyár vezetését vették át, a falvakban a szegénység nagybirtokokat foglalt el, s vidéken sok városban és néhány megyében a munkástanács kezébe került a közigazgatási hatalom.

A polgári-szociáldemokrata koalíció nyugati orientációjú külpolitikája is teljesen csődbe jutott. A győztes nyugati hatalmak „demokratikus" szólamainak ködösítése mögül előtűnt az impe-

rialista rablók igazi arculata. A március 20-i hírhedt Vyx-jegyzék megadta a kegyelemdöfést a nyugati hatalmak iránti illúzióknak. A haza sorsáért aggódók minden rétegében felülkerekedett az a felismerés, hogy a nemzet létérdeke a forradalmi Oroszországgal való szövetséget és a nemzetközi proletariátus támogatásának biztosítását követeli. E vészterhes napokban, amikor a magyar burzsoázia, a polgári kormányzat teljesen csődöt mondott, a kommunista párt és a Szociáldemokrata Párt képviselői megállapodtak, hogy vállalják a felelősséget a nép sorsáért, a haza jövőjéért, megteremtik a munkásosztály egységét, létrehozzák egységes pártját annak érdekében, hogy megalapozzák a proletariátus hatalmát.

Négy hónappal a kommunista párt megalakulása után eljött 1919. március 21-ének történelmi napja, az a nap, amelyen győzött a proletárforradalom, kikiáltották a Magyar Tanácsköztársaságot. A történelemben ritkán adódik, hogy egy párt közvetlen forradalmi célja ilyen rövid idő alatt valóra váljon. Négy hónap múlva megünnepeljük a Tanácsköztársaság kikiáltásának fél évszázados jubileumát. Méltatni fogjuk létrejöttének, társadalomátalakító munkájának és forradalmi honvédő háborújának, küzdelmének nagy hazai, nemzetközi és történelmi jelentőségét.

A Magyar Tanácsköztársaságot 1919 augusztusában a hazai ellenforradalmárok által behívott külső imperialista erők, az antantcsapatok fegyveres beavatkozásával és túlerejével leverték. Visszaállították a kapitalista-földesúri rendet, s a fehérterror rémuralmával, negyedszázados kegyetlen elnyomással álltak bosszút, amiért a magyar proletariátus kezébe vette a hatalmat, segítette a szomszéd országok proletariátusának harcát és megzavarta az imperialisták szovjetellenes felvonulását, hadjáratát. A Tanácsköztársaságnak még az emlékét is igyekeztek befeketíteni. De a Magyar Tanácsköztársaság a történelem fényében tisztán áll. Pártunk, munkásosztályunk, népünk büszke lehet első munkás-paraszt államára s arra, hogy ma megvalósul az, amiért elődeink 50 évvel ezelőtt síkraszálltak.

Az első magyar szocialista forradalom tapasztalatai a magyar és a nemzetközi munkásosztály maradandó eszmei fegyvereivé váltak. A Magyar Tanácsköztársaság bebizonyította, hogy a proletárforradalom, a proletárdiktatúra nem speciálisan „orosz jelenség", hanem követhető és követendő példa más országok munkássága számára. A magyar példa már akkor bizonyította, hogy egy

ország munkásosztályának győzelme csak a marxista–leninista elmélettel felfegyverzett, az osztállyal, a tömegekkel összeforrott párt, a forradalmi élcsapat vezetésével vívható ki. A Magyar Tanácsköztársaság létrejötte megmutatta azt is, hogy a munkásosztály erejét politikai egysége meghatványozza, és a nemzet vezetésére képes osztállyá teszi.

A proletárdiktatúra bukása után, az ellenforradalom felülkerekedésével a munkásság politikai egysége megbomlott. De élt tovább az egység gondolata. Évtizedek teltek el addig, amíg a kommunisták és a baloldali szociáldemokraták a burzsoáziával, a reakcióval, a fasizmussal szemben harcolva, a jobboldali szociáldemokraták, a peyeristák bomlasztó tevékenysége ellen küzdve, 1948-ban újból egyesítették erőiket, helyreállították a munkásosztály egységét, ismét megteremthették egységes forradalmi pártját. Ennek köszönhető, hogy ma, a marxizmus–leninizmus alapján egyesült, egységes párt, a Magyar Szocialista Munkáspárt vezeti népünk harcát és emlékezhet meg saját ünnepeként az 1918-as kommunista pártalapításról.

Tisztelt Központi Bizottság! Kedves elvtársak!

A Tanácsköztársaság leverése után a brutális elnyomatás, a féktelen terror negyedszázados, sötét korszaka nehezedett pártunkra, népünkre.

Mártírok és hősök sírjai jelzik pártunk történelmi útját. Sokan estek el, áldozták életüket a kommunizmusért, a nép szabadságáért. 1919-ben Szamuely Tibor, Korvin Ottó, László Jenő, Kerekes Árpád és sokan mások; 1932-ben Sallai Imre és Fürst Sándor. A spanyol polgárháborúban sok harcostársával együtt Zalka Máté, Zsinkó Vilmos és Sebes György esett el a magyar szabadságért, a népek szabadságáért. A második világháború éveiben Rózsa Ferenc, Schönherz Zoltán, Kilián György, Kulich Gyula, Ságvári Endre, Pataki István és a párt, a haza sok más hű fia halt hősi halált.

1956-ban, amikor ismét fegyvert kellett fogni a munkáshatalom és a szocializmus védelmében, az elesettek között Mező Imrét, Kalamár Józsefet, Kállai Évát, Biksza Miklóst, Sziklai Sándort, Asztalos Jánost veszítettük el.

Szomorúan emlékezünk azokra az elvtársainkra – Rajk Lászlóra, Szőnyi Tiborra, Szalai Andrásra, Riesz Istvánra, Pálffy Györgyre, Sólyom Lászlóra és másokra –, akik életükben az eszme, a mun-

kásosztály hű harcosai voltak, és a személyi kultusznak estek áldozatul.

Jelölt és jeltelen sírok százaiban, ezreiben nyugszanak azok a kommunisták, harcostársaink, akiknek azért kellett meghalniuk, mert haladó eszméket hirdetve küzdöttek a szocializmusért, a munkásosztály, a nép szabadságáért. Az áldozat azonban nem volt hiábavaló, mert él a párt, győzött az eszme, győzött a nép: szabad földön épül a szocialista Magyarország!

A párt soha nem adta fel a küzdelmet: dacolva minden elnyomással és üldöztetéssel, a legnehezebb időkben, a legsúlyosabb körülmények között is folytatta harcát.

Elmondhatjuk, hogy a párt 50 éves fennállásának egész időszaka alatt, az elnyomatás és a szabadság viszonyai között, békében és háborúban, mindig, mindenhol és minden körülmények között szakadatlanul harcolt a dolgozók mindennapi érdekeiért és hirdette a kommunizmus eszméit.

A Horthy-korszak 25 évén át a párt illegalitásban dolgozott. A munka folytonosságát a párt tagjainak önzetlensége, hősies áldozatkészsége biztosította. Az elnyomott és kizsákmányolt munkásosztály, a parasztság, a dolgozó tömegek újraszerveződtek és harcba lendültek a szabadságért, a jogért, a kenyérért. A Horthy-korszak magyarországi osztályharcaira döntő hatással volt az 1919-es Tanácsköztársaság. A burzsoázia még puszta emlékétől is rettegett, a dolgozó népben viszont kitörölhetetlenül élt a remény, hogy ismét győzni fog a szocialista forradalom.

Az illegális Kommunista Párt vezette a harcot, szervezte a proletariátust, a szegényparasztság, az értelmiség legöntudatosabb képviselőit. A húszas évek közepén létrehozta a legális Magyarországi Szocialista Munkáspártot, a féllegális szakszervezeti ellenzéket, s a Szociáldemokrata Párt szervezeteiben és főleg a szakszervezetekben dolgozva, a baloldali szociáldemokratákkal együtt a tömegsztrájkok egész sorát szervezte meg. A budapesti tömegek legnagyobb harci megmozdulása az 1930. szeptember elsejei tüntetés volt, amikor ismét a forradalmi munkástömegek uralták az utcát.

Új lendületet adott a harcnak a Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa nyomán hazánkban is megerősödő munkásegység és a kibontakozó népfrontmozgalom a fasizmussal és a háború fenyegető veszélyével szemben. Növekedett és szélesedett az ellenállás a fasizmus erőivel szemben a Szovjetunió elleni háború kirob-

bantása, majd hazánk hitlerista megszállása, s végül a Szálasi vezette nyilaskeresztes hordák rémuralma idején.

Az antifasiszta mozgalomhoz a forradalmi munkásokon, a baloldali elemeken kívül a háború időszakában olyan hazafiak is csatlakoztak, akik más világnézetűek voltak, de megértették, hogy ha nem cselekszünk, a fasizmus és rabló háborúja pusztulásba sodorja, végveszélybe dönti nemzetünket. A kommunista párt kezdeményezte, vezette a Történelmi Emlékbizottságot, az 1942. március 15-i háborúellenes tömegtüntetést, a hazafias erőket összefogó Magyar Frontot, a Gömbös-szobor felrobbantását, az illegális fegyveres akciókat, a partizáncsoportok harcait. Az emigrációban élő magyar kommunisták a Szovjetunióban a hadsereg soraiban, Európa majd minden országának ellenállási szervezeteiben, a szovjet, a francia, a belga, a szlovák, a jugoszláv partizánok soraiban küzdöttek a fasiszták ellen, a népek szabadságáért.

A második világháború idején is a kommunista párt volt a vezető ereje a nemzet legjobbjait átfogó küzdelemnek, amelynek célja a háborúból való kilépés, a független, szabad és demokratikus Magyarország megteremtése volt. Ezt a harcot népünk saját erejével nem tudta győzelemre vinni.

Kedves elvtársak! A magyar népnek a szabadságot a Szovjetunió hadserege, annak hősi és áldozatos harca hozta el. Megverte és kiűzte hazánkból a végsőkig ellenálló Hitler-fasiszta megszállókat és a velük életre-halálra szövetkezett Horthy-fasiszta magyar reakció erőit. Magyarország felszabadult, visszanyerte szuverenitását, s népünk előtt megnyílt a társadalmi haladás lehetősége.

A felszabadulás időpontjában a negyedszázados illegalitásba kényszerített kommunista párt volt az egyetlen szervezett erő, amely azonnal talpra állt, programot adott az ország újjáépítésére és az egész magyar társadalom forradalmi átalakítására. A kommunisták vezetésével, a nép áldozatos munkája nyomán eltűntek a háborús romok, s lett magyar újjászületés.

A háborús vereség kábulatából magához tért reakció elleni további harcot a kommunista-szociáldemokrata egységbizottságok, a Baloldali Blokk, a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front keretében tömörült, s a harcban összekovácsolódott baloldali erők vívták. A reakció elleni és a munkáshatalom kivívásáért folytatott harcban jött létre ismét a magyar munkásosztály politikai egysége, forradalmi, marxista–leninista pártja. 1948-at joggal nevezzük a

fordulat évének, mert pártunk vezetésével, a munkásosztály, a dolgozó tömegek támogatásával másodszor is győzött hazánkban a forradalom.

Köztulajdonba kerültek a döntő termelési eszközök, megkezdődött a szocializmus építése.

A munkásosztály hatalmának, a népi demokratikus rendszer győzelmének kivívását követő évek a lendületes szocialista építés évei voltak. A munka korszakos eredményeket hozott. Az ország iparosodott, lendületesen fejlődő szocialista országgá vált. Ezeket az eredményeket népünk a párt vezetésével érte el.

Ugyanezen idő alatt a párt vezetésében azonban komoly hibák is jelentkeztek, majd elhatalmasodtak, s növekvő mértékben eltorzították szocialista viszonyainkat, szétrombolták a párt és a munkásosztály, a párt és a tömegek egészséges kapcsolatát. Ezek a súlyos hibák 1953-tól nyílt politikai válságot okoztak, s végül is a revizionista áramlat, az osztályellenség, a nemzetközi imperializmus bekapcsolódása és aktív tevékenysége nyomán az 1956. októberi ellenforradalmi felkelésbe torkolltak. Súlyos veszélybe került munkásosztályunk hatalma, rendszerünk, népünk minden szocialista vívmánya.

Kedves elvtársak! Az 1956. őszi súlyos helyzetben ismét a magyar kommunisták, újjászerveződött pártunk mutatták meg a kivezető utat. Pártunk, gyökeresen szakítva az előző vezetés hibáival, megszüntetve a torzulásokat, a munkásosztályra, a népre támaszkodva, a Szovjetunió segítségével, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom támogatását élvezve vezette és vitte győzelemre a harcot. Helyreállt és megerősödött hazánkban a munkásosztály hatalma, a Magyar Népköztársaság törvényes, szocialista rendje, és rövid időn belül megteremtődött a szocializmus további építésének minden szükséges feltétele.

Fejlődésünk immár 12 éve töretlen. Azóta végbement a mezőgazdaság szocialista átszervezése, befejeződött a szocialista társadalom alapjainak lerakása és a szocialista társadalom teljes felépítésének szakaszába léptünk. Ipari termelésünk 1957 óta két és félszeresére növekedett; létrejött, megszilárdult, és termelését – ugyancsak az 1957. évihez képest – mintegy negyedével növelte a szocialista mezőgazdaság. Növekedett és bővült a magyar tudomány munkájának bázisa és hatékonysága. Fejlődött közoktatásunk minden fokon és területen, mérhető, jelentős eredmények vannak

a kultúra területén. Fejlődött, erősödött társadalmunk szocialista közgondolkodása és egysége. Ez kifejeződik különösen abban, hogy népünk teljes egyetértéssel elfogadta a párt IX. kongresszusának előremutató nagy célkitűzéseit, támogatja azokat és eredményesen dolgozik valóra váltásukon.

Pártunk mindenkor a helyzet reális értékelésére törekedett és törekszik. Közállapotainkat nem kívánjuk idealizálni, mégis állíthatjuk, hogy a párt politikája helyes és bevált. Állíthatjuk, hogy helyesen döntött, sorrendben most már három, a VII., a VIII. és a IX. pártkongresszus, amikor pártunk fő irányvonalán nem változtatott, azt megerősítette. Ez megfelel a tömegek óhajának, mert ha van ma Magyarországon egy, a nép legszélesebb körét átfogó egyetemes kívánság, az éppen az, hogy a párt haladjon tovább következetesen azon az úton, amelyen az elmúlt évtizedben járt. Kijelenthetjük, hogy továbbra is azon az úton fog járni!

Kedves elvtársak! Ma, amikor pártunk 50 évvel ezelőtti megalapítására emlékezünk mi kommunisták, s velünk együtt az egész ország, egyben a történelmi út tapasztalatait és tanulságait is összegezzük, s ezt is csak teljes nyíltsággal tehetjük. Amikor mai egészséges közállapotainkról szólunk, nem tehetjük meg, hogy ne vessünk legalább egy pillantást a párt, az ország 12 évvel ezelőtti helyzetére; hogy ne mutassunk rá világosan arra, milyen úton és módon sikerült gyökeresen megváltoztatni hazánkban a helyzetet.

Tizenkét évvel ezelőtt pártunk sem eszmeileg, sem politikailag, sem szervezetileg nem volt egységes és ütőképes. A tömegekben nagy volt az eszmei zavar; az országban anarchikus viszonyok uralkodtak. De az országban akkor is százezerszámra voltak az eszméhez, a munkásosztályhoz hű kommunisták, a szocializmushoz, a rendszerhez hű, becsületes munkások, parasztok, értelmiségiek, akik felismerték a súlyos helyzetet, a párt vezetésével összefogtak, tömörültek és nekiláttak a nehéz és nagy feladatok megoldásához.

A párt nem talált ki elvileg semmi újat, egyszerűen visszatért a leninizmus forrásaihoz és azokból merített. A pártéletben helyreállítottuk a lenini normákat, a kollektív vezetést, a demokratikus centralizmust. A párt és a munkásosztály, a párt és a tömegek között helyreállítottuk a Lenin által megkövetelt viszonyt, a kölcsönös bizalmat, a mindennapi eleven kapcsolatokat. Az ideológia, a politika, a gazdaság, a kultúra alapvető kérdéseinek lenini meg-

közelítését választotta pártunk. Betartotta azt a szabályt, hogy minden kérdés eldöntéséhez sokoldalú vizsgálat, mérlegelés szükséges. A tömegek meggyőzéséhez figyelmesség, állhatatosság és végtelen türelem kell, de ez nem lehet uszálypolitika – mert az elveket illetően alku nincs. A legjobb politika az elvi politika! A párt kétfrontos harcot hirdetett meg, és folytat mind a mai napig. Egyidejűleg harcolt a dogmatizmus, a szektarianizmus, az álbaloldaliság, valamint a revizionizmus, a jobboldaliság, a reakciós osztályellenség, az ellenforradalmi elemek ellen.

Ezt a harcot sohasem fogtuk fel primitíven, úgy, hogy gépiesen ütünk egyet jobbra, egyet balra. A harc irányát és súlypontját mindig a helyzet pontos megítélése dönti el. Egy adott időpontban, egy adott pártban, és nemzetközileg is, egyszer a jobboldali, máskor a szektás veszély lehet nagyobb, a párt feladata a helyzetet helyesen felismerni.

A Magyar Szocialista Munkáspárt 1956 novemberében ellenforradalmi fegyveres felkeléssel szemben vette fel a harcot, s természetesen döntő erővel, kellő határozottsággal jobbra ütött, a fő csapást a revizionizmusra, az osztályellenségre, az ellenforradalmi erőkre mérte. Mégis, kétfrontos harcot hirdetett és valósított meg abban az értelemben, hogy a jobboldal ellen is úgy küzdött, hogy szakított a dogmatikus, szektás „baloldallal", annak módszereivel, nem tűrte sehol, semmilyen vonatkozásban annak kiújulását.

Tapasztalatunk megerősíti, hogy mindig az az elhajlás válik idővel fő veszéllyé, amelyik ellen nem folyik megalkuvás nélküli harc, amelynek engedményeket teszünk. Pártunknak azt a felismerését is fontosnak tartjuk, hogy sem a dogmatikus, szektás elhajlás ellen nem lehet eredményesen harcolni jobboldali revizionista pozícióból; sem a revizionista irányzat ellen nem lehet sikerrel harcolni álbaloldali, szektás alapról. Tapasztalataink szerint csak a marxista–leninista elvek talaján lehet eredményesen harcolni mindenféle, akár jobb-, akár baloldali elhajlás ellen. Tíz-tizenkét évvel ezelőtt mindkét elhajlással szemben fel kellett vennünk az éles küzdelmet. Így harcolunk azóta is, ezeken az elvi alapokon fogunk harcolni ezután is. Ezért – és ebben az értelemben – nevezzük eszmei harcunkat kétfrontos harcnak.

Kedves elvtársak! A kommunista és munkáspártok ereje eszméjük igazságában, nemzetközi összefogásukban, a proletár internacionalizmusban van. Pártunkban is mindig megvolt az inter-

nacionalizmus szelleme. Mindvégig állhatatosan és határozottan küzdött az internacionalizmus erősítéséért, harcolt a nacionalizmus különböző megnyilvánulásai ellen, s nagy erőfeszítéseket tett, hogy leküzdje a burzsoá nacionalizmust, amelyet a magyar úri osztály plántált a tömegekbe és hosszú történelmi korszakon át szított.

Mi az internacionalizmus próbakövének tekintettük mindig, s tekintjük ma is a világ első munkás-paraszt államához, a szocializmus, a kommunizmus úttörőjéhez, a Szovjetunióhoz való viszonyt. A párt nevelő munkájának eredményeképpen ma a magyar nép tömegeiben él és erősödik a szocialista hazafiság tudata, amely párosul a Szovjetunió iránti barátság mélyülő érzésével, a szocialista országok testvériségének eszméjével, a proletár internacionalizmussal, a népek barátságának és kölcsönös megbecsülésének gondolatával.

Az elmúlt két évtizedben pártunk sokat foglalkozott a szocializmus építésének törvényszerűségeivel, azok helyes értelmezésével és alkalmazásával. A szocialista társadalom felépítése elengedhetetlen feltételének tartjuk, s ezért pártunk kötelességének tekintjük, hogy a magyar viszonyokra helyesen alkalmazzuk a szocializmus építésének általános, közös nemzetközi törvényszerűségeit. Ugyanígy alapvető követelménynek tartjuk, hogy a szocialista építés általános elveit hazánk történelmi múltjából, országunk adottságaiból fakadó sajátos nemzeti formák és keretek között, s azok figyelembevételével alkalmazzuk.

Úgy ítéljük meg, hogy a szocialista építés általános elveinek és a nemzeti sajátosságoknak szembeállítása antimarxista. Bármelyik mellőzése, elhanyagolása megzavarja és végső fokon lehetetlenné teszi a szocialista társadalom felépítését.

A történelmi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a nemzeti és nemzetközi érdekeket össze lehet és össze kell egyeztetni. Semmiféle vélt vagy valóságos nemzeti érdeket nem lehet a nemzetközi érdek rovására érvényesíteni. Ha a szocialista közösség általános érdekeit megsértjük, annak végső fokon a nemzeti érdek is csak kárát látja.

Tisztelt elvtársak! Tisztelt Központi Bizottság!

Pártunk harcának néhány főbb kérdését s a velük kapcsolatos állásfoglalásait érintettem. A párt álláspontjának kialakításakor mindig a marxista–leninista elméletből, saját pártunk és a testvér-

pártok történelmi tapasztalataiból, a tényleges helyzet, az adott kérdés gondos elemzéséből indultunk ki.

Pártunk általános politikájának kidolgozásában sokat merítettünk a Szovjetunió Kommunista Pártja történelmi jelentőségű XX. kongresszusának megállapításaiból, amelyek az egyes nagy jelentőségű tételeken túlmenően a kommunista világmozgalom minden pártját a marxizmus–leninizmus elméletének önálló és alkotó alkalmazására, a szocialista gyakorlat fejlesztésére ösztönözték és ösztönzik. Véleményünk szerint a Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusa történelmi jelentőségű és alapvető megállapításai ma is érvényesek.

Ugyancsak jelentős szerepe volt pártunk politikájának kialakításában a kommunista és munkáspártok 1957-es és 1960-as értekezletén elfogadott megállapításoknak, amelyek megfogalmazásában pártunk is részt vett. Véleményünk szerint az értekezletek helyes irányt mutattak a kommunista világmozgalomnak, a haladó erőknek a harcához, az antiimperialista harchoz a közös érdekű fő kérdésekben, a világméretekben folyó osztályharcban. Ennek megfelelően a Magyar Szocialista Munkáspárt tevékenységében a kommunista világmozgalom e két nagy jelentőségű tanácskozásán kialakult fő irányvonalhoz tartotta és tartja magát.

Az utóbbi években széles körű vita alakult ki a pártok között a kommunista mozgalom és különösen a szocialista társadalom építésének néhány fontos kérdésében. A vitában opportunista, a marxizmus–leninizmussal ellentétes jobb- és „baloldali" nézetek is jelentkeztek, közöttük több olyan, amely éppen az 1956-ban Magyarországon fellépett revizionista irányzat állásfoglalásaiban nyert megfogalmazást. Ezeket a nézeteket – különösen a csehszlovák események kapcsán – újabban ismét feleleventették. Szó van ezekben a legkülönbözőbb dolgokról, elsősorban a párt szerepéről, a törvényességről, a hatalom megosztásáról és monopóliumáról, a szabadságról, a sajtószabadságról, a humanizmusról, a demokráciáról és sok minden másról; mindezekről szocialistaellenes, kommunistaellenes éllel, gyakran szovjetellenes, a szocialista országok, a kommunista és munkáspártok egységét bomlasztó nacionalista nézetekkel átszőve.

Pártunk ezekkel és hasonló nézetekkel harcolva, és a szóban forgó kérdésekkel érdemben foglalkozva, megfelelő következtetésekre jutott. Véleményünk szerint a szocializmus eredményes épí-

téséhez szükség van: szilárd munkáshatalomra, a marxista–leninista párt vezető szerepére, a pártban a demokratikus centralizmus elvének érvényesítésére, a termelési eszközök köztulajdonára, a szocialista állam szervező szerepére, a szocialista tervgazdaságra, szocialista közoktatásra, kultúrára, szocialista közgondolkodásra, a többi szocialista országgal való internacionalista együttműködésre.

Mindezt a feltételt mi meg nem alkuvó eszmei és politikai harcban meg is teremtettük hazánkban. Pártunk szilárdan ragaszkodva a marxizmus–leninizmus, az internacionalizmus elveihez, a leghatározottabban elutasította és elutasítja a nacionalizmus, a szovjetellenesség minden válfaját, jelentkezzenek azok a kínai vezetők vagy bárki más részéről. Határozottan elutasít minden olyan nézetet, amely a munkásosztály hatalmát, a párt vezető szerepét, a szocialista állam szervező szerepét támadja vagy kérdésessé teszi, bármilyen jelszóval vagy címen.

Központi Bizottságunk ideológiánk és politikánk ezen alapkérdéseiben soha nem hagyott kétséget és nem tűrt kétértelműséget, nyíltan hirdette álláspontját, és gyakorlatában megfelelő megoldást keresett és talált ezekre a kérdésekre. A hatalom nálunk: munkáshatalom. Az állam fő politikai alapja a munkás-paraszt szövetség. A Hazafias Népfront-mozgalom keretében szövetségi politikát folytatunk, amely társadalmilag átfogja az összes dolgozó osztályokat és rétegeket; politikailag pedig a kommunisták és a pártonkívüliek szövetségét valósítja meg a szocialista társadalom felépítésének céljával. Meggyőződésünk szerint hazánkban kialakulóban és erősödőben van a szocialista nemzeti egység, amelynek további elmélyítésére törekszünk.

A szocialista társadalom lényegénél fogva a legmagasabb rendű, a leghumánusabb és a legdemokratikusabb rendszer mindazon rendszerek közül, amelyeket az emberiség eddigi történelme során megismerhetett. Tehát, nem új jelzőket kell a szocializmus fogalmához ragasztani, hanem szocialista rendszerünk legyen valóban szocialista és annak alapvető intézményeit és vonásait kell továbbfejlesztenünk. Mi a szocialista demokratizmust fejlesztjük, amelynek legfőbb vonása a dolgozó emberek cselekvő részvétele a közügyek intézésében.

A szocialista törvényességet betartjuk és betartatjuk. Értelmezésünk szerint ez azt jelenti, hogy bűn nélküli embert nem lehet

büntetni, bűn viszont nem maradhat büntetlenül. A törvénytisztelő állampolgárt a törvény védi, a törvényt megszegő embert pedig a törvények előírásainak megfelelően felelősségre vonják és megbüntetik.

Nálunk politikai nézeteiért senkit nem üldöznek, aki azonban politikai természetű, de törvénybe ütköző, rendszer elleni bűncselekményt követ el, azt szigorúan megbüntetik, mert a nép legfontosabb vívmánya a szocialista társadalmi rend, mert az szent és sérthetetlen.

A sajtó, a rádió, a televízió fontos tömegkommunikációs eszköz, amely segítheti és segíti is világnézetünk propagálását, szocialista céljaink népszerűsítését, a közvélemény formálását. Ugyanakkor hatalmi eszköz is, amelynek megvannak az ésszerű és szükséges korlátai. Nálunk nincs cenzúra, nem is volt, de a sajtó útján elkövetett háborús uszítást, a más népek elleni gyűlöletkeltést, a faji és a felekezeti uszítást, a rendszer elleni uszítást, hangulatkeltést a törvény tiltja és bünteti. Nem felejtjük el és nem szabad elfelejteni másoknak sem, hogy Magyarországon 1956 őszén a hatalomért vívott egyik véres csata éppen a rádió épületénél, annak birtoklásáért folyt.

Pártunk harca az említett kérdésekben számunkra ilyen tapasztalatokkal szolgált. Hasznosítottuk és nem felejtjük el azokat.

Álláspontunkat mindig teljes nyíltsággal, elvi szilárdsággal és állhatatossággal képviseltük. És ha elmondjuk, mert elmondhatjuk, hogy munkásosztályunk, népünk bízik a pártban és hallgat szavára, azt nem utolsósorban a becsületes nyíltságnak és az elvi kérdésekben tanúsított engesztelhetetlenségének köszönheti pártunk. Egyetlen forradalmi párt sem harcolhat olyan módon, hogy egyvalamit mond és másvalamire gondol, vagy az egyik szemével int, a másikkal ellenkező irányba kacsint. Azoknak pedig, akik felelőtlenül játszanak a szabadság, a demokrácia és hasonló nagy, számunkra komoly szavakkal, azoknak mi mindig megadtuk a megfelelő választ és meg is tudjuk adni mindenkor.

Pártunk, népünk harcának, munkájának eredményeit, szocialista vívmányainkat nagyra értékeljük, gyarapítjuk, óvjuk mindenekelőtt a szilárd néphatalmat és azt senki kedvéért kockára nem tesszük.

Kedves elvtársak! Pártunknak mindenkor feladata volt síkraszállni a dolgozók napi érdekeiért, sohasem tévesztve szem elől

a munkásosztály végső célját, a szocialista, a kommunista társadalom megteremtését. Hazánkban ma nincsenek kizsákmányoló osztályok, megszűnt az embernek ember általi kizsákmányolása. Még van különbség a munkás, a szövetkezeti paraszt, az értelmiség és a kispolgárság, a társadalom egyes rétegeinek helyzete között, bár az alapvető érdekek közösek. A mi célunk az értelmes, békés élet, a kommunizmus – más szavakkal –, az osztály nélküli társadalom.

Az imént a szocialista építés nagy eredményeiről, annak töretlen menetéről szóltam. Gondolom, kell és jogunk van szólni a munka eredményeiről ugyanúgy, ahogy kötelességünk beszélni munkánk gyengéiről is. A szocialista építőmunka eredményei valóban nagyok, hatalmasak, ha a múlthoz vagy az egykori mélyponthoz, ahhoz mérjük azokat, ahonnan elindultunk. De nem kielégítőek a lehetőségeinkhez mérten, még kevésbé népünk növekvő és jogos igényeihez, felemelő végső céljainkhoz képest.

Így indokolt igény van a bürokratikus kinövések felszámolására, a rugalmasabb ügyintézésre, a dolgozók gazdasági, kulturális helyzetének további javítására, szociális problémáinak gyorsabb megoldására. A szocialista tudat fejlődése nyomán ma már maguk a tömegek sürgetik a magasabb, szocialista erkölcsi követelmények határozottabb érvényesítését, a társadalomellenes önzés és magatartás bírálatát és leküzdését, és ha az olyan természetű, büntetését is. Mindez természetesen nemcsak a szubjektív elhatározások meghozatalát, hanem az objektív feltételek megteremtését is sürgeti.

A párt vezető szerepéből következik az a kötelezettség, hogy társadalmunk fejlődésének fő kérdéseit időben ismerje fel, vesse fel, és az új helyzet új követelményeinek megfelelő megoldásukat dolgozza ki. Pártunk kezdeményezése nyomán társadalmunk most több nagy kérdést tart napirenden, így a szocialista demokratizmus elmélyítésének, kiszélesítésének feladatait, népgazdaságunk műszaki, technikai színvonalának emelését, a tudomány, a közoktatás, a kultúra fontos aktuális kérdéseit, a dolgozók életkörülményeinek további javítását. Az egész társadalmat érintő kérdések mindegyike külön figyelmet, megoldásuk kellő erőfeszítést kíván, mindegyikkel megfelelően kell foglalkozni.

Lenin annak idején felhívta a figyelmet arra, hogy a kérdések között mindig van egy kulcskérdés, és annak helyes megoldásától

függ számtalan más kérdés megoldása; egy adott időpontban az egész fejlődés. Az elmúlt évtizedben ilyen kulcskérdés volt nálunk a munkásosztály fenyegetett hatalmának megvédése és megszilárdítása, majd azt követően a mezőgazdaság szocialista átszervezése. E két nagy feladat helyes megoldása segítette a maga idejében társadalmunk összes fontos problémájának megoldását és nagy lendületet adott hazánk szocialista fejlődésének általában.

Most minden más feladat jobb megoldásának döntő láncszeme a gazdasági munka hatékonyságának javítása, a gazdasági vezetés reformjának megvalósítása. Reformunk lényege: a szocialista népgazdaság tervszerű fejlesztése az irányítás rugalmasabbá tételével és jelentős decentralizálásával, továbbá a szocialista rendszer gazdasági törvényeinek hatékonyabb érvényesítése a fejlődés érdekében. A reform bevezetésének első esztendeje – ez most már elmondható – bebizonyította annak alapvető helyességét, életképességét. A továbbiakban ki kell bontakoztatni jobban a gazdasági helyzetünkben meglevő, eddig nem hasznosított számtalan lehetőséget.

A IX. kongresszus a társadalmi tevékenység összes döntő területén kijelölte a feladatokat, amelyek megoldásával közelebb jutunk a dolgozók napi érdekeinek megfelelőbb szintekhez, egyben távolabbi célunkhoz, a szocialista társadalom teljes felépítéséhez is. Mély meggyőződésünk, hogy ha a párt és a nép olyan egységben és céltudatosan dolgozik, mint eddig tette, akkor rendelkezünk mindazokkal a feltételekkel, amelyek hazai feladataink eredményes megoldásához kellenek. Teljes felelősséggel állíthatjuk: a feladatokat megoldjuk, rendelkezünk a szükséges feltételekkel, mindenekelőtt hazánkban erős a munkáshatalom, van pártunk, nagyszerű munkásosztályunk, szocializmus útjára lépett parasztságunk, a nép ügyét becsülettel szolgáló értelmiségünk. Ez a legfőbb feltétele további munkánknak és eredményeinknek.

Tisztelt Központi Bizottság! Kedves elvtársak!

Pártunk, kormányunk nemzetközi tevékenysége összhangban van belpolitikánkkal. Mi a nemzetközi síkon is a reakció ellen és a haladásért küzdünk mindig és mindenütt. A népek békéjére törő imperializmussal szemben világszerte növekszik az elégedetlenség. A föld minden táján kibontakozó és erősödő antiimperialista tömegmozgalmak jelzik, hogy a népek kezdik megelégelni az imperialisták zsarnokságát és szívósan, hősiesen harcolnak szabad-

ságukért, függetlenségükért, demokratikus jogaikért, a békéért. Az ily módon szorongatott imperializmus mindent elkövet pozícióinak megtartására. Imperialista támadások érik a szocialista világot, a gyarmati iga alól nemrégen felszabadult népeket, országokat és általában a haladás erőit. A jelenlegi nemzetközi helyzet a világ minden térségében a forradalmi erők fokozott éberségét, a haladás, a béke híveinek összefogását követeli meg. Nekünk ez volt eddig is az elvi álláspontunk, ez most is, és ehhez ragaszkodunk a jövőben is. Ezt követeli meg a népek érdeke, békéje, biztonsága. Így nyújthatunk még több segítséget az imperialisták ellen harcoló hős vietnami népnek és más népeknek. Így kívánunk hozzájárulni a magunk részéről ahhoz, hogy Európa népei nagyobb garanciát kapjanak a földrész békéjét, biztonságát veszélyeztető, az amerikai imperialisták által támogatott nyugatnémet militarista, revansista, újfasiszta törekvésekkel szemben.

A kommunista világmozgalom, azon belül pártunk küldetése, hogy a néptömegeket mozgósítva küzdjön a társadalmi haladásért, egy újabb világháború megakadályozásáért, a szilárd és tartós békéért. Ebből következik a békés egymás mellett élés elve és politikája. Ezért a különböző társadalmi rendszerű országok viszonylatában változatlanul a békés egymás mellett élés politikájának hívei vagyunk. Ennek az elvnek megfelelően a kapitalista országokkal normalizált viszonyra, kölcsönös előnyökkel járó gazdasági kapcsolatokra, kulturális cserékre és a személyi kapcsolatok, a turistaforgalom fenntartására és fejlesztésére törekszünk.

A békés egymás mellett élés azonban csak az egyenjogú kapcsolatokon nyugodhat, és feltételezi a belügyekbe való be nem avatkozást, az agressziótól, a szocialista rendszer ellen irányuló aknamunkától való tartózkodást. Az imperialistáknak le kell mondaniuk arról, hogy akár erőszakkal, akár bomlasztással egyetlen országot is letérítsenek a szocializmus útjáról. Ez sohasem sikerülhet, mert az imperialisták a szocializmus erői részéről minden kísérletnél határozott ellenállásba ütköznek. Elvi meggyőződésünk szerint a forradalmat nem lehet exportálni, de ugyanúgy nem lehet exportálni ellenforradalmat sem.

Külpolitikánkban szövetségeseinkkel szoros egységben lépünk fel, és járunk el minden nagy és közös érdekű ügyben. A történelem bebizonyította, hogy a szocializmus útjára lépett magyar népnek első, igaz és őszinte barátja a Szovjetunió, amelyhez meg nem bont-

ható barátság és testvériség fűzi országunkat. A Varsói Szerződés tagállama vagyunk, és a szerződés szervezetének fenntartását, hatékonyságának növelését szorgalmazzuk mindaddig, ameddig fennáll az agresszív NATO-tömb, a szocialista országok veszélyeztetettsége. Szocialista építésünket segíti a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa, amelyre támaszkodva a szocialista országok gazdasági együttműködésének magasabb szintre emelésére törekszünk, ideértve az ésszerű integrációs megoldásokat is.

Valamennyi szocialista országgal és a nemzetközi kommunista mozgalom minden pártjával együttműködésre és egységre törekszünk. Az utóbbi években egyes szocialista országok, valamint kommunista és munkáspártok viszonylatában keletkezett nézeteltérések és viták, nézetünk szerint, nem zárják ki annak lehetőségét, hogy sok kérdésben együttműködjünk, és még kevésbé azt, hogy akcióegységre lépjünk közös ellenségünkkel, a nemzetközi imperializmussal szemben. Mi, kiindulva az alapvetően közös érdekekből, azokban a viszonylatokban is, ahol nézeteltérések vannak, ezek elvtársi rendezésére törekszünk, és a kapcsolatok, a két- és többoldalú találkozók, az eszmecserék hívei vagyunk.

A Magyar Szocialista Munkáspárt kezdettől fogva támogatta a kommunista és munkáspártok újabb nemzetközi találkozójának összehívását. Az előkészítő bizottság éppen e héten tartotta meg eredményesen zárult soros ülését Budapesten. Ezt a tényt és az állásfoglalásokat örömmel üdvözöljük, és úgy véljük, hogy újabb nagy lépést tettünk előre. A nemzetközi találkozó közeli összehívására véleményünk szerint a helyzet valóban megérett, a feltételek adottak.

Tisztelt Központi Bizottság! Pártunk 50 éves harcos útját nagy győzelmek, s időnként bekövetkezett balsikerek jelzik, de az egész utat figyelembe véve, büszkén tekinthetünk az alapítástól eltelt 50 esztendőre. A párt a zászlót mindig tisztán és magasan tartotta, az eszme győzött.

Mi, magyar kommunisták, mindig azt vallottuk pártunkról, hogy eszköz, fegyver a munkásosztály, a magyar nép szolgálatában, de ahhoz, hogy a párt az osztályharcban soha ki nem csorbuló fegyverré váljék és az is maradjon, ahhoz mindig kellettek olyan emberek, akik önzetlenül és áldozatkészen, akár életük árán is, szolgálták a párt ügyét. A munkásosztály, a nép soraiban mindig voltak ilyen emberek. S ahogy voltak, úgy vannak és mindig is

lesznek, amíg harcolni kell a népért, a békéért, a szocializmusért.

Ma, a párt megalakulásának 50. évfordulóján, tisztelettel gondolunk az alapítókra, azokra az elvtársakra, akik létrehozták a pártot, győzelemre vitték a dicső Magyar Tanácsköztársaságot, azokra, akik az ellenforradalom 25 éve alatt, az illegalitásban megtartották a pártot, azokra, akik a felszabaduláskor s azt követően harcoltak a hatalomért, dolgoztak az ország újjáépítéséért. Megbecsüléssel gondolunk egész párttagságunkra, mindazokra, akik ma dolgoznak a pártban, akik lerakták a szocialista társadalom alapjait, s tovább építik azt.

Gondolunk ma azokra a barátainkra is, akik nem tagjai a pártnak, de a párt szavát követve, mint jó szövetségeseink, velünk együtt dolgoznak a szocialista társadalom teljes felépítésén, szolgálják a munkásosztály, a nép, a szocialista haza szent ügyét.

Szeretettel gondolunk a fiatal kommunistákra, hazánk ifjúságára, a jövendő, a szocialista Magyarország letéteményeseire, azokra, akik holnap viszik tovább a zászlót!

Tisztelt Központi Bizottság! Kedves elvtársak, elvtársnők!

A Központi Bizottság tagjai között és itt, ezen az ülésen, a pártnak sok veterán harcosa van jelen. Ők tanúsíthatják, érdemes volt küzdeni! Magasan leng a zászló, amelyet 50 évvel ezelőtt bontottak ki, amely nehéz és küzdelmes harcokban győzelemre vezette a munkásosztályt.

Pártunkban megvolt és bizton hisszük, a jövőben is meglesz a képesség történelmi küldetésének méltó betöltésére. Pártunk megalapításának 50. évfordulóján ünnepélyesen kijelentjük, hogy a magyar munkásosztály, dolgozó népünk és a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom harcosai ezután is számíthatnak a magyar kommunistákra, a Magyar Szocialista Munkáspártra. Pártunk szoros egységben halad ezután is nemzetközi osztálytestvéreinkkel, és tovább vezeti népünket a szocialista Magyarország megteremtésének útján, a népek reménysége, a kommunizmus ragyogó távlatai felé.

Népszabadság, 1968. november 24.

Felszólalás a kommunista és munkáspártok moszkvai tanácskozásán

1969. JÚNIUS

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és küldöttségünk nevében szívből üdvözlöm a testvérpártok képviselőit, értekezletünk minden részvevőjét. Külön üdvözlöm vendéglátóinkat, a Szovjetunió Kommunista Pártját és köszönetet mondok a gondoskodásért, amellyel megteremtették számunkra az eredményes munka jó feltételeit.

A Magyar Szocialista Munkáspárt kezdettől támogatta a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásának összehívását; örülünk, hogy a testvérpártok túlnyomó többsége elküldte képviselőit. Úgy véljük, a nemzetközi kommunista mozgalom fejlődésében történelmi jelentősége van annak, hogy közel egy évtized után ismét sor került az összes kontinensről érkezett testvérpártok képviselőinek közös tanácskozására. A jelenlegi időszakban, amikor mozgalmunknak nincs nemzetközi szervezete, az ilyen széles körű találkozó és eszmecsere semmi mással nem pótolható, és nélkülözhetetlen számunkra a helyes marxista–leninista tájékozódáshoz.

Világméretekben folyik a harc a minden szabadságtörekvéssel szembeszálló nemzetközi reakció és a társadalmi haladásért, a nemzeti függetlenségért, a békéért küzdő száz- és százmilliók között. Napjainkban az imperializmus elleni harc még szélesebb kibontakoztatása, egységünk erősítése e harcban a kommunista és munkáspártok legfontosabb nemzetközi feladata. Annál is inkább, mert a mi egységünk az alapja és feltétele a legszélesebb tömegeket, népeket és nemzeteket, földünk minden haladó emberét tömörítő imperialistaellenes összefogásnak. Ezért teljes mértékben helyes volt a konzultatív találkozó állásfoglalása és kezdeményezése tanácskozásunk összehívására, annak jellegére és céljára.

Találkozónk előkészítésének menete bizonyítja, hogy az utóbbi években a nemzetközi kommunista mozgalomban erősödik az

egységtörekvés. Ez a találkozó úgy jött létre, hogy több mint 70 testvérpárt a marxizmus–leninizmus, az internacionalizmus elveiből, közös osztályérdekeinkből és céljainkból kiindulva, egyes kérdésekben fennálló ideológiai és politikai nézeteltéréseket félretéve, mindent alárendelt az imperialistákkal szembeni közös harc érdekeinek. Az egységre való határozott törekvés vezetett el bennünket ide Moszkvába, s ennek további erősítése a közös céljainkért folytatott harcban a kommunizmus, a béke ügyének új, hatalmas győzelmeit fogja eredményezni.

Kedves elvtársak! Az előkészítő bizottság keretében a demokratikusan és kollektíven végzett munka eredményes volt, jó feltételeket teremtett tanácskozásunk számára. Az előkészítés egész időszakában biztosítva volt és érvényesült a pártok önállósága, egyenjogúsága. Teljes mértékben érvényesült a pártok képviselőinek az az elidegeníthetetlen joga, hogy a napirenden levő kérdések kapcsán szabadon és minden korlátozás nélkül kifejthessék pártjuk álláspontját és elgondolásait. A Magyar Szocialista Munkáspárt nagyra értékeli az előkészítésben részt vett testvérpártok valamennyi képviselőjének munkáját.

Meggyőződésünk, hogy tanácskozásunk jelentősen hozzájárul az imperializmus elleni harc hatékonyságának növeléséhez, a nemzetközi kommunista mozgalom egységének megszilárdításához. Értekezletünk feladata, hogy olyan elvi platformot és akcióprogramot adjon, amely megfelel az imperializmus elleni harc követelményeinek, amelyet minden kommunista és munkáspárt, minden antiimperialista erő cselekvően támogathat. Küldöttségünknek az a megbízatása és szándéka, hogy a tanácskozás e feladatainak megoldásához a maga részéről és tőle telhetően hozzájáruljon.

Tisztelt elvtársak! Az imperializmus elleni harc alapvető feltétele, hogy a világ bonyolult folyamatait időszakonként sokoldalúan, marxista–leninista módon elemezzük. Ez az elemzés csak a testvérpártok kollektív munkájával, tapasztalataik egybevetésével végezhető el.

A kommunista és munkáspártok közös harca, együttműködése csak elvileg szilárd, marxista–leninista elemzésen nyugvó politikai platform alapján lehetséges. Az előkészítő bizottság által a tanácskozás elé terjesztett fő dokumentumtervezetet jónak tartjuk, megfelel ennek a fontos követelménynek, és hatékony eszmei és politikai fegyvert bocsát az imperializmus elleni harchoz pártjaink

rendelkezésére. A fő dokumentumtervezet a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának véleménye szerint jó, annak értékelésével és irányvonalával egyetértünk.

Az okmánytervezet szerintünk helyesen elemzi és ítéli meg a bonyolult és ellentmondásos nemzetközi helyzetet, annak fő kérdéseit. A tényeknek megfelelően világítja meg a haladás erői által szorongatott, válságokkal küzdő imperializmus agresszív tevékenységét, azt a veszélyt, amit az imperialista hatalmak politikája magában rejt. Helyesen méri fel az imperialistaellenes erők lehetőségeit és feladatait is.

Reális az a megállapítás, hogy a nemzetközi helyzet egyik fő jellemzője a szocialista országok, a kommunista és munkáspártok erejének, befolyásának növekedése, a népeknek a szabadságért és a békéért egyre fokozódó küzdelme. Kétségtelen az is, hogy az utóbbi években éleződött a helyzet, fokozódott az imperializmus agresszivitása. Látnunk kell: az imperialisták céltudatosan arra törekszenek, hogy éket verjenek a szocializmus erői közé és egységünk tényleges hiányait saját politikai céljaikra hasznosítsák.

Helyes következtetés, hogy növelni kell az erőfeszítéseket az imperialisták békebontó, kalandor kísérleteinek visszaverésére és megakadályozására. Helytálló, fontos és történelmileg igazolt az a következtetés is, hogy a haladás erői, ha összefognak, képesek megfékezni az imperialistákat, megvédeni a dolgozók, a népek vívmányait, képesek megakadályozni egy új világháború kirobbantását, képesek győzelemre vinni a haladás ügyét.

A nemzetközi imperializmus fő ereje ma az amerikai imperializmus, amelynek monopoltőkései a számukra nyereséges második világháború után megkísérelték, hogy a világot uralmuk alá hajtsák. Az antikommunizmus hírhedt zászlaja alatt támadják a szocializmusért, a haladásért, a nemzeti függetlenségért küzdő erőket. Az amerikai imperialisták világuralmi tervei ugyan megtörtek és megtörnek ezután is, de azokról nem mondtak le, szövetségeseikkel és csatlósaikkal új és új akciókat szerveznek a szocializmus országai, a haladás erői, a népek szabadsága és biztonsága ellen.

Az amerikai imperialisták legbrutálisabb és legnyíltabb támadása jelenleg a vietnami nép elleni agresszív háború. Ez a háború egyben az egész világ békéje elleni támadás is. A vietnami nép hősiességgel és nagy áldozatkészséggel vívja sikeres harcát nemzeti szabadságáért, önrendelkezési jogaiért, élvezi a világ haladó erőinek és

minden tisztességes emberének rokonszenvét, támogatását. Helyeseljük, hogy értekezletünk külön dokumentumban nyilvánítja ki szolidaritásunkat Vietnam népével, s határozottan szól arról, hogy a jövőben is megadunk minden segítséget igazságos harcához a végső győzelemig.

Joggal háborítja fel a haladó embereket és aggasztja a béke híveit a válságos és mindennap újabb robbanással fenyegető közel-keleti helyzet. Izrael uralkodó körei kiszolgálják az imperialista nagyhatalmi célokat és makacsul ragaszkodnak saját hódító törekvéseikhez is. Az amerikai imperialisták támogatásával mindent elkövetnek, hogy megakadályozzák e térség igazságos és tartós békéjének megteremtését. Mi a közel-keleti konfliktusnak az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1967. november 22-i határozatának megfelelő politikai rendezése mellett szállunk síkra. Úgy véljük, hogy minden segítséget meg kell adni a megtámadott és fenyegetett arab országoknak.

A kommunista világmozgalom pártjai, a haladás, a béke erői nagy figyelmet kell hogy szenteljenek Európa kérdéseinek is. Európában a békét leginkább és közvetlenül fenyegető erő az amerikai imperializmus első számú európai szövetségese és gyámoltja, a nyugatnémet revansizmus és militarizmus.

A békés egymás mellett élés elvének megfelelően a Magyar Népköztársaság, a társadalmi rendszer különbözősége ellenére, a Német Szövetségi Köztársasággal is a viszonyok rendezésére, kölcsönösen előnyös, sokoldalú kapcsolatok kiépítésére törekszik. De komoly akadályát képezik a kapcsolatok rendezésének és fejlesztésének, hogy a Német Szövetségi Köztársaság mind ez ideig nem hajlandó elismerni a fasiszta Németország veresége után kialakult európai határokat. Nem akarja elismerni a két német állam létét, a Német Demokratikus Köztársaságot, a béke és a szocializmus fontos európai pillérét. Mindez éberségre kötelezi a népeket, arra, hogy ne feledjék: a német monopoltőke egy emberöltő alatt kétszer rántotta háborúba a világot.

A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének legutóbbi, budapesti ülése konstruktív kezdeményezést tett az európai béke, az európai népek kollektív biztonságának megteremtése érdekében. Első lépésként egy összeurópai tanácskozás létrehozását javasoltuk. A felhívás kedvező visszhangja a lépés helyességét és időszerűségét bizonyítja. A munkát folytatjuk. Az európai béke és

biztonság megteremtése megfelelő hozzájárulást kíván a kontinens minden országának kormánya részéről, de megkívánja a tömegek, a népek aktív fellépését és támogatását is. A béke és a biztonság érdekében szükséges társadalmi mozgalom kibontakoztatásában meghatározó, komoly szerepe van és lesz Európa kommunista és munkáspártjainak.

Egy új, minden eddiginél pusztítóbb világháború kirobbantásának megakadályozása, a béke védelme és tartóssá tétele változatlanul korunk alapkérdése. A társadalmi forradalom korszakában élünk, és annak útját Lenin, az orosz bolsevikok, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom nyitották meg. Ugyanakkor egy gyorsan fejlődő tudományos és technikai forradalom időszakában is élünk. A kommunista és munkáspártokra, világmozgalmunkra rótta a történelem a magasztos feladatot: vezessék a harcot; az emberi tudás vívmányai ne az ember elpusztítására, hanem felszabadítására és boldogulására szolgáljanak.

Mi, kommunisták, küzdünk az általános és teljes leszerelésért, hogy az emberiség láthatára derült és minden fenyegetéstől mentes legyen. De addig is, amíg ez egykor majd valóra válik, támogatunk minden ésszerű lépést, amely ebbe az irányba vezet. Támogatjuk a nukleáris fegyverek elterjedését gátló atomsorompó-egyezményt éppen úgy, mint a fegyverkezési verseny csökkentésének lehetőségeiről tárgyaló genfi tanácskozásokat. Lankadatlanul küzdünk a Szovjetunió, a szocialista országok, a Varsói Szerződés számos békekezdeményezésének megvalósításáért.

Minden dolgozó ember, kommunisták és nem kommunisták, világszerte várakozással tekintenek tanácskozásunkra. Azt várják tőlünk, hogy szilárdabbá váljék az agresszorokkal, a békebontókkal szemben a béke frontja. A magyar küldöttség támogatja tanácskozásunk békefelhívás-tervezetét, annak ismételt kinyilvánítását, hogy a kommunista és munkáspártok készek minden számba vehető erővel és tisztességes emberrel összefogni az emberiséget fenyegető új háború veszélyének elhárítása érdekében, a béke védelmében.

Tisztelt elvtársak! A kommunista világmozgalom méreteiben kiterjedt. Testvérpártjaink létrejöttek és dolgoznak a föld csaknem valamennyi országában, erejük nőttön-nő. A marxizmus–leninizmus eszméi alapján önállóan alakítják politikájukat és harcolnak munkásosztályuk, népük érdekeiért és az internacionalizmus jegyé-

ben egyesítik erejüket az imperializmus nemzetközi erőivel szemben.

A viszonyok, amelyek között pártjaink dolgoznak, rendkívül eltérőek. A kommunista és munkáspártok azokban az országokban, ahol már győzött, épül a szocializmus, a kormányzás felelősségét viselve dolgoznak. Egyes kapitalista országokban hatalmas legális pártokként, másutt féllegális, illegális viszonyok között, kegyetlen üldözésnek kitéve harcolnak.

Amikor arról van szó, hogy nemzetközi síkon összehangoljuk erőfeszítéseinket, erősítsük egységünket a közös, imperialista ellenséggel szemben, kötelességünk, hogy figyelmesen meghallgassuk egymást, és kölcsönösen egymás helyzetének minél jobb megértésére törekedjünk. Világmozgalmunk minden harci osztagának küzdelme, eredménye egyformán fontos számunkra.

A három kontinens 14 országát magában foglaló szocialista világrendszer a nemzetközi munkásmozgalom legnagyobb történelmi vívmánya – az imperializmus elleni világméretű harc fő ereje. Az új világrendszer történelmileg fiatal, s fejlődése természetesen sok új, bonyolult problémát vet fel. Ezek megoldása pártjaink feladata.

A szocialista világrendszer fejlődése függ azoknak a feladatoknak a megoldásától, amelyek az egyes szocialista országokban felvetődnek, de nem kevésbé attól, hogyan tudjuk kihasználni azokat a hatalmas erőket, amelyek a szocialista országok hatékony és sokoldalú együttműködésében rejlenek. A Magyar Népköztársaság nagyra értékeli a Varsói Szerződés Szervezetében és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa szervezetében kialakult szocialista együttműködést, és aktívan törekszik a kapcsolatok és az együttműködés fejlesztésére minden szocialista országgal.

Világmozgalmunk minden pártjának munkájában azonos feladatként jelentkezik – bármilyen feltételek között él és dolgozik is – az, hogy világnézetünk és osztálycéljaink alapján jól összehangoljuk harcunkat, egyesítsük erőinket. Egységünk és összefogásunk szilárd elvi alapja a marxizmus–leninizmus, az internacionalizmus, az, hogy a különböző országok munkásainak, dolgozóinak alapvető érdekei egybeesnek.

A kapitalizmus korszaka magával hozta, hogy a haladás és a reakció erői nem csupán elszigetelten, egyes országokban állnak szemben egymással, hanem nemzetközileg, világméretekben is.

Már akkor, amikor a nemzetközi tőke vérbe fojtotta a párizsi kommünt, Marx rámutatott arra, hogy a munkásosztályt a kozmopolita tőkével szembeni védekezés vitte el a nemzetközi összefogáshoz.

A nemzetközi tőke erejével szemben ma még nagyobb összefogásra van szükség, mint száz esztendővel ezelőtt. Az első szocialista forradalom győzelme, a Szovjetunió létrejötte óta a nemzetközi események középpontjában a szocializmus és a kapitalizmus erőinek küzdelme áll és ez még inkább így van, amióta a szocializmus világrendszerré vált.

Az imperialista tőke a jelenlegi helyzetben sem mond le arról, hogy a szocialista rendszert megdöntse, vagy legalábbis, hogy megkísérelje egyik vagy másik szocialista országot kiragadni a közösségből. Ebben kifejeződik a nemzetközi imperializmus általános érdeke, a kapitalisták osztályérdeke.

A magyar munkásosztály, népünk történelmének örök időkre szóló figyelmeztetése az első munkáshatalomnak, az 1919-es Magyar Tanácsköztársaságnak a nemzetközi imperializmus által külső fegyveres erővel, az antantcsapatokkal történt leverése. Az általuk nyeregbe ültetett ellenforradalmi rendszer 1945-ben összeomlott, amikor a hazánkat felszabadító szovjet hadsereg a hitleri fasiszta megszálló erőket kiverte Magyarország területéről.

Az élet úgy hozta magával, hogy a szocialista társadalom építésének útjára lépett magyar népet még egy súlyos megpróbáltatás érte 1956-ban. Az ismert és ténylegesen fennállott hibákba kapaszkodva, a szocializmus híveinek megzavarodottságát, a revizionisták bomlasztó munkáját kihasználva, a nemzetközi imperializmus által bátorított és támogatott hazai reakció erői véres ellenforradalmi felkelést robbantottak ki.

A munkáshatalom ellenségeinek ez a kísérlete kudarccal járt, mert a Szovjetunió, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom szolidaritását és támogatását élvező forradalmi erők felülkerekedtek hazánkban. Az előkészítő bizottság munkájának budapesti szakaszában a testvérpártok képviselői személyesen is meggyőződhettek arról, hogy a magyar nép, miután megvédte és megszilárdította hatalmát, következetesen és eredményesen folytatja a szocialista társadalom teljes felépítésére irányuló munkásságát.

Magyarország példája jól mutatja, hogy az imperialisták hogyan

kísérlik meg minden időben a legkülönbözőbb úton és módon az új, fejlődő szocialista országok államát, hatalmi rendszerét aláásni, fellazítani, s ha lehet, megdönteni.

Pártunk, munkásosztályunk, a magyar nép megtanulta, hogyan és mivel kezdődik az ellenforradalom, milyen, amikor már felülkerekedik, s álarcát levetve nyíltan lép fel. Az 1956-os ellenforradalmi felkelés nem régen volt; tanulságai még elevenen élnek. Az események tanították meg pártunkat arra, hogy a népi demokratikus hatalom válságos helyzetét előidéző okok között milyen szerepet játszottak a mi oldalunkon elkövetett hibák, azokat hogyan használták fel céljaikra rendszerünk belső és külső ellenségei, milyen erők támadtak ránk és kik voltak a mi oldalunkon.

A Magyar Népköztársaságot 1956 nehéz időszakában segítette a Szovjetunió, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom szolidaritása és támogatása. A mi hazánkat segítő nemzetközi erők azt tartották szem előtt, hogy a munkáshatalom, a szocialista vívmányok megvédése egy adott országban, a szocialista országok mindegyikének, a nemzetközi munkásosztálynak közös ügye, közös érdeke. A történelem azt tanítja, hogy a szocialista országok népeinek, az egyes országok munkásosztályának döntő és kiapadhatatlan erőforrása a proletár internacionalizmus, az egység és összefogás, az egymás harcának kölcsönös támogatása.

Az a széles körű politikai vita, amely az 1956-os magyarországi események körül volt, s amelyik a csehszlovákiai események megítélésében még ma is folyik, ugyancsak meggyőzően bizonyítja, hogy egy szocialista ország fejlődése vagy esetleges megtorpanása, válsága, milyen fontos kérdése a nemzetközi osztályharcnak, és azt is, hogy ezek megítélésében az osztályszempont a döntő.

A csehszlovákiai eseményekkel kapcsolatosan egyes testvérpártok képviselői felvetették, hogy a szocialista országok vezetői ne keverjék össze a proletár internacionalizmus kérdését az államérdekekkel. Látnunk kell, a tapasztalatok azt bizonyítják: amikor egy szocialista ország sorsáról van szó, akkor mindenki érdekelt.

A nemzetközi imperializmus általában és minden imperialista hatalom külön-külön érdekelt abban, hogy a szocialista országok gyengüljenek, sőt számukra az a kívánatos, hogy a szocialista világrendszer szűnjön meg létezni. A nemzetközi munkásosztály egésze, minden egyes szocializmust építő nép, minden egyes kommunista és munkáspárt külön-külön is érdekelt abban, hogy ha egy szocia-

lista ország kritikus helyzetbe kerül, súlyos nehézségekkel találja szemben magát, küzdje le azokat, fejlődjön, erősödjön tovább.

A proletár internacionalizmus és az államérdek összefüggéseit pedig – szocialista országokról lévén szó – helyesen kell értelmezni. A szocialista országokat kormányzó pártok kommunista pártok. A pártok és a népek célja ezekben az országokban a szocialista társadalom felépítése, a kommunizmus megteremtése. A szocialista országok belső társadalmi rendszere és egymás közötti kapcsolatai azonos elvekre épülnek, azonosak céljaik, ennélfogva alapvető érdekeik is közösek. Nem frázis, hanem valóság, hogy bármelyik szocialista ország sikere a többi erejét is növeli és bármelyik nehézsége mindegyiket terheli. Az öröm is közös, a gond is az.

Egyetlen kommunista párt és egyetlen szocialista ország sem erősödhet a többi kárára vagy gyengülése árán. Ezért a szocialista országok vezetői nem választhatják szét egymástól a proletárinternacionalizmus kérdését és a szocialista országok államérdekeit. Ha egy szocialista ország vezetői egymástól függetlenítik az internacionalizmust és országuk államérdekeit, akkor csak árthatnak a közös ügynek és országuk érdekeinek.

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a Magyar Népköztársaság sohasem tagadta, hogy érdekelt a csehszlovákiai eseményekben. Ez nem is lehet másképpen szövetséges szocialista országok esetében. A Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Magyar Népköztársaság szomszédos országok, szocialista társadalmat építő népeiket történelmi sorsközösség kapcsolja össze.

Pártunk Központi Bizottságát, országunk kormányát a csehszlovákiai események minden fázisában, minden cselekedetében az internacionalizmus elve, a szolidaritás érzése vezette és semmi más. Mi abban vagyunk érdekeltek, azt kívánjuk és csak azt kívánhatjuk, hogy a csehszlovák társadalom kérdései szocialista megoldást nyerjenek.

A Csehszlovák Szocialista Köztársaság belső kérdéseit a Csehszlovák Kommunista Pártnak, Csehszlovákia munkásosztályának és népeinek kell megoldaniuk. Mi bízunk abban, hogy ezt meg is fogják tenni. Annál is inkább, mert csehszlovák testvérpártunk Központi Bizottsága az utóbbi időben határozottan kézbevette az ügyeket. Mi őszintén sikert kívánunk a csehszlovák kommunistáknak, a testvéri cseh és szlovák népnek a szocializmus vívmányainak megvédéséért és továbbfejlesztéséért vívott harchoz.

Kedves elvtársak! A tanácskozás elé terjesztett dokumentumtervezet, értékelve a szocialista országok szerepét az imperializmus elleni harcban, méltatja a fejlődést, amely országainkban végbement, s utal a problémákra és a feladatokra is. Úgy véljük, hogy ez így helyes. Pártunk munkáját, a fejlődés új követelményeinek megfelelően törekszünk fejleszteni, a szocialista építőmunka eredményeit pedig tovább gyarapítani. Ugyanakkor azt is nagyon jól tudjuk, hogy ha nem dolgozunk módszeresen a fellelhető hibák kiküszöböléséért, azzal csak a szocializmus ügyének ártunk. Emellett azt is hangsúlyoznom kell, hogy a hibák elleni harc címén nem engedjük és nem engedhetjük meg a szocialista rendszer becsmérlését, azt, hogy magát a rendszert támadják.

A szocialista országoknak sokféle bírálója van. Ellenségeink pedig szüntelenül és a legkülönbözőbb címeken támadják rendszerünket. Mostanában divatos a szocialista állam fogalmát a bürokráciával azonosítani. Bürokratikus kinövések és tendenciák persze még vannak nálunk. Ezek ellen az ügyvitel javításával, a szocialista államélet, a szocialista demokrácia fejlesztésével, a dolgozó tömegek újabb és újabb rétegének a közéletbe, a kérdések eldöntésébe való fokozott bevonásával harcolunk. A társadalom életének egyetlen területén sem idealizáljuk az elért fejlettségi színvonalat, hanem annak szüntelen emelésére törekszünk.

Ez a dolog egyik oldala. A másik az, hogy a szocialista állam a dolgozó nép hatalma, a történelemben eddig ismert legdemokratikusabb állam, amelyben megszűnt az embernek ember általi kizsákmányolása, és amely a nép szolgálatában áll. A tapasztalatok szerint a szocialista állam elhalásának ideje még nem érkezett el, annak védelmi funkcióira a jelenlegi megosztott világban szükség van, gazdasági-kulturális szervező szerepe is nélkülözhetetlen a szocialista társadalom építésében. Ennek megfelelően pártunk az állam intézményeinek szilárdításán, munkájának fejlesztésén dolgozik.

Nálunk, Magyarországon, politikai, erkölcsi és tételes törvény, hogy a dolgozók államára kezet senki sem emelhet, és semmiféle „újítási" célzattal sem fogjuk, és nem engedjük fellazítani vagy szétverni azt.

Kedves elvtársak! A szocializmus útjára lépett országok mindegyike sajátos vonással gazdagította a gyakorlatot. Bizonyos, hogy a szocialista társadalom építése az utak és a formák még nagyobb

változatosságát fogja felmutatni a jövőben. Sem a jelenben, sem a jövőben nem mentesülnek pártjaink attól a legfőbb marxista–leninista követelménytől, hogy érvényesítsék a szocializmus építésének általános, közös törvényszerűségeit és egyidejűleg vegyék figyelembe országaik adottságait, történelmi és nemzeti sajátosságait. Akár a szocializmus általános törvényszerűségeinek, akár a nemzeti sajátosságoknak és adottságoknak figyelmen kívül hagyása megtöri a fejlődést, válságokba, zsákutcába vezet.

Pártjaink önállóak, a szocialista országok szuverén és független országok. Országaink szuverenitása, népeink nemzeti függetlensége szocialista társadalmi viszonyokkal párosul, azokra alapul. A jelenlegi történelmi szakaszban országaink szuverenitását, nemzeti függetlenségét egyrészt a többi szocialista országgal fennálló szövetségünk, másrészt társadalmunk szocialista alapjainak szilárdsága és továbbfejlesztése biztosítja mindenekelőtt.

Nem feledhetjük egy pillanatra sem, hogy a kommunista és munkáspártok önálló tevékenységét, sőt létét, a szocialista országok szuverenitását, nemzeti függetlenségét és fejlődésének lehetőségeit a kapitalista országok reakciós körei, a nemzetközi imperializmus szüntelenül támadja és veszélyezteti. Imperialista ellenségeink világosan felismerték: csak akkor számíthatnak sikerre a szocialista világrendszer ellen irányuló ellenforradalmi tervekben, ha sikerül réseket nyitni és ellentéteket támasztani a szocialista országok között.

A szocialista eszme híveinek azonban semmilyen vita hevében sem szabad letérniük az osztályalapról. Mi, magyar kommunisták, a leghatározottabban elutasítjuk azokat a nézeteket, amelyek a szocialista országokat „nagyok" és „kicsik" címén akarják elkülöníteni és elválasztani egymástól. Elutasítjuk azokat a nézeteket is, amelyek a „tömbpolitika" elleni harc címén egy nevezőre akarják hozni a nemzetközi imperializmus agresszív célú katonai szervezetét és a szocialista országok védelmi tömörülését.

Kellő szilárdsággal és politikai bátorsággal kell harcolnunk mindenféle imperialista kísérlettel szemben, amelyekkel soraink fellazítását és szétbomlasztását szeretnék elérni. Fokozni kell harcunkat azokkal a sorainkba behatoló burzsoá eszmékkel, s a marxizmus–leninizmus elveit eltorzító revizionista és dogmatikus nézetekkel szemben, amelyek tévútra vezetnek. A burzsoá nézetek közül kétségtelenül a legveszedelmesebbek mozgalmunkra a nacio-

nalista nézetek, és azok közül is a nacionalizmus szovjetellenességben megnyilvánuló válfaja.

Kedves elvtársak! Nem lehet nem beszélni arról, ami ma a nemzetközi munkásmozgalom legfőbb gondja, a nemzetközi helyzetet bonyolító egyik legnagyobb kérdés. Okmánytervezeteink nem foglalkoznak a kínai vezetők politikájával; ez annak a meggondolásnak a következménye, hogy a tanácskozás okmányaiban mellőzzük egyes pártok bírálatát. Mégis, az imperializmus elleni harcról, egységünk erősítéséről szólva, nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a letagadhatatlan tényt, hogy ma a kínai vezetők s követőik politikája egységtörekvéseink nagy akadályozója és rendkívül bonyolítja, nehezíti az imperializmus elleni harcot.

A kínai vezetők mai politikája objektíve a legnagyobb ajándék, előny és remény a nemzetközi imperializmus számára.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága természetesen sajnálja, hogy a Kínai Kommunista Párttal így alakultak a dolgok. De az elvekben nem lehet megalkuvás és semlegesek sem lehetünk. Itt nem két párt vitájáról és valami alárendelt kérdésről, hanem a nemzetközi kommunista mozgalom, harcunk fő irányvonaláról van szó. Ezért pártunk Központi Bizottsága ismételten határozottan elítélte a kínai vezetők kispolgári álradikalizmusát, hegemón törekvéseit, szakadár tevékenységét, nacionalizmusát, szovjetellenességét, fegyveres határprovokációit, egész káros politikai irányzatát.

Bennünket továbbra is a barátság és a szolidaritás őszinte érzése tölt el a kínai nép iránt, amely most súlyos tragédiát él át. Bízunk abban, hogy Kínában a szocializmus vívmányai nem mennek veszendőbe, hogy e nagy forradalmi hagyományokkal rendelkező nép képes lesz leküzdeni a nehézségeket és újra bekapcsolódik közös harcunkba. Ez elsősorban a kínai nép, de a haladás minden erejének és hívének érdekében áll. Az imperializmus reményeit pedig szét kell zúznunk, s a Mao-irányzat által támasztott minden nehézség ellenére erősíteni kell a nemzetközi kommunista mozgalom pártjai, a szocialista országok összefogását az imperializmus elleni harcban.

Magától értetődik, hogy az imperializmus reményeket fűz azokhoz a nézeteltérésekhez, amelyek jelenleg megvannak a szocialista világrendszer országai között és a nemzetközi kommunista mozgalom soraiban.

Az imperialisták a „haladó szocializmus", az „önállóság", a „szuverenitás" fogadatlan prókátoraiként a katonai és gazdasági nyomás erejével, csábító szirénhangokkal, nyílt rágalmazással és titkos aknamunkával törekednek soraink megbontására. Egymástól, de főleg és mindenekelőtt a Szovjetuniótól szeretnék elválasztani a szocialista országokat, a kommunista és munkáspártokat, attól a Szovjetuniótól, amelynek katonai ereje, politikai és erkölcsi tekintélye a legfőbb akadálya annak, hogy az imperialisták, hacsak saját pusztulásuk óráját nem akarják felidézni, nem robbanthatnak ki új világháborút. Az imperialisták kénytelenek megfelelően számolni a Szovjetunió hatóerejével, szükségképpen minden haladó erőnek is helyesen kell látnia a szocializmus és a béke fő támaszának szerepét.

Nincs egyetlen kommunista és munkáspárt sem, amelynek története elválasztható volna a Szovjetunió Kommunista Pártjának történetétől, a leninizmus kialakulásától, Lenin tevékenységétől, aki a modern munkásosztály új típusú, forradalmi pártjának elvi és működési alapjait kidolgozta. Nincs egyetlen szocialista ország, amely azt mondhatná, hogy léte független az első szocialista országétól, de nincs olyan sem, amelynek biztonságát, szocialista fejlődésének biztató kilátásait ne védené a Szovjetunió léte, internacionalista politikája, hatalmas ereje.

Gyakran hangoztatjuk, hogy a kommunista világmozgalom valamennyi pártja, a szocialista világrendszer minden országa egyenjogú. Ez valóban így van; és jól van így. Mostanában azonban kevésszer szólunk arról, hogy egyenjogúak vagyunk ugyan, de nem egyforma a helyzetünk a felelősségben és a teherviselésben. Ha mindent viszonylagosan számítunk is, ha őszinték akarunk lenni, akkor meg kell mondani, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja és a szovjet nép, amely a jogokból csak az egyenlő törvényes részt igényli magának, mérhetetlenül több felelősséget hordoz vállain bármelyikünknél. Internacionalista és önzetlen módon, mindenki másnál többet áldozott és áldoz a kommunizmus ügyéért, a nemzetek szabadságáért, a világháború megakadályozásáért, az emberiség szebb jövőjéért.

Elvtársaink, a munkások, a dolgozók milliói világszerte méltán becsülik és mindig is becsülni fogják a Szovjetunió Kommunista Pártját, a szovjet népet. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelemre vitelével, s mindazzal, amit azóta tett a Szovjetunió

Kommunista Pártja és népe, nemcsak magára vállalta az úttörő, az élen haladó megtisztelő, de terhes szerepét, hanem vállalva minden ezzel járó lemondást és áldozatot, mindenkor méltóan be is töltötte azt.

A Szovjetunió Kommunista Pártja, a Szovjetunió ezen szerepét látni – ez nem csupán érzelmi kérdés. Ez szorosan kapcsolódik napirendi kérdésünkhöz, az imperializmus elleni harc és egységünk kérdéséhez.

Az imperializmussal vívott élethalálharcban, a jelenleg létező két világrendszer, a kapitalizmus és a szocialista rendszer közötti küzdelemben létkérdés, hogy egységünk erősödjék és az imperializmussal szemben szilárdan egységbe forrott szocialista országok, kommunista és munkáspártok álljanak. Egységünknek, az internacionalizmusnak, az összes antiimperialista erő összefogásának lényeges kérdése a Szovjetunióhoz való helyes elvi viszony.

Kedves elvtársak! Szólni kívánok a nemzetközi kommunista mozgalom jövőre esedékes nagy eseményéről, a halhatatlan Lenin születésének 100. évfordulójáról. Helyeseljük azokat a gondolatokat, amelyeket e kiemelkedő évforduló kapcsán az előterjesztett okmánytervezet tartalmaz. Úgy véljük, valamennyien egyetértünk abban, hogy a marxizmus–leninizmus eszméihez való hűséggel, Lenin tanításainak hű követésével, mozgalmunk egységének erősítésével, forradalmi tettekkel ünnepelhetjük legméltóbban ezt a nagy évfordulót. Munkánkban meríteni kell mindabból, amit Lenin élete és műve adott nekünk, kommunistáknak, hogy továbbhaladjunk azon az úton, amelyet az ő vezetésével a szovjet forradalom nyitott meg a nemzetközi munkásosztály, a népek, az egész emberiség előtt.

Tisztelt elvtársak! A kommunista és munkáspártok jelenlegi moszkvai tanácskozása előkészítésének hónapjaiban, és most, ezekben a napokban nagy lépést tettünk előre. A találkozón összegyűlt testvérpártok egybehangzóan vallják: parancsolóan szükséges a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom politikai és cselekvési egységének továbberősítése. Ez mozgalmunk, minden egyes testvérpárt, a nemzetközi munkásosztály legalapvetőbb és közös érdeke.

Az egység csak önkéntes alapon valósulhat meg, meggyőződésen alapuló közös munkát követel, nem lehet azt kívülről senkire se rákényszeríteni. De szükség van rá – mert ezt követeli az élet. Ne

gondoljuk azt, hogy egységünk minden közös érdekű kérdésben elérhető lesz egyik napról a másikra. De nincs kétségünk, hogy ha állhatatosan dolgozunk, törekvéseinket siker koronázza.

Azonos következtetésre jutottunk abban is, hogy az imperializmus elleni harc fokozásához a kommunista és munkáspártok összefogásán túlmenően szükség van valamennyi antiimperialista erő tömörítésére. Ennek feltétele a testvérpártok aktív kezdeményező szerepe. Pártjaink az őszinte együttműködés szándékával közelednek mindenkihez, aki hajlandó cselekedni a társadalmi haladás, a nemzeti függetlenség, a béke érdekében. Az egyenjogú társak szövetségét javasoljuk mindazok számára, akik megértik, hogy a népek antiimperialista összefogása a világ dolgozóinak, az emberiség létérdekeinek védelmén alapszik.

Tisztelt értekezlet! Végezetül ismételten hangsúlyozni kívánom, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége egyetért a beterjesztett dokumentumok tervezetével, azokat jónak tartja, elfogadja és elfogadásra ajánlja.

Tudatában vagyunk annak, hogy az állásfoglalásainkat összefoglaló és rögzítő okmányok elfogadása, közzététele igen nagy lépés előre, de ez még nem minden. Ezután kezdődik pártjaink igazi munkája az okmányokban foglaltak megvalósításáért. Meggyőződésünk, ha abban a szellemben folytatjuk a harcot a továbbiakban, amely szellemben munkálkodtunk e tanácskozás létrejöttén, az eredmények nem fognak elmaradni.

Most, ezekben a napokban az egész világ, barát és ellenség egyaránt, Moszkvára, a kommunista és munkáspártok értekezletére figyel. Váltsa valóra tanácskozásunk a világ kommunistáinak és haladó embereinek e nagy nemzetközi találkozóhoz fűzött reményeit. Végezetül biztosíthatom a testvérpártok képviselőit: a Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar kommunisták érzik a reájuk háruló felelősséget, és készek valamennyi testvérpárttal összefogva dolgozni, harcolni közös ügyünk sikeréért.

Népszabadság, 1969. június 11.

Beszélgetés Giuseppe Boffával, a l'Unita, az Olasz Kommunista Párt központi lapjának különtudósítójával

1969. NOVEMBER

Kérdés: A Tanácsköztársaság 50. évfordulójára emlékezve, önök megvonták Magyarországon a Magyar Kommunista Párt hosszú útjának mérlegét Kun Béla korszakától Rákosi korszakáig, valamint napjainkig. E félévszázados múlt fényében mit tart ön pártjuk történetében a legszámottevőbb tapasztalatnak, és melyek azok a negatív mozzanatok, amelyeket bírálnak, hogy a jövőre nézve is tanulságokat vonjanak le belőlük?

Válasz: Mielőtt válaszolnék, szeretném kijelenteni: megtisztelőnek tartom, hogy az Olasz Kommunista Párt központi lapjának szerkesztősége megkeresett; készséggel állok rendelkezésükre és válaszolok kérdéseikre.

Ami az első kérdést illeti.

A párt megalakításának és az 1919-es Tanácsköztársaság kikiáltásának nemrég volt 50. évfordulóján valóban áttekintettük a megtett utat és számba vettük a tapasztalatokat. Megjegyzem, mi a párt harcának egyes szakaszait a társadalmi lényeget kifejező módon nevezzük meg, s nem tekintjük azokat egyik vagy másik vezető „korszakának". A megtett út fordulatos, az eltelt 50 év eseményekben gazdag, sokszor viharos időszak volt. Mindezek következtében pártunk sokféle és jelentős tapasztalatokkal rendelkezik, s azokat a mai széles körű tevékenységében hasznosítja. Ezért az önök kérdésére a teljes feleletet valójában a Magyar Szocialista Munkáspárt egész politikája adja.

A párt harcainak tapasztalataiból mégis kiemelném mint különleges fontosságúakat az elvi politikát, a pártegységet, a tömegekkel való összeforrottságot és az internacionalizmust. Elmondható: a párt harca sikeres volt, amikor a marxizmus–leninizmus elveit tisztán megőrizte és alkotóan alkalmazta, s kudarcra volt ítélve, amikor az ideológiában revizionizmusnak vagy dogmatizmusnak, a politikában jobboldali megalkuvásnak vagy „baloldali" szektarianiz-

musnak teret engedett. Hatványozottak voltak a párt erői, ha eszmeileg, politikailag és szervezetileg egységes volt, ellenben erőtlenné vált, ha megosztották a frakciók és irányzatok. Eredményesen tudott harcolni, dolgozni, amikor maradéktalanul élvezte a dolgozó tömegek cselekvő támogatását; elszigetelődött, nem tudta betölteni hivatását, amikor elszakadt a tömegektől. Megsokszorozódott a párt ereje, amikor tisztán őrizte a proletár nemzetköziség eszméjét, helyesen egyeztette a forradalmi harc nemzeti és nemzetközi érdekeit; veszített erejéből, amikor megsértette az internacionalizmus elveit, s bármi okból lazultak kapcsolatai a szocializmus erőivel, a nemzetközi munkásmozgalom osztagaival.

Olasz barátaink is jól tudják, hogy a magyar kommunisták a közelmúlt időszakban súlyos harcokat vívtak. Tudják, hogy a negyvenes évek végén, az ötvenes évek elején a Rákosi-féle vezetés dogmatizmusa, szektás politikája, a Nagy Imre-csoport revizionizmusa, osztályárulása, e két klikk harca egyrészről, az osztályellenség, az imperialisták aknamunkája és nyílt támadása másrészről, súlyos, hosszan tartó krízisre vezetett a pártban, társadalmunkban. S mindez az 1956-os magyarországi ellenforradalmi felkelésbe torkollott.

Az azóta végbement fejlődés bizonyítja, hogy pártunk komolyan vette a történelmi tapasztalatokat. A kritikus idők egyik legfőbb tanulsága az volt, hogy mindig a valóságot kell néznünk, nem azt, amit szeretnénk látni, le kell számolni mindenféle szubjektivizmussal, és reális politikát kell folytatnunk.

A realitás, a valósággal való szembenézés, a nehézségek felismerése, s az azokkal való komoly számvetés a kommunista párt és általában a kommunisták számára: parancs, szükségszerűség. Erről írja oly kifejezően Gramsci: „Valójában csak a gyengék ismérve az, hogy belefeledkeznek a fantázia játékaiba, hogy nyitott szemmel arról álmodoznak, hogy vágyaik a valóság erejével bírnak és hogy minden a kívánságuk szerint történik majd... A valóságban aztán, bárhol fogjanak munkához az ilyen emberek, a nehézségeket rendkívül súlyosnak találják, valójában csak azért, mert konkrétan soha nem gondoltak rájuk."

Súlyos harcokról, elvi politikával eredményesen leküzdött válságokról szóltam. Mégis úgy tartjuk, hogy vezérlő elveink tisztaságáért, a tömegek egyetértéséért, támogatásáért, a pártegységért, társadalmunk szocialista egységéért nap mint nap tovább kell dolgoznunk. Ezeket a feladatokat sohasem lehet „egyszer és minden-

korra" megoldottnak tekinteni. A belső és nemzetközi fejlődés állandóan új kérdéseket vet fel, amelyeket a pártnak időben meg kell válaszolnia. Ezért a marxizmus–leninizmust védeni kell a torzításoktól, de védeni kell a megmerevedéstől is. Változatlanul küzdünk az új helyzet új kérdéseiben ismét és ismét jelentkező revizionista nézetek ellen éppúgy, mint a kérdések dogmatikus kezelése ellen. Ezt nevezzük mi „kétfrontos" harcnak. Meggyőződésünk, hogy erre szükség van, azért, hogy a marxizmus–leninizmust valóban alkotó módon alkalmazza pártunk.

A történelmi út tapasztalatait érintve, nyomatékosan kell szólnom arról, hogy öt évtized harcaiban hatalmas erőforrásunk volt mindenkor az, hogy pártunk a nemzetközi kommunista mozgalom harci osztagaként küzdött, dolgozott fennállásának egész ideje alatt. Pártunk történelmi tapasztalata a proletár internacionalizmus lebírhatatlan és semmi mással nem pótolható erejét és érvényességét bizonyítja. Ideológiai és gyakorlati munkánkban pártunk tapasztalatai mellett valamennyi testvérpárt tapasztalatainak hasznosítására törekszünk. Különösképpen nagyra értékeljük és nélkülözhetetlennek tartjuk a testvérpártok közül a Szovjetunió Kommunista Pártjának tapasztalatait. Ez a párt vezette győzelemre a világ első szocialista forradalmát és a Szovjetunió mindmáig a haladásért világméretekben folyó küzdelem fő támasza.

A nemzetközi kommunista mozgalomban általában és a szocialista világrendszer országaiban különösen fontos feladata az egyes kommunista és munkáspártoknak a nemzeti és a nemzetközi érdekek helyes összehangolása. Tapasztalataink szerint a nemzeti sajátosságok, adottságok és érdekek figyelmen kívül hagyása káros, ugyanakkor semmiféle vélt vagy valóságos, külön nemzeti érdeket nem lehet a haladás, a szocializmus nemzetközi érdekeinek rovására érvényesíteni. Ha a nemzetközi kommunista mozgalomnak vagy a szocialista országok közösségének érdekeit megsértjük, annak végső soron a nemzeti érdek is csak kárát látja.

Állíthatom, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt erejének egyik fontos tényezője az, hogy fennállásának egész időszaka alatt egyszerre tudott nemzeti és nemzetközi lenni. Így volt ez a párt mindennapi munkájában, a legkritikusabb időszakokban is, az első világháború idején, a második világháború időszakában, legutóbb az 1956-os ellenforradalom vészterhes napjaiban, és mindig, amikor különösen nagy jelentősége volt a nemzeti és a nemzetközi

érdekek egyeztetésének. Így vált történelme során a magyar kommunisták pártja a nemzetközi kommunista mozgalom egyik szilárd internacionalista osztagává, egyben a nemzet vezető pártjává is.

Kérdés: Az 1956-os válság után önök az országban minél szélesebb támogatást kerestek a párt politikája és a szocialista építés számára, „aki nincs ellenünk, az velünk van" jelszó alapján. Pozitívnak tartja-e ön ezen erőfeszítés mérlegét, és mennyiben tekinti ma is érvényesnek e jelszót?

Válasz: Már szóltam arról, hogy pártunk különleges fontosságot tulajdonít annak, hogy a széles tömegek megértsék és támogassák a párt politikáját, hogy a párt a tömegeket vezesse, mégpedig nem parancsszóval, hanem meggyőzéssel, és velük a kölcsönös bizalom alapján összefogva harcoljon, dolgozzon. A tömegek támogatásának megnyerése mindenféle téveszmével és előítélettel való gyökeres szakítást, lenini értelemben felfogott helyes munkastílust és tömegmunkát kíván pártunktól.

A tömegek támogatásának megnyeréséért folytatott harcot súlyos hibák és súlyos vereség után, felszított nacionalizmus, anarchia és eszmei zűrzavar közepette kellett megkezdeni 1956 végén. Tetézte mindezt, hogy a felszított nemtelen szenvedélyeket korbácsolva, lelki és morális terrorral is ellenünk, kommunisták ellen akarták fordítani az embereket, amint ezt annak idején Togliatti elvtárs az „Irodalmi Újság"-ról írt cikkében oly kiválóan megmutatta. Nekünk, kommunistáknak, még abban a súlyos helyzetben is, amikor a dogmatizmus, majd a revizionista árulás szétrombolta a párt tömegkapcsolatait és mérhetetlen eszmei zűrzavart támasztott, a fő erőnk a marxista–leninista eszméink tisztasága és ereje, a tömegekbe, a munkások, parasztok, értelmiségiek tömegébe vetett rendíthetetlen hitünk volt. Célunk mindenekelőtt a párt iránti bizalom, a rendszerünkhöz való hűség, a szocializmusba vetett hit, az internacionalizmus, a Szovjetunió, a többi szocialista ország iránti testvéri barátság helyreállítása és megerősítése volt.

Ilyen helyzetben természetesen a kommunisták, a szocializmus híveinek talpraállítása és összefogása az első feladat. De nem kevésbé helyeztünk súlyt arra, hogy a szocializmus tényleges ellenségeiről leválasszuk és az igaz útra visszavezessük a megtévesztetteket, akiknek száma nem volt kevés. Ez a politika marxista–leninista elveken nyugodott, őszinte, kommunista, ennélfogva humanista volt. Politikánkat fáradhatatlanul hirdettük, a tömegek megnyeré-

séért dolgoztunk, de elvi engedményt a szocialistaellenes nézeteknek, a nacionalizmusnak, a szovjetellenességnek sohasem tettünk. Munkásosztályunk egységéért, a munkás-paraszt szövetség megerősítéséért, széles körű nemzeti összefogásért dolgoztunk – de mindezt céljaink nyílt hirdetésével, a szocializmus elvi alapján törekedtünk megvalósítani.

Ennek a politikának egyik kifejezője az önök kérdésében idézett, bizonyos értelemben jelszóvá vált megállapítás, hogy „aki nincs ellenünk, az velünk van". Nem véletlen, hogy ez a megfogalmazás, kommunisták és pártonkívüliek szabad eszmecseréjében, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának egyik ülésén keletkezett és hangzott el.

Ezt a jelszót megfelelőnek és ma is érvényesnek tartom. Hangoztatjuk és megfelelő módon érvényesíteni törekszünk pártunk vezető szerepét a társadalom életében, tevékenységében. Ugyanakkor azt is hangoztatjuk, hogy a szocialista társadalom nemcsak a kommunisták számára épül, hanem minden dolgozó, a nép számára. Teljesen világos, hogy a szocializmust a kommunisták egyedül nem építhetik fel, az csak az egész nép közös műveként jöhet létre. Éppen ezért mi a Magyar Népköztársaságban következetesen arra törekszünk, hogy minden tisztességes embert, a nép, a nemzet minden alkotóerejét bevonjuk a szocialista társadalom építésébe, s így a szocialista társadalom teljes felépítése nemzeti üggyé váljon. Arra törekszünk, hogy a pártonkívüliek a kommunistákat a társadalom érdekében végzett munkájuk alapján becsüljék és hívó szavukat kövessék. Ugyanakkor hirdetjük, hogy pártállásra, világnézetre, származásra, foglalkozásra való tekintet nélkül azonos jog és megbecsülés illet meg mindenkit, aki részt vesz és helytáll a szocialista építőmunkában.

Ezek a gondolatok megszabják nemcsak a munkás- és paraszttömegekhez, hanem az alkotó értelmiséghez való viszonyunkat is. Párttag és párton kívüli tudósaink és művészeink nem egyszerűen „feladatokat kapnak", hanem aktívan részt vesznek a tudomány és a művészet fejlesztésében, társadalmi kérdéseink megoldási módozatainak kidolgozásában. Tudósaink és művészeink részére az alkotó munkához minden lehetséges feltételt biztosít az ország. Ez találkozik hivatástudatukkal, a nép iránt érzett felelősségérzetükkel, s ez pezsgő, eleven, gazdag szellemi életet, harmonikus együttműködést eredményez a párt és az értelmiség között. Olyan kap-

csolatokra törekszünk, amelyekben az értelmiségiek megosztják a párttal és az állammal az ország jelenéért és jövőjéért viselt felelősséget. E felelősségtudat kialakításához sok minden szükséges: szükséges az őszinte bizalom éppúgy, mint a mélyreható vita az eltérő véleményekről. De meggyőződésünk, ha ezt sikerül megteremteni – s egyre inkább sikerül –, akkor ez szocializmust építő népünk érdekeinek sokkalta hathatósabb védelmét jelenti, mint bármilyen kicsinyes gyámkodás és adminisztrálgatás ezen a területen. A harc, a munka ennek az együttműködésnek a megteremtéséért nem volt könnyű, nem is egyik napról a másikra történt és nem is befejezett. De gyümölcsei már ma is vannak, és meg vagyunk győződve, hogy ez a látszólag hosszabb út voltaképp a rövidebb és célravezetőbb.

Ami konkrétan az „aki nincs ellenünk, az velünk van" jelszót illeti, meg kell mondani nyíltan: ennek célja, hogy azokat a becsületes állampolgárokat ösztönözzük a még odaadóbb bekapcsolódásra a szocialista építőmunkába, akik világnézetileg még nem azonosak velünk vagy talán távol is állnak tőlünk, kommunistáktól. Ez nem valamiféle megalkuvás, elvtelen „csábítás" akar lenni. Számunkra természetesen nem közömbös, hogy milyen mértékben és hogyan fejlődik állampolgáraink szocialista tudata, a szocializmus eszméjével való azonosulásuk. Tisztában vagyunk azzal is, hogy a szocialista eszmék terjedése és erősödése mind a tömegeknél, mind az egyedeknél folyamat, másrészt kölcsönhatásban van a szocialista társadalom anyagi építésével, az egyén által végzett mindennapi munkával is.

Pártunknak, a kommunistáknak kötelességük, hogy mindent megtegyenek a szocialista társadalom anyagi építésének előmozdításáért, éppen úgy, mint a szocialista közgondolkodás terjesztéséért és elmélyítéséért, s az egyes emberek bevonásáért mindkettőbe. Kérdésükre válaszolva tehát még egyszer készséggel megismétlem azt, ami jó pár évvel ezelőtt hangzott el először: szocialista viszonyaink között, aki nem rendszerellenes összeesküvéssel, nem romboló tevékenységgel foglalkozik, hanem társadalmilag hasznos munkát végez bármely területen, az részt vesz a szocialista építőmunkában. Más szóval: aki nincs ellenünk, az velünk van!

Kérdés: Majdnem két éve a magyar gazdaságban reformot vezettek be, amely a gazdálkodás és a tervezés minden vonatkozását

érinti. Elégedett-e ön a tapsztalatokkal és úgy véli-e, hogy szükségesek lesznek további lépések ugyanebben az irányban?

Válasz: Az 1968. január elsején bevezetett magyar gazdasági reformról külföldön annyiféle ismeret, magyarázat, sőt félremagyarázás kering, hogy elkerülhetetlen néhány szó annak lényegéről.

Mindenekelőtt azt hangsúlyoznám, hogy nem általában reformról, hanem a gazdaságirányítás mechanizmusának reformjáról, továbbfejlesztéséről, a gazdaság szocialista vezetési rendszeréről van szó. Népgazdaságunk fő jellegzetessége változatlanul a szocialista tervgazdálkodás.

Lényeges eleme a reformnak az, hogy a népgazdasági tervek megvalósítását nem az üzemeknek küldött konkrét tervutasítások útján, hanem a szocialista népgazdaságban is érvényes és ható áru-, pénz-, piac- és értékviszonyok törvényeire épített közgazdasági szabályozók révén kívánja biztosítani. Az üzemek gazdasági vezetői jelentős önállóságot kaptak és az országos tervek irányszámainak figyelembevételével, a közgazdasági szabályozók ismeretében maguk készítik terveiket az üzem érdekeltségének megfelelően, a hatékonyabb, nyereségesebb termelés követelményei szerint.

A reform első két évének tapasztalatai kielégítőek. A központi irányítás módjának lényeges változása ellenére a termelésben, a fogyasztásban zökkenő nem volt, ami ilyen nagy átszervezéskor önmagában is siker. Ilyen rövid idő alatt a reform alapvető céljait természetesen nem érhettük el; az eddigi tapasztalatok azonban biztatóak. A termelés tervszerűsége nem csökkent, ellenkezőleg, valamelyest növekedett. Az össztermék értékesítési hányada javult, a külkereskedelemben mind az import, mind az export növekedett, az utóbbi nagyobb mértékben; az ország fizetési helyzete javult. A reform alapvető célja a gazdasági munka hatékonyságának növelése. Bár ez még nem minden területen következett be és csak kezdeti eredményekről szólhatunk, de ezeknek igen nagy a jelentőségük. Röviden ezekkel jellemezhetők a reform bevezetésének tapasztalatai.

Változatlanul folytatódik a tapasztalatok figyelése, elemzése, a különböző gazdasági szabályozók finomítása. Ugyancsak állandó feladat marad a reform elveinek mind jobb, hatékonyabb érvényesítése, s ezek segítségével a gazdasági munka alapkérdéseinek, a termelékenység, a termelés növekedésének megfelelő ütemű fejlesztése.

Tapasztalataink azt mutatják, hogy irányítási rendszerünk alapelveinek módosítására nincs szükség. Nyilvánvaló, hogy az ilyen nagy horderejű, a gazdaság minden területét érintő intézkedést csak fokozatosan lehet végrehajtani és bevezetése nem problémamentes. A már megtett intézkedéseken kívül ennélfogva továbbiakra is sor kerül. Ezek azonban nem érintik a bevezetett rendszer lényegi vonásait, hanem éppen hatékonyabb megvalósításukat, következetesebb érvényesülésüket szolgálják. Bizonyos vagyok abban, hogy a gazdasági vezetés reformja hatásának teljes kibontakozása jól szolgálja az építőmunka lendületes folytatását, a szocialista társadalom teljes felépítésének nagy céljait.

Kérdés: Gondolja-e ön, hogy a gazdasági tevékenységben – az ország élete szempontjából fontos szektorban – bevezetett újításoknak maguk után kell-e vonniuk újításokat más területeken is, különösen a politikai tevékenység szférájában?

Válasz: Tudjuk, hogy ebben a kérdésben sok a találgatás, sőt bizonyos imperialista körök és teoretikusok azt remélik és jósolgatják, hogy a gazdasági reform következtében társadalmunk valamiképpen majd „fellazul". Ezek hiú remények. Mi, ellenkezőleg, biztosak vagyunk abban, hogy a gazdasági munka hatékonysága növelésének eredményeképpen államunk, rendszerünk, a munkásosztály hatalma tovább erősödik és szilárdabb lesz.

A gazdasági reform bevezetésének hatásaként nincs tervezve, s nem is lesz változás politikai struktúránkban, sem a párt felépítésében, sem a demokratikus centralizmus elvének érvényesülésében, sem társadalmi rendszerünk alapintézményeiben, lényeges jellemvonásaiban.

A reform kidolgozása és bevezetése sohasem volt számunkra egyszerűen csak gazdasági kérdés. Mindenkor világosan láttuk, hogy ez egy összetett társadalompolitikai kérdés. Tisztában voltunk és vagyunk azzal, hogy a politikai és a gazdasági élet között szoros összefüggés van, a társadalmi élet e két fontos szektora állandó kölcsönhatásban van egymással. Elgondolásaink szerint lesz és meg is kezdődött országunkban bizonyos változás a politikai munkában a gazdasági reformmal konkrét összefüggésben is. Milyen változásokra gondolok? Pártunknak és kormányzatunknak állandóan napirenden levő törekvése rendszerünk szocialista demokratizmusának további fejlesztése. Ilyen elgondolások a gazdasági reform kidolgozásában is szerepet játszottak.

A politikai és gazdaságpolitikai munka konkrét változásai: 1. az üzemek állami-gazdasági irányítóinak jelentősen megnövekedett önállóságával és hatáskörével arányosan növekszik az üzemi pártszervezetek, szakszervezetek és más társadalmi szervezetek hatásköre, önálló állásfoglalásának szerepe, súlya; 2. az ipari, mezőgazdasági üzemek, termelőszövetkezetek és minden más önálló gazdasági egység, intézmény kollektívájának közvetlen érdekeltsége növeli a dolgozók érdeklődését és aktív beleszólását a közügyekbe; 3. államéletünk alapintézményei, a helyi tanácsok gazdasági hatásköre, önállósága és felelőssége ugyancsak növekszik, ezzel együtt a lakosság érdekeltsége, következésképpen érdeklődése és aktivitása minden önkormányzati jellegű kérdésben növekedni fog. Hasonlóképpen az üzemekben, a gyárakban sem egyszerűen a zárt irodák falai között dőlnek el a termelés kérdései, az egész kollektívát érintő ügyek, hanem a dolgozók széles körű bevonásával és részvételével, állásfoglalásának figyelembevételével.

Kézenfekvő, hogy mindezek együttes hatásaként tovább növekszik a dolgozók, a lakosság széles tömegeinek társadalmi aktivitása, szocialista gondolkodásmódja, a kérdések eldöntésébe való beleszólása, fejlődik a szocialista demokrácia, vele növekszik pártunk, rendszerünk politikai ereje.

Kérdés: Milyen mértékben tartja ön már szocialistának azt a társadalmat, amelyet Magyarországon az utóbbi 20 évben építettek? Ön szerint mi szükséges ahhoz, hogy az teljesen szocialista legyen?

Válasz: A felszabadulást követően Magyarországon megindult társadalmi folyamat 1948-tól, a munkásosztály politikai hatalmának megteremtésétől szocialista forradalomba ment át. Az 1962 végén megtartott VIII. pártkongresszus joggal állapíthatta meg, hogy hazánkban a mezőgazdaság szocialista átszervezésével befejeződött a szocialista társadalom alapjainak lerakása.

Társadalmunkat alapvetően szocialista jellegűnek tartom. A hatalom a munkásosztály, a dolgozó nép kezében van. A termelési eszközök – csekély kivételtől eltekintve – szocialista köztulajdonban vannak, hazánkban nincs kizsákmányoló osztály. A Magyar Népköztársaságban megszűnt az embernek ember általi kizsákmányolása.

Egy interjú keretében nincs módomban részletesen fejtegetni és tudományos meghatározását adni, mi kellene még ahhoz, hogy hazánkban kimondhassuk: befejeződött a szocialista társadalom

felépítése. Viszont tudom azt, hogy Magyarországon népünk 25 év alatt évszázados elmaradottságot küzdött le. Feudális maradványokkal terhelt agrárország helyett egy alapjaiban szocialista, fejlett ipari-agrár ország született. Az ország gazdasági színvonala gyorsan nőtt, megszűnt az éhség és a nyomor, a múlthoz képest magasra emelkedett és biztonságossá vált a dolgozók életszínvonala. A művelődés és a kultúra területén ugrásszerű, forradalmi változások következtek be.

Ugyanakkor tudom azt is, hogy még vannak nehéz helyzetben élő, nem kielégítően kereső és ellátott rétegek, hogy még nincs megfelelően megoldva a lakáskérdés, hogy az ifjúság egy részének nehéz problémákat kell megoldania az önálló élet kezdetén. Úgy gondolom, hogy a szocialista társadalom teljes felépítéséhez a jelenleginél lényegesen fejlettebb termelési eszközökre, a tudományos munka, a közoktatás, a kultúra magasabb színvonalára van szükség és magasabb életszínvonalat is kell teremteni.

Jól tudjuk azt is, hogy a szocializmus nemcsak nagyobb darab kenyeret, külön lakást, hűtőszekrényt és esetleg autót jelent, hanem mindenekelőtt új társadalmi viszonyokat és új emberi kapcsolatokat. A szocializmus építése nemcsak gazdasági feladat, hanem biztosítania kell a teljes, a szó igazi értelmében vett emberi élet kibontakozását, egyén és közösség harmonikus kapcsolatát és fejlődését. E téren is értünk el eredményeket. A kulturális forradalom általános és nemzetközileg elismert vívmányain túl, gondolok itt például arra a tudatformáló társadalmi aktivitásra, amit az üzemekben spontán kialakult, a tömegek részéről kezdeményezett szocialista brigádmozgalom, vagy a falun a termelőszövetkezeti demokrácia jelent. A tömegeket átfogó szocialista brigádmozgalom vezető jelszava: „szocialista módon élni, tanulni, dolgozni", éppen úgy, mint a termelőszövetkezetek belső demokráciája, s közéletünk más új, fiatal, de nagy jelentőségű szocialista vívmánya nemcsak a termelést, hanem a kulturálódást és ezzel együtt a szocialista életformát, az emberek közösségi formálódását is szolgálja.

Ha számos feladat áll is még előttünk, jó úton haladunk afelé, hogy társadalmunkban megvalósuljon Lenin nagy álma, hogy az emberiség évezredes kultúrája valóban a tömegek közkincsévé váljék. Ezen túlmenően az a törekvésünk, hogy ezt az örökséget ne csak megőrizzük, hanem folytatva és megújítva, szocialista kultúra és művészet bontakozzék ki. Mint annyi más ellenséges indulatú

jóslat, az sem igazolódott, hogy a szocializmus szürkíti az embert, ellenkezőleg: közismert, hogy a fejlett kapitalista országok atmoszférája „idegeníti el", uniformizálja az egyes embert és a tömegeket. A szocializmus nyújtotta alternatíva nem egyszerűen humánusabb, hanem az egyetlen lehetséges távlat az emberiség számára.

A szocialista társadalom teljes felépítésének, a kommunizmus megteremtésének határidejét ma megmondani nem tudjuk. De a mi feladatunk nem is a jóslás, az ígérgetés, hanem a munka, a harc. A párt a történelmi célokat nem téveszti szem elől. Biztosak vagyunk abban, hogy a magyar kommunisták pártja, a magyar munkásosztály, a magyar nép nem áll meg félúton. Előrehalad és minden lépéssel a nagy cél, a szocialista Magyarország megteremtéséhez közeledik, és ezt a célját is el fogja érni.

Kérdés: Lehetségesnek tart-e ön előrehaladást a nemzetközi kommunista mozgalom egységében a moszkvai konferencia tapasztalatai alapján, tekintettel azokra a nézeteltérésekre és véleménykülönbségekre, amelyek mind a megjelentek között, mind a távolmaradt pártokkal szemben megnyilvánultak?

Válasz: Teljes mértékben bízom abban, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom egységének, ezen belül a szocialista országok egységének és együttműködésének erősödése folyamatában vagyunk.

Bizakodásomat – többek között – a rendkívül jelentős és sikerült moszkvai tanácskozás tapasztalataira alapozom. Igaz, a tanácskozáson voltak nézeteltérések a jelenlevő pártok között is, és ilyenek megnyilvánultak a távolmaradt pártokkal szemben is. De Moszkvában nemcsak nézeteltérések mutatkoztak meg, hanem ami ennél lényegesen fontosabb, megmutatkozott a nézeteltéréseknél sokkalta erősebb egység és egységtörekvés is. Elég rámutatni arra, hogy a több mint 70 párt teljesen egységes volt a nemzetközi helyzet, az imperializmus elleni harc mai legfontosabb kérdéseinek megítélésében. Egységes volt a tanácskozás a vietnami nép harcával való proletár internacionalista szolidaritásban. Hasonlóan nyilvánult meg az egység és szolidaritás az arab népekkel s számos más, egyhangúan hozott szolidaritási nyilatkozatban.

Ami az értekezlet fő okmányával kapcsolatos véleményeltérést illeti a pártok nagy része és néhány testvérpárt között, erre is szeretnék kitérni. Közismert, hogy az 1960-as moszkvai tanácskozáson egyhangúan elfogadott határozat született és került nyilváno-

ságra. Köztudott, hogy 1961-ben, alig néhány hónappal a tanácskozás befejezése után – sajnos – az egység bomlásának súlyos jelei mutatkoztak meg a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomban. Akadtak, akik megszegték a közös, általuk is elfogadott és aláírt határozatot és a szakadárság útjára léptek. Most nem teljesen egyhangú határozat született, mégis joggal elmondhatjuk, hogy a tanácskozás ennek ellenére valóban az egységet, az egységre törekvéseket erősítette, és a tanácskozást követően is a megállapodások szellemének megfelelő erőfeszítések örvendetes tényeit látjuk. Ezek közé sorolhatom többek között a közelmúltban Budapesten lezajlott sikeres szakszervezeti világkongresszust, az európai szocialista országoknak a kontinens békéje, biztonsága érdekében tett közös erőfeszítéseit, amelyek különösen a prágai nyilatkozat óta egyre nagyobb visszhangot váltanak ki.

A kommunista és munkáspártok idei, 1969-es moszkvai értekezletéről egyetlen testvérpárt képviselői sem mehettek el azzal, hogy bárki korlátozni akarta volna őket pártjuk álláspontjának szabad kifejtésében, vagy rá akarta volna őket erkölcsi presszióval venni arra, hogy írjanak alá bármit is, ami nem egyezik meggyőződésükkel. Az egész tanácskozás nyíltsága, demokratikus előkészítése és lebonyolítási módja bennem azt a benyomást keltette, hogy igazi szabad és elvtársi eszmecsere volt, amely erősítette egységünket. A tanácskozás elvtársi légköre, demokratikus módszere, internacionalista szelleme azt is lehetővé tette és segítette, hogy azok a testvérpártok, amelyek különvéleményen voltak a tanácskozáson, most utána ismételten egybevethetik, mérlegelhetik és közelíthetik saját álláspontjukat a többiek által képviselt nézetekhez. Internacionalista az értekezletnek az a döntése, hogy megküldte állásfoglalásait azoknak a pártoknak is, amelyek nem vettek részt a tanácskozáson, s felhívta őket, hogy csatlakozzanak az imperializmus elleni közös harchoz.

Megismétlem, bizakodó vagyok, a nemzetközi kommunista mozgalom egysége erősödni fog, annál is inkább, mert a nézeteltérések múlóak, a nemzetközi munkásosztály, a pártjaink által képviselt népek érdeke viszont nem múló és közös mind a marxizmus–leninizmus alapvető kérdéseiben, mind a szocializmus, a béke kérdésében. Közös ellenségünk a nemzetközi imperializmus, az ellen hatásosabban pedig csak egységünk erősítésével harcolhatunk.

Kérdés: Budapestről indult el a Varsói Szerződés országainak

ismert felhívása az európai kollektív biztonsági rendszerről. Ön szerint milyen perspektívája van ma e kezdeményezésnek, különösen a Német Szövetségi Köztársaságban szeptember 28-án megtartott választások eredményeinek és a Brandt-kormány megalakulásának fényében?

Válasz: A Varsói Szerződés országai budapesti felhívásának, amely az európai államok képviselőinek találkozását és tárgyalásait javasolja egy kollektív biztonsági rendszer megteremtésére, nagy a jelentősége és biztató kilátásai vannak. Ezt a véleményemet sok mindenre alapozom.

A különböző társadalmi berendezkedésű országokban élő európai népeknek a fejlődés ma belátható időszakában – hacsak egy pusztító háborúban nem akarnak megsemmisülni – nincs más útjuk egy nyugodtabb korba, mint megteremteni a földrész kollektív biztonsági rendszerét. Erre megvan a készség a Szovjetunió, az európai szocialista országok részéről, mint azt a budapesti felhívás és a Prágában megtartott külügyminiszteri értekezletről kiadott nyilatkozat is bizonyítja.

Az európai országok népei nem felejtik el a második világháború szörnyűségeit, s azt is jól tudják, hogy a világon jelenleg létező leghatalmasabb szembenálló katonai erők éppen kontinensünkön vannak, egymástól szinte karnyújtásnyira. Ebből, ha valamiképpen nem rendezzük az elemi biztonsági kérdéseket, semmi jó nem származhat. A felhívás visszhangja, az a tény, hogy az európai országok több mint kétharmada pozitívan reagált, szintén biztató. Ezek közül külön említést érdemel a finn kormány memoranduma és Kekkonen elnök személyes erőfeszítései, amelyek nagymértékben hozzájárulnak a konferencia sikeres előkészítéséhez. Kedvezően befolyásolná Európa népeinek közös ügyét, ha a kontinens minden kormánya – köztük az olasz kormány is – a budapesti felhívásra, a Varsói Szerződés országai külügyminisztereinek üléséről kiadott nyilatkozatra és a finn kormány kezdeményezésére pozitív választ adna.

Úgy gondoljuk, hogy az európai biztonsági konferencia összehívásának feltételei mindjobban megérnek, és örvendetes lenne, ha már 1970-ben döntő lépésre kerülhetne sor.

Vannak olyan fékezőerők is, amelyek a nyílt színen nem mernek gáncsot vetni a kezdeményezésnek, de a kulisszák mögött annál inkább szorgoskodnak. A Varsói Szerződés országai, mint ez is-

meretes, a prágai külügyminiszteri értekezletről kiadott nyilatkozatban időpontot és két napirendi pontot javasoltak. Ugyanebben kijelentették, hogy készek bármilyen más javaslatot is megvizsgálni. Az ügy ellenzői most arról beszélnek, hogy az időpont korai, hogy nem javasoltunk napirendre „igazi" kérdéseket és így tovább. S a pesszimizmusra hajlók hitelt adnak nekik. Meggyőződésünk, hogy mi, a Varsói Szerződés országai olyan javaslatokat tettünk, amelyeket bárki elfogadhat. Szabad eszmecserét, tanácskozást javasoltunk és megoldást. Ha valamely kormánynak jobb javaslata van, várjuk azokat, s kormányaink készek megvizsgálni.

Ami a Német Szövetségi Köztársaságban lezajlott választásokat és a Brandt kancellár vezetésével létrejött, úgynevezett kiskoalíciós kormányt illeti, ezt a fejleményt az európai biztonság kilátásai szempontjából olyan eseménynek tartom, amely adott esetben pozitív tényezőnek bizonyulhat. Ebben a változásban a pozitívum elsősorban az, hogy megbukott a CDU–CSU kereszténydemokrata pártszövetség, amely a Német Szövetségi Köztársaságot fennállása óta uralta, amely politikájával a revansista, a militarista erőket nagyra növelte, a második világháború eredményeként kialakult európai határokat nem ismerte el; törvénytelenül az egyedüli képviselet jogáért, a Német Demokratikus Köztársaság ellen harcolt.

Természetesen az új nyugatnémet kormány megítélésében is a tényleges cselekedetek lesznek a döntőek. Annyi bizonyos: a mi részünkről nem talál visszautasításra egyetlen előremutató, valóban a békét, az európai biztonságot szolgáló kezdeményezés sem.

Ennyiben tudtam kérdéseikre válaszolni. Végezetül annyit: megragadom az alkalmat és a l'Unita útján is szívélyes üdvözletemet küldöm, jókívánságaimat fejezem ki olasz elvtársainknak és barátainknak, az olasz dolgozó népnek. Sok sikert kívánok törekvéseikhez és erőfeszítéseikhez, amelyeket saját jobb jövőjük és a népek barátsága, megértése érdekében kifejtenek.

Népszabadság, 1969. november 30.

Sajtóértekezlet Prágában

1969. DECEMBER

Zdenek Horeni, a „Rudé Právo" főszerkesztő-helyettese: A magyar párt 1956-ban sokkal súlyosabb időszakot élt át, mint a csehszlovák párt a múlt esztendőben. A fejlődés eltérő, sajátos vonásai ellenére azonban a két országban lezajlott eseményekből több általános érvényű következtetés is levonható. Mi erről a véleménye?

Kádár János: Jómagam is minden alkalommal felhívom a figyelmet az 1956-os magyarországi és a közelmúltban lezajlott csehszlovákiai események közötti különbségekre, eltérő vonásokra. Ugyanakkor mély meggyőződésem, hogy a dolgok lényegét tekintve ugyanarról van szó.

A magyarországi, illetve csehszlovákiai események meggyőzően bizonyítják azt a lenini tételt, amely szerint a hatalmától megfosztott burzsoázia nem nyugszik bele vereségébe.

Másképp kifejezve a dolgot: a Magyar Népköztársaság csakúgy, mint a Csehszlovák Szocialista Köztársaság az országainkban végbement szocialista forradalom következtében megszabadult az imperialista elnyomástól. A reakciós elemek, a nemzetközi imperializmus azonban ebbe nem nyugszik bele, következésképpen: ha a körülmények összejátszása folytán bizonyos lehetőségük nyílik a revánsra, ezt feltétlenül ki is használják, s megkísérlik visszaállítani hatalmukat. A nemzetkozi imperializmus azzal próbálkozik, hogy a felszabadult országokat ismét saját kizsákmányolási szférájába vonja.

A két országban lezajlott eseményeket illetően azonosság, hogy ha a szocialista építés menetében hibák fordulnak elő, s ennek következtében meggyengül a társadalmat vezető és irányító kommunista párt tömegbefolyása és a munkáshatalom, akkor az imperialisták, az osztályellenség maradványai, a legkülönbözőbb reakciós elemek rohamra indulnak a munkáshatalom megdöntéséért. Ennek formái természetesen különbözőek lehetnek. Az impe-

rializmus, a burzsoázia, az osztályellenség szintén tanul a tapasztalatokból. Ez magyarázza fellépésének azt a sajátos vonását, hogy a különböző okoknál fogva elégedetlen vagy meggyőződésükben megingott embereket a saját oldalára szeretné állítani, s ezeket a rohamban mintegy maga előtt terelni. Az igazi osztályellenség álcázva lép fel.

Magyarországon Horthy Miklós már 1919 augusztusában tulajdonképpen az európai fasizmus előhírnökeként lépett fel. A történelem elsodorta egész rendszerét, magát Horthyt is, aki valahol Portugáliában élt emigrációban az ötvenes évek elején, s ott jelentek meg emlékiratai is. Emlékirata első fejezetének címe ifjúságára utalt, amikor a Habsburg császár és király szárnysegéde volt. A második fejezet címe így hangzott: „Ellenforradalom".

Manapság nem ilyen „őszinte" ellenséggel állunk szemben: mostanában az ellenforradalmakat világszerte inkább forradalomnak nevezik a szocializmus ellenségei. Ebben is kifejezésre jut a kapitalistáknak az a felismerése, hogy a szocialista eszme, a szocialista forradalom rendkívüli vonzóerőt képvisel az egész világon, s nem ajánlatos saját osztályharcát, saját rohamát nevén nevezni, ellenforradalomként emlegetni.

Ami az események másik lényeges vonását illeti, véleményem szerint a következő.

A szocializmus hívei közé nem csupán a kommunisták, a marxisták–leninisták tartoznak, a szocializmus eszméi a nép sokkal szélesebb tömegeiben gyökereztek meg. A szocializmus híveinek ilyen helyzetben azt kell tenniük, amit a maga részéről az osztályellenség is tett. Arra gondolok: rendszerünk különböző ellenségei között vannak véleményeltérések, de ha elérkezettnek vélik a történelmi pillanatot, amikor a siker reményében indulhatnak rohamra a szocialista rendszer, a munkáshatalom ellen, véleményeltéréseiket félretéve, egyesítik erőiket osztálycéljaik elérése érdekében. Most a szocializmus hívei között is vannak egyes kérdésekben eltérő felfogások, elképzelések. Ha azonban az ellenség támadásával állunk szemben, a kommunistáknak, a szocializmus minden hívének, munkásoknak, parasztoknak, értelmiségieknek, minden tisztességes embernek össze kell fognia, s mindent az egyetlen, központi célnak kell alárendelnie: a népi hatalom és a szocializmus vívmányai védelmének.

1956 novemberében-decemberében sok mindent nem láttunk vi-

lágosan. Voltak különböző elképzelések. Ezekkel azonban akkor nem foglalkoztunk. Azt mondtuk: most a szocializmus minden hívének, minden tisztességes embernek egyesítenie kell erejét a munkáshatalom, a szocialista rend vívmányai védelmében, s majd ha ezt a harcot sikerrel megvívtuk, vitatkozhatunk, tárgyalhatunk arról, hogyan, miképpen haladhatunk tovább.

Ha vitatkozgatunk, s közben az osztályellenség megdönti a népköztársaságot, a szocialista építés minden vívmánya elvész. Annak idején így fogtuk fel a helyzetet, eszerint jártunk el, s ma már megállapíthatjuk: a magyar nép rendkívül súlyos, veszélyes történelmi pillanaton jutott túl, és öntudatosan járja a szocializmus világos útját. Gondolom, minden eltérés mellett harcunkban ez az azonosság, a közös vonás.

Otokar Svercina, a ČTK vezérigazgatója: Elmondaná azokat a konkrét tapasztalatokat, amelyeket a Magyar Szocialista Munkáspárt az 1956 októberét követő időszakban szerzett az ellenforradalmi, jobboldali opportunista erők elleni harcban?

Kádár János: A harc kezdeti szakaszában, az akkori bonyolult helyzetben rendkívüli nehézségekkel álltunk szemben, olyannyira, hogy sokan úgy vélték, erőink nem is elegendőek a nehézségek leküzdéséhez. A helyzet tragikus vonása volt, hogy a revizionizmus keltette zűrzavar az osztályellenség számára bőséges lehetőséget teremtett arra, hogy kihasználja az emberek megzavarodottságát, s olyanokat is a népköztársaság elleni harcra mozgósítson, akik – valódi érdekeik szerint – a népköztársaság oldalán álltak. Ne felejtsék el, Magyarországon a nyílt válság 1953 nyarán kezdődött, s egyre fokozódó mértékben 1956 őszéig, több mint három esztendőn át tartott a revizionista eszmei és lélekrombolás, amelynek célja az volt, hogy megingassa a szocializmus híveinek önbizalmát, megzavarja világos, céltudatos gondolkodását. Ebből következett azután, hogy a valódi fasisztáknak, imperialista ügynököknek, háborús bűnösöknek sikerült mozgósítaniuk bizonyos számú megtévesztett fiatalt, egyetemi hallgatókat és másokat, akik szubjektív szándékaik ellenére léptek fel az ellenforradalom erőiként.

A harcban legfontosabbnak azt tartottuk, hogy – az események lényegére nyíltan rámutatva és álláspontunkat hirdetve – mielőbb világos legyen az emberek előtt, miről van szó, s ily módon ki-ki a maga helyére kerüljön. Az ellenforradalom ugyan nem tudott nagy tömegeket mozgósítani, de utcai tüntetéseket tudott szervez-

ni. Előfordult, hogy 400–500 ember is felvonult valahol, és az ellenforradalmárok tetszetős, álcázott jelszavait hirdették. Volt ott mindenféle jelszó, még olyan is, hogy „Éljen István király" – aki ezer éve meghalt –, meg hogy „minden magyar testvér...", csak olyan nem volt, hogy „éljen az ellenforradalom".

Jött a tüntető tömeg, s előttünk állt a kérdés: mit csináljunk? A hatalmat illetően megalkuvás nincs. Aki a munkáshatalom, a szocialista rendszer ellen támad, legyen bármilyen származású, legyen párttag vagy pártonkívüli, ha erővel támad, erővel kell visszaverni. Ilyen vonatkozásban megalkudni nem lehet.

Nemcsak az igazi ellenforradalmárok jöttek, hanem mások is, s mi döntőnek tartottuk, hogy szétválasszuk őket. Pártunk harcának legfőbb eredménye, hogy sikerült rövid idő alatt leválasztani a nem tudatosan ellenséges, megtévesztett embereket a politikailag tudatos ellenségtől, s az előbbiek a megfelelő oldalra kerültek, a nép, a szocializmus ügye mellé álltak.

Hosszan lehetne fejtegetni a kérdést, de ezúttal csak annyit: különös fontosságúnak tartjuk, hogy a célt nyíltan hirdetve, a hatalom kérdésében jottányit sem alkudva differenciáljunk a harcban az igazi osztályellenség és a megtévesztettek, a véletlenül odasodrottak között. Így könnyebb az ellenséget leleplezni és a harcot sikerrel megvívni.

Oldrich Svestka, a „Tribuna" főszerkesztője: Az ellenforradalom leverése után hogyan tudta megnyerni a Magyar Szocialista Munkáspárt a dolgozók, a magyar nép teljes bizalmát, hogyan vált az ország elismert vezető erejévé?

Kádár János: Arra törekedtünk, hogy a harc alapvető és fontos kérdéseiben torzulásmentes, marxista–leninista álláspontot képviseljünk. Politikánkat nyíltan hirdettük és a társadalom minden rétegével őszinte dialógust folytattunk. Persze, meg kell jegyezni: a harc különlegesen kiélezett fázisában nincs lehetőség hosszú eszmecserére, beszédekre, nincs mód arra, hogy a felvetődő kérdések tömegét megválaszoljuk. Arra azonban nem szabad sajnálni a fáradságot, hogy minden lényeges kérdést behatóan megvilágítsunk, s megvitassunk a dolgozókkal, a munkás- és parasztemberekkel, az értelmiségi dolgozókkal, az ifjúsággal, a társadalom minden fontos rétegével.

A párt harcának eredményességét döntően az elvi szilárdság biztosította. Alapvető kérdésekben nem voltunk tekintettel arra,

hogy az az adott pillanatban népszerű-e vagy sem. Marxista–leninista, kommunista, internacionalista pozíciót foglaltunk el – megalkuvás nélkül, függetlenül attól, hogy tapsoltak vagy hurrogtak.

Mint önök is tudják, 1956-ban harcunkhoz a Szovjetunió fegyveres segítségét kértük. Az ilyenfajta kérdésekről sokat filozofálgathat az, akinek van rá ideje. A mi logikánk azonban nagyon egyszerű. Számunkra drága a nép minden vívmánya, drága a nép vére. Döntőnek azt tartottuk, hogy minél rövidebb idő alatt legyőzzük az ellenforradalmi felkelést. Ezért kértük a segítséget. A másik oldala a dolognak: hogyha 1919-ben a kapitalista és földesúri rend megengedhette magának, hogy segítségül hívjon külső fegyveres erőt, antantseregeket – talán tudják, hogy annak idején Szegeden francia csapatok, szenegál lövészek állomásoztak, s az volt az ellenforradalom fegyveres ereje –, egyszóval, ha ezt annak idején megtehette a burzsoázia, akkor a munkásosztálynak is joga, hogy nemzetközi osztálytestvéreihez forduljon segítségért; kötelessége, hogy rendet teremtsen és meghiúsítsa az ellenforradalmi kísérleteket.

Ami a kérdésnek azt a részét illeti, hogy miként szereztük meg a nép bizalmát és megbecsülését: nem akarok semmiféle célzást tenni a jelenlegi csehszlovákiai helyzetre, valamilyen összefüggésben azonban a megbeszéléseken említettem egyik tapasztalatunkat. Ez pedig az volt, hogy minket sok olyan dologért becsültek később, amiért korábban bíráltak.

Bíztunk abban, hogy az emberek megértenek bennünket, még akkor is, ha abban a pillanatban nem is értették, miért kell ezt vagy azt tenni. A nép gondolkodó, művelt, s tudja értékelni a következetes magatartást.

Az ellenforradalom utáni években sokan köszönetet mondtak a pártnak, a forradalmi munkás-paraszt kormánynak a határozott fellépéséért, a szocialista vívmányok megvédéséért, köztük olyanok is, akik 1956-ban nem értettek egyet cselekedeteinkkel. Az emberek szigorú mérce szerint ítélik meg a vezetést. Csak az olyan vezetésnek van becsülete, amely a demagógiával is szembe mer szállni.

A pártunk és kormányunk iránti bizalom és elismerés forrása, hogy a Magyar Népköztársaság alkotmányos, törvényes rendjét, a szocialista törvényességet helyreállítottuk, a dolgozó nép vívmányait megőriztük. Hozzáteszem, hogy rendkívül fontos a fellépés módja, ahogy mondani szokás: a pártmunka stílusa. Nem akarom

ezt részletesen kifejteni, csupán annyit: sokszor előfordul egyes emberek – olykor nemcsak egyes emberek – vonatkozásában az a szerencsétlen eset, hogy az igaz és helyes ügyet, például a szocializmus helyes és jó ügyét, úgy képviselik, hogy közben nem megnyerik, hanem elriasztják az embereket. A fellépésnek, a harc módjának, a párt általános hangvételének tehát rendkívül nagy a jelentősége. Nemcsak a párt számára kértünk bizalmat – mi magunk is bíztunk a munkás- és paraszttömegekben, az értelmiségiekben, bíztunk akkor is, amikor a külső jelek alapján joggal lehetett volna kérdezni: mire alapul ez a bizalom.

1957 elején az illetékes pártfórumon például azon vitatkoztunk, hogy létrehozzuk-e a munkásőrséget. Komoly vita zajlott le ekörül. Az események ugyanis úgy alakultak, hogy száz- és ezerszámra voltak kinn fegyverek, s nem lehetett tudni, hogy kiknél. A vitatkozók között volt, aki azt mondta: most nem az a feladat, hogy kiosztogassuk a fegyvereket, hanem az, hogy összeszedjük, ami kint van. Mi azt mondtuk: nem. Bíztunk a munkásokban, a parasztokban, az alkalmazottakban és az értelmiségiekben. Bíztunk bennük és létrehoztuk a munkásőrséget, pedig nagyon zűrzavaros volt a helyzet. Nem tudnám megmondani, hány fegyvert osztottunk ki, hogy „társadalmi munkában" védjék rendszerünket a munkások és a parasztok, az értelmiségiek. Azt azonban tudom, hogy immár jó néhány éves ez a munkásőrség, s egyetlen esetben sem fordult elő, hogy tulajdonosa fegyverét a munkáshatalom ellen, a nép ügye ellen fordította volna. Szilárd meggyőződésünk, hogy csak mély és kölcsönös bizalom alapján lehet dolgozni, csak úgy, ha a dolgozó emberek bíznak a pártban, a párt pedig bízik a tömegekben. Mindez azt jelenti, hogy bízunk eszméink igazságában és erejében.

Láttam önöknél az elnöki címert és a huszita jelszót: „Az igazság győzni fog!" Mi ugyanezt a jelszót „fordítottuk le" a mi szocialista igazságunk nyelvére. Mi 1956 végén, a legsúlyosabb és legkritikusabb helyzetben is, bíztunk a szocialista eszme erejében, a munkásosztály öntudatában, a becsületes embereknek a szocializmus iránti hűségében. Bizonyosak voltunk abban, hogy az igazság győzni fog. Győzni fogunk – pedig akkor nem is volt olyan világos a helyzet. Voltak, akik a forradalmi munkás-paraszt kormánynak egy hetet adtak, voltak, akik hármat. Nos, a forradalmi munkás-paraszt kormány ma is létezik!

Jan Zelenka, a csehszlovák televízió vezérigazgatója: Milyenek

a lehetőségei a magyar–csehszlovák gazdasági és műszaki-tudományos együttműködés fejlesztésének?

Kádár János: A két ország gazdasági együttműködésében, az elmúlt évben bekövetkezett lanyhulás után, 1968 végén megkezdődött és ebben az esztendőben erőteljesen folytatódott a gazdasági kapcsolatok helyreállítása. Ma már elmondhatjuk, hogy a kapcsolatok normalizálódnak. A Magyar Népköztársaság és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság gazdasági együttműködésének kiszélesítésére rendkívül kedvezőek a lehetőségek. Adódik ez a két ország gazdasági struktúrájából is. Az együttműködés fejlesztése mellett szól, hogy közvetlen szomszédok vagyunk. Szerintünk megérett a helyzet arra, hogy a forgalom nagy részét kitevő egyszerű árucseréről fokozatosan áttérjünk a termelési kooperációra és szakosításra. E kérdés a csehszlovák népgazdaság fejlődésében is napirenden van, s hasonló a helyzet a mi népgazdaságunkban, továbbá a többi szocialista ország gazdaságában is. A magasabb szintű gazdasági együttműködés kétoldalú kapcsolatainkban és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában egyaránt napirenden van.

A magyar–csehszlovák kapcsolatokat illetően, a kormányközi vegyesbizottság a közelmúltban megtartott ülésén is foglalkoztak ezzel a kérdéssel, és a most lezajlott eszmecsere alkalmával is szóba került, hogy a két ország között meg kell gyorsítani a gazdasági együttműködés magasabb formájának térhódítását. Erre az elhatározottság és a szándék a magyar és a csehszlovák részről egyaránt megvan.

Bohus Chnoupek, a csehszlovák rádió vezérigazgatója: Miben látja Kádár elvtárs a kommunista és munkáspártok ez év nyarán Moszkvában megtartott tanácskozásának jelentőségét?

Kádár János: A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának hivatalos értékelése és személyes meggyőződésem szerint a kommunista és munkáspártok ez év júniusában megtartott moszkvai értekezlete igen nagy jelentőségű, pozitív lépés volt a nemzetközi kommunista mozgalom életében. A tanácskozást elvileg szilárd és határozott, közös antiimperialista állásfoglalás jellemezte. Mint ismeretes, a találkozó a kommunista világmozgalom 75 pártjának részvételével zajlott le, s a testvérpártok elvtársi, szabad légkörben tárgyaltak, fejtették ki álláspontjukat a különböző kérdésekben. Valamennyi testvérpárt állásfoglalásában kifejezésre jutott a sürgető óhaj és törekvés a kommunista világmozgalom

szilárdságának erősítésére. Ugyanez nyilvánult meg a szocialista országok együttműködésének és egységének erősítését illetően, s teljesen világos és egyértelmű állásfoglalás született a tekintetben, hogy a kommunista világmozgalom minden harci osztagának hazai munkájában és nemzetközi tevékenységében érvényesülnie kell annak a törekvésnek, hogy tömörüljön minden antiimperialista erő a társadalmi haladás és a béke védelmére.

Ismeretes, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban az utóbbi időben különböző nézeteltérések jelentkeztek és nyilvánulnak meg még ma is. Ennek ellenére a testvérpártok ez évi moszkvai tanácskozása azt bizonyította, hogy nagyon erős a törekvés a nézetek közelítésére, az egység erősítésére, az erők tömörítésére. Az imperialista sajtó alaposan felfújta azt, hogy néhány testvérpárt nem a teljes szöveget fogadta el, annak egyik vagy másik szakaszát nem írta alá. A nyugati sajtó ezt igyekezett úgy feltüntetni, hogy „nincs egység..." Aki jelen volt a tanácskozáson, tanúsíthatja, s aki az okmányokkal megismerkedett, azokat tanulmányozta, megállapíthatta, hogy a moszkvai találkozó erősítette az egységet és komoly reményt nyújtott arra, hogy ebben a tekintetben kedvező lesz a következő évek fejlődése is.

Külön is szeretném megemlíteni: küldöttségünk jóleső érzéssel nyugtázta, hogy csehszlovák testvérpártunk küldöttsége a moszkvai tanácskozáson teljesen egyenrangú, tekintélyes párt delegációjaként vett részt és jelentősen hozzájárult a tanácskozás sikeréhez.

A pozsonyi Pravda szerkesztősége: Milyen kilátásai vannak az összeurópai értekezletnek, az európai béke és biztonság megteremtésének?

Kádár János: Ismeretes, hogy a Varsói Szerződés Szervezetéhez tartozó országok pártjainak és kormányainak képviselői a közelmúltban Moszkvában sikeres és eredményes tanácskozást folytattak. Meggyőződésem, hogy e tanácskozás nagyban segíti további közös harcunkat, együttes fellépésünket és önálló kezdeményezéseinket a békéért és biztonságért.

Meggyőződésem, hogy az Európa népeihez és kormányaihoz intézett budapesti felhívás hatására, amely rendkívül pozitív visszhangot váltott ki kontinensünk közvéleményében, érlelődnek a feltételek, hogy előrelépjünk az európai kollektív biztonság megteremtésének útján.

Napjainkban a nemzetközi kérdések között központi helyet fog-

lal el az imperialisták vietnami agressziója, valamint a közel-keleti térségben kialakult helyzet. Köztudott azonban, hogy a világon ma létező legnagyobb katonai erőcsoportosulások itt, Európában néznek farkasszemet egymással. Ez nem mehet így az idők végtelenjéig. A helyzet feltétlenül feloldódást, változtatást kíván. Mélységes meggyőződésünk, hogy nem a Varsói Szerződés sajátos érdekeiről, nem is a kommunisták valamilyen pártügyéről van szó, hanem a szó szoros értelmében Európa népeinek létérdekeiről.

Ebben az összefüggésben különös súllyal vetődik fel a kérdés, hogy képesek vagyunk-e normális viszonyt, kölcsönösen hasznos és előnyös gazdasági, kulturális kapcsolatokat kiépíteni és stabilizálni vagy sem.

Meggyőződésem, hogy mindinkább növekszik a felismerés – nemcsak az európai országok, hanem más országok közvéleményében is –, hogy lépéseket kell tennünk a helyzet megjavítása, Európa szilárdabb biztonsága érdekében. Úgy vélem, természetes és szükségszerű, hogy e nagy jelentőségű akció kezdeményezői a Varsói Szerződés tagországai.

A budapesti felhívás, a külügyminiszterek prágai állásfoglalása és a mostani találkozónkról kiadott kommüniké világos képet ad arról, hogy az európai realitásokat figyelembe vevő komoly tárgyalásokra gondolunk, olyan megállapodásra és biztonsági rendszerre, amely Európa minden országa számára elfogadható. Bízom ennek sikerében.

Bedrich Kacirek, a „Práce" főszerkesztője: Milyen eredménnyel jártak Kádár elvtárs mostani prágai megbeszélései?

Kádár János: A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és személy szerint magam is örömmel vettem a meghívást, s nagy várakozással tekintettünk a megbeszélések elé.

Elmondhatom, hogy várakozásainknak és reményeinknek megfelelően nagyon jó légkörű, elvtársias, szívélyes találkozóra és eszmecserére került sor. Úgy vélem, időszerű volt ez a találkozó, s jól szolgálta pártjaink internacionalista, testvéri egységét, országaink együttműködését, népeink barátságának ügyét.

A két párt kapcsolatainak és együttműködésének minden lényeges területét áttekintettük, s megtárgyaltuk a nemzetközi kérdések egész sorát, amelyekben egyformán érdekelt a magyar és a csehszlovák párt.

Meggyőződésem, hogy az eszmecsere mindkét fél számára hasz-

nos volt. Kölcsönösen tájékoztattuk egymást saját problémáinkról, s a tájékoztatásban foglalt értékelés a másik fél részéről egyetértésre talált.

Ami a csehszlovákiai helyzetet illeti: nem tagadjuk, ebben mi is érdekeltek vagyunk. Csehszlovákia fejlődését, a csehszlovák párt problémáit illetően azt reméljük, hogy azok marxista–leninista megoldást nyernek. Bízunk abban, hogy Csehszlovákia gazdasági, társadalmi, kulturális és egyéb kérdéseit szocialista módon oldják meg. Meggyőződésünk, hogy a Magyar Népköztársaság és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság dolgozó népe együtt halad a szocializmus építésének útján. A történelem megtanított bennünket arra, hogy sorsközösségben élünk, és arra is, hogy nem érhetünk el eredményt a másik ország rovására. Együtt kell haladnunk és együtt kell boldogulnunk.

Sok sikert, boldogulást kívánunk a csehszlovák munkásosztálynak, parasztságnak és értelmiségnek. Bizonyosak vagyunk abban, hogy a testvéri cseh és szlovák nép határozottan, gyorsan halad előre a szocializmus építésében.

Népszabadság, 1969. december 19.

Beszéd az országgyűlés ünnepi ülésén hazánk felszabadulásának 25. évfordulóján

1970. ÁPRILIS

Kivételes alkalomból, ünnepi ülésre jöttünk ma össze. Mindenekelőtt engedjék meg, hogy ebben az ünnepi órában én is köszöntsem legfelsőbb törvényhozó testületünk, az országgyűlés tagjait, kedves külföldi vendégeinket, az ülés minden részvevőjét. Innen, az ország házából köszöntöm népünk minden fiát és leányát; minden honfitársunkat. Külön köszöntöm, túl határainkon, a nagy szovjet népet, a szocializmust építő népeket, a nemzetközi munkásosztályt, a testvérpártokat, a népi Magyarország minden barátját.

Elvtársak! Barátaink! A létért küzdő emberiség, a világ és Európa népei számára, a második világháború véres napjainak sorából nem emelkedett ki különösebben az 1945-ös év áprilisának negyedik napja. A magyar nép számára azonban az a nap különleges jelentőségű, újkori történelme nagy, sorsdöntő fordulatának kezdetévé vált. Azon a napon űzte ki hazánk területéről a diadalmasan előretörő szovjet hadsereg az utolsó Hitler-fasiszta megszálló csapatot, s adta tudtul a világnak: Magyarország felszabadult!

Huszonöt évvel ezelőtt, a felszabadulás napján, 1945. április 4-én új lap nyílt a magyar nép történelmében; népünk visszanyerte nemzeti függetlenségét és megnyílt előtte a fejlődés, a társadalmi felszabadulás lehetősége. A felszabadulás népünk számára felér egy új, második honfoglalással, s április 4. méltán lett népünk legnagyobb nemzeti ünnepe. Amit azon a napon visszanyert, azt birtokolja, ami akkor még csak lehetőség volt számára, azóta megvalósult, leigázottból és jogfosztottból a hatalom birtokosa, sorsának ura lett a magyar nép, s ma független, szabad hazájában a szocialista társadalom teljes felépítésén dolgozik.

Április 4-e a mi számunkra nagy évforduló, naptárainkban minden évben piros betűs ünnep, a Magyar Népköztársaság hivatalos,

állami ünnepe. Ez a nap a magyar nép számára a felszabadulás napja volt, s az marad örökre.

Kedves elvtársak! Ezen a napon felszabadulásunkat, nemzeti függetlenségünket, népünk hatalmát ünnepeljük, szocialista forradalmunk nagy vívmányait értékeljük. Nemzetünk e nagy ünnepén, gondolatban, egy pillanatra felidézzük a távoli, régmúlt időket, egymást követő sok-sok nemzedék küzdelmes harcainak emlékét.

Népünk több mint ezer éve, a honfoglaló Árpád fejedelem, az államalapító István király korától itt él, a népek tengerében, itt a Duna–Tisza partján, ahol birodalmak süllyedtek el. Sokszor járt a hadak útján a lélekszámban kis magyar nemzet, sokszor dúlt a harc, hullott a vér a megmaradásért.

Ezen a napon gondolunk azokra, akik egykor Hunyadi, Rákóczi, Kossuth zászlai alatt harcoltak a hazáért, azokra, akik Dózsa, Petőfi, Táncsics követőiként síkraszálltak a népszabadságért.

A századok egymást követték, míg az új kor hajnalán új osztály született, a munkásosztály, amely az urak, a polgárok után mind nagyobb mértékben és felelősséggel vette magára a nép, a nemzet szabadságának, boldogulásának ügyét.

Ma gondolunk azokra a munkástestvéreinkre, honfitársainkra, akik az idő hívó szavát megértve, Oroszországban részt vettek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom harcaiban, s a polgárháború idején a fiatal szovjethatalom oldalán küzdöttek. Gondolunk azokra, akik elsőként követve orosz testvéreink példáját, hazánkban kibontották a nemzetközi munkásosztály vörös zászlaját és harcoltak a Magyar Tanácsköztársaságért, egy új, szabadabb világért.

Munkásosztályunk, népünk legjobbjai küzdöttek a hazától távol, a vérző Spanyolország csataterein népünk, minden nép szabadságáért. A második világháború alatt itthon és a szovjet, a szlovák, a jugoszláv, a francia, a belga partizánok soraiban fegyverrel harcoltak munkásügyünkért, nemzetünkért, a fasizmus erői ellen. Ma, szabadságunk ünnepén, gondolunk az antifasiszta harcban elesett mártírjainkra, akik népünk szabadságáért, nemzetünk becsületéért áldozták életüket.

Századokon át folyt váltakozó szerencsével a harc a nemzeti függetlenségért, a Habsburg-elnyomás, a német imperializmus és más hódítók állandó fenyegetései ellen. Az elnyomottak és a meg-

alázottak legbátrabbjai sokszor felkeltek a dolgozó ember, a nép nagyobb darab kenyeréért, jogaiért és felszabadításáért. Nemzedékek kemény harcaival tudtuk kivívni azt, hogy annyi vérzivatar, megpróbáltatás közepette is megmaradt a magyar, megmaradt a nép s vele a remény. A szabadságvágy mindig erős volt, s áldozatkészségben sem volt hiány. Saját erőnk mégis kevésnek bizonyult ahhoz, hogy hazánkat és népünket végleg megszabadítsuk az idegen elnyomástól. Annyi harc és áldozat után, a végveszély idején, amikor minden addiginál gonoszabb és hatalmasabb, Európa majd minden népét letipró ellenség, a Hitler-fasizmus tört nemzeti létünkre, megjött a várva várt segítség, a magyar nép számára is felkelt a szabadság napja.

Kedves elvtársak! Negyedszázaddal ezelőtt a népek szabadságának legkövetkezetesebb harcosai, Lenin fiai, a Szovjetunió Vörös Hadseregének katonái jöttek el hozzánk, s áldozatos harcokban űzték ki hazánk földjéről népünk leigázóit, a megszálló fasiszta erőket. Sok szovjet harcos öntözte vérével a magyar földet és adta életét népünk szabadságáért. Mély és el nem múló hálát érzünk a szovjet nép iránt a hallatlan áldozatokért. Soha nem feledjük: felszabadítónk a Szovjetunió!

Köszönő szavakkal fordulunk az élőkhöz és kegyelettel emlékezünk azokra a szovjet harcosokra, akik a legdrágábbat, életüket áldozták felszabadításunkért. Emléküket népünk nemzedékről nemzedékre őrizni fogja.

A szovjet hadsereg oldalán küzdöttek a már felszabadult más népek fiai is. Kegyelettel gondolunk azokra a bolgár, jugoszláv, román harcosokra, akik vérüket ontották, életüket adták Magyarország felszabadításáért.

Kegyelettel emlékezünk azokra az angol, amerikai és más nemzetiségű katonákra, akik ugyancsak harcoltak és elestek Magyarország területén a fasizmus ellen vívott hősi küzdelemben.

Úgy tartjuk, a hősi harcban elesettek emléke az élőktől mindig és mindenekelőtt annak bizonyságát kívánja, hogy az áldozat nem volt hiábavaló. A magyar népben erős az elhatározás, hogy a szabadságot, amelyet az értünk harcolók elhoztak nekünk, mindig megőrizzük, s elorozni nem hagyjuk soha és senkitől.

Kedves elvtársak! A magyar nép felszabadulását nem sokkal követte 1945. május 9-e, a Hitler és Mussolini fasiszta erői felett aratott világtörténelmi győzelem napja, az a nap, amikor Európa

csataterein végre elhallgattak az ágyúk, s eljött a béke csendjének első napja.

Az első világháború, mint ismeretes, az imperialisták egymás közötti harca volt a világ újrafelosztásáért. A második világháború, a szövetségesek harca a fasizmus erői ellen, a népek felszabadító háborújává vált. Azért válhatott azzá, mert a fasizmus elleni világméretű küzdelemben a szövetségesek között ott volt, és a háború fő terhét viselte a világ első munkás-paraszt állama, a szocialista világhatalom, a Szovjetunió. Az antifasiszta háborúban egész népek keltek harcra szabadságukért, s az egyes országok harcának élén a kommunisták, a legkövetkezetesebb demokraták, az igazi hazafiak küzdöttek.

A küzdelemben részt vevő népek, a tömegek harcának célja a fasizmus megsemmisítése, a nemzeti függetlenség és társadalmi szabadság kivívása, a demokratikus jogok kibővítése, a tartós béke megteremtése volt. Ez tette lehetővé a világméretű fasisztaellenes összefogást és hozta közelebb a fasiszta hatalmak feletti győzelmet. A Szovjetunió, a szövetségesek győzelme a második világháborúban nagy, elképzelhetetlenül súlyos katasztrófától mentette meg az emberiséget, s új helyzetet teremtett a világban.

A második világháborúból, a reakció csalódására, a Szovjetunió politikailag, morálisan és katonailag hatalmasan megerősödve került ki. A fasiszták elleni hősies harcban minden országban megnövekedett a kommunista pártok befolyása és ereje, fellendült a különböző antifasiszta és demokratikus erők harca, az elnyomott, gyarmati népek felszabadító mozgalma az egész világon. Mindez jelezte, hogy a fasizmus elleni háború győzelmes befejezése után a világ nem térhet és nem tér vissza a háború előtti állapotokhoz, az emberiségnek előbbre kell lépnie.

A fasizmus európai és ázsiai fészkének eltiprása után olyan világhelyzet állott elő, amelyben sok nép számára elérhető valóság lett a nemzeti függetlenség kivívása és a társadalom forradalmi átalakításának lehetősége.

Kedves elvtársak! A magyar nép a hátráló Hitler-fasiszták vereségeinek idején, a fasizmus feletti végső győzelem közeledtével, egy viszonylag kedvező világhelyzet érlelődésének időszakában szabadult fel. De a magyar kommunistákra és más haladó erőkre, a népre hatalmas feladatok vártak, mert a helyzet hazánkban elképzelhetetlenül súlyos volt. A letűnt uralkodó osztályok és

fasiszta rendszerük a végső pusztulás szélére sodorta az országot, nemzetünket.

Az országban 1919 ősze óta uralkodó ellenforradalmi kormányzat külpolitikájában a fasiszta hatalmak készséges szövetségese és kiszolgálója volt. Aláírta a hírhedt „antikomintern" paktumot, s bűneinek, nemzetárulásának betetőzéseként sietve csatlakozott Hitler szovjetellenes háborújához. Mindezek következtében a felszabadult magyar nép addig volt uraitól, a kapitalistáktól, a földesuraktól és fasiszta rendszerüktől politikailag kompromittált, kifosztott, füstölgő, romokban heverő országot kapott örökségül.

Ma emlékezünk, és emlékeztetnünk kell: 1919-ben az imperialisták fegyveres erővel a magyar nép nyakára ültették az ellenforradalmi Horthy-rendszert, amely középkori viszonyokat teremtett az országban. Fasiszta ideológiájával negyedszázadon át fertőzte a tömegeket, kegyetlen terrorral üldözött minden haladó gondolatot, kizárta a politikai jogokból a dolgozó népet. Magyarország iparilag fejletlen volt, mezőgazdaságát feudális maradványok terhelték, a dolgozók milliói létbizonytalanságban, nyomorban éltek.

A háborúban az ország amúgy is fejletlen iparának harmada megsemmisült, hídjait módszeresen elpusztították, lakóházai súlyosan megrongálódtak, a föld nagy része műveletlen maradt, az állatállomány nagy részét elhajtották. Az emberek éheztek, ellátatlanok voltak. A kilencmillió lakosságú Magyarország állampolgárai közül több mint félmillió ember pusztult el a harcban és a fasiszta megsemmisítő táborokban. Összes háborús emberveszteségе ugyanannyi volt, mint az akkor 140 millió lakosú Egyesült Államoknak.

A felszabadulást közvetlenül követő időszak rendkívül bonyolult és sokrétű feladatainak, a romok eltakarításának, a termelés megindításának, az ellátás megszervezésének, a közlekedés helyreállításának megoldása mindenekelőtt a nép talpraállítását, önbizalmának visszaadását, a társadalom szétzilált erőinek elemi megszervezését, egy új, demokratikus hatalom, szervezett állam megteremtését kívánta meg.

A sivár, vigasztalannak tűnő kép láttán, amit az összeomlott állam, az atomjaira hullott társadalom anarchikus helyzete és a romokban heverő ország mutatott, sokan hitüket vesztették, s nem láttak kiutat maguk előtt.

A kishitűség leküzdésére, a tömegek mozgósításához világos utat mutató vezető erőre volt szükség. Ezt a politikai erőt társadalmunkban a fasizmus negyedszázada alatt betiltott és üldözött, de mindvégig elszántan harcoló kommunista párt képviselte, amely az összes hazafias erők tömörülését, a társadalom demokratikus átalakításának szükségességét hirdette. Arra hívott fel, hogy a nép összefogásával, aktív harcával és munkájával, a reakciós erők szétzúzásával teremtsünk új hazát. Vallotta: Mohács óta nem volt ilyen súlyos helyzetben az ország, mindennek ellenére – „lesz magyar újjászületés!"

A kommunisták pártja kezdeményezte a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front zászlóbontását, létrehozta a pártok koalícióját, szorgalmazta az új, demokratikus állam első intézkedő szerveinek létrehozását, az ideiglenes nemzetgyűlés, az ideiglenes kormány, a nemzeti bizottságok megalakítását.

Az építőmunkához azonban biztosítani kellett a külső, nemzetközi feltételeket is. Az uralkodó osztályok a tömegek tudatát negyedszázadon át módszeresen fertőzték a nacionalista, soviniszta métellyel, és a „rokontalan nép", az „egyedül vagyunk" csüggesztő érzését plántálták beléjük. A gondolkodásában és érzelmeiben amúgy is megzavart tömegekben nagy, létfontosságú kérdés volt, hogy a magyar fasiszta rezsim háborús bűnei után, nemzetközileg hol és kiben talál barátot, támaszt az a nép, amelynek országa a szövetséges hatalmak szemében még tegnap Hitler harmadik birodalmának csatlósa volt. Hazánk, népünk annyi megpróbáltatás és csalódás után a Szovjetunióban és népében végre igaz barátra talált.

A Szovjetunió mérhetetlenül sokat szenvedett a fasiszta agressziótól, a Hitler-fasiszta és csatlós megszálló csapatoktól, mégsem azonosította sohasem az egyes országok uralkodó köreit és az adott országok népét. Mint ismeretes, a Szovjetunió, amikor arról volt szó, kijelentette, hogy a hitlerek jönnek és mennek, de a német nép marad. S az internacionalista, a népek kölcsönös megbecsülését és barátságát hirdető Szovjetunió Magyarország esetében is így járt el. A fasiszta magyar államot, amely Hitler csatlósaként a Szovjetunió ellen támadt, mint ellenséges erőt visszaverte, a magyar népet azonban nem azonosította az ország reakciós, szovjetellenes uralkodó köreivel, nem azonosította Horthyval, Szálasival.

A Szovjetunió a magyar népet felszabadította, és segítette Magyarországot a békekötésre irányuló törekvéseiben, abban, hogy a legyőzött ország békét köthessen és rövid időn belül visszanyerje szuverenitását. A Szovjetunió volt a magyar nép történetében az első nagyhatalom, amely a mi kis országunkat egyenjogúként kezelte, barátságába fogadta, majd szövetségeseként szerződést kötött vele. A legjobbkor jött az az anyagi segítség is, amelyet népünk a Szovjetuniótól a felszabadulás után nyomban és olyan időben kapott, amikor a szovjet nép sem a fölöslegből adott. Nem lehet szavakban kifejezni annak a sokoldalú támogatásnak nagyságát, erkölcsi, politikai értékét, amelyet a Szovjetunió országunknak, népünknek nyújtott.

Kedves elvtársak! Volt már vezető erő, amely az építőmunka élére állott, volt már egy nagy és önzetlen barátunk, akire számíthattunk az élet újrakezdésében. Népünk hozzáfoghatott, és a párt hívó szavára hozzá is fogott az ország újjáépítéséhez, az új társadalmi rend felépítéséhez.

Már a kezdet kezdetén, azonnal és parancsolóan felvetődött a társadalom politikai megújhodásának szükségessége. A szovjet hadsereg csapásai alatt szétesett a régi kapitalista, földesúri állam egész hatalmi rendszere is. De a magyar munkásosztálynak, a magyar népnek kellett a kapitalista rendszer társadalmi alapjait megsemmisítenie és felépítenie egy új, demokratikus államot; neki kellett megvetnie egy új, szocialista társadalmi rendszer alapjait.

Az újjászületés vezető és lendítő ereje a munkásosztály forradalmi élcsapata, a Magyar Kommunista Párt volt. Fontos szerepet töltött be a Kommunista Pártot, a Szociáldemokrata Pártot, a Nemzeti Parasztpártot tömörítő Baloldali Blokk, amely a magva és összetartó ereje volt a legszélesebb demokratikus összefogást megvalósító – a Kisgazdapártot és a Polgári Demokrata Pártot is magában foglaló – Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontnak. Ez a politikai szövetség adott 1948-ig kormányzást az országnak. Egyidejűleg együttműködést biztosított a pártok között, és éles harc terepe is volt a forradalmi fejlődés alapvető kérdéseiben.

A Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontban megvalósult demokratikus pártszövetség, s annak koalíciós kormánya idehaza a mindjobban aktivizálódó és a forradalmi változást sürgető néptömegekre, nemzetközileg pedig a baráti Szovjetunió támogatására épített, és alapjában megoldotta történelmi feladatát.

Az a fejlődés, amely a felszabadulást követő években Magyarországon végbement, bebizonyította, hogy ha van világos cél, ha van megfelelő vezetés, ha minden haladó erő összefog, a felszabadult nép ereje minden ellenállás, minden nehézség leküzdésére képes.

Munkásosztályunk, népünk az új világ megteremtéséért folytatott kemény osztályharcban, a bányák, a bankok és a gyárak államosításával a nagytőkések, a földosztással a nagybirtokosok hatalmának gazdasági, társadalmi alapjait megsemmisítette. Felszámolta a régi burzsoá rendet, a kiváltságosok minden előjogát, a feudalizmus maradványait, és megnyitotta az utat előre, a szocialista forradalom győzelméhez.

A demokratikus és szocialista forradalmi célokért, a reakció erőivel vívott állhatatos harc és az áldozatos, kemény munka eredményeként a felszabadulást követő első három évben hazánkban eltűntek a romok, megszűnt az infláció, megindult és szilárd alapokra került a termelés, megkezdődött és jelentős eredményeket hozott a kulturális forradalom.

Az első évek harcainak legnagyobb eredménye azonban a munkásegység megteremtése, a parasztsággal szövetséges munkásosztály hatalmának, a proletárdiktatúrának kivívása volt. Teljes joggal mondta ki akkor pártunk, hogy a hatalomért vívott harc eldőlt: 1948 a fordulat éve, a nép önmagának dolgozik, magának építi az országot.

A munkásosztály hatalma széles demokratikus alapokon nyugszik. A hatalom gyakorlásába a munkásosztály bevonta és bevonja mindenekelőtt a legfőbb szövetségesét, a parasztságot, továbbá az értelmiség és minden dolgozó kategória hivatott képviselőjét.

Az országgyűlésben, a tanácsokban, hatalmi szerveink irányító posztjain, a fegyveres erők tisztikarában, a munkásőrségben, a bíróságok, a döntőbizottságok, a népi ellenőrzés szerveiben a munkásosztály, a parasztság öntudatos, politikailag és hozzáértésben kellően felkészült emberei döntő többségben vannak. Joggal mondhatjuk, hogy nálunk népi hatalom van, mert intézményeink demokratikusak és az állam, a nép ügyeiben a döntést, közvetlenül vagy képviselői útján, maga a dolgozó nép hozza.

A munkásosztály és forradalmi pártja a hatalom birtokában szilárdan a szocialista fejlődés útjára vezette az országot. Küzdelmes harcok fő történelmi eredményeként szilárd szocialista ala-

pokra került és azon fejlődött tovább hazánk, a Magyar Népköztársaság.

Elvtársak! Barátaink! A negyedszázad alatt megtett utat áttekintve, hazánk akkori és mai helyzetét egybevetve, a harc és a munka eredményeit számbavéve, a Magyar Népköztársaság olyan vívmányokat mutathat fel, amelyek méltán váltanak ki elismerést.

Hazánk gazdasága, termelésének jellege gyökeresen megváltozott. Az egykori elmaradott, nagybirtokos-tőkés gazdaságú ország ipari-agrár országgá vált, szocialista iparral, szocialista szövetkezeti mezőgazdasággal, kisipari és szolgáltató szövetkezetekkel. Népünk a romokból nemcsak újjáépítette az országot, hanem teljesen új, szocialista népgazdaságot teremtett.

Munkásosztályunk, dolgozó népünk az új erőművek, gyárak, üzemek sokaságát építette fel, új ipari városokat alapított. A népi Magyarország 25 éve alatt megkétszereződött országunk termelési-eszköz-állománya, a gépek, a felszerelések, a szállítóeszközök, az ipari épületek száma. A nép munkája nyomán a nemzeti jövedelem háromszor olyan gyorsan emelkedik évente, mint a két világháború között, és ma már majdnem négyszer annyi, mint 1938-ban volt. Szocialista rendszerünkben, ahol már nincs kizsákmányolás, a nemzeti jövedelem egésze a népé, minden forintja az ország, a nép szükségleteit fedezi.

A magyar munkásosztály a hosszan tartó politikai harcok időszakában önfeláldozó munkával megteremtette és kifejlesztette a szocialista nagyipart, amely most hét és félszer annyit termel, mint a kapitalista Magyarország ipara 1938-ban. A létszámában is megnövekedett magyar munkásosztály öntudata, felelősségérzete nagyot fejlődött; számára a munka nem egyszerűen termelési folyamat, hanem mindinkább a szocializmus tudatos építése. Ezt nagyszerűen mutatja a széles körű munkaverseny-mozgalom is, amely az egész országot átfogja, és az utóbbi években kibontakozott szocialista brigádmozgalom, amely a dolgozó ember új, szocialista vonásait fejezi ki.

Mezőgazdaságunk fejlődésének feltételeit megváltoztatta és forradalmi lépést jelentett előre a földreform, amely 1945-ben megszüntette a félfeudális nagybirtokrendszert. Újabb forradalmi lépés volt előre, amikor parasztságunk 10 évvel ezelőtt a termelőszövetkezetek létrehozásával a szocialista fejlődés útjára lépett. A szocia-

lista forradalom e döntő feladatának megoldása társadalmilag felemelte a parasztságot, nagymértékben megerősítette államunk legfőbb politikai alapját, a munkásosztály és a parasztság szövetségét.

A magyar parasztság szorgalmáról, tehetségéről, a szocialista nagyüzemi gazdálkodás fölényéről tanúskodnak szövetkezeteink, állami gazdaságaink eredményei. A magyar mezőgazdaság ma – egyharmadával kevesebb emberrel – egyharmadával többet termel, mint az uradalmakra, illetve a rosszul felszerelt kis parcellákra épült tőkés mezőgazdaság 1938-ban. A háború előtt Magyarországon hektáronként 14 mázsa búzát termeltek, most országos átlagban majdnem kétszer annyit, hektáronként 27 mázsát termelünk. Kukoricából a háború előtt hektáronként 20 mázsát, 1969-ben országos átlagban hektáronként 38 mázsát termeltek.

Hazánkban az elmúlt 25 év alatt nemcsak a gazdaságban, hanem a kultúra területén is kiemelkedő eredmények születtek. A kulturális forradalom nyomán a műveltségből korábban kirekesztett dolgozó tömegek előtt megnyílt a tanulás, a művelődés lehetősége. Az iskoláztatás, a tudományos képzés, a könyvkiadás, a színházkultúra, a művészetek fejlődése mutatja népünk törekvéseit, növekvő igényét a művelődésre. A fejlődés egyúttal bizonyítja a magyar értelmiségiek, a tudományok művelőinek, a pedagógusoknak, a művészeknek, általában az alkotó értelmiségieknek az eredményes munkásságát, a szocializmus, a nép iránti odaadását.

Az általános fejlődésről, a megváltozott kulturális életről tanúskodnak az adatok. Amíg 1938-ban mindössze 2500 könyv jelent meg Magyarországon kilencmillió példányban, addig 1969-ben 4500 művet adtunk ki 48 millió példányban. Közép- és felsőfokú oktatásunk fejlődésének méreteit mutatja, hogy az idei tanévben középiskoláinkban négy és félszer, az egyetemeken és a főiskolákon ugyancsak négy és félszer annyi fiatal tanul, mint az 1937–1938-as tanévben.

A hazánkban végbement társadalmi forradalom a közép- és a felsőfokú tanintézetek hallgatóinak szociális összetételében is tükröződik. A felszabadulás előtt, a kapitalista rendszerben a középiskolákban, az egyetemeken és a főiskolákon mintegy 3–4 százalék volt csupán a fizikai dolgozók gyermekeinek aránya a diákok, a hallgatók között. Jelenleg a középiskolák tanulóinak kereken 52 százaléka, az egyetemek és főiskolák hallgatóinak közel 40 százaléka munkás- és parasztszülők gyermeke.

A Magyar Népköztársaságban a művelődés és a kultúra területén a forradalmi fejlődés még nem fejeződött be, a szocializmus szellemében emelkedik tovább mind nagyobb mértékben népünk műveltsége.

Hazánkban a gazdasági és kulturális építőmunka nyomán, a szocializmus céljainak megfelelően, alapvetően megváltoztak népünk életkörülményei. A „hárommillió koldus" Magyarországa – amelyben a tüdőbajt „morbus hungaricus"-nak, magyar betegségnek nevezték, ahol a munkanélküliség, a népkonyha, a nyomortelep volt a dolgozó ember osztályrésze – már régen a múlté.

A munkához való jog, a kulturális, szociális ellátottság, a dolgozók erkölcsi és anyagi megbecsülése társadalmunk jellemvonása. A reálbérek 1949-től, az elmúlt 20 év alatt 93 százalékkal növekedtek, csaknem megkétszereződtek. A régi rendszerben a lakosságnak csak egyharmada volt biztosított, most a dolgozók 97 százaléka, gyakorlatilag az egész lakosság társadalombiztosításban részesül. Az öregekről való gondoskodás intézményes. A szülő nőket, az anyákat, a gyermekeket, a serdülőkorúakat az állam külön védelemben és támogatásban részesíti.

Az eltelt negyedszázad eredménye, hogy a dolgozók létbiztonságban élnek, életkörülményeik javulnak és hazánk minden polgára bizakodva nézhet a holnap elé.

Kedves elvtársak! Barátaink! Az elmúlt 25 év alatt munkásosztályunk, népünk a párt vezetésével hatalmas utat tett meg. A munka minden területén olyan eredmények születtek, amelyekre büszkén hivatkozhatunk. A harc történelmi tapasztalatai arra tanítanak, hogy az előrehaladás nélkülözhetetlen feltétele a szocialista építés céljainak helyes és világos kijelölése, a párt és a nép egysége, összeforrottsága, a szocialista célok eléréséhez szükséges együttes cselekvés. Amikor mindez megvolt, lendületesen haladtunk előre, amikor ezek hiányoztak, megtorpantunk. Történelmünk úgy alakult, hogy a munkásosztály, a nép hatalma, mint ez ismeretes, 1956-ban súlyos veszélybe került.

Az 1948-as évet, a hatalom meghódítását követően az ország a munkásosztály, a párt vezetésével a szocializmus útján fejlődött, s a lendületes munka nagy eredményeket hozott. A fejlődés menetében azonban jelentkeztek, és évről évre súlyosbodtak azok a szektás és jobboldali hibák is, amelyek végül mély társadalmi krízishez, az 1956-os ellenforradalmi felkeléshez vezettek.

A párt, az ország vezetésére akkor döntő befolyással bíró személyek fokozatosan letértek a marxizmus–leninizmus útjáról, a gyakorlatban hatályon kívül helyezték a pártéletre, a párt és a munkásosztály, a párt és a tömegek kapcsolatára vonatkozó lenini elveket. Ez mind nagyobb hibákhoz, végül súlyos torzulásokhoz vezetett a belpolitikában, a gazdaságpolitikában, a kultúrpolitikában, szétrombolta a párt belső erőit és kapcsolatait a tömegekkel, s mindez együtt törést idézett elő a szocialista fejlődésben.

A szocializmus elszánt ellenségei kihasználták az adott alkalmat, az elhatalmasodó revizionista áramlatot és a nemzetközi reakció, az imperialisták teljes támogatását élvezve, rohamot intéztek a munkáshatalom, népi demokratikus rendszerünk ellen.

A súlyos helyzetben a magyar kommunisták, támaszkodva rendszerünk, a szocializmus szilárd híveire, bízva a munkásosztály, a nép tömegeiben, kérve és élvezve a Szovjetunió, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom és a haladó emberek támogatását, véget vetettek az ellenforradalom tombolásának. Mindenkinek tudomásul kellett vennie, hogy a Magyar Népköztársaság alkotmányos, törvényes rendje, a magyar nép szocialista vívmányai sérthetetlenek.

A párt, munkásosztályunk, népünk támogatásával határozottan és egyidejűleg felszámolva a szocializmus építésében elkövetett hibákat és az ellenforradalmi erőket, megvédte népünk nagy szocialista vívmányait. Helyreállította a szocialista törvényességet, a munkásállam alkotmányos, törvényes rendjét, és minden vonatkozásban megteremtette a szocializmus további építésének feltételeit. Mindezek eredményeképpen helyreállott a párt, a rendszerünk iránti bizalom, a népi állam, a Magyar Népköztársaság becsülete és tekintélye idehaza és a világban.

Ma barát és ellenség tudja: 25 év harcának, munkájának eredményeképpen a kapitalisták és földesurak rendje, fasiszta hatalma, a dolgozók börtöne, az egykori úri Magyarország örökre megszűnt, s lassan nyomait és emlékét is eltöröljük. A felszabadulás adta lehetőséggel jól élt, egykori elesettségéből felemelkedve, új hazát, szocialista hazát teremtett magának a magyar nép.

Kedves elvtársak! Kedves barátaink! Amikor számot vetünk eredményeinkkel, joggal megállapíthatjuk, hogy munkásosztályunk minden áldozatot vállalva, még a legnehezebb körülmények között is helytállt. Eleget tett mindazon történelmi kötelezettségének,

amely az elmúlt 25 évben reá mint a társadalom, a nemzet vezető osztályára hárult. A munkásosztály forradalmi élcsapata, a párt tiszta lelkiismerettel állhat a nép elé, mert eleget tett nagy küldetésének. A párt vezetésével munkásosztályunk, népünk teljes győzelmet aratott az osztályellenség felett; a kapitalista világból egy rövid emberöltő alatt eljutott a magasabbrendű, a kizsákmányolástól mentes, szocialista társadalmi rendszerbe.

A párt helyesen mutatta az utat, amikor mozgósított a döntő feladatokra, a háborús romok és a régi rendszer maradványainak egyidejű eltakarítására, a földosztásra, a munkásosztály hatalmának kivívására, majd amikor kellett, megvédésére, a szocialista ipar megteremtésére, a mezőgazdaság szocialista átszervezésére, a szocialista közoktatás és kultúra kifejlesztésére.

Pártunkat, a Magyar Szocialista Munkáspártot a marxizmus–leninizmus elmélete vezérli. Állandó feladatunknak tekintjük annak megakadályozását, hogy a marxizmus–leninizmust, harcunk, tevékenységünk vezérfonalát, dogmává merevítsék, vagy revizionista módra meghamisítsák, megfosszák forradalmi lényegétől. Pártunk Lenin tanításainak szellemében dolgozik, amikor azt vallja, hogy kerülnünk kell munkánkban mindenkor a sablonokat, a bonyolult valóság leegyszerűsítését. A konkrét helyzet konkrét elemzéséből kiindulva, az elméletet alkotó módon alkalmazva kell feladatainkat meghatározni. Lenin útmutatásait követve valljuk, a kommunista párt feladata, hogy a fejlődéssel együtthaladva, szüntelenül keresse a változó helyzet új kérdéseire a helyes marxista választ, az új feladatokra a megfelelő megoldást.

Pártunk forradalmi módon jár el, amikor értékeli, de nem idealizálja a munka egyetlen területén sem az elért fejlődési színvonalat, mert azt vallja, hogy társadalmunknak, népünknek szüntelenül magasabbra kell törekednie. Mindenkor, most is napirenden tartja az időszerű feladatokat, a pártélet demokratizmusának fejlesztését, az államélet, a szocialista demokrácia fejlesztésének kérdéseit, a gazdasági és kulturális építés szocialista terveinek kidolgozását, a módszerek tökéletesítését – a szocialista építés gazdasági, politikai terveinek mind jobb megvalósítása céljából.

A magyar kommunisták meggyőződése, hogy a szocializmus építésének döntő kérdése a nemzetközileg közös fő törvényszerűségek és a nemzeti sajátosságok összehangolása, az ország adottságainak kötelező figyelembevétele.

A belső és a nemzetközi helyzet egyes konkrét kérdéseinek megítélésénél, a feladatok meghatározásánál, a lehetséges megoldási módozatok vizsgálatánál pártunk a kérdések reális és sokoldalú megközelítésére törekszik és kellő gondossággal mérlegeli minden döntését. Pártunk most X. kongresszusára készül. A kongresszus ezúttal is, mint mindenkor, alkalom a párt számára a megtett út eredményeinek összegezésére, a tapasztalatok számbavételére, a feladatok kijelölésére.

Pártunk, mint a magyar társadalom eszmei-politikai vezetője, az ország kormányzó pártja, feladatát a munkásosztály, a nép érdekeinek hű szolgálatában látja. A közvélemény nagyon jól tudja, hogy a szocialista társadalom felépítése nem szűk pártérdek, még csak nem is egyedül a munkásosztály érdeke, hanem egész társadalmunk, a nemzet érdeke, és csak az egész nép műveként valósulhat meg.

A magyar kommunisták pártja azért tudta öt évtizeden át betölteni történelmi hivatását, s az elmúlt 25 évben azért lehetett társadalmunk vezetője, építőmunkánk szervezője, mert szoros kapcsolatok fűzték a tömegekhez, és a jövőben is csak a munkásosztállyal, a néppel szorosan összeforrva dolgozhat eredménnyel.

A párt nem egyedül, hanem a rokonszenvezők millióival összefogva vívja harcát. A lenini szövetségi politika alkalmazásával, a szocializmus építésének céljából, a Hazafias Népfront keretében nemzeti egységbe tömöríti társadalmunk minden alapvető osztályát, minden rétegét. Ez a mozgalom átfogja a munkások, a parasztok, az értelmiségiek széles tömegeit, a kispolgárokat, kommunistákat és pártonkívülieket, hivőket és nem hivőket, mindenkit, aki magáénak tekinti a közös célt, a szocialista Magyarország felépítését.

Pártunk meggyőződéssel vallja azt a mély marxista igazságot, hogy a történelem tényleges formálói a milliós tömegek. Huszonöt éves szabad hazánk, a Magyar Népköztársaság a dolgozó nép műve. A szocialista forradalom nagy győzelmeiért, az építés nagy eredményeiért a tisztelet és a köszönet mindenekelőtt a dolgozó népet illeti meg; a százezreket, a milliókat, azokat az embereket, férfiakat és nőket, fiatalokat és időseket, akik lelkesen, odaadással, olykor nagyon nehéz körülmények között harcoltak, erőiket soha nem kímélve dolgoztak hazánkért, a szocialista Magyarországért.

Munkásosztályunk, a magyar nép a szocializmus építésének

nagy munkájában sem volt egyedül, magára hagyott sohasem. A 25 év alatt létrehozott nagy alkotásaink, új szocialista városaink – Dunaújváros, Tiszaszederkény –, új erőműveink, kohóink, vas- és vegyiműveink, traktorokkal, kombájnokkal mindjobban felszerelt mezőgazdasági nagyüzemeink, a tegnap átadott budapesti földalatti vasút, mind-mind nemzetközi osztálytestvéreink segítségéről beszélnek. Arról az új, a kölcsönös előnyt és testvéri segítséget egyaránt magában foglaló viszonyról és együttműködésről szólunk, amely csak a szocialista világrendszer létrejöttével és csak a szocialista országok között alakulhatott ki. Most, amikor népünk 25 éves építőmunkájának nagy eredményeiről beszélünk, őszinte köszönetünket fejezzük ki a Szovjetuniónak és a többi szocialista országnak azért az igazi internacionalista együttműködésért, azért a segítségért, amelyet népünknek, a Magyar Népköztársaságnak az elmúlt negyedszázadban a kétoldalú kapcsolatok és a KGST keretében nyújtottak.

A párt vezetése, népünk odaadó, áldozatkész munkája, a szocialista országok internacionalista együttműködése, a testvéri segítség – ezek együttesen hozták létre mindazt, amiről most felszabadulásunk 25. évfordulóján, mint építőmunkánk eredményeiről, kérkedés nélkül, de joggal és önérzetesen számot adhatunk ország-világnak.

Kedves elvtársak! Barátaink! Munkánk eredményeképpen megváltozott a helyünk a világban. Országunkat kiterjedt kapcsolatok fűzik a baráti, szocialista országokhoz, a fejlődő országokhoz, a világ különböző államaihoz. Harcunk, építőmunkánk eredményeképpen hazánk tekintélye megnőtt, tisztes helyet foglal el a nemzetközi életben, szavunk van különböző nemzetközi fórumokon.

Nemzetközi tevékenységünkben a társadalmi haladás előmozdítására, a népek szabadságmozgalmának támogatására, a béke megszilárdítására törekszünk. Az a feladatunk és célunk, hogy biztosítsuk népünk számára a szocializmus építésének kedvező külső feltételeit. Elveinknek megfelelően támogatjuk a nemzetközi munkásosztály harcát, a népek antiimperialista küzdelmét. Az államközi kapcsolatok terén a különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett élésének, rendezett viszonyainak, kölcsönösen előnyös kapcsolatainak megteremtése mellett vagyunk.

A kommunistáknak céljaik eléréséhez nincs szükségük háborúra.

Bár az imperializmus természetét jól ismerjük, nem tartjuk végzetszerűen elkerülhetetlennek az új világháborút. Meggyőződésünk, hogy a békeszerető erők, a népek kellő éberséggel és erőfeszítéssel el tudják hárítani az emberiség feje felől egy új világháború fenyegető rémét. A Magyar Népköztársaság a háborúk és a háborús tűzfészkek felszámolásáért küzd, és a vitás nemzetközi kérdések tárgyalások útján való megoldásának híve.

Népünk érdekeit szolgáljuk, az internacionalizmus elveit követjük, amikor részt veszünk a szocialista országok nemzetközi tevékenységében, a Varsói Szerződés Szervezetében és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának munkájában. Haladó törekvéseink előmozdítása céljából és az emberiség nagy kérdései megoldásának elősegítése, a népek közötti barátság erősítésének szándékával aktívan részt veszünk az Egyesült Nemzetek Szervezetének és más nemzetközi szervezeteknek a munkájában. Ugyanezért dolgozunk a kétoldalú állami kapcsolatok területén is.

Külpolitikai álláspontunk elvi alapján mindent elkövetünk Európa biztonságának megszilárdításáért, azért, hogy kontinensünk sokat szenvedett népei, köztük a magyar nép, békében élhessenek. Huszonöt évvel ezelőtt még harcban álltak milliók abban a háborúban, amelyet a német imperializmus, a fasizmus hozott Európa, a világ népeire. Azóta sok minden megváltozott, nem utolsósorban német földön. Létrejött az első német munkás-paraszt állam. Az európai béke igen fontos tényezője ma barátunk, szövetségesünk, a Német Demokratikus Köztársaság s annak külpolitikája. A Magyar Népköztársaság úgy véli, az új realitásokból kell kiindulni. Európa népeinek és kormányainak közös erőfeszítéseket lehetséges és kell tenniük, s meg kell teremteniük földrészünk kollektív biztonsági rendszerét, tartós békéjét.

Kezdettől fogva elítéljük az Egyesült Államok agresszív háborúját a vietnami nép ellen. Elítéljük azokat az újabb – laoszi, kambodzsai – provokációkat is, amelyek arra vallanak, hogy az imperialista kalandorok egész Indokínát újra lángba akarják borítani. Az agresszorokkal hosszú ideje harcoló vietnami testvéreinkkel változatlan a szolidaritásunk, és segítjük hősi küzdelmüket. Meggyőződésünk, hogy a vietnami nép eléri célját, győzni fog!

Továbbra is teljes mértékben szolidárisak vagyunk az agresszió ellen, a szabadságukért harcoló arab népekkel. Elítéljük az izraeli kormánykörök és bátorítóik magatartását, amellyel lehetetlenné

teszik a közel-keleti térség helyzetének megnyugvását, békéjének megteremtését, s a tűzzel játszva, felidézik egy még szélesebb és súlyosabb nemzetközi konfliktus veszélyét.

A nemzetközi helyzet egészét áttekintve látjuk, hogy az imperialisták a világnak még sok térségében veszélyeztetik a békét, a népek szabadságát. Ez sem változtat azonban semmit azon a legfőbb történelmi tényen, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmével alapvetően megváltozott a világhelyzet. A világ első munkás-paraszt hatalmának, a Szovjetuniónak létrejöttével megszűnt az imperializmus egyeduralma. A nemzetközi helyzetnek ez a változása az utóbbi negyedszázadban a szocialista világrendszer létrejöttével tovább erősödött. A nemzetközi monopoltőke urai, a kapitalisták ma már nem dönthetnek a világ sorsát érintő ügyekben maguk között úgy, mint egykor. Ma már kénytelenek számolni mindenekelőtt a Szovjetunióval, a szocialista országokkal, a világ más haladó országaival.

A Magyar Népköztársaság külpolitikáját – amely nem kicsinyes spekulációkon, hanem szilárd elvi alapokon és történelmi tapasztalatokon nyugszik – rendületlenül folytatni fogjuk. Országunk minden nemzetközi kötelezettségének eleget tett eddig is, és eleget tesz a jövőben is. Külpolitikánk leglényegesebb eleme, népünk békéjének, szocialista jövőjének, nemzeti függetlenségünknek legszilárdabb támasza a magyar–szovjet barátság. Állandó törekvésünk, hogy barátságunk és együttműködésünk a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés országaival, valamennyi szocialista országgal, az összes haladó országokkal, minden imperialistaellenes erővel tovább növekedjék.

Meggyőződésünk, hogy a világ továbbra is a társadalmi haladás, a szocializmus irányába tart, hogy a népek kiharcolják szabadságukat, nemzeti függetlenségüket, kivívják és tartóssá teszik a békét. Bizonyos, ha szilárdan kitartunk külpolitikánk alapelvei, szövetségeseink és barátaink, az igaz ügy mellett, hazai építőmunkánk nemzetközi feltételei tovább erősödnek.

Kedves elvtársak! Nagy jubileumok évében vagyunk. Ezen a tavaszon együtt ünnepeljük hazánk felszabadulásának 25. évfordulóját és Vlagyimir Iljics Lenin, a nemzetközi munkásosztály nagy vezetője születésének 100. évfordulóját. Lenin, a Szovjetunió és a magyar nép felszabadulása számunkra egymástól elválaszthatatlan fogalmak.

Immár fél éve tart országunk felszabadulásának bensőséges ünneplése. Minden magyar megye, város, község, a legkisebb falu is megemlékezett felszabadulása napjáról. Most Magyarország felszabadulásáról emlékezünk meg. Ünnepi szavakkal és alkotó munkával, az egész országban folyó munkaverseny nagyszerű, szocialista tetteivel emlékezik meg dolgozó népünk a felszabadulás nagy napjáról. Ünnepségeinket végigkíséri a felszabadító, testvéri szovjet nép iránti őszinte tisztelet és hála.

A felszabadulás óta eltelt negyedszázad alatt a magyar nép bebizonyította, hogy élni tudott a szabadsággal. Győzelemre vitte a szocialista forradalmat. Megteremtette, felépítette az új, szocialista hazát. A Magyar Népköztársaság megtestesíti mindazt, amiért munkásosztályunk, népünk, nemzetünk legjobbjai küzdöttek, és egyben legszebb reményeink letéteményese. Az egész utat áttekintve, a fő eredményeket számba véve elmondható, hogy valóban történelmi, nagyszerű negyedszázad van mögöttünk. Érdemes volt küzdeni, harcolni, dolgozni.

Most ünnepelünk. Az ünnep után a munka hétköznapjai jönnek; a szocializmus építése új tetteket kíván. A mi ünnepi fogadalmunk az legyen, hogy 25 éves munkánk eredményeire, vívmányaira támaszkodva, erőnket nem kímélve mindent megteszünk szabad hazánk, a Magyar Népköztársaság további felvirágoztatásáért. Szilárd elhatározással és egységben haladunk tovább előre a szocializmus építésének útján, barátaink, testvéreink, a Szovjetunió, a szocialista országok népeinek oldalán. Ha ezt tesszük, akkor bizonyos, hogy a magyar népre eredményekben gazdag évek, évtizedek köszöntenek, a nemzetre szép jövendő vár.

Népszabadság, 1970. április 4.

Lenin – a szocializmus építésének teoretikusa és szervezője

1970. ÁPRILIS

Vlagyimir Iljics Lenin, aki az imperializmus kialakulásának és kikerülhetetlen pusztulásának törvényszerűségeit feltárta, a marxista elméletet továbbfejlesztette, a proletárforradalmat Oroszországban győzelemre vezette, eszméivel mély hatást gyakorolt az egész nemzetközi munkásmozgalomra, s ezáltal a népek sorsára, a világ fejlődésére. Nevét a földkerekség minden országában ismerik, emléke nem halványul, hanem évről évre elevenebben él. Napjainkban a szovjet néppel együtt ünnepli a kommunista világmozgalom, az egész haladó emberiség Lenin születésének századik évfordulóját. Végtelenül jó érzés számunkra, magyar kommunisták számára, tudni, hogy a Leninre emlékező haladó népek sorában ott van és a szocializmus építése közepette ünnepelhet a magyar nép is.

Leninre emlékezni azt jelenti, hogy felidézzük emberi nagyságát, a forradalmár kiváló tulajdonságait és példaként állítjuk nemzedékünk, ifjúságunk elé. De a hozzá méltó emlékezés azt is megkívánja, hogy szüntelenül eszméi még jobb megértésére, tanításai még jobb követésére törekedjünk, s azoknak megfelelően cselekedjünk. A méltó emlékezés mindenekelőtt azt követeli tőlünk, tegyünk meg mindent annak érdekében, hogy pártunk a szocialista forradalom mai feladatait Lenin tanításainak megfelelően oldja meg.

Lenint a legszélesebb körben a győztes Nagy Októberi Szocialista Forradalom vezéreként ismerik. A marxisták–leninisták azonban tudják és nagyra értékelik, hogy Lenin nemcsak elméleti és gyakorlati előkészítője és vezére volt a győztes forradalomnak, hanem a forradalom győzelme után a szocialista építés fő elvi és politikai kérdéseinek kidolgozását és gyakorlati megvalósítását is ő kezdte meg.

A világ kommunista és munkáspártjai számára Lenin eszmei hagyatéka a maga egészében az elméleti tájékozódás és a gyakor-

lati munka kimeríthetetlen forrása, kincsestára. Mindazok, akik követik a tudományos szocializmus tanításait, azok alapján dolgoznak, mind a mai napig a marxizmus–leninizmus sarkalatos tételének tekintik a lenini tanításokat általában: a forradalmi élcsapatról, a hatalomra jutott munkásosztály államáról, a szocialista rendszerről. Gazdag elméleti hagyatékában jelentős helyet foglalnak el a szocializmus építésének konkrét kérdései, s ezekkel összefüggésben a párt vezető szerepéről, az állam szervező tevékenységéről, a gazdasági és kulturális építőmunka elveiről, módszereiről és számos más kérdésről szóló útmutatásai. Ugyanebből az időszakból ismeretesek Lenin iránymutató gondolatai a falu és a város kapcsolatairól, a szövetkezetekről, amelyek a mezőgazdaság szocialista átszervezéséhez, a szocialista forradalom e nagy feladatának megoldásához adták meg az elvi alapot.

Lenin felismerte, hogy a XX. századra előállt új helyzetben egy országban is győzhet a szocialista forradalom, és a társadalom általános fejlődésének ellentmondásossága miatt egész történelmi korszakon át egyidejűleg fognak létezni szocialista és kapitalista országok. Ezzel a felismeréssel megvetette a szocializmus egy országban való építésének, valamint a különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett élése szükségességének ideológiai alapját, ami a szocialista országok külpolitikájának egyik sarkalatos tétele.

Lenin útmutatásait követve, a történelemben először, a Szovjetunióban megalapozták, majd felépítették a szocialista társadalmat, s ma már a kommunizmus anyagi-műszaki feltételeinek megteremtésén dolgoznak. Bár Lenin mindig óva intett más pártokat az „orosz példa" gépies másolásától, a Szovjetunió az új társadalom építésének úttörő munkájával számos alapvető, nemzetközileg érvényes tapasztalatot adott azoknak a népeknek, amelyek később léptek, vagy ezután lépnek majd a szocializmus építésének útjára. A szocialista építésről szóló alapvető lenini tanítások a szocializmus útjára lépett népeknek ily módon nagy és nélkülözhetetlen segítséget nyújtottak az elmúlt negyedszázadban, a szocialista társadalom alapjainak lerakása időszakában, és nyújtanak ma is, a teljes felépítés menetében. A szocializmus építéséről szóló lenini tanítások helyességét a gyakorlat, a Szovjetunió félévszázados múltja és világraszóló eredményei, a szocialista világrendszer létrejötte s országaink lendületes fejlődése fényesen igazolja.

A Magyar Népköztársaságban a szocialista társadalom alapjainak lerakása már befejeződött, s most teljes felépítésének szakaszában vagyunk. Érthető, hogy pártunkat, a Magyar Szocialista Munkáspártot és népünket erősen foglalkoztatták, s ma is foglalkoztatják a szocializmus építéséről szóló lenini tanítások és a Szovjetunió gyakorlati tapasztalatai. Bár idevonatkozó elgondolásai kidolgozásakor még csak a kezdet tapasztalataira támaszkodhatott, mi azt tartjuk, hogy Lenin mint a szocializmus építésének teoretikusa és szervezője zseniálisat alkotott, s mindaz, amit kidolgozott, ma is iránymutató a kommunisták számára.

E cikk e nagy témakörnek csupán néhány kérdését kívánja érinteni.

*

A szocializmus építésének nemzetközi tapasztalatai egyértelműen azt igazolják, hogy a párt vezető szerepe a hatalom megszerzése után sem csökkenhet, sőt erősödnie kell. A párt a szocializmus építésének eszmei-politikai vezetőjeként, a tömegek szervezőjeként és mozgósítójaként tölti be történelmi misszióját.

A hatalomra jutó munkásosztály pártja kormányzó párttá válik. A párt tevékenysége átfogja az állam, a társadalom életének egészét. A szocialista országokban tevékenykedő kommunista pártokra hárul, a fokozódó ideológiai és politikai munka mellett, az államélet, a gazdasági és kulturális folyamatok irányításának felelőssége, s ezen túl a közösség minden jelentős gondja, nem utolsósorban a dolgozók élet- és munkakörülményeinek rendszeres javításával való törődés. Mindez együtt nagyobb felkészültséget, több munkát kíván mind a párt egészétől, mind a párt tagjaitól.

Vannak, akik revideálni akarják a pártról szóló lenini tanításokat, a marxista–leninista élcsapatot támadják, az elméletileg, politikailag és szervezetileg egységes párt szükségességét vonják kétségbe. Ilyenek azok, akik manapság többféle marxizmusról beszélnek, a marxizmus „pluralizmusát" hirdetik. Vannak, akik a politikailag, eszmeileg egységes kommunista pártot, a munkásosztály élcsapatát „korszerűsítés" ürügyén vitaklubbá, frakciók, csoportok laza keretévé akarják változtatni.

Mások viszont még mindig nem értik meg, hogy a párt nem szekta, hanem élő szervezet. A párttal szemben az a követelmény, hogy

a marxizmust élő tudományként kezelje, alkotó módon alkalmazza, ne silányítsa dogmává, mindig bátran nézzen szembe az új helyzet új kérdéseivel, új feladataival, és találja meg azokra a marxista megoldást. A párt nem tudja betölteni küldetését, ha önmagába zárkózik, elszakad a tömegektől. Erejét a tömegekkel való szoros kapcsolata, összeforrottsága biztosítja.

Pártunk elutasít minden olyan nézetet, próbálkozást – bármilyen köntösben jelentkezzék is –, amely gyengítené a munkásosztály élcsapatát, annak politikai, eszmei egységét, fegyelmét, vezetőkészségét, a tömegekhez fűződő, állandó, szoros kapcsolatát. Saját tapasztalataink is arra tanítanak, hogy sokrétű, bonyolult feladataival csak az a párt tud megbirkózni, amely hűséges a lenini tanításokhoz, tisztán megőrzi és alkotó módon alkalmazza a forradalmi elméletet, eszmeileg, politikailag egységes, fegyelmezett, a tömegekkel jó a kapcsolata, internacionalista politikát folytat.

*

Lenin döntő történelmi tette volt, hogy Marx hagyatékából felismerte és teljes jelentőségében kiemelte, elméleti és gyakorlati programmá tette a proletárdiktatúrát mint az osztály nélküli társadalomhoz vezető átmenet korszakának államhatalmát, a szocializmus építésének eszközét. Azóta sem veszítettek semmit időszerűségükből a proletárdiktatúráról szóló lenini tanítások.

Lenin a proletárdiktatúrát a marxizmus lényegének tekintette. A hatalomért vívott harc időszakában, amikor erélyesen le kellett törni a kizsákmányoló osztályok makacs, erőszakos, fegyveres ellenállását, elsősorban a hatalom diktatórikus jellegét hangsúlyozta. Számára azonban a proletárdiktatúra végcélja mindig a szocializmus felépítése volt. A hatalom megragadását követő építőmunkára utalva éppen a magyar munkásoknak küldött híres üdvözletében ezeket mondotta: „...nem egyedül az erőszak a proletárdiktatúra lényege és nem elsősorban az erőszak. A proletárdiktatúra legfőbb lényege a dolgozók vezető osztagának, élcsapatának, egyetlen vezetőjének, a proletariátusnak szervezettsége és fegyelmezettsége. A proletárdiktatúra célja, hogy megteremtse a szocializmust..."

Lenin a proletárdiktatúrát – Marxhoz hasonlóan – az erőszak és a demokrácia sajátos egységeként fogta fel. Sohasem hagyott

kétséget afelől, hogy sem diktatúra, sem demokrácia „általában" nem létezik. A hatalomnak, az államnak mindig osztályjellege van, valamilyen osztályokért, valamilyen osztály ellen való; korunkban vagy burzsoá vagy proletár. A proletárdiktatúra demokrácia a dolgozó milliónak, diktatúra a kisebbségnek, a kizsákmányolóknak.

Ugyanakkor nem tekintette a proletárdiktatúrát változatlannak. Azt tartotta, hogy a belső és a nemzetközi helyzetnek, a társadalmi létfeltételek változásának megfelelően fejlődik. A proletárdiktatúra módszereiben lényeges változások mennek végbe a hatalom megragadása, a szocializmus alapjainak felépítése szakaszában, valamint a szocializmus teljes felépítésének időszakában.

A történelem azt bizonyítja, hogy a kiváltságát vesztett burzsoázia, telve gyűlölettel és rendelkezve még bizonyos erővel, megpróbál támadni a fiatal munkáshatalom ellen. Ebben a szakaszban az osztályharc éleződik. A történelem azonban azt is mutatja, hogy a normális fejlődés menetében, a szocialista építés előrehaladásával a burzsoázia egyre kevésbé rendelkezik politikai, gazdasági erővel, társadalmi befolyással. A mi tapasztalataink is megerősítik, hogy a helyzettől és a fejlődéstől függően kerül előtérbe az államnak esetenként az elnyomó, máskor a szervező funkciója. Nálunk jelenleg a népi demokratikus állam gazdasági és kulturális szervező munkája van előtérben; társadalmunk szocialista demokratikus jellege és intézményei erősödnek és fejlődnek.

*

Lenin a hatalomért vívott harc időszakában erőteljesen és eredményesen szembeszállt azokkal, akik a munkásosztály harcát kizárólag gazdasági területre akarták korlátozni. Azzal a kispolgári nézettel is vitatkozott, amely minden társadalom lényegének a gazdasági tevékenységet tekintette. Ismeretes Lenin harca az „ökonomizmus" különböző irányzatai ellen.

A hatalom megszerzése, a munkásosztály politikai győzelme után viszont új módon tette fel a kérdést. Felhívta a figyelmet arra, hogy a munkásosztálynak, a pártnak nemcsak politikai, hanem ugyanolyan fontos gazdasági feladatai vannak. A politika a gazdaság koncentrált kifejezése – mondotta. Miközben hangsúlyozta a politika feltétlen elsőbbségét – ami a marxizmus ábécéje –, ke-

ményen szembeszállt a gazdasági munka lebecsülésével. Hirdette, hogy gazdaságtól független politika nem létezhet a kommunista párt számára.

Tisztában volt azzal, hogy a hatalom kivívása után azonnal és szükségszerűen napirendre kerül a szocialista építés, a munka magasabb színvonalú megszervezése, a termelékenység emelése. Nem véletlenül mondta, hogy a gazdasági építés a párt második programja. Ezt annyira komolyan vette, fontosnak tartotta, hogy a kapitalizmus és a szocializmus közötti harc alapvető kérdéseire vonatkozóan is messzemenő következtetést vont le belőle. „A nagy kezdeményezés" című munkájában írta le a nevezetes megállapítást: „A munka termelékenysége, ez végeredményben a legfontosabb, a legfőbb az új társadalmi rend győzelme szempontjából. A kapitalizmus a munka olyan termelékenységét hozta létre, amilyet a hűbériség nem ismert. A kapitalizmust azzal lehet véglegesen legyőzni, hogy a szocializmus a munkának új, sokkal magasabb fokú termelékenységét hozza létre."

A Szovjetunió gazdasági tevékenységének három olyan kiemelkedő szakasza van, amelyre Lenin közvetlenül hatott, amely elméletileg, politikailag mind a mai napig tanulságul szolgált.

A fiatal szovjet állam a polgárháború viharos éveiben a hadikommunizmus gazdaságának módszereivel látta el a frontot, és mentette meg hatalmát. Az ország politikai, katonai konszolidálódása után azonban, amint sürgető feladattá vált a normális élet feltételeinek megteremtése, a termelőmunka beindítása, a szocializmus építésének megszervezése, Lenin minden figyelmét, az egész párt figyelmét a gazdasági kérdések megoldása felé fordította.

Elmélyült elemzés után felismerte, hogy a szocializmus építésének időszakában – korábbi hiedelmekkel ellentétben – a szocialista társadalom sem lehet meg áru és pénz nélkül. Nem törődve azokkal, akik a kapitalizmus visszatéréséről szónokoltak, fontos intézkedéseket vezetett be. Felismerve az árutermelés és a forgalom fontos szerepét, a termelés és a kereskedelem összekapcsolását és fellendítését szorgalmazta. Tanuljunk meg kereskedni! – adta ki híres jelszavát. A termelésben határozottan fellépett az erkölcsi ösztönzéssel párosult anyagi ösztönzés, a szocialista, differenciált bérezés mellett, szembeszállt mindenfajta egyenlősdivel. A gabonaadó bevezetésével, s a termés fennmaradó részének piaci értéke-

sítését lehetővé téve, a falut is, a parasztokat is érdekeltté tette a termelés növelésében.

Lenin javaslatait elfogadva, a párt, a kormány átvezette az országot a hadikommunizmus szakaszáról az új gazdasági politika (a NEP) szakaszára, s ezzel hatalmas politikai győzelmet arattak, megoldották a gazdasági élet átmenetileg rendkívül súlyos kérdéseit, megteremtették az ország lakosságának ellátásához és a szocializmus építéséhez egyaránt nélkülözhetetlen anyagi alapokat.

Lenin ezzel egyidőben megkezdte a szocialista tervgazdálkodás előkészítését. Az általa kezdeményezett „Állami Bizottság Oroszország Villamosítására" (GOELRO) elnevezéssel világhírűvé vált villamosítási terv – amelyet annak idején még a rokonszenvező, ismert angol író, H. G. Wells is merő fantáziának tekintett – megvetette a szocialista tervgazdálkodás alapjait.

Amikor az 1928–1929-es gazdasági válság az egész kapitalista világot mélyen megrendítette, a tőkésországok tengerében magányos szirtként álló Szovjetunió gazdasága – a szovjet nép áldozatos erőfeszítései eredményeként – nagy tempóban fejlődött.

Ily módon a lenini gazdasági koncepció, majd a Szovjetunió híres ötéves tervei, s azok hatalmas eredményei először: általános érvényű tapasztalatot adtak a szocializmus építéséhez, másodszor: bebizonyították a szocialista társadalmi rendszer fölényét a gazdasági fejlődés szempontjából, s harmadszor: hatalmas szerepet játszottak a kapitalizmus és a szocializmus világméretű politikai harcában is.

Mi, pártunk gazdaságpolitikájában igyekszünk követni és jelen viszonyainkra alkalmazni a lenini elveket, a Szovjetunió, a többi szocialista ország tapasztalatait. Ezen az úton járva országunk jelentős eredményeket ért el. Két évtized leforgása alatt Magyarországon a nemzeti jövedelem három és félszeresére, az ipari termelés hét és félszeresére emelkedett, gyorsabb tempóban, mint bármelyik tőkésországban.

Ma is keressük és tovább fejlesztjük azokat az eszközöket és módszereket, amelyek biztosítják a még hatékonyabb gazdasági munkát, a nagyobb tervszerűséget, a termelőerők további fejlődését, a termelés műszaki-technikai színvonalának magasabbra emelkedését, a korunkban zajló tudományos-technikai forradalom vívmányainak minél szélesebb körű felhasználását, a szocialista ország-

gokkal való széles körű gazdasági együttműködést, s ezen az úton a nép életszínvonalának további emelkedését.

Lenin, hogy mai szóval éljünk, nem volt „technokrata", s a gazdasági feladatok megoldásánál is mindenekelőtt a dolgozó tömegekben látta azt a nagy emelőt, amely az országot az elmaradottságból a szocializmus útjára lendítheti. Meg volt győződve, hogy a felszabadult munkásosztály és a parasztság soraiban nagy alkotó erő, tehetség szunnyad. Ezt írta „Hogyan szervezzük meg a versenyt?" című írásában: „...ezek a tehetségek csak most kezdenek önmagukra eszmélni, most kezdenek ébredezni, az élő, az alkotó, a nagy munka felé törni, most kezdenek önállóan hozzáfogni a szocialista társadalom építéséhez."

Felismerte annak mozgósító erejét, hogy a szocialista forradalom először teremtette meg a dolgozók közötti valóban széles, valóban tömegméretű munkaverseny feltételeit, olyan versenyét, amelyben megmutathatják képességeiket. „A nagy kezdeményezés" című írásában olvashatjuk: „A »kommunista szombatoknak« éppen azért van óriási történelmi jelentőségük, mert a munka termelékenységének fokozása, az új munkafegyelemre való áttérés, a szocialista gazdasági és életviszonyok létrehozása terén a munkások öntudatos és önkéntes kezdeményezését mutatják meg nekünk."

A Szovjetunióban ebből a csírából terebélyesedett ki a szocialista munkaverseny, amely ma már a szocialista világrendszer minden országában az építőmunka emelője. Például a nálunk ma széles munkás- és más dolgozó tömegeket átfogó szocialista brigádmozgalom is a Szovjetunióban alakult kommunista brigádok példáján, spontán tömegkezdeményezés nyomán bontakozott ki. A szocialista munka értelmét, lényegét és célját fejezi ki jelszavuk: „szocialista módon élni, dolgozni, tanulni", s nemcsak a termelés növelését, hanem eközben a szocialista ember formálását is szolgálja.

*

A kultúra fogalmáról, értelmezéséről, a szocialista építésben betöltött szerepéről folyó viták máig sem nélkülözhetik – meg sem haladták – Lenin tanításait, amelyeket időszerű felidézni.

A kulturális forradalom lenini felfogása: véget vetni a volt uralkodó osztályok műveltségi monopóliumának, megnyitni a tömegek

előtt a tanulás, a művelődés lehetőségeit, megőrizni a régi kultúra értékeit, létrehozni az új szocialista kultúrát. A szocialista országokban – köztük hazánkban – lezajlott kulturális forradalom igazolja Leninnek azt a nézetét, hogy nem szükséges megvárni, míg a tömegek „kulturáltakká" válnak, hanem meg kell szerezni a hatalmat, és utána rohamos tempóban emelni kell és lehet a tömegek műveltségi színvonalát. Mindezekhez természetesen semmi köze a maoisták úgynevezett kulturális forradalmának, amely a szocializmus kompromittálása, anarchia, amely visszaveti a szocialista fejlődést.

Manapság sokan rosszindulatúan elferdítik Leninnek a forradalmi, társadalmi felelősségtől áthatott irodalom és művészet megteremtéséért és elfogadtatásáért vívott harcát. Vagy tagadják ennek helyességét és igazságát, vagy pedig leegyszerűsítik ennek a harcnak összetettségét, bonyolultságát, amit Lenin mindig hangsúlyozott. Síkraszállt az irodalom, a művészet pártosságáért az osztályharcban. Ezen mi elsősorban azt értjük, hogy a kultúra, az irodalom, a művészet alapvető társadalmi rendeltetése – művekkel, alkotásokkal segíteni a nép életének forradalmi átalakítását, a szocialista társadalmi építés célkitűzéseit, az egyetemes emberi haladást. A szocialista művészet, kiváló alkotások sokasága, a szocialista alkotók generációi igazolják Lenint: az igazi kultúra és a nép, a valóban értékes művészet, s az annak sajátosságait figyelembe vevő politikai munka nem állítható szembe egymással.

Mindezt igazolja a hazánkban immár több mint két évtizedes múltra visszatekintő, a lenini tanítások nyomán kibontakozó szocialista kulturális forradalom is. A közoktatás, a tudomány, a művészet olyan szintjére jutottak a kétkezi dolgozók milliói, ahonnan korunk minden jelentős kulturális értéke hozzáférhető, elsajátítható és továbbfejleszthető. A kultúra eredményei társadalmunkban egyidejűleg növelik szocialista rendszerünk erejét, segítik az építőmunkát és az ember egyéniségének és tehetségének kibontakozását.

*

A forradalmi pártok számára a szocializmus építésének elméletéhez hasonló jelentősége van a lenini munkastílusnak, a célok megvalósításához vezető módszereknek.

Lenin nagy jelentőséget tulajdonított az elmélet és a gyakorlat szoros kapcsolatának, harcolt a szubjektivizmus és a szűk látókörű prakticizmus ellen, ostorozta azokat, akik az ideológiai munkát a szocializmus puszta dicsőítésére, apológiájára szűkítették. De bírálta azokat is, akik az elméleti, ideológiai munkát és a nép ügyének szolgálatát egymástól elválasztották. Fontos tanulság minden időkre, ahogyan védelmezte az elméletet és a politikát a jobboldali és álbaloldali torzításoktól.

A kommunista eszméknek megfelelően Lenin minden forradalmi tettének középpontjában az ember áll, amint a szocializmus középpontja is az ember. Minden érte és általa történik. A szocializmus a munka szabad társadalmát valósítja meg, amelyben kiteljesedhet a szocialista embereszmény. Lenin egész tevékenysége, forradalmi harca és egyénisége a szocializmusnak ezt a mélyen humanista vonását fejezte ki.

A dolgozó tömegek, az emberek iránti bizalma nem valami felszínes optimizmusból, hanem a társadalmi-történeti változás törvényszerűségeinek alapos ismeretéből táplálkozott. Az osztályharc sajátosságainak, szükségszerűségeinek ismeretéből, marxista értelmezéséből fakadt mély humanizmusa, amely nagyon is harcos, meg nem alkuvó magatartás, ha kell szembeszáll mindennel, ami elavult, ami múltba húzó. Ehhez a humanizmushoz semmi közük nincs sem a „permanens" forradalom modern feleleventőinek, sem a mai reformistáknak, a tőkés jóléti állam híveinek, sem pedig az eszmeileg homályos és politikailag zavaros „emberarcú szocializmus" hirdetőinek. Az embertelen kapitalizmust tagadó, s azt felváltó szocializmus maga a humánum, amely megváltja a kiszolgáltatottságtól, a megaláztatásoktól, a pária sorsától, s valóban emberré teszi az embert.

Az osztály nélküli szabad társadalmat megvalósító szocializmus csak az ember, a dolgozó tömegek, az egész nép műveként jöhet létre. Ezért Lenin különösen nagy figyelmet fordított a tömegekre, azok igényeire, az emberekkel való törődésre, véleményük kikérésére, figyelembevételére, arra, hogy a pártot állandó, kölcsönös bizalomra épülő szoros kapcsolat fűzze a tömegekhez. Elítélte a kispolgári türelmetlenkedőket és azt tanította, hogy a tömegeknek alkalmat kell adni arra, hogy saját tapasztalataik alapján győződjenek meg a párt politikájának helyességéről, az új társadalmi rendszer előnyeiről. Ezt a magatartást leginkább a dolgozó

osztályok összefogását s egységét hirdető szövetségi politikája fejezi ki.

A magyar kommunisták is elérték, hogy hazánkban a párt, a munkásosztály vezetésével egységbe tömörültek a parasztok, értelmiségiek, kommunisták és pártonkívüliek, mindazok, akik egyetértenek a szocializmus építésének legalapvetőbb kérdéseiben. Elértük, hogy népünk szilárd egységbe tömörül, s a Hazafias Népfront-mozgalom keretében fejeződik ki és tükröződik, hogy nálunk a szocialista társadalom felépítése nemcsak a párt, nemcsak a munkásosztály, hanem a nép felismert érdeke, tudatosan vállalt és vallott célja.

A szocializmus építésének általános, nemzetközi érvényű törvényszerűségeivel együtt Lenin nagy figyelmet fordított az egyes országok nemzeti sajátosságainak jelentőségére.

Előre látta, hogy minél több, a termelőerők különböző fejlettségi színvonalán álló és eltérő történelmi hagyományokkal rendelkező országban kerül sor a szocializmus győzelmére, a megvalósulás részleteit illetően annál eltérőbb lesz a kép. Viszont arra is rámutatott, mennél több országban győz a szocializmus, annál nagyobb lesz az általános törvényszerűségek és a nemzeti sajátosságok egyeztetésének és összhangjának jelentősége. Sem az egyiket, sem a másikat nem szabad elhanyagolni és egymással szembeállítani; a kettő dialektikus egységének megvalósítása az előrehaladás biztosítéka. A szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus eszméi, egy adott szocializmust építő nép nemzeti érdeke és a szocializmus nemzetközi érdekei és sikerei elválaszthatatlanul összefüggnek.

Leninnek a szocializmus építésével kapcsolatos elméleti és gyakorlati munkássága és az általa továbbfejlesztett elmélet, a marxizmus–leninizmus a nemzetközi kommunista mozgalom legyőzhetetlen eszmei fegyvere. A történelmi fejlődés következményeinek, a munkásosztály, a dolgozó tömegek igényeinek csakis a Lenin eszméihez következetesen hűséges pártok képesek maradéktalanul megfelelni. A lenini eszmékhez és hagyományokhoz való hűség az alapja a Szovjetunió Kommunista Pártja eredményeinek, nemzetközi tekintélyének, valamennyi szocializmust építő nép, minden kommunista és munkáspárt, a mi pártunk és népünk eredményeinek is.

Pártunk harci tapasztalatai, a Magyar Népköztársaság fejlődése, a felszabadulástól eltelt 25 év alatt elért vívmányaink mindenben igazolják, megerősítik Leninnek a szocializmus építéséről szóló tanításait, azok nemzetközi érvényét. Építőmunkánk, harcunk mindenkor sikeres volt, amikor hűségesen követtük a lenini tanításokat; hibáztunk, kudarcot szenvedtünk, amikor eltértünk tőlük, amikor engedtük, hogy a dogmatikusok, a revizionisták eltorzítsák azokat.

A párt, a magyar kommunisták élvezik a munkásosztály, a dolgozó nép bizalmát, támogatását; elsősorban azért, mert a pártéletben, az ideológiai, a politikai, a szervezeti munkában, a tömegkapcsolatokban a lenini normákat érvényesítik. Így tudták kivívni, megvédeni és fejleszteni a dolgozó nép hatalmát, erősíteni államunk legfőbb politikai alapját, a munkás-paraszt szövetséget, s így tudják irányítani a szocializmus építésének nagy folyamatát.

Pártunk, munkásosztályunk, a magyar nép a lenini eszmék iránti hűséggel, azok érvényre juttatásával, a szocialista építőmunkában elért eredményeivel, ünnepi gondolatokkal, szavakkal és tettekkel emlékezik meg születésének századik évfordulóján Leninről, a szocialista építés legnagyobb teoretikusáról és szervezőjéről.

Társadalmi Szemle, 1970. 5. sz.

A szocializmus – a világfejlődés fő iránya

1970. ÁPRILIS

Az emberiség sorsát, a világ fejlődésének irányát az újabb kori történelem egy jelentős korszakán át a hatalomra jutott kapitalista rendszer uralkodó osztályának törekvései és a rendszer belső ellentmondásai határozták meg. A szocialista forradalom oroszországi győzelme, majd a szocializmus világrendszerré válása megváltoztatta a világhelyzetet. A szocializmus és a kapitalizmus erői között világméretekben folyó küzdelem határozza meg az emberiség jövőjét, s fejezi ki korunk fő ellentmondásait.

A kommunisták, a társadalmi fejlődés törvényszerűségeiből, a két társadalmi rendszer egyidejű létének figyelembevételéből kiindulva, az állampolitika síkján, a békés egymás mellett élés elvének érvényesüléséért küzdenek a különböző társadalmi rendszerű országok kapcsolatában. Ugyanakkor nagyon is jól tudják, hogy az ideológia, a politika, a gazdasági és a kulturális élet, a társadalmi tevékenység minden területén éles versengés és küzdelem, világméretű osztályharc folyik a szocializmus és a kapitalizmus között.

A kapitalizmus meggyőződéses vagy bérmunkában dolgozó ideológusai, propagandistái és politikusai Marx fellépésének kezdetétől mindmostanáig a szocialista eszme életképtelenségét bizonygatják, illetve a szocialista rendszer megvalósult gyakorlatát támadják. A szocialista eszme, a megvalósult szocialista gyakorlat, a szocialista rendszer azonban kiállta az élet próbáját.

A szocializmus eszméjén megtört a burzsoá filozófusok minden támadási kísérlete ugyanúgy, mint ahogy a fiatal szovjethatalom az intervenciósok 50 évvel ezelőtti támadása idején és a második világháború lángtengerében a „fegyverek kritikáját" is kiállotta és győzött. Az elmúlt 25 évben is nem egy nyílt fegyveres vagy burkolt imperialista beavatkozási kísérletet vertek vissza a nemzetközi szolidaritás támogatásával a szocializmus új országai – közöttük hazánk, a Magyar Népköztársaság. Ma is folytatja hősi harcát ön-

rendelkezési jogáért az amerikai agresszor és csatlósai ellen a vietnami nép. A harc folyik tovább, erőszakos imperialista próbálkozások vannak még és nyilván lesznek is. De a szocialista országok szilárdan haladnak előre útjukon.

Korunkban az egyetlen valódi, szilárd elméleti alapokon nyugvó tudományos társadalomfilozófia és világnézet a marxista–leninista elmélet. A világ kommunista és munkáspártjai csak akkor teljesíthetik hivatásukat, ha a marxizmus–leninizmus tanításaihoz, a proletár internacionalizmus elvéhez szilárdan ragaszkodva, az elméletet és a gyakorlatot egyaránt fejlesztve, az osztályellenséggel szemben éberen, a munkásosztály, a dolgozó tömegek iránti bizalommal dolgoznak. A munkásosztály marxista–leninista pártjainak, dolgozzanak akár szocialista, akár kapitalista országban, ellentmondásos helyzetben, nap nap után bonyolult és nehéz feladatokat kell megoldaniuk. Mégis, minden akadályt leküzdve törnek előre, mert hatalmas erőt ad annak tudata, hogy a kapitalizmus hanyatló rendszer, s a világfejlődés fő iránya, az emberiség jövője – a szocializmus.

1. A XIX. század közepén, a Kommunista Kiáltvány megjelenésének idején a kapitalizmus a fejlődés és fellendülés korszakában volt. A század végéig, a XX. század kezdetéig terjedő évtizedeket a szabad verseny érvényesülése, a tőke belső és nemzetközi térhódítása, a világ érdekszférák szerinti felosztásának folytatása, a népek gyarmati leigázásának befejezése jellemezte.

A munkásosztály számára ez a korszak az osztállyá szerveződés, a forradalmi harcra való eszmei, politikai, szervezeti felkészülés időszaka. A munkásosztály először ösztönösen, majd egyre szervezettebben harcol a tőke ellen és létrehozza saját szervezeteit, mindenekelőtt a szakszervezeteket. A munkásosztály mozgalma nem nélkülözheti politikai harcában a saját ideológiát. Megjelenik a tudományos szocializmus első rendszerező műve: a Kommunista Kiáltvány. A XIX. század közepén a modern proletariátus még csak születőben van, a mű költői hatású kijelentése azonban, hogy „kísértet járja be Európát", már jelzi, hogy a munkásosztály hamarosan a politika színpadára lép mint történelemformáló önálló erő.

A XIX. és a XX. század fordulójára a társadalom fejlődésében új helyzet alakult ki. A kapitalizmus fejlődésében véget ért a szabadversenyes korszak, és megkezdődött a monopóliumok és a

finánctőke uralmának, általában az imperializmusnak a korszaka. A harc a piacokért, a csábító extraprofitért kiéleződik, s mivel már nincsenek a tőke számára „szabad" területek, már nem a világ felosztásáért, hanem az újrafelosztásért folyik. Szélsőségesen kiéleződtek a tőkés társadalom belső ellentmondásai és nemzetközi ellentétei. Vészjóslóan gyülekeztek az imperialista világháború viharfelhői.

A XX. század kezdetére a munkásosztály is merőben új helyzetbe került. A századforduló nemcsak az imperializmus, hanem egyszersmind a proletárforradalmak korának, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korának kezdetét is jelentette. Befejeződött a munkástömegek osztállyá szerveződése; a munkásosztály mindjobban megismerte és magáévá tette Marx, Engels tanításait, létrehozta saját osztályszervezeteit, s ezáltal az eszme anyagi erővé vált: a munkásosztály önálló politikai tényező lett. Befejeződött a felkészülés időszaka, a történelem napirendre tűzte a gyakorlati politikai harcot, a kapitalizmus megdöntését, a szocialista forradalom megvívását. A kérdés az volt, képes lesz-e a munkásosztály betölteni történelmi hivatását.

Az I. és a II. Internacionálé, az általuk létrehozott és összefogott pártok az osztállyá szerveződés, a munkásosztály önálló politikai fellépésének kezdeti időszakában betöltötték történelmi szerepüket. A századfordulón működött szociáldemokrata pártok áruló vezetői azonban éppen akkor, amikor a legnagyobb szükség lett volna a forradalmi elméletre és szervezetre, eltorzították a marxista tanításokat, alkalmatlanná tették a pártokat az éles politikai küzdelemre, a pártok elveszítették politikai tájékozódó képességüket, feladták forradalmiságukat. A revizionizmus, a megalkuvás árasztotta el a munkásmozgalmat. Eduard Bernsteinnek, a revizionizmus megteremtőjének, fő képviselőjének hírhedt kijelentése – „a végcél semmi, a mozgalom minden" – a szocializmus ügyének elárulását jelentette és pontosan kifejezte a revizionizmus lényegét.

Ebben a helyzetben lépett fel Lenin, akire az egész haladó emberiség tisztelettel emlékezik most, születésének 100. évfordulója alkalmából. Lenin világtörténelmi nagysága éppen abban van, hogy felismerte az új helyzetet. Feltárta, hogy az imperializmussal a kapitalizmus fejlődésében új korszak kezdődik. Felismerte, hogy az új helyzetben új feladatok hárulnak a munkásosztályra. Az

imperializmust tanulmányozva felfedezte a kapitalizmus egyenlőtlen fejlődésének törvényét, s levonta belőle a következtetést. Az „Európai Egyesült Államok jelszaváról" című cikkében írja: „A gazdasági és politikai fejlődés egyenlőtlensége – a kapitalizmus feltétlen törvénye. Ebből következik, hogy a szocializmus győzelme lehetséges eleinte egynéhány vagy akár egy kapitalista országban is."

Lenin a marxizmust megtisztította a torzításoktól, helyesen alkalmazta és tovább fejlesztette a XX. század eleji viszonyoknak megfelelően, megszervezte a munkásosztály új típusú forradalmi pártját, és sikerrel vezette a harcát.

Lenin elméleti és politikai gondolati rendszere felbecsülhetetlen értékekkel gazdagította a tudományos szocializmust; ily módon változott a tudományos szocializmus általános megnevezése marxizmus–leninizmussá, vagy másképpen kifejezve, a leninizmus: korunk marxizmusa.

2. Lenin gazdag elméleti és politikai munkásságában kiemelkedő helyük van a világszocializmus fejlődésére vonatkozó elképzeléseknek, tudományos megállapításoknak.

A XIX. században a korai marxizmus prognózisa szerint a szocialista forradalomnak a legfejlettebb országokban kellett volna győznie. A tudományos szocializmus akkori képviselői, a korabeli viszonyokból kiindulva, úgy vélték, hogy a forradalom egyidejűleg megy végbe valamennyi civilizált országban, vagy legalábbis a legfejlettebb tőkésországokban.

Lenin zseniális felismerése a kapitalizmus egyenlőtlen fejlődésének törvényéről, s az abból levont következtetése, hogy az imperializmus korában egy országban is győzhet a szocializmus, vetette meg a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ideológiai alapjait. Ez a felismerés ily módon messzemenő, az egész emberiség sorsára döntő befolyással volt, s elméletünknek ma is érvényes tétele.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 1917-ben bekövetkezett győzelme Oroszországban betetőzte a munkásosztály addigi harcát, fordulatot jelentett az emberiség történetében, s a gyakorlatban bizonyította be az imperializmusról, az új típusú pártról, a szocialista forradalomról, a proletárdiktatúráról szóló lenini tanítások helyességét.

A Szovjetunió puszta léte, fél évszázados fejlődése a szocializmus ellenállhatatlan előretörésének példája. Öt évtized alatt győ-

zött és megszilárdult a munkás-paraszt hatalom; az intervenció leverésével, a polgárháború visszaszorításával létrejött a belső és a külső konszolidáció; a hadikommunizmussal, s azt követően az új gazdaságpolitikával megoldódtak az átmeneti gazdálkodás problémái; a szocialista tervgazdaság bevezetésével, a mezőgazdaság szocialista átszervezésével az egész népgazdaságban győztek a szocialista tulajdon- és termelési viszonyok; a világon elsőként felépült egy országban a szocializmus.

A Szovjetunióban, ahol ma már a kommunizmusra való átmenet anyagi-műszaki feltételeinek megteremtésén dolgoznak, az ipar 1969-ben nyolcvanötször annyit termelt, mint a cári Oroszországban 1913-ban. A szovjet nép hatalmas munkával, óriási erőfeszítéssel eljutott a faekétől az űrrakétáig, a tömeges analfabetizmustól a világ legfejlettebb oktatási rendszeréig. Csodálatra méltó áldozatkészséggel és hősiességgel felépítette, minden ellenségével szemben megvédelmezte a földkerekség elnyomottainak támaszát és reménységét, a világ első szocialista államát. Azt a Szovjetuniót, amely ma már gazdaságilag, kulturálisan magasan fejlett, s katonailag legyőzhetetlen világhatalom. Mindez rendkívül nagy hatással volt és van a nemzetközi munkásmozgalom harcának alakulására, az egész világ fejlődésére. Így öltött testet a tudományos szocializmus a XIX. század közepén meghirdetett és akkor még csak kevesek által ismert és követett eszméje.

A második világháborút követő időszak újabb fordulatot hozott a világ fejlődésében, a szocialista társadalmi rendszer előretörésében. A hitleri Németország, a fasiszta Olaszország, Japán és csatlósaik felett 25 évvel ezelőtt aratott győzelemnek – miután létezett a Szovjetunió – kettős, katonai és politikai jelentősége volt. Egyrészt katonailag győzött a haladó világ az emberiség akkor legveszélyesebb ellensége, a fasizmus felett, másrészt a Szovjetunió léte, a nemzetközi munkásmozgalom erősödése, a demokratikus mozgalmak előretörése következtében számos országban létrejött a társadalmi felszabadulás politikai lehetősége. Ezt a lehetőséget használták ki a közép- és kelet-európai népek, közöttük népünk, a magyar nép is, majd később Ázsia több népe és Kuba.

A kapitalizmusból a szocializmusba tartó általános fejlődés törvényszerű következményeként ez a folyamat vezetett el végül is a három kontinensre kiterjedő, 14 országot magába foglaló szocialista világrendszer létrejöttéhez. Az oroszországi forradalom győ-

zelmével a föld területének 16 százaléka szakadt ki a kapitalista világ egységes rendszeréből, és 138 millió ember, a föld lakosságának mintegy 8 százaléka szabadult meg a kizsákmányolástól, az elnyomástól. 1969 elején a föld területének már több mint negyed része, lakosságának több mint 34 százaléka, 1 milliárd 200 millió ember tartozott a szocialista világrendszerhez. Míg a szocializmus 1917-ben, amikor a Szovjetunió egyedül képviselte az új rendet, a világ ipari termelésének mindössze 3 százalékát adta, addig 1969-ben a szocialista világrendszer ipari termelése már megközelítette a 40 százalékát.

3. A Szovjetunió létrejötte, majd a szocializmus világrendszerré válása sokirányú, hatalmas befolyást gyakorolt a világ többi részében is az összes társadalmi folyamatra. A szocialista világrendszer létrejötte alapvetően megváltoztatta a világ politikai arculatát. A szocializmus előretörése ily módon mindössze öt-hat évtized alatt immár harmadik alkalommal újabb döntő fordulathoz vezetett, új helyzetet teremtett. Kezdetben a kapitalista rend, a kifejlődött imperializmus a világ ura volt, majd egyeduralma megtört; akkor az első szocialista ország, a Szovjetunió még egyedül állt szemben a kapitalista világrendszerrel, most már szocialista államok világrendszere áll vele szemben.

A szocialista világrendszer megvalósításával a szocializmus és a kapitalizmus erői közötti világméretű osztályharcban létrejött a szocializmusért, a haladásért, a békéért vívott harc fő bázisa. Ebben valósul meg a nemzetközi munkásosztály politikai és gazdasági hatalma, ez az imperialistaellenes harc döntő ereje, ettől kap semmi mással nem pótolható támogatást minden felszabadító harc.

A szocialista világrendszer hatással van mindenekelőtt a tőkésországok munkásmozgalmára, az egész nemzetközi kommunista és munkásmozgalomra. Korlátozza a kapitalizmust az elnyomás és a kizsákmányolás lehetőségében; kihat a kapitalista országok uralkodó köreinek tevékenységére, magatartására; kénytelenek a dolgozó tömegeknek olyan engedményeket tenni, amelyeket korábban, míg egyedül uralták a világot, semmiképpen sem tettek volna. A szocialista világrendszer fennállása kedvező feltételeket hozott létre a tőkésországok munkásosztályának felszabadító harcához. Hatását jelzik e mozgalmak fellendülésének adatai.

A kapitalista világban a munkásosztály, forradalmi élcsapatának

vezetésével, mindjobban kibontakozó harcot vív a monopoltőke uralma ellen. Erősödnek a dolgozók gazdasági harcai. Míg korábban évente 8–10 millióan sztrájkoltak a fejlett tőkésországokban, 1968-ban a sztrájkolók száma megsokszorozódott. A sztrájkok következtében kieső munkanapok száma korábban évi 45–65 millió munkanap volt, 1968-ban már 290 millió. A tömegmozgalmak fő ereje változatlanul a munkásosztály, de a mozgalmak tömegbázisa szélesedik, szembeszökő a kapitalizmusból kiábrándult és utat kereső ifjúság aktivizálódása. A dolgozó tömegek életfeltételeinek megjavításáért, jogaik bővítéséért folyó harc egyre gyakrabban ölt politikai, háborúellenes, imperialistaellenes jelleget.

A harmadik világ népeinek antiimperialista szabadságharca, a gyarmati rendszer széthullása csak a Szovjetunió és a szocialista világrendszer létrejöttét, politikai, gazdasági, katonai megerősödését követően bontakozhatott ki és vált feltartóztathatatlan folyamattá. 1919-ben a föld területének 72 százalékát még gyarmatok és félgyarmatok foglalták el, s itt élt a világ lakosságának több mint 69 százaléka. Különösen az utóbbi évtizedekben fellendült antiimperialista gyarmati felszabadító harc eredményeképpen 1969 elején a föld területének már csak 4 százaléka volt gyarmat.

A béke hívei, a Szovjetunió, a szocialista országok politikai, katonai ereje képesek megakadályozni az imperializmust egy új világháború kirobbantásában. A szocialista országok, mindenekelőtt a Szovjetunió, olyan katonai potenciállal rendelkeznek, amely már ma is legyőzhetetlen, s amelyet saját népük biztonságának védelmében, a világ békéjének biztosítása érdekében állandóan erősítenek.

Ilyen módon korunkban a szocialista világrendszer, a nemzetközi kommunista mozgalom egyidejűleg a társadalmi haladás, a szocialista forradalom, a nemzeti felszabadulás és a béke zászlóvivője, az emberiség jövőjének letéteményese, egyedül reális kiútja, reménysége lett.

A szocialista világrendszernek, a nemzetközi munkásosztálynak, a népek antiimperialista felszabadító mozgalmának egymást objektíve kölcsönösen támogató ereje együttesen alkotja a haladásnak azt a hatalmas tényezőjét, amely új feltételeket hozott létre a szocializmus és a kapitalizmus, a haladás és a reakció, a béke és a háború erői között világméretekben folyó harc számára.

A haladás erői együttesen ma már meghaladják az imperializ-

mus erőit, és legyőzhetetlenekké váltak. Ezek a folyamatok és erőviszonyok nyitották meg az emberiség számára azt az utat, amelyen haladva az imperializmust legyőzve, az embernek ember által történő kizsákmányolásától, a népek és a nemzetek elnyomásától, a háborúktól mentes, valóban szabad világ elérhető lesz.

4. A szocializmus világméretű győzelme törvényszerű, történelmi távlatokban feltartóztathatatlan és gyorsuló folyamat. Ezt bizonyítja az 1917–1970 közötti időszak. Ez a folyamat azonban meghatározott belső és nemzetközi feltételek között megy végbe. Ezek kölcsönhatásban állnak egymással, újabb és újabb kérdéseket vetnek fel, amelyekre meg kell találnunk a helyes, marxista–leninista válaszokat.

A szocializmus általános törvényszerűségek alapján fejlődik; egyetemes politikai és gazdasági jellemvonásai fejeződnek ki abban, hogy a szocialista országok eltérő múltjuk és sajátos fejlődésük ellenére többé-kevésbé azonos időben és módon valósítják meg a szocializmus közös ismérveit.

Az európai szocialista országokban történelmileg lényegében egybeesik a munkáshatalom kivívásának, a termelési és az osztályviszonyok átalakításának időpontja. A gazdaságokban szinte egyidejűleg következett be ezekben az években az extenzív fejlődésről az intenzívre való áttérés időszaka, került napirendre a gazdaságirányítási rendszer fejlesztésének igénye, a műszaki, tudományos forradalom hatásának erősödése a népgazdaságban.

Az adott országok szocialista társadalmi berendezkedésének – a népek nemzeti sajátosságainak, s más tényezőknek számtalan eltérése mellett – fő jellemzője a munkásosztály politikai hatalma, a termelési eszközök társadalmi tulajdona, a termelés és az elosztás társadalmi jellege.

A szocialista építés közös vonásainak, törvényszerűségeinek és nemzeti sajátosságainak viszonyát elméletileg már Lenin kidolgozta. A közös törvényszerűségek érvényesítése nem zárja ki, hanem megköveteli a nemzeti sajátosságok és speciális adottságok figyelembevételét. A szocializmus a közös törvényszerűségek és a nemzeti sajátosságok egyidejű érvényesülése mellett fejlődik. A kommunista pártok feladata az, hogy felismerjék ezek összefüggését, és mindkettőt helyesen alkalmazzák.

A szocialista hatalomért folyó harcban csakúgy, mint a hatalom meghódítása után a szocialista, majd a kommunista társadalom

felépítéséért vívott harcban a szocialista országok eddigi tapasztalatai szerint csak ott épülhet töretlenül a szocializmus, ahol torzítás nélkül alkalmazzák a tudományos szocializmust, a marxizmus–leninizmus elveit, ahol érvényesül a kommunista párt eszmei-politikai vezető szerepe és szilárd a munkás-paraszt hatalom, szorosak a kapcsolatok a tömegekkel, tisztán élnek az internacionalizmus eszméi. A történelmi tapasztalatok bizonyítják, hogy a ma létező szocialista országok ezen feltételek biztosításával alakították ki az új társadalmi és termelési viszonyokat, érték el a szocialista forradalom előtti állapotokkal össze nem hasonlítható gazdasági, kulturális, szociális eredményeiket.

Az a tény, hogy a 14 szocialista ország mindegyikében felfedezhetők közös vonások, nem azt jelenti, hogy ezek az országok egy „kaptafára", valamiféle kívülről rájuk kényszerített egyetlen „modellre" épülnek fel. A szocialista világrendszerhez tartozó országokban nemzeti keretekben épül az új társadalmi rendszer. Sajátos körülmények között ment végbe a szocializmus felépítése a Szovjetunióban; megint más vonásokat mutatnak mind a formák, mind az ütem és a módszerek tekintetében a népi demokráciák. A nemzeti sajátosságok, az ország adottságainak kötelező figyelembevétele azonban elválaszthatatlan a szocialista építés nemzetközileg közös, fő törvényszerűségeinek betartásától, még kevésbé állítható azokkal szembe.

A Magyar Szocialista Munkáspárt tapasztalatai, a Magyar Népköztársaságot ért ismert megrázkódtatások meggyőzően bizonyítják, hogy a szocializmus építésének általános elveit, törvényszerűségeit nem lehet büntetlenül megsérteni. Ezektől való minden eltérés akár a jobb-, akár a „baloldali" opportunizmus irányában, aláássa a párt vezető szerepét, következésképpen a hatalomért folyó harcot nehezíti és hosszabbítja, illetve a szocialista fejlődést lassítja, sőt adott országot le is téríthet a szocializmus útjáról. A szocializmus alapvető elveinek, intézményeinek védelme, ápolása, fejlesztése állandó feladat mindenütt. Amikor ezeket az alapokat kikezdte a dogmatizmus, és rátámadt a revizionizmus, akkor minden rendelkezésünkre álló erőt – nemzetközit és nemzetit – felsorakoztattunk védelmére, hiszen ellenük is a régi rend nemzeti és nemzetközi erői támadtak.

Pártunk szilárdan követi a lenini politikát, a dolgozó tömegek támogatásával kivívta, megvédte és erősíti a dolgozó nép hatalmát,

sikerrel vezeti a szocializmus teljes felépítését, a munkásosztály vezette erős népi, nemzeti egységet kovácsol ki, internacionalista politikát folytat.

5. A szocialista világrendszer országainak, a nemzetközi kommunista mozgalomnak az utóbbi időszakban végbement fejlődése, a nemzetközi helyzet alakulása a marxizmus–leninizmus tudományos igazságát bizonyította és erősítette meg. A világ kommunista és munkáspártjainak 1957-es, 1960-as és 1969-es tanácskozásai – a gyakorlat tapasztalatait értékelve és általánosítva – gazdagították az elméletet is, ideológiailag még jobban felvértezték pártjainkat. Ezt nagyra kell értékelni, mert a fejlődés új kérdései sok esetben eszmei zavart is keltettek; téves, a marxizmus–leninizmussal ellentétes jobboldali, revizionista nézetekre, más esetekben „baloldali" opportunizmusra vezettek. Különösen tanulságosak a szocializmus építése közös, fő törvényszerűségeinek és a nemzeti sajátosságoknak az összefüggéseit különböző módon értelmező nézetek.

Egyesek e kérdésekben csak annyira mentek, hogy tartózkodnak a szocializmus építése közös, fő törvényszerűségeinek, azok érvényesítésének nyílt elismerésétől; mások a nemzeti sajátosságok egyoldalú hangoztatásával nacionalista pozícióra csúsznak; megint mások eljutnak a „szovjet modell", ideértve a népi demokratikus országok többségében megvalósult „modell" teljes tagadásáig, esetenként az internacionalizmus teljes tagadásáig, a Szovjetunióval, a szocialista országokkal való nyílt politikai szembenállásig. Mit mutat a valóság marxista–leninista vizsgálata, a szocialista elmélet és gyakorlat ebben az annyira fontos kérdésben? A világszocializmus fejlődése gazdag, sokrétű folyamat. „Minden nemzet eljut a szocializmushoz, ez elkerülhetetlen – írja Lenin a „Marxizmus karikatúrájáról" című cikkében –, de nem teljesen egyformán fognak eljutni, mindegyik sajátos vonást kölcsönöz majd a demokrácia ilyen vagy olyan formájának, a proletárdiktatúra ilyen vagy olyan válfajának, a társadalmi élet különféle területein végrehajtott szocialista átalakítások ilyen vagy olyan ütemének."

Annyi bizonyos, a szocializmus építésében legnehezebb helyzete a Szovjetuniónak volt, amely minden előzmény, tapasztalat nélkül, rendkívül mostoha körülmények között, ellenségtől körülvéve, egyedül látott hozzá a szocialista társadalom felépítéséhez. A második világháború után létrejött szocialista országok már sokkal

könnyebb helyzetben voltak és vannak, mert felhasználhatják a Szovjetunió Kommunista Pártjának tapasztalatait, kezdettől támaszkodhatnak a Szovjetunió politikai, gazdasági erejére, katonai szövetségére.

A világszocializmus fejlődésének egyik sajátossága, hogy ellentétben korábbi elképzelésekkel, ez ideig túlnyomórészt nem a fejlett kapitalista országokban győzött. A hatalomra jutott munkásosztály azonban pártja vezetésével, az egész dolgozó nép támogatásával, mindegyik országban rendkívül rövid idő alatt évszázados hátrányokat hozott be, s megteremtette a lakosság anyagi biztonságát. Vannak, akik hajlamosak ebből elvi következtetést levonni.

Nem törvényszerű, hogy a szocialista forradalomnak a jövőben is a kevésbé fejlett országokban kell győznie. A jósolgatás nem a kommunisták kenyere. A történelmi körülményektől, az adott helyzettől függ majd, hogy a szocializmus milyen irányban, melyik országban, melyik földrészen tör majd utat, békés vagy nem békés úton győz-e, fejlett vagy fejletlen országban kerül napirendre.

A XX. század történetének alakulása maga bizonyítja annak a lenini felismerésnek mély igazságát, hogy a századfordulóval az emberiség nemcsak az imperializmus, hanem a proletárforradalmak korszakába lépett. Az egész kapitalista társadalom érett a szocialista átalakulásra. Az az út, amely elvezetett a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelméhez, a Szovjetunió létrejöttéhez, a szocialista világrendszer kialakulásához, a gyarmati rendszer összeomlásához – a szocializmus világméretű győzelmének irányába halad.

A formák sokasága a jövőben feltehetően még szaporodni fog. Minél több ország kapcsolódik be a társadalmi haladás fő sodrába, a szocializmus irányába tartó fejlődésbe, annál színesebb, gazdagabb lesz a kép, mert minden ország magával hozza a maga sajátos politikai, gazdasági, kulturális és társadalmi fejlődésének jegyeit. Ugyanakkor azonban tovább növekszik a közös és a sajátos vonások egyeztetésének fontossága.

Miért kellene félnünk nekünk, marxistáknak, a szocializmus építésének kérdésében valamiféle – a valóságban nem is létező – egyformaság vádjától? Minden társadalmi rendszernek megvan, a lényeget tekintve, a maga néhány közös alaptörvénye. A tőkések nem ilyen szégyenlősek. Az államforma, a fejlődési ütem és mód tekintetében a kapitalizmus is a formák sokaságát hozta létre. Dol-

gunk van köztársasággal, királysággal, parlamenti rendszerrel kombinált királysággal, katonai diktatúrával és a királyság látszatát fenntartó junta-uralommal, császársággal, hercegséggel, egypártrendszerű, kétpártrendszerű tőkésországokkal és még hosszan lehetne sorolni a formák sokaságát. A kapitalizmusnak is megvannak azonban a minden országra nézve jellemző, közös vonásai: a burzsoázia politikai hatalma, a termelési eszközök tőkés magántulajdona, a termelés társadalmi jellegével szembenálló egyéni kisajátítás, a kizsákmányolás rendszere.

Azokban az országokban, amelyekben a szocializmus ezután győz, a felsorolt alapjellegzetességek érvényesülésének is elképzelhető más formája, de nem vitatható, hogy szocialista társadalmi forradalom csak akkor lehetséges, ha a monopoltőkének és szövetségeseinek uralmát megdönti és felváltja – békés vagy nem békés úton – a munkásosztálynak és szövetségeseinek hatalma, és az alapvető termelési eszközök társadalmi tulajdonba kerülnek.

Feltehető, hogy azok a népek, amelyek majd ezután lépnek a szocialista fejlődés útjára, még könnyebb helyzetben lesznek, mint mi voltunk, a népi demokratikus országok dolgozói, mert ők már nemcsak a Szovjetunió, hanem a szocialista világrendszer gazdag tapasztalatait is felhasználhatják, és annak politikai, gazdasági és katonai erejét tudhatják maguk mögött.

6. A szocialista világrendszer önálló és független országai a nemzetközi méretű osztályharc kereteiben fejlődnek tovább. Számolni kell azzal, hogy a kapitalizmus még huzamosabb ideig fennmarad, a szocializmus továbbra is a kapitalizmus létezése mellett fog fejlődni.

Az imperializmus most már nem tudja lerohanni a szocializmus erőit, de elkeseredett ellenállást fejt ki a szocializmus térhódításával szemben. Továbbra sem mond le arról, hogy valami módon megdöntse a szocialista országokban a dolgozók hatalmát, de célja eléréséhez taktikát változtatott. Most elsősorban politikai manőverezéssel, ideológiai zavarkeltéssel, gazdasági nyomással, behatolással igyekszik fellazítani az egyes országok belső rendjét és a különböző szocialista országok kapcsolatait. Meg akarja bontani a szocialista országok egységét, ezen országokat szembe akarja fordítani a Szovjetunióval.

Az ellenforradalmi restaurációs politika fő vonala a nacionalizmus szítása, a nemzeti és a nemzetközi sajátosságok szembeállítása,

kísérlet arra, hogy szocialista országokat a liberalizmus útjára tereljenek. Ezek a manőverek veszélyeket rejtenek magukban a szocialista országokra nézve.

A történelmi tapasztalatok szerint a nacionalizmus behatolhat a nemzetközi munkásmozgalom osztagaiba, sőt szocialista országokban is kedvező talajra találhat, ha a párt letér az internacionalizmus útjáról, mert a nacionalizmus maradványai a proletárhatalom győzelme után is tovább élnek, s az imperialista behatás, a társadalom átmeneti jellege miatt ismételten megújulhatnak. A nacionalizmus talaján támadhatnak és támadnak is nézeteltérések, amelyek károkat okoznak a szocializmus ügyének, de nem változtatják meg a két társadalmi rend harcának végső kimenetelét.

Ebben a helyzetben különösen nagy hangsúlyt kap, hogy a szocialista országok, a szocialista világrendszer miként fejlődik, hogyan gyarapodik politikailag, gazdaságilag, hogyan erősödik katonailag, hogyan sikerül közkinccsé tenni a szocializmus építésében szerzett tapasztalatokat. Mindez kiemeli a szocialista országokban tevékenykedő marxista–leninista pártok, kommunisták történelmi felelősségét saját népükért, hazájukért, az egész emberiség sorsáért.

A szocializmus továbbra is nemzeti keretek között fog fejlődni, de az egyes országok fejlődése az imperializmus léte mellett csakis a szocialista országok közösségén belül biztosított tartósan. Ezért továbbra is elsőrendű kötelesség a szocialista országok egységének erősítése, együttműködésének fejlesztése, ami egyben a legjobb nemzeti politika népeink számára.

Ezért a kommunista forradalmiság alapvető kritériuma, hogy ki, melyik párt, milyen választ ad a nacionalizmus, az internacionalizmus kérdéseire, hogyan alkalmazza a lenini tanításokat a nemzeti és a nemzetközi, a közös és a sajátos érdekek terén; érvényt tud-e szerezni a lenini eszméknek a kispolgári „forradalmisággal" s a reformizmussal szemben.

7. A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom, a világszocializmus továbbfejlődésének legfőbb biztosítéka: az internacionalista összefogás erősítése. Ennek feltétele, hogy tisztázódjanak a nemzeti harccal összefüggő kérdések. A kommunista és munkáspártok 1969. évi moszkvai értekezletén nyílt, elvi vitában kialakult, erősödő nézetazonosság hatékonyan járul hozzá a világszocializmus fejlődéséhez, tekintélyének növeléséhez.

A világ kommunista és munkásmozgalmának történetében korszakonként egymást követték a munkásmozgalom különböző nemzetközi szervezetei, amelyek mindegyike betöltötte sajátos hivatását. Az I., a II. Internacionálénak és a III., Kommunista Internacionálénak egyaránt megvolt a maga idejében a történelmi rendeltetése. Jelenleg nincs szükség hasonló nemzetközi szervezetre. Szükség van viszont továbbra is arra, hogy a kommunista és munkáspártok rendszeresen és sokoldalúan kicseréljék tapasztalataikat, egyeztessék akcióikat.

Ennek egyik bevált és nélkülözhetetlen formája a világ kommunista és munkáspártjainak nemzetközi tanácskozása. A legutóbbi, az 1969. évi moszkvai tanácskozás nagy lépést tett előre az egység megerősítésének útján. Hozzájárul, hogy a kommunisták a kialakult világhelyzet, a nemzetközi erőviszonyokban bekövetkezett alapvető változások, a szocializmus építésében soron levő feladatok, az emberiség szempontjából legidőszerűbb, megoldásra váró problémák figyelembevételével, reálisan határozzák meg a legfontosabb feladataikat.

Pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt tevékenységében jelenleg előtérben álló elméleti és gyakorlati feladat a szocialista demokrácia fejlesztése, a gazdasági munka hatékonyságának növelése, a tudományok, a műveltség és a képzés színvonalának emelése, a szocialista közgondolkodás elmélyítése. Állandó feladat a szocialista országok együttműködésének fejlesztése, magasabb színvonalra emelése a szocializmust építő népek s közös internacionalista ügyünk javára.

Az imperializmus, a természetétől elválaszthatatlan hódító, háborús törekvéseivel, szüntelenül megújuló agresszióval, kizsákmányolással, ezerféle fenyegetéssel állandó feszültséget tart fenn. Ebből a helyzetből az emberiség egyetlen kiútja a szocializmus.

Az a meggyőződésünk, hogy a kommunista és munkáspártoknak mindenekelőtt elméletileg kell szilárdnak lenniük. A marxizmus–leninizmus az egész világ kommunista mozgalmának elmélete, gazdagításához minden párt hozzájárul saját tapasztalataival. A marxizmus–leninizmus a kommunista és munkáspártok mindennapi munkájának, harcának, a szocialista világrendszer országainak, a világszocializmus fejlődésének biztos iránytűje. Valamennyi testvérpárt internacionalista kötelessége erőfeszítéseket tenni, hogy közös összefogással leküzdjük az antimarxista nézeteket, a jobb-

oldali revizionista és a „baloldali" opportunista irányzatot. Az osztályellenség eszmei zavarkeltő kísérleteit visszaverve harcolhatunk eredménnyel a nacionalista métely ellen, az internacionalizmusért, az igazi hazafiságért.

Így tudjuk igazi marxistákhoz, leninistákhoz méltóan vállalni azt a nagy felelősséget, amelyet viselnünk kell a korunkban zajló döntő harcban, amikor a szocializmus viharos előretörésének feltételei érnek, amikor a szocializmus – a világfejlődés fő iránya.

Béke és Szocializmus, 1970. 5. sz.

A Központi Bizottság beszámolója a párt X. kongresszusán

/RÉSZLET/

1970. NOVEMBER

Nemzetközi tevékenységünk és kormányunk külpolitikájának megítélésében pártunkban egység van és ez a politika a magyar nép teljes támogatását élvezi.

Nemzetközi tevékenységünk fő célja, hogy biztosítsuk népünk számára a szocialista építőmunka külső feltételeit, valamint, hogy erőnktől telhetően védjük és szilárdítsuk a nemzetközi küzdőtéren a társadalmi haladás, a nemzeti függetlenség, a béke pozícióit.

A világban az alapvető, kibékíthetetlen ellentmondás a munka és a tőke közötti ellentmondás, amely az első szocialista ország megszületésével átlépte a nemzeti kereteket, ma pedig a két társadalmi rendszer, a szocializmus és a kapitalizmus világméretű küzdelmévé vált. Objektív jelenség, hogy a szocialista világrendszer a haladás, a függetlenség, a béke erőinek támaszává, az imperializmus pedig a reakció, az elnyomás, az ellenforradalom támaszává és központjává vált. A nemzetközi helyzetet ezeknek az erőknek a harca határozza meg.

A beszámolási időszak elmúlt négy éve alatt a haladás erői előrenyomultak. Az imperialisták helyileg támadnak, elérhetnek ideiglenes sikereket, de ez nem változtat azon a történelmi tényen, hogy kialakult és megszilárdult a szocialista világrendszer, szétestek a gyarmatbirodalmak, az imperializmus állandó belső és külső konfliktusokkal küzd és tartósan a politikai válság állapotában van.

A nemzetközi imperializmus agresszív természete nem változott, ez állandó konfliktusok forrása, ezért a nemzetközi helyzet ma is bonyolult. Az agressziók nyomán, mint most Guineában, új tűzfészkek keletkeznek. Az emberiség még mindig gondok és megpróbáltatások közepette él, de a világ fejlődésének fő irányát, az imperializmus minden erőfeszítése ellenére, mindinkább a

szocializmus, a haladás, a nemzeti függetlenség erői határozzák meg.

A szocialista világrendszer a társadalmi haladásnak döntő tényezője, támasza minden forradalmi, felszabadító harcnak. Léte kihat az imperializmus politikájára, sőt a kapitalista országok belső és egymás közötti viszonyára is. A szocialista országok példája a gyakorlatban mutatja be az új társadalmi rend magasabbrendűségét, és reális távlatként tárja a világ elé az emberiség szocialista jövőjét. Az imperializmus fő célja a szocialista világ megsemmisítése. Minthogy számára ez lehetetlen, az imperializmus kénytelen alkalmazkodni a valóságos erőviszonyokhoz, taktikáját időről időre változtatja, hol a durva erőszak, hol a békésnek álcázott és ravasz „fellazítás" eszközéhez nyúl.

A szocialista világ fő ereje a Szovjetunió, amely a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelemre vitelével elsőként szakította szét az imperializmusnak az egész világot fojtogató láncát, és megnyitotta az utat minden nép számára a szabadság, a szocializmus felé. A Szovjetuniónak, kommunista pártjának elévülhetetlen érdemei vannak a szocializmus, a kommunizmus építésében. Leggazdagabb tapasztalatai vannak az imperializmus elleni harcban is. A Szovjetunió internacionalizmusa példás; tapasztalatainak óriási nemzetközi jelentősége van.

A Szovjetunió a második világháború tüzében, hallatlan áldozatokat hozva, szétzúzta a fasizmus fő erőit, s ezzel megmentette az emberiséget egy új középkor fenyegető rémétől. A második világháborút követően, megtörve az Egyesült Államok atommonopóliumát, létrehozva saját nukleáris fegyverét, megmentette az emberiséget az imperialisták atomzsarolásától, egy új, modern barbárság sötét árnyékától. Mindenki másénál nagyobb a Szovjetunió, a szovjet nép szerepe, felelőssége és áldozatvállalása az egész emberiség életbe vágó érdekeiért. A Szovjetunió a maga hatalmas és legyőzhetetlen erejével a nemzetközi imperializmus agresszív erőinek fő fékentartója és elrettentője.

A Szovjetunióhoz való viszony mindig választóvíz volt a politikában, a haladás és a reakció erőinek megkülönböztetésében. Mozgalmunkban a Szovjetunióhoz való helyes, elvi viszony az internacionalizmus fokmérője. Pártunk elutasítja a szovjetellenesség minden formáját, mert a szovjetellenességnek tett legkisebb

engedmény is rombolja a haladás, a szocializmus erőit, és az osztályellenség, az imperializmus kezére játszik.

A Szovjetunió felszabadítónk, szövetségesünk, igaz barátunk és legjobb segítőnk az élet minden területén. A Szovjetunióhoz való viszonyunk nyílt és megingathatatlan, szilárd elvi, internacionalista alapokon nyugszik, és teljes összhangban van nemzeti érdekeinkkel. Pártunk, kormányunk, országunk és népünk a beszámolási időszakban is erősítette, bővítette és fejlesztette politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatait a Szovjetunióval, és ezt fogja tenni a jövőben is.

Mi szívből új és új sikereket kívánunk a Szovjetunió Kommunista Pártjának, Brezsnyev elvtárs vezette Központi Bizottságának, a nagy szovjet népnek. Biztosíthatjuk őket, hogy pártunk és népünk mindig ápolni, erősíteni fogja harci szövetségünket, a szovjet–magyar barátságot.

A Magyar Népköztársaság fejlődő és bővülő politikai, diplomáciai, gazdasági és kulturális kapcsolatban áll valamennyi szocialista országgal.

Szoros szövetségi kapcsolat fűzi a szocializmust, a békét védelmező Varsói Szerződés Szervezetének tagállamaihoz, eleget tett és a jövőben is eleget fog tenni a tagságból eredő minden kötelezettségének. Hazánkat fejlődő gazdasági kapcsolatok fűzik a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának tagországaihoz; és támogat minden olyan lépést, amely alkalmas a tagállamok együttműködésének bővítésére és magasabb színvonalra emelésére.

Együttműködésre, az együttműködés bővítésére törekszünk a jövőben is minden szocialista országgal, azokkal is, amelyektől nézetkülönbségek választanak el bennünket. Ezzel összefüggésben jelenthetjük a kongresszusnak, hogy a sok kérdésben változatlanul fennálló és komoly ideológiai, politikai nézeteltéréseink ellenére, az utóbbi időben bizonyos mértékig javultak államközi kapcsolataink a Kínai Népköztársasággal.

A haladás és a reakció között folyó világméretű harc fontos területe Ázsia, Afrika és Latin-Amerika. E térségek népeinek imperialistaellenes harca, a gyarmatbirodalmak szétzúzása nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy az erőviszonyok az imperializmus rovására változtak meg, és előnyösen módosult a világ politikai térképe. A szocialista országok és a fejlődő országok kapcsolatainak alakulásában a döntő tényező az, hogy közös érdek az

imperializmus megfékezése, visszaszorítása, a haladás előmozdítása. Ez az érdekközösség vezet e széles körű kapcsolatokra, amihez hozzájárul még, hogy ezen államok közül több, a belső rendszerét illetően, a fejlődés nem kapitalista útját választotta és a szocializmust nevezi meg céljaként.

Pártunkat és kormányunkat az az eredményes törekvés vezérli, hogy fejlessze az együttműködést Ázsia, Afrika és Latin-Amerika független országaival. A IX. kongresszus idején e térség 40 országával álltunk diplomáciai kapcsolatban, jelenleg 57 államhoz fűznek bennünket ilyen kapcsolatok. Szövetségesünknek tekintjük az imperializmus ellen küzdő gyarmati és volt gyarmati népeket, szolidárisak vagyunk nemzeti felszabadító mozgalmukkal és mindent megteszünk, hogy támogassuk harcukat.

A tőkés világban korunkban végbemenő folyamatok lényege, hogy a kapitalista rendszer nem képes megoldani kibékíthetetlen belső ellentmondásait, állandósult a válság, s egyre jobban belebonyolódik az általa kirobbantott nemzetközi konfliktusokba. Fokozódik a munkásosztály harca a monopóliumok ellen, s a dolgozó tömegek már nemcsak gazdasági követeléseik, hanem politikai célkitűzéseik valóra váltásáért is síkraszállnak. A kapitalista világ országainak munkásosztálya és haladó erői harcukkal a szocialista országok, minden forradalmi erő harcát segítik; az internacionalista szolidaritás kapcsol össze bennünket velük.

Ami a kapitalista országokkal való állami kapcsolatokat illeti, pártunk, kormányunk, népünk állhatatosan küzd a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért. Ez a politika arra a felismerésre épül, hogy korunkban létrejöttek a békés egymás mellett élés objektív alapjai, a világháború elkerülhető, a szocializmus győzelméhez nincs szükség háborúra. E politikában a rendszerünk fölényébe vetett hitünk is tükröződik. A békés egymás mellett élés politikája ma a szocialista világrendszer külpolitikájának egyik legfontosabb alapelve.

A beszámolási időszakban, külpolitikai irányvonalunknak megfelelően, a szuverenitás kölcsönös tiszteletben tartása, az egyenjogúság, az egymás belügyeibe való be nem avatkozás, a kölcsönös előnyök elvei alapján bővültek hazánk politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatai a kapitalista világ számos országával. Tudományos együttműködési, hosszú lejáratú kereskedelmi és más nemzetközi egyezményt kötöttünk Ausztriával, Olaszországgal, Francia-

országgal, a Német Szövetségi Köztársasággal és más országokkal. E kapcsolatok fejlesztése megfelel a béke érdekeinek, az érintett országok és hazánk érdekeinek.

Pártunknak és kormányunknak korunk alapvető nemzetközi kérdéseiben képviselt állásfoglalásait az határozza meg teljesen egyértelműen, hogy szocialista ország, a Szovjetunió szövetségese, a Varsói Szerződés tagországa vagyunk. Pártunk és kormányunk arra törekszik, hogy külpolitikánk mindenkor teljesen világos, egyértelmű és következetes legyen. Úgy véljük, népünk érdekei és a haladás nemzetközi erői szempontjából, de talán még a számba jöhető tőkés partnerek szempontjából is a világos helyzet az előnyös, az, ha barát és ellenség egyformán tudja, hová kell besorolni a Magyar Népköztársaságot, és állásfoglalásainkkal mint elvi alapokon nyugvó, szilárd álláspontnak számolhat mindenki.

Világos az álláspontunk az európai kérdésekben is. A Varsói Szerződés tagországaként társszerzői voltunk a budapesti felhívásnak. Ebben a nyilatkozatban felhívtuk Európa népeit és valamennyi európai ország kormányát egy, a kontinens békéjét megszilárdító és védelmező kollektív biztonsági rendszer megteremtésére. Ehhez szükséges, hogy valamennyi európai ország ismerje el a realitásokat, a fennálló határokat, a Német Demokratikus Köztársaság létét, Nyugat-Berlin különleges státusát.

A Varsói Szerződés országainak felhívása általában kedvező fogadtatásra talált. A felhívást kiadó szocialista országok, közöttük hazánk, továbbá Finnország és más országok kormányai diplomáciai lépésének eredményeként érik a helyzet egy összeurópai biztonsági tanácskozás összehívására. Mi már a közeljövőben összehívhatónak tartjuk, és kormányunk kész mindent megtenni a maga részéről ennek létrejötte és sikere érdekében.

Európa biztonságának sajátos problémáját jelenti, hogy a második világháború befejezése nincs békeszerződésben rögzítve, s a levert fasiszta hitleri Németország helyén két német állam jött létre. Létrejött az első német munkás-paraszt állam, szövetségesünk és barátunk, a Német Demokratikus Köztársaság. A Német Demokratikus Köztársaság Európa békéjének egyik fontos tényezője, és nem utolsósorban a szocializmus építésében elért nagyszerű eredményei nyomán nemzetközi tekintélye méltán és állandóan növekszik. A Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság kapcsolatai testvériek, szilárd, internacionalista elvi

és politikai alapokon nyugszanak. Együtt küzdöttünk és együtt küzdünk a jövőben is a szocializmus, a haladás, az európai biztonság érdekében.

A realitásokhoz való közeledést tapasztaljuk a Német Szövetségi Köztársaság kormányának politikájában, ami hozzájárulhat az európai viszonyok normalizálásához. Európa számára előnyös lépésként üdvözöltük a Szovjetunió és a Német Szövetségi Köztársaság szerződését, hasonlóan a Lengyel Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság közötti, a napokban parafált szerződést. Sok függ a legaktuálisabb nyitott kérdések megoldásától. A Német Szövetségi Köztársaságnak ratifikálnia kell még a Szovjetunióval és a Lengyelországgal kötött szerződést, meg kell állapodnia az ismert konkrét kérdésekben a Csehszlovák Szocialista Köztársasággal. Nem utolsósorban a Német Szövetségi Köztársaságnak a nemzetközi jog alapján meg kell találnia a békés egymás mellett élés megfelelő módozatait az önálló és szuverén Német Demokratikus Köztársasággal.

Ha a Brandt–Scheel-kormánynak, szembeszállva saját országa reakciós, soviniszta erőivel, lesz kellő politikai állhatatossága, hogy folytassa a viszonyok rendezésére tett kezdeményezését, ami Nyugat-Németország lakossága életbevágó érdekeinek is pontosan megfelel, akkor nem lesz akadálya a szocialista országokkal való államközi kapcsolatok teljes értékű rendezésének. A Magyar Népköztársaság elvben, a Német Szövetségi Köztársaságot illetően is, mindenkor az államközi kapcsolatok normalizálásának híve volt, és ma is az. Kölcsönös előnyökkel járó széles körű gazdasági kapcsolataink épültek ki évek során, most kötöttünk hosszú lejáratú kereskedelmi szerződést, hivatalos kereskedelmi képviseletek működnek a két országban.

Mi, ha a helyzet erre megérik, készek vagyunk kapcsolatainkat a Német Szövetségi Köztársasággal tovább építeni, végső fokon ide értve a diplomáciai kapcsolatok rendezését is. Ez összefüggésben van a Magyar Népköztársaság azon szándékával, hogy mind kétoldalú, mind sokoldalú kapcsolatok révén a továbbiakban is kivegye részét az európai béke és biztonság megteremtésére irányuló erőfeszítésekből.

Az egész világot sok éve foglalkoztatja és felháborítja az Egyesült Államok vietnami háborúja, a nemzetközi jog elemi normáit lábbal tipró nyílt agresszió. Az állandóan ismétlődő provokációk

újabb ténye az a kalóztámadás, amelyet a minap amerikai légi kötelékek követtek el a Vietnami Demokratikus Köztársaság ellen. Ez a háború egyben az imperialista politika kilátástalanságának is meggyőző bizonyítéka; az agresszorok hosszú éveken át elkövetett kegyetlenkedések, háborús bűntettek sorozatával sem tudták megtörni a vietnami nép hősi ellenállását. Az amerikai kormány hol taktikai módosításokkal, hol megtévesztő, úgynevezett „békekezdeményezésekkel" próbálja leplezni agresszív politikájának célját és zsákutcáját. Továbbra is szabotálja az érdemi tárgyalásokat Párizsban, sőt, a kiút keresése helyett kiterjesztette agresszióját egész Indokínára.

Az indokínai igazságos béke érdekében az amerikai kormánynak ki kell vonnia intervenciós csapatait és csatlósait Vietnamból. Távozzanak Laoszból és Kambodzsából! Az amerikai nép érdekében is meg kell szüntetnie beavatkozását ezen országok belügyeibe, és tiszteletben kell tartania Indokína valamennyi népének azon jogát, hogy maga oldja meg saját problémáit. E cél felé mutatják az utat a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormányának és az 1969 nyarán kormányunk által diplomáciailag elismert Dél-vietnami Ideiglenes Forradalmi Kormánynak a politikai rendezésre vonatkozó javaslatai. Minden téren szolidárisak vagyunk a vietnami néppel, Indokína népeivel, szabadságharcukkal és meggyőződésünk, hogy igazságos ügyük győzni fog.

Agresszió mérgezi a helyzetet a Közel-Keleten is. Az Egyesült Államok célja, hogy megakadályozza az arab világ haladását, a régi és új gyarmatosítás módszereivel visszaállítsa a nemzetközi tőke pozícióit a világ e térségében. A nemzetközi imperializmus eszközeként s annak érdekében robbantotta ki Izrael az 1967-es agresszív háborút. A magyar nép szolidáris a szabadságukért küzdő arab népekkel, és segítséget ad az agresszor visszaszorításához.

Felfogásunk szerint Izrael államot és népét elsősorban saját kormányának imperializmusa és az országban felszított nacionalizmus fenyegeti létében. Ezt az agresszív politikát el kell utasítania mindenkinek, tekintet nélkül nemzeti hovatartozására, éljen Izraelben, vagy bárhol a világon. A kommunista mozgalom, a szocialista országok, amelyek szemben állnak Izrael agresszív háborújával, határozottan elítélik az antiszemitizmust, amely a népek nacionalizmusának legotrombább formája. Elítéljük a cionizmust is, mint reakciós, antikommunista, a nemzetközi imperializmust szolgáló

mozgalmat. A cionizmus és az antiszemitizmus egyaránt reakciós irányzat, mindkettő mindig az elnyomók fegyvere volt a dolgozó osztályok és az elnyomott nemzetek szabadságharcával szemben.

Jelenleg az izraeli csapatok változatlanul bitorolják az agresszióval elrabolt területeket. A közel-keleti helyzet normalizálása csak akkor következhet be, ha a csapatokat kivonják az összes megszállt arab területről és megállapodás születik olyan béke megteremtésére, amelyben tiszteletben tartják és elismerik valamennyi közel-keleti állam területi épségét és függetlenségét. Támogatjuk a Biztonsági Tanács 1967-es határozatát, a politikai rendezést tartjuk szükségesnek és törvényesnek; igazságosnak tartjuk a palesztinai menekültek jogát arra, hogy ne földönfutókként, hanem teljes egyenjogúságban, békés, biztos körülmények között élhessenek, dolgozhassanak ősi hazájuk földjén.

Az imperialisták agresszióit mindenütt vissza kell verni, az imperializmust kényszeríteni kell a békés egymás mellett élésre, ha azt önként nem fogadja el. E cél érdekében a szocialista országok minden más haladó erővel együtt lépnek fel az agresszió erőivel szemben, hogy megakadályozzanak egy új, termonukleáris világháborút. Csak a békés egymás mellett élés elvének győzelme és gyakorlati realizálása mentheti meg az emberiséget egy önmegsemmisítő új világháborútól. Ahhoz, hogy ezt elérjük, a szocialista országoknak, a szabadságukért harcoló antiimperialista népeknek, a világ minden haladó és békeszerető erejének egységes frontot kell szembeállítaniuk az imperializmussal.

A népek sorsára, a világpolitikai események alakulására döntő hatást gyakorol a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom, amely az elmúlt években fejlődésének eredményes időszakát élte át. Történelmi küldetésének megvalósítását a mozgalomban jelentkező elvi-politikai véleményeltérések sem akadályozhatták meg. Mozgalmunk az elmúlt években előbbre lépett az egység megerősítésének útján, erősödött az imperializmus elleni közös harc.

A kommunista világmozgalom az egység megerősítésén munkálkodva mindenekelőtt a marxizmus–leninizmus elveiből indul ki, valamint abból, hogy a közös ellenség, az imperializmus, minden elnyomottat, minden népet egyformán fenyeget. A nézeteltérések vizsgálatánál gondolni kell az egyes pártok helyzetében, körülményeiben, feladataiban meglevő nagy különbségekre is, amelyek bonyolultabbá teszik az egységért vívott harcot. Az egység újbóli

megteremtésének módja a szilárd elvi politika, az elhajlások elleni következetes harc, az elvtársi nyíltság, az összefogásra irányuló készség.

A nemzetközi kommunista mozgalom egységének megszilárdításában rendkívüli jelentőségű a proletár internacionalizmus eszméje, amely egy évszázada a nemzetközi tőke támadásaival szemben vívott harcban született, azóta erősödik, edződik, ellenáll minden olyan próbálkozásnak, amely a munkásosztály kezéből ki akarja csavarni ezt a fegyvert. Ma, amikor a kommunista mozgalom az egész világra kiterjedt, a megvalósult szocializmus világrendszerré vált és a testvérpártok nagyon különböző feltételek között dolgoznak, a proletár internacionalizmus eszméjéhez való hűség fontosabb, mint valaha. A proletár internacionalizmus eszméje valamennyi testvérpárttól megköveteli a marxizmus–leninizmus eszméihez való ragaszkodást, a nemzeti önzés és elzárkózás, a nacionalizmus különböző megnyilvánulási formáinak leküzdését, az áldozatkész szolidaritást.

Pártunk és kormányunk az internacionalizmus elvéből indult ki, amikor – más szocialista országokkal együtt – a testvéri, szövetséges, szocialista Csehszlovákia haladó erőinek megsegítésére sietett. Az akkori, veszélyekkel terhes helyzetben az a szándék vezérelt bennünket, hogy támogatást nyújtsunk Csehszlovákia dolgozó népének a szocialista vívmányok, a hatalom megvédésében.

Nem önző célokat követtünk, mi az események menetében mindvégig csak egyet kívántunk, és kívánunk ma is, azt, hogy szocialista módon oldódjanak meg a párt és a társadalom kérdései Csehszlovákiában.

Őszintén örülünk, hogy csehszlovákiai elvtársaink határozottan kézbe vették és intézik ügyeiket, annak, hogy pártjuk és országuk ismét ott van, megbecsült, egyenjogú harcosként, a szocializmus nemzetközi seregében. Őszintén nagy sikereket kívánunk a szocialista haza építésében a csehszlovák testvérpártnak, a Husák elvtárs által vezetett Központi Bizottságnak, a testvéri Csehszlovák Szocialista Köztársaság népeinek.

A Központi Bizottság a Magyar Szocialista Munkáspárt IX. kongresszusa határozatainak alapján — s a testvérpártok nemzetközi tanácskozásain közösen kialakított állásfoglalásokhoz tartva magát – végezte nemzetközi tevékenységét, erősítette internacionalista kapcsolatait.

Pártunk képviselői a beszámolási időszakban részt vettek a kommunista mozgalom különböző nemzetközi értekezletein; 54 testvérpárttal folytattunk kétoldalú megbeszéléseket. Pártunk erejéhez mérten igyekeztünk kapcsolatokat kiépíteni antiimperialista pártokkal, szervezetekkel és mozgalmakkal; s kapcsolat létesült több szocialista párttal is. Ehhez járult az a megtisztelő megbízatás, hogy pártunk házigazdája lehetett az 1968-as budapesti konzultatív találkozónak és részt vett a kommunista és munkáspártok 1969. évi moszkvai nemzetközi találkozójának előkészítésében.

Nemzetközi mozgalmunk kiemelkedő fontosságú nagy eseménye volt a beszámolási időszakban a kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai tanácskozása, amely jól szolgálta a testvérpártok egységtörekvéseit, kapcsolataik javulását, az imperializmus elleni közös harci platform kialakítását. Pártunk a tanácskozás állásfoglalásait teljes mértékben magáévá tette és harcol megvalósításukért.

Minden testvérpárttal internacionalista egységre, a haladás összes erőivel akcióegységre törekszünk az imperialista ellenséggel szemben.

Pártunk megítélése szerint nélkülözhetetlen a kommunista és munkáspártok közös, széles körű nemzetközi véleménycseréje, mozgalmunk nemzetközi tapasztalatainak összegezése, a közös elvi állásfoglalások kialakítása. Jelenleg, amikor a kommunista mozgalomnak nincs nemzetközi szervezete, a széles körű, rendszeres nemzetközi tanácskozások szolgálnak erre megfelelő keretül. Ezért pártunk mindenkor támogatta a kommunista és munkáspártok nemzetközi találkozóinak összehívását és támogatni fogja azt a jövőben is.

A Központi Bizottság megítélése szerint pártunk nemzetközi tevékenysége, kormányunk külpolitikája az elmúlt négy évben eredményes volt. Pártunk továbbra is mindent megtesz azért, hogy elvi, internacionalista politikával biztosítsa népünk számára a szocialista építés nemzetközi feltételeit és becsülettel kivegye részét a haladásért világméretekben folyó küzdelemből.

Ennek érdekében: tovább erősítjük a Szovjetunióhoz, a Szovjetunió Kommunista Pártjához, a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa országaihoz, a szocialista világrendszerhez, a testvérpártokhoz fűződő szoros, baráti, internacionalista kapcsolatokat; szolidárisak vagyunk a tőkésországokban harcoló

osztálytestvéreinkkel; támogatjuk a nemzeti felszabadító mozgalmakat, fejlesztjük az együttműködést Ázsia, Afrika és Latin-Amerika független országaival; a kapitalista országokkal a békés egymás mellett élés megvalósítására, normalizált viszonyra, kölcsönösen előnyös kapcsolatokra törekszünk; védjük építőmunkánk legfőbb feltételét, a békét.

Az MSZMP X. kongresszusának jegyzőkönyve.
Kossuth Könyvkiadó 1971.

Válasz R. C. Longworth-nak, a UPI tudósítójának

1971. MÁRCIUS

Kérdés: Milyen szerepet töltenek be a kisebb nemzetek Kelet- és Nyugat-Európában a fontos európai kérdések megoldásában, a szuperhatalmaktól függetlenül? Mennyiben függ az e kérdések megoldására irányuló folyamat a szovjet–amerikai kapcsolatok javulásától? Mennyiben járulhatnak hozzá a kisebb nemzetek a feszültség enyhítéséhez?

Válasz: Sokan abból indulnak ki, hogy a kis nemzetek számára mindig rendkívül kellemesen, hogy ne mondjam hízelgően hangzik a „szuperhatalmaktól független külpolitikai szerep" emlegetése. Szerintem ennél pontosabb fogalmazás kell, ha a kérdés lényegét ténylegesen meg akarjuk közelíteni; meg kell nézni, mi a valóságos helyzet ma a világban.

Napjainkban a modern civilizáció oly közel hozta egymáshoz az országokat és a népeket, hogy az egész világ lassan egy nagy faluvá változik. Az államok és a népek, a kicsik és a nagyok egyaránt, egyre inkább kölcsönös függésben, sorsközösségben élnek. Ennek drámai példája a második világháború volt, de ezt bizonyítja a nemzetközi helyzet azóta végbement fejlődése is.

A Szovjetunió és az Egyesült Államok meghatározó szerepet töltenek be a nemzetközi helyzet alakulásában, s hasonló szerepet játszik a Varsói Szerződés és a NATO is. Hogy csak Európában maradjunk, a politikai és a katonai szövetségeken kívül léteznek még olyan nagy gazdasági tömörülések is, mint a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa, a Közös Piac, az Európai Szabadkereskedelmi Társulás. Az európai államok többsége külpolitikai tevékenységét nemzetközi tömörülések keretében, vagy kétoldalú kapcsolatok vonalán fejti ki. Ha így nézzük a világot, Európát, akkor már közelebb vagyunk a valósághoz. Szerintem a valóságos helyzetet, a nemzetközi viszonyokat meghatározó tényezőket figyelmen kívül hagyó, mondjuk úgy, azoktól „független" kül-

politikai tevékenység irrealitás és ténylegesen nem is folytatható.

A kérdésre konkrétan az a válaszom, hogy Kelet- és Nyugat-Európa minden kis nemzetének jelenleg is megvan a saját felelőssége és lehetősége is az önálló külpolitikai tevékenységre, arra, hogy körülményeihez mérten hozzájáruljon a feszültség enyhítéséhez.

A Magyar Népköztársaság szövetségi viszonyban van a Szovjetunióval és más szocialista országokkal; tagja a Varsói Szerződés Szervezetének és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának. A nemzetközi helyzet fő kérdéseinek a veszélyes háborús tüzek eloltását, a vitás kérdések tárgyalásos megoldását, a béke védelmét, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élését tartjuk. E nagy kérdések megoldása érdekében valamennyi haladó és békeszerető erő tömörítését kívánjuk szolgálni. A Magyar Népköztársaság e célokért dolgozik szövetségeseivel együtt, a Varsói Szerződés tagállamaként, az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében csakúgy, mint a kétoldalú kapcsolatok terén tett minden önálló külpolitikai lépésével; és ezt fogja tenni a jövőben is.

Kérdés: Milyen közvetlen előnyökkel járna Magyarország számára az európai biztonsági konferencia, függetlenül attól, hogy az a Kelet és Nyugat közötti légkör általános javulását eredményezné? Mi az ön véleménye, mikor jöhet létre az európai biztonsági konferencia és mi lehet a napirendje? Önnek az-e a véleménye, hogy a konferenciát meg kell előznie a német és a berlini kérdés megoldásának? Miért gondolja ön, hogy a konferenciának mindenképpen meg kell előznie a kelet–nyugati katonai erők kölcsönös csökkentését Európában? Milyen ellenérvek hozhatók fel a nyugati javaslattal szemben, hogy a konferenciát bilaterális tanácskozások előzzék meg? Milyen kompromisszumra gondolna ön, hogy az álláspontokat közelebb lehessen hozni egymáshoz?

Válasz: Az európai biztonsági konferencia – önmagában – a Magyar Népköztársaság számára semmiféle külön előnnyel nem járna. A konferencia létrejöttét mégis a legmelegebben üdvözölnénk és dolgozunk is érte, mégpedig azért, mert ebben látjuk az első lépést Európa kollektív biztonsági rendszerének megteremtéséhez. Egy szilárd biztonsági rendszer létrejötte természetesen nagy politikai, gazdasági és kulturális előnyökkel járna valamennyi európai

nép, közöttük Magyarország, a magyar nép számára is. Egyébként meggyőződésem, hogy maga a konferencia létrejötte is javítaná kontinensünkön az általános légkört, serkentené a gazdasági kapcsolatokat és élénkítené a különböző, kölcsönös előnyökkel járó együttműködést.

Amikor a Magyar Népköztársaság a Varsói Szerződés többi tagállamával együtt a biztonsági konferenciát javasolta az összes európai kormánynak – Európa népeinek – abból indult ki, hogy ennek összehívására megérett a helyzet, és megszervezését sürgetik kontinensünk meg nem oldott problémái.

Most egyesek hol a nyugat-berlini kérdést nevezik meg, hol más kérdést vetnek fel, mondván, amíg ezek meg nem oldódnak, addig nem ülhet össze a biztonsági konferencia. Szerintünk a dolog éppen ellenkezően áll. Eddig éppen ezért nem sikerült – a sokszor valóban bonyolult – európai kérdéseket megoldani, mert kontinensünkön a helyzet bizonytalan, még nincs igazi béke és biztonság. A biztonsági konferencia éppen azért kell, hogy megteremtsük azt a légkört és helyzetet, amely lehetővé teszi valamennyi vitás európai kérdés kölcsönösen elfogadható megoldását.

A biztonsági konferenciával kapcsolatos konkrét kérdésekre nem nehéz válaszolnom. A kétoldalú tanácskozások ellen részünkről semmi kifogás sincs, mert mi magunk, a Varsói Szerződés tagállamai is szüntelenül folytatunk ilyeneket. Csak szerintünk ezek mellett már meg kellene kezdeni a többoldalú tanácskozásokat is, amelyekre igen ésszerű módszert javasolt a finn kormány. Mi akár holnap készek vagyunk arra, hogy a Helsinkibe akkreditált képviselőink megkezdjék a megbeszéléseket. A konferencia napirendje a legkevésbé vitatott. A Varsói Szerződés országai kijelentették, hogy a javasolt két pont – az európai biztonság, valamint az országok kölcsönösen előnyös kapcsolatainak kérdései – mellett készek más kérdések napirendre tűzését is megvizsgálni és támogatni.

Szerintem az összeurópai biztonsági konferencia összehívható lenne akár ez év második felében, anélkül, hogy bárkinek bármilyen kompromisszumba kellene belemennie. A konferencia létrejöttéhez természetesen kell a közös óhaj, annak megértése, hogy egyik fél sem szabhat semmiféle előzetes feltételt, s hogy a konferenciában valamennyi európai nép egyformán érdekelt. Az európai béke megszilárdítása, a kollektív biztonság megteremtése nemcsak

egy kontinens érdeke, ez az általános nemzetközi helyzet egyik fő kérdése, amelynek rendezésében a világ minden népe érdekelt. Mivel az egyik alternatíva e kérdésben is a háború, számomra nem kétséges, hogy a biztonsági konferencia össze fog ülni. Európa kollektív biztonsági rendszere előbb vagy utóbb létre fog jönni, mert a népek számára a jelenlegi helyzetből más elfogadható kiút nincs.

Kérdés: Válaszában megemlítette: a Varsói Szerződés országai hajlandók lennének megfontolni azt, hogy az európai biztonsági konferencia napirendjén esetleg más kérdések is szerepeljenek. Úgy véli, hasznos lenne a berlini kérdést, valamint a csapatok kölcsönös kivonásának kérdését ilyen napirendi pontként felfogni? Esetleg ezeket a kérdéseket külön kellene tárgyalni, mondjuk azonos időpontban, párhuzamos megbeszéléseken?

Válasz: A konferencia napirendjére kerülhet minden olyan kérdés, amiben a részvevők megállapodnak. Úgy tűnik, hogy a két konkrétan említett téma nem kezelhető azonos módon. A csapatok kivonása összefügg Európa jelenlegi helyzetével. Miután a tervezett konferencia célja az, hogy előmozdítsa, illetve megteremtse a kollektív európai biztonsági rendszer alapjait, a megbeszélések bizonyos szakaszában elképzelhető, hogy a csapatok kérdése az általános biztonsággal összefüggésben napirendre kerüljön.

A berlini kérdéssel véleményem szerint némiképp más a helyzet. Valamennyi európai ország érdekelt abban, hogy előrehaladás történjék, s e kérdés megfelelően rendeződjék. Azonban, mint ismeretes, a négy nagyhatalomnak a berlini kérdésben – különböző nemzetközi megállapodásokban rögzített – külön felelőssége és joga van. Ezen túlmenően a közvetlen érdekeltség alapján külön szerepe és feladata van a Német Demokratikus Köztársaságnak és a Német Szövetségi Köztársaságnak. Véleményem szerint tehát az az ésszerű, hogy amíg a berlini kérdés bizonyos stádiumba nem jut, addig ezzel ne terheljék az összeurópai biztonsági értekezlet napirendjét. Amit a mostani fázisban lehet és kell tenni, azt elsősorban a négy nagyhatalomnak, illetve a két német államnak kell napirenden tartania.

Kérdés: Mi az ön véleménye a Német Szövetségi Köztársaság új keleti politikájáról, mi ennek a célja, melyek a határai és a perspektívái? Brandt kancellár e politika kapcsán a szovjet és a lengyel

szerződés megkötésével komoly eredményeket ért el. Ezzel összefüggésben miként képzelhető el a berlini probléma megoldása? Milyen lépések lennének indokoltak a Nyugat részéről?

Válasz: Arra a kérdésre, melyek a Brandt–Scheel-kormány új keleti politikájának céljai, úgy vélem, a legilletékesebb választ Bonnban adhatják meg. Ami pedig e politika perspektíváit illeti, arra azt válaszolhatom, hogy a Német Szövetségi Köztársaság csak az európai realitások figyelembevétele útján juthat előre. Bizonyára ön is jól tudja, hogy a magyar kormány is üdvözölte a Szovjetuniónak és Lengyelországnak a Német Szövetségi Köztársasággal megkötött szerződését, mert azok egyaránt hasznára válnak valamennyi szerződő félnek, kontinensünk nyugalmának, békéjének. Azt is tudjuk azonban, hogy még hátravan e szerződések ratifikálása.

Nyugat-Berlin kérdése – mint említettem – különálló politikai probléma, amelynek megoldásában a négy hatalom, s mellettük a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság szerepe a döntő. Közös erőfeszítéseik rendezhetik a város helyzetét. Ezt elősegíti a Német Demokratikus Köztársaság számos kezdeményezése, legutóbb miniszterelnökének, Willy Stoph-nak a nyugat-berlini főpolgármesterhez, Klaus Schützhöz írt levele. A Német Demokratikus Köztársaság kormánya nem kevesebbet ajánlott, mint azt, hogy kezdődjenek tárgyalások Nyugat-Berlin és a Német Demokratikus Köztársaság kapcsolatainak rendezéséről, beleértve a nyugat-berliniek látogatását a Német Demokratikus Köztársaságba is. A nyugat-berlini szenátuson a sor, hogy erre pozitív választ adjon, a Német Szövetségi Köztársaság pedig segítse a nyugat-berlini feszültség enyhítését. Ebben a kérdésben, s általában is az Egyesült Államok és a többi nyugati hatalom akkor cselekszik helyesen, ha nem fékezi, hanem segíti a Német Szövetségi Köztársaságot az európai realitások elismerésében.

Kérdés: Véleménye szerint a közeljövőben létrejöhet-e a magyar–nyugatnémet diplomáciai kapcsolat? Ha igen, ez milyen változásokat jelenthet Magyarország és Nyugat-Európa kapcsolataiban?

Válasz: Ha a Német Szövetségi Köztársaság kormánya következetesen továbbhalad a realitások útján, akkor javulnak a szocialista országokkal való államközi kapcsolatai rendezésének lehetőségei. Hazánk elvben a Német Szövetségi Köztársaságot illetően

is mindenkor az államközi kapcsolatok normalizálásának híve volt és ma is az.

Kölcsönös előnyökkel járó széles körű gazdasági kapcsolatok épültek ki közöttünk az évek során. Mi, ha a helyzet erre megérik, készek vagyunk kapcsolatainkat a Német Szövetségi Köztársasággal tovább építeni, végső fokon ideértve a diplomáciai kapcsolatok rendezését is. A mi nyugat-európai kapcsolataink nem függvényei a Német Szövetségi Köztársasággal fennálló kapcsolatainknak; a Magyar Népköztársaság általános politikája, hogy javítsa és fejlessze kapcsolatait Nyugat-Európa valamennyi országával.

Kérdés: Miként ítéli ön meg jelenleg a magyar–amerikai kapcsolatokat? Mit lehetne tenni, hogy ezek a kapcsolatok javuljanak? Mi az ön véleménye a különböző amerikai erőfeszítésekről, hogy megjavítsák az általános kapcsolatokat Kelet-Európával, ami különösen megnyilvánult Nixon elnök romániai és jugoszláviai látogatásainál? Üdvözölné-e ön az elgondolást, hogy Nixon elnök Magyarországra látogasson?

Válasz: Országainkat nagy földrajzi távolság, rendkívül sok eltérő adottság, társadalmi rendszerünk különbözősége választja el egymástól. Emiatt, reálisan nézve a dolgot, aligha hihető, hogy az Egyesült Államok és a Magyar Népköztársaság egyszerre elsőrendű partnerré válhatnának egymás számára. Viszont reális és szükségszerű is volna, hogy országaink kapcsolatait normalizáljuk és azokat, az adott lehetőségeket kihasználva, fejlesszük a kölcsönös előnyök elve alapján. Kormányaink elvi nyilatkozatot már tettek, kifejezve az óhajt kapcsolataink rendezésére. Hosszabb ideje folynak közöttünk tárgyalások különböző függő ügyekben; az előrehaladás azonban rendkívül lassú. Részünkről a készség változatlan. Sokat lendítene a dolgon, ha az Egyesült Államok kormánya hatálytalanítaná a magyar–amerikai gazdasági kapcsolatokat is gátló elavult rendelkezéseit.

Két ország kapcsolata azonban az általános politikának is függvénye. Mi elítéljük az Egyesült Államok agresszív háborúját, amelyet Vietnam, Kambodzsa, Laosz népe ellen folytat. Hasonlóképpen elítéljük az izraeli kormányt támogató politikáját, s más haladásellenes, a reakció erőit segítő állásfoglalásait. Mindezek, természetesen, károsan hatnak a magyar–amerikai kétoldalú kapcsolatok alakulására is. Talán felesleges mondani, de mi üdvözöl-

nénk e téren minden kedvező változást s örülnénk, ha kapcsolataink valóban és mielőbb barátiakká válnának, mert népeink óhajának és valódi érdekeinek ez felelne meg.

Nixon elnök romániai és jugoszláviai látogatásának megvolt a maga jelentősége, amint azt a tárgyaló felek ki is nyilvánították. Nálunk a közvélemény e látogatásokat vegyes érzelmekkel fogadta. Voltak – és nem kevesen –, akik ezekben az utazásokban a szocialista országok közötti diszkriminációt, együttműködésünk megbontására irányuló kísérletet láttak. Szerintem Nixon elnök magyarországi látogatására a helyzet, a feltételek még egyik oldalról sem érettek.

Kérdés: Nixon elnök külön garanciákat kért a kongresszustól a romániai és a jugoszláviai beruházások elősegítésére. Üdvözölne-e ön az amerikai magántőke magyarországi beruházásait illetően hasonló garanciákat?

Válasz: Amint említettem, számunkra jelenleg van egy kérdés, amely sorrendben ennél lényegesebb, előbbrevaló. Az Egyesült Államokban hatályban van olyan intézkedés, amely a gazdasági kapcsolatokat illetően diszkriminációt alkalmaz a Magyar Népköztársasággal és más szocialista országokkal szemben. Számunkra elsősorban ennek függvénye az, hogy az Egyesült Államok és Magyarország közötti gazdasági kapcsolatok kimozduljanak a jelenlegi pontról. Ebből a meggondolásból kiindulva az ön által említett elnöki kezdeményezés e pillanatban számunkra nem aktuális. Ami a dolog lényegét illeti: ha ki tudnánk mozdulni a gyakorlatilag évtizedek óta fennálló stagnálásból, akkor – általános elveinkből kiindulva – készek vagyunk minden kezdeményezést megvizsgálni és azokra megfelelően válaszolni.

Kérdés: Diszkrimináció alatt ön a legnagyobb kedvezmény elvének hiányát vagy az embargólistát érti?

Válasz: Mindkettőt.

Kérdés: Úgy gondolja, hogy az elnöknek ez a Romániával és Jugoszláviával kapcsolatos kezdeményezése újabb kezdeményezés a diszkriminációra és a megosztásra – ahogy ön válaszában az elnök utazásával kapcsolatban erről említést tett?

Válasz: Ilyen formában számunkra ez nem érdekes és nem lényeges kérdés. Úgy vélem, a Román Szocialista Köztársaság és a Jugoszláv Szocialista Köztársaság illetékeseinek megítélésére tartozik, hogy pozitívnak tekintik-e a kezdeményezést vagy sem. Ha

számunkra aktuális lesz, mindent mérlegelni fogunk, a kérdésnek e vonatkozását is.

Kérdés: A Mindszenty bíborossal kapcsolatos kérdés még mindig akadálya-e az amerikai–magyar kapcsolat fejlesztésének? Ön milyen megoldást tartana legjobbnak?

Válasz: A Mindszenty-kérdés véleményem szerint bizonyos mértékig zavarja a magyar–amerikai kapcsolatokat. Meg kell azonban jegyeznem, hogy a kérdésnek ma egészen más a súlya, mint volt mondjuk 10 éve vagy még régebben. Mindszenty és a Mindszenty-kérdés fölött eljárt az idő.

Azt is figyelembe kell venni, hogyan keletkezett ez a kérdés. Nos, annak idején Mindszenty személyes döntése és az Egyesült Államok kormányának állásfoglalása alapján keletkezett. Így állt elő az a helyzet, hogy Mindszenty az Egyesült Államok budapesti nagykövetségének lakója. Ez a helyzet bizonyos mértékig minden érdekelt felet zavar: elsősorban az Egyesült Államok kormányát, a Vatikánt is, a Magyar Népköztársaságot is. Megjegyzem, bennünket zavar a legkevésbé. Ennek ellenére, mi azt valljuk, hogy minden kérdést – ha lehetséges – ésszerűen meg kell oldani. Ebben az ügyben is készek vagyunk megvizsgálni minden olyan kezdeményezést, amely megoldáshoz vezethet. Mivel nem mi teremtettük ezt a helyzetet, úgy gondoljuk, hogy kezdeményezést sem nekünk kell tennünk.

Kérdés: Úgy tűnik, hogy a vietnami háború a deeszkaláció folyamatában van, hogyan lehetne ezt a háborút befejezni? Véleménye szerint mit hozhat a jövő Vietnamnak?

Válasz: Egy évvel ezelőtt az Egyesült Államok kormányának fő propagandajelszava a vietnami háború „deeszkalációja", azaz csökkentése, leépítése volt. Ezzel a szólammal azonban szembenállnak a tények: akkor a háború Dél-Vietnamban folyt, azt követően az amerikai fegyveres cselekményeket kiterjesztették Kambodzsára, majd Laoszra, most pedig a hírek a Vietnami Demokratikus Köztársaság elleni közvetlen katonai provokációk és a támadás előkészületeire mutatnak. Az eseményeknek ez a veszélyes sorozata és irányzata nevezhető bárminek, csak a háború deeszkalációjának nem; a valóságban annak ellenkezője történik. Maga Nixon elnök, múlt heti nyilatkozatában, már szintén „indokínai harci cselekményekről" kényszerült beszélni.

A háborúnak ez a kiterjesztése Ázsia egyik szubkontinensére,

újabb megpróbáltatásokat hozott a vietnami, a kambodzsai, a laoszi népekre, ugyanakkor szöges ellentétben áll az amerikai nép valódi érdekeivel, újabb, súlyos nemzetközi komplikációkkal, a háború általános kiszélesedésének veszélyével jár.

A háború befejezésének egyetlen útja: alapul véve a Vietnami Demokratikus Köztársaság és a Dél-vietnami Ideiglenes Forradalmi Kormány idevonatkozó javaslatait, felhasználni a párizsi tárgyalásokon még rendelkezésre álló politikai kontaktusokat, megegyezni és kidolgozni a kibontakozás reális és lehetséges módozatait.

Az Egyesült Államok kormánya a dél-vietnami háború kiterjesztésével saját problémáiból sem oldott meg semmit, csak több országba vitte át és növelte azokat. Az egyetlen megoldás: be kell fejezni a háborút! Az amerikai csapatoknak ki kell vonulniuk a vietnami területekről, Kambodzsából és Laoszból. Ez előbb-utóbb elkerülhetetlenül bekövetkezik; az Egyesült Államok presztízsének is az válna javára, ha mielőbb és önként megtenné.

A Magyar Népköztársaság a vietnami néppel, Indokína népeivel szolidáris. A háború egész menete bizonyítja: senki sem képes legyőzni a hazája szabadságáért, függetlenségéért harcoló, minden áldozatra kész és az egész becsületes emberiség által támogatott népeket. Ön Vietnam jövője iránt érdeklődött. Meggyőződésem szerint a vietnami nép győzni fog; kivívja a jogot, hogy sorsáról önmaga döntsön, szabadon éljen és fejlődjön.

Kérdés: Milyen megoldást lát a közel-keleti problémára, különös tekintettel arra, hogy a rivalizáló felek – Izrael és a palesztinaiak – nem adják fel területi igényeiket? Ez akkor is probléma marad, ha Izrael visszavonja csapatait az 1967-es vonalra. Van-e lehetőség ennél a kérdésnél kompromisszumra, ha nincs, mi a legjobb megoldás a béke fenntartására ebben a térségben?

Válasz: A szóban forgó „rivalizáló" felek egyike, Izrael agreszszor és az agresszió útján birtokába jutott területekről nem akar lemondani; a másik oldalon a megtámadott és a nemzeti jogaiért harcoló arab országok állnak, amelyek hazájuk elrabolt területeiről nem akarnak lemondani. A kettő, nyilvánvaló, nem ugyanaz.

A Biztonsági Tanács 1967. novemberi határozata világosan kimondja, hogy az agresszióval szerzett területeket nem lehet megtartani. Az Egyesült Arab Köztársaság sokat tett a válság politikai megoldása érdekében. Szüneteltette a harci cselekményeket; pozi-

tív választ adott az Egyesült Nemzetek Szervezete kezdeményezéseire, Jarring megbízott kérdéseire; készséget mutatott békeegyezmény megkötésére, a négy nagyhatalom garanciájának elfogadására. Ezzel szemben az izraeli fél mindezt megtagadva, makacsul ragaszkodik jogtalan követeléseihez és rövidlátó politikájával akadályozza a válság megoldását. Izrael makacs agresszivitása mögött – ezt mindenki tudja – az Egyesült Államok kormányának arabellenes politikája és Izraelnek nyújtott támogatása áll.

A közel-keleti válság súlyos veszélyeket hordoz magában; a megoldás nem késlekedhet sokáig. A Magyar Népköztársaság kezdettől fogva elítéli az agressziót s támogatja az arabok ügyét. Lehetségesnek és szükségesnek tartjuk a politikai megoldást, az igazságos rendezést, amely e térség minden népének – ideértve a szülőföldjükről elűzött palesztinai menekülteket is – törvényes jogait biztosítja, életbevágó érdekeinek megfelel.

A béke helyreállítására és fenntartására a Közel-Keleten ma az egyedüli lehetőség a Biztonsági Tanács határozatának végrehajtása.

Kérdés: Nemrégiben jártam a Közel-Keleten. Ott felvetődött az a kérdés, hogy ha Izrael minden tekintetben eleget tenne a Biztonsági Tanács határozatának, ha mindazon területeket visszaadná, amelyek a háború következtében hozzá kerültek, akkor is maradna egy sokkal bonyolultabb kérdés: a palesztinaiak és az izraeliek egyaránt jogot formálnak ugyanarra a területre, ami lényegében Izrael Állam területe. Kádár úr lát-e valamilyen megoldást, ami mindkét fél számára igazságos? Ha nem lát, van-e egyáltalán mód arra, hogy a béke fennmaradjon ebben a térségben?

Válasz: Szeretnék emlékeztetni hivatalos álláspontunkra, arra, hogy a nemzetközi kérdések megoldását illetően elvileg első helyre a kérdések tárgyalások útján történő rendezését tesszük. Ez tulajdonképpen kifejezi azt a meggyőződésünket, hogy a legbonyolultabb kérdésekben is lehetséges az igazságnak és az érdekelt feleknek kölcsönösen megfelelő megoldás felkutatása. Vonatkozik ez a Közel-Kelet igen sok bonyolult kérdésére is. Jómagam bizonyos sorrendet állítok fel e kérdések tekintetében.

A feszült, bonyolult és veszélyes közel-keleti helyzet különböző okokból adódik. A legaktuálisabbak és legégetőbbek az 1967-es háború nyomán keletkezett problémák. Vannak olyan kérdések – s ezek közé tartoznak a palesztinai menekültek ön által említett problémái is –, amelyek ennél korábban keletkeztek. Úgy gondo-

lom, gyakorlatilag az az ésszerű, hogy az 1967-es háborúból adódott problémákat kell most megoldani. Ennek sommázata: a Biztonsági Tanács határozatának végrehajtása.

Ezt azért is hangsúlyozom, mert véleményem szerint a határozat végrehajtásával új helyzet áll elő. S ebben az új helyzetben sokkal kedvezőbb körülmények között lehet megvizsgálni, megoldani azokat a kérdéseket is, amelyek korábbi eredetűek; ezek közé tartozik a palesztinai menekültek kérdése is.

Kérdés: Magyarország elismeri Izraelnek azt a jogát, hogy mint állam létezzék?

Válasz: Azt tartjuk – s ilyen értelemben nem is egyszer nyilatkoztunk már hivatalosan is –, hogy a térség népeinek jogait, beleértve az államalkotás jogát is, tiszteletben kell tartani. Vonatkozik ez természetesen az arab népekre és Izraelre egyaránt.

Kérdés: Magyarország növekvő kereskedelmi kapcsolatai a Nyugattal nem lazítják-e kereskedelmi kapcsolatait a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa országaival? Miképp illeszkedik ez a kereskedelmi vonal (vagyis az erősödő nyugati kapcsolat) ahhoz a magyar állásponthoz, miszerint erősíteni kell a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa integrációját és együttműködését? Mit ért ön a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamai jobb kooperációján? Milyen mértékben javíthatja a politikai kapcsolatokat a növekvő kelet–nyugati kereskedelem?

Válasz: Magyarország gazdasága a dinamikus fejlődés szakaszában van. Az ország sajátos adottságai miatt a nemzeti jövedelem majdnem 40 százaléka a külkereskedelem vonalán realizálódik – ez együtt jár a nemzetközi gazdasági kapcsolatok szélesedésével. Terveink szerint a legközelebbi években egyidejűleg növekszik az ország külkereskedelmi forgalma a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa országaival, a fejlődő országokkal és a fejlett nyugati kapitalista országokkal. Ebből megérthető az is, hogy a különböző külkereskedelmi relációk nálunk nem keresztezik, hanem kiegészítik egymást.

A Magyar Népköztársaság gazdasági élete eddig is sokat köszönhetett a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében megvalósult, a kölcsönös előny és segítség elvén alapuló együttműködésnek, és ennek további bővülésére építi jövendő terveit is. Gazdasági együttműködésünk már túlhaladta az egyszerű külkereskedelmi áruforgalom növelését, magában foglalja népgazdasági ter-

veink egyeztetését, növekszik a termelési kooperáció is. Mi támogatjuk a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa országai között megvalósuló – az önálló nemzetgazdaságokon s az érdekeltség elvén alapuló – szocialista integrációt. Az integráció növeli lehetőségeinket, eszközeink hatékonyságát, gyorsítja gazdasági fejlődésünket, és valamennyi résztvevő érdekeit egyaránt és jól szolgálja.

Mint már jeleztem, Magyarország a kelet–nyugati kereskedelemben való részvételét is fokozni kívánja. Ezek a kapcsolatok a résztvevők számára gazdaságilag kölcsönösen előnyösek. A különböző társadalmi rendszerű országok államközi kapcsolatainak fejlesztését, a békés egymás mellett élés elvének tényleges érvényesülését sok minden segítheti, de semmi sem jobban, mint a kereskedelmi, gazdasági kapcsolatok, mert ezek szó szerint érdekeltté teszik a résztvevőket a nemzetközi jogi normák betartásában és a béke fenntartásában.

Kérdés: Milyen lehetőséget lát a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa és az Európai Gazdasági Közösség mint szervezetek közötti intézményesített kereskedelmi kapcsolatok bővítésére – függetlenül az egyes országok kétoldalú kapcsolataitól?

Válasz: Ami a két gazdasági csoportosulás országai közötti kereskedelmi kapcsolatokat illeti, ezek kétoldalú kapcsolatok, így jöttek létre, létesülnek és realizálódnak. Véleményem szerint ez még tartósan így is marad.

A két gazdasági csoportosulás szervei között jelenleg nincs intézményes kapcsolat. Figyelembe kell azonban venni, hogy mind a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa, mind a Közös Piac szervei bizonyos szerepet máris játszanak e kapcsolatokban – serkentőleg vagy fékezően hatnak. Mindkét szervezet realitás – s láthatóan az is marad –, szerintem ésszerű, hogy létrejöjjön a két szervezet között bizonyos fajta kontaktus, s valószínűleg létre is fog jönni.

Kérdés: Mi a véleménye a lengyelországi eseményekről, mennyire befolyásolhatják a lengyel párt és kormány politikáját? Ad-e Magyarország önállóan, vagy a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa más tagállamaival együtt gazdasági segítséget Lengyelországnak?

Válasz: A Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottsága – amely egyedül illetékes erre – megkezdte a lengyelországi események értékelését, a belső feszültségek okainak feltárását és gyakorlati intézkedéseivel rövid néhány hónap alatt számos bonyolult

kérdést megoldott, és a hosszabb időt kívánó feladatok megoldásához hozzáfogott. Imponálónak tartom, ahogyan az új vezetés a párt és a tömegek közötti kapcsolatokat megerősítette, és társadalmi előrelátással, jó gyakorlati érzékkel a megfelelő gazdasági koncepciók kialakítására helyezte a hangsúlyt.

Pártunk, a magyar nép, figyelemmel és szolidaritással követi a testvéri Lengyelország életét, és a két ország hagyományos barátságát, együttműködését a jövőben is sokrétűen fejleszteni kívánja.

Lengyel barátaink a különböző kérdések megfelelő megoldására most mindenekelőtt saját erőforrásaikat mozgósítják, de magától értetődik, hogy a szocialista országok kétoldalú kapcsolataiban éppen úgy, mint a Varsói Szerződésben és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában megvalósult szövetségi rendszerünkben mindenkor jelen van és érvényesül a kölcsönös segítség elve és gyakorlata is.

Kérdés: Minden külföldről érkező látogató észlelheti, hogy Magyarországon a reformok folyamatban vannak. Hogyan alakul a gazdasági és társadalmi reformok ügye? Volna szíves megjelölni a reformok távlati célkitűzéseit. Más szóval, milyen politikai, gazdasági és társadalmi berendezkedést tart ön ideálisnak Magyarország számára? Milyen akadályokkal kell számolni az ideális helyzetnek a megvalósításánál? Van-e valamilyen speciális „magyar út" a szocializmushoz, vagy „magyar politikai vonalvezetés", amely következménye annak, hogy Magyarország helyzete különbözik más szocialista országokétól? Ha igen, tudná-e mindezt részletezni?

Válasz: Hazánk, a szocialista fejlődés általános irányának megfelelően, jelenleg az államélet, a szocialista demokrácia fejlesztésének folyamatában van. Ennek menetében módosítottuk választójogi törvényünket, növeltük a tanácsok önállóságát, fokozzuk a szakszervezetek szerepét a közéletben, erősítjük az üzemi demokráciát, a dolgozó tömegek részvételét a közügyekben.

A gazdasági életben a legjelentősebb reform a három éve bevezetett, új irányítási rendszer, amely a szocialista tervgazdálkodást közgazdasági szabályozókkal, az üzemvezetés nagyobb önállóságával valósítja meg. A cél a gazdasági munka hatékonyságának növelése volt. A bevezetés óta eltelt idő tapasztalatai jók, a reform beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A gazdasági élet fejlődésének üteme megfelelő, a vezetés rugalmasabbá vált, a tényleges szükségletekre a korábbinál gyorsabban reagál.

A politika, a gazdasági munka és a kulturális élet kérdéseinek megoldására kidolgozott és alkalmazott különböző módszereink bevezetésében nem valamiféle újítási mánia az indítóok, hanem az a törekvés, hogy választ adjunk a szocializmus építésének menetében jelentkező, választ és megoldást váró kérdésekre. A megoldások kidolgozásánál bennünket a marxista–leninista elmélet, jelen valóságunk reális tényei, és elérendő szocialista céljaink vezetnek. Népünk nagy többsége támogatja e törekvéseinket, s úgy véljük, azok szükségszerűek és megvalósításukhoz a belső és a nemzetközi helyzet is kedvező.

Ön azt kérdezi, van-e valamilyen speciális „magyar út" a szocializmushoz. Szerintem nincs. Mégis, mivel időnként felvetődik ez a kérdés, és nemcsak a magyarokkal kapcsolatban, szeretnék néhány megjegyzést fűzni hozzá.

Tagadhatatlan, ha a szocializmus magyarországi gyakorlatát a maga egészében nézzük, egy sor olyan vonást találunk benne, amelyek ugyanabban a formában nem találhatók meg egyetlen más szocialista ország gyakorlatában sem. Ez azonban szerintem természetes, és tulajdonképpen minden egyes szocialista országra egyformán érvényes. Miért van ez így? A szocializmus építésének vannak általános, nemzetközileg érvényes törvényszerűségei. Ahol ezeket figyelmen kívül hagyják vagy megsértik, ott bajok támadnak, veszélybe kerülnek a szocializmus vívmányai, és akadályok hátráltatják a társadalom további fejlődését. Ugyanakkor a szocializmus nemzeti keretek között, önálló és független országokban épül. Ha valamely szocialista ország vezető pártja figyelmen kívül hagyja saját országának adottságait és népének nemzeti sajátosságait, ugyancsak veszélybe kerülnek a szocializmus vívmányai, és bizonytalanná válik a szocialista fejlődés jövője.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a szocializmus építésének menetében arra törekszik, hogy elválaszthatatlan egységnek fogja fel és egyaránt figyelembe vegye a nemzetközileg közös, fő törvényszerűségeket, és az ország adottságait, népünk történelmi hagyományait, nemzeti sajátosságait. Mindebből együttesen következik a gyakorlatban az, amit ön „magyar politikai vonalvezetésnek" nevez. A párt közelmúltban megtartott X. kongresszusa, s annak visszhangja meggyőzően megmutatta azt is, hogy ezt a „magyar politikai vonalvezetést" velünk együtt a kommunista és munkás-

pártok óriási többsége is marxista–leninista irányvonalnak és nem valamiféle „külön útnak" tekinti.

Ön azt kérdezi, milyen társadalmi berendezkedést tartok ideálisnak Magyarországon. Számomra az élet ezt a kérdést már évtizedekkel ezelőtt feltette, s akkor is, ma is ugyanazt válaszolom: a szocialista társadalmi rendszert tartom ideálisnak. A szocializmus a dolgozó ember érdeke, nemzeti törekvéseink biztosítéka, és nemzetközileg is ez fogja megteremteni a népek igazi barátságát, az emberiség számára a tartós békét.

Kérdés: A legtöbb országban, így az Egyesült Államokban is fennáll az „ifjúsági probléma". Érvényes ez Magyarországra is? Ha igen, akkor ez társadalmi problémának tekintendő-e, amely főleg apátiában nyilvánul meg, valamint abban, hogy az ifjúság elidegenedik az idősebb nemzedéktől, a tekintély gondolatától, ezt eredetieskedő viselkedéssel, időnként tiltakozásokkal jelzi, vagy bűnügyi problémaként kell az ügyet kezelni, esetleg mindkettőnek? Mi az oka – véleménye szerint – ennek a magatartásnak, mit tehetnek a kormányok, hogy ezt feloldják?

Válasz: A fiatal emberek életkori sajátosságai, az útkeresés láza, az élettapasztalatok hiánya, a türelmetlenség, a szertelenség és hasonlóak, a világon mindenütt egyformák. Ezzel az azonossággal szemben viszont – a fennálló társadalmi rendszerektől függően – gyökeresen eltérőek az ifjúság társadalmi problémái az egyes országokban. Más az öröme és a gondja a szocialista országokban élő ifjúságnak, s megint más a tőkés világ ifjúságának. Hazánkban az ifjúság döntő többsége ismeri és magáénak vallja a szocialista célokat, vállalja a társadalom törekvéseit, becsületesen tanul, dolgozik, harcosan antiimperialista.

Tény, nálunk is vannak fiatalok – bár kis számban –, akik „radikálisak" és fogékonyak a „baloldali" kispolgári irányzatokra. Vannak olyan fiatalok is, akiknek életstílusa a szocialista közgondolkodástól idegen önzés, és olyanok is, akiket kevésbé foglalkoztat a politika, a közélet, vagy közömbösek annak kérdései iránt. Ezeket a negatív nézeteket, magatartást képviselő fiatalok – ifjúságunk tömegeihez képest – erős kisebbséget képviselnek, de lámpával kell keresnie nálunk olyan fiatalokat, akik a kapitalista rendszert jobbnak tartanák a szocializmusnál.

Az ifjúság megmozdulásai a kapitalista világban másról vallanak, arról, hogy az ifjúság elégedetlen sorsával, lázad a kapitalista rend-

szer, az embertelenség ellen. Ez a jellemző a vezető kapitalista országok társadalmában élő ifjúság megmozdulásaira, legyenek azok akár az Egyesült Államokban, a Német Szövetségi Köztársaságban vagy Japánban. Az ottani ifjúság tömegeinek lázongása sokszor kialakulatlan, anarchista formában történik, mégis mindig társadalmi kérdésként kell kezelni, mert a lényegét tekintve az is. Minden olyan manipulálás, minden olyan nézet, amely a tőkés társadalmak ifjúságának problémáit „nemzedékek harcának" igyekszik feltüntetni, valójában el akarja terelni a figyelmet az osztálykérdésről, az ifjúság valódi társadalmi, politikai és szociális problémáiról.

Kérdés: Az ifjúsággal kapcsolatos kérdésre adott válaszában ön azt mondta, hogy a nyugati ifjúság lázadása inkább társadalmi, semmint bűnözési probléma. Érvényes ez azokra a fiatalokra is, akikkel Magyarországon is problémák vannak?

Válasz: Érvényes. Az ifjúság problémáival úgy foglalkozunk, mint nagy és fontos társadalmi kérdésekkel. A közelmúltban arra illetékes vezető testületeink – ideértve a párt Központi Bizottságát és a kormányt – több határozatot hoztak és publikáltak az ifjúsággal kapcsolatban. Aki ismeri ezeket az állásfoglalásokat, tudja, hogy az említett dokumentumokban az ifjúság kérdéseit minden vonatkozásban mint társadalmi kérdést tárgyaljuk.

Kérdés: Ön 14 éve áll a magyar párt élén. Mit tekint legnagyobb eredményének, mik a legnagyobb csalódásai? Melyek személyi tervei a jövőre vonatkozólag?

Válasz: Mindenki, aki felidézi a 14 év előtti viszonyokat és a mai Magyar Népköztársaságot, az tudja, hogy itt tíz- és százezrek, milliók összefogása, harca és munkája nyomán gyökeres változás ment végbe; nagy eredmények születtek. Számomra a legfontosabb: részese lehettem ennek a folyamatnak, és az a tudat, hogy személyes erőfeszítéseim nem voltak hiábavalók, és hozzájárultak valamivel az elért eredményekhez.

Csalódások természetesen mindenkit érnek. Ami engem illet, az élet sohasem kényeztetett, mindig reális gondolkodásra kényszerített, s így az elkerülhetetlen csalódásokat is tűrhetően elviseltem. Személyemre vonatkozólag különleges terveim sohasem voltak és most sincsenek. Már régen eljegyeztem magam egy eszmével, s általában mindig azt tettem, amit ennek az eszmének a szolgálata megkövetel, illetve megenged.

Végül az elmondottakhoz szeretnék még valamit hozzáfűzni; a személyeknek természetesen mindig van valamilyen szerepük az eseményekben. De ami a Magyar Szocialista Munkáspárt politikai irányvonalát illeti, az nem egy, nem öt és nem tizenöt ember politikája. Ezért ezzel a politikai kurzussal úgy kell számolni, hogy az nálunk a tömegekben mélyen meggyökeredzett, szilárd alapokon nyugszik és tartós lesz.

Magyarország, 1971. március 21.

Beszéd Csepelen a szovjet párt- és kormányküldöttség tiszteletére rendezett nagygyűlésen

1972. DECEMBER

Mindnyájan átérezzük az esemény különleges fontosságát, amikor most itt, Csepelen, a magyar munkásmozgalom fellegvárában, körünkben üdvözölhetjük nagy szövetségesünk, a testvéri szovjet nép kiváló képviselőit.

Engedjék meg, hogy a magyar kommunisták, a szocialista társadalmat építő magyar nép nevében őszinte tisztelettel és szeretettel én is köszöntsem Brezsnyev elvtársat, a nemzetközi kommunista mozgalom, a béke ügyének kiemelkedő és fáradhatatlan harcosát, a magyar nép igaz barátját, valamint a szovjet küldöttség minden egyes tagját. Szívből köszöntöm a magyar–szovjet barátságnak szentelt mai nagygyűlésünk minden részvevőjét, fővárosunk, Budapest és Csepel dolgozóinak képviselőit.

Kedves elvtársak! A megingathatatlan, szilárd elvi alapokon nyugvó, mély történelmi gyökerekkel bíró barátságunk és szövetségünk kiemelkedő eseményeként került sor a szovjet párt- és kormányküldöttség mostani látogatására hazánkban. Pártjaink, kormányaink képviselőinek tárgyalásait az internacionalizmus, az őszinte barátság szelleme hatja át.

Megbeszéléseinken érintettük kétoldalú kapcsolataink és közös nemzetközi harcunk összes lényeges kérdését. Mély megelégedéssel szólhatunk itt a nagygyűlés, az ország nyilvánossága előtt arról, hogy az összes megtárgyalt kérdésben, ezúttal is teljes nézetazonosság volt közöttünk, tárgyalásaink rendkívül hasznosak és eredményesek voltak. Túlzás nélkül mondhatom, hogy Brezsnyev elvtárs, szovjet barátaink mostani látogatása a magyar–szovjet barátság és testvéri együttműködés újabb, fontos állomása. Őszinte köszönetet mondunk szovjet barátainknak, hogy nagy hazai munkájuk és a zajló nemzetközi élet számtalan elkötelezettsége közepette is időt szakítottak és meghívásunkat elfogadva, eljöttek hozzánk.

Tisztelt nagygyűlés! Barátaim! A kialakult gyakorlatnak megfelelően, megbeszéléseinken tájékoztattuk szovjet elvtársainkat belső helyzetünkről, az eredményekről, a még megoldásra váró feladatokról is. Megkönnyítette számunkra ezt, hogy pártunk Központi Bizottsága éppen két héttel ezelőtt értékelte a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusa óta végzett munkát. A Központi Bizottság joggal állapította meg, hogy a kongresszus irányvonala kiállta az idő és a gyakorlat próbáját, az elmúlt két év alatt nagy eredmények születtek a szocialista társadalom építésének minden területén.

A döntő mindenekelőtt az, hogy párttagságunk, társadalmunk összes pozitív erői egyhangúlag elfogadták, magukénak vallják és tettekkel támogatják a X. kongresszus irányvonalát, a szocializmus építésének programját. Ez eredményeink legfőbb forrása. Munkásosztályunk példamutatással és áldozatvállalással naponta bizonyítja nagy társadalmi felelősségérzetét a munka frontján, a szocialista brigádmozgalomban és a munkaversenyek eredményeivel. Dolgozó parasztságunk odaadó, szorgalmas munkával, leküzdve az időjárás okozta nehézségeket, biztosítja az ország kenyerét. Az értelmiség is méltóképpen vállalja a rá háruló részt a szocialista építőmunkából.

Az ország belpolitikai helyzete rendezett, társadalmunk a kongresszus által megjelölt irányba fejlődik. Belpolitikai törekvéseink középpontjában annak a politikának a megvalósítása áll, amely a munkásosztály vezető szerepének szilárd és fokozódó érvényesülése mellett lehetővé teszi, hogy a szocialista társadalom teljes felépítése valóban az egész nép, az e célért tömörülő és összeforrott nemzet alkotása legyen. Ennek szellemében fejlesztjük tovább az államéletet, a szocialista demokráciát, hogy a lehető legkedvezőbb politikai feltételek és légkör megteremtésével gyorsítsuk szocialista építésünket.

Népgazdaságunk a negyedik ötéves terv céljaival összhangban fejlődik. Az ipar bruttó termelése 1972-ben több mint 6 százalékkal növekszik és a növekedés teljes egészében a termelékenység emelkedéséből származik. A mezőgazdaság termelése a kedvezőtlen időjárás ellenére mintegy 4 százalékkal meghaladja a múlt évit. A lakosság egy főre jutó reáljövedelme 4,2 százalékkal, az egy keresőre jutó reálbér 2,4 százalékkal emelkedik az idén.

Pártunk és kormányunk alapvető feladatnak tekinti – a végzett munka eredményeivel összhangban és a szociális igazságosságnak

megfelelően – a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelését, ami a szocializmus alapvető ismérve és követelménye. A lakosság életkörülményei általános gazdasági fejlődésünknek megfelelően javulnak. Most döntés született arra, hogy 1973-ban az állami ipar és az állami kivitelező építőipar munkásainak keresete külön, egyszeri béremeléssel, a dolgozók általános keresetnövekedésénél jobban emelkedjék.

Népgazdaságunk stabilitásának és fejlesztésének legfontosabb külső tényezője a szocialista országokkal, mindenekelőtt a Szovjetunióval való szoros gazdasági együttműködés. Jövendő gazdasági fejlődésünk biztos alapja, hogy legnagyobb partnerünkkel, a Szovjetunióval bonyolított áruforgalmunk jelentős része a különböző áruszállítási, kooperációs és szakosítási megállapodásokkal ma már 10–20 évre előre megalapozott. Meggyőződésünk, hogy jó irányba haladunk, általános szocialista céljainkat szolgáljuk azzal, hogy tovább erősítjük népgazdaságaink kölcsönösen előnyös kapcsolatait.

A magyar–szovjet gazdasági együttműködésben fontos szerepet tölt be a Csepel Vas- és Fémművek. A gyáróriás alapanyagainak döntő többségét, csaknem 83 százalékát a Szovjetuniótól kapja. Erőteljes műszaki kooperáció van kibontakozóban a csepeli gyár és számos szovjet üzem között. Csepeli munkások és mérnökök a közelmúltban például eredményesen működtek közre a Szovjetunió két nagy csőgyárának a rekonstrukciójában. Itt, Csepelen – éppúgy, mint mindenütt az országban – mérnök és munkás naponta tapasztalja, hogy a szovjet tudomány és technika hatalmas ösztönző és segítség számunkra, ugyanakkor kapcsolataink fejlesztésének kimeríthetetlen forrása. Csepel dolgozói munkájukkal jelentősen hozzájárulnak már ma is a magyar–szovjet barátság és együttműködés további erősítéséhez és elmélyítéséhez.

Kedves elvtársak! A párt Központi Bizottsága november 14–15-i ülésének állásfoglalása az eredmények mellett feltárta a problémákat is és határozatokat hozott azok megoldására. A határozat megfelelően foglalkozik a pártmunka, a társadalom tevékenységének minden fő kérdésével. Feladataink közismertek: még következetesebben kell megvalósítanunk a X. kongresszus iránymutató határozatait, bel- és külpolitikai irányvonalunkat, gazdaságpolitikánkat és ideológiai feladatainkat, nagyobb fokú állami és állampolgári fegyelem megteremtésére van szükség, még nagyobb figyelmet kell

fordítani a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség, általában a dolgozó nép helyzetének alakulására, s a pártnak a tömegekre támaszkodva, azokkal még jobban összeforrva kell harcolnia szocialista céljainkért.

Minden szükséges feltétel megvan ahhoz, hogy szocialista fejlődésünk vonala a jövőben is töretlenül felfelé ívelő legyen. Ez irányú munkánkban a kommunisták cselekvő közreműködésére, a vezetők fokozottabb felelősségvállalására és a munkásosztály, az egész dolgozó nép helytállására, a szocializmus iránti odaadására építünk.

Hazánkban mindenki bizonyos lehet abban, hogy közös munkával, a X. kongresszus határozatainak következetesebb végrehajtásával nagy lépést teszünk előre a szocialista társadalom magasabb szintű építésének útján. Biztosíthatjuk szovjet barátainkat, nemzetközi osztálytestvéreinket, a Magyar Népköztársaság minden barátját, hogy a magyar nép öntudatosan és eredményesen dolgozik, rendületlenül halad előre és megvalósítja célját, a szocialista társadalom teljes felépítését.

Tisztelt nagygyűlés! Kedves elvtársak!

A szocializmust építő magyar népnek a munkában, a harcban nagy erőt ad annak tudata, hogy hű barátként mindig és minden körülmények között vele van a nagy szovjet nép, a Szovjetunió.

Népünk ismeri azt az áldozatkészséget, hősiességet, amellyel a Szovjetunió népei Lenin pártjának vezetésével győzelemre vitték az emberiség történetében új fejezetet nyitó Nagy Októberi Szocialista Forradalmat és megvédték annak minden vívmányát. Ismerjük azt a példátlan odaadást és rendíthetetlenséget, amelyet a szovjet nép a világ első munkás-paraszt államának fennállása óta munkában és harcban, háborúban és békében mindenkor tanúsított és tanúsít ma is az emberiség nagy reménysége, a szocializmus és a béke védelmében.

A magyar kommunisták, a magyar nép élénk figyelemmel követi és ismeri a szovjet nép munkáját, sokszor hallatlan nehézségeket leküzdő erőfeszítéseit. Tudjuk, hogy a szovjet nép, híven követve lenini élcsapatát, teljes egységbe forrva dolgozik a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusa lelkesítő határozatainak végrehajtásán, a IX. ötéves terv gigászi feladatainak megoldásán, s kommunista építőmunkája hatalmas eredményeket hozott. A szovjet állam, a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusának általános elismerést nyert békeprogramja megvalósításáért dol-

gozva, nagy külpolitikai sikereket ért el. A magyar kommunisták, a magyar nép üdvözli ezeket az eredményeket és szívből újabb sikereket kíván szovjet testvéreinknek.

Tisztelt nagygyűlés! Pártunk és kormányunk politikájának mindig sarkalatos pontja volt és marad a Szovjetunió iránti elvi. internacionalista viszony, a szolidaritás, a magyar–szovjet barátság.

A magyar–szovjet barátság, a Szovjetunióval való együttműködés az elmúlt évtizedekben a legjobb segítő volt az egész magyar nép javát, közös érdekét szolgáló mindennapi munkában. A magyar–szovjet árucsere-forgalom az elmúlt ötéves tervidőszakban évi átlagban 9 százalékkal növekedett, a mostani ötéves terv alatt további 60 százalékkal növekszik, és az egész magyar külkereskedelmi forgalom 35 százalékát alkotja. Kulturális kapcsolataink. a kulturális csere az elmúlt öt-hat év alatt kétszeresére növekedett. Nagy nyereség a szovjet tudomány és kultúra gazdag termésének folyamatos megismerése, és sokat jelent az is számunkra, hogy a tízmilliós magyar nép kulturális eredményeit, kimagasló alkotóit, művészi alkotásait megismertethetjük a 248 milliós Szovjetunió köztársaságaival, különböző népeivel és nemzetiségeivel. Mindezekért a hazája, a szocializmus iránt felelősséget érző minden magyar, egész népünk meggyőződéssel vallja: kapcsolataink erősítése, szélesítése és fejlesztése a Szovjetunióval az élet minden területén népünk életbevágó érdeke és jövőjének záloga.

Kedves elvtársak! Az internacionalista magyar–szovjet kapcsolatok több mint öt évtized viharos történelmi eseményei közepette fejlődtek és erősödtek meg, barátságunkat áthatja a magyar népnek a felszabadító iránt érzett hálája, s ez a barátság felel meg jól felfogott nemzeti érdekeinknek is. Mindez nem kevés, de számunkra még többről van szó.

1917. november 7-e óta új, világos politikai jelzőrendszer működik az egész világon, s ez a Szovjetunióhoz való viszony. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme óta Magyarországon ugyanúgy, mint az egész világon, aki a kapitalista rendszer, az imperializmus híve, az a Szovjetunióval szemben áll, aki a munkásosztály felszabadításának, a szocializmusnak, a kommunizmusnak, a népek szabadságának híve, az a Szovjetunió mellett áll és azzal szimpatizál.

A magyar munkásosztály, népünk a szocializmus eszméjének meggyőződéses, igaz híve. Ezért a történelmi és érzelmi okokon túl,

elvi meggyőződésből híve és építője a magyar–szovjet barátságnak. Az imperialisták, a makacs reakciósok és szekértolóik vegyes csapata sokszor és sokat foglalkozik a Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió viszonyával; barátságunk láthatóan nem tetszik nekik, mindenképpen szeretnék beárnyékolni, s ha lehet, lazítani rajta valamit. Ez, ha tudjuk, nem baj, s valahogy a harc velejárója. A fontos az, hogy pártjaink, országaink, népeink viszonya, együttműködése jó, a szovjet–magyar barátság szilárd, szocialista elveink, érdekeink és céljaink közösségén alapszik, megbonthatatlan, és a jövőben még erősebb lesz.

A magyar–szovjet barátsággal összhangban és attól el nem választhatóan fejlesztjük és erősítjük barátságunkat és együttműködésünket a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagországaival és minden szocialista országgal. Nincs sem belső, sem külső erő, ármány vagy intrika, amely képes lenne pártunkat, országunkat, népünket erről az útról letéríteni.

Tisztelt nagygyűlés! Kedves elvtársak!

Külpolitikánk alapvető törekvése, hogy erőnkhöz, lehetőségeinkhez mérten hozzájáruljunk a nemzetközi béke, biztonság és együttműködés megszilárdításához.

A világpolitikai események azt bizonyítják, hogy az emberiséget érintő egyetlen jelentős kérdést sem lehet ma már megoldani a Szovjetunió, a szocialista országok álláspontjának figyelembevétele nélkül. A nemzetközi helyzetben a még meglevő, súlyos és megoldást váró kérdések ellenére, az utóbbi időben a javulás bizonyos jelei mutatkoznak. Az imperializmus természete nem változik, a tőkés hatalmi köröket azonban a szocialista világrendszer megnövekedett ereje és befolyása, a szocializmus eszméjének térhódítása arra kényszeríti, hogy a korábbiaknál reálisabb külpolitikát valósítsanak meg, és a tárgyalóasztalhoz üljenek.

Közös szocialista békeprogramunk megvalósításáért együtt küzdünk, de a Szovjetunió különösen nagy erőfeszítéseket tett és tesz ezért. A szovjet javaslatok, kezdeményezések a fegyverkezési hajsza beszüntetésére, a tömegpusztító fegyverek betiltására, a leszerelési világkonferencia összehívására, az együttműködés szellemének erősítésére Európában és más földrészeken – az egész emberiség közös érdekeit szolgálják. Fontos világpolitikai eseménynek tekintjük az ez év tavaszi moszkvai szovjet–amerikai csúcstalálkozót is. A találkozásnak, a létrejött megállapodásnak az a jelentősé-

ge, hogy azokban az Egyesült Államok valójában elismerte a hidegháború csődjét, azt, hogy a Szovjetunióval és szövetségeseivel nem lehet az erő pozíciójából tárgyalni, hanem csak az egyenjogúság, a békés egymás mellett élés elvei alapján. A Magyar Népköztársaság a Szovjetunió mindezen közös érdekű kezdeményezését teljes meggyőződéssel, fenntartás nélkül támogatta és támogatja a jövőben is.

Kedves elvtársak! Megelégedéssel állapítjuk meg, hogy a nemzetközi életben megerősödött egészséges folyamatok nyomán kedvező irányzatok törnek utat Európában. Az elmúlt két-három évben létrejött nagy fontosságú megállapodásokat követően újabb jelentős események bizonyítják ezt. Az európai béke és biztonság kilátásai szempontjából is fontosnak tartjuk és üdvözöljük a két német állam kapcsolatait szabályozó alapszerződés parafálását. Remélni szeretnénk, hogy ezzel lezárul a Német Demokratikus Köztársasággal szemben alkalmazott imperialista diszkrimináció politikai szakasza és mindkét szuverén nemzet államát rövidesen felveszik az Egyesült Nemzetek Szervezetébe.

Értékeljük azt a tényt, hogy a november 19-i nyugatnémet választások a reakciós, revansista erők visszaszorítását és a realista külpolitikát képviselő Brandt–Scheel-koalíció jelentős sikerét eredményezték. Úgy véljük, hogy megjavultak és érlelődnek a feltételei a hazánk és a Német Szövetségi Köztársaság közötti államközi kapcsolatok rendezésének, így a diplomáciai kapcsolatok felvételének is.

Fontos eseménynek tekintjük, hogy november 22-én Helsinkiben elkezdődött az európai biztonsági és együttműködési értekezletet előkészítő sokoldalú tanácskozás. Hazánk kezdettől fogva részt vállalt abban a munkában, amelynek célja az európai béke és biztonság megszilárdítása. Ezért veszünk részt a sokoldalú előkészítő megbeszéléseken is, és mindent megteszünk azért, hogy az európai biztonsági értekezlet – az európai népek kívánságának, érdekeinek megfelelően – 1973-ban végre megkezdhesse munkáját.

Reméljük, hogy a hosszú évek óta tartó vietnami háború is a végéhez közeledik. Elsősorban a vietnami nép hősi harcának, a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormánya és a dél-vietnami ideiglenes forradalmi kormány erőfeszítéseinek eredményeképpen létrejött a vietnami–amerikai megállapodás az agresszió felszámolására. Azt várjuk az Egyesült Államok kormányától, hogy vigye

végig a tanulságok levonását az indokínai népek elleni agresszív háborújának kudarcából, és írja alá mielőbb és főként tartsa be a megállapodást. Vietnami testvéreink, Indokína népei a jövőben is számíthatnak a magyar nép fenntartás nélküli szolidaritására és támogatására.

Véget kell vetni a válságos helyzetnek a Közel-Keleten is. Nem kétséges, hogy a haladó arab államoknak joguk van minden rendelkezésükre álló eszközt igénybe venni nemzeti függetlenségük megvédése és az Izrael által elfoglalt területek felszabadítása érdekében. De a rendezés legreálisabb és a béke érdekében álló alapját az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsának 1967. november 22-i határozata képezi, amely előírja az izraeli csapatok kivonását a megszállt arab területekről; ezért a Magyar Népköztársaság e határozat érvényesítését követeli.

Kedves elvtársak! A Magyar Szocialista Munkáspárt aktív részese a kommunista és munkásmozgalom eszmei-politikai és akcióegységének megszilárdítására és fokozására irányuló erőfeszítéseknek. Pártunk szorosan együttműködik valamennyi marxista–leninista alapon álló testvérpárttal. Nemzetközi tevékenységünkben a kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai tanácskozásának dokumentumaiban lefektetett elvek vezérelnek bennünket.

Pártunk következetes harcot folytat a marxizmus–leninizmus tisztaságáért, határozottan fellép a jobb- és a baloldali opportunista áramlatokkal, a nacionalizmus jelenségeivel szemben a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomban, kezdettől fogva és a leghatározottabban elítéljük a jelenlegi kínai vezetés nagyhatalmi soviniszta, szovjetellenes szakadár politikai megnyilvánulásait, amelyek felmérhetetlen kárt okoznak a szocializmus ügyének, a szocialista országok és az összes antiimperialista erők egységének, és az imperialisták előnyére szolgálnak.

Tisztelt nagygyűlés! Kedves elvtársak, elvtársnők!

A mostani szovjet–magyar baráti találkozóra olyan időszakban került sor, amikor a szovjet nép nagy jubileumára, a Szovjetunió fennállásának 50. évfordulójára készül. Erről az évfordulóról az országok, a népek egész sora, a világ minden haladó embere, a magyar nép is méltóan meg fog emlékezni. Sok sikert, minden jót kívánunk a dicső szovjet népnek, a Szovjetunió minden népének, nemzetiségének államuk fennállásának 50. évfordulójára.

A magyar kommunisták, a magyar munkásosztály, a szocializmust építő magyar nép nevében biztosíthatjuk barátainkat: a Magyar Népköztársaság a nemzetközi küzdőtéren a jövőben is teljes egységben, vállvetve, együtt halad nagy barátunkkal és szövetségesünkkel, a Szovjetunióval. Együtt haladunk a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában tömörült szocialista országokkal, a haladás minden erejével a szocializmusért, a békéért, egy új, jobb világ megteremtéséért.

Népszabadság, 1972. december 1.

Merre tart Európa?

1973. JÚNIUS

Kontinensünk neve: „Európa" már harmadik évezrede ismert; földrajzi, politikai, kulturális fogalom, de nemcsak az, Európa több mint harminc nép, nemzet hazája, történelmi múltja, jelene, jövője. Európa sorsa és jövője a ma élő nemzedék, több százmillió, különböző nemzetiségű ember személyes sorsa és jövője is.

A történelmi események, a társadalmi haladás, a tudományos-technikai fejlődés felgyorsulásával együtt járt a felismerés, hogy az egyes társadalmi osztályok és népek sorsa nem kizárólag az államhatárokon belül dől el, mindinkább és mind nagyobb mértékben függ a nemzetközi környezettől, a nemzetközi helyzet általános fejlődésétől. Ezért már a polgárság messze tekintő embereit, Voltaire-t, Rousseau-t, Byront vagy újabban Thomas Mannt és Russellt éppen úgy foglalkoztatta az emberiség, s természetesen földrészünk, Európa sorsa, mint a munkásosztály óriásait, Marx Károlyt, Lenint, vagy mint a magyar nép nagyjait, Kossuthot, Petőfit, Adyt.

Ma az európai kérdés mindenkit foglalkoztat. A személyes élmények és tapasztalatok alapján természetesen én annak a nemzedéknek gondolatait ismerem a legjobban, amelyikhez tartozom; a két világháború között felnövekedett és még ma is aktív nemzedékét. Az 1930-as évek elején a vasas ifjúmunkások mozgalmának keretében ismerkedtem meg a szocializmus eszméjével és érlelődött meg bennem a politikai cselekvés akarata. Ez természetesen sok mindent meghatározott; azt is, ahogyan kontinensünk kérdéseivel találkoztam akkor, s ahogyan látom ma.

Az akkori, félfeudális maradványokkal terhelt, gazdaságilag elmaradott Magyarországon a fasiszta Horthy Miklós nevével jelzett kegyetlen, elnyomó politikai rendszer uralkodott. Nagy gazdasági válság volt. Fent a nagytőkések, nagybirtokosok és kedvezményezettek élték a maguk farsangi életét, lent a milliónak, a mun-

kásoknak, a parasztoknak, az értelmiségieknek kizsákmányolás, munkanélküliség, éhség és nyomor, jogtalanság, rendőrterror volt az osztályrészük. Ez ellen harcoltunk mi, fiatal kommunisták, szociáldemokraták, más világnézetű, haladó, jobb jövő után sóvárgó, dolgozó emberek. Munkásosztályunk, népünk sorskérdéseivel foglalkozva szükségszerűen ki kellett tekintenünk Európára, a nagyvilágba. Közismerten rosszul álltak az ügyek akkoriban a földrészünkön.

A változást, az új helyzetet, a kedvező irányzatot jelzi egy látszatra nem nagy, de valójában nagy fontosságú tény. A múlt év végén – megéri, hogy kiírjuk a dátumot – 1972 novemberében, Helsinkiben kontinensünk országainak, valamint a közvetlenül érdekelt Amerikai Egyesült Államoknak és Kanadának képviselői összeültek, hogy megbeszéljék az európai biztonsági értekezlet összehívásának konkrét kérdéseit, s megalapozott az a reményünk, hogy maga az értekezlet 1973-ban végre megkezdheti nagy fontosságú munkáját.

Az események ilyen alakulásában közrejátszott a felismerés, hogy a hidegháború zsákutca, amely sehova sem vezet és mindig magában hordja a tényleges összeütközés, a háború veszélyét. Mind erősebb, s lassan általában elfogadott nézet lesz, hogy a történelmi fejlődés jelen szakaszában, a haditechnika fejlődésének elért szintjén, a nukleáris fegyverek korában, a háború kiszámíthatatlan, vagy nagyon is kiszámítható kockázata mellett, az egyetlen lehetőség a különböző társadalmi rendszerű államok kapcsolatában a békés egymás mellett élés és a még nyitott kérdések minden európai állam érdekeinek megfelelő közös rendezése.

Az európai biztonsági értekezlet, még inkább egy szilárd biztonsági rendszer kidolgozása természetesen számos kérdés megoldását követeli meg. Részben történelmi okokból, részben a társadalmi rendszerek különbözőségéből adódóan az államközi kapcsolatokban bonyolult, még nagy erőfeszítéseket kívánó kérdések vannak napirenden. Ezek minden érdekelt fél számára elfogadható módon megoldhatóak, de csak akkor, ha mindenki, aki felelős Európa, a kontinens népeinek sorsáért, józanul számol a realitásokkal, tanul, legalábbis földrészünk legújabb kori történetének tapasztalataiból. Mert ez esetben különösen igaz: a történelem az élet tanítómestere.

Mi akadályozta mind ez ideig Európában a kollektív biztonsá-

got, miért nem lehetett megteremteni a tartós békét és milyen megközelítéssel lehetséges ma?

A mai legidősebb európai emberek képzeletében élő, első világháború előtti „békebeli világ" a valóságban korántsem volt olyan békés és idilli. Az európai államok közötti viszonyban a fegyverkezési verseny, összeütközések, a befolyási körzetek és piacok elfoglalása, erőszakos újrafelosztása volt napirenden. Ennek a folyamatnak következménye nem lehetett semmiféle békés Európa, csakis és törvényszerűen az első világháború lehetett a vége. Az első világháború a háborút kirobbantó német császári imperializmus és szövetségeseinek vereségével végződött. Az összecsapásból az Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Franciaország és szövetségeseik győztesként kerültek ki, de a kapitalizmus, mint világrendszer, soha ki nem heverhető csapást szenvedett el. Az egykori cári Oroszország megsemmisült, az imperializmus lánca szétszakadt, megszületett a világ első munkás-paraszt állama, a Szovjetunió.

A két világháború között a nemzetközi helyzet fő meghatározója az imperialisták egymás közötti ellentéte, valamint az összes imperialista államok és a Szovjetunió közötti ellentmondás volt. Az egymással versengő tőkésállamok az első világháború után még Európa és a világ nagy részén a helyzet urai maradtak és megszabhatták a fejlődés fő irányát, de már számolniok kellett a világ politikai színpadán megjelent, következetesen antiimperialista és békeszerető nagyhatalommal, a Szovjetunióval.

A két világháború közötti időszakban a magyar kommunistákat, a magyar haladó embereket éppen úgy, mint Európa országainak összes antifasisztáit, lelkesedéssel és reménységgel töltötte el a fiatal szovjet állam erősödése, szocialista tervgazdálkodásának nagy politikai és gazdasági sikere. A Szovjetunió a haladó erőket segítő, a fasiszta veszély ellen gátat emelő, a fenyegető háborút megakadályozni törekvő külpolitikát folytatott. A biztonságért, a leszerelésért, a békéért küzdött a Népszövetségben is.

A harmincas évek közepétől felgyorsultak az események. A vezető fasiszta államok, Németország és Japán megkötötték az úgynevezett „antikomintern" paktumot, és mind nyíltabban hirdették hódító céljaikat; meg is kezdték azok realizálását. A Szovjetunió a támadó fasizmussal szemben segítette a Spanyol Köztársaság erőit. A fenyegetett Csehszlovákia, majd Lengyelország védelmére szövetséget, együttes politikai és katonai fellépést javasolt a nyuga-

ti hatalmak akkori kormányainak. Azok azonban antikommunizmusuktól és szovjetellenességüktől vezettetve Münchent, az agresszorok megfékezése helyett az egyezkedést, s ezzel akarva-akaratlanul, inkább a fasizmus további megerősödését, a várható és valóban be is következett rettenetes második világháborút választották.

A müncheni egyezmény a ragadozó fasisztákat nem elégítette ki, sőt vérszemet kaptak tőle. A fenyegetett népek, az öntudatos emberek tisztábban látták sok akkori politikusnál, hogy mennyit ér ez a – tisztességgel szólván – rendezés; készültek a nehéz időkre, a harcra. Amilyen mértékben erősödött s lépett fel mind nyíltabb eszközökkel a fasizmus itthon és gyökerezett meg Európa más országaiban, olyan mértékben szélesedett hazánkban és világszerte azoknak a köre, akik cselekvésre is készek voltak a fasizmus igájának lerázására, a világkatasztrófa megakadályozása érdekében. Franciaországban, Spanyolországban, a földrész más országaiban is a legjobbak felléptek Hitler és a hitlerek ellen.

Az állampolitika síkján a helyzet gyökeresen csak a második világháború menetében változott meg. A nyugati hatalmak csak akkor változtattak szovjetellenességükön, amikor az európai nagyhatalommá vált Hitler-fasizmus fegyverrel támadt, s az ő létüket, hatalmukat is veszélyeztette. A Szovjetunió belépése a háborúba létrehozta az antifasiszta hatalmak koalícióját és népfelszabadító jelleget adott annak. A Szovjetunió, az Amerikai Egyesült Államok, Franciaország és Anglia, a szövetségesek egyesített erejükkel megsemmisítették Hitlert és rendszerét.

A szörnyű háború befejezése, a fasiszta hatalmak veresége új történelmi szakaszt, a fejlődés új lehetőségeit nyitotta meg Európa és a világ népei előtt. Miután a hitlerista Németország Karlshorstban feltétel nélkül kapitulált, a szövetséges nagyhatalmak vezetőinek még három hónap sem kellett ahhoz, hogy előkészítsék a potsdami konferenciát és ott meghatározzák a háború utáni Európa életének kereteit. Megegyezésre tudtak jutni, noha igen nagy véleménykülönbségek voltak közöttük: a szocialista Szovjetunió és a tőkés nyugati hatalmak eltérő módon képzelték el a háború utáni világot. Mégis létrejöhetett a potsdami megállapodás, mert a konferencia résztvevői nem hagyhatták figyelmen kívül annak a háborúnak az eredményeit, amely a társadalmi haladás erőinek győzelmét hozta, és az alapvetően közös érdekből indultak ki.

Sajnálatos, de az események rövidesen ismét új irányt vettek. Az európai biztonság eszméje – szinte a potsdami egyezmény másnapján – tetszhalottá vált. A hidegháború dermesztő szele kezdett fújni Európa felett. A reakció erői a maguk javára akarták fordítani a második világháború eredményeit és lázas buzgalommal keresték hozzá az eszközöket. Így jött létre a Truman-doktrína, a Marshall-terv, a NATO, az új, szocialista államok elleni bojkott, aknamunka és az erőpolitika egyéb ismert termékei.

A kapitalista világ reakciós körei – a második világháború tanulságait figyelmen kívül hagyva – újból megindították a szovjetellenesség, a kommunistaellenesség propagandagépezetét és a Szovjetunió állítólagos világuralmi törekvéseivel kezdték rémisztgetni Nyugat-Európa haladásra, nyugalomra és békére áhítozó embereit. A mccarthyk, dullesek és adenauerek álfilozófiája és sötét politikai gyakorlata egyre inkább teret nyert. Európát, amely még alig ízlelte meg a békét, az együttműködés lehetőségét, máris kettévágta a kölcsönös bizalmatlanság, az elzárkózás, a hidegháború, az úgynevezett „vasfüggöny" korszaka. Az emberiség feje felett újra a háború, de most már a nukleáris háború Damoklész-kardja függött.

Európa és a népek szerencséjére azonban a második világháborút követő „hidegháború" időszakában már más volt a világ, mint Hitler hatalomra jutásakor és a második világháború kirobbanásakor. A Szovjetunió példátlan gyorsasággal erősödött, Európa új szocialista államai megszilárdultak és fejlődtek, kialakult a szocializmust építő országok közössége, a kapitalista világban kiélesedett az osztályharc, és megkezdődött a kapitalizmus által kiépített gyarmati rendszer széthullása. Olyan politikai, gazdasági és katonai erő jött létre a szocializmus, a demokrácia és a béke védelmében, amely kudarcra ítélte a hidegháború bajnokainak minden próbálkozását és visszarettentette az imperializmust Európában a fegyveres erőszaktól.

Az idő múltával, a hírhedt „felszabadítási" tervek csődje, az 1953-as berlini, az 1956-os poznańi események, a magyarországi ellenforradalom kudarca után a nyugati stratégáknak rá kellett jönniök, hogy a hidegháború céljai és érvényesítésének lehetőségei között áthidalhatatlan szakadék tátong. A hatvanas évek elején immár végérvényesen bebizonyosodott, hogy a háború után Európában kialakult realitások már megváltoztathatatlanok. Ebben az időben

a szocialista országok sorozatos, új, reális kezdeményezései az együttműködésre segítettek annak felismerésében, hogy csak egyetlen értelmes út van: fejleszteni a békés együttműködést valamennyi európai állam között, megteremteni a kölcsönös bizalom légkörét, s ezen az alapon biztosítani a békét és nyugalmat minden európai számára.

Európa tőkésországainak kormányzóköreiben is mind erőteljesebben hallatták szavukat azok a józanul gondolkodó politikusok, közéleti személyek, aki reálisan mérlegelték a helyzetet, tanultak a történelemből, s kezdtek háttérbe szorulni azok, akik semmit sem tanultak és semmit sem felejtettek.

Mindenekelőtt bebizonyosodott, hogy az állami politika rangjára emelt antikommunizmus már irrealitás, a kapitalista országok bajait nem oldja meg, a szocialista országok fejlődését nem tudja feltartóztatni, a népek félrevezetésére már nem hatékony eszköz. Európa népei a háború alatt nagy árat fizettek ezért és megtanulták: az antikommunizmus, a szovjetellenesség csak szenvedést és gyötrelmet hordoz, bármilyen demagógia is rejti el a valóságos célokat. Megtanulták azt is, hogy a népeket fenyegető erőszak híveivel szemben kevés a jóakaratúak figyelmeztetése, sőt az egyes emberek bátorsága és helytállása. Milliók halálával kellett fizetni a tanulságért, hogy erőszakra csak összefogott erővel lehet méltó választ adni.

A történelem megtanít arra is, hogy az antikommunizmus nemcsak a Szovjetunió, a szocialista országok, a kommunista pártok ellen, hanem minden nép szabadsága, minden haladó mozgalom, a béke minden híve ellen irányul. Ugyanakkor a Szovjetunió, az Amerikai Egyesült Államok, Anglia és Franciaország háború alatti szövetsége és együttműködése, a szélesen kibontakozott európai antifasiszta mozgalom példája bizonyítja, hogy lehetséges az ellentétes társadalmi berendezkedésű államok, különböző világnézetű és pártállású emberek összefogása egy közösen felismert nagy cél érdekében. Ez Európa népeinek, nemzedékünknek legfontosabb történelmi tapasztalata, legmaradandóbb emléke és legszebb hagyománya a jövő nemzedéke számára.

Az utóbbi időben reális távlatok nyíltak az európai béke megszilárdítására és a kollektív biztonsági rendszer megteremtésére. Napjaink Európája – ahogy a második világháború után kialakult – különböző társadalmi rendszerű, nagyságú, földrajzi elhelyezkedésű

és politikai érdekű országokból áll. A történelmi körülmények miatt ezeknek az országoknak egymás mellett kell élniök és ezen a tényen senki sem változtathat.

A mai helyzetben az európai országok felelős államférfiainak, társadalmi tényezőinek a történelmi tapasztalatokat figyelembe kell venniök. De most nem a múlt dicsőségén vagy szégyenén kell osztozni, nem azt kell bemutatni, ki, mikor, miben járt el helyesen, vagy volt hibás. Nem azzal kell foglalkozni, ki és mennyiben felelős a még nyitott kérdések megoldatlanságáért. A valóságos kérdések reális megítéléséből, Európa minden országának és népének közös érdekeiből kell kiindulnunk, és ennek megfelelően, élve a most fennálló kedvező történelmi lehetőségekkel, egy biztonságos jövő szilárd alapjait lehet és kell lerakni. Más, a népek számára elfogadható kiút nincs. Ha ezt az európai kérdésekben elérjük, az egész emberiség ügyét is szolgáljuk.

A Varsói Szerződés országai az előrehaladás céljából javasolták: tűzzük napirendre, dolgozzuk ki együttesen és teremtsük meg egy európai kollektív biztonsági rendszer, másképpen kifejezve, a tartós béke szilárd alapjait. A Varsói Szerződés országai semmiféle különleges előnyt nem igényelnek a maguk számára. Mi azt akarjuk, hogy Európában kizárják az erőszak vagy az erőszakkal való fenyegetés alkalmazásának lehetőségét és a kötelezettségek olyan rendszerét hozzák létre, amely minden országnak biztosítékot nyújt az agressziós cselekmények ellen, s minden nép javát és felvirágzását szolgálja.

A Varsói Szerződés politikai tanácskozó testületének ismételt felhívásai, majd a „Budapesti felhívásban" megfogalmazott konkrét javaslatai világosan szóltak céljainkról. A Varsói Szerződés tagállamai olyan Európát kívánnak, amelyben a társadalmi rendszerek különbözősége nem leküzdhetetlen akadálya annak, hogy az államok a békés egymás mellett élés, a kölcsönösen előnyös együttműködés alapján, sokoldalúan fejleszthetik kapcsolataikat. Olyan Európa kialakítására törekszünk, amelyben az államok többé nem a fegyverkezési hajsza mérgező légkörében, hanem az egyetértés és az együttműködés olyan viszonyai között élnek majd, amelyek megfelelnek a nemzetközi béke és biztonság fenntartására, az államok közötti barátság és együttműködés fejlesztésére irányuló törekvéseknek.

A Varsói Szerződés országai érett, és sürgetően megoldást kö-

vetelő kérdést tűztek napirendre javaslatukkal, ezt mindennél jobban bizonyítja az, hogy a biztonsági konferencia eszméjét egyrészről helyesléssel fogadták és támogatják Európa országainak haladó társadalmi erői, legszélesebb közvéleménye, másrészről elfogadták az Észak-atlanti Szövetség és a kontinens úgyszólván minden államának felelős tényezői. Növekszik a felismerés, hogy egy jól kidolgozott és szilárdan megalapozott európai biztonsági rendszer, a gazdasági, tudományos, műszaki és kulturális kapcsolatok fejlődése, a nemzetközi turizmus kibővítése mindenki érdeke. Érthető tehát, hogy a szocialista országok mellett Nyugat-Európában is egyre több kormány, parlament, párt, politikai és társadalmi személyiség érzi felelősségét a mai és az eljövendő nemzedék békés jövője iránt. Ezek az erők a szocialista országokkal egy irányban és egyre határozottabban lépnek fel annak érdekében, hogy Európa az egyenjogú nemzetek gyümölcsöző együttműködésének földrészévé váljék.

A biztonság felé vezető úton mindenekelőtt arra van szükség, hogy elérkezzünk a soron következő állomáshoz, az európai biztonsági értekezlethez. Ehhez a tanácskozáshoz azért fűzünk nagy reményeket, mert meggyőződésünk, hogy ha az értekezlet a béke és a biztonság alapelveit, az azokban kifejtett magasztos elveket és célokat az európai államok közötti kapcsolatok alapjává teszi, akkor nagy és történelmi jelentőségű döntést hoz majd.

Várakozásaink reálisak, amit az is mutat, hogy Európában egyre nagyobb erők állnak ki a biztonsági rendszer és az ahhoz vezető tanácskozás összehívása mellett. Ezek az erők elérték, hogy az európai államok – többek között a szocialista országok világos és egyértelmű politikájának, kezdeményezéssorozatának hatására – ma reálisabban ítélik meg az európai helyzet fő kérdéseit. Elérték továbbá azt is, hogy a szemléletben történt kedvező változást, a kölcsönösen elfogadható elvek gyakorlati érvényesítésének kezdete követte. Ilyen összefüggésben nagy jelentőségű, egyben a lehetséges megoldások példája a Szovjetunió és a Német Szövetségi Köztársaság között, valamint a Lengyelország és az NSZK között aláírt szerződés s azok ratifikálása, a Nyugat-Berlinnel összefüggő négyoldalú megállapodás, a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság közötti alapszerződés, és az a tény, hogy a NATO-országok sorozatban ismerték el a Német Demokratikus Köztársaságot. Megkezdődött és folyamatban van

Bécsben az Európában ma szemben álló fegyveres erők és fegyverzet esetleges csökkentésének sokoldalú vizsgálata is.

Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy az államférfiak, a politikusok, a hivatásos diplomaták és a különböző társadalmi erők csoportosulásának hivatott vezetői manapság hazai munkájukban s a különböző nemzetközi fórumokon Európa-szerte nap mint nap foglalkoznak a kollektív biztonság és a biztonsági értekezlet kérdéseivel. Kontinensünk országainak közvéleménye élénk figyelemmel kíséri és aktívan támogatja tevékenységüket. Egyre nagyobb a földrész népeinek jogos reménysége, hogy kontinensünk, amely évszázadokon át annyi háború, pusztítás, nyomorúság színtere és kiindulópontja volt, a béke, a biztonság és az együttműködés irányába tart és el is jut az óhajtott célhoz.

Várakozásaink realitását mindenekelőtt az adja meg, hogy Európa népei nem akarnak háborút. A különböző világnézetű és pártállású emberek jelentős tömegei már negyedszázada fokozódó mértékben küzdenek a háborús politikával szemben a tartós béke megteremtéséért. Ezt konkrétan bizonyítják napjainkban az európai béke és biztonsági politika mellett hitet tevő társadalmi mozgalmak.

Történelmi realitás: a világ, és ezen belül Európa népei válaszúton vannak. Alapjában csak két igazi alternatíva van: a fegyverkezési verseny fokozása, egy új nukleáris világháború, vagy az erőszak kizárása a nemzetközi kapcsolatokból, a vitás kérdések tárgyalásos úton történő megoldása, a létező, különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése. Világos, a népek a különböző társadalmi rendszerű országok közötti kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolatok fejlesztésében, a kultúra értékeinek cseréjében, a népek közötti béke és barátság sokoldalú fejlesztésében érdekeltek. Ez a népek útja.

E történelmi realitások szükségképpen vezetnek el oda, hogy a békés egymás mellett élés gondolata, a béke és a biztonság politikája egyre inkább maga is történelmi realitássá válik. Derűlátással tekintünk tehát Európa jövője elé. Bizakodásunk azonban nem vak. Tudjuk, hogy Európában még ma is tevékenykednek a feszültség fenntartásában érdekelt erők. Jelentkezésük senkit sem lep meg, hiszen illúzió lenne azt gondolni, hogy a reakció erői önként feladják pozícióikat. Mindamellett bizonyosak vagyunk abban, hogy a mai erőviszonyok közepette le lehet küzdeni az enyhülés

ellenségeinek aknamunkáját, ha összeforrottan és következetesen törekszünk a béke megszilárdítására.

A Magyar Népköztársaság, mint közvetlenül érdekelt, s úgy is mint a Varsói Szerződés szervezetének tagállama, az európai béke és biztonság előmozdításának kezdettől fogva aktív résztvevője, meggyőződéses híve és harcosa. A magyar kormány, kiindulva a magyar nép alapvető érdekeiből, összhangban minden más európai nép érdekével, szem előtt tartva kontinensünk biztonságát, mindent megtesz az európai enyhülés és együttműködés érdekében.

A szocialista társadalmat építő magyar népnek nagy és szép tervei vannak a haza, a Magyar Népköztársaság felvirágoztatására. Valóra váltásukhoz az alkotás nyugalmára és békéjére van szükség. Nemzeti függetlenségünket, szabadságunkat minden imperialista fenyegetéssel szemben védjük és ha kell megvédjük, de mi nem akarunk háborút. A többi szocialista országgal szoros egységben, barátságra és kölcsönösen előnyös együttműködésre törekszünk minden néppel és országgal, amely a békés egymás mellett élés elve alapján erre hajlandó.

Sorsunk nem választható el Európa és az egész világ népeinek sorsától. Ez vezérel bennünket az államok kétoldalú kapcsolatait alakító önálló külpolitikai lépéseinkben s akkor is, amikor kormányunk képviselői aktívan részt vesznek az európai biztonsággal összefüggő különböző, sokoldalú tanácskozásokon, társadalmunk küldöttei pedig az európai közvéleményt kifejező hasznos nemzetközi fórumokon hallatják hangjukat.

Az európai biztonsági rendszer megteremtésének még csak a kezdetén vagyunk, de a légkör máris megváltozott; a népek újult reménnyel tekintenek az európai helyzet alakulása elé. Európa máris jelentős lépést tett a békéhez és biztonsághoz vezető úton. Folyik az európai értekezlet előkészítése, amelytől a népek joggal remélik, hogy elhárít minden akadályt a konferenciának még ez év nyarán történő összehívása elől. Visszaszorulnak a kontinens békéjét fenyegető erők, s hatalmasra nőttek azok, amelyek jó reménységgel töltenek el mindannyiunkat. Meggyőződéssel vallom: minden szükséges feltétel adott ahhoz, hogy Európa a béke, a biztonság, az együttműködés irányába tartson.

Magyarország, 1973. június 10.

Nyilatkozat a szovjet rádiónak és televíziónak

1973. OKTÓBER

Riporter: A szovjet rádióhallgatók és televízionézők nevében szívélyesen üdvözlöm a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkárát. Ön, első titkár elvtárs, az elmúlt évek során politikai megnyilatkozásaiban többször hangsúlyozta a szocialista országok egységének és együttműködésének felbecsülhetetlen nemzetközi jelentőségét. E meggyőződésének fényében miként értékeli a kommunista és munkáspártok vezetői krími találkozójának eredményeit?

Kádár János: Ma már senkinek sem kell magyarázni, hogy a Szovjetunió, majd a második világháborút követően a szocialista világrendszer létrejötte óta új erő van jelen a nemzetközi politika alakításában: a szocialista országok ereje. A szocialista országok mindinkább meghatározó tényezői lesznek a nemzetközi élet alakulásának, hozzáfűzöm: a társadalmi haladás és az emberiség javára.

Az is teljesen világos, hogy a szocialista országok – elsősorban természetesen az első és legerősebb szocialista ország, a Szovjetunió, de a többi is –, amelyek szüntelenül fejlődnek és erősödnek, önmagukban is tényezők. Azt sem kell senkinek magyarázni, hogy a szocialista országok erejének egyesítése nem olyan, mint a számtani összeadás, hanem meghatványozza befolyásukat a nemzetközi élet alakulására.

Ebből a felismerésből kiindulva a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Magyar Népköztársaság mint szocialista ország töretlen híve a szocialista országok, s hozzáteszem: a kommunista és munkáspártok összehangolt, egyesített nemzetközi tevékenységének. Világos, hogy így nagyobb súllyal tudják érvényesíteni a nemzetközi helyzet alakulásában jelenleg meglevő pozitív tényezőket. Ezért kongresszusunk is, pártunk Központi Bizottsága is ismételten úgy foglalt állást, hogy – mind a nemzetközi kommunista mozgalomra, mind a szocialista országokra értve – minden formájú ta-

nácskozás, konzultáció hívei vagyunk, hogy összehangoljuk cselekedeteinket és egyesítve érvényesítsük erőinket a nemzetközi életben a szocializmus, a béke javára. Ezért üdvözöltük és helyeseltük a Krím félszigeti találkozó gondolatát. Eddig két ilyen találkozó volt, az idei volt a harmadik.

Szeretném megjegyezni, hogy nagyon hatásosnak és szerencsésnek tartom a Krím félszigeti találkozók kötetlen jellegét is. Más formában is találkozunk, például a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének ülésein, ahol határozni szoktunk, de ez a szabad és kötetlen eszmecsere nem rosszabb eszköze annak, hogy eszméinket, véleményünket, helyzetmegítélésünket összehangoljuk, egyeztessük és együtt tanácskozzunk arról, hogy az adott helyzetben és a legközelebbi jövőben mit célszerű tennünk és támogatnunk. Ilyen módon kerültem én a Krím félszigeti találkozóra. A Magyar Szocialista Munkáspárt képviselőjeként vettem részt rajta. Az a személyes meggyőződésem – s pártunk Központi Bizottságának is ez a véleménye –, hogy ez a találkozó is rendkívül szükséges és hasznos volt a jelenlegi nemzetközi helyzetben.

Riporter: Szeretnénk megismerni az ön véleményét, első titkár elvtárs, a Szovjetunió, a Magyar Népköztársaság és a többi szocialista ország közös külpolitikai akcióinak eredményeiről.

Kádár János: Teljes meggyőződéssel, nyugodtan állíthatom, hogy az utóbbi évek során a Szovjetunió, a többi szocialista ország nagy eredményeket ért el, nem utolsósorban az összehangolt fellépés következtében. Ezek közé sorolom a Szovjetunió és az Egyesült Államok vezetői között létrejött moszkvai és washingtoni találkozót; a Szovjetunió és a Német Szövetségi Köztársaság, továbbá a Szovjetunió és Franciaország vezetői közötti találkozókat, amelyek kivétel nélkül a haladás, a béke, a békés egymás mellett élés céljait szolgálták. Mindennek a „végrehajtója" a Szovjetunió és a mi kedves barátunk és harcostársunk, Leonyid Iljics Brezsnyev volt, de merem állítani, hogy mindez valójában összehangolt politikánk realizálását jelentette. Tudjuk, hogy a Szovjetunió, a Szovjetunió Kommunista Pártja a XXIV. kongresszus programját hajtják végre. E programot széles körű nemzetközi helyeslés és egyetértés kísérte; így a Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság is teljesen egyetért vele, csatlakozott hozzá, és a továbbiakban is részt vesz realizálásában.

Az eredmények között feltétlenül meg kell említeni a párizsi

megállapodásokat, amelyek a vietnami háború befejezését jelentették abban az értelemben, hogy ha harcolunk tényleges megvalósításukért, el fogják érni céljukat. E megállapodások az emberiség nagy kérdését hivatottak rendezni.

Még több és különleges fontosságú eredmény született az európai biztonság javára és érdekében. Ide kell természetesen sorolni azokat a megállapodásokat, amelyeket a Szovjetunió, Lengyelország, a Német Demokratikus Köztársaság kötött Nyugat-Németországgal, s amelyek szerződések formájában rendkívül fontos kérdéseket rendeztek. Ez szerepet játszott abban, hogy még nagyobb bizakodással közelíthessük meg magának az európai kollektív biztonsági rendszernek a megteremtését. Ezt a célt szolgálja, mint köztudott, a biztonsági konferencia, amelynek első állomása, a helsinki tanácskozás, befejeződött, a második, a genfi tanácskozás pedig most van folyamatban. Az első fázisnak, a helsinki ülésnek az eredményével elégedettek vagyunk: egyetértés született a napirendben és a további lépéseket illetően.

Röviden így tudnám felsorolni az eredményeket, amelyeket a szovjet békepolitika és a szocialista országok összehangolt, együttes békeharca, a békés egymás mellett élés realizálásáért folytatott harc eddig elért. Óriási horderejű eredmények ezek, s én bizakodással nézek a jövőbe. Erről szólva azonban meg kell említenem – mert mi szeretjük reálisan megítélni a helyzetet –, hogy jelenleg tanúi vagyunk, műszaki kifejezéssel élve, egy olyan ellennyomásnak, amelyet a legreakciósabb körök, a hidegháború hívei indítottak meg. Most, a közelmúltban – nagy lármával és zajjal – különféle kétes elemeket felhasználva és mozgósítva, reakciós propagandakampányt indítottak a Szovjetunió és más szocialista országok ellen, valami olyasfajta szerepkörre törekedve, hogy majd a nyugati reakciósok fogják biztosítani az emberi jogok érvényesülését a Szovjetunióban és más szocialista országokban. Jogot próbálnak vindikálni maguknak a Szovjetunió és más szocialista országok belügyeibe való beavatkozásra – kivándorlások biztosítása címén és egyéb címeken. Reakciós törekvések ezek, amelyeket más reakciós jelenségek is kísérnek. Láthatjuk azt is: a legkonokabb imperialista körök nem mondanak le arról, hogy kacérkodjanak Pekinggel, amely jelenleg, sajnos az általános szocialista törekvések ellen dolgozik.

Végül ennek a reakciós ellennyomásnak és hullámzásnak a kö-

rébe sorolom azokat a tragikus és drámai eseményeket, amelyek a közelmúltban Chilében végbementek, s amelyek nyugtalansággal töltik el nemcsak a szocializmus híveit, hanem a haladás minden hívét, sőt, úgy tűnik, világszerte a tisztességes polgárok köreit is. Chilében katonai puccsot hajtottak végre, ellenforradalmi fordulatot akarnak adni az eseményeknek. Most voltam a magyar parlament ülésén, amely szintén foglalkozik ezzel a kérdéssel: kifejezzük szolidaritásunkat Chilével.

E jobboldali és reakciós törekvéseket azért említem, mert ha optimisták vagyunk is, mindig azt mondtuk, hogy a dolgok automatikusan semmilyen irányban sem alakulnak. A jó sem győz önmagától, azért harcolni kell. Látni kell az ellenerőket és meg kell küzdeni velük. Bizonyos vagyok benne – s itt visszatérek a Krím félszigeti találkozóra –, hogy a mi összehangolt fellépésünk, összefogásunk és egységünk, közös fellépéseink minden tisztességes és haladó erővel előbbre fogják vinni ügyeinket, a haladás és a béke ügyét Európában is és szerte a világon. Ebben az idei Krím félszigeti találkozó komoly tényező, máris segít és a jövőben is segíteni fog.

Riporter: A szovjet emberek jól tudják, hogy az országunkkal való szövetséget és barátságot ön a Magyar Népköztársaság politikája sarkkövének tartja. Hogyan látja ön, első titkár elvtárs, országaink együttműködésének perspektíváit?

Kádár János: A szovjet–magyar barátságról szólva először szeretném megismételni azt, amit pártunk vall, s aminek többször nyilvánosan én is hangot adtam: a mai világban, amikor az emberiség, meggyőződésem szerint, a szocializmus és a béke perspektívájáért harcol, és arrafelé tart, elvi fontossága van a Szovjetunióhoz fűződő viszonynak. Aki a szocializmusért, a haladásért, a nemzeti függetlenségért, a békéért küzd a mi világunkban, az barátilag viszonyul a Szovjetunióhoz, mert e küzdelemnek a Szovjetunió az élharcosa.

A magyar–szovjet barátságról jómagam mint magyar kommunista azt vallom, hogy történelmi fontosságú kérdés a szocializmust építő magyar nép számára. A magyar nép szocialista törekvéseit legjobban úgy tudja megvalósítani, ha a legelső és a legtapasztaltabb szocialista országgal, a Szovjetunióval közös úton halad előre a szocialista társadalom építésében, s felhasználja a Szovjetunió tapasztalatait. Ugyanígy kifejezetten hangsúlyozni

szoktam, hogy ez nemcsak a magyar kommunisták számára elfogadható nézet, ezt magáénak vallhatja – és vallja is – minden becsületes magyar hazafi. A magyar nép, amelynek oly viszontagságos, viharos és nehéz történelmi múltja van, végre olyan barátra és szövetségesre talált a Szovjetunióban, amelyre támaszkodva, amellyel együttműködve biztosítva láthatja a szocialista nemzeti jövendőt.

Kapcsolataink, barátságunk és együttműködésünk konkrét kérdéseiről ilyen röviden csak keveset tudok mondani, hiszen a tvadás maga bizonyos időkorlátot jelent. Mi kitűnően dolgozunk együtt a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomban is. Azonos marxista–leninista nézeteket vallunk és együtt harcolunk a nemzetközi kommunista mozgalom egységéért.

Kétoldalú kapcsolataink mind politikai és gazdasági, mind kulturális vonalon hasonlóképpen élénkek, fejlődőek, elevenek, s meggyőződésem szerint mindkét ország népének ügyét becsülettel szolgálják, s hozzájárulást jelentenek a nemzetközi haladás ügyéhez.

Ezért vallom s jelentem ki mindig mély meggyőződéssel, hogy nem képzelhető el a magyar nemzeti érdekek jobb képviselete, mint a magyar–szovjet barátság erősítése, együttműködésünk mélyítése, szélesítése és bővítése.

A külpolitika síkján, rendszeres konzultációval, nagyon jól együtt dolgozunk. Jól alakul, erőteljes és fejlődik gazdasági és kulturális kapcsolatunk is. Ennek részleteibe nem akarok belemenni, hiszen Magyarországon – és, gondolom, a Szovjetunióban is – tudják a közügyek iránt érdeklődő emberek, hogy együttműködésünk mindig új és magasabb formákat ölt, mind hatékonyabb és jobb lesz. Ez alkalommal csak azt hangsúlyozhatom – de ezt nagy örömmel teszem –, hogy mind a mi részünkről, mind szovjet barátaink részéről a legnagyobb eltökéltség van kapcsolataink, együttműködésünk bővítésére, a szovjet–magyar barátság szüntelen erősítésére. Megvannak távlati terveink az együttműködés minden területére s megvan eltökéltségünk, hogy ezeket végre is hajtjuk.

Riporter: Milyen eredménnyel valósulnak meg a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusának a szocialista társadalom Magyarországon való teljes felépítésére vonatkozó határozatai, és e cél megvalósítása érdekében milyen további lépéseket kívánnak tenni a magyar kommunisták, a magyar nép?

Kádár János: Erre a kérdésre még nehezebb röviden válaszolni. A mi kongresszusi ciklusunk négyesztendős. A múlt év novemberében, éppen a ciklus közepén, Központi Bizottságunk napirendre tűzte és megtárgyalta azt, hogyan állunk a X. kongresszus határozatainak megvalósításával. Ezt igen gondosan és alaposan készítettük elő. Mélyrehatóan megtárgyaltuk, sorra vettük a kongresszus összes alaphatározatait. Mindegyiknél megállapítottuk, hogy hol folyik eredménnyel a végrehajtás. Érintettük azokat a területeket is, ahol viszonylagos elmaradás és behoznivalónk van, s megfelelő határozatokat hoztunk. Lehetetlen valamennyit sorra vennem, de nagyon jó, hogy Központi Bizottságunk azt mondhatta a mérleg első és fő megállapításaként, hogy a kongresszus alapvető határozatainak végrehajtása eredménnyel folyik. Azóta most már tíz hónap telt el. Ez a tíz hónap is a megfeszített munka időszaka volt, és a múlt évi központi bizottsági döntés alapján erőteljesen és sok területen előrehaladtunk.

Ha megengedi, ezt a kérdést is szeretném a Krím félszigeti találkozó jelentőségére visszavezetni és a nemzetközi harc kérdéseihez kapcsolni. Mi, magyarok, néha tréfásan azt mondjuk, hogy ha nyugodtan dolgozhatunk, nem félünk a feladatoktól. A szocializmus építésének azonban – ezt minden gondolkodó ember tudja – nemcsak belső, hanem nemzetközi feltételei is vannak. Azon vagyunk, hogy ami a hatáskörünkbe tartozik, a belső feltételeket javítsuk. Ez meg is történik, de dolgozunk és harcolunk azért is, hogy a magunk lehetősége szerint hozzájáruljunk a nemzetközi feltételek biztosításához. A magyar népnek a szocializmus építéséhez sok mindenre szüksége van, de mindenekelőtt és elsősorban békére. A Magyar Népköztársaság azért veszi ki részét a Szovjetunió oldalán, tőle telhető aktivitással, a nemzetközi harcokból, hogy így saját maga is biztosítsa népünk számára a szocializmus békés építésének nemzetközi feltételeit. Így, ebben az összefüggésben nézve a dolgokat, azt tartjuk, hogy jelenleg mind a belső, mind a nemzetközi feltételek megvannak ahhoz, hogy a magyar nép eredménnyel építhesse a szocializmust.

Az ön második kérdésére válaszolva utaltam rá, hogy jelenleg bizonyos „ellennyomást" tapasztalunk. Ehhez hozzáfűzöm, hogy ez a hullám le fog vonulni, e nehézséget a tisztességes és jóakaratú emberek és erők le fogják küzdeni, s mind az európai biztonság kérdését, mind a világhelyzet fejlődését illetően – ez a Krím félszi-

geti találkozón egyik közös megállapításunk volt – előre fognak a dolgok menni. Mert az átmeneti reakciós napi politikai praktikákon felül fog kerekedni az a most már általános felismerés, hogy Európa és a világ népei számára csak két lehetőség létezik: vagy a hidegháború, az összeütközés olyan veszélyével, amelynek végén a harmadik világháború perspektívája van; vagy a békés út, a békés egymás mellett élés útja. Mély meggyőződésem, hogy ez utóbbi fog felülkerekedni. Mi idehaza a szocializmus építésén dolgozunk. Vannak nehézségeink, de leküzdjük őket, s vannak eredményeink is. Nemzetközi oldalról is biztosítottnak látom a szocializmus építését hazánkban, Magyarországon. Ennek garanciája a magyar–szovjet együttműködés. Ez a mi egyik legerősebb támaszunk.

Hogy egy más hasonlattal éljek, ha talán nem is passzol pontosan ehhez: a közelmúltban részt vettem egy szovjet–magyar közös hadgyakorlaton, ahol láttam a legkorszerűbb fegyvereket. Elismeréssel szóltam róluk, hiszen biztonságunkat és a béke perspektíváját is szolgálják. De azt is mondtam, hogy a mi legkorszerűbb és legerősebb fegyverünk: egységünk. S azzal fogunk győzni!

Népszabadság, 1973. október 16.

Felszólalás az európai kommunista és munkáspártok tanácskozását előkészítő értekezleten

1974. DECEMBER

A Magyar Szocialista Munkáspárt kezdettől fogva nagyra értékelte és támogatta a Lengyel Egyesült Munkáspárt és az Olasz Kommunista Párt kezdeményezését az európai kommunista és munkáspártok értekezletének összehívására. Küldöttségünk részt vett a varsói konzultatív tanácskozáson, amelyet 28 testvérpárt e kérdés megtárgyalására 1974. szeptember 16-ra hívott össze. Pártunk nagy megelégedéssel értesült a varsói tanácskozás kitűnő légköréről, arról a nagy horderejű és teljes egyetértésben hozott döntésről, hogy 1975 első felében Berlinbe összehívják az európai kommunista és munkáspártok értekezletét. Kétségtelen, hogy erre a döntésre a helyzet megérett és a testvérpártok berlini találkozója az európai kommunista és munkásmozgalomnak, az európai népeknek a haladásért és a békéért folytatott harcában nagy és fontos esemény lesz.

Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy a testvérpártok a berlini értekezlet előkészítésére hivatott mostani, újabb találkozó színhelyéül a Magyar Népköztársaság fővárosát, Budapestet választották. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és tagsága, a szocializmust építő magyar nép nevében tisztelettel köszöntöm a testvérpártok képviselőit, a tanácskozás minden résztvevőjét. Szívből kívánom, kísérje teljes siker fontos munkájukat, és mint szívesen látott vendégeink, érezzék jól magukat nálunk.

Európa kommunista és munkáspártjai saját országuk munkásosztályának szülöttei, elszakíthatatlanul gyökereznek országuk társadalmában és a dolgozó tömegek érdekeit, törekvéseit fejezik ki. Ezért foglalkoznak szükségszerűen most is az európai helyzet alakulásának legéletbevágóbb kérdéseivel, hiszen ezek döntően befolyásolják minden egyes ország dolgozó népének helyzetét és jövendő sorsának alakulását. Európa kommunista és munkáspárt-

jainak joga, egyben kötelessége is számon tartani földrészünk történetének tapasztalatait, éppen úgy, mint szembenézni a ma és a jövő kérdéseivel.

Jövőre, 1975-ben, a népek megemlékeznek 1945. május 9-ről, arról a történelmi napról, amikor az antifasiszta koalícióban egyesült szövetségesek képviselői előtt a megvert Hitler-fasiszták Berlinben aláírták a feltétel nélküli megadásról szóló okmányt. Ezzel a nappal egy rettenetes korszak zárult le és új lap nyílt Európa történetében. A fasizmus elleni harcban hozott mérhetetlen áldozatok nem voltak hiábavalók. A megváltozott európai erőviszonyoknak köszönhető, hogy az elmúlt harminc év alatt, ha volt is nemegyszer feszült és kiélezett helyzet, az újabb háborút sikerült megakadályozni: béke volt és van Európában.

Ma, a társadalmi haladásért és a békéért vívott harc eredményeképpen, Európa és a világ fejlődésének olyan szakaszában vagyunk, amikor a reakció, a háború, a hidegháború erői visszaszorulnak, amikor a nemzetközi erőviszonyok a szocialista világrendszer, a nemzeti jogaikért küzdő népek javára alakulnak. A nemzetközi viszonyokat a politikai enyhülés előrenyomulása, a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének térhódítása jellemzi. A nemzetközi erőviszonyok változásának, a békét kívánó néptömegek akaratának hatására a vezető tőkésországok uralkodó körei is kénytelenek mind reálisabban megközelíteni az emberiség sorsát érintő politikai kérdéseket. A világpolitikai változások, a békét következetesen védelmező szocialista országok harca, valamint sok polgári politikus reális helyzetfelismerése tükröződik a Szovjetunió és az Egyesült Államok kapcsolatainak normalizálásában, fejlődésében és nagy horderejű megállapodásaiban is.

Kétségtelen, hogy az utóbbi években Európában jutottunk a legmesszebbre a második világháborút követően nyitva maradt kérdések lezárásában, s azon az úton, hogy földrészünkön tartóssá tegyük a békét és a biztonságot. A szocialista országok következetes erőfeszítése és a másik oldalon a kérdések reális megközelítése eredményezte a Német Szövetségi Köztársaság és a Szovjetunió, valamint Lengyelország, Csehszlovákia, a Német Demokratikus Köztársaság közötti államszerződések létrejöttét, ugyanúgy, mint a Német Demokratikus Köztársaság elismerését a NATO-országok, valamint a Német Szövetségi Köztársaság dip-

lomáciai elismerését a szocialista országok által. Ezek jelentős lépések voltak a különböző társadalmi rendszerű országok kapcsolatai rendezésének és a kölcsönös előnyökkel járó fejlesztésének útján. A helyzet pozitív fejlődése tette lehetővé az európai biztonsági konferencia összehívását, munkájának megkezdését a Közép-Európában levő fegyveres erők és fegyverzet csökkentésének céljából.

Mindezen tényezők együttesen kedvező feltételeket jelentenek ahhoz, hogy az európai kommunista és munkáspártok, eleget téve történelmi küldetésüknek, állhatatosan és sikerrel folytassák erőfeszítéseiket a haladás és a béke érdekében, azért, hogy Európa az itt élő népek igazi otthona, a béke és a biztonság földrésze legyen. Bizonyos, hogy az európai kommunista és munkáspártok, amelyek a múltban is teljes felelősségüket átérezve küzdöttek, azt teszik ma is, ennek megfelelően fognak a jövőben is cselekedni.

A második világháború sötét éveiben, amikor a világ első szocialista állama, a Szovjetunió, a fasizmus elleni küzdelem fő terhét viselte, Európa kommunista pártjai, a kommunisták dacolva a legvadabb fasiszta terrorral is és vállalva minden áldozatot, munkásosztályuk és népük igaz fiaiként harcoltak, és nem keveset tettek a nácizmus megsemmisítéséért. A második világháborút követően, a hidegháború feszült éveiben, amikor a Szovjetunió, a Varsói Szerződés Szervezetében tömörült szocialista országok az állampolitika síkján küzdöttek az enyhülésért, a biztonságért, a békéért, maguk mellett tudhatták a néptömegek szolidaritását, az európai országok jelentős társadalmi rétegeinek és tényezőinek támogatását. Elévülhetetlen érdemei vannak az európai helyzet kedvező fejlődésében a kommunista pártoknak, amelyek földrészünk minden országában síkraszálltak és lankadatlanul küzdöttek és küzdenek a béke védelmezéséért, egy biztonságosabb és jobb Európa megteremtéséért.

Az európai kommunista és munkáspártok egy része szocialista országban, az új, szocialista társadalom felépítését vezetve munkálkodik, más része tőkésországban, a kapitalizmus általános válságának, jelenlegi súlyos krízisének viszonyai között tevékenykedik. Pártjaink tehát a legkülönbözőbb feltételek között élnek, harcolnak. Közvetlen társadalmi és politikai céljaink ennek megfelelően nagyon különbözőek. De közös célunk az európai béke és

biztonság megteremtése és megszilárdítása, közös feladatunk mindannak elvégzése, ami szükséges e célok eléréséhez.

Mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy az európai biztonsági értekezlet második, genfi szakasza mielőbb befejeződjék és a jövő év első felében Helsinkiben a legmagasabb szinten sor kerüljön és eredményesen záruljon a harmadik, befejező szakasz. Elő kell segítenünk, hogy a politikai rendezést az európai katonai helyzet enyhülése kövesse, és megnyíljon az út az érdemlegesebb leszerelési intézkedések előtt. Előre kell lépnünk a különböző társadalmi rendszerű európai országok kapcsolatai rendezésének és fejlesztésének útján, hogy a valóban kölcsönös előnyökkel járó gazdasági, tudományos és kulturális kapcsolatok bővüljenek Európa minden népe, egész lakossága javára. A szocialista országok, a haladás erői azért küzdenek, amellett vannak, hogy a vitás nemzetközi kérdések ne harctereken, hanem tárgyalóasztalnál oldódjanak meg. Mindezért annak tudatában harcolunk, hogy ezzel nemcsak földrészünk népeinek egyetemes érdekeit szolgáljuk, hanem hogy mindez egyúttal számottevően hozzájárul a többi földrész népei nagy és égető kérdéseinek jobb megoldásához, a világhelyzet javításához, a világbéke megteremtéséhez.

A jelenlegi nemzetközi helyzet kedvező irányzata évtizedek szívós és következetes harcának eredményeként alakult ki, s nem ajándékként hullott a népek ölébe. A harc nem ért véget, az enyhüléssel szemben állók nem hátrálnak könnyen, még óriási munka áll előttünk, hogy a béke, a biztonság és az együttműködés programját hiánytalanul megvalósítsuk, és a társadalmi haladás érdekeit szolgáljuk vele. Céljainkat képesek vagyunk elérni. Földrészünkön vannak a munkásosztály legrégibb harci osztagai; az európai testvérpártok 25 millió kommunistát tömörítenek soraikban, az európai szakszervezeteknek 150 millió tagjuk van, s nem utolsósorban Európában 9 szocialista ország van. A szocialista országok az állami politika síkján, összehangolt akciókkal küzdenek a feszültség csökkentéséért. A nemzetközi helyzet kedvező alakulásában nagy szerepe van a két világrészre kiterjedő hatalmas Szovjetuniónak, a Szovjetunió Kommunista Pártjának, amely következetesen küzd a XXIV. kongresszusán elfogadott nagyszabású békeprogram megvalósításáért.

Az európai kommunista és munkáspártok berlini értekezletére az a feladat vár, hogy feltárja a nemzetközi fejlődés új kérdéseit,

értékelje földrészünk megváltozott helyzetét, körvonalazza azokat a tennivalókat, amelyek valóra váltják Európa népeinek a társadalmi haladásra, a béke és biztonság megteremtésére irányuló törekvéseit. Mindezen kérdéseket a testvérpártoknak annak tudatában kell vizsgálniuk, hogy munkájukra nagy várakozással tekintenek Európa haladó, demokratikus erői, a munkásmozgalom különböző pártjai, a szakszervezetek, a dolgozó tömegek.

Ma már kevesen vitatják, hogy a munkásosztály alig több mint egy évszázad alatt a világ legnagyobb történelemformáló politikai erejévé vált. Ennek egyik oka, hogy a kommunisták minden országban a munkások, a dolgozók érdekeinek meg nem alkuvó, legkövetkezetesebb képviselői, a legáldozatkészebb hazafiak. A másik oka, hogy a kommunista pártokat a proletár internacionalizmus eszméi, a szolidaritás egységbe tömörítik, s együtt harcolnak közös céljaikért. Az európai helyzetből adódó további feladataink megoldása, magasztos céljaink elérése is megkívánja, hogy egységünket tovább erősítsük, együttműködésünket elmélyítsük.

Mint ismeretes, a Kommunista Internacionálé történelmi küldetését betöltve évtizedekkel ezelőtt megszűnt, mozgalmunknak már régen nincs központja, sem vezető pártja, s nem is szükséges, hogy legyen. A testvérpártok harcedzett, sok tapasztalattal felvértezett, önálló pártok, amelyek maguk alakítják ki saját politikájukat és határozzák meg tennivalóikat. Ez így természetes, így van jól, de harcunkhoz nem elegendő. A harc megkívánja, hogy a testvérpártok képviselői időnként találkozzanak, s kicseréljék forradalmi tapasztalataikat, eszmecserét folytassanak nemzetközi kérdésekről és összehangolják akcióikat. Közös világnézetünk, időnkénti széles körű találkozóink és eszmecseréink teszik lehetővé, hogy megtaláljuk a közös nyelvet és a közös fellépés lehetőségét minden haladó és békeszerető erővel a népek közös ellensége, a nemzetközi imperializmus ellen.

A Magyar Szocialista Munkáspárt elvi álláspontja e kérdésben közismert. A mi pártunk meggyőződésből és gyakorlati tapasztalataiból kiindulva támogatja és a jövőben is támogatni fogja a testvérpártok sokoldalú tanácskozásait. Mély meggyőződésünk, hogy a testvérpártok közötti kapcsolatoknak ez a formája nélkülözhetetlen fóruma az elvtársi vélemény- és tapasztalatcserének, a testvérpártok akcióegysége erősítésének.

Most ismét összegyűltünk, hogy fontos ügyben tanácskozzunk.

Meggyőződésünk, hogy a testvérpártok most is az azonos elvi alapokon, nyílt, alkotó vitában alakítják ki közös politikai platformjukat. Bizonyára megállapodnak majd azokban az intézkedésekben, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a berlini értekezlet eredményesen végezze munkáját. Mi amellett vagyunk, hogy a berlini értekezlet közös álláspontot alakítson ki az európai helyzet legfontosabb kérdéseiről és összefüggéseiről, a béke, a biztonság, az együttműködés és a társadalmi haladás ügyének közös feladatairól. Az együttesen kidolgozandó dokumentumok, amelyekkel az értekezlet a közvéleményhez fordul majd, bizonyára sokrétű és sokféle tennivalót foglalnak majd magukban. Meggyőződésünk, hogy a megvalósításukért folytatott küzdelemben minden párt önállóan, saját határozatai alapján, a körülményeinek és feltételeinek legjobban megfelelő módon és formában, de a közös ügy iránti felelősségtől vezérelve fog részt venni. A közös ügyért együtt kell harcolnunk, oly módon és annak tudatában, hogy az egyes kommunista pártok sikerei vagy nehézségei hatással vannak az egész mozgalom fejlődésére és viszont, a mozgalom egészének eredményei az egyes pártok helyzetére. Az erős európai kommunista mozgalom képes rá, hogy eredménnyel küzdjön földrészünk békéjének, biztonságának megszilárdításáért, s ez növelni fogja az e harcban részt vevő minden egyes testvérpártunk becsületét és tekintélyét saját hazájában.

A mi pártunk, dolgozó népünk kiemelkedő eseményekre készül: a Magyar Szocialista Munkáspárt márciusban esedékes, XI. kongresszusára és 1975. április 4-re, hazánk felszabadulása 30. évfordulójának méltó megünneplésére.

A XI. kongresszus elkészíti majd pártunk tevékenységének mérlegét, meghatározza a szocialista építés soron következő feladatait és programba foglalja távlati céljainkat. Hazánk felszabadulásának 30. évfordulója alkalmat szolgáltat az emlékezésre, arra, hogy felidézzük a kommunisták és más haladó erőknek a magyar nép szabadságáért vívott hősies, áldozatos harcát. Alkalmunk lesz rámutatni, hogy a magyar nép szocialista vívmányai elválaszthatatlanok a nemzetközi kommunista mozgalom, a szocializmust építő testvérnépek, mindenekelőtt felszabadítónk, a Szovjetunió internacionalista, sokoldalú támogatásától.

A munkáshatalom megteremtésétől, a szocialista építés megkezdésétől eltelt alig több mint negyedszázad alatt népünk a fejlődésben évszázados elmaradást hozott be. Most is teljes erővel folyik

az építőmunka. Országgyűlésünk ma megnyílt ülése az 1975. évi népgazdasági tervet és állami költségvetést tárgyalja. A feladatok megoldása nem könnyű. Mégis, biztosíthatom önöket, kedves elvtársak arról, hogy a magyar nép szilárdan halad előre a szocializmus építésének maga választotta útján. Biztosíthatom önöket arról is, hogy mi, akik oly sokszor élveztük nemzetközi osztálytestvéreink internacionalista szolidaritását, hazai feladataink mellett sem feledkezünk meg nemzetközi kötelezettségeinkről. A Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság ott lesz mindig, amikor ki kell állni a jó ügyért, és erőnkhöz képest részt veszünk az európai békéért és biztonságért folyó harcban is.

E gondolatok jegyében kívántam üdvözölni az európai kommunista és munkáspártok most megnyíló budapesti találkozóját, a testvérpártok küldöttségeinek minden tagját, a találkozó minden résztvevőjét és munkatársát. Még egyszer jó egészséget, sikert, eredményes munkát kívánok mindnyájuknak.

Népszabadság, 1974. december 20.

A Központi Bizottság beszámolója a párt XI. kongresszusán

/RÉSZLET/

1975. MÁRCIUS

Pártunk nemzetközi tevékenysége, államunk külpolitikája teljes összhangban van belpolitikánkkal. Pártunk Központi Bizottsága, kormányunk nemzetközi tevékenységében a X. kongresszus által meghatározott irányvonalat követte és eredményekről számolhat be. A Magyar Népköztársaság kivette a részét azokból a nemzetközi erőfeszítésekből, amelyeknek eredményeként az elmúlt négy évben a szocializmusnak, a haladásnak, a népek szabadságtörekvéseinek az erői világszerte növekedtek; a békés egymás mellett élés jegyében fordulat megy végbe a nemzetközi helyzetben. Nemzetközi tevékenységünk legfőbb eredményeként szólhatunk arról, hogy a magyar nép ma független hazában, szabadon és békében él.

A X. kongresszus óta a nemzetközi helyzetben lényeges változás ment végbe. A Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusán elfogadott békeprogram, a Szovjetunió, a szocialista országok közös erőfeszítéseinek eredményeképpen az enyhülés a világpolitika fő irányzata lett. A békés egymás mellett élés politikája egyre inkább tért hódít, és mind több kapitalista ország kormánya törekszik rendezett kapcsolatok építésére a szocialista országokkal. Mindez kedvező irányban befolyásolja a népek sorsát.

A nemzetközi életben kibontakozó örvendetes folyamatok mindenekelőtt arra vezethetők vissza, hogy a nemzetközi erőviszonyok jelentős mértékben megváltoztak a szocializmus, a béke és a haladás erőinek javára. A szocialista világrendszer a társadalmi haladás döntő, legyőzhetetlen erejévé vált. A Szovjetunió és a szocialista országok következetes és összehangolt, aktív békepolitikája jobb feltételeket teremtett a vitás nemzetközi kérdések békés rendezésére. A kedvező világpolitikai fejlődést segítették a kapitalista országokban folyó osztályharc és a nemzeti felszabadító mozgalmak sikerei, a békét és biztonságot óhajtó néptömegeknek, a világ valamennyi békeszerető erejének együttes, aktív megmozdulásai is.

A megváltozott helyzetben a burzsoáziának az erőviszonyok alakulását reálisan felismerő része politikájában tényként elfogadja a szocialista országokkal való békés egymás mellett élés szükségességét, mint az egyetlen lehetséges alternatívát egy új világháborúval szemben. A szélsőséges imperialisták azonban megkísérlik visszaszerezni elvesztett hadállásaikat. Gyakran a fasizmus régi és új eszközeihez nyúlnak, növelik a nemzetközi feszültséget, szítják a fegyverkezési hajszát, háborús provokációkat szerveznek.

Az egész tisztességes világ felháborodását váltotta ki, amikor az imperialista ügynökök fegyveres puccsal megdöntötték Chile demokratikus rendszerét és hatalomra juttattak egy fasiszta katonai klikket, amely mindmáig kegyetlen terrorral, tömeggyilkosságokkal nyomja el a chilei népet. Az imperialisták, a jobboldali reakciós erők jelenleg Görögországban, Portugáliában és másutt államcsínykísérletekkel, provokációkkal, puccsokkal és más eszközökkel próbálják megakadályozni a demokratizálódási folyamatot. De a népek előre akarnak haladni, nem hajlanak meg az imperialista, fasiszta hóhérok előtt! Ezt bizonyítja a chilei nép állhatatos harca a zsarnok ellen, a görög nép küzdelme a demokratikus haladás további kibontakoztatásáért, a portugál hazafiak és a nép határozott visszacsapásai az ellenforradalmi kísérletekre.

A társadalmi haladás, a békés egymás mellett élés eredményei eddig is a reakciós erők, a háború, a hidegháború megszállottjai elleni lankadatlan harcban születtek. Ez a küzdelem folytatódik ezután is, és bármit tesznek ellene az agresszió erői, a népek akarata erősebb, a haladás és a béke ügye győzni fog.

A nemzetközi helyzetben bekövetkezett változások még jobban kidomborították a szocializmus fölényét és előnyeit a kapitalizmussal szemben. A szocializmus vonzereje sohasem látott mértékben növekedett, és tovább növekszik az egész világon. A szocialista világrendszer léte, a szocialista országok dinamikus fejlődése, a szocializmus és a béke politikájukban megtestesülő és reális erőként ható eszméje a jövőre gondoló emberiség reménye.

Ez a világhelyzet adta meg az elmúlt években harcunk nemzetközi hátterét, ilyen körülmények között lépett fel pártunk és kormányunk a nemzetközi küzdőtéren és végzett aktív munkát a szocializmus, a társadalmi haladás és a béke ügyének védelmében és győzelemre viteléért.

A Magyar Népköztársaság aktív nemzetközi tevékenységét jelzi,

hogy hivatalos képviselőink, diplomatáink, intézményeink küldöttei, szakembereink az Egyesült Nemzetek Szervezetétől kezdve több száz, csaknem valamennyi számottevő nemzetközi szervezetben jelen vannak és közreműködnek korunk fontos kérdéseinek megoldásában.

Országunknak a X. kongresszus idején 88 állammal volt, ma 104 országgal van diplomáciai kapcsolata. A Magyar Népköztársaság, mint ismeretes, tiltakozásként a hatalomra juttatott terrorrendszer ellen, felfüggesztette a diplomáciai kapcsolatait Chilével. A 16 ország között, amelyekkel a beszámolási időszakban hoztunk létre diplomáciai kapcsolatot, példaként megemlítjük az európai országok közül a Német Szövetségi Köztársaságot és Portugáliát, az ázsiai országok közül a forradalmi harcban született Bangladest, az ötödik földrész országát, Ausztráliát és Latin-Amerika ősi államát, Mexikót.

Párt- és állami végrehajtó szerveink következetesen és állhatatosan dolgoznak a pártkongresszuson jóváhagyott külpolitikai irányvonal megvalósításáért. Egyik fontos mutatója ennek az a munka, amelyet képviselőink ma Genfben az európai biztonsági értekezlet eredményes előrehaladása és befejezése érdekében végeznek. Igen bonyolult, nehéz körülmények között dolgoznak és becsülettel helytállnak képviselőink Dél-Vietnamban, a nemzetközi ellenőrző és felügyelő bizottságban, megbízatásukhoz híven minden erejükkel azon vannak, hogy a párizsi békemegállapodások ténylegesen megvalósuljanak.

A párt és a kormány széles körű nemzetközi tevékenysége, az ország kapcsolatai kiterjednek úgyszólván az egész világra. Számunkra ezek közül legfontosabbak a szocialista országokkal fennálló kapcsolataink. Hazánk szocialista építőmunkájának legfontosabb nemzetközi feltétele a szocialista világrendszer léte, országaink internacionalista összefogása, kölcsönös, testvéri segítése, sokoldalú alkotó együttműködése. Ennek megfelelően hazánk a két kongresszus közötti időszakban is gyümölcsözően fejlesztette kapcsolatait a szocialista közösség országaival. Miként eddig, a jövőben is következetesen arra törekszünk, hogy cselekvően elősegítsük a szocialista országok egységének erősítését, széles körű politikai, gazdasági, kulturális és ideológiai együttműködésének elmélyítését.

Megkülönböztetett jelentőséget tulajdonítunk a Szovjetunióhoz

fűződő mély és megbonthatatlan testvéri barátságunk szüntelen erősítésének. Őszinte örömünkre szolgál, hogy a beszámolási időszakban is minden területen tovább mélyültek és szélesedtek a magyar–szovjet kapcsolatok, amelyek eredményesen szolgálták országaink, népeink közös érdekeit, erősítették szövetségünket, együttműködésünket, barátságunkat. Népeinket egyesíti érdekeink, forradalmi eszméink és céljaink közössége: a marxizmus–leninizmus és a proletár internacionalizmus, a szocializmus és a kommunizmus építése.

Jól megmutatkozott ez 1972 őszén, amikor hazánkban üdvözölhettük népünk igaz barátjának, Brezsnyev elvtársnak vezetésével a Szovjetunió párt- és kormányküldöttségét, és 1974 őszén, amikor a mi párt- és kormányküldöttségünk élvezhette a szovjet nép vendégszeretetét, s tapasztalhatta a szovjet nép őszinte rokonszenvét a magyar nép iránt. A népeink közötti barátság kifejeződik abban a növekvő tevékenységben is, amelyet a Szovjet–Magyar Baráti Társaság a Szovjetunióban, illetve a Magyar–Szovjet Baráti Társaság nálunk fejt ki. Viszonyunkra jellemző, hogy rövid idő alatt mily nagy népszerűségre tett szert a Budapesten közelmúltban megnyílt Szovjet Tudomány és Kultúra Háza. A kongresszus megelégedéssel állapíthatja meg: a magyar–szovjet barátság felhőtlen, pártjaink, népeink kapcsolatai testvériek és megbonthatatlanok.

A barátság és a szocialista internacionalizmus szellemében gyümölcsözően fejlődnek kapcsolataink a többi testvéri szocialista országgal is, a Bolgár Népköztársasággal, a Csehszlovák Szocialista Köztársasággal, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársasággal, a Kubai Köztársasággal, a Koreai Népi Demokratikus Köztársasággal, a Lengyel Népköztársasággal, a Mongol Népköztársasággal, a Német Demokratikus Köztársasággal, a Román Szocialista Köztársasággal és a Vietnami Demokratikus Köztársasággal.

Nem rajtunk múlt, hogy a kapcsolatok fejlesztésére irányuló szándékaink nem találtak kedvező fogadtatásra a Kínai Népköztársaság és az Albán Népköztársaság vezetői részéről. Többször is tanújelét adtuk, hogy egyenlő alapokon, korrekt módon, készek vagyunk államközi kapcsolataink fejlesztésére.

A szocialista országok egyeztetett külpolitikai tevékenységének fontos tényezője a Varsói Szerződés Szervezete, amely ebben az évben ünnepli fennállásának 20. évfordulóját. A Varsói Szerződés

nem csupán katonai védelmi szervezet, hanem a szocialista országok hatékony külpolitikai együttműködésének, nemzetközi fellépésének kezdeményezője, de hangsúlyoznunk kell, hogy ameddig a NATO fennáll és más imperialista fegyveres blokkok léteznek, addig a népeknek szükségük lesz a Varsói Szerződés Szervezetére. A Magyar Népköztársaság tevékenyen részt vesz a Varsói Szerződés politikai munkájában ugyanúgy, mint a katonai feladatok megoldásában, és a jövőben is teljesíti a szervezet tagállamaként reá háruló kötelezettségeit.

Hazánk érdekeinek, internacionalista elveinknek megfelelően szolidárisak vagyunk és bővítjük politikai, diplomáciai és gazdasági kapcsolatainkat a teljes nemzeti és gazdasági függetlenségükért küzdő népekkel, országokkal. Támogatjuk a fejlődő országokat az imperializmus ellen, a gyarmati rendszer maradványainak felszámolásáért és a haladásért folytatott igazságos harcukban. A nemzetközi életben növekedett az el nem kötelezett államok jelentősége és befolyása. A szocialista országok, a fejlődő országok, az el nem kötelezettek harca segíti a béke és az egyenjogú nemzetközi együttműködés ügyét a világban. Külpolitikánkban a jövőben is nagy figyelmet szentelünk Ázsia, Afrika és Latin-Amerika országainak.

Az utóbbi években tovább élénkültek hazánk és a fejlett tőkésországok politikai, gazdasági, tudományos kapcsolatai. A jövőben is arra törekszünk, hogy viszonyunk ezekkel az államokkal a békés egymás mellett élés elveinek megfelelően, a teljes egyenjogúság, a be nem avatkozás és a kölcsönös előnyök alapján tovább javuljon.

A Központi Bizottság, kormányunk mindig elvi alapon és nyíltan foglal állást az időszerű nemzetközi kérdésekben.

Nemzetközi harcunkban megkülönböztetett jelentősége van az európai földrésznek. Köztudomású, hogy a legutóbbi években Európában több fontos területen sorsdöntő változásokra került sor, amelyek előmozdítják a tartós béke és biztonság megteremtését. Most arra van szükség, hogy az elért eredményekre építve előrelépjünk az európai biztonsági rendszer kialakítása felé.

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet első szakasza eredményesen lezajlott és most dolgozik a konferencia a második, a genfi szakaszban. A szocialista országok – köztük hazánk – készek elvi engedmények nélkül, rugalmas magatartással elősegí-

teni a megegyezést minden kérdésben, amely az európai biztonság alapelveit, az államok közötti együttműködést érinti. Azért dolgozunk, hogy mielőbb sor kerüljön Helsinkiben az európai biztonsági értekezlet harmadik szakaszára a legfelsőbb szinten, és földrészünkön egy új, jobb korszak kezdődjön.

Európáról szólva hangsúlyozzuk: politikánk alapvető törekvéseivel összhangban mindig kiálltunk Ciprus önállósága, függetlensége, területi épsége mellett és támogatjuk haladó erőinek küzdelmét. Ellenzünk minden olyan lépést, amely a ciprusi helyzetet élezi. Úgy véljük, sürgősen érvényt kell szerezni az Egyesült Nemzetek Szervezete határozatainak, amelyek állást foglalnak a Ciprusi Köztársaság szuverenitása, függetlensége, területi integritása mellett és sürgetik a szigeten jogtalanul állomásozó idegen csapatok mielőbbi kivonását.

Külpolitikai tevékenységünkkel igyekszünk hozzájárulni, hogy a Közel-Keleten megszűnjön az izraeli agresszió minden következménye, amely a térség, sőt a világ békéjét fenyegeti. Ebben az Egyesült Államokra nagy felelősség hárul az Izraelt támogató politikája miatt. A reális és békés rendezés javára ebben a térségben is ténylegesen a Szovjetunió és a többi szocialista ország tevékenykedik a haladó arab erőkkel együtt. Továbbra is támogatjuk az arab népek – köztük a palesztinai arab nép – igazságos harcát az imperializmus, s különösképpen az izraeli agresszió ellen, és ehhez a jövőben is minden segítséget megadunk. A genfi konferenciát tartjuk a legalkalmasabb fórumnak arra, hogy az összes érintett fél részvételével létrejöjjön a Közel-Keleten az igazságos és tartós béke az ott élő valamennyi nép számára.

A magyar nép minden tőle telhető erővel segíti a hős vietnami népet, amely a szocialista országoknak, a világ haladó erőinek támogatásával két évvel ezelőtt a párizsi megállapodás aláírására késztette Washingtont és Saigont, s ezzel nagy győzelmet aratott az imperializmussal és csatlósaival vívott háborúban.

Jóllehet, Dél-Vietnamból kivonták az amerikai reguláris egységeket, mégsem állt helyre a béke. Ennek az a fő oka, hogy a saigoni adminisztráció a dél-vietnami ideiglenes forradalmi kormány ellenőrzése alatt álló területek elfoglalására törekszik. Ez a párizsi egyezmény durva megsértése, és újabb háborús veszélyeket idéz fel, ugyanúgy, mint a kambodzsai reakciós rendszernek nyújtott újabb amerikai támogatás. A Magyar Népköztársaság mindig nyíl-

tan kiállt az indokínai népek, Vietnam, Laosz, Kambodzsa népeinek igazságos ügye mellett.

Korunk legbefolyásosabb politikai ereje a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom. A Magyar Szocialista Munkáspárt mint a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egyik osztaga mindent megtesz, hogy hozzájáruljon mozgalmunk erősítéséhez, marxista–leninista egységének megszilárdításához.

Pártunk kapcsolatban áll szinte minden kommunista és munkáspárttal. Együttműködésünk különösen sokrétű a Szovjetunió Kommunista Pártjával. Pártunknak mély meggyőződése, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja példamutató internacionalizmusa elvi jelentőségű egész mozgalmunk számára, s a Lenin pártjához fűződő viszony minden kommunista párt internacionalizmusának mércéje.

Az egyre bonyolultabb nemzetközi osztályharcban, amikor mozgalmunknak nincs szervezeti központja, az új helyzet elemzésének és értékelésének, az új feladatok meghatározásának, az akciók összehangolásának igénye megköveteli, hogy a testvérpártok a kétoldalú kapcsolatokban, a regionális és a szélesebb körű nemzetközi tanácskozásokon kicseréljék és összegezzék forradalmi tapasztalataikat, meghatározzák közös harcuk legcélravezetőbb módszereit.

Pártunk teljes egyetértéssel fogadta és támogatta az európai kommunista és munkáspártok értekezletének összehívását. Tevékenyen részt vettünk a varsói konzultatív találkozó munkájában, s megtiszteltetésnek vettük, hogy az értekezlet következő előkészítő találkozójára 1974 decemberében, Budapesten került sor. Támogatjuk azt a javaslatot, hogy a Berlinben megtartandó értekezleten az európai testvérpártok alakítsanak ki közös álláspontot földrészünk helyzetének legfontosabb kérdéseiről, és dolgozzanak ki konkrét programot az európai békéért, biztonságért, együttműködésért és a társadalmi haladásért vívott harc további feladataira.

A nemzetközi kommunista mozgalom egységének erősödése igazolta a kommunista és munkáspártok 1969. évi moszkvai tanácskozása közös állásfoglalásainak helyességét. Bebizonyosodott, hogy a közösen kialakított irányvonal bevált. Pártunk támogatja a kommunista és munkáspártok újabb nagy nemzetközi tanácskozása összehívásának gondolatát. A legszélesebb körű találkozó előmozdítja mozgalmunk elvi egységét, összefogását, megsokszorozza erőnket.

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom marxista–leninista egységéért küzdve, a jövőben is határozottan, következetesen fellépünk mindenfajta jobb és „baloldali", antimarxista nézet és gyakorlat, mindenekelőtt a nacionalizmus és a szovjetellenesség ellen. Így a Magyar Szocialista Munkáspárt elvi harcot folytat a maoizmus ellen, amely gyakorlatilag szakított a tudományos szocializmus, a proletár internacionalizmus elveivel, mozgalmunk egységének aláásására törekszik és valamennyi fontos nemzetközi kérdésben akadályozni igyekszik céljaink elérését.

Pártunk elvi alapokon szélesíti kapcsolatait a szocialista és szociáldemokrata pártokkal a nemzetközi enyhülés, a biztonság, a haladás javára. Az antiimperialista mozgalom, a nemzeti függetlenség, a társadalmi haladás szolgálatában fejlesztjük kapcsolatainkat Ázsia, Afrika és Latin-Amerika nemzeti demokratikus pártjaival és mozgalmaival.

Pártunk a X. kongresszuson vállalt kötelezettséget, hogy nemzetközi tevékenységével elősegíti a szocializmus, a társadalmi haladás ügyét és a béke érdekeit szolgálja. A Központi Bizottság, a kormány, a társadalmi és tömegszervezetek, a tömegmozgalmak ennek az állásfoglalásnak a szellemében tevékenykedtek a beszámolási időszakban, s ezt fogják tenni a jövőben is. A nemzetközi munkában vallott és követett proletár internacionalista álláspontot azzal a meggyőződéssel képviseljük, hogy a szocialista országokkal való testvéri együttműködés, a szocializmus és a béke ügye iránti elkötelezettség a szocializmust építő magyar nép, a Magyar Népköztársaság érdekeinek legjobb szolgálata. A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységét abban a szilárd meggyőződésben végzi, hogy meggyorsul az emberiség haladása a szocializmus felé. Bizton hisszük, hogy mind több nép tér erre az útra, a társadalmi haladás, a béke és a szocializmus teljes győzelmet arat az egész világon.

A Magyar Szocialista Munkáspárt
XI. kongresszusának jegyzőkönyve.
Kossuth Könyvkiadó 1975.

Felszólalás
Kuba Kommunista Pártja I. kongresszusán

1975. DECEMBER

Mindenekelőtt őszinte köszönetemet fejezem ki a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, valamint küldöttségünk nevében a Kuba Kommunista Pártja I. kongresszusára szóló meghívásért, a testvéri fogadtatásért. Engedjék meg, hogy átadjam önöknek, kongresszusuknak, az önök személyén keresztül minden kubai kommunistának, a szocializmust építő kubai népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép forró, testvéri üdvözletét és őszinte jókívánságait.

Kedves elvtársak! Tizenhét évvel ezelőtt a felkelt nép győztes forradalma nyomán szárnyára kapta a hír és megismertette az egész világgal Kuba nevét.

A világ minden haladó embere tiszteli és becsüli azokat a forradalmárokat, akik a kubai függetlenség apostolának, José Martínak igazi örököseiként szembeszálltak a gyűlöletes Batista-rendszerrel. Kuba legnagyszerűbb fiai, a Moncada-laktanya megostromlói, a Sierra Maestra hősei, élükön Fidel Castro elvtárssal, a forradalom kimagasló vezetőjével, örökre beírták nevüket hazájuk, a latinamerikai földrész és a nemzetközi munkásmozgalom történetébe.

A kubai nép ügyéért, az egyetemes emberi haladásért sok kiváló harcos ontotta vérét, áldozta életét. Közöttük olyanok, mint Che Guevara és Camilo Cienfuegos elvtárs, akinek alakja örökre a szabadságért, a forradalomért vívott küzdelem jelképe marad.

Kuba Kommunista Pártjának I. kongresszusa, Fidel Castro elvtárs átfogó, elvi, nyílt és bátor beszámolója nagyszerűen összegezte a kubai forradalom történelmi vívmányait és tapasztalatait, amelyeknek nemzetközi jelentőségük van. A kubai nép hősies, kitartó harcban visszaverte a jenki imperializmus beavatkozási kísérleteit, kudarcra ítélte a fegyveres akciókat éppúgy, mint a diplomáciai és gazdasági blokádot, és kivívta, megvédte az igazi nemzeti függetlenséget. Kivívták a munkásosztály hatalmát, megszün-

tették a kizsákmányolás minden formáját, lerakták a szocializmus alapjait. Sikeresen folyik a népi hatalom szerveinek kiépítése, a szocialista állam fejlesztése.

A forradalom átalakította az ország arculatát. Kuba alig több mint másfél évtized alatt hatalmas utat tett meg; évszázados mulasztásokat pótolva, elmaradott félgyarmati sorból a fejlett ipar és mezőgazdaság megteremtésének útját járó országok közé lépett. Történelmi győzelem született: a szocialista Kuba megvalósult!

A kubai forradalom különleges történelmi jelentősége abban van, hogy az amerikai földrészen elsőként jelezte egy új korszak, a szocializmus korszakának kezdetét. Példája jelentős szerepet játszik abban, hogy a latin-amerikai földrészen tért hódítanak a szocializmus, a haladás, a nemzeti függetlenség, a béke eszméi. Kuba ma megbecsült tagja a szocialista országok testvéri családjának. Részvételével, határozott állásfoglalásával erősíti az el nem kötelezett mozgalom imperialistaellenes vonásait.

A kubai forradalom tapasztalatai tovább gazdagították az osztályharc elméletét és gyakorlatát. Kuba Kommunista Pártjának példája is igazolja, hogy a párt a legnehezebb körülmények között is képes győzelemre vinni a forradalom ügyét, ha marxista–leninista elvi politikát folytat, ha szorosan összeforr a tömegekkel, és a testvérpártokhoz internacionalista kapcsolatok fűzik.

Kuba Kommunista Pártja I. kongresszusának dokumentumai, a párt programnyilatkozata, az ország szocialista alkotmányának tervezete arról tanúskodik, hogy Kuba töretlenül halad a társadalmi felemelkedés, a szocializmus építésének útján. Meggyőződésünk, hogy a kongresszus új szakasz kezdetét jelenti a kubai forradalomban, s az önök sikerei tovább erősítik a haladás, a szocializmus pozícióit az egész világon.

Engedjék meg, hogy a magyar kommunisták, a magyar nép nevében gratuláljak kubai testvéreinknek, győztes forradalmuk minden vívmányához, a szocialista építésben elért nagyszerű eredményeikhez és teljes sikert kívánjak kongresszusuk munkájához.

Mi, magyarok innét távol, Európa közepén a Duna és a Tisza táján élünk. Engedjék meg, hogy néhány szóval hírt adjak magunkról is.

Hazánk a szovjet hadsereg győzelmei nyomán harminc évvel ezelőtt szabadult fel a hitleri fasiszta megszállók igája alól. Kivívtuk, megvédelmeztük a munkásosztály hatalmát, népünk szocia-

lista államát, a Magyar Népköztársaságot. A szocialista fejlődés évtizedei alatt nagy eredményeket értünk el az ország gazdaságának, a nép életszínvonalának és műveltségének felemelésében.

Ez év márciusában tartottuk pártunk XI. kongresszusát. A kongresszus meghatározta a fejlett szocialista társadalom építésének 15–20 évre szóló feladatait. Most minden erőnket a január elsejével kezdődő ötödik ötéves tervünk végrehajtására összpontosítjuk. Ez a terv a fejlett szocialista társadalom építésének, az emberről való gondoskodásnak a terve, amely biztosítja további töretlen fejlődésünket.

Pártunk, munkásosztályunk sok évtizedes harcban edződött, a magyar nép jelentős történelmi tapasztalatokkal rendelkezik és eltökélten halad a szocializmus útján. Barátaink úgy gondoljanak ránk, hogy a Magyar Népköztársaság a nagy szocialista közösség tagjaként él és dolgozik, a maga helyén megingathatatlanul áll a mi nagy ügyünk, a szocializmus, a haladás és a béke oldalán.

A Magyar Népköztársaság és a Kubai Köztársaság politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatai az elvtársi egyetértés és a testvéri együttműködés szellemében gyümölcsözően fejlődnek. Kapcsolataink fejlődésének kiemelkedő állomása volt 1972-ben a kubai párt- és kormányküldöttség magyarországi látogatása. Külön örömünkre szolgált, hogy a küldöttség élén hazánkban üdvözölhettük barátunkat, a kubai nép hű fiát, a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő harcosát, Fidel Castro elvtársat.

Barátságunk megbonthatatlan, közösek eszméink és céljaink, együtt haladunk a szocializmus építésének útján, és szövetségesek vagyunk az imperializmus ellen, a békéért és a társadalmi haladásért folytatott küzdelemben. Kuba Kommunista Pártja, a Kubai Köztársaság tisztelt és megbecsült harcostársunk. A jövőben is mindent meg fogunk tenni azért, hogy pártjaink és országaink együttműködése tovább fejlődjön, és mind erősebb legyen a magyar–kubai barátság.

Nemzetközi síkon a proletár internacionalizmus és a békés egymás mellett élés elvei alapján tevékenykedünk. Erősítjük kapcsolatainkat és egységünket a Szovjetunióval, a szocialista közösség többi országaival, teljesítjük a Varsói Szerződésben vállalt kötelezettségünket, hozzájárulunk a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában megvalósuló együttműködés erősítéséhez. Bővítjük kapcsolatainkat a fejlődő országokkal, köztük Latin-Amerika

haladó országaival, támogatjuk a felszabadulásukért és a haladásért küzdő erőket. A kölcsönös előnyök alapján kapcsolataink fejlesztésére törekszünk a tőkésországokkal is.

A szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadító mozgalom erőinek gyarapodása és a reálisabb szemlélet térhódítása következtében a nemzetközi viszonyokban kedvező fordulatra került sor a hidegháborútól az enyhülés irányában. Ennek fontos állomása volt a Helsinkiben megtartott európai biztonsági és együttműködési értekezlet. Meggyőződésünk, hogy az enyhülés térhódítása világszerte kedvezőbb feltételeket teremt a felszabadulásért, a függetlenségért és a társadalmi haladásért küzdő erők harcához.

A szocializmus, a haladás, a béke erőinek közös diadala a hős vietnami nép történelmi jelentőségű győzelme az imperializmus erői fölött. A portugál és a görög fasiszta rendszer bukása, a baloldali haladó erők térnyerése a tőkésországok egész sorában a haladás erőinek előretörését bizonyítja.

Az eredmények harcban születtek; következetesen tovább kell folytatnunk a küzdelmet a béke, a biztonság és a társadalmi haladás ügyének ellenfeleivel szemben.

Szolidárisak vagyunk a demokráciáért, a nemzeti megújhodásért, a társadalmi haladásért küzdő latin-amerikai kommunistákkal, antifasisztákkal, demokratákkal, elítéljük a chilei junta véres terrorhadjáratát. Követeljük a chilei hazafiak üldözésének megszüntetését, az alapvető szabadságjogok biztosítását, testvérpártunk főtitkárának, Louis Corvalán elvtársnak és a többi bebörtönzött hazafinak a szabadon bocsátását. Szolidárisak vagyunk az üldözött és bebörtönzött uruguayi elvtársainkkal, hazafiakkal.

Pártunk és népünk támogatja a portugál haladó erők küzdelmét, amely a fasiszta restaurációs kísérletek ellen, a demokratikus vívmányok védelméért és továbbfejlesztéséért folytatnak. Üdvözöljük az MPLA (Angola Felszabadításának Népi Mozgalma) vezette Angolai Népi Köztársaság megalakulását, támogatjuk az angolai nép harcát az imperialista újgyarmatosító erők beavatkozása ellen.

Síkraszállunk a közel-keleti kérdés minden érdekelt fél részvételével történő átfogó és végleges rendezéséért: az Izrael által megszállt területek visszaadásáért, a palesztinai nép jogainak helyreállításáért, a térség tartós, igazságos békéjéért.

A nemzetközi helyzet alakulását meghatározó erők küzdelme

folytatódik. Bízunk igazságunk erejében, bízunk abban, hogy a történelem menete feltartóztathatatlan, az emberiség minden nép érdekeinek megfelelően, egy mindenféle elnyomástól mentes szabad és békés világ felé halad.

Korunk meghatározó politikai ereje a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom. Pártunk mindent megtesz mozgalmunk erősítése, egységének megszilárdítása érdekében. Fellépünk az opportunizmussal, a nacionalizmussal, a szovjetellenességgel és minden egységbontó törekvéssel szemben. Elítéljük a kínai vezetés antimarxista, egységbontó politikáját, mert – s ez nem a mi hibánkból van így – bárhol ütközünk meg az imperializmussal, azt tapasztaljuk, hogy a maoistákkal is szemben találjuk magunkat.

Nagy örömünkre szolgál, hogy erősödnek a nemzetközi kommunista mozgalom egységtörekvései. Ezt bizonyítja a latin-amerikai testvérpártoknak ebben az évben Havannában megtartott eredményes tanácskozása is, amely jelentős mértékben hozzájárult a nemzetközi kommunista mozgalom ügyéhez. Ismeretes, hogy folyamatban van az európai kommunista és munkáspártok tanácskozásának előkészítése. Pártunk részt vesz ebben a munkában és kész tevékenyen hozzájárulni a találkozó sikeres megtartásához.

Marx, Engels, Lenin eszméit, a marxizmus–leninizmus igazságait kezdettől fogva és minden oldalról támadták, s íme a szocializmus ma három világrész különböző országaiban már a gyakorlatban megvalósult, a kommunizmus korunk leghatalmasabb eszmeáramlata lett, és bárki bármit tesz, tovább erősödik.

Befejezésül: bizonyos vagyok abban, hogy Kuba Kommunista Pártjának I. kongresszusa méltóan eleget tesz feladatának, kijelöli Kuba szocialista fejlődésének további útját. Kuba kommunistáinak, az egész kubai népnek sok sikert kívánok a kongresszus határozatainak megvalósításához, hazájuk, a Kubai Köztársaság felvirágoztatásához.

Kuba Kommunista Pártjának I. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1976.

Felszólalás a Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusán

1975. DECEMBER

Mindenekelőtt őszintén megköszönöm a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának és küldöttségünk tagjainak a nevében a meghívást. Átadom önöknek, a Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusa küldötteinek, a lengyel kommunistáknak, a testvéri lengyel népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép forró üdvözletét és szívből jövő, legjobb kívánságait.

Pártunk, a magyar nép ismeri és nagyra értékeli a hatalmas eredményeket, amelyeket a lengyel dolgozó nép a szocialista építés minden területén elért. Lengyel elvtársaink most jogos büszkeséggel vonhatják meg a pártjuk VI. kongresszusán meghatározott feladatok megoldása érdekében öt éven át végzett nagy munka mérlegét. A Lengyel Népköztársaságban a szocialista építőmunka eredményei, a népgazdaság fejlesztése, a kulturális fejlődés, az életszínvonal emelése tekintetében egyaránt messze meghaladták az előirányzatot. Ennek legfontosabb mutatója, hogy öt év alatt a nemzeti jövedelem a tervezett 38–39 százalékkal szemben 62 százalékkal növekedett.

Ilyen kiemelkedő eredményekre csak a kapitalizmus igája alól felszabadult nép alkotó ereje, csak a szocialista rendszer képes. Mindez bizonyítja, hogy a marxizmus–leninizmus elveitől vezérelt Lengyel Egyesült Munkáspárt, annak Központi Bizottsága, élén Edward Gierek elvtárssal, a lengyel nép kiváló fiával, a nemzetközi kommunista mozgalom nagyszerű harcosával, méltóan betölti vezető szerepét, igaz, jó úton halad, és a dolgozó tömegekkel, a néppel egységben összeforrva dolgozik. Kongresszusuk, az eddigi eredményekre támaszkodva, biztonsággal jelölheti ki a fejlett szocialista társadalom építésének újabb két évtizedre szóló programját. Mi, magyarok, szívből gratulálunk lengyel elvtársainknak az

elért eredményekhez, és teljes sikert kívánunk dicső pártjuk VII. kongresszusának.

Néhány szót szólnék a mi dolgainkról. A Magyar Népköztársaság fejlődése immár közel húsz éve töretlen, ez alatt az időszak alatt befejeztük a szocialista társadalom alapjainak lerakását, jelentős eredmények születtek a népgazdaság, a kultúra és a dolgozók életszínvonalának fejlesztésében. A Magyar Szocialista Munkáspárt ez év márciusában megtartott XI. kongresszusa joggal állapíthatta meg, hogy hazánkban a politikai helyzet szilárd, érvényesül a párt, a munkásosztály vezető szerepe, s eredményesen folyik a szocialista építőmunka minden területen. Kongresszusunk kijelölte a fejlett szocialista társadalom építésének soros feladatait. Pártunk új programnyilatkozatában felvázolta a legközelebbi 15–20 év távlatait, azt az utat, amelyen haladva a fejlődés magasabb fokát érjük el, közelebb jutunk végső célunkhoz, a kommunizmushoz.

A pártunk XI. kongresszusán kitűzött feladatok megoldása megkezdődött. Erőinket a népgazdasági feladatok megoldására összpontosítottuk. Január elsején megkezdődik az új, az ötödik ötéves terv végrehajtása, amelynek irányelveit Központi Bizottságunk már jóváhagyta. Munkánknak még vannak gyengeségei, gondjaink is vannak, különösen a reánk nézve hátrányos világpiaci árváltozások miatt, de további fejlődésünk feltételei adottak. A magyar népgazdaság alapjai szilárdak, a munkásosztály, a nép a szocialista célokban egységes, és támaszkodhatunk a Szovjetunióval, a Lengyel Népköztársasággal, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa többi országával fennálló gazdasági együttműködésben, a kibontakozó szocialista gazdasági integrációban rejlő hatalmas erőforrásokra. Biztosíthatjuk lengyel barátainkat, nemzetközi osztálytestvéreinket, hogy a Magyar Népköztársaság szilárd léptekkel halad tovább előre a szocialista építés útján, és a szocialista közösség tagjaként a jövőben is ott lesz azok között, akik a haladás és a béke ügyét védelmezték.

A lengyel és a magyar népet a szabadságért és függetlenségért vívott évszázados harcok közös emlékei fűzik össze. Barátságunk új tartalmat kapott, és kiteljesedett 30 évvel ezelőtt, amikor a Szovjetuniónak a Hitler-fasizmuson aratott világtörténelmi győzelme nyomán szabad lett, és a szocialista fejlődés útjára lépett a magyar és a lengyel nép.

Pártjaink azonos nézeteket vallanak a szocialista építés, a nemzetközi kommunista mozgalom minden alapvető kérdésében. Országaink hatékonyan együtt dolgoznak a gazdasági munka, a kulturális élet, a tudomány és a közoktatás területén. A két nép kapcsolatot tart a sport, a turizmus, az élet számos más területén. Pártjaink, kormányaink, a Lengyel Népköztársaság és a Magyar Népköztársaság vállvetve harcolnak közös ügyünk, a szocializmus, a béke javára. Közös elhatározásunk alapján mindent meg fogunk tenni annak érdekében, hogy az internacionalista, testvéri magyar–lengyel barátság és együttműködés évről évre mindig erősebb legyen.

A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységében, a Magyar Népköztársaság külpolitikájában alapvető törekvés, hogy a proletár internacionalizmus szellemében tovább erősítsük barátságunkat és együttműködésünket a Szovjetunióval, a Lengyel Népköztársasággal, a Varsói Szerződés többi országával, minden szocialista országgal.

A Varsói Szerződés országai összehangolt fellépéseinek és kitartó erőfeszítéseinek eredményeként a nemzetközi helyzetben fordulat következett be a hidegháború korszakából az enyhülés irányába, létrejött és eredményesen zajlott le Helsinkiben az európai biztonsági és együttműködési konferencia. Az első nagy lépést megtettük, a következő lépésnek a katonai enyhülésnek kell lennie. A különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése, a béke megszilárdítása érdeke minden európai népnek, az egész emberiségnek.

A szocializmus és a béke erői sikereket aratnak a nemzetközi életben. A sokat szenvedett vietnami nép történelmi jelentőségű győzelmet aratott, s most békés, szocialista alkotómunkát folytatva, napirendre tűzhette a két országrész, Észak és Dél egyesítését. Üdvözöljük a napokban megalakult Laoszi Népi Demokratikus Köztársaságot. Kambodzsa népe szintén kiharcolta az imperialista beavatkozástól mentes, önálló nemzeti fejlődés lehetőségét.

Nemzeti törekvéseinknek megfelelően állást foglalunk a békét veszélyeztető válsággócok megoldása mellett, így a Közel-Kelet ügyében valljuk, hogy minden érdekelt részvételével fel kell újítani a genfi tárgyalásokat, s igazságot kell szolgáltatni az agresszió áldozatainak.

Határozottan fellépünk a fasiszta terror, a megbuktatott fasiszta

rendszerek visszaállítását célzó kísérletek ellen. Szolidárisak vagyunk a chilei haladó erők antifasiszta küzdelmével, a spanyol hazafiakkal, támogatjuk a portugál nép harcát demokratikus jogai megvédéséért.

Pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt kiemelkedő fontosságot tulajdonít a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egységének, az összes haladó erő összefogásának az imperializmus ellen vívott harcban. Ezt jól szolgálják a testvérpártok sokoldalú nemzetközi tanácskozásai. Ezért mi teljes mértékben támogatjuk az európai kommunista és munkáspártok berlini tanácskozásának összehívását.

Kedves elvtársak! A Lengyel Egyesült Munkáspárt erős harci osztaga a nemzetközi kommunista mozgalomnak, a Lengyel Népköztársaság biztos támasza a szocialista közösségnek, a nemzeti függetlenségért, a békéért küzdő népeknek. Ez a kongresszus bizonyítja, hogy ez a jövőben még inkább így lesz. Még egyszer eredményes munkát kívánok a kongresszusnak, lengyel testvérpártunknak, a lengyel népnek pedig teljes sikert a VII. kongresszus határozatainak megvalósításához.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1976.

Felszólalás a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusán

1976. FEBRUÁR

A Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége nevében őszinte köszönetet mondok a meghívásért, és átadom önöknek, a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusának, a kommunizmust építő nagy szovjet népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép testvéri üdvözletét és legjobb kívánságait.

Elvtársak! A Szovjetunió Kommunista Pártja kongresszusainak mindenkor nagy nemzetközi jelentősége volt, így most a XXV. kongresszus munkáját is nagy figyelem kíséri az egész világon. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme óta a Szovjetunió népei Lenin pártjának vezetésével hallatlan nehézségeket leküzdve, óriási feladatokat megoldva haladtak előre történelmi útjukon. A munkásosztály, a nép hatalma, a szovjet rendszer demokráciája, a kizsákmányolástól megszabadult nép alkotóereje megteremtette a világ első, hatalmas szocialista országát, a Szovjetuniót. A nemzetközi helyzet kedvező változásainak 1917 óta a Szovjetunió a döntő tényezője, és ma is az. A szovjet nép vállalta mindenkor a legnagyobb áldozatokat a világ békéjéért, a népek szabadságáért, a társadalmi haladásért.

A Szovjetunió múltja nagy történelmi tanulság, jelene követendő példa, jövője ragyogó ígéret a világ népei számára. A Szovjetunió Kommunista Pártja kongresszusainak mindig van mondanivalója a szocializmust építő népek, a nemzetközi kommunista mozgalom, a nemzeti felszabadító mozgalmak, az egész haladó emberiség számára is, mert a Szovjetunió történelmi tapasztalatai mindig figyelemre méltóak, és soha el nem évülnek.

A Központi Bizottság beszámolója mély, marxista–leninista elemzéssel, meggyőzően tárta elénk, hogy a XXIV. kongresszus irányvonalát az élet igazolta, és határozatainak végrehajtásával a szovjet nép hatalmas lépést tett előre a fejlett szocialista társadalom

tökéletesítésének, a kommunizmus építésének útján, és nagy külpolitikai sikereket ért el. Ezt a hatalmas munkát a Szovjetunió Kommunista Pártja – élén a Központi Bizottsággal, a nemzetközi kommunista mozgalom, a békéért folytatott küzdelem kiemelkedő és kipróbált harcosával, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárssal – a lenini úton, a néppel összeforrva vezeti. Mi, magyar kommunisták, szívből gratulálunk a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a testvéri szovjet népnek a XXIV. kongresszus határozatainak eredményes végrehajtásához.

A magyar nép a múlt évben, 1975. április 4-én ünnepelte meg felszabadulásának harmincadik évfordulóját. A visszanyert nemzeti függetlenségünk harminc éve alatt hazánkban végbement a szocialista forradalom, népünk békében és biztonságban él, az ország anyagi és szellemi javai korábban sohasem látott mértékben gyarapodtak. Történelmi lépést tettünk előre: kivívtuk, megvédtük és megszilárdítottuk a munkásosztály hatalmát, legfőbb vívmányunkat, a szocialista Magyar Népköztársaságot, amely minden állampolgárának igazi hazája, otthona. A felszabadító szovjet nép, a harcunkat támogató nemzetközi osztálytestvéreink segítsége nem volt hiábavaló: a magyar földön ma szabad nép él, amely a szovjet néppel, a szocializmust építő többi testvéri néppel együtt megingathatatlanul halad előre történelmi útján.

Pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt, a marxizmus–leninizmus eszméitől vezérelve, hazánk adottságait és a szocializmus építésének általános törvényszerűségeit egyaránt figyelembe véve vezeti társadalmunkat, és a tömegekkel összeforrva dolgozik. A múlt évben megtartott XI. kongresszusunk meghatározta soron levő feladatainkat, és elfogadta a fejlett szocialista társadalom építésének 15–20 évre szóló programját.

A negyedik ötéves tervet teljesítettük, megkezdtük új ötéves tervünket, amely biztosítja hazánkban a szocialista építés töretlen folytatását, társadalmunk magasabb színvonalra emelését. Munkánknak vannak még gyengeségei, a megoldandó feladatok nagyok, de bizakodva nézünk előre, mert szilárd alapokra építünk, az ország minden alkotóereje összefog, a szocializmus építése nemzeti ügy.

A Magyar Népköztársaság külpolitikája világos és közismert. Mi hívei vagyunk a szocialista országok sokoldalú együttműködésének és egyeztetett nemzetközi fellépésének. Népünk békéjének, nyu-

godt, szocialista építőmunkájának, nemzeti függetlenségünknek védelmezőjét és biztosítékát látjuk abban, hogy országunk a Varsói Szerződés tagállama. Szocialista építőmunkánknak nagy segítője a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának keretében megvalósult gazdasági együttműködés, és teljes erővel részt veszünk a szocialista gazdasági integráció közösen kidolgozott komplex programjának megvalósításában.

Különösen fontos elvi kérdés számunkra a Szovjetunióhoz való viszony. A magyar–szovjet viszony szilárd alapokon nyugszik: összeköt bennünket a marxizmus–leninizmus, a kommunizmus, a proletár internacionalizmus közös eszméje, alapvető érdekeink azonossága. Örömmel szólok arról, hogy pártjaink, országaink, népeink viszonya testvéri, felhőtlen. A magyar–szovjet barátság és együttműködés fejlődik, évről évre erősödik, milliók akaratát fejezi ki, és mi mindent megteszünk annak érdekében, hogy a jövőben még erősebb legyen.

Küldöttségünk a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága kongresszusi beszámolójának a nemzetközi helyzetre vonatkozó megállapításaival teljes mértékben egyetért. Irányvonaluk egyenes folytatása a XXIV. kongresszus békeprogramjának, amely pozitív visszhangot keltett a világ békeszerető embereiben, eredményesen valósul meg, és döntő szerepe van a nemzetközi helyzetben az enyhülés irányzatának megerősödésében.

A múlt évben létrejött Helsinkiben a történelmi jelentőségű európai biztonsági és együttműködési értekezlet. Az agresszív, hidegháborús körök ugyan szívós utóvédharcokat folytatnak, és időnként támadnak is, de nem kétséges, hogy ha a békeszerető és a realitásokkal számolni tudó erők állhatatosan folytatják küzdelmüket, akkor a helsinki ajánlások megvalósulnak, és éreztetni fogják kedvező hatásukat Európában és a világ más térségeiben is.

A nemzetközi helyzet fontos fejleménye a népek, a nemzetek szabadságharcának számos sikere. Történelmi győzelemmel zárult a vietnami nép hősi szabadságharca, Indokína többi népének, Laosz, Kambodzsa népének küzdelme a külső beavatkozás ellen, az önálló nemzeti fejlődés jogáért. A közel-keleti agresszió áldozatai nem törődnek bele helyzetükbe; a palesztin arabok küzdenek önálló államalkotó jogukért. Az ötszáz éves gyarmati elnyomás után megszületett Angolai Népi Köztársaság hősi harcban katonai és politikai győzelmeket arat.

Nyugat-Európában és a világ más térségeiben fellendült a munkásosztály, a dolgozók, a demokratikus erők harca. Portugáliában összeomlott a kontinens legrégibb fasiszta rendszere, Görögországban megbukott a fasiszta junta diktatúrája.

A szocialista országok sorában a Magyar Népköztársaság, pártunk és népünk is mindent megtesz a béke megszilárdításáért, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért, gyümölcsöző kapcsolatainak fejlesztéséért. Ugyanakkor teljes mértékben szolidárisak vagyunk a monopóliumok diktatúrája ellen küzdő haladó, demokratikus erőkkel éppen úgy, mint a politikai függetlenségükért és a gazdasági önállóságukért küzdő népekkel. Meggyőződésünk, hogy a történelem előrehalad; a haladás erői győzni fognak, és az emberiség eljut abba a jövőbe, amelyben a béke egyetemes és szilárd lesz.

A nemzetközi életben elért eredmények védelme, a társadalmi haladás előbbrevitele, a béke megszilárdítása következetes tevékenységet követel minden haladó és békeszerető erőtől. Ennek a harcnak az élvonalában a szocialista országok és a világ kommunista és munkáspártjai haladnak.

A szocialista országok ereje az internacionalista testvéri összefogás révén meghatványozódik. A nemzetközi kommunista mozgalom a proletár internacionalizmus eszméjével született, s annak erejével nőtt naggyá. A Magyar Szocialista Munkáspárt a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus elveit egymástól elválaszthatatlannak tekinti, s ebben a szellemben neveli tagságát, a népet, az ifjúságot. Pártunk elítéli a proletár internacionalizmust semmibe vevő, az egységünket aláásó nézeteket. Elítéljük a nemzeti korlátoltságot, a burzsoá nacionalizmust, a szovjetellenességet, a mozgalmunk egységét bomlasztó szakadár törekvéseket, különösen annak legdurvább megnyilatkozását, a maoizmust. A maoista vezetők odáig jutottak, hogy most már az imperializmus legszélsőségesebb köreivel, a chilei fasiszta rezsimmel, az angolai népet támadó dél-afrikai fajüldözőkkel s hasonlókkal lépnek közös frontba.

Most, amikor az emberiség nagy sorskérdései dőlnek el, amikor a haladás erői előretörnek, amikor a nemzetközi kommunista mozgalom felfelé ível, amikor a kommunista pártok önállóan dolgozzák ki politikájukat, taktikájukat és stratégiájukat, megnövekedett minden egyes párt felelőssége. Pártunknak meggyőződése, hogy ko-

runkban növekszik a proletár internacionalizmus jelentősége, ezért fontos a kommunista és munkáspártok kapcsolatainak fejlesztése, a nemzetközi kommunista mozgalom marxista–leninista egységének erősítése. A Magyar Szocialista Munkáspárt a proletár internacionalizmus elvéből kiindulva, mindenkor támogatta és támogatja a testvérpártok tanácskozásait, kétoldalú, regionális és világtalálkozóit. Ennek megfelelően veszünk részt most az európai kommunista és munkáspártok értekezletének előkészítésében, és mindent meg fogunk tenni a tanácskozás sikeréért.

Tisztelt kongresszus! Kedves szovjet barátaink! Ez a kongresszus fényes bizonyítéka annak, hogy a mai szovjet nemzedék rendületlenül halad előre azon az úton, amelyet Lenin mutatott. A világon ma sincs olyan erő, amely képes volna feltartóztatni a Szovjetunió, a kommunizmus előrehaladását. Ez lelkesíti, erővel tölti el a szocializmust építő népeket, a haladás, a szocializmus és a béke minden hívét az egész világon.

Küldöttségünk eredményes munkát kíván a kongresszusnak. A magyar kommunisták és népünk nevében teljes sikert kívánunk a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a testvéri szovjet népnek a XXV. kongresszus határozatainak megvalósításához.

Az SZKP XXV. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1976.

Felszólalás Csehszlovákia Kommunista Pártja XV. kongresszusán

1976. ÁPRILIS

A Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége nevében tisztelettel köszöntöm Csehszlovákia Kommunista Pártja nagy fontosságú XV. kongresszusának minden résztvevőjét. Átadom önöknek, Csehszlovákia kommunistáinak és dolgozó népének a magyar nép testvéri üdvözletét, legjobb kívánságait.

Kedves elvtársak! Csehszlovákia népei az elmúlt öt évben, a XIV. kongresszus határozatait végrehajtva, lendületesen haladtak előre a fejlett szocialista társadalom építésének útján. A nemzeti jövedelem egyharmadával növekedett, és a gazdasági építőmunka sikerei nyomán jelentősen emelkedett a nép anyagi és kulturális színvonala. A szocializmus minden híve örül annak, hogy az állhatatos harc és munka eredményeképpen tovább szilárdult, nagy nemzetközi tekintélyt élvez a szocialista világrendszer megbecsült országa, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság.

Mindez meggyőzően bizonyítja, hogy Csehszlovákia Kommunista Pártja, élén a Központi Bizottsággal, a csehszlovák és a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő személyiségével, Gustáv Husák elvtárssal, méltóan betölti hivatását, a marxizmus–leninizmus elvei alapján sikerrel vezeti az új társadalom építését. Csehszlovákia munkásosztálya, dolgozó népe követve forradalmi élcsapatát nagy, történelmi alkotómunkát végez. A magyar kommunisták, a magyar dolgozó nép nevében szívből gratulálok csehszlovák barátainknak a XIV. kongresszus határozatainak megvalósításával elért nagyszerű eredményeikhez.

Kedves elvtársak! A Magyar Szocialista Munkáspárt múlt évi XI. kongresszusa megerősítette politikánk marxista–leninista fő irányvonalát és kidolgozta a pártnak, a fejlett szocialista társadalom építésének feladatait magában foglaló új programnyilatkozatát. A kongresszus egyaránt figyelembe vette a szocializmus építésének nemzetközi érvényű fő törvényszerűségeit és a nemzeti sajá-

tosságokat. Feladatunknak tekintjük a párt, a munkásosztály vezető szerepének, a nép hatalmának, az ország összes alkotó erejét tömörítő szocialista nemzeti összefogásának továbbfejlesztését és erősítését.

Népünk támogatja a párt politikáját, és a fejlett szocialista társadalom építését nemzeti programnak tekinti. Dolgozó népünk nagy tettvággyal fogott hozzá a további fejlődésünket szolgáló új, ötödik ötéves terv és az 1976. évi népgazdasági terv megvalósításához. Bizakodással tekintünk előre, mert céljaink reálisak, társadalmunk politikai és gazdasági alapjai szilárdak, hazai építőmunkánk legfontosabb nemzetközi feltételei adottak. A Magyar Népköztársaság a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamaként jól együttműködik a Szovjetunióval, a Csehszlovák Szocialista Köztársasággal, minden szövetségesével. Biztosíthatjuk barátainkat, hogy a magyar nép eltökélten halad tovább előre a szocializmus építésének történelmi útján.

Kedves elvtársak! Pártjaink, országaink kapcsolatai kitűnőek. A Magyar Szocialista Munkáspártot és Csehszlovákia Kommunista Pártját a marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus eszméi kapcsolják össze. Magyarország és Csehszlovákia alapvető érdekei és céljai közösek. Azonos nézeteket vallunk a szocialista építés és a nemzetközi politika valamennyi fontos kérdésében. Egyre jobban kihasználjuk lehetőségeinket a gazdasági kapcsolatok elmélyítésére, kiszélesítésére; műszaki, tudományos és kulturális együttműködésünk is termékeny. Népeink igazi jó szomszédként élnek egymás mellett, és a bennünket összefűző szálakat erősítik az országainkban élő nemzetiségek is, amelyek hidat alkotnak államaink között.

Pártjaink, országaink, népeink barátok és szövetségesek: az utunk közös. A Magyar Szocialista Munkáspártot és kormányunkat az a törekvés vezeti, hogy tovább erősítse testvéri együttműködésünket, a magyar–csehszlovák barátságot népeink és az egész szocialista közösség, minden nép javára.

Elvtársak! Minden haladó törekvés számára kedvező, hogy a világ sorsára egyre inkább a szocialista országok, a tőkésországok munkásmozgalma és a népek nemzeti felszabadító mozgalma hat döntően. Ennek következtében a nemzetközi helyzet fő irányzata kedvező, tért nyert az enyhülés, a különböző társadalmi rendszerű országok kapcsolataiban a békés egymás mellett élés elve, és reális

cél a tartós béke megteremtése. Ebben a folyamatban a Szovjetunió szerepe meghatározó. Pártunk, a magyar nép forrón üdvözölte a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusának következetes békepolitikáját, és teljes erejével támogatja azt.

Az enyhülés megszilárdítása és világméretű kiterjesztése további éberséget és kitartó harcot követel a hidegháború és a háború makacs, szélsőséges erőivel szemben, amelyek a helsinki értekezlet után, különböző vonalakon ellentámadással kísérleteznek. Most már időnként leplezetlenül is az imperializmus szélsőséges köreivel játszanak össze a maoista vezetők.

A haladó és a békeszerető erők azonban hatalmasabbak, mint a reakciós, háborús erők; a népek békeakarata, a józan ész és a felelősség utat tör, az emberiség nem hátra, hanem előre halad. Az összes progresszív erő összefogásával a béke megőrizhető, a társadalmi fejlődés, a népek szabadságának ügye feltartóztathatatlan folyamatként halad előre.

A Magyar Népköztársaság a béke védelme szempontjából döntő tényezőnek tekinti a szocializmust építő népek egyeztetett nemzetközi fellépését, ugyanúgy, mint az összes békeszerető erő összefogását, és mindent megtesz előmozdításukért. Kormányunk a helsinki záróokmány ajánlásainak megvalósításáért és a helsinki szellem más földrészeken való érvényesüléséért dolgozik. A más társadalmi rendszerű országokkal fennálló kétoldalú kapcsolatainkban értékeljük a másik oldalról megnyilvánuló reális szemléletet, a becsületes együttműködési szándékot, és a kölcsönösen előnyös kapcsolatok fejlesztésére, a békés egymás mellett élés megvalósítására törekszünk.

Világnézetünkből következően mindig vallottuk, s most is kinyilvánítjuk szolidaritásunkat a tőkés monopóliumok ellen küzdő osztálytestvéreinkkel, az imperialista elnyomás ellen, a nemzeti szabadságukért küzdő népekkel. Szolidárisak vagyunk a portugál haladó erőkkel, Angola törvényes kormányával, azokkal az arab erőkkel, amelyek a haladás nemzetközi erőivel együtt küzdenek az izraeli agresszió felszámolásáért, a közel-keleti kérdés igazságos rendezéséért. Elítéljük a chilei katonai junta véres terrorját, követeljük Luis Corvalán elvtárs, valamennyi bebörtönzött latin-amerikai hazafi szabadon bocsátását.

A Magyar Szocialista Munkáspárt síkraszáll a nemzetközi kommunista mozgalom marxista–leninista egységéért, a proletár inter-

nacionalizmus eszméjének érvényesüléséért. A proletár internacionalizmus mindig éltetője volt mozgalmunknak, s ma nagyobb szükség van hatalmas erejére, mint bármikor volt. Támogattuk és támogatjuk a testvérpártok kétoldalú és sokoldalú nemzetközi tanácskozásait, így a kommunista és munkáspártok európai találkozójának összehívását is.

Tisztelt kongresszus! Kedves elvtársak! Csehszlovákia Kommunista Pártjának XV. kongresszusán a Központi Bizottság magas eszmei és politikai színvonalon összegezte a megtett út tapasztalatait, és világosan megjelölte a további fejlődésnek, a fejlett szocialista társadalom építésének, a köztársaság további felvirágoztatásának nagyszerű céljait.

Küldöttségünk, a magyar kommunisták, a magyar dolgozó nép nevében a kongresszusnak eredményes tanácskozást kíván. A Csehszlovák Szocialista Köztársaság testvéri népeinek pedig azt kívánjuk, hogy teljes sikerrel váltsák valóra a XV. kongresszus határozatait.

A CSKP XV. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó–Pravda 1976.

Felszólalás a Bolgár Kommunista Párt XI. kongresszusán

1976. ÁPRILIS

A Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége nevében köszöntöm a Bolgár Kommunista Párt XI. kongresszusának részvevőit. Átadom önöknek, s az önök személyében minden bolgár kommunistának, a testvéri bolgár népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép forró üdvözletét és szívből jövő jókívánságait.

A Központi Bizottság átfogó beszámolója reális képet ad a X. kongresszus óta megtett útról, a Bolgár Népköztársaság dinamikus fejlődéséről, jól tükrözi az elért hatalmas eredményeket, és marxista–leninista igényességgel, tudományos alapossággal jelöli ki a szocialista építés soron következő feladatait. A kongresszus jogos büszkeséggel adhat számot arról, hogy a X. kongresszus határozatait végrehajtva, a fejlett szocialista társadalom építésének döntő területein előretörtek, és az utóbbi öt év alatt a Bolgár Népköztársaságban az ipari termelést 55 százalékkal, a mezőgazdasági termelést 17 százalékkal, a nemzeti jövedelmet 46 százalékkal növelték, és ugyanezen időszak alatt a dolgozók reáljövedelme 32 százalékkal növekedett.

A magyar kommunistákat, népünket örömmel tölti el, hogy a nagyszerű forradalmár, Georgi Dimitrov hazája és népe a két kongresszus közötti időszakban ismét hatalmas lépést tett előre a szocialista fejlődés útján. A felszabadult nép a dicső Bolgár Kommunista Párt kipróbált vezetésével hatalmasat alkotott, mélyreható forradalmi változásokat valósított meg Bulgáriában. A Bolgár Népköztársaságnak ma korszerű nagyipara, fejlett nagyüzemi szocialista mezőgazdasága, magas színvonalú tudománya és kultúrája van, és a dolgozók életszínvonala a szocializmus építésével rendszeresen emelkedik.

A Bolgár Népköztársaságban erős a szocialista társadalmi rendszer, a párt és a nép összeforrott, a társadalom erkölcsileg-politi-

kailag egységes. Bolgár testvérpártunk a nemzetközi kommunista mozgalom nagy tekintélyű harci osztaga, a Bolgár Népköztársaság szilárd nemzetközi pozíciókkal rendelkezik, megbecsült tagja a szocialista országok közösségének. Mindez arról tanúskodik, hogy a testvéri bolgár nép, a Bolgár Kommunista Párt vezetésével – élén a Központi Bizottsággal és annak első titkárával, Todor Zsivkov elvtárssal, a bolgár nép kiváló fiával, a nemzetközi munkásmozgalom nagyra becsült harcosával – töretlenül halad előre a fejlett szocialista társadalom megvalósításának útján.

A magyar kommunisták, a magyar nép nevében szívből gratulálunk a testvéri bolgár nép nagyszerű eredményeihez, történelmi vívmányaihoz, és teljes sikert kívánunk a Bolgár Kommunista Párt XI. kongresszusának munkájához.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a múlt év tavaszán tartotta meg soros, XI. kongresszusát. A múlt év végén befejeztük negyedik ötéves tervünket. Népgazdaságunk a tervidőszakban erőteljesen fejlődött, a tervben kitűzött célokat elértük. Ez év január elsejével megkezdtük az új, ötödik ötéves népgazdasági terv feladatainak megvalósítását. Népgazdasági tervünk valóra váltása állhatatos munkát, nem csekély erőfeszítéseket kíván népünktől, de céljaink reálisak és felemelőek. Új ötéves tervünk biztosítja társadalmunk általános, töretlen fejlődését, megteremti a szilárd anyagi alapokat a termelőerők további növeléséhez éppen úgy, mint kulturális és szociális törekvéseink megvalósításához és a dolgozók életszínvonalának további emeléséhez.

Hazánkban érvényesül a párt, a munkásosztály vezető szerepe, szocialista rendszerünk szilárd, s népünk rendíthetetlenül halad előre a szocializmus építésének történelmi útján. A Magyar Népköztársasággal barátaink úgy számolhatnak, hogy országunk megoldja saját feladatait, egyúttal kiveszi részét abból a nemzetközi küzdelemből is, amely világszerte folyik a társadalmi haladásért, a népek szabadságáért, s azért, hogy béke legyen a földön.

Bizakodva nézünk a jövőbe. Pártunk kongresszusának programnyilatkozata, amely a fejlett szocialista társadalom építésének 15–20 évre szóló feladatait foglalja össze, éppen úgy, mint új ötéves tervünk céljai, megértésre és egységes támogatásra találtak népünknél, nemzeti programmá váltak. Hazai terveink valóra váltásához mérhetetlen erőforrás népünk számára annak tudata, hogy egységünk szilárd és megingathatatlan, mind sokoldalúbb lesz és

évről évre növekszik együttműködésünk a nagy Szovjetunióval, a Bolgár Népköztársasággal, a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa többi országaival, a szocializmust építő népekkel.

A magyar és a bolgár nép barátsága hagyományos, a szabadságukért harcoló népeink történelmi sorsközösségében gyökeredzik. A bolgár nép menedéket adott a múlt századbeli magyar szabadságharc kimagasló vezetőjének, Kossuth Lajosnak, az akkor győztes európai reakció üldözésével szemben. A második világháború menetében a hitleristákkal folytatott harcban a Magyarországon elesett felszabadító bolgár hősök emlékét népünk nagy tisztelettel őrzi. Hagyományos barátságunk magasabb színvonalra emelkedett és kiteljesedett korunkban, amikor népeink a szocializmus építésének közös útjára léptek, s azon járnak.

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a Bolgár Népköztársaság kapcsolatai a marxizmus–leninizmus elvei, a testvéri együttműködés alapján évről évre erősödnek. Barátságunk felhőtlen és megbonthatatlan, mert pártjaink és népeink között teljes az egység és nézetazonosság a szocialista építés, a nemzetközi kommunista mozgalom és a külpolitika minden alapvető kérdésében.

Jóleső érzéssel hangsúlyozhatjuk, hogy mi barátok és szövetségesek vagyunk. Biztosíthatjuk bolgár barátainkat, pártunk és kormányunk mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy a magyar–bolgár barátság, országaink együttműködése, népeink testvérisége a jövőben még erősebb legyen.

A nemzetközi életben a haladás erői az utóbbi években megnövekedtek és előretörtek. Ennek jelzői a vietnami nép történelmi győzelme, Indokína népeinek felszabadulása, a portugál, a görög fasizmus összeomlása, az angolai nép sikeres szabadságharca és nem utolsósorban a Szovjetunió és az Egyesült Államok fontos megállapodásai, a Helsinkiben megtartott európai biztonsági értekezlet létrejötte. Hosszú évek küzdelmei után ma reális cél a tartós béke kivívása, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése és kölcsönösen előnyös, sokoldalú kapcsolataink fejlődése.

Mindebben döntő szerepe van a Szovjetunió békepolitikájának és a szocialista országok egyeztetett külpolitikájának. Pártunk és kormányunk – népünk alapvető érdekeiből kiindulva – fenntartás nélkül támogatta és támogatja a Szovjetunió Kommunista Pártja

XXIV. kongresszusán meghirdetett és most a XXV. kongresszuson megerősített és továbbfejlesztett békepolitikát. Ez a békepolitika további biztatást, lendületet ad a világ valamennyi haladó és békeszerető erejének a nemzetközi együttműködésért, a békéért és a népek szabadságáért folytatott küzdelemben.

A nemzetközi helyzet kedvező változása, az enyhülés nem volt és nincs ínyére a legszélsőségesebb, reakciós, hidegháborús erőknek, amelyek Helsinki után ismét felerősítették haladásellenes, antikommunista, szovjetellenes és az enyhülés ellen irányuló propagandájukat és a kulisszák mögötti reakciós mesterkedéseiket. Sajnálatos, de tény, hogy a maoisták is a legreakciósabb erőkkel konspirálnak, és a nemzetközi helyzet enyhülése ellen lépnek fel. A nemzetközi erőviszonyok azonban nem változtak meg, a kedvező folyamatok nem fordultak vissza, a realitással mindenkinek számolnia kell. A jelenlegi nemzetközi helyzetben csak egy alternatíva lehetséges, a béke, a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése.

A Magyar Népköztársaság a Szovjetunió, a békeszerető erők oldalán állhatatosan küzd a helsinki ajánlások valóra váltásáért, világméretekben a háború elhárításáért, a békés egymás mellett élés realizálásáért, és meg van győződve arról, hogy ez a küzdelem eredményes lesz. Az emberiség békét akar: a haladás híveinek egyesített ereje és a józan ész győzni fog.

A megváltozott világhelyzet újabb feladatok elé állítja a kommunista és munkáspártokat. E feladatok arra kötelezik bennünket, hogy még nagyobb energiával munkálkodjunk a kommunista világmozgalom és minden haladó, antiimperialista és békeszerető erő tömörítésén. Pártunk – internacionalista hagyományaihoz híven – a jövőben is támogat minden olyan törekvést, amely a nemzetközi kommunista mozgalom marxista–leninista egységét, összeforrottságát szolgálja.

Ettől a törekvéstől vezérelve a Magyar Szocialista Munkáspárt híve a kommunista és munkáspártok tanácskozásainak, kétoldalú, regionális és világtalálkozóinak. A tapasztalatcserének ezek a fórumai növelik közös ügyünkért vívott harcunk hatékonyságát, erősítik soraink egységét, meghatványozzák erőinket. Pártunk, népünk egész története arról tanúskodik, hogy a nép és a haza igaz szolgálata elválaszthatatlan a haladás erőivel való internacionalista szolidaritástól.

Szolidárisak vagyunk a tőkés világ szabadságért, jogért és kenyérért küzdő elnyomottaival éppen úgy, mint Ázsia, Afrika, Latin-Amerika szabadságért küzdő népeivel. Támogatjuk Angola törvényes kormányát és népét, szívből kívánjuk, hogy mielőbb teljes siker koronázza sokéves, áldozatos harcát. Elvi politikánknak megfelelően továbbra is szolidárisak vagyunk azokkal a haladó arab erőkkel, amelyek minden reakciós mesterkedés ellenére következetesen harcolnak az imperialista beavatkozás ellen, az arab népek igaz ügyéért. Támogatjuk a portugál haladó erők harcát, amelyet demokratikus jogaikért folytatnak. Elítéljük a chilei katonai junta rémtetteit, követeljük Luis Corvalán elvtárs és valamennyi bebörtönzött chilei hazafi szabadon bocsátását.

Kedves elvtársak! A nagy múltú, harcedzett Bolgár Kommunista Párt XI. kongresszusa méltóan betölti hivatását, megvonja az elmúlt öt év mérlegét, kijelöli a fejlett szocialista társadalom építésének soron következő feladatait, azokat a tennivalókat, amelyeknek megoldása közelebb viszi a bolgár népet közös nagy célunkhoz, a kommunizmushoz. Küldöttségünk, pártunk és népünk nevében bolgár elvtársainknak, az egész bolgár népnek szívből minden jót, teljes sikert kíván e kongresszus határozatainak megvalósításához, a Bolgár Népköztársaság további felvirágoztatásához.

A Bolgár Kommunista Párt XI. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1976.

Felszólalás a Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusán

1976. MÁJUS

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága nevében tisztelettel köszöntöm a Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusának küldötteit és minden részvevőjét. Átadom önöknek, pártjuk minden tagjának, a Német Demokratikus Köztársaság dolgozó népének a magyar kommunisták, a magyar nép testvéri üdvözletét és szívből jövő jókívánságait.

A Központi Bizottság beszámolója jogosan állapítja meg, hogy a Német Szocialista Egységpárt kiemelkedő fontosságú VIII. kongresszusának politikai irányvonalát a gyakorlat fényesen igazolta, és most e politika nagyszerű eredményeiről adott számot. A beterjesztett új pártprogram az eddigi eredményekre építve lelkesítő távlatokat jelöl ki az ország számára. A testvéri Német Demokratikus Köztársaság népe, marxista–leninista pártjának vezetésével, Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Ernst Thälmann, Wilhelm Pieck és Otto Grotewohl nyomdokain haladva, történelmi eredményeket ért el a fejlett szocialista társadalom építésében, s eközben – mint ahogy erről a programtervezetük szól – előrehalad a szocialista német nemzet kialakulásának történelmi folyamata. Az elért eredmények tovább erősítették az első német munkás-paraszt államot, növelik a Német Demokratikus Köztársaság tekintélyét, jelentősen gyarapítják a haladás és a béke nemzetközi erőit.

A magyar kommunisták nagyra becsülik a Német Szocialista Egységpártot, annak – barátunk, a nemzetközi kommunista mozgalom kiváló harcosa, Erich Honecker elvtárs által vezetett – Központi Bizottságát. Szívből gratulálunk hatalmas eredményeikhez, és sok sikert kívánunk a Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusának munkájához!

Pártunk, népünk szoros egységbe forrva most a Magyar Szocialista Munkáspárt múlt évi XI. kongresszusa határozatainak végrehajtásán, új, ötödik ötéves tervünk megvalósításán, a fejlett

szocialista társadalom építésén munkálkodik. A feladatok nagyok, de a célok reálisak, lelkesítők, és kimeríthetetlen erőforrás számunkra mind sokoldalúbb és növekvő együttműködésünk a Szovjetunióval, a Német Demokratikus Köztársasággal, a Varsói Szerződés, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamaival, a szocialista országokkal.

A Magyar Szocialista Munkáspártot és a Német Szocialista Egységpártot, országainkat és népeinket a testvéri barátság erős szálai fűzik egybe. Internacionalista kapcsolatainknak, sokoldalú együttműködésünknek szilárd alapja marxista–leninista elveink, alapvető érdekeink és szocialista céljaink közössége. Teljes az egység közöttünk a szocialista építés, a nemzetközi kommunista mozgalom, a külpolitika minden alapvető kérdésének megítélésében. Biztosíthatjuk Német Demokratikus Köztársaság-beli barátainkat, mindent megteszünk annak érdekében, hogy pártjaink, országaink együttműködése, testvéri barátságunk a jövőben még erősebb legyen.

A nemzetközi helyzetet mindinkább a haladás, és a béke erőinek növekvő térhódítása jellemzi. A múlt évben Helsinkiben megtartott európai biztonsági és együttműködési konferenciához vezető úton fontos szerepük volt azoknak a szerződéseknek, amelyek a második világháború után kialakult európai realitások elismerését rögzítik. A világ békeszerető közvéleménye tudja és nagyra értékeli, hogy a Német Demokratikus Köztársaság elvi politikájával, konstruktív kezdeményezéseivel nagymértékben hozzájárult az erre megérett kérdések rendezéséhez, vállalva azokat a feladatokat, amelyek a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének elősegítésében reá hárultak.

Az enyhülés kibontakozását, az európai biztonság megteremtésének eddigi eredményeit harcban értük el, s a küzdelem folyik tovább. A napi események jól mutatják, hogy a Német Szövetségi Köztársaságban, Nyugat-Európa más országaiban a kialakult helyzettel józanul számoló erők mellett vannak még olyan tényezők is, amelyek gátat akarnak vetni az enyhülés megszilárdulásának. A történelem kerekét azonban nem lehet visszafordítani. Európa népei a helsinki ajánlások megvalósulását kívánják, mert tudják, hogy ezen az úton járva érhető el kontinensünk békéjének és biztonságának további megszilárdítása.

Pártunk, a magyar nép egyetértéssel üdvözölte a Szovjetunió

Kommunista Pártja XXV. kongresszusán továbbfejlesztett békeprogramot, mert ennek céljai egybeesnek szocialista nemzeti és nemzetközi törekvéseinkkel. Mi, a testvéri országokkal, a világ haladó mozgalmaival együtt, lankadatlanul harcolunk a népek békéjéért, a társadalmi fejlődésért. Szolidárisak vagyunk a kapitalista országokban a monopoltőke uralma ellen küzdő tesvérpártjainkkal, minden progresszív, demokratikus erővel, Ázsia, Afrika, Latin-Amerika nemzeti felszabadulásért küzdő népeivel. Elítéljük a haladó emberek üldözését, követeljük a bebörtönzöttek szabadon bocsátását.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a nemzetközi kommunista mozgalom marxista–leninista, proletár internacionalista egységének erősítéséért dolgozik. Harcolunk a mozgalmunk ellen irányuló antikommunista, burzsoá nacionalista nézetek, a szovjetellenesség ellen. A testvérpártok kapcsolatainak bővítését, a sokoldalú tanácskozásokat támogatjuk, s ennek megfelelően készülünk az európai kommunista és munkáspártok berlini találkozójára.

Háromnegyed millió magyar kommunista, a dolgozó magyar nép, küldöttségünk útján teljes sikert kíván a Német Demokratikus Köztársaság-beli elvtársainak, osztálytestvéreinek politikai fő irányvonaluk eredményes folytatásához, a IX. kongresszus határozatainak megvalósításához.

A Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1976.

Felszólalás az európai kommunista és munkáspártok berlini tanácskozásán

1976. JÚLIUS

A Magyar Szocialista Munkáspárt, küldöttségünk nevében tisztelettel köszöntöm tanácskozásunk minden részvevőjét, testvérpártjainkat, Európa kommunistáinak sokmilliós táborát. Pártunk üdvözölte és kezdettől fogva támogatta a Lengyel Egyesült Munkáspárt és az Olasz Kommunista Párt kezdeményezését az európai kommunista és munkáspártok értekezletének összehívására. Abban a meggyőződésben vettünk részt az előkészítés munkájában is, hogy a nemzetközi helyzet közös elemzésével, a békét és a társadalmi haladást előmozdító közös tennivalóink meghatározásával, kölcsönös szolidaritásunk kifejezésével jó szolgálatot teszünk Európa népeinek. Az előkészítés során végzett nagy munkáért és a tanácskozáshoz biztosított kitűnő feltételekért őszinte köszönetet mondok házigazdáinknak, a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának.

Kedves elvtársak! Európa jelene és jövője szempontjából biztató, hogy napjaink nemzetközi viszonyait az enyhülés és a világ forradalmi folyamatainak előrehaladása jellemzi. Az erőviszonyok a szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadító mozgalom javára változnak.

A nemzetközi helyzet kedvező alakulásának fontos tényezője a szocialista országok dinamikus fejlődése, összefogása, békepolitikája és teljes szolidaritása a haladás minden erejével. A szocialista országok együttes ereje jelenti ma a világ békéjének legfőbb biztosítékát és a szabadságért küzdő elnyomottak, a függetlenségért, az önálló nemzeti fejlődés jogáért küzdő népek harcának szilárd támaszát. Meggyőződésünk, hogy a Magyar Népköztársaságban folyó szocialista építőmunkával, demokratikus rendszerünk fejlesztésével, nemzetközi tevékenységünkkel nemcsak népünk érdekeit szolgáljuk, hanem hozzájárulunk a szocializmus nemzetközi pozícióinak erősítéséhez, a szocialista országok összefogásának

megszilárdításához. Ugyanakkor annak is tudatában vagyunk, hogy a szocializmus építésében fontos, sőt nélkülözhetetlen erőforrást jelent számunkra az a nemzetközi szolidaritás, amelyet mindig is tapasztaltunk a világ haladó erői, mindenekelőtt a szocialista országok és a nemzetközi kommunista mozgalom részéről.

A világhelyzet fejlődésének jelentős tényezője a kapitalista országok kizsákmányolt munkásosztályainak, dolgozó tömegeinek fokozódó harca. A kapitalizmus általános válsága mélyül, s a gazdasági élet mellett egyre inkább áthatja a társadalom egészét. A tőkés rendszer a válságból azzal keres kiutat, hogy a terheket megpróbálja a dolgozók vállára rakni és fokozza a monopóliumok diktatúráját. A helyzet gyökeres megoldására egyedül a kommunistáknak van olyan programja, amely a tömegek érdekeit szolgálja, alapvető társadalmi változásokat követel, és a monopóliumok hatalma ellen a legszélesebb népi egységre támaszkodik. Ebben a harcban testvérpártjaink szervezetileg erősödnek, tömegbefolyásuk növekszik. A Magyar Szocialista Munkáspárt teljes mértékben szolidáris a kapitalista országokban harcoló kommunistákkal, az összes demokratikus erőkkel, üdvözli sikereiket, támogatja küzdelmüket a társadalmi haladás, a szocializmus irányába mutató mélyreható változásokért.

A világforradalmi folyamat előrevitelében mind jelentősebb szerepet játszanak a nemzeti felszabadító mozgalmak. Harcuk nyomán további haladó vonások jelennek meg a fejlődő országok kül- és belpolitikájában. Pártunk elvi következetességgel erősíti kapcsolatait ezen országok kommunista pártjaival, felszabadító mozgalmaival, segíti a nemzeti és a társadalmi felemelkedésért vívott harcukat.

A nemzetközi helyzetben mindinkább tért hódít az enyhülés, a különböző társadalmi rendszerű országok közötti békés egymás mellett élés politikája. Az eredmények hosszú harcban, következetes erőfeszítések nyomán születtek. Ezt a küzdelmet tovább kell folytatni a háború és a hidegháború megszállottjai, a történelem kerekét visszafordítani próbáló szélsőséges imperialista körök megmegújuló ellentámadásaival szemben. A politikai enyhülés megszilárdításáért, a katonai enyhülés előmozdításáért harcolva számíthatunk a dolgozó tömegek, valamennyi békeszerető erő aktív támogatására. Ez a politika valamennyi nép érdekeinek megfelel,

mert megmenti az emberiséget egy új világháború borzalmaitól. Ugyanakkor jobb külső feltételeket teremt a szocialista építőmunka számára. Elősegíti a nemzetközi munkásosztály harcát a társadalmi haladásért és a békéért. Hozzájárul annak a harcnak sikeréhez, amelyet a nemzeti felszabadító mozgalmak országaik politikai függetlenségéért, felemelkedéséért vívnak.

Kedves elvtársak! Az európai helyzet az elmúlt években jó fordulatot vett. Az élet igazolta az európai kommunista és munkáspártok 1967-ben Karlovy Varyban tartott értekezletén kidolgozott akcióprogramot. Közös harcunk elvezetett a második világháború óta megoldatlan kérdések jelentős részének lezárásához. Fejlődnek a szocialista és a tőkésországok kapcsolatai. Az elmúlt évben Helsinkiben megtartották az európai biztonsági és együttműködési értekezlet zárószakaszát. Ez a békeszerető erők és a realitásokkal számoló politikai tényezők közös sikere volt. Történelmi jelentőségű, hogy ezen a konferencián részt vettek 33 európai és két északamerikai ország legmagasabb szintű képviselői, akik erkölcsileg, politikailag elkötelezték magukat a béke megszilárdítása, a békés egymás mellett élés elveinek és gyakorlatának érvényre juttatása mellett.

A helsinki értekezlet óta eltelt csaknem egy év bebizonyította a záróokmány ajánlásainak életképességét, annak ellenére, hogy a tőkésországok vezetőinek egy része a záróokmány egyes pontjait mellőzi, másokat pedig kiemel. A szocialista országok komolyan veszik a vállalt kötelezettségeket, a megállapodások egységes és kölcsönös végrehajtásáért szállnak síkra.

A Magyar Népköztársaság a többi szocialista országhoz hasonlóan a Helsinkiben elfogadott tíz alapelv szellemében őszintén törekszik az államok közötti kapcsolatok fejlesztésére, a gazdasági, tudományos és kulturális együttműködés kibővítésére, az információcsere javítására, az emberek közötti kapcsolatok szélesítésére, s ugyanezt várja természetesen a tőkésországok kormányaitól is.

A helsinki záróokmányban foglalt elvek és megállapodások valóra váltása az enyhülés folyamatát erősíti. Ez jó feltételeket teremt földrészünkön a szocialista országokban a békés építőmunkához, a kapitalista országokban pedig az égető társadalmi problémáknak a dolgozók javára történő megoldásához, a társadalmi haladáshoz. Ugyanakkor nem feledkezünk meg arról sem, hogy

a világban különböző társadalmi berendezkedésű országok vannak, amelyekben ellentétes osztályérdekek érvényesülnek, s ennek következtében egymással kibékíthetetlenül ellentétes ideológiák léteznek. A békés egymás mellett élés elvének elfogadása nem változtatja meg a kapitalizmus természetét, és minket sem térít el szocialista eszméinktől, céljainktól. A társadalmi fejlődés objektív törvényeken alapul. Minden nép joga, hogy önállóan, külső beavatkozás nélkül válassza meg vezérlő eszméit, azt az utat, amelyen járni kíván. A forradalom a társadalom belső fejlődésének a következménye, kívülről nem lehet rákényszeríteni senkire. Éppen ezért minden erővel ellenezzük az ellenforradalom erőszakos terjesztését is.

Kedves elvtársak! A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom korunk legbefolyásosabb politikai ereje, a világ fejlődésének döntő tényezője.

A kommunisták a legállhatatosabb harcosai a béke és a társadalmi haladás ügyének. Így volt ez a múlt században, amikor tudományos világnézetünk, a marxizmus megszületett, így volt a századfordulót követően, amikor a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmével új fejezet kezdődött az emberiség történelmében. Ez jellemezte a kommunisták magatartását a második világháború idején, amikor mozgalmunk és az első szocialista ország, a Szovjetunió hozta a legtöbb áldozatot azért, hogy a fasiszta fenevad világot romboló, népeket pusztító garázdálkodásának véget vessenek, megteremtsék a népek hőn óhajtott vágyát a békét, biztosítsák számukra a szabadságot. Nincs ez másként napjainkban sem, amikor a kommunista és munkáspártok a békés egymás mellett élés gyakorlatának megszilárdításáért, további térhódításáért és a társadalmi haladás ügyének előmozdításáért szállnak síkra.

Az egyes országokban az önálló politikai tényezővé vált munkásosztály, az egész nemzetközi kommunista munkásmozgalom számára a cselekvés vezérfonala tudományos világnézetünk, amely nem dogmák gyűjteménye, hanem élő, fejlődő tudomány. A marxizmus–leninizmus általános érvényű tanításait az egyes kommunista pártok hazájuk nemzeti sajátosságainak, történelmi hagyományainak és társadalmi viszonyainak figyelembevételével önállóan alkalmazzák. Ma, amikor a kommunista világmozgalomnak nincs központja vagy vezető pártja, amikor a testvérpártok önállóan határozzák meg taktikájukat és stratégiájukat, különös jelen-

tőségű a marxista–leninista elmélet tisztaságának megőrzése, a gyakorlat tapasztalatainak elméleti hasznosítása és a proletár internacionalizmus elvének érvényesülése.

A proletár internacionalizmus eszméjét Marx, Engels, Lenin fogalmazták meg, akik szembeszegezték azt a burzsoázia nemzetközi összefogásával és a nacionalizmussal, a sovinizmussal. Az internacionalizmus eszméje állandóan gazdagodott, hatása nőtt, és a nemzetközi kommunista mozgalom ennek erejével fejlődött a történelem leghatalmasabb politikai mozgalmává. A proletár internacionalizmus eszméje, megítélésünk szerint, magában foglalja a nemzeti és a nemzetközi érdekek összhangját, mert az egyes pártok eredményei erősítik nemzetközi mozgalmunkat, és a nemzetközi kommunista mozgalom erősödése segíti az egyes pártokat.

A proletár internacionalizmus kölcsönös szolidaritás és támogatás, elvtársi együttműködés, amely feltételezi az egyes pártok önállóságát és egyenjogúságát, az egymás belügyeibe való be nem avatkozást.

A kommunista pártok között voltak, vannak és nyilván lesznek is véleményeltérések, viták egyes ideológiai, politikai, taktikai vagy stratégiai kérdések megítélésében; ez a fejlődés velejárója. A történelem tanúsága szerint mozgalmunk erősödését az szolgálja, ha eszmecseréinket a kölcsönös megbecsülés, a proletár internacionalizmus szelleme hatja át, és állásfoglalásainkat, tevékenységünket alapvető érdekeink és céljaink azonossága vezérli.

A kapitalista osztályellenség, a nemzetközi imperializmus a kommunizmus ellen vívott évszázados harcában korán felismerte, és ma is nagyon jól tudja, mi a proletár internacionalizmus jelentősége az osztályharc szempontjából. Ezért küzd ellene minden módon, igyekszik mozgalmunkat a nacionalizmus, a szovjetellenesség szításával, a nemzeti elzárkózás ösztönzésével, a mozgalmunkban fellelhető minden antimarxista és szakadár nézet felhasználásával gyengíteni.

A Magyar Szocialista Munkáspárt tevékenységében a proletár internacionalizmus elvét követi. Visszautasít minden burzsoá és antimarxista nézetet, a nacionalizmust, a szovjetellenességet, mert tudja, hogy mindez mozgalmunk egysége, az emberi haladás ellen irányul. Pártunk ezért támogatja, hogy a kommunista és munkáspártok kapcsolatai erősödjenek, hogy képviselőik két-, több- és sokoldalú találkozók keretében rendszeresen találkozzanak. A test-

vérpártoknak ki kell cserélniük forradalmi tapasztalataikat, tanácskozniuk kell a nemzetközi politika fő kérdéseiről, a közös feladatokról, hogy a proletár internacionalizmus szellemében, összehangoltan léphessenek fel a békéért, a társadalmi haladásért és a nemzeti érdekeket semmibe vevő nagy monopóliumok, az imperializmus nemzetközi összefogása ellen.

Kedves elvtársak! Véleményünk szerint a szerkesztő bizottság által készített dokumentumtervezet az európai kommunista és munkáspártok jelen értekezletének napirendjével és céljaival összhangban van. Elemzi a nemzetközi helyzetben, az Európa biztonságáért folytatott harcban bekövetkezett változások lényegét, körültekintően határozza meg közös feladatainkat az adott helyzetben. Egyetértünk a dokumentumnak azzal a részével is, amely felhívással fordul Európa haladó, demokratikus erőihez, mindenekelőtt a szocialista, szociáldemokrata pártokhoz, hogy működjünk együtt a béke és a biztonság közös ügyének megerősítésében.

A szerkesztő bizottság munkájában közreműködő 28 testvérpárt egyikeként mi is részt vettünk a dokumentum készítésében, amely meggyőződésünk szerint alkalmas arra, hogy segítse Európa kommunista és munkáspártjainak, valamennyi haladó erejének közös harcát, felemelő céljaink elérését. Pártunk elfogadja a beterjesztett okmánytervezetet, és elfogadásra javasolja az értekezleten részt vevő minden testvérpárt küldöttségének.

Befejezésül, kérem a testvérpártok küldötteit, vigyék magukkal hazájukba a magyar kommunisták üdvözletét és jókívánságait. Biztosíthatom önöket, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és tagsága, a szocializmust építő és békeszerető magyar nép teljes erejével támogatni fogja tanácskozásunk állásfoglalásait és minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy Európa a béke, a biztonság, az együttműködés és a társadalmi haladás földrésze legyen.

Népszabadság, 1976. július 1.

Sajtóértekezlet Bécsben

1976. DECEMBER

Mai találkozásunkon mindenekelőtt üdvözlöm az osztrák, a nemzetközi és a magyar sajtó tisztelt képviselőit. Örülök, hogy ausztriai látogatásom során találkozhatok a sajtó, a rádió és a televízió munkatársaival. Mint önök is tudják, dr. Bruno Kreiskynek, az Osztrák Köztársaság szövetségi kancellárjának meghívására látogattam hivatalosan Ausztriába. Utazásomhoz jó alapot teremtett az a tény, hogy a Magyar Népköztársaság és az Osztrák Köztársaság kapcsolatai fejlődnek, és minden lehetőségünk megvan arra, hogy kapcsolatainkat sokoldalúan továbbfejlesszük. Megelégedéssel szólhatok arról, hogy az osztrák állam nagyra becsült vezetőivel jó légkörben folytatott megbeszéléseinken kölcsönös törekvés nyilvánult meg a jószomszédi kapcsolatok további elmélyítésére és kiszélesítésére, az e téren meglevő lehetőségek fokozottabb hasznosítására.

Ausztriai látogatásunk teljes összhangban van a Magyar Népköztársaság elvi alapokon álló szocialista politikájával. Célunk, hogy előmozdítsuk a társadalmi haladás és a béke ügyét, hozzájáruljunk a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséhez, az enyhülés kiterjesztéséhez és megszilárdításához.

*

A Népszabadság tudósítója: Hogyan értékeli bécsi megbeszéléseit, a magyar–osztrák kapcsolatok perspektíváit és a megbeszélések hatását a helsinki szellem érvényesülésére?

Kádár János: A Kreisky kancellár úrral folytatott két megbeszélés és a szövetségi elnök úrral lezajlott találkozó megerősített abban a meggyőződésemben, hogy ez az út hasznos, elősegíti a sokoldalú magyar–osztrák kapcsolatok fejlődését, és hozzájárul a Helsinkiben elfogadott ajánlások realizálásához.

Megbeszéléseinken, igen jó légkörben, kapcsolataink továbbfejlesztésének konkrét kérdéseit érintettük, s benyomásom szerint mindkét fél arra törekedett, hogy kapcsolataink fejlődjenek. Magyar részről jelenlegi kapcsolatainkat jónak ítéljük: politikai kapcsolataink rendezettek, gazdasági és kulturális kapcsolataink fejlődnek. Valóban úgy jellemezhetők, hogy mindinkább megfelelnek a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése elvének, a jószomszédi viszonynak.

A Corriere della Sera tudósítója az úgynevezett eurokommunizmus állítólagos szovjetellenes jellegére vonatkozó kérdést tett fel.

Kádár János: Nem osztom a tudósító kérdésében kifejezett nézetet.

A Le Monde tudósítója: Az ön megítélése szerint a Szocialista Internacionálé genfi kongresszusát követően tapasztalható-e javulás a szocialista, a szociáldemokrata pártok, valamint a kommunista pártok kapcsolataiban, illetve mi az akadálya e kapcsolatok további javításának?

Kádár János: A kommunista és a szocialista, a szociáldemokrata pártok viszonya nem egyszerű. Mi együttműködő partnerek vagyunk és feltétlenül azok is kell, hogy legyünk azokkal az európai országokkal, amelyekben szocialista, illetve szociáldemokrata kormányok vannak.

Már csak azért is, mert országokat képviselünk, államérdekekről, a népek érdekével összefüggő kérdésekről tárgyalunk, s ilyen esetben a szűken értelmezett pártszempontokon felül kell emelkednünk. Szükségszerűen együtt kell tehát működnünk, főként az európai biztonság és a békés egymás mellett élés előmozdítása érdekében. A kommunista és a szocialista, a szociáldemokrata pártok közötti együttműködés ilyen viszonylatban jól alakult.

Talán nem tűnik szerénytelenségnek, ha azt mondom: bizonyos tekintetben jól példázza ezt éppen az itt, Bécsben eltöltött tegnapi nap. Kreisky kancellár úr – ezt alighanem mondhatom – „kortársam", akit határozott meggyőződésű embernek ismerek. Mindenki tudja róla, hogy szociáldemokrata. Én kommunista vagyok. S találkoztunk, jó szellemben tárgyaltunk, de egyikünknek sem az volt a célja, hogy világnézetet vagy filozófiát „cseréljünk".

Nem is ez a feladatunk. A két ország, a két nép jó kapcsolatainak, együttműködésének kérdéseivel, az európai béke és biztonság általános ügyének előmozdításával foglalkoztunk.

A kommunista és szocialista, a szociáldemokrata pártok olyan viszonylatokban is kapcsolatokat tartanak fenn, ahol az egyik vagy a másik fél, illetve egyik sem tagja az adott ország kormányának. A Magyar Szocialista Munkáspárt például az utóbbi években egész sor szocialista, szociáldemokrata párttal lépett kapcsolatba, amely nincs kormányon, így az olasz szocialista párttal, a finn szociáldemokrata párttal, a belga, a francia szocialista párttal. Éppen amikor Bécsbe indultam, akkor indult Dániába a Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége, hogy viszonozza a Dán Szociáldemokrata Párt küldöttségének magyarországi látogatását.

Mi e kapcsolatok értelme és haszna? Az európai kommunista és munkáspártok berlini tanácskozásukon deklarálták, hogy központi feladatuknak tekintik az európai béke és biztonság, valamint a társadalmi haladás előmozdítását. A szocialista, a szociáldemokrata pártok, amelyeket az előbb említettem, a velünk folytatott megbeszélések során ugyancsak deklarálták, hogy népük érdekében hasznosan szeretnék előmozdítani az európai béke és együttműködés, a kétoldalúan előnyös kapcsolatok ügyét. A kommunista és a szocialista, szociáldemokrata pártoknak véleményem szerint ezenkívül vannak más, bizonyos értelemben közös problémáik. Így például az európai országok szakszervezetei közötti kapcsolatokat és együttműködést is célszerű fejleszteni, hogy előmozdítsák a békét és a biztonságot, a népek közötti jó kapcsolatok, a haladás ügyét.

A Frankfurter Rundschau tudósítója: Hogyan ítéli meg a helyzet alakulását a helsinki záróokmány aláírása után? Miként vélekedik Magyarország és a Német Szövetségi Köztársaság kapcsolatairól, s van e konkrét terv arra, hogy mikor látogat Bonnba?

Kádár János: A Helsinkiben elfogadott ajánlások végrehajtását illetően a helyzetet jónak ítélem. Sokan nem osztják ezt a nézetet. Jómagam azonban a történelmi előzményekre, a helsinki értekezletet megelőzően felvetődött különleges nehézségekre gondolok. Arra, hogy mennyi erőfeszítést tett valamennyi részvevő ország az értekezlet létrehozása érdekében. A helsinki értekezletet történelmi jelentőségűnek tartjuk; valamennyi részvevő erőfeszítése sikerének és a józan ész győzelmének. Ugyanakkor Helsinkit nem befejezésnek, hanem kezdetnek tekintjük, amely további erőfeszítéseket követel mindazoktól, akik az enyhülést kívánják. Tudvalevő ugyanis, hogy nem mindenki híve az enyhülésnek.

Meggyőződésem, hogy önmagában is óriási jelentőségű a találkozó létrejötte, az a tény, hogy olyan különböző társadalmi berendezkedésű országok, különböző ideológiai és politikai célokat valló kormányok, mint a helsinki tanácskozás 35 részvevője egy asztalhoz ült le, s fontos, alapvető kérdésekben – mint az európai béke és biztonság előmozdítása – közös nevezőre tudott jutni.

Az ajánlások realizálása, gyakorlati megvalósítása természetesen időt, türelmet és állhatatos erőfeszítéseket kíván. Bizonyos eredmények már mutatkoznak. A helsinki értekezlet óta eltelt időszakban számos európai ország kapcsolata javult, s megkezdődött a Helsinkiben elfogadott ajánlások gyakorlati végrehajtása.

Meggyőződésem, hogy az európai béke és biztonság ügyének további előmozdítása a helsinki tanácskozás részvevőitől azt kívánja, hogy a tervezett belgrádi találkozón is megfelelő, konstruktív álláspontot képviseljenek. A jugoszláv fővárosban sorra kerülő tanácskozással kapcsolatosan sokféle elképzelésről, várakozásról és vélekedésről hallani. Mi ellenezzük azt, hogy a belgrádi találkozót bárki, vagy bárkik valamiféle „panasznappá" tegyék. Úgy véljük, a helsinki értekezlet részvevőinek pozitív programmal kell a belgrádi találkozóra készülniük. Olyan alapállást kell elfoglalni, hogy Belgrádban ismét át lehessen tekinteni az állami kapcsolatok további javításának, a gazdasági kapcsolatok fejlesztésének kérdéseit; meg lehessen vizsgálni olyan fontos, a népek érdekeit szolgáló kérdéseket, mint az európai energiahelyzet, a szállításokkal összefüggő feladatok jobb megoldása, a környezetvédelem. Ilyen és hasonló, s a népek általános közeledésével összefüggő egyéb, napirenden levő, a helsinki ajánlásokban szereplő témákat kell megfelelően előkészíteni és megtárgyalni Belgrádban.

Úgy vélem, az európai államok felelős tényezőinek jelentős része egyetért ezzel az elgondolással. Örömmel szólok arról, hogy tegnap, amikor Kreisky kancellár úrral ezt a kérdést érintettük, hasonló nézetet fejtettünk ki.

Ami a Magyar Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság kétoldalú kapcsolatait illeti, e kapcsolatok gazdasági területen már régebbi keletűek, és elég széleskörűen kibontakoztak. Úgy vélem, a jelenlegi szakaszban állami kapcsolatainkat is rendezettebbé tehetjük. Ez megfelel a magyar nép és a Német Szövetségi Köztársaság lakossága érdekeinek, a Helsinkiben elfogadott

ajánlásoknak, s benyomásom szerint az ilyen irányú törekvés mindkét fél részéről kölcsönös.

A kapcsolatok építéséhez természetesen hozzá tartozik, hogy az ügyek felelős intézői, a gazdasági vezetők, a diplomaták, a kormányzati tényezők kölcsönös látogatásokat tegyenek, találkozzanak, tanácskozzanak, tárgyaljanak. Ebbe a folyamatba – tehát a Magyar Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság kapcsolatainak fejlesztésébe – illeszkedik be az én látogatásomnak terve is, amely az előkészítés szakaszában van.

Mostani bécsi látogatásommal kapcsolatban a sajtó megtisztelt azzal, hogy személyemmel is foglalkozott, s kiemelte, hogy ritkán utazom, a tegnapi napon először voltam kapitalista országban. Ami a látogatás hivatalos jellegét illeti, ez bizonyos mértékig igaz is. Nem hivatalosan azonban már jártam néhány kapitalista országban, sőt kapitalista országban éltem le életem nagyobbik felét. Volt alkalmam New Yorkban is megfordulni, s amint tudják, az sem egy szocialista ország nagyvárosa, sajnos. Annak, hogy hivatalos minőségben először járok Ausztriában, természetesen több oka van. Az emberek különbözőek. Ismerek szenvedélyes utazókat. Én nem tartozom közéjük. De ahova szükséges, és amikor az két ország kapcsolatának a fejlesztése szempontjából politikailag hasznos, oda és akkor mindig elmegyek. Így jutottam el most Bécsbe, s így fogok elmenni a Német Szövetségi Köztársaságba is.

Az Arbeiter-Zeitung tudósítója: Magyarországot baráti országok veszik körül, közéjük számítható Ausztria is. Tehát miért állomásoznak szovjet csapatok Magyarország területén?

Kádár János: Ami szomszédainkat illeti, azt hiszem, helyesen jellemezte a kapcsolatokat. Ma már minden szomszédunkról elmondható, hogy baráti szándékkal vannak irányunkban, és jó kapcsolatok építésére törekednek.

Ami a kérdés katonai vonatkozását illeti, szeretném megjegyezni, hogy katonai „pályafutásomat" a második világháború kitörésekor kezdtem meg: a Horthy-fasiszta Magyarországon katonaszökevény voltam és illegalitásba vonultam. A katonai pályán azóta sem jutottam sokkal előbbre, nagy „stratégává" nem váltam.

Bizonyos elemi dolgokat persze megismertem és megtanultam. Például azt, hogy miként a jelenlegi haditechnika mellett ma már nem létezik a régi értelemben vett „gyalogság" fogalma, úgy

naivság azt képzelni, hogy egy ország biztonsága csupán a közvetlen szomszédok szándékaitól függ. Az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok ottlétét tehát nem az indokolja, hogy az önként semlegességet vállalt Ausztria részéről valamiféle támadástól félünk. Nincs belpolitikai oka sem. Az általános világpolitikai helyzettel függ össze. S a kérdés más megítélése, a helyzet megváltozása a béke és a biztonság ügyével függ össze.

Ismeretes, hogy a Varsói Szerződés tagállamai politikai tanácskozó testületének a közelmúltban Bukarestben tartott ülésén egész sor alapvető és fontos kérdés szerepelt napirenden. Így újra nyilvánosan is elismételjük, hogy készek vagyunk a Varsói Szerződés szervezete és a NATO egyidejű megszüntetésére. Azt javasoltuk, hogy ha erre még nem érett meg az idő, akkor viszont legalább ne törekedjünk e két katonai csoportosulás bővítésére. Javaslat született arra is, hogy a Helsinkiben megfogalmazott ajánlást elfogadó 35 állam deklarálja: elsőként nem használ atomfegyvert. Ezenkívül számos más gyakorlati javaslatot tettünk. Régen is vallottuk, és ma is valljuk, hogy a külföldön állomásozó összes csapatok egyidejű visszavonásának hívei vagyunk. Ha tehát ezekben az alapvető kérdésekben előbbre jutunk, és az általános helyzet tovább javul, akkor a szovjet csapatok magyarországi tartózkodására nyilván nem lesz szükség.

A Die Presse tudósítója: Ön utalt rá, hogy bécsi megbeszélései a helsinki ajánlások gyakorlati végrehajtását is szolgálták. Milyen konkrét eredmények születtek a megbeszéléseken, van-e kilátás a vízumkényszer megszüntetésére Magyarország és Ausztria között?

Kádár János: Már sok éve, jóval a helsinki értekezletet megelőzően folytattunk tárgyalásokat, és azok eredményeit realizáltuk is. Ezúttal valóban a magyar–osztrák kapcsolatok számos fontos kérdését érintettük. Azért emlékeztetünk külön is a helsinki értekezletre, mert az ott elfogadott ajánlásoknak, azok szellemének teljes mértékben megfelelnek azok az intézkedések, amelyeket a magyar–osztrák viszony javítására már tettünk, s amelyeket a jövőben is tenni szándékozunk.

A vízumkérdés közvetlenül érinti az állampolgárok tömeges külföldi utazását, így a Magyarország és Ausztria közötti utazásokat is. Már jó pár évvel a helsinki értekezlet előtt igyekeztünk előmozdítani a turistaforgalom növekedését, a széles körű kölcsö-

nös látogatásokat más országokba. Megmondom, ebben döntően politikai meggondolások játszottak szerepet. Elsősorban azt szerettük volna elősegíteni, hogy az emberek jobban megismerjék a szomszédos országokat. Amikor az utasforgalommal, a külföldi utazásokkal kapcsolatos korábbi korlátozások megszüntetését elhatároztuk, arra is gondoltunk, hogy az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején Magyarországnak Nyugat-Európában nagyon rossz sajtója volt. Nos, változtattunk a korábbi gyakorlaton, és a nyugat-európai országokkal elég széles körű turistaforgalom kezdődött el. Ez politikai haszonnal járt számunkra. Azok a magyar állampolgárok, akiknek korábban nem volt módjuk arra, hogy kiutazzanak valamelyik nyugat-európai országba, most kiutazhatnak. És az a több százezer magyar állampolgár, aki évenként nyugat-európai országokban tölti szabadságát, jó érzéssel érkezik haza. Rájön, hogy Nyugat-Európa fejlett kapitalista országaiban sincs kolbászból a kerítés. Olyan jelenségeket lát, amelyeket otthon, Magyarországon már el is felejtett. Látja például a munkanélküliséget és az attól való félelmet, a létbizonytalanságot. Azután lát sokféle műanyagterméket, amit azelőtt talán nem láthatott, de most meggyőződhet arról, hogy mindez otthon, Magyarországon is kapható, talán olcsóbban is, mint a nyugat-európai országok boltjaiban.

Nagyon jók a benyomásaink Magyarországon a nyugat-európai turistákról. Nem tudom pontosan, mi a dialektikus összefüggés a sajtó és a turizmus között, de két dolgot tapasztaltunk. Az egyik: a Nyugat-Európából érkező turista Magyarországon általában kellemesen csalódik. Mert bármilyen kritikus szemmel nézi is azt, ami nálunk van, mindenképpen jobbat tapasztal annál, amit korábban a nyugat-európai kapitalista sajtóban olvashatott. A másik: alighanem összefügg ezzel, hogy a turistaforgalom kiszélesedése óta a nyugat-európai sajtó megítélése is javult Magyarországról. Mert amit a nyugat-európai állampolgárok milliói saját szemükkel tapasztalnak Magyarországon, azt homlokegyenest ellenkezően lefesteni a legrosszabb szándékkal sem lehet.

A nyugat-európai országokkal lebonyolódó turistaforgalmon belül a magyar–osztrák forgalom az egyik legjelentősebb. A két ország állampolgárainak most is százezrei utaznak a másik országába, s kölcsönösen otthonosan és jól érzik magukat. Mi egyebek között azért dolgoztunk, hogy ez így legyen, s azért fogunk dol-

gozni, hogy a jövőben se szűküljön, hanem tovább bővüljön a forgalom.

A turizmusnak azonban politikai vonatkozásain túl gazdasági oldala is van. Mi folytatjuk a turizmus terén a nyitott ajtó politikáját. A turizmust azonban még nem tudjuk gazdaságilag kihasználni, ezt még csak most tanuljuk. Ha az idegenforgalomban annyi tapasztalatunk volna, mint Ausztriának, s ha a nemzeti jövedelem akkora hányadát tudnánk előteremteni a turizmusból, mint Ausztria, akkor mi is jóval szélesebb körű turistaforgalmat bonyolítanánk le. Nem nehéz megérteni, hogy Magyarország – ahol alig néhány esztendős a tömeges turistaforgalom – erre gazdaságilag nem volt felkészülve. Mivel megfelelő színvonalat szeretnénk biztosítani, nagyon gyorsan, szinte erőltetett ütemben igyekeztünk kifejleszteni a szállodákat, az idegenforgalom és a vendéglátás intézményeit.

A Magyarország és Ausztria közötti vízumkényszer eltörlésének elvileg hívei vagyunk. De még bizonyos gazdasági feltételeket illetően hátrányban vagyunk. Ezeket a feltételeket – az osztrák partnerekkel együtt, közösen – még meg kell vizsgálnunk. Érik azonban a helyzet, és már közel van az az idő, amikor a két ország között a vízumkényszer megszűnhet.

A Pravda tudósítója: A helsinki konferenciát követően milyen perspektívái vannak az úgynevezett kis európai országoknak politikai, gazdasági és kulturális téren?

Kádár János: Ausztria és Magyarország egyaránt kárvallottja volt a második világháborúnak. Mindkét nép sok vért vesztett, és nagy gazdasági károkat szenvedett, sajnálatos módon nem a jó ügy érdekében. Ha van nép, amely békét kíván, a magyar nép feltétlenül ilyen. Gondolom, ugyanez elmondható az osztrák népről is. Kifejezésre jut ez az osztrák állam politikájában is, amely kimondta az örökös semlegességet.

A magyar állam több mint ezer esztendővel ezelőtt alakult meg. Úgy tűnik, legendás vezérünk, Árpád – akit honfoglalónak nevezünk – sok tekintetben jó helyet választott ki a magyar népnek. Az éghajlat jó, az ország szép, nekünk a legjobban tetszik a világon. Egy szempontból azonban Árpád, azt hiszem, nem volt eléggé előrelátó. Van ugyanis ennek a helynek egy hátránya: a hadak útján terül el. Lehet, hogy az osztrákok is hasonlóan gondolkodnak saját hazájukról: szép, nekik bizonyára a világon a legjobban

tetszik, de Ausztria is eléggé „forgalmas" hely. Azt hiszem, nem kell sokat bizonygatni, hogy a magyar nép, s gondolom, az osztrák nép is, mindenekelőtt békét kíván. Ami bennünket illet, további – immár politikai – indok, hogy a magyar nép nagyszerű programmal, a fejlett szocialista társadalom építésének programjával rendelkezik. S ennek megvalósításához mindenekelőtt béke kell. Magyarország tehát feltétlenül érdekelt a Helsinkiben elfogadott ajánlások gyakorlati megvalósításában, s gondolom Ausztria szintén.

Megemlítek még egy tényezőt: a Magyar Népköztársaságnak nemcsak az a sajátossága, hogy kis ország, hanem az is, hogy nyersanyagban, energiában szegény. Jelentős mértékben érdekelt tehát a nemzetközi gazdasági kapcsolatok építésében. Bizonyos szempontból irigyeljük az olyan országokat, amelyek nemzeti jövedelmének csak hat százaléka függ a nemzetközi áruforgalomtól. A Magyar Népköztársaság nemzeti jövedelmének mintegy 45 százaléka realizálódik a nemzetközi áruforgalomban. A Helsinkiben elfogadott ajánlások egyik – számunkra létfontosságú – pontja a kölcsönösen előnyös, a kölcsönös érdekeknek megfelelő gazdasági kapcsolatok széles körű bővítését mondja ki.

A helsinki értekezlet ajánlásaihoz ezért is fűzünk nagy várakozásokat: érdekeltek vagyunk megvalósításukban, erőfeszítéseket teszünk realizálásukért, és teljes szívvel támogatunk minden olyan nemzetközi törekvést, amely ezt szolgálja.

Népszabadság, 1976. december 8.

A szocializmus építésének néhány magyarországi tapasztalata

1977. JANUÁR

A legújabb kori magyar történelem olyan eseményei, mint az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása, a Horthy-fasiszta rendszer két világháború közötti uralma, a munkáshatalom másodszori győzelme hazánk felszabadulása után 1948-ban, az 1956-os ellenforradalmi felkelés, majd annak leverése bizonyítják, hogy hazánkban az osztályharc nemegyszer végsőkig kiélezett formát öltött, ezért világos és el nem felejthető tapasztalatokkal szolgál.

Pártunk, munkásosztályunk útja nem volt könnyű, sikerek és kudarcok váltogatták egymást a hosszú harcban. A tények azt bizonyítják, hogy pártunk le tudta vonni a küzdelmekből a szükséges tanulságokat, s munkásosztályunk, népünk megerősödve került ki a történelem megpróbáltatásaiból. A Magyar Szocialista Munkáspárt 1975 tavaszán megtartott legutóbbi, XI. kongresszusa, a máról szólva, teljes joggal állapította meg: belpolitikai helyzetünk húsz éve kiegyensúlyozott, fejlődésünk töretlen, dinamikus, népünk követi pártunkat, a munkáshatalom erős, a szocializmus pozíciói szilárdak. A Magyar Népköztársaságban sikeresen halad a fejlett szocialista társadalom építése.

A kongresszus elfogadta a párt új programnyilatkozatát, amely kijelölte a fejlett szocialista társadalom építésének a következő 15–20 év alatt megoldandó fő feladatait, hangsúlyozva, hogy ezen az úton közeledünk végső célunk, az osztály nélküli, kommunista társadalom megteremtéséhez. A kongresszus megerősítette és az új követelményeknek megfelelően továbbfejlesztette a párt történelmi harcokban kikovácsolódott politikai fő irányvonalát, politikánk sarkalatos fő elveit, gyakorlati munkánk leglényegesebb elemeit. Az alábbiakban e cikk ezek közül kísérel meg néhányat ismertetni.

Pártunk, a magyar munkásosztály forradalmi élcsapata 1918 novemberében történt megalakulása óta hazafias és internacionа-

lista pártként tevékenykedik, s ezekhez az elvekhez mindvégig, minden körülmények között hű maradt. Pártunk most, a szocialista társadalom építésének menetében, elsődleges kötelességének tartja egyaránt és egyidejűleg figyelembe venni egyrészről a nemzeti sajátosságokat, országunk adottságait, másrészről a szocializmus építésének nemzetközileg közös, fő törvényszerűségeit.

A Magyar Népköztársaságban, amelyben népünk a nemzeti függetlenség és szuverenitás birtokában szabadon él, ahol megszűnt az embernek ember általi kizsákmányolása, ahol a fejlett szocialista társadalom épül, a szocialista hazafiság a társadalmi élet fontos erkölcsi törvényévé vált. Pártunk, munkásosztályunk mint társadalmunk vezető ereje, a nemzeti érdekek kifejezője, hazánk minden haladó történelmi hagyományának örököse és folytatója, nemzeti múltunk minden valódi értékének letéteményese. Pártunk kötelességének tekinti, hogy a haladó hagyományok tiszteletét ápolja a magyar nép és ifjúság tudatában. Népünk, nemzetünk igazi érdekeit ma és a jövőben is a szocializmus testesíti meg. A szocializmus építésében a cselekvő hazafiság munkánk nagy lendítőereje; hatalmas erőforrás számunkra, hogy a fejlett szocialista társadalom megteremtését népünk nemzeti programjának tekinti.

Pártunk azt vallja, hogy a hazafiság elválaszthatatlan a proletár internacionalizmustól, s e két nagyszerű eszme a szocializmus iránti elkötelezettség két oldala. A proletár internacionalizmus alapvető ismérvének tekintjük a mai viszonyok között: a nemzeti és a nemzetközi érdekek egyeztetését; az egységre való törekvést; az egymás kölcsönös támogatását, az elvtársi együttműködést; a legfőbb politikai kérdésekben a kollektív állásfoglalás és cselekvés kialakítását a testvérpártok önállósága, egyenlősége és önkéntes együttműködése alapján. A nemzetközi kommunista mozgalom újabb tapasztalatai, az európai kommunista és munkáspártok legutóbbi, berlini tanácskozása is bizonyítják a rendszeres kétoldalú és sokoldalú véleménycseréknek, a mozgalmunk alapját képező marxista–leninista elmélet közös erőfeszítéssel történő továbbfejlesztésének, ideológiai együttműködésünknek, a tapasztalatok általánosításának különleges fontosságát.

A proletár internacionalizmus lényeges elemének tekintjük, hogy a testvérpártok tanulmányozzák, figyelembe vegyék és helyesen felhasználják munkájukban a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom tapasztalatait, ugyanakkor a saját harcukban, tevé-

kenységükben szerzett tapasztalataikat feltárva gazdagítsák a marxizmus–leninizmus eszmei tárházát.

A Magyar Szocialista Munkáspárt számára saját tapasztalataink mellett mindvégig meghatározó jelentősége volt és van a nemzetközi munkásmozgalom harci tapasztalatainak, testvérpártjaink tanulságainak. Pártunk tanult és tanul minden kommunista párttól, forradalmi erőtől. Megkülönböztetett jelentősége van számunkra a Lenin alapította Szovjetunió Kommunista Pártja gazdag elméleti és gyakorlati tapasztalattárának, a világ első szocialista országa utat törő és mutató fejlődésének. A szovjet hatalom fennállásának 60. évfordulóját idén ünneplő Szovjetunió történelmi útjának soha el nem évülő tanulságaiból a világ forradalmi erői mindig is merítettek, s ez így lesz a jövőben is.

A tapasztalatok átvétele nem jelenti azok mechanikus másolását, az önállóság csorbítását. Minden párt maga felel azért, hogy figyelembe veszi-e mások tapasztalatait, s hogyan alkalmazza azokat. Pártunk nagy gondot fordít rá, hogy hazánk történelmi, politikai, gazdasági és egyéb adottságainak legmegfelelőbben, alkotó módon alkalmazza a marxizmus–leninizmus általános érvényű tanításait. Így fejeződik ki, hogy a magyar kommunisták pártja, a Magyar Szocialista Munkáspárt egyidejűleg hazafias és internacionalista párt.

A marxizmus–leninizmus alapvető tétele, hogy a munkásosztály pártjának döntő szerepe van a szocialista forradalom vezetésében. A párt a munkásosztály marxista–leninista forradalmi élcsapata, a munkásosztály legmagasabb fokú politikai szervezete, amely képviseli, megvalósítja az egész munkásosztály, az egész nép érdekeit.

A Magyar Szocialista Munkáspártot tevékenységében a marxizmus–leninizmus elmélete vezérli, a lenini normák alapján tevékenykedik. A magyar társadalom elismert vezető ereje, helyét, szerepét alkotmányunk is rögzíti, ma a szocialista társadalom építésének irányítója.

Saját tapasztalataink győztek meg arról, milyen fontos a vezető szerep helyes értelmezése. Pártunk történetében előfordult a vezető szerep olyan mechanikus értelmezése, hogy mindent közvetlenül a pártnak kell megoldania, a vezető szerep csak ott biztosított, ahol közvetlenül a párt veszi magára a gyakorlati feladatok megvalósítását. E véglet ellentéteként olyan elképzelések is jelentkeztek, amelyek a párt vezető szerepét leszűkíthetőnek vélték csak eszmei irányító tevékenységre.

A párt vezető szerepe ma, okulva a múlt tanulságain, úgy érvényesül nálunk, hogy a párt kezdeményez, megszabja az építőmunka fő irányait, meggyőzi ezek helyességéről a pártonkívülieket, országunk dolgozóit, mozgósítja őket a végrehajtásra, és ellenőrzi annak menetét. A párt testületei csak a pártra, a párt tagjaira hoznak kötelező határozatokat. Végrehajtásukért a párt előtt az állami, a gazdasági területeken és a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták felelnek. Pártunk vezető szerepét nem kiváltságnak, hanem a nép szolgálatának tekinti, kötelezettségnek, hogy idejekorán, az egész nép érdekeit szem előtt tartva fogalmazza meg a tennivalókat, s a kommunisták járjanak élen a munkában.

Hazánkban a történelmi fejlődés eredményeképpen egypártrendszer alakult ki: megvalósult a munkásosztály politikai egysége. A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesüléséből, a munkásosztály egységtörekvését kifejezve létrejött párt, amely ma a Magyar Szocialista Munkáspárt nevet viseli, az egységes munkásosztály érdekeit fejezi ki. Csaknem harminc évvel ezelőtti megteremtése Magyarországon feltétele volt a munkáshatalom kivívásának, a szocialista építés megkezdésének.

Véleményünk szerint a szocializmus építésének az egy- vagy többpártrendszer nem elvi kérdése. A szocializmus, ahogy erre több példa is van, többpártrendszerben is épülhet. A döntő a szocializmus mellett elkötelezett haladó erők harci egysége, politikai összefogása.

Abból a tényből, hogy társadalmunkban még különböző osztályok vannak, és pártunk az egypártrendszer körülményei között kormányzó párt, nagyon fontos következtetés adódik. Pártunknak gondoskodnia kell a társadalomban meglevő különböző érdekek figyelembevételéről és egyeztetéséről. Hazánkban a társadalmi, politikai fejlődés eredményeként megszűntek az egykori kizsákmányoló osztályok, és ma már csak baráti dolgozó osztályok és rétegek vannak, amelyeknek alapvető érdekei egybeesnek. Mégis, az össztársadalmi érdek mellett különböző csoport- és egyéni érdekek is jelen vannak. A párt elismeri őket és kötelességének tekinti érvényesítésük biztosítását az össztársadalmi érdekek elsődlegessége alapján. A csoport- és egyéni érdekek kifejezésében fontos szerepük van a társadalmi és tömegszervezeteknek, mozgalmaknak, így mindenekelőtt a szakszervezeteknek, a szövetkezeteknek, az ifjúsági szervezeteknek. A párt és a kormány, valamint e szervezetek

képviselői közötti különböző szintű rendszeres eszmecserék hozzájárulnak az érdekek áttekintéséhez és egyeztetéséhez, ami pártunknak már hosszú idő óta természetes és bevált gyakorlata.

A marxista–leninista, forradalmi párt élő, eleven, fejlődő szervezet, amelynek céljaiban és szervezeti életében is mindig igazodnia kell a kor követelményeihez. Hogy a párt betölthesse rendeltetését, felépítésében, tevékenységében ma is szigorúan érvényesül a demokratikus centralizmus elve. Az élcsapat jellege ma már nem azt jelenti, mint a kommunista mozgalom kezdeti időszakában, különösen az illegalitás körülményei között, amikor a párt szűk keretek között dolgozott, részben a hivatásos forradalmárok pártja, valójában nem is tömegpárt, hanem káderpárt volt. Az élcsapat jellege ma abban fejeződik ki, hogy egyfelől a szocialista építés minden területén dolgozó, társadalmunk minden osztályát, rétegét képviselő leghaladóbb erőket tömöríti, másfelől a társadalmi fejlődés irányítója.

A párt sorainak a kommunisták újabb és újabb nemzedékével való gyarapodása, a szocializmus építésében jelentkező újabb és újabb feladatok megkívánják, hogy a párt fejlessze munkastílusát, mindig a kor követelményeinek színvonalán álljon, a párttagság emelje marxista–leninista felkészültségét, és szüntelenül erősítse tömegkapcsolatait. Ezt a célt szolgálta pártunkban a múlt évben lebonyolított tagkönyvcsere, amely a párt eszmei, politikai, cselekvési egységét volt hivatva erősíteni, valamint a Központi Bizottság közelmúltban hozott határozata a párttagság marxista–leninista felkészültségéről, a párt propagandájának fejlesztéséről.

Pártunk a munkásosztály élcsapataként a dolgozók széles tömegeinek érdekeiért küzdve szélesíti tömegbázisát, és ily módon válik egyre inkább az egész dolgozó nép pártjává. Pártunk programnyilatkozata is leszögezi: a társadalmi osztályok és rétegek közötti különbség csökkenésével a párt az egész nép marxista–leninista élcsapatává válik.

A párt vezető szerepe nélkülözhetetlen, de a történelemformáló erő maga a nép, és a szocialista társadalom csak az egész nép műveként jöhet létre. A párt már csak létszámánál fogva sem lehet képes egymagában felépíteni a szocialista társadalmat. Az új társadalom az egész népnek épül, s a párt vezetésével a kommunistáknak és a pártonkívülieknek, a népnek, a történelmet formáló tömegeknek együtt kell megvalósítaniuk. A párt, a kommunisták a néppel

együtt akarnak és tudnak csak boldogulni, hiszen életük célja és értelme a nép szolgálata. A szocializmus építését vezető párt munkájának eredménye attól függ tehát, mennyire képes maga köré felsorakoztatni a pártonkívüliek tömegét. Szövetségesek, tömegek nélkül nincs győzelem. Ezért a szövetségi politika, a tömegkapcsolatok szüntelen erősítése a párt számára nem taktika, hanem alapvető elvi, politikai kérdés.

A szövetségi politika osztálypolitika; mindenekelőtt az osztályok szövetségének politikája, amelynek legfontosabb alapja a munkás-paraszt szövetség szüntelen erősítése. A szövetségi politika a háromnegyed millió magyar kommunista és a párton kívüli dolgozók millióinak összefogását is kifejezi. Pártunk tapasztalatai szerint a jó tömegkapcsolatok alapja a kölcsönös bizalom, amelyet a pártnak újból és újból meg kell szolgálnia. Jóleső érzés, hogy a párt XI. kongresszusa megállapíthatta: „Sokat, mindennél többet jelent ma nálunk a párt és a nép szoros kapcsolata, összeforrottsága, a párt és a tömegek közötti kölcsönös bizalom. Népünk tudja, hogy minden helyzetben számíthat harcedzett pártunkra, pártunk tudja, hogy minden feladat megoldásában bizton építhet népünkre, a szocialista nemzeti összefogás élő, évről évre növekvő erejére."

Megtanultuk, hogy nemcsak nehéz helyzetben kell szövetségeseket keresni, a tömegekre apellálni, hanem akkor is, amikor jól mennek a dolgok. Pártunk megalakulása óta folytatja szövetségi politikáját, és akkor ért el sikert, amikor erős volt a kapcsolata a tömegekkel, és akkor érték kudarcok, amikor ez, akár a szövetségesek iránt tanúsított szűkkeblűség, akár elvtelenség miatt, de meglazult.

A szövetségi politika mindenekelőtt politikai együttműködés közös érdekek és célok alapján. A szövetségi politika lényeges vonása, hogy a pártnak mint élcsapatnak utat kell mutatnia, elöl kell járnia, de elengedhetetlen a tömegek meggyőzése, támogatásuk elnyerése, az, hogy a pártot a tömegek, a szövetségesek követni tudják. Fejlődésünk korábbi időszakában előfordult, hogy a párt túl gyorsan akart haladni és előre szaladt. Ezért később a realitásokhoz kellett igazodnunk és megfelelő utat-módot kerestünk. Ez történt a mezőgazdaság szocialista átszervezésével, amelyet több korábbi, nem kellően megalapozott nekirugaszkodás után, a munkás-paraszt szövetség megszilárdítása útján, a parasztság tömegeinek szándékát és érdekeltségét figyelembe véve, az önkéntességet

szigorúan betartva, az 1958–1961-es években valósítottunk meg sikerrel.

Szövetségeseinket naponta meg kell győzni távlati céljaink igazáról, és ily módon kell szélesíteni az ügyünkkel és eszméinkkel egyetértők körét. Politikai céljainkkal, túlzás nélkül mondhatjuk, egész népünk egyetért. De mindig nagy figyelmet kívánó politikai kérdés a szocialista forradalom fejlődési ütemének megítélése. Szövetségeseinket eddigi gyakorlatunk győzte meg politikánk helyességéről, és tapasztalataink szerint éppen azzal válik a szövetség mind szorosabbá, ha szilárd elvi, politikai alapon, közös vitákban és eszmecserékben, együtt gondolkodva a szövetségesekkel, helyesen határozzuk meg a társadalmi haladás további céljait és ütemét.

Az együttműködés különböző világnézetű emberek között valósul meg. A politikai együttműködés kedvéért a párt nem adja fel marxista–leninista nézeteit. A szövetségesekkel való politikai együttműködés és a nézeteket, álláspontokat tisztázó elvi vita, a problémáknak nyílt, közös érdekeket figyelembe vevő tisztázása, a konstruktív eszmecsere feltételezi és kiegészíti egymást. Türelmes, ugyanakkor elvi politikánk győzte meg az egyházak vezetőit is az együttműködés szükségességéről. Amellett, hogy a vallásos emberek alapvető érdekeit is a szocializmus programja fejezi ki, ez az alapja annak, hogy Magyarországon az állam és az egyház viszonya rendezett. Az elmúlt időkben a szocialista társadalom felépítésének programját magáénak valló Hazafias Népfront mozgalom keretében a magyarországi egyházak vezetőivel is kialakultak a társadalmi együttműködés jó feltételei.

A párt a szocialista nemzeti egység politikáját folytatja. Ez a szövetségi politika legszélesebb kifejezési formája. Objektív és szubjektív alapja, hogy megszűntek a társadalom antagonisztikus ellentétei, csak baráti dolgozó osztályok, rétegek vannak, s a szocializmus építése nemzeti programmá vált. A szövetségi politika ilyen méretű kiterebélyesedése mutatja előrehaladásunk mértékét. A szocialista nemzeti egység a legalapvetőbb közös érdekeken, a szocializmus, a haladás, a béke, a nemzeti felemelkedés közös óhaján és a célok közös megoldásán nyugszik. Ez jól kifejeződött a Hazafias Népfront közelmúltban megtartott VI. kongresszusán, amely állást foglalt a párt XI. kongresszusának fő irányvonala, a fejlett szocialista társadalom felépítését célul tűző programja mellett.

A hatalom minden forradalom alapkérdése. A hatalom eszköz

a társadalmi, a gazdasági célok elérésében. A hatalom jellegét mindenekelőtt az határozza meg, hogy melyik osztály kezében van, milyen osztályok és rétegek érdekeit képviseli, milyen célokat tűz ki és valósít meg. A történelem menetében a hatalom megszerzésének és formájának nagyon sokféle változatát ismerjük. Az, hogy egy osztály milyen körülmények között jut hatalomra és annak milyen formáját valósítja meg, mindig a konkrét körülményektől függ. Ez vonatkozik a munkásosztályra is.

A szocializmus építése nem lehetséges hazánkban a munkásosztály hatalma nélkül. A hatalom a munkásosztály kezében eszköz történelmi céljainak megvalósításához, a szocializmus kivívásához, védelméhez, építéséhez. Magyarországon a munkáshatalom 1919-ben a Tanácsköztársaság, 1947–1948-ban a népi demokrácia formájában öltött testet. Formáját tekintve az 1947–1948-ban létrejött hatalom lényegesen különbözött mind az 1917-es oroszországi proletárdiktatúra, mind pedig az 1919-es magyarországi Tanácsköztársaság formáitól.

A ma létező szocialista országok mindegyike a proletárdiktatúra útján jutott el a szocializmushoz. Az egykori cári Oroszországban a munkásosztály a hatalmat fegyveres úton ragadta meg, évekig polgárháborúban, a külső intervenció elleni harcban fegyverrel védte meg. A Szovjetunióban a szocialista átalakításokat, az iparosítást, a mezőgazdaság kollektivizálását a fejlődés akkori, korai korszakában csakis a kizsákmányoló tőkés, földesúri osztályok ellenállásának erőszakos elnyomásával lehetett megvalósítani. A munkásosztály megerősödésével, a hatalom megszilárdulásával, a forradalom előrehaladásával ez a helyzet megváltozott. A Szovjetunió Kommunista Pártja ennek alapján állapíthatta meg, hogy a proletárdiktatúra állama a Szovjetunióban betöltötte történelmi szerepét, és egyetemes népi állammá, az egész nép államává vált, ugyanakkor a munkásosztály vezető szerepe a kommunizmus építésének idején is fennmarad.

Más volt a helyzet, amikor a munkásosztály a népi demokratikus országokban került hatalomra. A Szovjetunió léte, fejlődése, a második világháborúban aratott győzelme új helyzetet teremtett. Az európai szocialista országokban a munkásosztály viszonylag békésen került hatalomra, és kezdettől fogva szélesebb szövetségi politikát valósíthatott meg. Vietnamban, Kínában és Kubában viszont ismét élesebb harcban jutott hatalomra a munkásosztály.

Hazánkban a proletárdiktatúra megteremtése 1919-ben és 1947–1948-ban is történelmi szükségszerűség volt. A magyar munkásosztály 1919-ben is, 1947–1948-ban is viszonylag békés úton jutott ugyan hatalomra, de mindkét esetben keményen kellett harcolnia a megszerzett hatalom védelmében. Az elmaradott, feudális csökevényekkel terhelt társadalomban az osztályösszeütközések a végsőkig kiélezett formát öltöttek. Az első tanácsköztársaságot fegyveresen kellett mindennap védeni a külső fegyveres intervencióval szemben, s csak a külső túlerő tudta legyűrni. Az 1945 utáni évtizedekben is, ha tendenciájában csökkenő mértékben ugyan, de mindvégig jelen volt az ellenséges támadás veszélye, sőt, amint ismeretes, 1956-ban az ismert okok miatt nyílt ellenforradalmi lázadás robbant ki, amelyet fegyveres harcban kellett leverni.

Pártunk meggyőződése szerint a Magyar Népköztársaságban a szocialista építés belső és külső feltételeinek biztosításához ma is szükség van és a jövőben is sokáig szükség lesz még a munkásosztály hatalmára, a szocialista államra. Amennyire hibás volt az a korábbi időszakból ismert tétel, miszerint a szocializmus építésével egyidejűleg szüntelenül éleződik az osztályharc, annyira téves lenne azt hinni, hogy az osztályharc állandó enyhülése az egyetlen reálisan elképzelhető lehetőség. Ez mindig a hazai és a nemzetközi erőviszonyoktól függ. A kommunisták célja sohasem az osztályharc élezése, mégis számolniuk kell ilyen lehetőséggel, készen kell állniuk erre is, kötelességük gondoskodni a forradalom védelméről. Azt is figyelembe kell venni, hogy bár nemzetközileg az enyhülés, a társadalmi rendszerek békés versenye és az ideológiai harc került előtérbe, az imperializmus nem mondott le politikai felforgató tevékenységéről, a szocialista országok ügyeibe való beavatkozási kísérleteiről.

A szocialista állam funkcióinak tartalma szüntelenül bővül és módosul. A szocializmus pozícióinak erősödésével, a kizsákmányoló osztályok megszűnésével minimálisra zsugorodott az osztályellenség tevékenysége, következésképp csökkent az állam elnyomó funkciója. Ma Magyarországon az állam fő funkciója a szervezés, az irányítás, a gazdasági és a kulturális szervező-nevelő munka.

A szocialista hatalom és állam lényege a demokratizmus. Ismert marxista nézet, hogy egy rendszer demokratizmusát alapvetően és mindenkor az dönti el, kinek a kezében van a politikai és a gazdasági hatalom, ki rendelkezik az államgépezettel és a termelési

eszközökkel, és hogy ez a hatalom milyen osztályok számára, milyen kérdésekben biztosít jogot és tényleges lehetőséget a beleszólásra az állam, a társadalom ügyeibe, van-e a dolgozóknak tényleges döntési, ellenőrzési lehetőségük. Mivel a szocialista állam a munkáshatalmat testesíti meg, a dolgozók összességének érdekeit szolgálja, ez a hatalom demokratikusabb bármely polgári demokráciánál. A szocialista demokrácia a szó igazi értelmében a nép demokráciája, a legdemokratikusabb mindazon rendszerek közül, amelyeket az emberiség eddigi történelme során létrehozott.

Szocialista államunk kiteljesedésével mind mélyebb és szélesebb a szocialista demokrácia. Az elmúlt évek jelentős eredményeire építve további lehetőséget látunk a demokrácia növelésére általában, s különösen a társadalmi élet három kiemelkedően fontos területén: a tanácsokban, az üzemekben és a szövetkezetekben.

A mai körülmények között különös jelentőséget tulajdonítunk az üzemi demokrácia fejlesztésének. Az üzemi demokrácia a szocialista demokrácia alapvető része, lehetőséget ad a vállalati gazdálkodásba, a helyi és közügyekbe s ezek eldöntésébe való érdemi beleszólásra, segíti a munka alkotó jellegének kibontakozását, fontos eszköz a vezetők és beosztottak szocialista viszonyának formálásában, növeli a dolgozók felelősségtudatát, fokozza aktivitásukat.

A demokrácia fejlesztését kívánjuk szolgálni az állami szervek munkájának javításával is. A párt nagy figyelmet fordít az államigazgatási szervezet tökéletesítésére, mivel a pontosan körülírt hatáskör, a személyes felelősséggel végzett jó ügyintézés a demokratikus közérzetet erősíti, egyúttal a leghatásosabb harc a bürokrácia ellen.

A történelem már igazolta klasszikusaink, Marx, Engels, Lenin előrelátását, akik határozottan szóltak arról, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetnek a lényeg azonossága mellett sokféle és változatos formája lesz. Az 1871-es Párizsi Kommün, az 1917-ben győzedelmeskedő Nagy Októberi Szocialista Forradalom, a második világháborút követően létrejött népi demokratikus rendszerek mindegyike már keletkezésekor rendelkezett a helyzet, a kor lehetőségeiből és követelményeiből adódó sajátosságokkal. A fennálló szocialista államok maguk is változnak, fejlődnek. Feltételezhető, hogy a jövőben újabb és újabb formákat hoz létre a szocialista forradalom. Változhatnak a hatalom, az

állam, a kormányzás formái, a demokratizmus intézményei. E konkrét formákat ma nem lehet előre látni, megjósolni. Az azonban nyilvánvaló, hogy a társadalmi viszonyok minőségi változása akkor következik be, amikor az adott országban a kapitalizmust szükségszerűen felváltja a szocialista társadalmi rendszer.

Hazánkban a munkásosztály hatalmának több szempontból sajátos adottságainknak megfelelő formája jött létre és igazolódott a gyakorlatban. Nyilvánvaló, hogy más körülmények között más megoldások születhetnek. A mi további utunk világos. A párt XI. kongresszusa megállapíthatta: „Társadalmunk további fejlődése során, az osztályok közötti különbségek csökkenésével, a fejlett szocialista társadalom megteremtésével a proletárdiktatúra állama fokozatosan átalakul az egész nép szocialista államává, amelynek vezető ereje továbbra is a munkásosztály marad. A fejlett szocialista társadalomban létrejönnek, fejlődnek a kommunista társadalmi önkormányzat elemei."

A hatalom kivívása után a munkásosztály legfontosabb feladata, hogy haladéktalanul hozzálásson az új társadalom gazdasági alapjának lerakásához, majd felépítéséhez. A gazdasági építőmunka sikere dönti el a szocializmus sorsát. Ettől függ, hogy a szocializmus fölébe tud-e kerekedni a letűnt kapitalista rendszernek, az embernek jobb, teljesebb életkörülményeket tud-e biztosítani az előző társadalomnál. Ez jórészt a munka szervezettségétől, hatékonyságától, a gazdaság tervszerű fejlesztésétől függ. Pártunk XI. kongresszusa is nyomatékosan hangsúlyozta, hogy társadalmi életünknek nincs olyan területe, amely ne függne a termelés, az építőmunka eredményeitől.

A szocialista gazdasági építőmunka alapja a főbb termelési eszközök össznépi tulajdona, amely lehetőségeket teremt a tervgazdálkodáshoz, ahhoz, hogy ésszerűen gazdálkodjunk hazánk javaival, tervszerűen fejlesszük a termelési eszközöket és a termelési viszonyokat, a lakosság életszínvonalát rendszeresen emeljük. A tervgazdálkodásnak különböző formái léteznek. Mi a szocialista tervgazdálkodásnak azt a formáját alkalmazzuk, amelyben a gazdaság fő folyamatait központi állami szerveink szabják meg és szabályozzák, ugyanakkor a vállalatok jelentős önállóságot élveznek. A gazdasági élet irányításában döntő szerepe van a távlati, ötéves és éves népgazdasági terveknek, amelyeknek részei és kiegészítői a vállalatok, a tanácsok, a szövetkezetek saját tervei. A ne-

gyedik ötéves terv eredményes teljesítése után most fogtunk hozzá bizakodással a következő évek feladatait magában foglaló ötödik ötéves terv teljesítéséhez, mellyel nagy lépést teszünk előre a fejlett szocialista társadalom megteremtésének útján.

Gazdaságunk fejlődését imponáló számok jelzik. A felszabadulás előttihez képest minőségi változás következett be. Az adatoknál figyelembe kell venni, hogy a Magyar Népköztársaság mindössze 93 000 km² területű ország, 10,5 millió lakossal, kevés nyersanyaggal és kevés energiaforrással. Kicserélődött és megsokszorozódott a népgazdaság termelésieszköz-állománya, amely a háború előtti utolsó békeévinek három és félszerese. Hazánk elmaradott ország volt, s a felszabadulás óta eltelt harminc év alatt agrár-ipari országból fejlett nagyiparral és nagyüzemi mezőgazdasággal rendelkező országgá vált, amely a közeli időben a fejlett ipari országok sorába lép. 1938-hoz képest az ipari termelés tízszeresére, a mezőgazdaságé kisebb területen és fele annyi munkaerővel több mint másfélszeresére, a nemzeti jövedelem majd ötszörösére növekedett. A gazdasági átalakulásnak megfelelően teljesen megváltozott a társadalom arculata, a lakosság többsége ma már az iparban dolgozik, hazánk legnagyobb, legnépesebb osztálya a munkásosztály. A lakosság életkörülményei megfelelnek gazdasági fejlettségünknek. Teljes a foglalkoztatottság, a társadalom minden tagja biztosított, az ingyenes orvosi ellátás mindenkire kiterjedő állampolgári jog. Bár a lakáshelyzet még mindig nehéz, a lakásépítés ütemével Európa első országai között vagyunk. Az utóbbi 15 évben egymillió lakást építettünk.

A tőkés világot immár évek óta ismételten megrázó válságok közepette újból bebizonyosodott a szocialista tervgazdálkodás fölénye. A nehéz helyzetben is biztosítani tudtuk gazdaságunk töretlen fejlődését, s ha szerényebb mértékben is, de tovább emeltük népünk életszínvonalát, amit a dolgozók joggal tekintenek rendszerünk szilárdsága és biztonsága jelének. Még nem mondhatjuk, hogy túl vagyunk a dolog nehezén. A világgazdaságban bekövetkezett változások kedvezőtlen hatását, amellyel hosszú időn át számolnunk kell, mindenekelőtt a hazai építőmunka javításával, a hatékonyság növelésével, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa erősítésével, a szocialista gazdasági integráció még szélesebb, erőteljesebb kibontakozásával, s a tőkésországokkal a kölcsönös előnyök alapján létesített kapcsolatok bővítésével szün-

tethetjük meg és fogjuk is megszüntetni. Minden alapunk megvan a bizakodásra, mert a munkáshatalom, a gazdaság dinamikusan fejlődik, építhetünk a szocialista országok gazdasági együttműködésére. A legközelebbi 15–20 évben a fejlett szocialista társadalom műszaki és gazdasági bázisának megteremtésével hazánk gazdaságilag fejlett országgá válik.

A szocialista államnak hosszú időre szóló fontos feladata a kulturális nevelő munka szervezése, irányítása. Nemcsak a gazdasági fejlődés egyik fő tartaléka a szocialista tudat fejlesztése, a dolgozók művelődése, hanem egyben a személyiség kibontakozásának, a közéleti aktivitásnak is alapvető feltétele. Szocialista rendszerünk fontos célja az állampolgárok művelődésének mindenoldalú támogatása, a művelődési különbségek megszüntetése.

Társadalmi életünk egészében meghatározó szerepe van a marxista–leninista ideológiának, a világnézeti nevelésnek. Pártunk nagy figyelmet fordít rá, hogy a marxizmus–leninizmus eszméinek terjesztése a párt egész tevékenységében jelentőségének megfelelő helyet foglaljon el. Szem előtt tartja, hogy a marxista–leninista elmélet, a társadalomtudományok új eredményeinek alapos ismerete és alkotó alkalmazása a fő forrása s egyben biztosítéka annak, hogy a párt sikeresen vezesse a szocialista építőmunkát. A tudományos szocializmus eszméi iránti érdeklődést mutatja, hogy hazánkban az utóbbi időben évente átlagban több mint 2 200 000 ember vett részt marxista–leninista képzésben, tanulmányozta ideológiánkat. A marxista–leninista eszmék terjedése megváltoztatja az egész társadalom ideológiai állapotát, s a politikai egységen túl erősíti a társadalom világnézeti egységét.

A szocializmus és a tudomány természetes szövetségesek. Államunk nagy gondot fordít rá, hogy a társadalmi követelmények növekedésével összhangban fejlődjék a közoktatás, a szakképzés, a tudomány. Szocialista rendszerünk nagy vívmánya, hogy országunkban általános és kötelező a 8 osztályos általános iskolai képzés, és az iskolát elvégző fiatalok többsége tovább tanulhat. Reális célunk, hogy általánossá tesszük a felnövekvő nemzedék középfokú iskolázottságát és elérjük, hogy életpályájuk alakulásában a szociális körülményeknek már ne legyen lényeges szerepük. A középfokú oktatás keretében elsősorban a szakmunkásképzés színvonalát emeljük. Egyetemeinket, főiskoláinkat ma már évente 25 000 fiatal értelmiségi szakember hagyja el, és nemcsak diplo-

mája, hanem biztos kenyere is van. A tudományos kutatásokra és fejlesztésre a nemzeti jövedelem 3 százalékát fordítjuk, ami nemzetközi összehasonlításban is megállja a helyét.

Államunk támogatja a szocialista kultúra, az irodalom, a művészetek szabad fejlődését. Tág tere van az alkotói szabadságnak, a kísérletezésnek. A kulturális, művelődési téren elért eredmények széles körben ismertek. Népi államunk nagy történelmi tette volt, hogy megszüntette a kiváltságos osztályok művelődési monopóliumát. Ma többen rendelkeznek felsőfokú oklevéllel, mint amennyien a felszabadulás előtt középiskolai érettségi bizonyítvánnyal. A kiadott könyvek példányszáma nyolcszor annyi, évente több mint 70 millió. Megsokszorozódott a színházba, hangversenyre, moziba járók, a múzeumlátogatók száma. A kultúra, a művelődés és a tudományok terén értékes alkotások születnek, és nem kevés ezek közül mindenki számára hozzáférhető. A magyar országgyűlés most fogadott el törvényt a közművelődésről, amely a lakosság legszélesebb rétegei számára biztosítja a művelődés lehetőségét.

A szocialista kultúra magában foglalja az emberi kultúra minden valódi értékét; hazánkban nagy példányszámban látnak napvilágot a világirodalom klasszikusai. Például meg lehet említeni, hogy a francia klasszikusok nagyobb példányszámban jelennek meg nálunk, mint Franciaországban. Sok más példával is lehetne bizonyítani, hogy az értékes kulturális szellemi alkotások megismertetése, cseréje, amit a helsinki értekezlet is támogatott, nálunk gyakorlat. Sőt, láttunk további lehetőségeket is a nemzetközi együttműködés szélesítésére, és készek vagyunk ezek mérlegelésére. Hazánkban a humanista, a haladás eszméjét szolgáló művek, az emberiség egyetemes kultúrájának egykori és mai értékei mindig támogatásra találnak. Ugyanakkor nem tévesztjük össze a szellemi értékek cseréjét az ellenséges propaganda terjesztésével, melynek útját álljuk. A legszebb emberi eszmények megvalósítására hivatott államnak ez nemcsak joga, hanem kötelessége.

A pártunk XI. kongresszusán elfogadott programnyilatkozat kimondja: társadalmunk szocialista fejlődésének elválaszthatatlan része a társadalmi tudat fejlődése, az emberek gondolkodásának, erkölcsi arculatának változása, műveltségének gyarapodása. El kell érni, hogy az élenjáró munkások, a szocialista brigádok jelszava, a „szocialista módon dolgozni, tanulni és élni" szemlélet

általános társadalmi norma legyen. Ennek megvalósítása a párt és a szocialista állam kulturális nevelő, szervező tevékenységének fontos feladata.

*

Pártunk XI. kongresszusa 1975 tavaszán összegezte az építőmunka tapasztalatait, megszabta az előttünk álló feladatokat, megállapította, hogy a szocializmus építése eredményesen folyik, a marxizmus–leninizmus elvei, a szocializmus építésének általános törvényszerűségei nemzeti viszonyainknak, adottságainknak megfelelően érvényesülnek. Munkánk közben új problémákkal is találkozunk, ezekre kerestük és keressük a válaszokat. Pártunk úgy véli, tevékenységéért felelősséggel tartozik saját népének, de szélesebb értelemben a nemzetközi munkásmozgalomnak is. Minden lépésünkkel, minden tettünkkel népünk és a nemzetközi haladás ügyét szeretnénk szolgálni. Pártunk húsz esztendeje töretlen politikai vonalat követ; legfontosabb feladatunknak tekintjük a kiegyensúlyozott, minden jobb- és baloldali torzítást elutasító fő vonal megőrzését, alkotó továbbfejlesztését. Ez egyaránt megköveteli alapvető elveink, elméletünk újból és újból történő megvilágítását, indoklását és az építőmunkában jelentkező új problémák helyes megoldásával annak továbbfejlesztését.

Pártunk XI. kongresszusa, több évtized feladataként, programnyilatkozatában fejlett szocialista társadalom megteremtését tűzte ki távlati célként. Az új társadalom alapjainak lerakásával és megszilárdításával hazánk a szocializmus időszakába lépett. A szocializmus ma már teljes egészében a saját alapján fejlődik. A fejlett szocialista társadalom megteremtésének útján haladva azonban már kirajzolódnak a munkásosztály, a kommunisták történelmi küldetése végső céljának, a kommunizmusnak körvonalai is.

Béke és Szocializmus, 1977. 1. sz.

Sajtóértekezlet Rómában

1977. JÚNIUS

Örülök, hogy olaszországi látogatásom során találkozhatok a sajtó, a rádió és a televízió munkatársaival. Köszöntöm önöket, az olasz és a nemzetközi sajtó tisztelt képviselőit, s megragadom az alkalmat, hogy megköszönjem az olasz sajtó munkatársainak korrekt munkáját, amelyet mostani római látogatásommal kapcsolatban végeztek. Az egyik lap ugyan azt írta rólam, hogy a „kompromisszum robotosa" vagyok, de szeretném megmondani: rám nézve nem sértő ez a jelző. Régen híve vagyok minden olyan kompromisszumnak, amely segíti azt az ügyet, amelyért dolgozom és harcolok.

Amint önök is tudják, az Olasz Köztársaság miniszterelnökének meghívására látogattam Olaszországba. Ehhez a látogatáshoz kedvező alapot teremtett az, hogy a Magyar Népköztársaság és az Olasz Köztársaság kapcsolatai az utóbbi időszakban jól alakulnak, és minden lehetőség megvan arra, hogy a kapcsolatok a jövőben sokoldalúan tovább fejlődjenek.

Most, amikor a hivatalos program már véget ért, megelégedéssel szólhatok arról, hogy az Olasz Köztársaság nagyrabecsült vezetőivel jó légkörben folytatott megbeszéléseinken kölcsönös törekvés nyilvánult meg a két ország együttműködésének további elmélyítésére és kiszélesítésére, a lehetőségek fokozottabb kiaknázására.

Meggyőződésem, hogy a magyar–olasz kapcsolatok fejlesztése jól szolgálja mindkét nép érdekeit, előmozdítja a béke ügyét, hozzájárul a különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett éléséhez és az enyhülés megszilárdításához.

Mint az ismert, ma délelőtt felkerestem a Vatikánban VI. Pál pápát, akivel hasznos eszmecserét folytattam az időszerű nemzetközi kérdésekről, a magyar állam és az egyház viszonyáról, továbbá a Magyar Népköztársaság és a Vatikán kapcsolatairól.

A Népszabadság tudósítója: Hivatalos látogatásának befejeztével hogyan értékeli a tárgyalások eredményeit, s ezek alapján milyen lehetőséget lát a magyar–olasz kapcsolatok sokoldalú továbbfejlesztésére?

Kádár János: Látogatásomat eredményesnek értékelem. A rendelkezésre állt rövid idő alatt az Olasz Köztársaság politikai életének számos vezetőjével találkoztam, és olyan benyomást szereztem, hogy kölcsönös a szándék a magyar–olasz kapcsolatok sokoldalú fejlesztésére. Vonatkozik ez az államközi, a politikai kapcsolatokra, a gazdasági együttműködésre, a kultúra területére, a lakosság legszélesebb körű érintkezésére, a turizmusra és más hasonló területekre. Kölcsönösen azt állapítottuk meg, hogy nagyon jó lehetőségünk van a sokoldalú kapcsolatok továbbfejlesztésére. Meggyőződésem, hogy a jó lehetőségek kiaknázása megfelel mindkét nép, mindkét ország érdekeinek.

Nagy jelentőséget tulajdonítok annak, hogy bár két különböző szövetségi rendszerhez tartozó országról van szó, mégis igen jó együttműködésre van lehetőség. Tudvalevő, hogy Olaszország a NATO-hoz, illetve a Közös Piachoz, a Magyar Népköztársaság viszont a Varsói Szerződéshez, illetve a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsához tartozik. Ennek ellenére együttműködésünk jó gyakorlati példája a különböző társadalmi berendezkedésű országok együttműködésének, békés egymás mellett élésének.

A Corriere Europeo (olasz gazdasági hírügynökség) tudósítója: A látogatás nyomán várhatóak-e konkrét eredmények a gazdasági együttműködésben?

Kádár János: Az ilyen jellegű tárgyalásoknak, amilyeneket tegnap, tegnapelőtt az Olasz Köztársaság vezetőivel folytattunk, általában nem lehet feladatuk a gazdasági együttműködés egyes kérdéseinek konkrét és részletes megvitatása. A fő területekkel és témákkal foglalkoztunk, azokat ajánlottuk kölcsönösen egymás figyelmébe. A többi a végrehajtás embereinek a dolga. Az olasz vezetők megígérték, hogy az együttműködésre fogják ösztönözni az olasz gazdasági élet tényezőit. Jómagam is találkoztam a gazdasági élet egyes vezetőivel. Tapasztalatom szerint megvan a készség bennük, hogy fejlesszük a kölcsönös érdekeknek megfelelő gazdasági kapcsolatokat. Egyetértő volt a fogadtatása annak a véleményünknek is, hogy nem korlátozzuk a magyar–olasz kapcsolatokat egyszerűen az árucsere-forgalomra, tehát az „adok-veszek"-re,

hanem a tudományos kutatástól kezdve minden lépcsőt járjunk végig, és keressük meg a fejlettebb gazdasági együttműködés lehetőségeit. Ezek közé tartozik például a termelési kooperáció vagy akár a harmadik piacon megvalósítandó magyar–olasz gazdasági együttműködés. Biztos vagyok abban, hogy mostani tárgyalásaink – és nem utolsósorban a sajtó konstruktív hozzájárulása – új lendületet és ösztönzést adnak a magyar–olasz gazdasági kapcsolatoknak. És mivel kölcsönös az érdekeltség, bizonyos vagyok benne, hogy rövid idő elteltével az itt tárgyalt kérdések a konkrét megvalósulás szakaszába lépnek.

Az Osservatore Romanónak, a Vatikán lapjának tudósítója: Miként ítéli meg a magyar állam és az egyház viszonyát, és várható-e, hogy e látogatás nyomán a kapcsolatok tovább fejlődnek?

Kádár János: Azt hiszem, világnézetemet ismerik, tehát objektívnak fogadják el a véleményemet: a római katolikus egyház jelentős erkölcsi tényező. A Vatikán a világ egyik legkisebb területű, legkisebb lélekszámú állama, amelynek fegyveres ereje nincs, de politikai súlya van. Illőnek tartottam, hogy Rómába jövet felkeressem VI. Pál pápát. Elmondhatom, hogy rendkívül jó benyomásokat szereztem a Vatikánban töltött néhány óra alatt. Megengedhetőnek és jogosnak ítéltem meg, hogy megköszönjem a pápa, a Vatikán erőfeszítéseit, amelyeket a béke ügye, a békés egymás mellett élés, az enyhülés és különösen a helsinki megállapodás érdekében tett. Kértem, hogy Belgrádra is hasonló szellemben készüljünk. Arra a közismert tényre gondoltam, hogy a pápa és a Vatikán szavára többen hallgatnak, mint ahány állampolgára van a Vatikánnak.

VI. Pál pápa a mai találkozót úgy értékelte, hogy kapcsolatainkat illetően jelentős esemény: lezárja a katolikus egyház és a magyar állam viszonya rendezésének folyamatát, és ez üdvözölhető. Nekem személy szerint az a meggyőződésem, hogy a szocialista magyar állam, a Magyar Népköztársaság sok-sok nemzedéken át fenn fog állni, és még nemzedékeken át az egyházak is létezni fognak.

Kötelességünknek tartjuk – érdekünk is fűződik hozzá –, hogy az állam és az egyház viszonya rendeződjék. Olyan műszert még nem találtak föl, amely megmutatná: ki igazi hívő, ki nem. Szám szerint nem lehet megmondani, hogy Magyarországon hány hívő

van. De bizonyos, hogy vannak hivő emberek. Az állam és az egyház éles konfrontációja őket feloldhatatlan lelkiismereti problémák elé állítaná. Kijelenthetem, hogy Magyarországon ilyen probléma nincs.

Igaz, sok éven át dolgoztunk a Vatikán megbízottaival, míg rendezni tudtuk az állam és a római katolikus egyház viszonyát Magyarországon. De hazánkban a hivő embereknek nincs lelkiismereti problémájuk. A vallás szabad gyakorlásába, az egyházak életébe nem avatkozunk be. Ki-ki belátása szerint, ha akar, vasárnap elmegy a misére, az istentiszteletre – az állammal nem kerül szembe.

A római katolikus egyház magyar szóvivői hivatalosan kinyilatkoztatták, hogy a Magyar Népköztársaság alkotmányos törvényeit betartják, és a maguk eszközeivel támogatják a magyar nép építő terveit. Többet mi az egyház embereitől nem kívánunk.

Megköszöntem a pápa képviselőinek, és természetesen magának a pápának a fáradozást viszonyaink rendezéséért. Kölcsönösen elégedetten szóltunk jelenlegi viszonyunkról. Persze a tárgyalásokon néha bonyolult kérdések kerülnek szóba, sokáig tart a tárgyalás, lassan születik meg a megegyezés. De örömmel szólhattam arról is, hogy mindkét fél korrekten végrehajtja azt, amiben megegyezünk. Mindketten elégedetten állapíthattuk meg, hogy szándékaink találkoznak: a Vatikán és a Magyar Népköztársaság kormányzata kölcsönösen arra törekszik a jövőben is, hogy ez a kedvező folyamat tovább folytatódjék. Hallgassuk meg egymást, vegyük figyelembe és tartsuk tiszteletben a másik fél érdekeit.

Magyarországon az állam és az egyház viszonya tartósan rendeződött.

Bizonyára megértik, hogy az állam szempontjából sokszor súlyos kérdésekről van szó. Jómagam megértem, hogy olykor az egyház oldaláról nézve sem egyszerű a dolog. De távolabbra kell előre néznünk, és az általános érdekeket kell figyelembe vennünk. Abban a meggyőződésben jöttem el a Vatikánból, hogy ezt az utat járjuk.

A Corriere Della Sera tudósítója: Milyen a Magyarországon működő többi egyház helyzete?

Kádár János: Amit az állam és az egyház viszonyának rendezettségéről mondtam, az a Magyarországon működő összes egyházakra vonatkozik.

A felszabadulás óta eltelt harminc év alatt egymáshoz való viszonyunk rendeződött. Az elvi alap ugyanaz: az egyházak tiszteletben tartják az állam alaptörvényét, az állam pedig tiszteletben tartja az egyházak autonómiáját és biztosítja a vallásszabadságot.

Magyarországon a protestáns egyházakkal már korábban rendeztük viszonyunkat. Nem vagyok illetékes arra, hogy egyházi személyiségeket minősítsek. Abban, hogy a magyar állam és a magyarországi római katolikus egyház viszonya bonyolult és nehéz volt, nagy szerepe volt Mindszenty bíborosnak. Alighanem ezért került legutoljára sor a katolikus egyházhoz fűződő viszonyunk rendezésére. Körülbelül két éve azonban normalizálódott a viszonyunk, és ez számunkra rendkívül fontos és jó.

Egyik egyházzal sincsenek napirenden különösebb viták. Persze problémák mindig adódhatnak és bizonyára adódnak is. Az ilyesmi más partnerek között még a legjobb családban is elő szokott fordulni. A leghatásosabb recept ebben a vonatkozásban is a türelem. Ahhoz, hogy kérdéseket rendezzünk, meg kell érteni a másik felet is. Nagyon bízom abban, hogy miként jelenleg nincs, a jövőben sem lesz komoly konfliktusunk egyetlen magyarországi egyházzal sem.

A firenzei La Nazione és a bolognai Il Resto Del Carlino című lap tudósítói: A szocialista országok összehangolják-e politikájukat egyházi ügyekben?

Kádár János: Nem állítanám, hogy összehangolják, de tapasztalataikat időnként kicserélik, hiszen fontos társadalmi kérdésről van szó. A szocialista országok általában érdeklődnek a magyarországi tapasztalatok iránt, és ezeket készséggel rendelkezésükre bocsátjuk. De az egyházakat érintő kérdéseket is minden ország maga intézi.

Az olasz TV-híradó munkatársa: Jól ismerjük a Magyarországon húsz esztendő alatt végzett nagy munkát, tudjuk, hogy Magyarországon igen komolyan veszik az emberi jogokat, és tudjuk azt is, hogy Magyarország önálló ország. Ezek előrebocsátásával kérdezem meg: továbbra is ideiglenes jellegűnek tekinthető-e, hogy szovjet csapatok állomásoznak Magyarországon?

Kádár János: Volt már szerencsém ezzel a kérdéssel találkozni. Megismétlem, amit már többször is kijelentettem, hogy a szovjet csapatok ideiglenesen tartózkodnak Magyarországon. Az időpon-

tot, hogy meddig, most nem tudom megmondani. Ez a nemzetközi enyhülés, a nemzetközi helyzet alakulásának függvénye, összefügg a NATO létezésével. Nem szoktam jósolni, most sem akarok, de senki ne számoljon azzal, hogy az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok kivonása után a népi hatalom veszélybe kerül Magyarországon. A szocialista rendszer megalapozott, élvezi az egész nép támogatását.

Ami az emberi jogok érvényesülését illeti: nem hisszük azt, hogy amit eddig elértünk, az már ideális. Célunk és feladatunk a szocialista demokrácia további fejlesztése. Mostanában nagyon divatosak az emberi jogokról hangoztatott szólamok. Magam is hosszan tudnám sorolni az alapvető emberi jogokat, például az élethez, a munkához való jogot, a nők és a fiatalok egyenlő bérhez való jogát, azután a minden állampolgárnak járó ingyenes orvosi kezelés, az üdülés jogát és számos más jogot, amelyek nálunk nem papíron, hanem a gyakorlatban is biztosítottak. Más országok talán más emberi jogokra tudnak hivatkozni.

Nálunk véleményszabadság van, nem félünk az emberek véleményétől, sőt azt minden lehetséges alkalommal kikérjük. Az emberi jogok kérdése nem jelent belső problémát. De ha ezeket a belügyeinkbe való beavatkozásra akarják felhasználni, az ilyen próbálkozásokat kénytelenek vagyunk visszautasítani. Azt tartjuk: aki az emberi jogok mind teljesebb érvényesülésének a híve, támogassa az enyhülést, a leszerelést, a biztonságot. Akkor simábban, jobban, könnyebben és gyorsabban tudjuk megoldani az előttünk álló kérdéseket. A fejlődés útja az, hogy az alapvető emberi jogoknak mindenütt érvényesülniük kell. Ez az enyhülés elterjedésének és annak függvénye, hogy megszűnjék az államok veszélyeztetettségi érzése.

A Newsweek tudósítója: Azok az újságírók, akik az 1956-os magyarországi eseményekről tudósítottak, bármikor – akár egyszerű turistaként is – visszatérhetnek-e Magyarországra?

Kádár János: A történelem tanulságait emlékezetben kell tartani és figyelembe kell venni. Mi ezt tesszük. Minthogy a Vatikánban jártam, kézenfekvő, hogy Lót feleségének bibliai legendája jut eszembe, amely mély emberi bölcsességet fejez ki. Azt tudniillik, hogy aki élni akar, előre akar menni, az előre nézzen, ne hátra. Mert Lót felesége is visszafordult, és sóbálvánnyá változott.

A külföldi újságírók, akik 1956-ban Magyarországról tudósí-

tottak, elvileg és általában visszatérhetnek az országba. 1956 drámai napjaiban a magyar újságírók közül is többen nem csupán olyasmit írtak, amit, mondjuk, egy év múlva is vállaltak volna. Jómagam azt tartom, hogy akár a magyar, akár a külföldi sajtó munkatársairól van szó, nem érdemes azt keresgélni, hogy ki mit írt tíz-húsz évvel ezelőtt. Az a fontos, hogy ma mit ír, segíti-e a haladás ügyét. Emberi emlékezetünk van, de feketelistánk külföldi újságírókról nincsen.

Az Il Messaggero tudósítója: Változatlanul fenntartja-e a bécsi sajtókonferencián tett kijelentését, miszerint nem ért egyet azzal, hogy az „eurokommunizmus" fogalma egyúttal kommunistaellenes fogalom?

Kádár János: Ami az „eurokommunizmusról" alkotott véleményemet illeti: régen jártam iskolába, akkor földrajzból azt tanultuk, hogy nyugatról tekintve Európa az Atlanti-óceán partjaitól az Urál hegységig terjed. Az európai kommunista mozgalomnak tehát a Szovjetunió Kommunista Pártja éppen úgy alkotóeleme és része, mint mondjuk, a Lengyel Egyesült Munkáspárt, a Német Szocialista Egységpárt, a Német Kommunista Párt, a Francia Kommunista Párt, és így tovább, azaz valamennyi európai kommunista és munkáspárt. Ezt a tényt figyelmükbe ajánlom.

Az „eurokommunizmus" kifejezést mostanában gyakran használják bizonyos nyugat-európai pártokra vonatkoztatva. A mi véleményünk szerint az azonos helyzet bizonyos pártok között hasonlóságot teremt. E pártok a kapitalizmus, a monopoltőke diktatúrájának viszonyai között küzdenek a szocialista jövőért. Az adott viszonyok között ez természetes. Akárcsak az, hogy országuk történelmi múltjának, társadalmuk adottságainak megfelelően saját útjukat keresik a társadalmi felszabadítás érdekében. Nemcsak joguk, hanem kötelességük is ez, nem vitatkozunk róla, ebbe nem is tudunk beleszólni. Mert, hogy úgy mondjam, az saját hatáskörbe tartozik, hogy miképpen és milyen utat keresnek a dolgozó nép szabadságának kivívására.

A kommunista világmozgalomban persze visszhangot váltott ki egyes pártok állásfoglalása a proletárdiktatúrát, valamint a pluralista szocializmust illetően. A marxista–leninista elmélet a társadalom fejlődésének útját világosan megmutatja. Egyértelműen kimondja, hogy a társadalmi törvényeknek megfelelően minden nép szükségszerűen a szocializmus útjára lép.

Ez azonban nagyon sokféle módon mehet végbe. A szocialista forradalmak eddig is az adott országok saját történelmi útjának és sajátosságainak megfelelően más és más úton győztek. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme nyomán a cári Oroszországban proletárdiktatúra jött létre. Azután népi demokratikus rendszerek jöttek létre, amelyek szintén a proletárdiktatúra funkcióit töltik be.

Nem akarok ex katedra kijelentést tenni. A magam részéről sok sikert kívánok a kapitalista országokban küzdő és dolgozó kommunista és munkáspártoknak ahhoz, hogy győzelemre vigyék a monopoltőke diktatúrája elleni harcot, tömörítsék a dolgozó népet, a demokratikus erőket, és – ha úgy tetszik, magánvéleményként mondom – akár proletárdiktatúrával vagy anélkül, akár pluralista vagy másfajta szocializmust megvalósítva, de mielőbb nyissák meg népük előtt a szocialista utat.

Meggyőződésem, hogy Európa valamennyi kommunista és munkáspártja között, akár szocialista, akár nyugat-európai kapitalista országokban dolgoznak, kölcsönös és teljes szolidaritásnak kell érvényesülnie és fog is érvényesülni, s ezt senki sem fogja tudni megbontani.

A Magyar Televízió munkatársa: A kölcsönösen előnyös együttműködés fejlesztése érdekében milyen akadályokat kell elhárítani a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa és a Közös Piac tagországainak gazdasági kapcsolataiban?

Kádár János: Néhány évvel ezelőtt magyar részről sajnálattal állapítottuk meg, hogy a magyar–olasz gazdasági kapcsolatok lendületes fejlődése megtorpant, elsősorban a Közös Piac bizonyos korlátozásai miatt. Ilyen tekintetben a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa más jellegű szervezet, mint a Közös Piac: nem korlátozza, nem szabályozza a tagországok gazdasági forgalmát a különböző relációkban.

Egyetértés van közöttünk abban, hogy folytatni kell a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa és a Közös Piac közötti kapcsolatok építését. Kívánatos volna olyan megállapodásokat kidolgozni és megkötni a két gazdasági tömörülés között, amelyek nem fékezik, hanem megkönnyítik és elősegítik a tagországok gazdasági együttműködését és a forgalom bővítését. Ez egybevág a népek egyetemes érdekeivel. A békés egymás mellett élés azt követeli, hogy gyümölcsöző gazdasági kapcsolatok épüljenek ki a különböző országok

között. Mint említettem, olasz partnereinkkel egyetértettünk ebben.

Magyarország a kis országok közé tartozik. Gazdasági adottságaink nagymértékben ráutalnak bennünket a nemzetközi gazdasági kapcsolatok fejlesztésére, amit külön, olasz viszonylatban is szorgalmazni fogunk.

A Paese Sera tudósítója: Olaszország és Magyarország együttesen mivel járulhat hozzá a belgrádi találkozó eredményességéhez?

Kádár János: Mostani megbeszéléseink alapján az a benyomásom, hogy magyar és olasz részről hasonlóan közelítjük meg a kérdéseket. Felelős olasz tényezők jelentették ki: az olasz nép, az Olasz Köztársaság abban érdekelt, hogy folytatódjék az enyhülés. Azt is megállapítottuk: annak hívei vagyunk, hogy a helsinki ajánlásokat egységes egésznek kell felfogni. A belgrádi találkozónak a helsinki ajánlások további gyakorlati megvalósulását előmozdító, konstruktív tanácskozásnak kell lennie.

Népszabadság, 1977. június 10.

Válasz a Frankfurter Rundschau kérdéseire

1977. JÚLIUS

Kérdés: Ön egyszer azt mondta saját magáról, hogy nem szenvedélyes utazó politikai ügyekben. Ha most ön ritka nyugati utazásai egyike során Bonnba jön, milyen jelentőséget tulajdonít ennek a látogatásnak az európai politika tekintetében, és mit ígér ez önnek konkrétan a magyar–nyugatnémet kapcsolatok terén?

Válasz: Valóban mondtam, hogy nem vagyok szenvedélyes utazó, de azt is kijelentettem, mindenhová elmegyek, ahol ezzel valamit használni tudok a jó ügynek. Ilyen, az országok és a népek kapcsolatainak fejlődésével biztató, szükséges lépésnek tekintem a közeli napokban sorra kerülő látogatást is a Német Szövetségi Köztársaságban.

E látogatáshoz kedvező alap, hogy a Magyar Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság között a viszony rendezett, és mi úgy látjuk, lehetőség van rá, hogy kétoldalú kapcsolatainkat az állami, a politikai, a gazdasági élet, a tudomány, a kultúra területén, a turizmusban és más területeken továbbfejlesszük.

A Magyar Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság együttműködése is jó gyakorlati példája lehet a különböző társadalmi berendezkedésű, különböző szövetségi rendszerekhez és gazdasági tömörülésekhez tartozó országok együttműködésének, békés egymás mellett élésének, ezzel a két ország hozzájárulhat a nemzetközi légkör javulásához, az enyhülés térhódításához.

Kérdés: A magyar politika több ízben minden enyhülési politika elsőrangú, legfontosabb előfeltételeként jelölte meg a két világhatalom – a Szovjetunió és az USA – közötti párbeszédet. Hogyan ítéli meg ön e politika kilátásait az új amerikai elnök, Carter eddigi tevékenységének fényében?

Válasz: Az elmúlt fél évszázadban szenvedő alanyai voltunk a legkülönfélébb meleg- és hidegháborúnak, az utóbbi években pedig tanúi vagyunk az enyhülésnek. Bizonyos, hogy a népek, amelyek

átélték a háborúkat, a fegyverkezési verseny megállításának, az enyhülés megszilárdulásának a hívei.

Köztudomású, hogy Carter elnök úr és az új amerikai adminisztráció hivatalba lépését követően megtorpanás mutatkozott az annyira fontos szovjet–amerikai tárgyalások menetében. A Szovjetunió békepolitikája, az észszerű megegyezésre való törekvése nem változott. A realitásokat és a népek alapvető érdekeit egyetlen felelős politikus, az Amerikai Egyesült Államok elnöke sem hagyhatja figyelmen kívül. Reméljük, hogy a józanság felülkerekedik, s azok a nehézségek, amelyek a Szovjetunió és az USA kapcsolatában keletkeztek, csak átmenetiek.

Kérdés: Mik a feladatai a közepes és a kisebb államoknak a világhatalmak párbeszéde mellett; miben áll Magyarország szerepe a Kelet–Nyugat viszonyában, amelyről egy nyugati gondolati tézis azt állítja, hogy a nagyon gondos szövetségi hűség a külpolitikában kibővített játékteret biztosít a belpolitikában?

Válasz: Korunk realitása, hogy a Szovjetunió, az Egyesült Államok és még néhány más nagy állam viseli a legnagyobb felelősséget a nemzetközi helyzet alakulásáért. Ez azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy a közepes és a kis államok nem játszhatnak és nem is játszanak fontos szerepet az enyhülés folyamatának elmélyítésében és megszilárdításában. Továbbmegyek: nélkülük ez egyszerűen elképzelhetetlen. Gondoljunk csak a helsinki értekezletre, amelynek eredményessége harmincöt nagy, közepes és kis állam közös erőfeszítéseinek a gyümölcse.

Ami bennünket, magyarokat illet, mi nem az ország nagysága alapján ítéljük meg az egyes államok külpolitikáját, hanem abból indulunk ki, hogy az mivel és mennyiben járul hozzá a nemzetközi enyhüléshez, a béke és a biztonság megszilárdításához. Ennek megfelelően a Magyar Népköztársaság érzi a saját felelősségét is, és számos, az enyhülés és a bizalom elmélyítését szolgáló, a helsinki ajánlások megvalósítását célzó javaslatot tett az európai kapitalista államok kormányainak.

Ismeretes, hogy végső soron minden államban a belpolitika határozza meg a külpolitikát. Ennek megfelelően nálunk sincs kétféle politika, bel- és külpolitikánk egységes. Belpolitikánk, szocialista építőmunkánk egyértelműen megköveteli a nemzetközi béke és biztonság megszilárdítását, az együttműködés fejlesztését valamennyi állammal és néppel. Aki tehát előítéletek nélkül kíván

Magyarországgal megismerkedni, az könnyen meggyőződhet arról, hogy külpolitikánk, nemzetközi tevékenységünk szocialista rendszerünk lényegéből ered, és teljes összhangban van építőmunkánk céljaival, nemzeti érdekeinkkel. Szövetségi elkötelezettségünk alapvető tartalma is az, hogy a szocialista országokkal szorosan együttműködve, kedvező nemzetközi feltételeket teremtsen építőmunkánkhoz, a magyar nép felemelkedéséhez, nemzeti érdekeink maradéktalan érvényesítéséhez, s egyúttal szolgálja a népek egyetemes érdekeit.

Kérdés: A belgrádi előkészítő konferencia küszöbén a sokat emlegetett emberi jogokkal kapcsolatban ön is úgy érvelt, hogy a helsinki záróokmányt az abban foglalt három kosárral egy egységként kell kezelni. Azt jelenti-e ez, hogy a harmadik kosár kérdéseit illetően nagyobb közeledés csak úgy képzelhető el, ha egyidejűleg előrelépés történik a politikai biztonság és a gazdasági együttműködés terén?

Válasz: Az eddigi tapasztalatok egyértelműen bizonyították, hogy a záróokmány egységes egészként való kezelése jelenti a korrekt, jószándékú végrehajtás egyedüli útját, s nem az ellenkezője, egyes kérdések önkényes kiragadása vagy túlhangsúlyozása. Úgy véljük, hogy a záróokmány különböző részei szervesen összekapcsolódnak, és minden egyes rendelkezésének végrehajtására egyidejű és egyforma figyelmet kell fordítani.

A legutóbbi évek tapasztalatai bizonyítják, hogy az államok közötti diplomáciai és politikai kapcsolatok normalizálása, a gazdasági kapcsolatok fejlődése maga után vonja a kulturális, a humanitárius kapcsolatok bővítését, kiterjedését anélkül, hogy ezt bárki feltételül szabná. Ilyen példa a Német Szövetségi Köztársasággal fennálló kapcsolatainkban is szép számmal akad.

Köztudomású, hogy magát a történelmi jelentőségű helsinki értekezletet is a hidegháborús légkör enyhülése, a bizalom jelentkezése, a harmincöt állam közeledési és megegyezési törekvése hozta létre. A tények azonban ma már azt is egyértelműen bizonyítják, hogy a záróokmány ajánlásainak végrehajtását döntő mértékben a politikai bizalom további erősödése, az államok közötti politikai kapcsolatok alakulása befolyásolja. Ugyanakkor a záróokmány állásfoglalásainak válogatás nélküli, korrekt teljesítése elősegíti a bizalom növekedését is.

Kérdés: Némely más állammal ellentétben, Magyarország mesz-

szemenően mentes maradt a kifejezetten politikai disszidensség jelenségétől. Hogyan magyarázható ez a meglepő jelenség, tekintettel arra a bonyolult kiindulási helyzetre, amelyben ön a vezetést megkezdte?

Válasz: Sohasem állítottuk, hogy Magyarországon mindenki mindenben egyetért. Természetesnek tartjuk, hogy vannak, akik bizonyos kérdésekben nem, vagy csak részben értenek velünk egyet. Különvéleménye bárkinek lehet, egy feltétellel: törvényeinket tartsa tiszteletben. Közéletünk fórumain meghallgatjuk az emberek véleményét, s azt politikai döntéseinknél messzemenően figyelembe is vesszük.

Valóban igaz az, hogy a mostani kiegyensúlyozott, nyugodt belpolitikai helyzethez hosszú út vezetett. Bonyolult körülmények között – nagy megrázkódtatás, történelmi megpróbáltatás után – kezdtünk hozzá a munkához, a múlt nehézségeinek leküzdéséhez. De tanultunk saját kárunkból, s amit megtanultunk, azt nem is felejtjük.

Abból indultunk ki, s ezt ma is valljuk, hogy az eredményes munka legfontosabb feltétele a párt és a nép közötti kölcsönös bizalom megteremtése és fejlesztése. Az egyes kérdések megoldásában, a szocialista építés ütemének meghatározásában figyelembe vesszük, hogy csak olyan célokat tűzhetünk ki magunk elé, amelyeket a közvélemény nagy többsége megért és meggyőződéssel támogatni tud. Az utóbbi két évtizedben igyekeztünk elkerülni az elkerülhető megrázkódtatásokat, s szüntelenül azon munkálkodunk, hogy a szocializmus gyakorlata jó legyen az egész népnek, s azon belül minden egyes embernek, az ország minden állampolgárának. Így és ezért kovácsolódott össze népünk szocialista nemzeti egységbe, fog össze világnézetre való tekintet nélkül minden haladó, hazáját szerető, alkotni és a közösségért munkálkodni kész erő.

A több mint húsz évvel ezelőttihez képest a helyzet nálunk valóban gyökeresen megváltozott. Ehhez megfontoltság, türelem és nagyon sok munka kellett. Ez alatt az idő alatt a párt, az ország vezetése is végezte a dolgát, de a fejlődésért az elismerés a magyar munkásosztályt, a szocialista útra lépett magyar parasztságot, a nagy felelősséget tanúsító magyar értelmiséget, népünket illeti. Ma a magyar nép – együtt a kommunizmust és a szocializmust építő országok népeivel – következetesen halad tovább előre a maga választotta úton, a fejlett szocialista társadalom építésének útján.

Kérdés: Az eurokommunizmus megjelenésével úgy tűnik, hogy a szocializmus építésében való saját nemzeti út jogosultságának, illetve a nemzetközileg kötelező törvényszerűségek elsőbbségének a kérdése új szakaszba lépett. Legutóbb olaszországi látogatása után hogyan ítélte meg ön az eurokommunizmust és annak jelentőségét a kommunizmus további fejlődésére?

Válasz: Olaszországi látogatásom nem változtatott azon a véleményemen, amely bennem a mostanában divatos „eurokommunizmus" kifejezésre vonatkozóan kialakult.

Az „eurokommunizmus"-nak nevezett jelenséggel kapcsolatban világosan látható, hogy vannak a munkásmozgalommal szemben ellenséges tényezők, amelyek ezt a fogalmat szeretnék arra felhasználni, hogy egyes nyugat-európai kommunista pártok és a Szovjetunió, a szocialista országok kommunista pártjai közé éket verjenek. Mindent meg kell és meg is fogunk tenni, hogy ez a szándék meghiúsuljon.

Ami a dolog lényegét illeti: Nyugat-Európa népeiben erősödik a változás óhaja, a kommunista pártok pedig keresik az előrehaladásnak, a társadalom fejlődésének legjobb, a szocializmus felé vezető útját. Ez a kommunista pártoknak nemcsak joguk, hanem kötelességük is. Minden pártnak kötelessége, hogy figyelembe vegye népe történelmi útjának tradícióit, az adott ország és társadalmának sajátosságait, s ugyanakkor a nemzetközi munkásmozgalom tapasztalatait. Ez nem „eurokommunizmus", ez mindig így volt, így van, s így lesz minden kommunista párt életében, dolgozzék bármely földrészen, bármely országban.

Új a helyzetben – s ez sokakat idegesít is – a nyugat-európai forradalmi mozgalom fellendülése, a baloldal megerősödése. A magyar kommunisták ennek szívből örülnek, és szolidárisak azzal a harccal, amelyet a nyugat-európai kommunista pártok, a dolgozó tömegek érdekeit képviselve, a haladásért, a társadalmi átalakulásért vívnak. S ha már az olaszországi látogatásommal kapcsolatban tette fel a kérdést, hadd mondjam meg, hogy Luigi Longo és Enrico Berlinguer elvtársakkal, az Olasz Kommunista Párt vezetőivel történt találkozón kölcsönösen elégedetten állapíthattuk meg: a Magyar Szocialista Munkáspárt és az Olasz Kommunista Párt kapcsolatai zavartalanok, a két testvérpártot az internacionalizmus eszméje, a kölcsönös szolidaritás kapcsolja össze.

Kérdés: Magyar újságok elismerték a kommunizmus és a poli-

tikai pluralizmus összeegyeztethetőségét, jóllehet nem Magyarország számára. Az ön véleménye szerint ez nemcsak a hatalomra jutás szakaszára, hanem a hatalom változásának szakaszára is vonatkozna, oly módon, hogy a politikai pluralizmus rendszerében a kormányba jutott kommunista pártok elvesztett választás után kötelesek lennének visszaadni a kormányhatalmat? Hogyan lehetne ez összeegyeztethető a történelmi haladás képviseletére való igénnyel?

Válasz: Mindenekelőtt a kérdés bevezető mondatához kapcsolódnék. Magyarországon 1945 után többpártrendszer volt. Aki ismeri hazánk történelmét, ezt bizonyára tudja, amint azt is, hogy történelmileg miképpen alakult ki nálunk az egypártrendszer. Tapasztalataink arról győztek meg bennünket, hogy sem a szocializmusnak, sem a polgári demokráciának nem az egypárt-, a kétpárt- vagy a többpártrendszer a kritériuma. A felszabadulás előtti Magyarországon többpártrendszer volt. Ki állíthatja, hogy ettől a Horthy-fasiszta rendszer demokratikus lett volna?

A létrejött szocialista országok közül egyesekben egypártrendszer, másokban többpártrendszer van. Ez bizonyítja, hogy nem elvi, hanem a történelmi fejlődéstől függő gyakorlati, politikai kérdésről van itt szó.

A nyugat-európai országok pluralista politikai rendszerén belül a hatalomváltás módozatainak kérdésében nem mi, hanem az adott ország kommunista és más baloldali pártjai az illetékesek.

Az elméletnek mindig a gyakorlat a próbája. Az önök által feltételezett esetet megelőzi, ezért időszerűbb és izgalmasabb egy másik kérdés. Vajon a kormányhatalmat ma kézben tartó erők kötelességüknek tartják-e azt átadni a baloldali, haladó, demokratikus pártoknak, ha egy közeli választáson a nép többsége szavazatával őket támogatja?

Kérdés: Az európai viszonyoknak az európai biztonsági és együttműködési értekezlet által és a bonni keleti politika közreműködésével történt normalizálása tartósan megváltoztatta kontinensünkön a politikai éghajlatot. E fejlődés keretében lát-e ön lehetőséget arra, hogy megérik a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok kivonása?

Válasz: Egyetértek azzal, hogy kontinensünkön pozitív fejlődés ment végbe, jelentősen javult a politikai klíma, különösen a hidegháború éveivel összehasonlítva. Ugyanakkor azt hiszem, hogy még

sok mindent kell tennünk a kölcsönös bizalmat, a politikai és a katonai biztonságot egyaránt szavatoló, valóban stabil kapcsolatok megteremtéséért.

A szovjet csapatok ideiglenes jellegű tartózkodása Magyarországon ennek a nemzetközi helyzetnek a függvénye. A szovjet hadsereg Magyarországon állomásozó alakulatai a magyar néphadsereggel együttműködésben, a Varsói Szerződés keretében közösen egyeztetett, közösen elhatározott feladatokat látnak el a szocialista országok népeinek békéje és biztonsága védelmében.

Az „ideiglenes" jelző használata kifejezi azt a meggyőződésünket, hogy az enyhülési folyamat, a nemzetközi helyzet fejlődése el fog érkezni olyan stádiumba, amikor a politikai és katonai enyhülést szavatoló intézkedések között sor kerülhet a külföldön állomásozó katonai egységek visszavonására, s a két katonai szövetség, a NATO és a Varsói Szerződés egyidejű megszüntetésére.

Kérdés: Történelme során a magyar nép elvesztette egy egységes államban való nemzeti önmegvalósulás lehetőségét. Ennek következménye ma a valamennyi szomszédos országban élő magyar kisebbségek. Hiszi-e ön, hogy a népek elveszthetik egy nemzeti egységállamra való igényüket, és beletörődnek-e a magyarok ebbe az állapotba? Milyen a magyar kisebbség helyzete, és mit tehet Magyarország helyzetük javítása érdekében?

Válasz: A történelem úgy hozta – nemcsak Európában, de a világ sok más táján is –, hogy jelentős számú néptöredékek élnek az adott országok határain túl. Az ebből adódó kérdések megfelelő megoldása nagy figyelmet kíván az érintett országok kormányaitól, és nagy felelősséget ró rájuk.

A XX. században nem lehet a XIX. század módszereivel megoldani a nemzetiségi kérdést. Európában ma a népek együttműködésének fejlesztése a járható út. A kisebbség sorsa elválaszthatatlan a többség sorsától. A nemzetiségi kérdést is véglegesen a szocializmus oldja meg azáltal, hogy az egész társadalom, tehát a nemzetiségek számára is biztosítja a szabad fejlődést.

A jelenlegi Európában a nemzetek és a nemzetiségek problémáinak megoldása nem a „hajdan való dicső múlt" emlegetése, hanem a történelem tanulságainak hasznosítása. A volt uralkodó osztályok nemzetietlen, más népekkel szemben gyűlölködő, revansista politikája mérhetetlen kárt okozott mindenekelőtt magának a magyar népnek, kis híján a nemzet teljes pusztulását okozta.

Kormányzatunk nem ezt az utat járja. A törekvés az, hogy mai hazánkban, a szocializmus útján járva, új nemzeti felvirágzást biztosítsunk népünknek, s természetesen a hazánkban élő nemzetiségeknek is. Arra törekszünk, hogy a Magyarországon és a szomszédos országokban élő nemzetiségek mindinkább hidat alkossanak országaink és népeink között.

Köztudomású, hogy sok magyar él nemcsak a szomszédos országokban, hanem Európa és a tengerentúli földrészek számos országában is. A Magyar Népköztársaság hivatalos politikájához tartozik, hogy miközben természetesnek tekinti a határainkon túl élő magyarság beilleszkedését az adott ország életébe, ugyanakkor a megengedhetőség és a lehetőség határain belül ápolja a szülőföld, az óhaza iránti szeretetet is. Ezt a célt szolgálja a sok állammal kötött szerződés alapján lebonyolított utazások, látogatások elősegítése, a kulturális kapcsolatok fejlesztése, a népi hagyományok ápolása.

A helsinki okmány aláírói méltán értettek egyet abban is, hogy a nyugalom és a biztonság egyik feltétele a jelenlegi határok sérthetetlensége. A magunk részéről e történelmi jelentőségű tanácskozáson is kifejtettük meggyőződésünket, hogy ez az elv megfelel a részt vevő harmincöt állam érdekeinek, s megtartása biztosítja a békét.

Kérdés: Egy alkalommal ön, visszatekintve 1956 eseményeire, amelyeket „nemzeti tragédiának" nevezett, beszélt a nép többsége által meg nem értett politikusok „lelki kínjáról". Ezzel kapcsolatban, végezetül két – inkább személyes – kérdés: hosszú politikai pályafutása során melyik politikai döntés okozta a legnagyobb „lelki kínt", és miben látja politikájának legnagyobb eredményét?

Válasz: A kommunista párt a tömegekért harcol, dolgozik, hazánkban a kormányzás felelőssége is reá hárul. Ezért a kommunista vezetők – közöttük én is – tudatában vannak annak, hogy minden fontos döntés hatással van a néptömegek életének alakulására. A nagy döntések ily módon mindenkor lelkiismereti kérdést – hogy az ön által említett kifejezést használjam –, „lelki kínt" jelentenek egy vezető számára. Ezt azonban inkább úgy nevezném, hogy a döntés felelősségének súlya.

Jómagam, mint meggyőződéses kommunista, több mint negyvenöt éve végzek politikai – tehát nagy felelősséget kívánó – munkát. A legnehezebb eset az, ha elhatározásainkat nem értik meg

vagy nem azonnal értik meg azok, akiknek érdekében történik; ilyesmiben a hosszú idő alatt – sajnos – nemegyszer volt részem.

„Politikám legnagyobb eredményéről" nem tudok nyilatkozni, mert senki sem tudja tárgyilagosan megítélni saját munkáját; nem egyéni politikát folytatok, hanem egy kollektív vezető testület tagjaként dolgozom.

A Magyar Szocialista Munkáspárt, országunk kormányzata legnagyobb eredményének azt tartom, hogy minden alapvető kérdést a néppel együtt oldottunk meg, úgyhogy azt mondhatom, legjelentősebb eredményünk az a cselekvő magatartás, tettrekészség és egyetértés, amellyel népünk megoldja a szocialista építőmunka mindennapi hazai és nemzetközi feladatait.

Népszabadság, 1977. július 3.

Sajtóértekezlet Bonnban

1977. JÚLIUS

A Magyar Népköztársaságban népünk jó egyetértésben a szocialista társadalom építésén dolgozik. Külpolitikai tevékenységének – egyetértésben és szövetségben a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés országaival, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának tagállamaival – fő célja a béke megszilárdításának, az enyhülés elterjedésének és a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének szolgálata.

Ismeretes, hogy a Német Szövetségi Köztársaság iparilag fejlett kapitalista ország, a NATO szövetségi rendszerének tagja és a Közös Piac tagállama. Lehetőségeit kihasználva Nyugat-Európa jelentős politikai és gazdasági tényezője.

E két ország képviseletében találkoztunk Helsinkiben Schmidt kancellár úrral, s mindazok nevében, akik megbíztak bennünket az ottani munkával, mindketten aláírtuk az európai béke és biztonság megszilárdítására hivatott helsinki záróokmányt. Helsinkiben volt első ízben szerencsém külön is találkozni és jó szellemű beszélgetést folytatni Schmidt kancellár úrral. Ilyen előzmények után került sor mostani utamra a Német Szövetségi Köztársaságba.

Ami a kancellár úrral és a Német Szövetségi Köztársaság más vezetőivel folytatott tárgyalásokat illeti, azok számunkra valójában a Helsinkiben megkezdett beszélgetés folytatását jelentették. Tárgyalásaink fő elemeit illetően teljes mértékben osztom Schmidt kancellár úr itt elhangzott kijelentéseit. Elsőként én is aláhúzom hogy megbeszéléseinknek nyílt jellege és kiváló atmoszférája volt. Nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy eszmecseréink hasznosak voltak. Belső tárgyalásainkon sorra vettük sokoldalú kapcsolataink számos konkrét kérdését. A nyilvánosság előtt is demonstrálni kívántuk elhatározottságunkat – s gondolom, az aláírt közös nyilatkozat ezt jól tükrözi –, hogy teljes egyetértés van közöttünk abban: célunk a megalapozott és szépen fejlődő, sokoldalú kapcsolatainknak

további lendületes szélesítése, mélyítése és erősítése. Abban a meggyőződésben szólok a kancellár úrral befejezett tárgyalásokról, hogy a későbbiek folyamán mindez meg is valósul. Úgy gondoljuk, hogy ezzel becsületesen szolgáljuk a két ország népének elemi érdekeit. Megbeszéléseink, megállapodásaink és az az elhatározásunk, hogy közös erőfeszítéseket teszünk kétoldalú kapcsolataink további bővítésére, nem irányul más, harmadik államok ellen. Ellenkezőleg, az a meggyőződésünk: megállapodásaink a gyakorlatban igazolják, hogy – ha megvan rá a szándék – igenis lehetséges a különböző társadalmi rendszerű, a különböző szövetségi rendszerű, a különböző szövetségi rendszerekhez tartozó országok között a gyümölcsöző együttműködés, a békés egymás mellett élés.

Kapcsolatainknak hosszú a történetük, nagy nehézségeket és akadályokat kellett leküzdenünk, amíg idáig eljuthattunk. Ez együttműködési készséget és realitásérzéket követelt a felektől, s azt, hogy megfelelően közelítsék meg a kérdéseket. Nagy munkát kellett végezni azért, hogy megteremtsük a feltételeket e bonni találkozás létrejöttéhez. Kormányzatunk, népünk – csakúgy, mint jómagam –, megfelelően értékeli azt a nagy erőfeszítést, amelyet a Német Szövetségi Köztársaság jelenlegi koalíciós kormánya a maga részéről hosszú időn át kifejtett, hogy ilyen értelmű, népeinkre nézve hasznos és a népek általános ügyének is javára váló együttműködés lehetővé váljék.

Végül szeretném megemlíteni, hogy az időt nagyon akkurátusan igyekeztünk kihasználni, a program meglehetősen „erős" volt. Azt hiszem, a folytatás is hasonló lesz. Kevés alkalom nyílt a lakossággal való közvetlen találkozásra, bár egy-egy lehetőség adódott erre is. Hálás köszönetet mondok a Német Szövetségi Köztársaság állampolgárainak a barátságos fogadtatásért, önöknek pedig, a Német Szövetségi Köztársaság sajtója, rádiója és televíziója tisztelt képviselőinek, szeretném megköszönni korrekt munkájukat, amelyet a látogatással kapcsolatban végeztek.

Mi a jól végzett munka érzésével és – ismétlem – azzal a meggyőződéssel térünk haza, hogy azok a fontos teendők, amelyekről tárgyaltunk, meg is fognak valósulni. Ez alkalommal is szeretnék köszönetet mondani a kancellár úrnak a meghívásért, a kitűnő feltételekért, a légkörért, amit a Német Szövetségi Köztársaságban való tartózkodásom napjaiban biztosított. A legjobbakat kívánom a Német Szövetségi Köztársaság szorgos, dolgos népének és tisztelt vezetőinek.

A Népszabadság tudósítója: Ez az utazás az ön harmadik látogatása fél éven belül nyugat-európai országban. Miben foglalná össze e látogatások közös tapasztalatait, különös tekintettel most véget ért bonni tárgyalásaira?

Kádár János: A közelmúltban, szinte gyors egymásutánban, valóban alkalmam volt három kapitalista országba ellátogatni. A relációk között természetesen vannak különbségek, de e három látogatásnak van közös mondanivalója is.

Ismeretesek azok a nehézségek, amelyek a helsinki tanácskozást követően az ott elfogadott ajánlások értelmezése körül támadtak, bizonyos kedvezőtlen jelenségek is mutatkoztak. Úgy látszik, még mindig vannak jelentékeny tényezők, amelyek nem tudják elfogadni azt, az egész emberiség, s természetesen Európa népei által is oly hőn óhajtott perspektívát, hogy békés világban éljünk.

Az említett három országban tett látogatásom közös mondanivalója számomra – s ez itt, a Német Szövetségi Köztársaságban megerősödött bennem –, hogy polgári berendezkedésű országok vezetőiben is él az a realizmus, amely a helsinki tanácskozást létrehozta. Él az a felismerés, hogy az emberiség lényegében két út között választhat: a háború vagy a béke útja között.

Mi tiszteljük a kapitalista országoknak azokat a reális érzékű vezető államférfiait, akik napjaink bonyolult világában velünk, a szocialista országok képviselőivel együtt, a realitásokból, a józan ész követelményeiből, s – állítom – népeik alapvető érdekeiből kiindulva, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének, gyümölcsöző kapcsolatai erősítésének és a népek közeledésének útján következetesen akarnak haladni előre.

A Deutschlandfunk (nyugatnémet rádióállomás) tudósítója: Ön, úgy tudjuk, nem nagyon szeret utazni. Tervezi-e mégis más nyugat-európai országok meglátogatását a jövőben?

Kádár János: A jövőt senki sem ismeri. Szerintem azonban a dolgok logikája, a békés egymás mellett élés, az enyhülés térhódítása magával hozza, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok képviselőinek sűrűbben kell találkozniuk. S bár természetem szerint valóban nem vagyok szenvedélyes utazó, amint a példa mutatja, kész vagyok mindenhova elmenni, ahol a jó ügyet, a népek békéjét, barátságát lehet szolgálni.

Népszabadság, 1977. július 7.

Köszöntő a Magyar Televízió ajándékműsorában a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója alkalmából

1977. AUGUSZTUS

Mindenekelőtt szívből köszöntöm a Szovjet Televízió nézőit. A szovjet nép a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának megünneplésére készül. A szovjet néppel együtt ünnepel az egész haladó emberiség. Sok tekintetben világtörténelmi jelentőségű az a nap, amelyről most szólunk. Az egykori cári Oroszország kizsákmányolt munkásosztályának, parasztságának, elnyomott népeinek sorsában döntő fordulatot hozott, amikor 1917-ben Lenin, a bolsevikok vezetésével felkelt a nép az elnyomó rendszer ellen és győzelemre vitte a szocialista forradalmat. Azóta hatvan esztendő telt el. A szovjet nép bonyolult körülmények között, óriási nehézségeket leküzdve, szilárdan haladt előre a Lenin eszméi által megmutatott úton. Évszázados elmaradottságot számolt fel, lerakta a szocialista társadalom alapjait, felépítette a fejlett szocialista társadalmat, a kommunizmus építésén munkálkodik. Az új társadalom vívmányai — a szabadság, a dolgozók jogai, a gazdasági, a kulturális építés kolosszális eredményei – nagyszerűen kifejeződnek a Szovjetunió új alkotmányának tervezetében, amelyet éppen napjainkban az egész szovjet nép a legnagyobb érdeklődéssel figyel, vitat, értékel és méltányol.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme nemcsak a Szovjetunió népeinek hozott újat, hanem újat hozott a társadalmi haladásért küzdő minden ember számára, a nemzetközi mozgalom számára is. Új lapot nyitott az emberiség történetében, a társadalmi haladásban azáltal, hogy a szovjet forradalom létrehozta a világ első szocialista államát és a marxizmus–leninizmus, a tudományos szocializmus eszméje testet öltött. A Szovjetunió történelmi útján óriási tapasztalatok halmozódtak fel. Ezek a tapasztalatok felbecsülhetetlen kincset jelentenek a világ kommunista és munkáspártjai s a világ népei számára, amelyek keresik, kutatják, meg akarják találni a társadalmi haladás útját. Ezek a nagy történelmi

tapasztalatok beépültek a marxizmus–leninizmus hatalmas kincsestárába, s nem évülnek el soha.

Világtörténelmi jelentőségű az is, hogy a forradalom győzelme nyomán született új szovjet hatalommal az emberiség történetében elsőként egy olyan állam jött létre, amely a béke állama, fennállása óta a békéért küzd, azért harcol. A Szovjetunió, amint ezt a történelem is mutatja, s a tények is bizonyítják, soha senkit nem támadott meg, de a támadóval szemben, ha erre szükség volt, mindig szilárdan és eltökélten megvédte önmagát. Erejével, munkájával egyúttal hozzájárult a világ erőviszonyainak gyökeres megváltoztatásához.

A Szovjetunió megszületése óta az emberi haladásért, a nemzeti függetlenségért és a békéért vívott harc is teljesen új körülmények között folyik. A Szovjetunió szerepét és jelentőségét a történelem kritikus pontjai meggyőzően bizonyítják. A Szovjetunió oroszlánrészt vállalt az antifasiszta koalíción belül a fasizmus gerincének eltörésében, a fasizmus megsemmisítésében. Ezzel az emberiséget egy új középkor fenyegetésétől mentette meg. A Szovjetunió léte, tevékenysége, példája és sokféle módon kifejezésre jutó segítsége nagy szerepet játszott abban, hogy a szocialista rendszer – egy ország keretéből kilépve – világrendszerré vált, és ma már három világrészen dolgoznak népek a szocialista társadalom építésén. A Szovjetunió a népek harcának szilárd támaszaként döntő szerepet játszott abban is, hogy az imperializmus egész világra kiterjedő gyarmatbirodalma darabjaira hullott. A Szovjetunió népének, külpolitikájának, békepolitikájának és tegyük hozzá, hatalmas erejének döntő szerepe van abban, hogy ma az enyhülés térhódításáról beszélhetünk, hogy realizálódik a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése, és valóban reális lehetősége van annak, hogy az emberiség gátat vethessen egy új világháborúnak, megakadályozza egy új világháború kirobbantását. Mindez együttvéve hatalmas történelmi misszió, amelyet a Szovjetunió népei önzetlenül magukra vállaltak. Feladataiknak hatvan esztendő óta eleget tesznek, s ez minden bizonnyal így lesz a jövőben is. Minden olyan igazi érték, törekvés támaszra talál a Szovjetunióban, amely az emberiség biztató, jobb jövője felé mutat.

Mi, magyarok a nagy évforduló évében szívünk mélyén, eszünkkel, érzéseinkkel együtt ünneplünk a szovjet néppel. A magyarok sorsa sok tekintetben szorosan kötődik a Nagy Októberi Szo-

cialista Forradalomhoz, a Szovjetunióhoz, a szovjet néphez. Nagyon jóleső érzés számunkra az, hogy a szovjet történészek, a forradalom veteránjai mindig jó szóval emlékeznek meg arról a csaknem százezer magyar internacionalistáról, aki a forradalom győzelméért és megvédéséért fegyvert ragadott és a Vörös Hadsereg soraiban, a vörös partizánok soraiban küzdött a szovjet hatalomért. Ezek a magyar internacionalisták tudták, hogy saját népük és nemzetük jobb sorsáért is küzdenek, amikor síkraszállnak a szocialista forradalom győzelme mellett.

És valóban, nem sok idővel a forradalom győzelme után itt, Európa közepén – a lenini eszmét megismerve és magáévá téve – a magyar nép is a szocialista forradalom útjára lépett, és amint az szovjet barátaink előtt ismeretes, 1919-ben Magyarországon kikiáltották a Tanácsköztársaságot. Igaz, hogy a Magyar Tanácsköztársaságot külső fegyveres intervenció erejével leverték, de emléke soha nem múlt el, és a remény mindig élt a magyar népben, hogy egyszer megéri a felszabadulás napját, és a szocialista forradalom ismét győzni fog. 1919 után súlyos ellenforradalmi elnyomás, sötét negyedszázad várt a magyar népre, a háború gyötrelmeivel, szenvedéseivel együtt. Ezektől a gyötrelmektől és szenvedésektől, a hitlerista megszállóktól a Szovjetunió fiai, a Vörös Hadsereg katonái szabadították meg a magyar népet is más európai népekkel együtt. Ez olyan jelentőségű történelmi kapcsolat népeink között, amelynek emléke nálunk sohasem fog elhalványulni.

A felszabadító harc sikere a magyar nép előtt is megnyitotta a társadalmi fejlődés szabad útját és a nemzeti felemelkedés új korszakát. Talán elmondhatjuk – most már több mint három évtized után –, hogy a magyar nép élni tudott a lehetőséggel, győzelemre vitte a munkáshatalmat hazánkban, lerakta a szocialista társadalom alapjait, és ma a fejlett szocialista társadalmat építi. Mindez, ismételni akarom, meg nem másítható sorsközösséget teremtett és jelent a szovjet nép és a magyar nép között.

Most mi egy úton és együtt haladunk a Szovjetunióval. A közelmúlt napokban volt szerencsém találkozni a nálunk nagyon tisztelt és szeretett Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárssal, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkárával, a Legfelsőbb Tanács elnökével. Áttekintettük kapcsolataink széles körét és kölcsönösen megelégedéssel állapíthattuk meg, hogy pártjaink, államaink, népeink barátsága szilárd. Politikai, gazdasági,

kulturális kapcsolataink jól fejlődnek, gyümölcsöző együttműködésünk mélyül és erősödik mind a szocialista építés, mind a külpolitika terén. Népeink közvetlen kapcsolatai szorosak. E kapcsolatainknak a perspektívája is biztató, ami számunkra jelenlegi munkánkban és harcunkban döntő kérdés.

Nálunk a Szovjetunió iránti barátság, a testvéri szovjet néppel való együttműködés szocialista elveinkből, szocialista meggyőződésünkből táplálkozik. De nyugodtan mondhatom, hogy a magyar–szovjet barátság – mert népünk biztató jövőjét, békés szocialista fejlődését másképp elképzelni sem tudjuk – sorskérdés a magyar nép számára, nemzeti ügy. Örvendetes dolog ez, amiről ez alkalommal is szívesen szólok, hiszen ezért a barátságért és együttműködésért nemzedékek küzdöttek és dolgoztak, s tesznek érte sokat ma is.

A mi társadalmunk is – lehet mondani, hogy már szinte az év kezdetétől fogva – készül a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára. Szovjet barátaink és elvtársaink tudják, hogy egy ismert magyar gyár, a Csepel Művek, szocialista felajánlást tett erre az évre, szocialista munkaversenyt kezdeményezett és indított a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának tiszteletére. Ez a szocialista munkaverseny széleskörűen elterjedt, lényegében átfogja az egész dolgozó magyar társadalmat. Ez az internacionalizmus, a szocialista öntudat egyik nagyszerű megnyilvánulása, ugyanakkor jelentős segítséget nyújt ahhoz, hogy a szocializmus építésével kapcsolatos mindennapi feladatainkat még jobban megoldhassuk. Természetesen nemcsak a termelőmunka terén, hanem más területeken is hasonló szellem hatja át az embereket. Alkotóművészeink is kulturális életünk legkülönbözőbb területein igyekeznek méltó módon megemlékezni a nagy évfordulóról, amelyet hangsúlyozni szeretném, közös ünnepünknek tartunk.

Ennyit kívántam megemlíteni azzal a meggyőződéssel és érzéssel, hogy szovjet barátaink kevés szóból is megértenek minket, megértik, hogy milyen gondolatokkal, milyen érzésekkel viseltetünk irántuk és a nagy forradalom iránt. Befejezésként szeretném ez alkalomból is szívélyes üdvözletemet és jókívánságaimat küldeni a testvéri szovjet népnek, a Szovjetunió vezetőinek, minden dolgozójának, minden nemzetiségének. Őszintén és szívből kívánom, hogy ez az esztendő sikeres, eredményekben gazdag év legyen a

szovjet nép számára, legyen méltó ahhoz a nagy évfordulóhoz, amelyre készül, és amelyre mi is vele együtt készülünk. Azt kívánom, hogy a szovjet nép továbbra is az eddigihez hasonló szilárd eltökéltséggel, alkotókészséggel és egységben haladjon előre azon a történelmi úton, amelyet hatvan esztendővel ezelőtt elkezdett.

Elhangzott a Szovjet Televízióban, 1977. augusztus 26-án

Tartalom

Előszó *5*

Beszéd a szovjet–magyar barátsági nagygyűlésen Moszkvában (Részlet) (1957. március) *7*

A munkás nemzetköziség és a Szovjetunió (1957. október) *16*

A Központi Bizottság beszámolója a VII. kongresszuson (Részlet) (1959. november) *24*

A lenini eszmék hatása és megvalósulása Magyarországon (1960. április) *28*

Felszólalás az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésének 15. ülésszakán (1960. október) *46*

A marxizmus–leninizmus világítja meg előrehaladásunk útját (1960. december) *64*

A Központi Bizottság beszámolója a párt VIII. kongresszusán (Részlet) (1962. november) *76*

Beszélgetés André Wurmserrel, a l'Humanité tudósítójával (1962. december) *88*

Beszélgetés Preston Groverral, az AP tudósítójával (1965. június) *106*

Moszkva üzenete a világ népeihez (1966. április) *116*

Beszélgetés Henry Shapiróval, a UPI amerikai hírügynökség állandó moszkvai tudósítójával (1966. július) *130*

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának beszámolója a párt IX. kongresszusán (Részlet) (1966. november) *151*

Felszólalás Karlovy Varyban az európai kommunista és munkáspártok értekezletén (1967. április) *163*

Az internacionalizmus – ma (1967. szeptember) *171*

Felszólalás Moszkvában a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulóján rendezett ünnepi ülésen (1967. november) *181*

Üdvözlő beszéd a kommunista és munkáspártok budapesti találkozóján (1968. február) *185*

Beszéd a Központi Bizottság ünnepi ülésén, a párt megalakulásának 50. évfordulóján (1968. november) *191*

Felszólalás a kommunista és munkáspártok moszkvai tanácskozásán (1969. június) *211*

Beszélgetés Giuseppe Boffával, a l'Unita, az Olasz Kommunista Párt központi lapjának különtudósítójával (1969. november) *226*

Sajtóértekezlet Prágában (1969. december) *240*

Beszéd az országgyűlés ünnepi ülésén hazánk felszabadulásának 25. évfordulóján (1970. április) *250*

Lenin – a szocializmus építésének teoretikusa és szervezője (1970. április) *268*

A szocializmus – a világfejlődés fő iránya (1970. április) *280*

A Központi Bizottság beszámolója a párt X. kongresszusán (Részlet) (1970. november) *295*

Válasz R. C. Longworth-nak, a UPI tudósítójának (1971. március) *306*

Beszéd Csepelen a szovjet párt- és kormányküldöttség tiszteletére rendezett nagygyűlésen (1972. december) *323*

Merre tart Európa? (1973. június) *332*

Nyilatkozat a szovjet rádiónak és televíziónak (1973. október) *342*

Felszólalás az európai kommunista és munkáspártok tanácskozását előkészítő értekezleten (1974. december) *349*

A Központi Bizottság beszámolója a párt XI. kongresszusán (Részlet) (1975. március) *356*

Felszólalás Kuba Kommunista Pártja I. kongresszusán (1975. december) *364*

Felszólalás a Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusán (1975. december) *369*

Felszólalás a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusán (1976. február) *373*

Felszólalás Csehszlovákia Kommunista Pártja XV. kongresszusán (1976. április) *378*

Felszólalás a Bolgár Kommunista Párt XI. kongresszusán (1976. április) *382*

Felszólalás a Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusán (1976. május) *387*

Felszólalás az európai kommunista és munkáspártok berlini tanácskozásán (1976. július) *390*

Sajtóértekezlet Bécsben (1976. december) *396*

A szocializmus építésének néhány magyarországi tapasztalata (1977. január) *405*

Sajtóértekezlet Rómában (1977. június) *420*

Válasz a Frankfurter Rundschau kérdéseire (1977. július) *429*

Sajtóértekezlet Bonnban (1977. július) *438*

Köszöntő a Magyar Televízió ajándékműsorában a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója alkalmából (1977. augusztus) *441*

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Szerkesztette Rákosné Szőke Katalin
A borító, a kötésterv és a tipográfia Erdélyi János munkája
Műszaki vezető Mózes Tibor
Műszaki szerkesztő Székffy Gyula
A szedést 1977. II. 9-én kezdték meg
Megjelent 1977. IX. 15-én, 22 000 példányban
Terjedelme 28,25 (A/5) ív
77. 1065/1/3311 – Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató